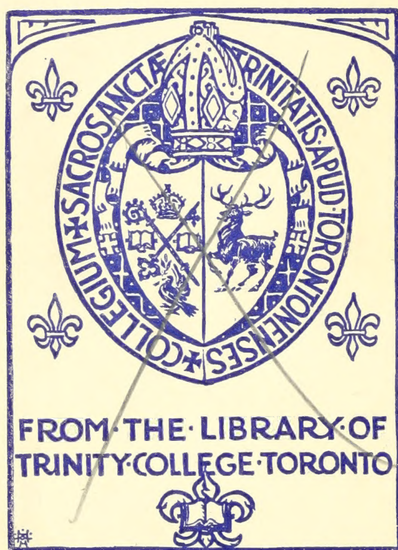
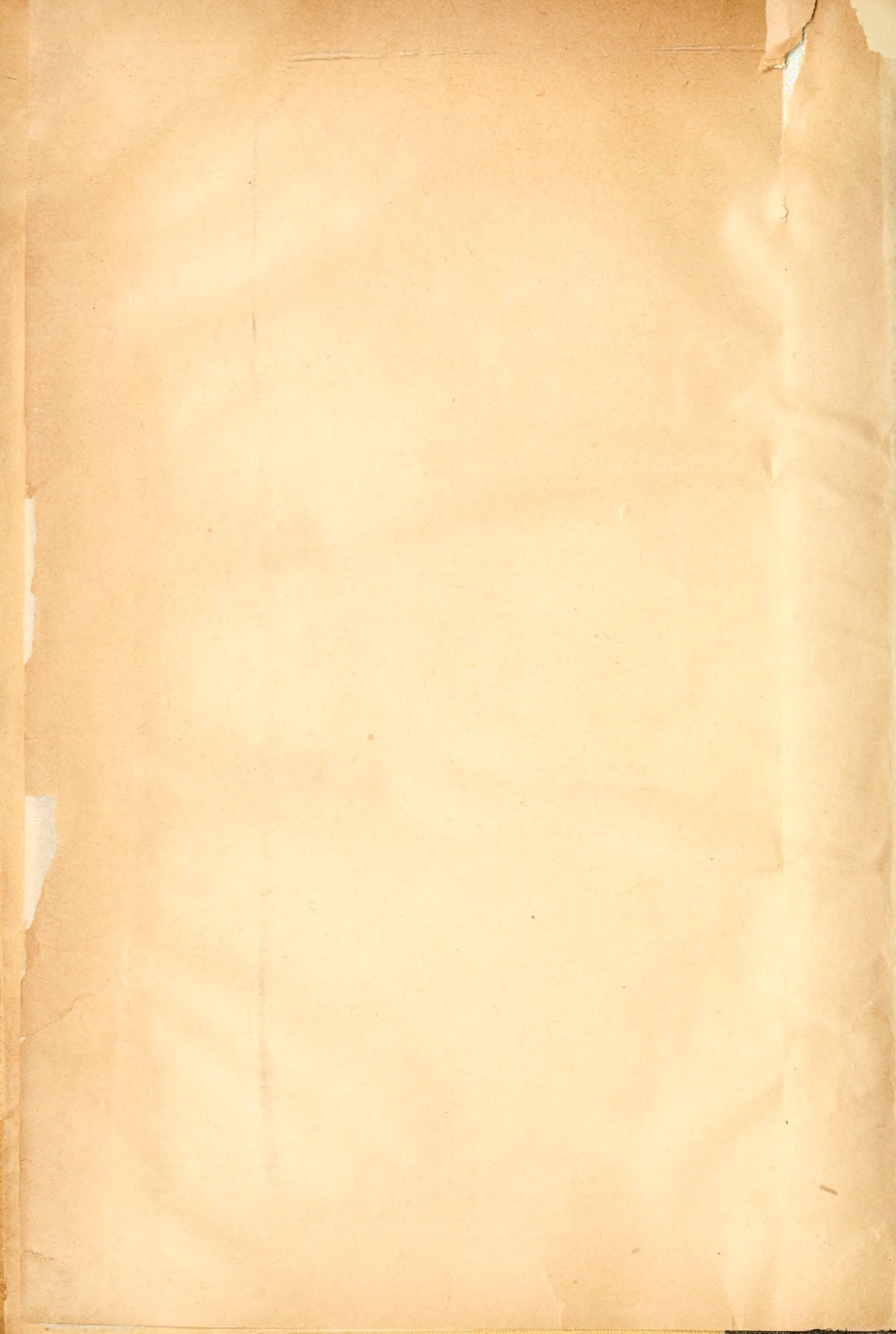
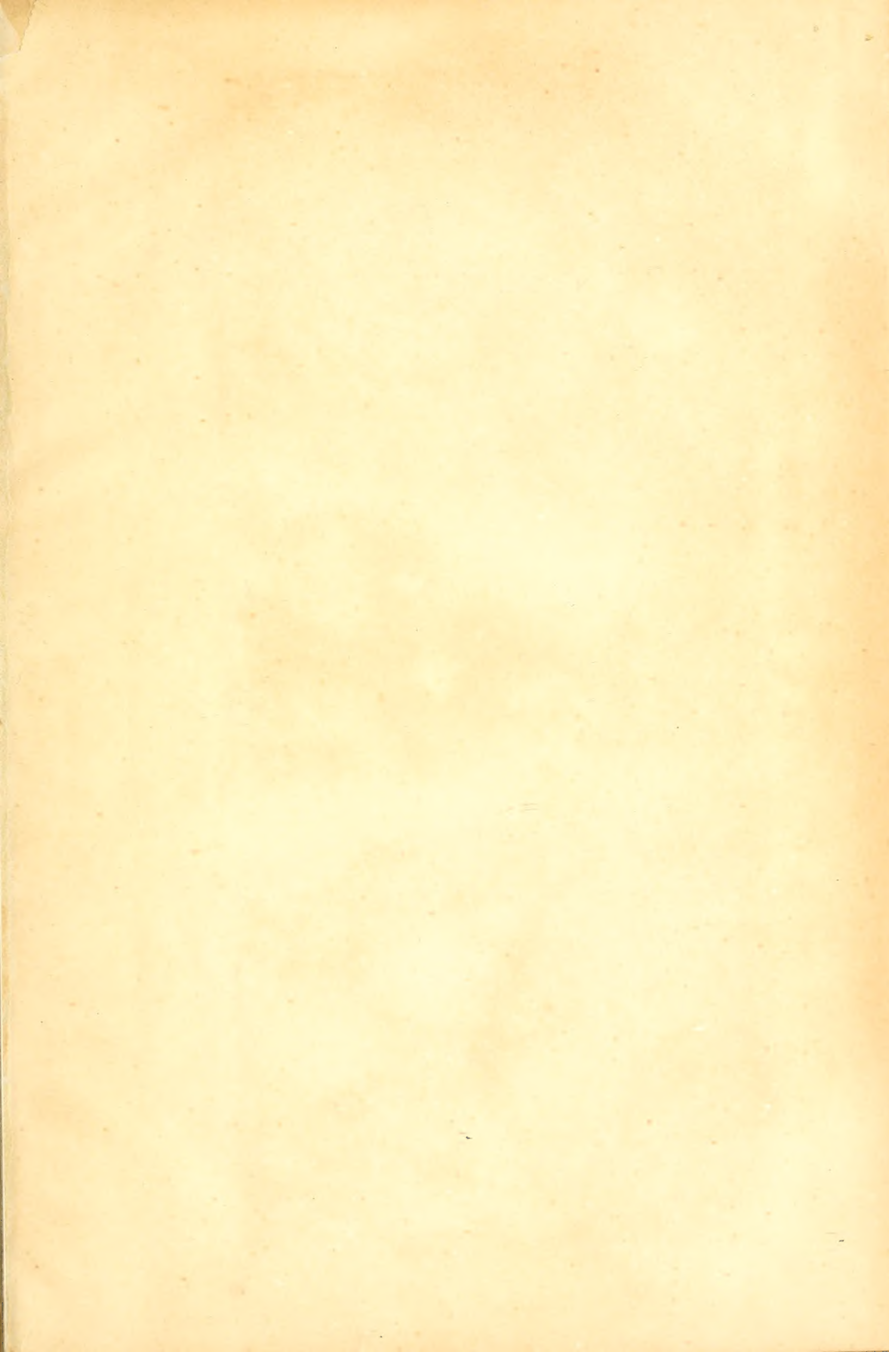

UNIVERSITY OF TORONTO DUPL
3 1761 00379993 9

COLLEGIUM SACROSANCTAE TRINITATIS APUD TORONTONENSES
FROM·THE·LIBRARY·OF
TRINITY·COLLEGE·TORONTO

พระ

สุต์ตัน์ตปิฎก มัช์ฌิมนิกาย

มัช์ฌิมปัณ์ณาส

พระอุทยัต์เถร ที่พระเทพโมลี วัดมหาธาตุ

ชำระแล้ว

พิมพ์เปนส่วนพระราชกุศล

ในมงคลสมัยแห่งสิริราชสมบัติได้ ๒๕ ปี บริบูรณ

รัตนโกสินทรศก ๑๑๒

จิรํ รัช์เช ปติฏ์ฐาตุ.

LIBRARY
FEB 1 8 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

อารัมภกถา.

ศุภมัสดุพระพุทธสาสนกาลเปนอดีตภาคล่วงแล้ว ๒๔๓๑ พรรษา ปัตยุบันกาล มุสิกสังวัจฉรมาฆมาศ กาฬปักษ์ปาฏิบทโสรวาร บริเฉทกาลกำหนด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บุรุษยรัตนราชรวิวงษ์ วรุตมพงษบริพัตร วรขัตติยราชนิกโรดม จาตุรันต บรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนารถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชดำริห์ว่า พระพุทธสาสโนวาททั้งปวงซึ่งกุลบุตรได้ศึกษา แลปฏิบัติสืบมาจนบัดนี้ ย่อมเนื่องอยู่ในพระปริยัติไตรปิฎกทั้งสิ้น แต่กาลก่อนมา พระเจ้าแผ่นดินที่นับถือพระพุทธสาสนา ย่อมทรงพระราชศรัทธาเปนสาสนูปถัมภก ให้กำลังแก่พระสงฆ์พุทธสาวกให้ทำสังคีติชำระ

อารัมภกถา.

พระไตรปิฎกปริยัติธรรม หลายครั้งหลายคราว เปนราชประเพณีสืบมา แลจารึกเปนอักษรลงในใบลานเปนฉบับคัดลอกต่อกันไป จึ่งเปนฉบับแพร่หลายไปในประเทศที่นับถือพระพุทธสาสนาทั้งปวง แต่ก่อนมาประเทศที่นับถือพระพุทธสาสนา ยังมีอำนาจปกครองบ้านเมืองโดยลำพังตัว พระเจ้าแผ่นดินเปนผู้นับถือพระพุทธสาสนา ได้ทำนุบำรุงอุดหนุนการสาสนาอยู่หลายประเทศด้วยกัน คือ กรุงสยาม เมืองลังกา เมืองพม่า เมืองลาว เมืองเขมร เมื่อเกิดวิบัติอันตราย พระไตรปิฎกขาดสูญบกพร่องไปในเมืองใดก็ได้อาไศรยหยิบยืมกันมาลอกคัดคงฉบับบริบูรณ ถ่ายกันไปถ่ายกันมาได้ แต่ในกาลทุกวันนี้ ประเทศลังกาแลพม่า ตกอยู่ในอำนาจอังกฤษผู้ปกครองรักษาบ้านเมือง ไม่ได้นับถือพระพุทธสาสนา ก็ทำนุบำรุงแต่อาณาประชาราษฎรไพร่บ้านพลเมือง หาได้อุดหนุนการพระพุทธสาสนา เหมือนอย่างพระเจ้าแผ่นดินซึ่งนับถือพระพุทธสาสนาแต่ก่อนไม่ พระสงฆ์ซึ่งปฏิบัติตามพระพุทธสาสนา ก็ต่างคนต่างประพฤติตามลำพังตน คนที่ชั่วมากกว่าดีอยู่เปนธรรมดา ก็ชักพาให้พระปริยัติธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวิปริตผิดเพี้ยนไปตามอัธยาไศรย์ ส่วนเมืองเขมรนั้นเล่า ก็ตกอยู่ในอำนาจของฝรั่งเศษ ไม่มีกำลังที่จะอุดหนุนพระพุทธสาสนาให้เปนการมั่นคงถาวรไปได้ ส่วนเมืองลาวที่อยู่ในพระราชอาณาเขตรสยาม เจ้านายแลไพร่บ้านพลเมืองก็นับถือพระพุทธสาสนาวิปริตแปรปรวนไปด้วยเชื่อปนผีสางเทวดา จะเอาเปนหลักฐานมั่นคงก็ไม่ได้ ถ้าพระไตรปิฎกวิปริตเคลื่อนคลาดไปในเวลานี้ จะหาที่สอบสวนลอกคัดเหมือนอย่างแต่ก่อนนั้นไม่มีแล้ว การพระพุทธสาสนา

ยังเจริญมั่นคงถาวรอยู่แต่ในประเทศสยามนี้ประเทศเดียว จึ่งเปน
เวลาสมควรที่จะสอบสวนพระไตรปิฎก ให้ถูกต้องบริบูรณแล้วสร้างขึ้นไว้
ให้มากฉบับแพร่หลาย จะได้เปนหลักฐานเชื้อสายของสาสนธรรม
คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสืบไปภายน่า ก็ธรรมอันใดที่
พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสสั่งสอน ย่อมเปนธรรมอันวิเศษคุณยิ่ง ซึ่งจะ
นำให้สัตวพ้นจากทุกขภัยได้ โดยจริงเปนธรรมวิเศษเที่ยงแท้ ย่อมจะ
เปนที่ปราถนาของผู้ซึ่งมีปัญญา ได้เล่าเรียนตริตรองแล้วปฏิบัติตาม
ได้รับผลมากน้อยตามประสงค์ ก็คงจะยังมีผู้ซึ่งจะอยากเรียนรู้เพื่อ
ปฏิบัติตามสืบไปภายน่าเปนแท้ จึ่งเปนธรรมที่ควรจะสงวนไว้ให้เปน
ประโยชน์แก่ชนภายน่า ก็การสร้างพระไตรปิฎกในประเทศสยาม ที่มีมา
แต่โบราณนั้น จารึกเปนอักษรขอมลงในใบลานเพื่อเปนของถาวรมั่นคง
แต่การที่ทำเปนการลำบาก กว่าจะสำเร็จแต่ละคัมภีร์ก็เปนการเนิ่นช้ามาก
ยากที่จะให้ฉบับพระปริยัติธรรมแพร่หลายไปได้ อนึ่งในสยามรัฐมณฑลนี้
แต่เดิมได้เคยใช้อักษรขอมเปนแบบฉบับมา จึ่งทำให้ชนเปนอันมาก
เข้าใจเสียว่าอักษรขอมเปนของคู่กับเนื้อความในพระพุทธสาสนา เมื่อ
จะกล่าวโดยที่จริงแท้แล้ว ด้วยอักษรไม่เปนประมาณ อักษรใดใดก็ควรใช้ได้
ทั้งสิ้น ประเทศอื่นที่นับถือพระพุทธสาสนา คือ ลังกา พม่า ลาว เขมร
เปนต้น ก็สร้างพระไตรปิฎกด้วยอักษรตามประเทศของตนๆ ทุกประเทศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริห์เหนการเช่นกล่าวมา
แล้วข้างต้นนี้ จึ่งมีพระราชประสงค์ที่จะให้ได้ตรวจสอบพระไตรปิฎกให้ถูก
ถ้วนแล้วแลตีพิมพ์ด้วยอักษรสยาม เปนคัมภีร์ละเล่มหนึ่งบ้างสองเล่มบ้าง

เพราะทรงพระราชดำริห์เห็นว่า จะเปนประโยชน์ดีกว่าจารึกลงในใบลาน เรียงพิมพ์ครั้งหนึ่งดีได้หลายร้อยฉบับ จะหยิบยกไปมาก็ไม่เปนการลำบาก ท่านผู้ที่จะดูสอบสวนก็ง่าย เพราะหนังสือคัมภีร์หนึ่งก็รวบรวมอยู่ในเล่มเดียวกันไม่กระจัดกระจายขาดตกบกพร่อง ถึงแม้ว่ากระดาษจะไม่เปนของมั่นคงถาวรเสมอด้วยใบลานก็จริงอยู่ แต่ตีพิมพ์ครั้งหนึ่งมากกว่าจารึกในใบลานหลายสิบเท่า แลถ้าเก็บรักษาไว้ดี ๆ แล้ว ก็อยู่ทนนานได้นับด้วยร้อยปี เมื่อฉบับใดเปนประโยชน์ที่ต้องการมาก ก็ตีพิมพ์เพิ่มขึ้นได้อีกมากกว่าแลเร็วกว่าที่จะจารลงในใบลาน พระคัมภีร์พระปริยัติธรรมก็จะแพร่หลายสมบูรณในสยามรัฐมณฑลสืบไปภายน่า ทรงพระราชดำริห์เห็นเปนประโยชน์ดังนี้ จึ่งมีพระราชประสงค์ที่จะตีพิมพ์พระปริยัติธรรมขึ้นให้แพร่หลาย เปนการเกื้อกูลแก่ความตั้งมั่นของคำสอนแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสืบไปภายน่า

อีกประการหนึ่ง การซึ่งมีพระราชประสงค์จะตีพิมพ์พระปริยัติธรรมครั้งนี้ ได้มีพระราชหฤไทยมุ่งหมายจะใคร่ให้ได้สำเร็จลงทันกำหนดซึ่งทรงตั้งพระราชหฤไทยไว้ว่า ถ้าเสด็จดำรงอยู่ในศิริราชสมบัติได้ถึง ๒๕ ปี จะโปรดให้มีการมหกรรมฉลองพระไตรปิฎกนี้ ให้เปนการพระราชกุศลในมงคลสมัย ก็การซึ่งจะเสด็จดำรงอยู่ได้หรือมิได้ จนถึงกำหนดที่ว่านั้นก็เอาเปนประมาณแน่ไม่ได้โดยธรรมดา แต่ทรงพระราชดำริห์ว่า การซึ่งทรงพระปรารภตรวจสอบพระไตรปิฎกแลสร้างขึ้นให้แพร่หลายนี้ จะเปนการมีคุณแก่ชนทั้งปวงทั่วไป นับว่าเปนการพระราชกุศลอันใหญ่ เปนไปในทางที่ชอบธรรม คงจะเปนเครื่องอุปถัมภ์ให้ได้สำเร็จดังพระบรมราชประสงค์

จึ่งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ดำรัสสั่ง สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ

อารัมภกถา.

เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงษ์ กรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช เปนแม่กอง จัดการที่จะตีพิมพ์พระไตรปิฎก แลโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานอาราธนา พระบรมวงษานุวงษ์ซึ่งทรงผนวช และพระราชาคณะถานานุกรมเปรียญผู้รู้ พระปริยัติธรรม มาประชุมฟังพระราชดำริห์พระราชประสงค์แล้ว ได้ แบ่งปันกันตรวจตราแก้ไขต้นฉบับส่งลงพิมพ์ แล้วสำเร็จบริบูรณตาม พระบรมราชประสงค์

ทรงพระราชอุทิศส่วนพระราชกุศลในการซึ่งได้ทรงสร้างพระปริยัติธรรม ครั้งนี้ แก่มหาชนนิกรทั่วไป ขอให้พระปริยัติธรรมอันตีพิมพ์ขึ้นไว้นี้ ดำรงอยู่สืบไปสิ้นกาลนานเทอญ ฯะ

Transliteration of the Siamese alphabet and signs as used in the Pali text of this book.

Vowels.

Initial.	อ or	อั	อา	อิ	อี	อุ	อู	เอ	โอ.
	a		á	i	í	u	ú	e	o.
Medial & final.		ั	า	ิ	ี	ุ	ู	เ	โ
Place.		over	after	over		under		before	consonants.

Consonants.

ก์	ข์	ค์	ฆ์	ง	จ์	ฉ์	ช์	ฌ์	ญ์
k	kh	g	gh	ṅ	c	ch	j	jh	ñ
ฏ์	ฐ์	ฑ์	ฒ์	ณ์	ต์	ถ์	ท์	ธ์	น์
ṭ	ṭh	ḍ	ḍh	ṇ	t	th	d	dh	n

ป์	ผ์	พ์	ภ์	ม์	ย๎	ร๎	ล๎	ว๎	ส๎	ห๎	ฬ๎ ํ
p	ph	b	bh	m	y	r	l	v	s	h	ḷ ṃ.

Example.

อถ	อัต์ตา	อาสา	อิท์ธิ	อีที	อุชุ	อูรู	เอเก	โอโฆ.
atha	attá	ásá	iddhi	ídí	uju	úrú	eke	ogho.

พุท์โธ สุสุท์โธ กรุณามหัณ์ณโว,

Buddho susuddho karuṇámahaṇṇavo,

โยจ์จัน์ตสุท์ธัพ์พรญาณโลจโน,

Yoccantasuddhabbarañáṇalocano,

โลกัส์ส ปาปูปกิเลสฆาตโก;

Lokassa pápúpakilesaghátako;

วัน์ทามิ พุท์ธํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Buddhaṃ ahamádarena taṃ.

ธัม์โม ปทีโป วิย ตัส์ส สัต์ถุโน,

Dhammo padípo viya tassa satthuno,

โย มัค์คปากามตเภทภิน์นโก,

yo maggapákámatabhedabhinnako,

โลกุต์ตโร โย จ ตทัต์ถทีปโน

Lokuttaro yo ca tadatthadípano;

วัน์ทามิ ธัม์มํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Dhammaṃ ahamádarena taṃ.

สังโฆ สุเขต์ตาภ์ยติเขต์ตสัญ์ญิโต,

Saṅgho sukhettábhyatikhettasaññito,

โย ทิฏ์ฐสัน์โต สุคตานุโพธโก,

Yo diṭṭhasanto sugatánubodhako,

โลลัปปหีโน อริโย สุเมธโส;

Lolappahíno ariyo sumedhaso;

วัน์ทามิ สังฆํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Saṇghaṃ ahamádarena taṃ.

อิจ์เจวเมกัน์ตภิปูชเนย์ยกํ,

Iccevamekantabhipújaneyyakaṃ,

วัต์ถุต์ตยํ วัน์ทยตาภิสังขตํ,

Vatthuttayaṃ vandayatábhisaṇkhataṃ,

ปุญ์ญํ มยา ยํ, มม สัพ์พุปัท์ทวา,

Puññaṃ mayá yaṃ, mama sabbupaddavá,

มา โหน์ตุ เว ตัส์ส ปภาวสิท์ธิยา.

Má hontu ve tassa pabhávasiddhiyá.

กิต์ตนบัต์ต.

คหปติวัค์ค ที่ ๑

ภิก์ขุวัค์ค ที่ ๒

ทิส์ตนาปัตต์.

ปริพ์พาชกวัค์ค ที่ ๓

ราชวัค์ค ที่ ๔

กิต์ตญูปัต์ต.

พ์ราห์มณวัค์ค ที่ ๕

โสธนบั๎ต์ต.

อสุท์ธปาจ	สุท์ธปาจ	น่า	บันทัด
สุตตั๎น์ตบิ๎ฏเก	สุต์ตั๎น์ตบิ๎ฏเก	๑	๑
สุตั๎น์ตบิ๎ฏเก	สุต์ตั๎น์ตบิ๎ฏเก	๔	๑
กัณ์หวมาโน	กัณ์หุวมาโน	๙	๑๕
มัช์ชิมบั๎ณ์ณาสเก	มัช์ฌิมบั๎ณ์ณาสเก	๑๑	๑
สพ๎ราห๎มกํ	สพ๎รห๎มกํ	,,	๒
ปานาติปาตา	ปาณาติปาตา	,,	๑๘
กุก์กุฏสุกร	กุก์กุฏสูกร	๑๓	๓
สบั๎ต์ตภาโร	สบั๎ต์ตภาโรว	,,	๑๒
ตกในช่องที่ ๑	อัช์ฌัต์ตํ อพ๎ยาเสกสุขํ	๑๔	๗
กัน์ธรํ	กัน์ทรํ	,,	๑๖
เอวํมาโน	เอวํนาโม	๑๖	๙
ห่เณ	ห่เน	๑๗	๑๐
กรณิเยน	กรณ่เยน	๑๙	๖
วิญ์ญานัญ์จายตนํ	วิญ์ญาณัญ์จายตนํ	๒๓	๖
สกิํเทว	สกิเทว	๒๔	๗
อาจาริยัส์ส	อาจริยัส์ส	,,	๑๔
ปริโยสานกั๎ล์ยา	ปริโยสานกั๎ล์ยาณา	๒๙	๑๒
อัญ์ญตรัส์สึ	อัญ์ญตรัส๎มึ	๓๔	๑๑

โสธนบัต์ต.

อสุท์ธปาจ	สุท์ธปาจ	น่า	บันทัด
ชํฆวิหารํ	ชํฆาวิหารํ	๓๕	๑๓
พหุปายาสา	พหูปายาสา	๔๓	๑๒
ปฏิวิสัช์เชย์ย	ปฏินิส์สัช์เชย์ย	[illegible]	[illegible]
ปถมํ	ปฐมํ	[illegible]	[illegible]
อานาชานี่เยว	อนาชานี่เยว	[illegible]	[illegible]
นิกุช์ชิตํ วา อุกุช์เชย์ย	นิก์กุช์ชิตํ วา อุก์กุช์เชย์ย	[illegible]	[illegible]
สรณํ คตัน์ติ	สรณํคตัน์ติ	,,	[illegible]
นิคัณ์โถ	นิคัน์โถ	๕๕	[illegible]
ถาน์ณ์จ โข	ฐานัญ์จ โข	๖๑	๘
สมโน	สมโณ	,,	[illegible]
สากัต์ตํ	สาวกัต์ตํ	[illegible]	[illegible]
กถาสล์ลาโป่	กถาสัล์ลาโป่	[illegible]	[illegible]
ภัน์เต	ภัน์เต	,,	[illegible]
อุปบัช์ชติ	[illegible]	,,	[illegible]
หิฆตบัส์สิ	[illegible]	[illegible]	[illegible]
นิริยํ วา	นิรยํ วา	[illegible]	[illegible]
ตกในช่องที่ [illegible]	[illegible]ส์สา	[illegible]	[illegible]
กัณหวิปากํ [illegible]	[illegible]	,,	[illegible]

โสธนบัตร.

อสุทธปาฐ	สุทธปาฐ	น่า	บันทัด
ตํเยเวตํถ	ตัญเญเวตํถ	๙๖	๒๐
สะติกํมํม	สมติกํมา	๑๐๔	๑๖
สํวัรัตนํติ	สํภวันติ	๑๒๓	๗
ราหุโอวาทสุตตํ	จูฬราหุโลวาทสุตตํ	๑๒๗	๑๔
กายกํมํ	กาเยน กํมํ	๑๓๑	๗
อสํสํโต	ยัสสํสํโต	๑๔๓	๗
กิญจิ	กิญ	๑๕๘	๓
เหติ	[illegible]	๑๖๑	๕
ปุริโต	ปุริโส	[illegible]	[illegible]
อปสํมปาเทนติ	อุปสํมปาเทนติ	[illegible]	[illegible]
สิกขติพหตํ	สิกขิกพหตํ	[illegible]	๑๔
วิญญุ	วิญญู	[illegible]	[illegible]
เอวํวาทิ	เอวํวาที	,,	๑๐
โอทนกุมมาสุปจจโย	โอทนกุมมาสูปจโย	๒๓๐	๖
ตกในช่องที่ ๒	สมเย	,,	๑๗
อปรามสติ	อปรามสันติ	๒๗๑	๑๐
อติหิก	อิติหิก	,,	๑๕
ตกในช่องที่ ๓	อาทีนวัญจ	๓๔๑	๑๐
เอวัณหิ	เอวัญหิ	๔๔๗	๑๑
บัสเสย	บัสเสยย	๔๕๐	๘

โสธนบัต์ต.

อสุท์ธปาจ	สุท์ธปาจ	น่า	บันทัด
อุปิปลัม์ปาเทน์ตุ	อุปลัม์ปาเทน์ตุ	๒๘๙	๓
อาตาปิ	อาตาปี	,,	๖
อวุสิตํ	อวุสิเตน	๒๙๗	๓
พ๎รห๎มจริยวาโส	อพ๎รห๎มจริยวาโส	,,	๑๓
ลัล์ล	ลัต์ต	๒๙๙	๑๒
มุณ์ทิยํ	มุณ์ฑิยํ	๓๐๐	๒๑
ตกในช่องที่ ๒	เม	๓๐๒	๔
อชานาสิ	อาชานาสิ	๓๑๕	๖
สุคโต	สุคต	๓๕๘	๙
เกสมัล์สํ	เกสมัล์สุ	๓๘๕	๑๗
กัน์ติมปุริโส	อัน์ติมปุริโส	๔๑๒	๙
อโหสิ	อโหสึ	๔๑๙	๑๙
สาปาโห	ปาสาโท	๔๓๑	๓
ตวํ	ต๎วํ	,,	๕
สํวัต์ติ	สํวัต์ตติ	๔๓๖	๑๖
สัจ์ฉิกัต์วา	สัจ์ฉิกัต๎วา	๔๓๗	๑๓
อสุตปุพ์พา	อัส์สุตปุพ์พา	๔๓๙	๑๓
ตาสํ	ตาสุ	๔๔๒	๒๐

โสธนบัตร

อสุทธปาฐ	สุทธปาฐ	น่า	บันทัด
อัช์ชุกํ	อชัท์ธุกํ	[illegible]	[illegible]
อาหเรย์ยํ	อาหาเรย์ยํ	[illegible]	[illegible]
อธิมัต์ตํ กสิมานํ	อธิมัต์ตกสิมานํ	,,	[illegible]
ปูติมุลานิ	ปูติมูลานิ	[illegible]	[illegible]
อัท์ทสา โข อหํ	อัท์ทสา โข มํ	[illegible]	[illegible]
วิหรติ	โหติ	[illegible]	[illegible]
อุต์ตราสํฆํ	อุต์ตราสังคํ	[illegible]	[illegible]
ภควัน์ต	ภควัน์ตํ	[illegible]	[illegible]
อาทิพ์รห์จริกานิ	อาทิพ์รห์มจริกานิ	[illegible]	[illegible]
สัพ์พัญ์ญํ	สัพ์พัญ์ญุ	[illegible]	[illegible]
อนิก์ขิต์ตธุโร	อนิก์ขิต์ตธุโร	[illegible]	[illegible]
โภติ	โภ ตํ	๕๑๔	[illegible]
คติโย	คติโย	๕๑๔	[illegible]
โภโคตโม	โภ โคตม	๕๒๙	๒๐
พุท์ธปมุขํ	พุท์ธัป์ปมุขํ	๕๓๐	[illegible]
นว	เนว	,,	[illegible]
โสต์ถิสินานํ	โสต์ถึ สินานํ	[illegible]	[illegible]
ติรีฎานิบี	ตีริฎานิบี	[illegible]	[illegible]
ปริยาปณามิ	ปริยาปุณามิ	๕๓๗	๑๓
สมนี	สมณี	[illegible]	[illegible]

โสธนบัต์ต.

อสุท์ธปาจ	สุท์ธปาร	น่า	บันทัด
โคตโม	โคตม	๕๘๐	๗
ตุลนาย	ตุลนาย	๕๘๖	๙
ขเมย์ย์	ขเมย์ยุ์	,,	๑๗
ทัก์ขิณา คิริ	ทัก์ขิณาคิรี	๖[illegible]๒	๑๑
บัต์ตจีวรํ อาทาย	บัต์ตจีวรมาทาย	๖๐๓	๑๕
ธัม์มจารี	อธัม์มจารี	๖๐๔	๒๐
อธัม์มจริยา วิสมจริยา เหตุ	อธัม์มจริยวิสมจริยาเหตุ	๖๐๕	๑๓
วิสมจารี	สมจารี	๖๐๘	๑๐
อธัม์มจริยา วิสมจริยา หิ	อธัม์มจริยวิสมจริยาหิ	๖๐๙	๒
ฤตเม ๆ	กรมา ๆ	๖๓๖	๒๑
กัน์เต	สัน์เต	๖๓๘	๘
ธัม์มูปสํหิติ	ธัม์มูปสํหิตํ	๖๓๙	๑๐
ปริก์ขาร	ปริก์ขารํ	,,	๑๑
มาณวิ	มาณว	,,	๑๒

สุตตัน์ตปิฏเก มัช์ฌิมนิกาโย

นโม ตัส์ส ภควโต อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก กัน์ทรกสุต์ตํ

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา จัม์ปายํ วิหรติ, คัค์คราย โปก์ขรณิยา ตีเร มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ. อถ โข เปส์โส จ หัต์ถาโรหปุต์โต กัน์ทรโก จ ปริพ์พาชโก, เยน ภควา เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา เปส์โส หัต์ถาโรหปุต์โต ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. กัน์ทรโก ปน ปริพ์พาชโก ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ[๑] วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ; เอกมัน์ตํ ฐิโต โข กัน์ทรโก ปริพ์พาชโก ตุณ์หีภูตํ ตุณ์หีภูตํ ภิก์ขุสํฆํ อนุวิโลเกต์วา ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อัจ์ฉริยํ โภ โคตม, อัพ์ภุตํ โภ โคตม. ยาวัญ์จิทํ โภตา โคตเมน สัม์มา ภิก์ขุสํโฆ ปฏิปาทิโต; เยปิ เต โภ โคตม อเหสุํ อตีตมัท์ธานํ อรหัน์โต สัม์มาสัม์พุท์ธา, เตปิ ภควัน์โต เอตปรมํเยว สัม์มา ภิก์ขุสํฆํ ปฏิปาเทสุํ, เสย์ยถาปิ เอตรหิ โภตา โคตเมน สัม์มา ภิก์ขุสํโฆ ปฏิปาทิโต; เยปิ เต โภ

---

[๑] สี. ยุ. เอวํ [๒] พ. สารณียํ.

โคตม ภวิส์สัน์ติ อนาคตมัท์ธานํ อรหัน์โต สัม์มาสัม์พุท์ธา, เตปิ ภควัน์โต เอตปรมํเยว สัม์มา ภิก์ขุสํฆํ ปฏิปาเทส์สัน์ติ; เสย์ยถาปิ เอตรหิ โภตา โคตเมน สัม์มา ภิก์ขุสํโฆ ปฏิปาทิโตติ. เอวเมตํ กัน์ทรก, เอวเมตํ กัน์ทรก. เยปิ เต กัน์ทรก อเหสุํ อตีตมัท์ธานํ อรหัน์โต สัม์มาสัม์พุท์ธา, เตปิ ภควัน์โต เอตปรมํเยว สัม์มา ภิก์ขุสํฆํ ปฏิปาเทสุํ; เสย์ยถาปิ เอตรหิ มยา สัม์มา ภิก์ขุสํโฆ ปฏิปาทิโต. เยปิ เต กัน์ทรก ภวิส์สัน์ติ อนาคตมัท์ธานํ อรหัน์โต สัม์มาสัม์พุท์ธา, เตปิ ภควัน์โต เอตปรมํเยว สัม์มา ภิก์ขุสํฆํ ปฏิปาเทส์สัน์ติ; เสย์ยถาปิ เอตรหิ มยา สัม์มา ภิก์ขุสํโฆ ปฏิปาทิโต. สัน์ติ หิ กัน์ทรก ภิก์ขู อิมัส์มึ ภิก์ขุสํเฆ, อรหัน์โต ขีณาสวา วุสิตวัน์โต กตกรณียา โอหิตภารา อนุป์ปัต์ตสทัต์ถา ปริก์ขีณภวสัญ์โญชนา สัม์มทัญ์ญา วิมุต์ตา. สัน์ติ ปน กัน์ทรก ภิก์ขู อิมัส์มึ ภิก์ขุสํเฆ, เสขา สัน์ตตสีลา สัน์ตตวุต์ติโน, นิปกา นิปกวุต์ติโน; เต จตูสุ สติปัฏ์ฐาเนสุ สุปติฏ์ฐิตจิต์ตา วิหรัน์ติ. กตเมสุ จตูสุ อิธ กัน์ทรก ภิก์ขุ กาเย กายานุปัส์สี วิหรติ, อาตาปี สัม์ปชาโน สติมา, วิเนย์ย โลเก อภิช์ฌาโทมนัส์สํ. เวทนาสุ เวทนานุปัส์สี วิหรติ, อาตาปี สัม์ปชาโน สติมา, วิเนย์ย โลเก อภิช์ฌาโทมนัส์สํ. จิต์เต จิต์ตานุปัส์สี วิหรติ,

อาตาปี สัมปชาโน สติมา, วิเนยฺย โลเก อภิชฌาโทมนัสสํ. ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหรติ, อาตาปี สัมปชาโน สติมา, วิเนยฺย โลเก อภิชฌาโทมนัสสันติ.

เอวํ วุตเต เปสโส หัตถาโรหปุตโต ภควันตํ เอตทโวจ " อัจฉริยํ ภันเต, อัพภูตํ ภันเต. ยาว สุปัญญัตตา จิเม จัตตาโร สติปัฏฐานา สัตตานํ วิสุทธิยา, โสกปริเทวานํ สมติกกมาย, ทุกขโทมนัสสานํ อัตถังคมาย. ญาณัสส อธิคมาย. นิพพานัสส สัจฉิกิริยาย. มยัมปิ หิ ภันเต คิหี โอทาตวสนา กาเลน กาลํ อิเมสุ จตูสุ สติปัฏฐาเนสุ สุปติฏฐิตจิตตา วิหราม: อิธ มยํ ภันเต กาเย กายานุปัสสิโน วิหราม, อาตาปิโน สัมปชานา สติมันโต, วิเนยฺย โลเก อภิชฌาโทมนัสสํ. เวทนาสุ เวทนานุปัสสิโน วิหราม, อาตาปิโน สัมปชานา สติมันโต, วิเนยฺย โลเก อภิชฌาโทมนัสสํ. จิตเต จิตตานุปัสสิโน วิหราม, อาตาปิโน สัมปชานา สติมันโต, วิเนยฺย โลเก อภิชฌาโทมนัสสํ. ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสิโน วิหราม, อาตาปิโน สัมปชานา สติมันโต, วิเนยฺย โลเก อภิชฌาโทมนัสสํ. อัจฉริยํ ภันเต, อัพภูตํ ภันเต. ยาวัญจิทํ ภันเต ภควา, เอวํ มนุสสคหเณ เอวํ

---

๑ สี. ยุ. อัตถคมายาติ ปาโฐ ทิสสติ.

มนุส์สกสเฏ เอวํ มนุส์สสาเฐย์เย วัต์ตมาเน สัต์ตานํ หิตาหิตํ ชานาติ. คหนัญ์เหตํ ภัน์เต, ยทิทํ มนุส์สา. อุต์ตานกัญ์เหตํ ภัน์เต, ยทิทํ ปสโว. อหัญ์หิ ภัน์เต ปโหมิ หัต์ถิทัม์มํ สาเรตุํ, ยาวตเกน อัน์ตเรน จัม์ปํ คตาคตํ กริส์สติ; สัพ์พานิ ตานิ สาเฐย์ยานิ กูเฏย์ยานิ วังเกย์ยานิ ชิม์เหย์ยานิ ปาตุกริส์สติ. อัม์หากํ ปน ภัน์เต ทาสาติ วา, เปส์สาติ วา, กัม์มกราติ วา, อัญ์ญถา จ กาเยน สมุทาจรัน์ติ อัญ์ญถา จ วาจาย; อัญ์ญถา จ เนสํ จิต์ตํ โหติ. อัจ์ฉริยํ ภัน์เต, อัพ์ภุตํ ภัน์เต. ยาวัญ์จิทํ ภัน์เต ภควา, เอวํ มนุส์สคหเน เอวํ มนุส์สกสเฏ เอวํ มนุส์สสาเฐย์เย วัต์ตมาเน, หิตาหิตํ ชานาติ. คหนัญ์เหตํ ภัน์เต ยทิทํ มนุส์สา. อุต์ตานกัญ์เหตํ ภัน์เต, ยทิทํ ปสโวติ. เอวเมตํ เปส์ส, เอวเมตํ เปส์ส. คหนัญ์เหตํ เปส์ส, ยทิทํ มนุส์สา. อุต์ตานกัญ์เหตํ เปส์ส, ยทิทํ ปสโว.

จัต์ตาโรเม เปส์ส ปุค์คลา สัน์โต สํวิช์ชมานา โลกัส์มึ. กตเม จัต์ตาโร? อิธ เปส์ส เอกัจ์โจ ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป โหติ อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. อิธ ปน เปส์ส เอกัจ์โจ ปุค์คโล ปรัน์ตโป โหติ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, อิธ เปส์ส เอกัจ์โจ ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป จ โหติ อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, ปรัน์ตโป จ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต;

อิธ ปน เปสฺส เอกจฺโจ ปุคฺคโล เนวตฺตนฺตโป โหติ นาตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, น ปรนฺตโป น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต; โส อนตฺตนฺตโป อปรนฺตโป ทิฏฺเฐว ธมฺเม นิจฺฉาโต นิพฺพุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที พฺรหฺมภูเตน อตฺตนา วิหรติ. อิเมสํ เปสฺส จตุนฺนํ ปุคฺคลานํ, กตโม เต ปุคฺคโล จิตฺตํ อาราเธตีติ. ยฺวายํ ภนฺเต ปุคฺคโล อตฺตนฺตโป อตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, อยํ เม ปุคฺคโล จิตฺตํ นาราเธติ. โยปายํ ภนฺเต ปุคฺคโล ปรนฺตโป ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, อยมฺปิ เม ปุคฺคโล จิตฺตํ นาราเธติ. โยปายํ ภนฺเต ปุคฺคโล อตฺตนฺตโป จ อตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต; ปรนฺตโป จ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต; อยมฺปิ เม ปุคฺคโล จิตฺตํ นาราเธติ. โย จ โข อยํ ภนฺเต ปุคฺคโล เนวตฺตนฺตโป นาตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, น ปรนฺตโป น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต; โส อนตฺตนฺตโป อปรนฺตโป ทิฏฺเฐว ธมฺเม นิจฺฉาโต นิพฺพุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที, พฺรหฺมภูเตน อตฺตนา วิหรติ; อยํ เม ปุคฺคโล จิตฺตํ อาราเธตีติ. กสฺมา ปน เต เปสฺส อิเม ตโย ปุคฺคลา จิตฺตํ นาราเธนฺตีติ? ยฺวายํ ภนฺเต ปุคฺคโล อตฺตนฺตโป อตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, โส อตฺตานํ สุขกามํ ทุกฺขปฏิกฺกูลํ อาตาเปติ ปริตาเปติ; อิมินา เม อยํ

ปุคฺคโล จิตฺตํ นาราเธติ. โยปายํ ภนฺเต ปุคฺคโล ปรนฺตโป ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, โส ปรํ สุขกามํ ทุกฺขปฏิกฺกุลํ อาตาเปติ ปริตาเปติ; อิมินา เม อยํ ปุคฺคโล จิตฺตํ นาราเธติ. โยปายํ ภนฺเต ปุคฺคโล อตฺตนฺตโป จ อตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, ปรนฺตโป จ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต; โส อตฺตานญฺจ ปรญฺจ สุขกามํ ทุกฺขปฏิกฺกุลํ อาตาเปติ ปริตาเปติ; อิมินา เม อยํ ปุคฺคโล จิตฺตํ นาราเธติ. โย จ โข อยํ ภนฺเต ปุคฺคโล เนวตฺตนฺตโป นาตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, น ปรนฺตโป น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, โส อนตฺตนฺตโป อปรนฺตโป ทิฏฺเฐว ธมฺเม นิจฺฉาโต นิพฺพุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที, พฺรหฺมภูเตน อตฺตนา วิหรติ; อิมินา เม อยํ ปุคฺคโล จิตฺตํ อาราเธติ. หนฺท จทานิ มยํ ภนฺเต คจฺฉาม พหุกิจฺจา มยํ พหุกรณียาติ. ยสฺสทานิ ตฺวํ เปสฺส กาลํ มญฺญสีติ. อถ โข เปสฺโส หตฺถาโรหปุตฺโต ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ.

อถ โข ภควา, อจิรปกฺกนฺเต เปสฺเส หตฺถาโรหปุตฺเต ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ปณฺฑิโต ภิกฺขเว เปสฺโส หตฺถาโรหปุตฺโต, มหาปญฺโญ ภิกฺขเว เปสฺโส หตฺถาโรหปุตฺโต. สเจ

ภิก์ขเว เปส์โส หัต์ถาโรหปุต์โต มุหุต์ตํ นิสีเทย์ย, ยาวัส์สาหํ อิเม จัต์ตาโร ปุค์คเล วิต์ถาเรน วิภชิส์สามิ; มหตา อัต์เถน สํยุต์โต อภวิส์ส. อปิจ ภิก์ขเว เอต์ตาวตาปิ เปส์โส หัต์ถาโรหปุต์โต มหตา อัต์เถน สํยุต์โตติ. เอตัส์ส ภควา กาโล, เอตัส์ส สุคต กาโล, ยํ ภควา อิเม จัต์ตาโร ปุค์คเล วิต์ถาเรน วิภเชย์ย; ภควโต สุต์วา ภิก์ขู ธาเรส์สัน์ตีติ. เตนหิ ภิก์ขเว สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิส์สามีติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิก์ขเว ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล อเจลโก โหติ มุต์ตาจาโร หัต์ถาวเลขโน,[๑] น เอหิภทัน์ติโก น ติฏ์ฐภทัน์ติโก, นาภิหตํ น อุท์ทิส์สกตํ น นิมัน์ตนํ สาทิยติ; โส น กุม์ภิมุขา ปฏิค์คัณ์หาติ, น กโฬปิมุขา ปฏิค์คัณ์หาติ. น เอฬกมัน์ตรํ น ทัณ์ฑมัน์ตรํ น มุสลมัน์ตรํ น ท์วิน์นํ ภุญ์ชมานานํ น คัพ์ภินิยา น ปายมานาย น ปุริสัน์ตรคตาย, น สํกิต์ตีสุ, น ยัต์ถ สา อุปัฏ์ฐิโต โหติ, น ยัต์ถ มัก์ขิกา สัณ์ฑสัณ์ฑจารินี, น มัจ์ฉํ น มํสํ, น สุรํ น เมรยํ, น ถุโสทกํ ปิวติ. โส

---

๑. ... ม. หัต์ถาปเลขโน.

เอกาคาริโก วา โหติ เอกาโลปิโก, ทฺวาคาริโก วา โหติ ทฺวาโลปิโก ฯเปฯ สตฺตาคาริโก วา โหติ สตฺตาโลปิโก; เอกิสฺสาปิ ทตฺติยา ยาเปติ, ทฺวีหิปิ ทตฺตีหิ ยาเปติ ฯเปฯ สตฺตหิปิ ทตฺตีหิ ยาเปติ; เอกาหิกมฺปิ อาหารํ อาหาเรติ, ทฺวีหิกมฺปิ อาหารํ อาหาเรติ ฯเปฯ สตฺตาหิกมฺปิ อาหารํ อาหาเรติ; อิติ เอวรูปมฺปิ อทฺธมาสิกํ ปริยายภตฺตโภชนานุโยคมนุยุตฺโต วิหรติ. โส สากภกฺโข วา โหติ, สามากภกฺโข วา โหติ, นีวารภกฺโข วา โหติ, ททฺทุลภกฺโข วา โหติ, หฏภกฺโข วา โหติ, กณภกฺโข วา โหติ, อาจามภกฺโข วา โหติ, ปิญฺญากภกฺโข วา โหติ, ติณภกฺโข วา โหติ, โคมยภกฺโข วา โหติ, วนมูลผลาหาโร วา ยาเปติ ปวตฺตผลโภชี. โส สาณานิปิ ธาเรติ, มสาณานิปิ ธาเรติ, ฉวทุสฺสานิปิ ธาเรติ, ปํสุกูลานิปิ ธาเรติ, ติรีฏานิปิ ธาเรติ, อชินานิปิ ธาเรติ, อชินกฺขิปมฺปิ ธาเรติ, กุสจีรมฺปิ ธาเรติ, วากจีรมฺปิ ธาเรติ, ผลกจีรมฺปิ ธาเรติ, เกสกมฺพลมฺปิ ธาเรติ, วาลกมฺพลมฺปิ ธาเรติ, อุลูกปกฺขมฺปิ ธาเรติ, เกสมสฺสุโลจโกปิ โหติ เกสมสฺสุโลจนานุโยคมนุยุตฺโต, อุพฺภฏฺฐโกปิ โหติ อาสนปฏิกฺขิตฺโต, อุกฺกุฏิโกปิ โหติ อุกฺกุฏิกปฺปธานมนุยุตฺโต, กณฺฏกาปสฺสยิโกปิ โหติ กณฺฏกาปสฺสเย เสยฺยํ กปฺเปติ, สายตติยกมฺปิ อุทโกโรหนานุโยคมนุยุตฺโต วิหรติ,

ติ เอวรูปํ อเนกวิหิตํ กายัส์ส อาตาปนปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต
วิหรติ; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป
อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. กตโม จ ภิก์ขเว ปุค์คโล
ปรัน์ตโป ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ
ปุค์คโล โอรัพ์ภิโก โหติ, สูกริโก สากุณิโก มาควิโก
ลุท์โท มัจ์ฉฆาตโก โจโร โจรฆาตโก พัน์ธนาคาริโก,
เย วา ปนัญ์เญปิ เกจิ กุรูรกัม์มัน์ตา; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว
ปุค์คโล ปรัน์ตโป ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. กตโม จ
ภิก์ขเว ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป จ อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต,
ปรัน์ตโป จ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ
ปุค์คโล ราชา วา โหติ ขัต์ติโย มุท์ธาวสิต์โต, พ์ราห์มโณ
วา มหาสาโล; โส ปุรัต์ถิเมน นครัส์ส นวํ สัน์ถาคารํ
การาเปต์วา, เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา ขราชินํ[๑] นิวาเสต์วา,
สัป์ปิเตเลน กายํ อัพ์ภัญ์ชิต์วา, มิควิสาเณน ปิฏ์ฐึ กัณ์ฑุวมาโน,
นวํ สัน์ถาคารํ ปวิสติ สัท์ธึ มเหสิยา พ์ราห์มเณน จ ปุโรหิเตน;
โส ตัต์ถ อนัน์ตรหิตาย ภูมิยา หริตุปลิต์ตาย[๒] เสย์ยํ
กัป์เปติ, โส เอกิส์สา คาวิยา สรูปวัจ์ฉาย, ยํ เอกัส์มึ
ถเน ขีรํ โหติ, เตน ราชา ยาเปติ; ยํ ทุติยัส์มึ ถเน ขีรํ

---

๑ พ. ขุราชินํ. ๒ สี. ยุ. หริตุปัต์ตาย.

โหติ, เตน มเหสี ยาเปติ; ยํ ตติยัส์มึ ถเน ขีรํ โหติ, เตน พ์ราห์มโณ ปุโรหิโต ยาเปติ; ยํ จตุต์ถัส์มึ ถเน ขีรํ โหติ, เตน อัค์คึ ชุหติ, อวเสเสน วัจ์ฉโก ยาเปติ; โส เอวมาห "เอต์ตกา อุสภา หัญ์ญัน์ตุ ยัญ์ญัต์ถาย, เอต์ตกา วัจ์ฉตรา หัญ์ญัน์ตุ ยัญ์ญัต์ถาย; เอต์ตกา วัจ์ฉตริโย หัญ์ญัน์ตุ ยัญ์ญัต์ถาย, เอต์ตกา อชา หัญ์ญัน์ตุ ยัญ์ญัต์ถาย; เอต์ตกา อุรัพ์ภา หัญ์ญัน์ตุ ยัญ์ญัต์ถาย, เอต์ตกา อัส์สา หัญ์ญัน์ตุ ยัญ์ญัต์ถาย; เอต์ตกา รุก์ขา ฉิช์ชัน์ตุ ยูปัต์ถาย, เอต์ตกา ทัพ์ภา ลุยัน์ตุ ปริสัน์ถายาติ. เยปิส์ส เต โหน์ติ ทาสาติ วา, เปส์สาติ วา, กัม์มกราติ วา, เตปิ ทัณ์ฑตัช์ชิตา ภยตัช์ชิตา, อัส์สุมุขา รุทมานา ปริกัม์มานิ กโรน์ติ; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป จ อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, ปรัน์ตโป จ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. กตโม จ ภิก์ขเว ปุค์คโล เนวัต์ตัน์ตโป นาต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, น ปรัน์ตโป น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต; โส อนัต์ตัน์ตโป อปรัน์ตโป ทิฏ์เฐว ธัม์เม นิจ์ฉาโต นิพ์พุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที พ์รห์มภูเตน อัต์ตนา วิหรติ? อิธ ภิก์ขเว ตถาคโต โลเก อุป์ปัช์ชติ, อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ, วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู, อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควา; โส [illegible] [illegible]

สเทวกํ สมารกํ สพ์ราห์มกํ, สัส์สมณพ์ราห์มณึ ปชํ สเทวมนุส์สํ
สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา ปเวเทติ; โส ธัม์มํ เทเสติ
อาทิกัล์ยาณํ มัช์เฌกัล์ยาณํ ปริโยสานกัล์ยาณํ สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ,
เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ. ตํ ธัม์มํ
สุณาติ คหปติ วา, คหปติปุต์โต วา, อัญ์ญตรัส์มึ วา
กุเล ปัจ์จา ชาโต; โส ตํ ธัม์มํ สุต์วา, ตถาคเต
สัท์ธํ ปฏิลภติ; โส เตน สัท์ธาปฏิลาเภน สมัน์นาคโต
อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ " สัม์พาโธ ฆราวาโส รชาปโถ, อัพ์โภกาโส
ปัพ์พชา, น ยิทํ สุกรํ อคารํ อัช์ฌาวสตา เอกัน์ตปริปุณ์ณํ
เอกัน์ตปริสุท์ธํ สํขลิขิตํ พ์รห์มจริยํ จริตุํ. ยัน์นูนาหํ เกสมัส์สุํ
โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา, อคารัส์มา
อนคาริยํ ปัพ์พเชยยัน์ติ. โส อปเรน สมเยน อัป์ปํ วา
โภคัก์ขัน์ธํ ปหาย มหัน์ตํ วา โภคัก์ขัน์ธํ ปหาย, อัป์ปํ วา
ญาติปริวัฏ์ฏํ ปหาย มหัน์ตํ วา ญาติปริวัฏ์ฏํ ปหาย,
เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา,
อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชติ. โส เอวํ ปัพ์พชิโต สมาโน
ภิก์ขูนํ สิก์ขาสาชีวสมาปัน์โน ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา
ปฏิวิรโต โหติ, นิหิตทัณ์โฑ นิหิตสัต์โถ ลัช์ชี ทยาปัน์โน
สัพ์พปาณภูตหิตานุกัม์ปี วิหรติ. อทิน์นาทานํ ปหาย อทิน์นาทานา
ปฏิวิรโต โหติ. ทิน์นาทายี ทิน์นปาฏิกังขี, อเถเนน สุจิภูเตน

อัต์ตนา วิหรติ. อพ์รห์มจริยํ ปหาย พ์รห์มจารี โหติ. อาราจารี วิรโต เมถุนา คามธัม์มา. มุสาวาทํ ปหาย มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, สัจ์จวาที สัจ์จสัน์โธ เถโต ปัจ์จยิโก อวิสํวาทโก โลกัส์ส. ปิสุณํ วาจํ ปหาย ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, อิโต สุต์วา น อมุต์ร อัก์ขาตา อิเมสํ เภทาย, อมุต์ร วา สุต์วา น อิเมสํ อัก์ขาตา อมูสํ เภทาย; อิติ ภิน์นานํ วา สัน์ธาตา, สหิตานํ วา อนุป์ปทาตา, สมัค์คาราโม สมัค์ครโต สมัค์คนัน์ที, สมัค์คกรณึ วาจํ ภาสิตา โหติ. ผรุสํ วาจํ ปหาย ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ยา สา วาจา เนลา กัณ์ณสุขา เปมนียา หทยังคมา โปรี พหุชนกัน์ตา พหุชนมนาปา, ตถารูปึ วาจํ ภาสิตา โหติ. สัม์ผัป์ปลาปํ ปหาย สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, กาลวาที ภูตวาที อัต์ถวาที ธัม์มวาที วินยวาที, นิธานวตึ วาจํ ภาสิตา กาเลน สาปเทสํ ปริยัน์ตวตึ อัต์ถสัญ์หิตํ. โส พีชคามภูตคามสมารัม์ภา ปฏิวิรโต โหติ. เอกภัต์ติโก โหติ รัต์ตูปรัต์โต, วิรโต วิกาลโภชนา. นัจ์จคีตวาทิตวิสูกทัส์สนา ปฏิวิรโต โหติ. มาลาคัน์ธวิเลปนธารณมัณ์ฑนวิภูสนัฏ์ฐานา ปฏิวิรโต โหติ. อุจ์จาสยนมหาสยนา ปฏิวิรโต โหติ. ชาตรูปรชตปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. อามกธัญ์ญปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. อามกมํสปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ.

อิต์ถีกุมาริกปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. ทาสิทาสปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. อเชฬกปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. กุก์กุฏสูกรปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. หัต์ถิควาส์สวฬวปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. เขต์ตวัต์ถุปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. ทูเตย์ยปหีนคมนานุโยคา ปฏิวิรโต โหติ. กยวิก์กยา ปฏิวิรโต โหติ. ตุลากูฏกํสกูฏมานกูฏา ปฏิวิรโต โหติ. อุก์โกฏนวัญ์จนนิกติสาวิโยคา ปฏิวิรโต โหติ. เฉทนวธพัน์ธนวิปราโมสอาโลปสหสาการา ปฏิวิรโต โหติ. โส สัน์ตุฏ์โฐ โหติ กายปริหาริเกน จีวเรน กุจ์ฉิปริหาริเกน ปิณ์ฑปาเตน, เยน เยเนว ปัก์กมติ; สมาทาเยว ปัก์กมติ. เสย์ยถาปิ นาม ปัก์ขี สกุโณ, เยน เยเนว เฑติ, สปัต์ตภาโร เฑติ; เอวเมว ภิก์ขุ สัน์ตุฏ์โฐ โหติ กายปริหาริเกน จีวเรน กุจ์ฉิปริหาริเกน ปิณ์ฑปาเตน, เยน เยเนว ปัก์กมติ; สมาทาเยว ปัก์กมติ. โส อิมินา อริเยน สีลัก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต, อัช์ฌัต์ตํ อนวัช์ชสุขํ ปฏิสํเวเทติ. โส จัก์ขุนา รูปํ ทิส์วา น นิมิต์ตัค์คาหี โหติ นานุพ์ยัญ์ชนัค์คาหี, ยัต์วาธิกรณเมนํ จัก์ขุน์ทริยํ อสํวุตํ วิหรัน์ตํ, อภิช์ฌาโทมนัส์สา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อน์วาส์สเวย์ยุํ; ตัส์ส สํวราย ปฏิปัช์ชติ, รัก์ขติ จัก์ขุน์ทริยํ, จัก์ขุน์ทริเย สํวรํ อาปัช์ชติ. โสเตน สัท์ทํ สุต์วา. ฆาเนน คัน์ธํ ฆายิต์วา. ชิว์หาย รสํ สายิต์วา.

กาเยน โผฏ์ฐัพ์พํ ผุสิต์วา. มนสา ธัม์มํ วิญ์ญาย น นิมิต์ตัค์คาหี โหติ นานุพ์ยัญ์ชนัค์คาหี, ยต์วาธิกรณเมนํ มนินท์ริยํ อสํวุตํ วิหรัน์ตํ, อภิช์ฌาโทมนัส์สา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อัน์วาส์สเวย์ยุํ; ตัส์ส สํวราย ปฏิปัช์ชติ, รัก์ขติ มนินท์ริยํ, มนินท์ริเย สํวรํ อาปัช์ชติ. โส อิมินา อริเยน อินท์ริยสํวเรน สมัน์นาคโต, อนวัช์ชสุขํ ปฏิสํเวเทติ. โส อภิก์กัน์เต ปฏิก์กัน์เต สัม์ปชานการี โหติ, อาโลกิเต วิโลกิเต สัม์ปชานการี โหติ, สัม์มิญ์ชิเต ปสาริเต สัม์ปชานการี โหติ, สํฆาฏิปัต์ตจีวรธารเณ สัม์ปชานการี โหติ, อสิเต ปีเต ขายิเต สายิเต สัม์ปชานการี โหติ, อุจ์จารปัส์สาวกัม์เม สัม์ปชานการี โหติ, คเต ฐิเต นิสิน์เน สุต์เต ชาคริเต ภาสิเต ตุณ์หีภาเว สัม์ปชานการี โหติ.

โส อิมินา จ อริเยน สีลัก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต, อิมินา จ อริเยน อินท์ริยสํวเรน สมัน์นาคโต, อิมินา จ อริเยน สติสัม์ปชัญ์เญน สมัน์นาคโต, วิวิต์ตํ เสนาสนํ ภชติ อรัญ์ญํ รุก์ขมูลํ ปัพ์พตํ กัน์ทรํ คิริคุหํ สุสานํ วนปัต์ถํ อัพ์โภกาสํ ปลาลปุญ์ชํ. โส ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต นิสีทติ ปัล์ลังกํ อาภุชิต์วา. อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สติํ อุปัฏ์ฐเปต์วา. โส อภิช์ฌํ โลเก ปหาย วิคตาภิช์เฌน เจตสา วิหรติ, อภิช์ฌาย จิต์ตํ ปริโสเธติ; พ์ยาปาทปโทสํ ปหาย อพ์ยาปัน์นจิต์โต วิหรติ สัพ์พปาณภูตหิตานุกัม์ปี.

ท์ยาปาทปโทสา จิต์ตํ ปริโสเธติ; ถีนมิท์ธํ ปหาย วิคตถีนมิท์โธ วิหรติ อาโลกสัญ์ญี สโต สัม์ปชาโน, ถีนมิท์ธา จิต์ตํ ปริโสเธติ; อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จํ ปหาย อนุท์ธโต วิหรติ อัช์ฌัต์ตํ วูปสัน์ตจิต์โต, อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จา จิต์ตํ ปริโสเธติ; วิจิกิจ์ฉํ ปหาย ติณ์ณวิจิกิจ์โฉ วิหรติ อกถํกถี กุสเลสุ ธัม์เมสุ, วิจิกิจ์ฉาย จิต์ตํ ปริโสเธติ.

โส อิเม ปั๊ญ์จ นีวรเณ ปหาย เจตโส อุปั๊ก์กิเลเส ปั๊ญ์ญาย ทุพ์พลีกรเณ, วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ, สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปั๊ช์ช วิหรติ; วีตัก์กวิจารานํ วูปสมา, อัช์ฌัต์ตํ สัม์ปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ, อวิตัก์กํ อวิจารํ สมาธิชํ ปี่ติสุขํ ทุติยํ ฌานํ อุปสัม์ปั๊ช์ช วิหรติ; ปี่ติยา จ วิราคา, อุเปก์ขโก จ วิหรติ, สโต สัม์ปชาโน, สุขัญ์จ กาเยน ปฏิสํเวเทติ, ยัน์ตํ อริยา อาจิก์ขัน์ติ "อุเปก์ขโก สติมา สุขวิหารี"ติ, ตติยํ ฌานํ อุปสัม์ปั๊ช์ช วิหรติ; สุขัส์ส จ ปหานา ทุก์ขัส์ส จ ปหานา, ปุพ์เพว โสมนัส์สโทมนัส์สานํ อัต์ถังคมา, อทุก์ขมสุขํ อุเปก์ขาสติปาริสุท์ธึ จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์ปั๊ช์ช วิหรติ.

โส เอวํ สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ วิคตูปั๊ก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนิเย ฐิเต

อาเนญ์ชัปปัต์เต,[1] ปุพ์เพนิวาสานุส์สติญาณาย จิต์ตํ อภินิน์นาเมติ; โส อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ. เส์ยยถีทํ? เอกัม์ปิ ชาติํ ท์เวปิ ชาติโย ติส์โสปิ ชาติโย จตัส์โสปิ ชาติโย ปัญ์จปิ ชาติโย, ทสปิ ชาติโย วีสัม์ปิ ชาติโย ติํสัม์ปิ ชาติโย จัต์ตาฬีสัม์ปิ ชาติโย ปัญ์ญาสัม์ปิ ชาติ-โย, ชาติสตัม์ปิ ชาติสหัส์สัม์ปิ ชาติสตสหัส์สัม์ปิ, อเนเกปิ สํวัฏ์ฏกัป์เป อเนเกปิ วิวัฏ์ฏกัป์เป อเนเกปิ สํวัฏ์ฏวิวัฏ์ฏกัป์เป, "อมุต์ราสิํ เอวํนาโม เอวํโคต์โต เอวํวัณ์โณ เอวมาหาโร เอวํ สุขทุก์ขปฏิสํเวที เอวมายุปริยัน์โต, โส ตโต จุโต อมุต์ร อุทปาทิํ[2] ตัต์ราปาสิํ เอวํนาโม เอวํโคต์โต เอวํวัณ์โณ เอวมาหาโร เอวํ สุขทุก์ขปฏิสํเวที เอวมายุปริยัน์โต, โส ตโต จุโต อิธูปปัน์โนติ. อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ. โส เอวํ สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัปปัต์เต, สัต์ตานํ จุตูปปาตญาณาย จิต์ตํ อภินิน์นาเมติ; โส ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน, สัต์เต ปัส์สติ จวมาเน อุปปัช์ชมาเน, หีเน ปณีเต, สุวัณ์เณ ทุพ์พัณ์เณ, สุคเต ทุค์คเต, ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชานาติ "อิเม วต โภน์โต สัต์ตา กายทุจ์จริเตน สมัน์นาคตา

---

๑ . . ยุ. อาเนช์ชัปปัต์เต. ๒ สี. ยุ. อุปปาทิํ.

วจีทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา, อริยานํ อุปวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา. เต กายสฺส เภทา ปรมฺ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปนฺนา; อิเม วา ปน โภนฺโต สตฺตา กายสุจริเตน สมนฺนาคตา วจีสุจริเตน สมนฺนาคตา มโนสุจริเตน สมนฺนาคตา, อริยานํ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกา สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรมฺ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปนฺนาติ. อิติ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน, สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมุปเค สตฺเต ปชานาติ. โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต, อาสวานํ ขยญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ; โส "อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ ทุกฺขสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ ทุกฺขนิโรโธติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ; "อิเม อาสวาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ อาสวสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ "อยํ อาสวนิโรโธติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ตสฺส เอวํ ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ, ภวาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ, อวิชฺชาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ;

วิมุตฺตสฺมึ "วิมุตฺตมิติ ญาณํ โหติ; "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล เนวตฺตนฺตโป นาตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, น ปรนฺตโป น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, โส อนตฺตนฺตโป อปรนฺตโป ทิฏฺเฐว ธมฺเม นิจฺฉาโต นิพฺพุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที, พฺรหฺมภูเตน อตฺตนา วิหรติ. อิทมโวจ ภควา. อตฺตมนา เต ภิกฺขู ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทุนฺติ.

กนฺทรกสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก อัฏ์ฐกนาครสุต์ตํ

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ อายัส์มา อานัน์โท เวสาลิยํ วิหรติ เวฬุวคามเก. เตน โข ปน สมเยน ทสโม คหปติ อัฏ์ฐกนาคโร ปาตลิปุต์ตํ อนุปั์ปัต์โต โหติ เกนจิเทว กรณีเยน. อถ โข ทสโม คหปติ อัฏ์ฐกนาคโร, เยน กุก์กุฏาราโม เยน อัญ์ญตโร ภิก์ขุ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ตํ ภิก์ขุํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข ทสโม คหปติ อัฏ์ฐกนาคโร ตํ ภิก์ขุํ เอตทโวจ "กหํ นุ โข ภัน์เต อายัส์มา อานัน์โท เอตรหิ วิหรติ, ทัส์สนกามา หิ มยํ ตํ อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทัน์ติ. "เอโส คหปติ อายัส์มา อานัน์โท เวสาลิยํ วิหรติ เวฬุวคามเกติ. อถ โข ทสโม คหปติ อัฏ์ฐกนาคโร ปาตลิปุต์เต ตํ กรณียํ ตีเรต์วา เยน เวสาลี, เยน เวฬุวคามโก, เยนายัส์มา อานัน์โท, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข ทสโม คหปติ อัฏ์ฐกนาคโร อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ เอตทโวจ "อัต์ถิ นุ โข ภัน์เต อานัน์ท เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน เอกธัม์โม อัก์ขาโต, ยัต์ถ ภิก์ขุโน อัป์ปมัต์ตัส์ส อาตาปิโน

ปหิต๎ตส๎ส วิหรโต, อวิมุต๎ตญ๎เจว จิต๎ตํ วิมุจ๎จติ, อปริก๎ขีณา จ อาสวา ปริก๎ขยํ คจ๎ฉน๎ติ, อนนุป๎ปต๎ตญ๎จ อนุต๎ตรํ โยคก๎เขมํ อนุปาปุณาตีติ. อต๎ถิ โข คหปติ เตน ภควตา ชานตา ปส๎สตา อรหตา สม๎มาสม๎พุท๎เธน เอกธม๎โม อก๎ขาโต, ยต๎ถ ภิก๎ขุโน อป๎ปมต๎ตส๎ส อาตาปิโน ปหิต๎ตส๎ส วิหรโต, อวิมุต๎ตญ๎เจว จิต๎ตํ วิมุจ๎จติ, อปริก๎ขีณา จ อาสวา ปริก๎ขยํ คจ๎ฉน๎ติ, อนนุป๎ปต๎ตญ๎จ อนุต๎ตรํ โยคก๎เขมํ อนุปาปุณาตีติ, กตโม ปน ภน๎เต อานน๎ท เตน ภควตา ชานตา ปส๎สตา อรหตา สม๎มาสม๎พุท๎เธน เอกธม๎โม อก๎ขาโต, ยต๎ถ ภิก๎ขุโน อป๎ปมต๎ตส๎ส อาตาปิโน ปหิต๎ตส๎ส วิหรโต, อวิมุต๎ตญ๎เจว จิต๎ตํ วิมุจ๎จติ, อปริก๎ขีณา จ อาสวา ปริก๎ขยํ คจ๎ฉน๎ติ, อนนุป๎ปต๎ตญ๎จ อนุต๎ตรํ โยคก๎เขมํ อนุปาปุณาตีติ? อิธ คหปติ ภิก๎ขุ วิวิจ๎เจว กาเมหิ วิวิจ๎จ อกุสเลหิ ธม๎เมหิ, สวิตก๎กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสม๎ปช๎ช วิหรติ, โส อิติ ปฏิสญ๎จิก๎ขติ "อิทม๎ปิ โข ปฐมํ ฌานํ อภิสังขตํ อภิสญ๎เจตยิตํ, ยํ โข ปน กิญ๎จิ อภิสังขตํ อภิสญ๎เจตยิตํ, ตทนิจ๎จํ นิโรธธม๎มน๎ติ ปชานาติ. โส ตต๎ถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, เตเนว ธม๎มราเคน

ตาย ธัม์มนัน์ทิยา ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โยชนานํ ปริก์ขยา, โอปปาติโก โหติ ตัต์ถ ปรินิพ์พายี อนาวัต์ติธัม์โม ตัส์มา โลกา. อยัม์ปิ โข คหปติ เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน เอกธัม์โม อัก์ขาโต, ยัต์ถ ภิก์ขุโน อัป์ปมัต์ตัส์ส อาตาปิโน ปหิตัต์ตัส์ส วิหรโต, อวิมุต์ตัญ์เจว จิต์ตํ วิมุจ์จติ, อปริก์ขีณา จ อาสวา ปริก์ขยํ คัจ์ฉัน์ติ, อนนุป์ปัต์ตัญ์จ อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาติ. ปุน จปรํ คหปติ ภิก์ขุ วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา ฯเปฯ ทุติยํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; โส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ “อิทัม์ปิ โข ทุติยํ ฌานํ อภิสังขตํ อภิสัญ์เจตยิตํ ฯเปฯ อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาติ. ปุน จปรํ คหปติ ภิก์ขุ ปีติยา จ วิราคา ฯเปฯ ตติยํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; โส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ อิทัม์ปิ โข ตติยํ ฌานํ อภิสังขตํ อภิสัญ์เจตยิตํ ฯเปฯ อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาติ. ปุน จปรํ คหปติ ภิก์ขุ สุขัส์ส จ ปหานา ฯเปฯ จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; โส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ “อิทัม์ปิ โข จตุต์ถํ ฌานํ อภิสังขตํ อภิสัญ์เจตยิตํ ฯเปฯ อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาติ.

ปุน จปรํ คหปติ ภิก์ขุ เมต์ตาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริต์วา วิหรติ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุต์ถํ.

อิติ อุท์ธมโธ ติริยํ สัพ์พธิ สัพ์พัต์ตตาย สัพ์พาวัน์ตํ โลกํ, เมต์ตาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัค์คเตน อัป์ปมาเณน อเวเรน อัพ๎ยาปัช์เชน ผริต๎วา วิหรติ; โส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อยัม์ปิ โข เมต์ตา เจโตวิมุต์ติ อภิสังขตา อภิสัญ์เจตยิตา, ยํ โข ปน กิญ์จิ อภิสังขตํ อภิสัญ์เจตยิตํ, ตทนิจ์จํ นิโรธธัม์มัน์ติ ปชานาติ; โส ตัต์ถ ฐิโต ฯเปฯ อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาติ. ปุน จปรํ คหปติ ภิก์ขุ กรุณาสหคเตน เจตสา. ฯเปฯ มุทิตาสหคเตน เจตสา. อุเปก์ขาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริต๎วา วิหรติ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุต์ถํ. อิติ อุท์ธมโธ ติริยํ สัพ์พธิ สัพ์พัต์ตตาย สัพ์พาวัน์ตํ โลกํ, อุเปก์ขาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัค์คเตน อัป์ปมาเณน อเวเรน อัพ๎ยาปัช์เชน ผริต๎วา วิหรติ; โส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อยัม์ปิ โข อุเปก์ขา เจโตวิมุต์ติ อภิสังขตา อภิสัญ์เจตยิตา, ยํ โข ปน กิญ์จิ อภิสังขตํ อภิสัญ์เจตยิตํ, ตทนิจ์จํ นิโรธธัม์มัน์ติ ปชานาติ; โส ตัต์ถ ฐิโต ฯเปฯ อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาติ.

ปุน จปรํ คหปติ ภิก์ขุ สัพ์พโส รูปสัญ์ญานํ สมติก์กมา, ปฏิฆสัญ์ญานํ อัต์ถังคมา, นานัต์ตสัญ์ญานํ อมนสิการา, "อนัน์โต อากาโสติ อากาสานัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; โส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อยัม์ปิ โข อากาสานัญ์จายตนสมาปัต์ติ

อภิสังขตา อภิสัญ์เจตยิตา, ยํ โข ปน กิญ์จิ อภิสังขตํ
อภิสัญ์เจตยิตํ, ตทนิจ์จํ นิโรธธัม์มัน์ติ ปชานาติ; โส ตัต์ถ
ฐิโต ฯเปฯ อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาติ. ปุน จปรํ
คหปติ ภิก์ขุ สัพ์พโส อากาสานัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "อนัน์ตํ
วิญ์ญาณัน์ติ วิญ์ญาณัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; โส
อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อยัม์ปิ โข วิญ์ญาณัญ์จายตนสมาปัต์ติ
อภิสังขตา อภิสัญ์เจตยิตา, ยํ โข ปน กิญ์จิ อภิสังขตํ
อภิสัญ์เจตยิตํ, ตทนิจ์จํ นิโรธธัม์มัน์ติ ปชานาติ; โส
ตัต์ถ ฐิโต ฯเปฯ อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาติ. ปุน
จปรํ คหปติ ภิก์ขุ สัพ์พโส วิญ์ญาณัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม
"นัต์ถิ กิญ์จีติ อากิญ์จัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; โส อิติ
ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อยัม์ปิ โข อากิญ์จัญ์ญายตนสมาปัต์ติ
อภิสังขตา อภิสัญ์เจตยิตา, ยํ โข ปน กิญ์จิ อภิสังขตํ
อภิสัญ์เจตยิตํ, ตทนิจ์จํ นิโรธธัม์มัน์ติ ปชานาติ; โส ตัต์ถ
ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; โน เจ อาสวานํ ขยํ
ปาปุณาติ, เตเนว ธัม์มราเคน ตาย ธัม์มนัน์ทิยา ปัญ์จัน์นํ
โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา, โอปปาติโก โหติ
ตัต์ถ ปรินิพ์พายี อนาวัต์ติธัม์โม ตัส์มา โลกา. อยํ
โข คหปติ เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา
สัม์มาสัม์พุท์เธน เอกธัม์โม อัก์ขาโต, ยัต์ถ ภิก์ขุโน

อัป์ปมัต์ตัส์ส อาตาปิโน ปหิตัต์ตัส์ส วิหรโต, อวิมุต์ตัญ์เจว จิต์ตํ วิมุจ์จติ, อปริก์ขีณา จ อาสวา ปริก์ขยํ คัจ์ฉัน์ติ อนนุป์ปัต์ตัญ์จ อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาตีติ.

เอวํ วุต์เต ทสโม คหปติ อัฏ์ฐกนาคโร อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ เอตทโวจ เสย์ยถาปิ ภัน์เต อานัน์ท ปุริโส เอกํ นิธิมุขํ คเวสัน์โต สกิเทว เอกาทส นิธิมุขานิ อธิคัจ์เฉย์ย; เอวเมว โข อหํ ภัน์เต เอกํ อมตท์วารํ คเวสัน์โต, สกิเทว เอกาทส อมตท์วารานิ อลัต์ถํ สวนาย. เสย์ยถาปิ ภัน์เต ปุริสัส์ส อคารํ เอกาทสท์วารํ, โส ตัส์มึ อคาเร อาทิต์เต เอกเมเกนปิ ท์วาเรน สัก์กุเณย์ย อัต์ตานํ โสต์ถึ กาตุํ; เอวเมว โข อหํ ภัน์เต อิเมสํ เอกาทสัน์นํ อมตท์วารานํ เอกเมเกนปิ อมตท์วาเรน สัก์ขิส์สามิ อัต์ตานํ โสต์ถึ กาตุํ. อิเม หิ นาม ภัน์เต อัญ์ญติต์ถิยา อาจริยัส์ส อาจริยธนํ ปริเยสิส์สัน์ติ, กิมังค ปนาหํ อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส ปูชํ น กริส์สามีติ. อถ โข ทสโม คหปติ อัฏ์ฐกนาคโร ปาฏลิปุต์ตกัญ์จ เวสาลิกัญ์จ ภิก์ขุสํฆํ สัน์นิปาเตต์วา, ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหัต์ถา สัน์ตัป์เปสิ สัม์ปวาเรสิ; เอกเมกัญ์ จ ภิก์ขุํ ปัจ์เจกํ ทุส์สยุเคน อัจ์ฉาเทสิ, อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ ติจีวเรน อัจ์ฉาเทสิ; อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส ปัญ์จสตํ วิหารํ การาเปสีติ.

อัฏ์ฐกนาครสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ฉฏ์ฐํ.

มชฺฌิมปณฺณาสเก เสขปฏิปทาสุตฺตํ

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิโคฺรธาราเม. เตน โข ปน สมเยน กาปิลวตฺถวานํ สกฺยานํ นวํ สนฺธาคารํ อจิรการิตํ โหติ. อนชฺฌาวุฏฺฐปุพฺพํ[1] สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เกนจิ วา มนุสฺสภูเตน. อถ โข กาปิลวตฺถวา สกฺยา, เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ. เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข กาปิลวตฺถวา สกฺยา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "อิธ ภนฺเต กาปิลวตฺถวานํ สกฺยานํ นวํ สนฺธาคารํ อจิรการิตํ โหติ อนชฺฌาวุฏฺฐปุพฺพํ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เกนจิ วา มนุสฺสภูเตน. ตํ ภนฺเต ภควา ปฐมํ ปริภุญฺชตุ, ภควตา ปฐมํ ปริภุตฺตํ; ปจฺฉา กาปิลวตฺถวา สกฺยา ปริภุญฺชิสฺสนฺติ. ตทสฺส กาปิลวตฺถวานํ สกฺยานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายาติ. อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวน. อถ โข กาปิลวตฺถวา สกฺยา ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา, เยน นวํ สนฺธาคารํ, เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา สพฺพสนฺถรึ สนฺธาคารํ สนฺถริตฺวา อาสนานิ ปญฺญาเปตฺวา อุทกมณิกํ ปติฏฺฐาเปตฺวา เตลปฺปทีปํ

---

[1] [illegible]

อาโรเปต์วา, เยน ภควา เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา
ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐํสุ; เอกมัน์ตํ ฐิตา โข
กาปิลวัต์ถวา สัก์ยา ภควัน์ตํ เอตทโวจุํ "สัพ์พสัน์ถริ
สัน์ถตํ ภัน์เต สัน์ถาคารํ, อาสนานิ ปัณ์ณัต์ตานิ. อุทกมนิโก
ปติฏ์ฐาปิโต, เตลัป์ปทีโป อาโรปิโต; ยัส์สทานิ ภัน์เต
ภควา กาลํ มัญ์ญตีติ. อถ โข ภควา นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย
สัท์ธึ ภิก์ขุสํเฆน, เยน สัน์ถาคารํ เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา
ปาเท ปัก์ขาเลต์วา สัน์ถาคารํ ปวิสิต์วา มัช์ฌิมถัม์ภํ
นิส์สาย ปุรัต์ถาภิมุโข นิสีทิ. ภิก์ขุสํโฆปิ โข ปาเท
ปัก์ขาเลต์วา สัน์ถาคารํ ปวิสิต์วา ปัจ์ฉิมํ ภิต์ตึ นิส์สาย
ปุรัต์ถาภิมุโข นิสีทิ ภควัน์ตํเยว ปุรัก์ขัต์วา. กาปิลวัต์ถวาปิ
โข สัก์ยา ปาเท ปัก์ขาเลต์วา สัน์ถาคารํ ปวิสิต์วา ปุรัต์ถิมํ
ภิต์ตึ นิส์สาย ปัจ์ฉิมาภิมุขา นิสีทึสุ ภควัน์ตํเยว ปุรัก์ขัต์วา.
อถ โข ภควา กาปิลวัต์ถเว สัก์เย พหุเทว รัต์ตึ ธัม์มิยา
กถาย, สัน์ทัส์เสต์วา สมาทเปต์วา สมุต์เตเชต์วา สัม์ปหํเสต์วา,
อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ อามัน์เตสิ "ปฏิภาตุ ตํ อานัน์ท
กาปิลวัต์ถวานํ สัก์ยานํ เสโข ปฏิปโท. ปิฏ์ฐิ เม อาคิลายติ;
ตมหํ อายมิส์สามีติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข อายัส์มา อานัน์โท
ภควโต ปัจ์จัส์โสสิ. อถ โข ภควา จตุคุณํ สํฆาฏึ
ปัญ์ญาเปต์วา, ทัก์ขิเณน ปัส์เสน สีหเสย์ยํ กัป์เปสิ,

ปาเทน ปาทํ อัช์ฌาธาย สโต สัม์ปชาโน อุฏ์ฐานสัญ์ญํ มนสิกริต์วา.

อถ โข อายัส์มา อานัน์โท มหานามํ สัก์กํ อามัน์เตสิ "อิธ มหานาม อริยสาวโก สีลสัม์ปัน์โน โหติ, อินท์ริเยสุ คุต์ตท์วาโร โหติ, โภชเน มัต์ตัญ์ญู โหติ, ชาคริยมนุยุต์โต โหติ, สัต์ตหิ สัท์ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต โหติ, จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี. กถัญ์จ มหานาม อริยสาวโก สีลสัม์ปัน์โน โหติ? อิธ มหานาม อริยสาวโก สีลวา โหติ, ปาติโมก์ขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสัม์ปัน์โน อณุมัต์เตสุ วัช์เชสุ ภยทัส์สาวี, สมาทาย สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ; เอวํ โข มหานาม อริยสาวโก สีลสัม์ปัน์โน โหติ. กถัญ์จ มหานาม อริยสาวโก อินท์ริเยสุ คุต์ตท์วาโร โหติ? อิธ มหานาม อริยสาวโก จัก์ขุนา รูปํ ทิส์วา น นิมิต์ตัค์คาหี โหติ นานุพ์ยัญ์ชนัค์คาหี, ยัต์วาธิกรณเมนํ จัก์ขุน์ทริยํ อสํวุตํ วิหรัน์ตํ, อภิช์ฌาโทมนัส์สา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อัน์วาส์สเวย์ยุํ; ตัส์ส สํวราย ปฏิปัช์ชติ, รัก์ขติ จัก์ขุน์ทริยํ, จัก์ขุน์ทริเย สํวรํ อาปัช์ชติ. โสเตน สัท์ทํ สุต์วา. ฯเปฯ ฆาเนน คัน์ธํ ฆายิต์วา. ชิวหาย รสํ สายิต์วา. กาเยน โผฏ์ฐัพ์พํ ผุสิต์วา. มนสา ธัม์มํ วิญ์ญาย น นิมิต์ตัค์คาหี โหติ นานุพ์ยัญ์ชนัค์คาหี,

ยัต์วาธิกรณเมนํ มนิน์ท์ริยํ อสํวุตํ วิหรัน์ตํ, อภิช์ฌาโทมนัส์สา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา - อัน์วาส์สเวย์ยุํ; ตัส์ส สํวราย ปฏิปัช์ชติ, รัก์ขติ มนิน์ท์ริยํ; มนิน์ท์ริเย สํวรํ อาปัช์ชติ; เอวํ โข มหานาม อริยสาวโก อิน์ท์ริเยสุ คุต์ตท์วาโร โหติ. กถัญ์จ มหานาม อริยสาวโก โภชเน มัต์ตัญ์ญู โหติ? อิธ มหานาม อริยสาวโก ปฏิสํขา โยนิโส อาหารํ อาหาเรติ, เนว ทวาย น มทาย น มัณ์ฑนาย น วิภูสนาย, ยาวเทว อิมัส์ส กายัส์ส ฐิติยา ยาปนาย วิหิํสุปรติยา พ์รห์มจริยานุค์คหาย "อิติ ปุราณัญ์จ เวทนํ ปฏิหังขามิ, นวัญ์จ เวทนํ น อุป์ปาเทส์สามิ; ยาต์รา จ เม ภวิส์สติ, อนวัช์ชตา จ ผาสุวิหาโรจาติ; เอวํ โข มหานาม อริยสาวโก โภชเน มัต์ตัญ์ญู โหติ. กถัญ์จ มหานาม อริยสาวโก ชาคริยมนุยุต์โต โหติ? อิธ มหานาม อริยสาวโก ทิวสํ จังกเมน นิสัช์ชาย อาวรณิเยหิ ธัม์เมหิ จิต์ตํ ปริโสเธติ, รัต์ติยา ปฐมํ ยามํ จังกเมน นิสัช์ชาย อาวรณิเยหิ ธัม์เมหิ จิต์ตํ ปริโสเธติ, รัต์ติยา มัช์ฌิมํ ยามํ ทัก์ขิเณน ปัส์เสน สีหเสย์ยํ กัป์เปสิ, ปาเทน ปาทํ อัจ์จาธาย สโต สัม์ปชาโน อุฏ์ฐานสัญ์ญํ มนสิกริต์วา, รัต์ติยา ปัจ์ฉิมํ ยามํ ปัจ์จุฏ์ฐาย จังกเมน นิสัช์ชาย อาวรณิเยหิ ธัม์เมหิ จิต์ตํ ปริโสเธติ; เอวํ โข มหานาม อริยสาวโก ชาคริยมนุยุต์โต

โหติ. กถัญ์จ มหานาม อริยสาวโก สัต์ตหิ สัท์ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต โหติ? อิธ มหานาม อริยสาวโก สัท์โธ โหติ, สัท์ธหติ ตถาคตัส์ส โพธึ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ, วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู, อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควาติ. หิริมา โหติ, หิริยติ กายทุจ์จริเตน วจีทุจ์จริเตน มโนทุจ์จริเตน; หิริยติ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ สมาปัต์ติยา. โอต์ตาปี โหติ, โอต์ตปติ กายทุจ์จริเตน วจีทุจ์จริเตน มโนทุจ์จริเตน; โอต์ตปติ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ สมาปัต์ติยา. พหุส์สุโต โหติ สุตธโร สุตสัน์นิจโย, เย เต ธัม์มา อาทิกัล์ยาณา มัช์เฌกัล์ยาณา ปริโยสานกัล์ยาณา สาต์ถา สพ์ยัญ์ชนา, เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ อภิวทัน์ติ; ตถารูปาส์ส ธัม์มา พหุส์สุตา โหน์ติ, ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปก์ขิตา ทิฏ์ฐิยา สุปฏิวิท์ธา. อารัท์ธวิริโย โหติ, อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย, กุสลานํ ธัม์มานํ อุปสัม์ปทาย, ถามวา ทัฬ์หปรัก์กโม อนิก์ขิต์ตธุโร กุสเลสุ ธัม์เมสุ. สติมา โหติ, ปรเมน สติเนปัก์เกน สมัน์นาคโต, จิรกตัม์ปิ จิรภาสิตัม์ปิ สริตา อนุส์สริตา. ปัญ์ญวา โหติ, อุทยัต์ถคามินิยา ปัญ์ญาย สมัน์นาคโต, อริยาย นิพ์เพธิกาย สัม์มาทุก์ขัก์ขยคามินิยา; เอวํ โข มหานาม! อริยสาวโก สัต์ตหิ

สัท์ธัม์เม์หิ สมัน์นาคโต โหติ. กถัญ์จ มหานาม อริยสาวโก จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ, อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี? อิธ มหานาม อริยสาวโก วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ, สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา, อัช์ฌัต์ตํ สัม์ปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ อวิตัก์กํ อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; ปีติยา จ วิราคา, อุเปก์ขโก จ วิหรติ, สโต สัม์ปชาโน สุขัญ์จ กาเยน ปฏิสํเวเทติ, ยัน์ตํ อริยา อาจิก์ขัน์ติ " อุเปก์ขโก สติมา สุขวิหารีติ, ตติยํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; สุขัส์ส จ ปหานา ทุก์ขัส์ส จ ปหานา, ปุพ์เพว โสมนัส์สโทมนัส์สานํ อัต์ถังคมา, อทุก์ขมสุขํ อุเปก์ขาสติปาริสุท์ธึ จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; เอวํ โข มหานาม อริยสาวโก จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ, อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี.

ยโต โข มหานาม อริยสาวโก เอวํ สีลสัม์ปัน์โน โหติ, เอวํ อิน์ท์ริเยสุ คุต์ตท์วาโร โหติ เอวํ โภชเน มัต์ตัญ์ญู โหติ, เอวํ ชาคริยมนุยุต์โต โหติ, เอวํ สัต์ตหิ สัท์ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต โหติ เอวํ จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ,

อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี; อยํ วุจฺจติ มหานาม อริยสาวโก เสโข ปาฏิปโท, อปุจฺจณฺฑตาย สมาปนฺโน ภพฺโพ อภินิพฺภิทาย, ภพฺโพ สมฺโพธาย, ภพฺโพ อนุตฺตรสฺส โยคกฺเขมสฺส อธิคมาย. เสยฺยถาปิ มหานาม กุกฺกุฏิยา อณฺฑานิ อฏฺฐ วา ทส วา ทฺวาทส วา ตานสฺสุ กุกฺกุฏิยา สมฺมาอธิสยิตานิ สมฺมาปริเสทิตานิ สมฺมาปริภาวิตานิ; กิญฺจาปิ ตสฺสา กุกฺกุฏิยา น เอวํ อิจฺฉา อุปฺปชฺเชยฺย "อโห วติเม กุกฺกุฏโปตกา ปาทนขสิขาย วา มุขตุณฺฑเกน วา, อณฺฑโกสํ ปทาเลตฺวา โสตฺถินา อภินิพฺภิชฺเชยฺยุนฺติ; เอวเมว โข มหานาม, ยโต อริยสาวโก เอวํ สีลสมฺปนฺโน โหติ, เอวํ อินฺทฺริเยสุ คุตฺตทฺวาโร โหติ. เอวํ โภชเน มตฺตญฺญู โหติ, เอวํ ชาคริยมนุยุตฺโต โหติ, เอวํ สตฺตหิ สทฺธมฺเมหิ สมนฺนาคโต โหติ, เอวํ จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ, อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี; อยํ วุจฺจติ มหานาม อริยสาวโก เสโข ปาฏิปโท อปุจฺจณฺฑตาย สมาปนฺโน, ภพฺโพ อภินิพฺภิทาย, ภพฺโพ สมฺโพธาย ภพฺโพ อนุตฺตรสฺส โยคกฺเขมสฺส อธิคมาย. ส โข โส มหานาม อริยสาวโก อิมํเยว อนุตฺตรํ อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ อาคมฺม, อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ; เสยฺยถีทํ? เอกมฺปิ ชาตึ ทฺเวปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ

สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ; อยมัส์ส ปฐมาภินิพ์ภิทา โหติ, กุก์กุฏัจ์ฉาปกัส์เสว อัณ์ฑโกสัม์หา. สโข โส มหานาม อริยสาวโก อิมํเยว อนุต์ตรํ อุเปก์ขาสติปาริสุท์ธิํ อาคัม์ม, ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชานาติ; อยมัส์ส ทุติยาภินิพ์ภิทา โหติ, กุก์กุฏัจ์ฉาปกัส์เสว อัณ์ฑโกสัม์หา. สโข โส มหานาม อริยสาวโก อิมํเยว อนุต์ตรํ อุเปก์ขาสติปาริสุท์ธิํ อาคัม์ม, อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ติํ ปัญ์ญาวิมุต์ติํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; อยมัส์ส ตติยาภินิพ์ภิทา โหติ. กุก์กุฏัจ์ฉาปกัส์เสว อัณ์ฑโกสัม์หา. ยัม์ปิ มหานาม อริยสาวโก สีลสัม์ปัน์โน โหติ, อิทัม์ปิส์ส โหติ จรณัส์มิํ. ยัม์ปิ มหานาม อริยสาวโก อินท์ริเยสุ คุต์ตท์วาโร โหติ, อิทัม์ปิส์ส โหติ จรณัส์มิํ. ยัม์ปิ มหานาม อริยสาวโก โภชเน มัต์ตัญ์ญู โหติ, อิทัม์ปิส์ส โหติ จรณัส์มิํ. ยัม์ปิ มหานาม อริยสาวโก ชาคริยมนุยุต์โต โหติ, อิทัม์ปิส์ส โหติ จรณัส์มิํ. ยัม์ปิ มหานาม อริยสาวโก สัต์ตหิ สัท์ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต โหติ, อิทัม์ปิส์ส โหติ จรณัส์มิํ. ยัม์ปิ มหานาม อริยสาวโก จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี, อิทัม์ปิส์ส โหติ จรณัส์มิํ. ยัญ์จ โข

มหานาม อริยสาวโก อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ; เสยฺยถีทํ? เอกมฺปิ ชาตึ ทฺเวปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ; อิทมฺปิสฺส โหติ วิชฺชาย. ยมฺปิ มหานาม อริยสาวโก ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากมฺมูปเค, สตฺเต ปชานาติ; อิทมฺปิสฺส โหติ วิชฺชาย. ยมฺปิ มหานาม อริยสาวโก อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ, อิทมฺปิสฺส โหติ วิชฺชาย; อยํ วุจฺจติ มหานาม อริยสาวโก วิชฺชาสมฺปนฺโน อิติปิ, จรณสมฺปนฺโน อิติปิ, วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน อิติปิ. พฺรหฺมุนาเปสา มหานาม สนงฺกุมาเรน คาถา ภาสิตา:

ขตฺติโย เสฏฺโฐ ชเน ตสฺมึ เย โคตฺตปฏิสาริโน,
วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน โส เสฏฺโฐ เทวมานุเสติ.

สา โข ปเนสา มหานาม พฺรหฺมุนา สนงฺกุมาเรน คาถา สุคีตา น ทุคฺคีตา, สุภาสิตา น ทุพฺภาสิตา, อตฺถสญฺหิตา โน อนตฺถสญฺหิตา อนุมตา ภควตาติ. อถ โข ภควา อุฏฺฐหิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ "สาธุ สาธุ อานนฺท, สาธุ โข ตฺวํ อานนฺท กาปิลวตฺถวานํ สกฺยานํ เสขปฏิปทํ อภาสิ. อิทมโวจ อายสฺมา อานนฺโท,

สมนุญ์โญ สัต์ถา อโหสิ. อัต์ตมนา กาปิลวัต์ถวา สัก์ยา อายัส์มโต อานันท์สัส์ส ภาสิตํ อภินันท์ทุนฺติ.

เสขปฏิปทาสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ตติยํ

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก โปตลิยสุต์ตํ

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา อังคุต์ตราเปสุ วิหรติ; อาปณํ นาม อังคุต์ตราปานํ นิคโม. อถ โข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย อาปณํ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ. อาปเณ ปิณ์ฑาย จริต์วา ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต, เยน อัญ์ญตโร วนสัณ์โฑ, เตนุปสังกมิ ทิวาวิหาราย; ตํ วนสัณ์ฑํ อัช์โฌคเหต์วา อัญ์ญตรัส์สึ รุก์ขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิ. โปตลิโยปิ โข คหปติ สัมปัน์นนิวาสนปาปุรโณ[๑] ฉัต์ตุปาหนาหิ[๒] ชํฆวิหารํ อนุจังกมมาโน อนุวิจรมาโน, เยน โส วนสัณ์โฑ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ตํ วนสัณ์ฑํ อัช์โฌคเหต์วา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิตํ โข

---

[๑] สี. พ. นิวาสนปาวุรโณ. [๒] พ. ฉัต์ตุปาหโน.

โปตลิยํ คหปตึ ภควา เอตทโวจ "สํวิช์ชัน์ติ[๑] โข คหปติ อาสนานิ. สเจ อากังขสิ, นิสีทาติ. เอวํ วุต์เต โปตลิโย คหปติ "คหปติวาเทน มํ สมโณ โคตโม สมุทาจรตีติ" กุปิโต อนัต์ตมโน ตุณ์หี อโหสิ. ทุติยัม์ปิ โข ภควา โปตลิยํ คหปตึ เอตทโวจ "สํวิช์ชัน์ติ โข คหปติ อาสนานิ. สเจ อากังขสิ, นิสีทาติ. ทุติยัม์ปิ โข โปตลิโย คหปติ "คหปติวาเทน มํ สมโณ โคตโม สมุทาจรตีติ" กุปิโต อนัต์ตมโน ตุณ์หี อโหสิ. ตติยัม์ปิ โข ภควา โปตลิยํ คหปตึ เอตทโวจ "สํวิช์ชัน์ติ โข คหปติ อาสนานิ. สเจ อากังขสิ, นิสีทาติ. เอวํ วุต์เต โปตลิโย คหปติ "คหปติวาเทน มํ สมโณ โคตโม สมุทาจรตีติ" กุปิโต อนัต์ตมโน ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ตยิทํ โภ โคตม นัจ์ฉัน์นํ, ตยิทํ นัป์ปฏิรูปํ; ยํ มํ ต์วํ คหปติวาเทน สมุทาจรสีติ. เต หิ เต คหปติ อาการา, เต ลิงคา, เต นิมิต์ตา, ยถา ตํ คหปติส์สาติ. ตถา หิ ปน เม โภ โคตม สัพ์เพ กัม์มัน์ตา ปติก์ขิต์ตา, สัพ์เพ โวหารา สมุจ์ฉิน์นาติ. ยถา กถํ ปน เต คหปติ สัพ์เพ กัม์มัน์ตา ปติก์ขิต์ตา, สัพ์เพ โวหารา สมุจ์ฉิน์นาติ. อิธ เม โภ โคตม ยํ อโหสิ ธนํ วา ธัญ์ญํ วา รชฏํ วา ชาตรูปํ วา, สัพ์พัน์ตํ ปุต์ตานํ ทายัช์ชํ

---

๑ สีหฬโปต์ถเก สํวิช์ชัน์เต โขติ, ปาโฐ ทิส์สติ.

นิยฺยาตํ; ตตฺถาหํ อโนวาที อนุปวาที, ฆาสจฺฉาทนปรโม วิหรามิ, เอวํ ณฺจ เม โภ โคตม สพฺเพ กมฺมนฺตา ปฏิกฺขิตฺตา, สพฺเพ โวหารา สมุจฺฉินฺนาติ. อญฺญถา โข ตฺวํ คหปติ โวหารสมุจฺเฉทํ วเทสิ,* อญฺญถา จ ปน อริยสฺส วินเย โวหารสมุจฺเฉโท โหตีติ. ยถา กถํ ปน ภนฺเต อริยสฺส วินเย โวหารสมุจฺเฉโท โหติ, สาธุ เม ภนฺเต ภควา ตถา ธมฺมํ เทเสตุ. ยถา อริยสฺส วินเย โวหารสมุจฺเฉโท โหตีติ. เตนหิ คหปติ สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสฺสามีติ, "เอวํ ภนฺเตติ โข โปตลิโย คหปติ ภควโต ปจฺจสฺโสสิ ภควา เอตทโวจ "อฏฺฐ โข อิเม คหปติ ธมฺมา, อริยสฺส วินเย โวหารสมุจฺเฉทาย สํวตฺตนฺติ. กตเม อฏฺฐ? อปาณาติปาตํ นิสฺสาย ปาณาติปาโต ปหาตพฺโพ, ทินฺนาทานํ นิสฺสาย อทินฺนาทานํ ปหาตพฺพํ, สจฺจํ วาจํ นิสฺสาย มุสาวาโท ปหาตพฺโพ, อปิสุณํ วาจํ นิสฺสาย ปิสุณา วาจา ปหาตพฺพา, อคิทฺธิโลภํ นิสฺสาย คิทฺธิโลโภ ปหาตพฺโพ, อนินฺทาโรสํ นิสฺสาย นินฺทาโรโส ปหาตพฺโพ, อโกธุปายาสํ นิสฺสาย โกธุปายาโส ปหาตพฺโพ, อนติมานํ นิสฺสาย อติมาโน ปหาตพฺโพ; อิเม โข คหปติ อฏฺฐ ธมฺมา, สํขิตฺเตน วุตฺตา วิตฺถาเรน อวิภตฺตา, อริยสฺส วินเย โวหารสมุจฺเฉทาย

---

* ส. ย. วทสิ.

สํวัต์ตัน์ตีติ. เยเม ปน ภัน์เต ภควตา อัฏ์ฐ ธัม์มา สํขิต์เตน วุต์ตา วิต์ถาเรน อวิภัต์ตา, อริยัส์ส วินเย โวหารสมุจ์เฉทาย สํวัต์ตัน์ติ; สาธุ เม ภัน์เต ภควา อิเม อัฏ์ฐ ธัม์เม วิต์ถาเรน วิภชตุ อนุกัม์ปํ อุปาทายาติ. เตนหิ คหปติ สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิส์สามีติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข โปตลิโย คหปติ ภควโต ปัจ์จัส์โสสิ. ภควา เอตทโวจ "อปาณาติปาตํ นิส์สาย ปาณาติปาโต ปหาตัพ์โพติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ.? อิธ คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "เยสํ โข อหํ สัญ์โญชนานํ เหตุ ปาณาติปาตี อัส์สํ, เตสาหํ สัญ์โญชนานํ ปหานาย สมุจ์เฉทาย ปฏิปัน์โน; อหัญ์เจว โข ปน ปาณาติปาตี อัส์สํ, อัต์ตาปิ มํ อุปวเทย์ย ปาณาติปาตปัจ์จยา, อนุวิจ์จ วิญ์ญู ครเหย์ยุํ ปาณาติปาตปัจ์จยา, กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา ทุค์คติ ปาฏิกังขา ปาณาติปาตปัจ์จยา, เอตเทว โข ปน สัญ์โญชนํ, เอตํ นีวรณํ, ยทิทํ ปาณาติปาโต; เย จ ปาณาติปาตปัจ์จยา อุปัป์ชเชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, ปาณาติปาตา ปฏิวิรตัส์ส เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ; "อปาณาติปาตํ นิส์สาย ปาณาติปาโต ปหาตัพ์โพติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ.

"ทิน์นาทานํ นิส์สาย อทิน์นาทานํ ปหาตัพ์พัน์ติ อิติ

โข ปเนตํ วุต์ตํ, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? อิธ คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "เยสํ โข อหํ สัญ์โญชนานํ เหตุ อทิน์นาทายี อัส์สํ, เตสาหํ สัญ์โญชนานํ ปหานาย สมุจ์เฉทาย ปฏิปัน์โน; อหัญ์เจว โข ปน อทิน์นาทายี อัส์สํ, อัต์ตาปิ มํ อุปวเทย์ย อทิน์นาทานปัจ์จยา, อนุวิจ์จ วิญ์ญู ครเหย์ยุํ อทิน์นาทานปัจ์จยา, กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา ทุค์คติ ปาฏิกังขา อทิน์นาทานปัจ์จยา, เอตเทว โข ปน สัญ์โญชนํ, เอตํ นีวรณํ ยทิทํ อทิน์นาทานํ; เย จ อทิน์นาทานปัจ์จยา อุปปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, อทิน์นาทานา ปฏิวิรตัส์ส เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ, ทิน์นาทานํ นิส์สาย อทิน์นาทานํ ปหาตัพ์พัน์ติ อิติ ปเนตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ.

"สัจ์จวาจํ นิส์สาย มุสาวาโท ปหาตัพ์โพติ. อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? อิธ คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ. "เยสํ โข อหํ สัญ์โญชนานํ เหตุ มุสาวาที อัส์สํ, เตสาหํ สัญ์โญชนานํ ปหานาย สมุจ์เฉทาย ปฏิปัน์โน; อหัญ์เจว โข ปน มุสาวาที อัส์สํ อัต์ตาปิ มํ อุปวเทย์ย มุสาวาทปัจ์จยา, อนุวิจ์จ วิญ์ญู ครเหย์ยุํ มุสาวาทปัจ์จยา, กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา ทุค์คติ ปาฏิกังขา มุสาวาทปัจ์จยา, เอตเทว โข ปน

สัญโญชนํ, เอตํ นีวรณํ, ยทิทํ มุสาวาโท; เย จ มุสาวา ทปัจจยา อุปปัชเชยยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, มุสาวาทา ปฏิวิรตัสส เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหนติ; สัจจํ วาจํ นิสสาย มุสาวาโท ปหาตัพโพติ อิติ ยันตํ วุตตํ, อิทเมตํ ปฏิจจ วุตตํ.

" อปิสุณํ วาจํ นิสสาย ปิสุณา วาจา ปหาตัพพาติ อิติ โข ปเนตํ วุตตํ, กิญเจตํ ปฏิจจ วุตตํ? อิธ คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญจิกขติ " เยสํ โข อหํ สัญโญชนานํ เหตุ ปิสุณวาโจ อัสสํ, เตสาหํ สัญโญชนานํ ปหานาย สมุจเฉทาย ปฏิปันโน; อหัญเจว โข ปน ปิสุณวาโจ อัสสํ, อัตตาปิ มํ อุปวเทยย ปิสุณวาจปัจจยา, อนุวิจจ วิญญู ครเหยยุํ ปิสุณวาจปัจจยา, กายัสส เภทา ปรัมมรณา ทุคคติ ปาฏิกังขา ปิสุณวาจปัจจยา, เอตเทว โข ปน สัญโญชนํ, เอตํ นีวรณํ, ยทิทํ ปิสุณวาจา; เย จ ปิสุณวาจปัจจยา อุปปัชเชยยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรตัสส เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหนติ. " อปิสุณํ วาจํ นิสสาย ปิสุณา วาจา ปหาตัพพาติ อิติ ยันตํ วุตตํ, อิทเมตํ ปฏิจจ วุตตํ.

อคิทธิโลภํ นิสสาย คิทธิโลโภ ปหาตัพโพติ อิติ โข ปเนตํ วุตตํ, กิญเจตํ ปฏิจจ วุตตํ? อิธ [illegible]

อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ " เยสํ โข อหํ สัญ์โญชนานํ เหตุ คิท์ธิโลภี อัส์สํ, เตสาหํ สัญ์โญชนานํ ปหานาย สมุจ์เฉทาย ปฏิปัน์โน; อหัญ์เจว โข ปน คิท์ธิโลภี อัส์สํ อัต์ตาปิ มํ อุปวเทย์ย คิท์ธิโลภปัจ์จยา, อนุวิจ์จ วิญ์ญู ครเหย์ยุํ คิท์ธิโลภปัจ์จยา, กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา ทุค์คติ ปาฏิกัง์ขา คิท์ธิโลภปัจ์จยา, เอตเทว โข ปน สัญ์โญชนํ, เอตํ นีวรณํ, ยทิทํ คิท์ธิโลโภ; เย จ คิท์ธิโลภปัจ์จยา อุป์ปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, อคิท์ธิโลภิส์ส เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ; " อคิท์ธิโลภํ นิส์สาย คิท์ธิโลโภ ปหาตัพ์โพติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ.

อนิน์ทาโรสํ นิส์สาย นิน์ทาโรโส ปหาตัพ์โพติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? อิธ คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ " เยสํ โข อหํ สัญ์โญชนานํ เหตุ นิน์ทาโรสี อัส์สํ, เตสาหํ สัญ์โญชนานํ ปหานาย สมุจ์เฉทาย ปฏิปัน์โน; อหัญ์เจว โข ปน นิน์ทาโรสี อัส์สํ, อัต์ตาปิ มํ อุปวเทย์ย นิน์ทาโรสปัจ์จยา, อนุวิจ์จ วิญ์ญู ครเหย์ยุํ นิน์ทาโรสปัจ์จยา, กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา ทุค์คติ ปาฏิกัง์ขา นิน์ทาโรสปัจ์จยา, เอตเทว โข ปน สัญ์โญชนํ, เอตํ นีวรณํ, ยทิทํ นิน์ทาโรโส; เย จ นิน์ทาโรสปัจ์จยา

อุปฺปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, อนินฺทาโรสิส์ส เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ; "อนินฺทาโรสํ นิส์สาย นินฺทาโรโส ปหาตัพ์โพติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ.

อโกธุปายาสํ นิส์สาย โกธุปายาโส ปหาตัพ์โพติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? อิธ คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "เยสํ โข อหํ สัญ์โญชนานํ เหตุ โกธุปายาสี อัส์สํ, เตสาหํ สัญ์โญชนานํ ปหานาย สมุจ์เฉทาย ปฏิปัน์โน; อหัญ์เจว โข ปน โกธุปายาสี อัส์สํ, อัต์ตาปิ มํ อุปวเทย์ย โกธุปายาสปัจ์จยา, อนุวิจ์จ วิญ์ญู ครเหย์ยุํ โกธุปายาสปัจ์จยา, กายัส์ส เภทา ปรํ มรณา ทุค์คติ ปาฏิกังขา โกธุปายาสปัจ์จยา, เอตเทว โข ปน สัญ์โญชนํ, เอตํ นีวรณํ, ยทิทํ โกธุปายาโส; เย จ โกธุปายาสปัจ์จยา อุป์ปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, อโกธุปายาสิส์ส เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ; "อโกธุปายาสํ นิส์สาย โกธุปายาโส ปหาตัพ์โพติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ.

อนติมานํ นิส์สาย อติมาโน ปหาตัพ์โพติ, อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? อิธ คหปติ อริยสาวโก

อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ. " เยสํ โข อหํ สัญ์โญชนานํ เหตุ
อติมานี อัส์สํ. เตสาหํ สัญ์โญชนานํ ปหานาย สมุจ์เฉทาย
ปฏิปัน์โน; อหัญ์เจว โข ปน อติมานี อัส์สํ, อัต์ตาปิ
มํ อุปวเทย์ย อติมานปัจ์จยา, อนุวิจ์จ วิญ์ญู ครเหย์ยุํ
อติมานปัจ์จยา, กายัส์ส เภทา ปรํ มรณา ทุค์คติ ปาฏิกังขา
อติมานปัจ์จยา, เอตเทว โข ปน สัญ์โญชนํ, เอตํ นีวรณํ
ยทิทํ อติมาโน; เย จ อติมานปัจ์จยา อุปั์ปัช์เชย์ยุํ อาสวา
วิฆาตปริฬาหา, อนติมานิส์ส เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา
น โหน์ติ; " อนติมานํ นิส์สาย อติมาโน ปหาตัพ์โพติ.
อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ. อิเม โข คหปติ
อัฏ์ฐ ธัม์มา, สํขิต์เตน วุต์ตา วิต์ถาเรน อวิภัต์ตา,
เย อริยัส์ส วินเย ปหานาย โวหารสมุจ์เฉทาย สํวัต์ตัน์ติ;
น เต์วว ตาว คหปติ อริยัส์ส วินเย สัพ์เพน สัพ์พํ
สัพ์พถา สัพ์พํ โวหารัส์ส สมุจ์เฉโท โหตีติ. ยถา กถํ
ปน ภัน์เต อริยัส์ส วินเย สัพ์เพน สัพ์พํ สัพ์พถา สัพ์พํ
โวหารสมุจ์เฉโท โหติ, สาธุ เม ภัน์เต ภควา ตถา ธัม์มํ
เทเสตุ; ยถา อริยัส์ส วินเย สัพ์เพน สัพ์พํ สัพ์พถา
สัพ์พํ โวหารัส์ส สมุจ์เฉโท โหตีติ. เตนหิ คหปติ
สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิส์สามีติ. " เอวํ ภัน์เตติ
โข โปตลิโย คหปติ ภควโต ปัจ์จัส์โสสิ. ภควา เอตทโวจ.

"เสย์ยถาปิ คหปติ กุก์กุโร ชิฆัจ์ฉาทุพ์พัล์ยปเรโต, โคฆาฏกสูนํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิโต อัส์ส; ตเมนํ ทัก์โข โคฆาฏโก วา โคฆาฏกันเตวาสี วา, อัฏ์ฐิกังกลํ สุนิกัน์ตํ นิกัน์ตํ นิม์มํสํ โลหิตมัก์ขิตํ อุปัจ์ฉุเภย์ย; ตํ กิํ มัญ์ญสิ คหปติ อปินุ โส กุก์กุโร อมุํ อัฏ์ฐิกังกลํ สุนิกัน์ตํ นิกัน์ตํ นิม์มํสํ โลหิตมัก์ขิตํ ปเลหัน์โต[๑] ชิฆัจ์ฉาทุพ์พัล์ยํ ปฏิวิเนย์ยาติ. โน เหตํ ภัน์เต. ตํ กิส์ส เหตุ? อทุํ หิ ภัน์เต อัฏ์ฐิกังกลํ สุนิกัน์ตํ นิกัน์ตํ นิม์มํสํ โลหิตมัก์ขิตํ, ยาวเทว จ ปน โส กุก์กุโร กิลมถัส์ส วิฆาตัส์ส ภาคี อัส์สาติ; เอวเมว โข คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ อัฏ์ฐิกังกลูปมา กามา วุต์ตา ภควตา พหุทุก์ขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอต์ถ ภิย์โยติ; เอวเมตํ ยถาภูตํ สัม์มัป์ปัญ์ญาย ทิส์วา, ยายํ อุเปก์ขา นานัต์ตา นานัต์ตสิตา, ตํ อภินิวัช์เชต์วา, ยายํ อุเปก์ขา เอกัต์ตา เอกัต์ตสิตา, ยัต์ถ สัพ์พโส โลกามิสุปาทานา อปริเสสา นิรุช์ฌัน์ติ, ตเมว อุเปก์ขํ ภาเวติ.

เสย์ยถาปิ คหปติ คิช์โฌ วา กังโข วา[๒] กุลโล วา, มํสเปสิมาทาย อุฑ์ฑีเยย์ย; ตเมนํ คิช์ฌาปิ กังขาปิ กุลลาปิ อนุปติต์วา อนุปติต์วา วิตัจ์เฉย์ยุํ วิราเชย์ยุํ; ตํ กิํ มัญ์ญสิ คหปติ. สเจ โส คิช์โฌ วา กังโข วา กุลโล วา, ตํ มํสเปสิํ

---

๑ สี. ปลิขาทัน์โต. ๒ ม. กังโก วา.

น ขิปฺปเมว ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, โส ตโตนิทานํ มรณํ วา นิคจฺเฉยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺขนฺติ. เอวํ ภนฺเต. เอวเมว โข คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "มํสเปสูปมา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยติ; เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทิสฺวา ยายํ อุเปกฺขา นานตฺตา นานตฺตสิตา, ตํ อภินิวชฺเชตฺวา, ยายํ อุเปกฺขา เอกตฺตา เอกตฺตสิตา, ยตฺถ สพฺพโส โลกามิสูปาทานา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ, ตเมว อุเปกฺขํ ภาเวติ.

เสยฺยถาปิ คหปติ ปุริโส อาทิตฺตํ ติณุกฺกํ อาทาย ปฏิวาตํ คจฺเฉยฺย; ตํ กึ มญฺญสิ คหปติ, สเจ โส ปุริโส ตํ อาทิตฺตํ ติณุกฺกํ น ขิปฺปเมว ปฏินิสฺสชฺเชยฺย; ตสฺส สา อาทิตฺตา ติณุกฺกา หตฺถํ วา ทเหยฺย, พาหุํ วา ทเหยฺย, อญฺญตรํ วา อญฺญตรํ วา องฺคปจฺจงฺคํ วา ทเหยฺย; โส ตโตนิทานํ มรณํ วา นิคจฺเฉยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺขนฺติ. เอวํ ภนฺเต. เอวเมว โข คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "ติณุกฺกูปมา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยติ; เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทิสฺวา. ฯเปฯ ตเมว อุเปกฺขํ ภาเวติ.

เสยฺยถาปิ คหปติ องฺคารกาสุ สาธิกโปริสา ปูรา องฺคารานํ วีตจฺจิกานํ วีตธูมานํ, อถ ปุริโส อาคจฺเฉยฺย

ชีวิตุกาโม อมริตุกาโม สุขกาโม ทุก์ขปฏิก์กูโล ตเมนํ เทว์ พลวัน์โต ปุริสา นานาพาหาสุ คเหต์วา, อังคารกาสุํ อุปกัฑ์เฒย์ยุํ; ตํ กึ มัญ์ญสิ คหปติ, อปินุ โส ปุริโส อิติจิติจ์เจว กายํ สัน์นาเมย์ยาติ. โน เหตํ ภัน์เต. ตํ กิส์ส เหตุ? วิทิตํ หิ ภัน์เต ตัส์ส ปุริสัส์ส "อิมัญ์จ อหํ อังคารกาสุํ ปปติส์สามิ. ตโตนิทานํ มรณํ วา นิค์คัจ์ฉิส์สามิ มรณมัต์ตํ วา ทุก์ขัน์ติ. เอวเมว โข คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อังคารกาสูปมา กามา วุต์ตา ภควตา พหุทุก์ขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอต์ถ ภิย์โยติ; เอวเมตํ ยถาภูตํ สัม์มัป์ปัญ์ญาย ทิส์วา ฯ เป ฯ ตเมว อุเปก์ขํ ภาเวติ.

เสย์ยถาปิ คหปติ ปุริโส สุปินกํ ปัส์เสย์ย, อารามรามเณย์ยกํ วนรามเณย์ยกํ ภูมิรามเณย์ยกํ โปก์ขรณีรามเณย์ยกํ, โส ปฏิพุท์โธ น กิญ์จิ ปัส์เสย์ย; เอวเมว โข คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "สุปินกูปมา กามา วุต์ตา ภควตา พหุทุก์ขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอต์ถ ภิย์โยติ. ฯ เป ฯ ตเมว อุเปก์ขํ ภาเวติ.

เสย์ยถาปิ คหปติ ปุริโส ยาจิตกํ โภคํ ยาจิต์วา ยานํ โอโรเปย์ย ปวรมณิกุณ์ฑลํ, โส เตหิ ยาจิตเกหิ โภเคหิ ปุรัก์ขโต ปริวุโต, อัน์ตราปณํ ปฏิปัช์เชย์ย; ตเมนํ ชโน ทิส์วา เอวํ วเทย์ย "โภคี วต โภ ปุริโส, เอวํ กิร

โภคิโน โภคานิ ภุญ์ชัน์ตีติ. ตเมนํ สามิกา ยัต์ถ ยัต์เถว
ปัส์เสย์ยุํ, ตัต์ถ ตัต์เถว สามิกา สานิ หเรย์ยุํ; ตํ กึ มัญ์ญสิ
คหปติ, อลํ นุ โข ตัส์ส ปุริสัส์ส อัญ์ญถัต์ตายาติ. โน เหตํ
ภัน์เต. ตํ กิส์ส เหตุ? สามิโน หิ ภัน์เต สานิ หรัน์ติ. เอวเมว
โข คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ ยาจิตกูปมา
กามา วุต์ตา ภควตา พหุทุก์ขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอต์ถ
ภิย์โยติ. ฯ เป ฯ ตเมว อุเปก์ขํ ภาเวติ. เสย์ยถาปิ คหปติ
คามัส์ส วา นิคมัส์ส วา อวิทูเร ติพ์โพ วนสัณ์โฑ, ตต์รัส์ส
รุก์โข สัม์ปัน์นผโล จ อุปปัน์นผโล จ; น จาส์สุ กานิจิ ผลานิ
ภูมิยํ ปติตานิ; อถ ปุริโส อาคัจ์เฉย์ย ผลัต์ถิโก ผลคเวสี
ผลปริเยสนํ จรมาโน, โส ตํ วนสัณ์ฑํ อัช์โฌคาเหต์วา ตํ
รุก์ขํ ปัส์เสย์ย สัม์ปัน์นผลัญ์จ อุปปัน์นผลัญ์จ, ตัส์ส
เอวมัส์ส "อยํ โข รุก์โข สัม์ปัน์นผโล จ อุปปัน์นผโล จ,
นัต์ถิ จ กานิจิ ผลานิ ภูมิยํ ปติตานิ, ชานามิ โข ปนาหํ
รุก์ขํ อภิรุยหิตุํ[1] ยัน์นูนาหํ อิมํ รุก์ขํ อภิรุยหิต์วา ยาวทัต์ถัญ์จ
ขาเทย์ยํ อุจ์ฉังคัญ์จ[2] ปูเรย์ยัน์ติ; โส ตํ รุก์ขํ อภิรุยหิต์วา
ยาวทัต์ถัญ์จ ขาเทย์ย, อุจ์ฉังคัญ์จ ปูเรย์ย; อถ ทุติโย ปุริโส
อาคัจ์เฉย์ย ผลัต์ถิโก ผลคเวสี ผลปริเยสนํ จรมาโน
ติณ์หํ กุฐาริํ อาทาย โส ตํ วนสัณ์ฑํ อัช์โฌคาเหต์วา ตํ

---

[1] ยุ. อภิโรหิตุํ. [2] สีหฬ. อุจ์ฉังคัญ์จ.

รุกฺขํ ปสฺเสยฺย สมฺปนฺนผลญฺจ อุปปนฺนผลญฺจ, ตสฺส เอวมสฺส "อยํ รุกฺโข สมฺปนฺนผโล จ อุปปนฺนผโล จ, นตฺถิ จ กานิจิ ผลานิ ภูมิยํ ปติตานิ, น โข ปนาหํ ชานามิ รุกฺขํ อภิรุยฺหิตุํ; ยนฺนูนาหํ อิมํ รุกฺขํ มูลโต เฉตฺวา ยาวทตฺถญฺจ ขาเทยฺยํ, อุจฺฉงฺคญฺจ ปูเรยฺยนฺติ; โส ตํ รุกฺขํ มูลโต ฉินฺเทยฺย; ตํ กึ มญฺญสิ คหปติ, อมุโก๑ โส ปุริโส ปฐมํ รุกฺขํ อารุฬฺโห, สเจ โข โส น ขิปฺปเมว โอโรเหยฺย, ตสฺส โส รุกฺโข ปปตนฺโต หตฺถํ วา ภญฺเชยฺย, ปาทํ วา ภญฺเชยฺย, อญฺญตรํ วา อญฺญตรํ วา องฺคปจฺจงฺคํ ภญฺเชยฺย, โส ตโตนิทานํ มรณํ วา นิคจฺเฉยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺขนฺติ. เอวํ ภนฺเต. เอวเมว โข คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "รุกฺขผลูปมา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยติ, เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทิสฺวา ยายํ อุเปกฺขา นานตฺตา นานตฺตสิตา, ตํ อภินิวชฺเชตฺวา, ยายํ อุเปกฺขา เอกตฺตา เอกตฺตสิตา, ยตฺถ สพฺพโส โลกามิสุปาทานา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ, ตเมว อุเปกฺขํ ภาเวติ.

สโข โส คหปติ อริยสาวโก อิมเมว อนุตฺตรํ อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ อาคมฺม, อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ; เสยฺยถีทํ? เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย. ฯเปฯ อิติ สาการํ

๑ [illegible]. [illegible].

สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ. สโข โส คหปติ อริยสาวโก อิมเมว อนุตฺตรํ อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ อาคมฺม, ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน, สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปฺปชฺชมาเน, หีเน ปณีเต, สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ, สุคเต ทุคฺคเต ฯ เป ฯ ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ. สโข โส คหปติ อริยสาวโก อิมํเยว อนุตฺตรํ อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ อาคมฺม. อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ; เอตฺตาวตา โข คหปติ อริยสฺส วินเย สพฺเพน สพฺพํ สพฺพถา สพฺพํ โวหารสมุจฺเฉโท โหติ. ตํ กึ มญฺญสิ คหปติ, ยถา อริยสฺส วินเย สพฺเพน สพฺพํ สพฺพถา สพฺพํ โวหารสมุจฺเฉโท โหติ; อปินุ ตฺวํ เอวรูปํ โวหารสมุจฺเฉทํ อตฺตนิ สมนุปสฺสสีติ. โก จาหํ ภนฺเต. โย จ อริยสฺส วินเย สพฺเพน สพฺพํ สพฺพถา สพฺพํ โวหารสมุจฺเฉโท อารกาหํ ภนฺเต อริยสฺส วินเย สพฺเพน สพฺพํ สพฺพถา สพฺพํ โวหารสมุจฺเฉทา. มยํ หิ ภนฺเต ปุพฺเพ อญฺญ ติตฺถิเย ปริพฺพาชเก อนาชานิเยว สมาเน อาชานียาติ อมญฺญิมฺห, อนาชานิเยว สมาเน อาชานียโภชนํ โภชิมฺห, อานาชานิเยว สมาเน อาชานียฏฺฐาเน ฐปิมฺห. ภิกฺขู ปน มยํ ภนฺเต อาชานิเยว สมาเน อนาชานียาติ อมญฺญิมฺห,

อาชานีเยว สมาเน อนาชานียโภชนํ โภชิม์ห, อาชานีเยว สมาเน อนาชานียัฏ์ฐาเน ฐปิม์ห. อิทานิ ปน มยํ ภัน์เต อัญ์ญติต์ถิเย ปริพ์พาชเก อนาชานีเยว สมาเน อนาชานียาติ ชานิส์สาม, อนาชานีเยว สมาเน อนาชานียโภชนํ โภชิส์สาม, อนาชานีเยว สมาเน อชานียัฏ์ฐาเน ฐเปส์สาม; ภิก์ขู ปน มยํ ภัน์เต อาชานีเยว สมาเน อาชานียาติ ชานิส์สาม, อาชานีเยว สมาเน อาชานียโภชนํ โภชิส์สาม, อาชานีเยว สมาเน อาชานียัฏ์ฐาเน ฐเปส์สาม, อชเนสิ วต เม ภัน์เต ภควา สมเณสุ สมณเปมํ สมเณสุ สมณัป์ปสาทํ, สมเณสุ สมณคารวํ. อภิก์กัน์ตํ ภัน์เต, อภิก์กัน์ตํ ภัน์เต. เสย์ยถาปิ ภัน์เต นิกุช์ชิตํ วา อุกฺกุช์เชย์ย, ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย, มูฬ์หัส์ส วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อัน์ธการ วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย "จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขัน์ตีติ;[๑] เอวเมวํ ภควตา อเนกปริยาเยน ธัม์โม ปกาสิโต; เอสาหํ ภัน์เต ภควัน์ตํ สรณํ คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ, อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํ คตัน์ติ.

---

[๑] สีหฬ. ทัก์ขีน์ตตํ.

โปตลิยสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ จตุต์ถํ

มชฺฌิมปณฺณาสเก ชีวกสุตฺตํ

เอวํ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส อมฺพวเน. อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ภควนฺตํ เอตทโวจ “ สุตเมตํ ภนฺเต “ สมณํ โคตมํ อุทฺทิสฺส ปาณํ อารภนฺติ, ตํ สมโณ โคตโม ชานํ อุทฺทิสฺส กตํ มํสํ ปริภุญฺชติ ปฏิจฺจ กมฺมนฺติ. เย เต ภนฺเต เอวมาหํสุ “ สมณํ โคตมํ อุทฺทิสฺส ปาณํ อารภนฺติ, ตํ สมโณ โคตโม ชานํ อุทฺทิสฺส กตํ มํสํ ปริภุญฺชติ ปฏิจฺจ กมฺมนฺติ, กจฺจิ เต ภนฺเต ภควโต วุตฺตวาทิโน, น จ ภควนฺตํ อภูเตน อพฺภาจิกฺขนฺติ, ธมฺมสฺส จานุธมฺมํ พฺยากโรนฺติ; น จ โกจิ สหธมฺมิโก วาทานุวาโท คารยฺหํ ฐานํ อาคจฺฉตีติ. เย เต ชีวก เอวมาหํสุ “ สมณํ โคตมํ อุทฺทิสฺส ปาณํ อารภนฺติ, ตํ สมโณ โคตโม ชานํ อุทฺทิสฺส กตํ มํสํ ปริภุญฺชติ ปฏิจฺจ กมฺมนฺติ, น เม เต วุตฺตวาทิโน, อพฺภาจิกฺขนฺติ จ มํ เต อสตา อภูเตน. ตีหิ โข อหํ ชีวก ฐาเนหิ มํสํ อปริโภคนฺติ วทามิ, ทิฏฺฐํ สุตํ ปริสงฺกิตํ. อิเมหิ โข อหํ ชีวก ตีหิ ฐาเนหิ มํสํ

อปริโภคัน์ติ วทามิ. ตีหิ โข อหํ ชีวก ฐาเนหิ มํสํ
ปริโภคัน์ติ วทามิ, อทิฏ์ฐํ อสุตํ อปริสังกิตํ. อิเมหิ โข
อหํ ชีวก ตีหิ ฐาเนหิ มํสํ ปริโภคัน์ติ วทามิ. อิธ
ชีวก ภิก์ขุ อัญ์ญตรํ คามํ วา นิคมํ วา อุปนิส์สาย วิหรติ.
โส เมต์ตาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริต์วา วิหรติ,
ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุต์ถํ. อิติ อุท์ธมโธ ติริยํ
สัพ์พธิ สัพ์พัต์ตตาย สัพ์พาวัน์ตํ โลกํ เมต์ตาสหคเตน เจตสา
วิปุเลน มหัค์คเตน อัป์ปมาเณน อเวเรน อพ์ยาปัช์เฌน
ผริต์วา วิหรติ. ตเมนํ คหปติ วา คหปติปุต์โต วา อุปสังก
มิต์วา ส์วาตนาย ภัต์เตน นิมัน์เตติ; อากังขมาโน ชีวก
ภิก์ขุ อธิวาเสติ. โส ตัส์สา รัต์ติยา อัจ์จเยน ปุพ์พัณ์ห
สมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย, เยน ตัส์ส คหปติส์ส วา
คหปติปุต์ตัส์ส วา นิเวสนํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต
อาสเน นิสีทติ. ตเมนํ โส คหปติ วา คหปติปุต์โต วา,
ปณีเตน ปิณ์ฑปาเตน ปริวิสติ. ตัส์ส น เอวํ โหติ
"สาธุ วต มายํ คหปติ วา คหปติปุต์โต วา, ปณีเตน
ปิณ์ฑปาเตน ปริวิสติ; อโห วต มายํ คหปติ วา คหปติ
ปุต์โต วา, อายติม์ปิ เอวรูเปน ปณีเตน ปิณ์ฑปาเตน
ปริวิเสย์ยาติ, เอวัม์ปิส์ส น โหติ. โส ตํ ปิณ์ฑปาตํ อคธิโต
อมุจ์ฉิโต อนัช์ฌาปัน์โน อาทีนวทัส์สาวี นิส์สรณปัญ์โญ

[illegible] ตํ กึ มัญ์ญสิ ชีวก, อปินุ โส ภิก์ขุ ตัส์มึ สมเย
อัต์ตพ๎ยาพาธาย วา เจเตติ, ปรพ๎ยาพาธาย วา เจเตติ, อุภย
พ๎ยาพาธาย วา เจเตตีติ. โน เหตํ ภัน์เต. นนุ โส ชีวก
ภิก์ขุ ตัส์มึ สมเย อนวัช์ชํเยว อาหารํ อาหาเรตีติ.
เอวํ ภัน์เต. สุตํ เม ตํ ภัน์เต “พ๎รห๎มา เมต์ตาวิหารีติ,
ตัม์เม อิทํ ภัน์เต ภควา สัก์ขี ทิฏ์โฐ, ภควา หิ ภัน์เต
เมต์ตาวิหารีติ, เยน โข ชีวก ราเคน เยน โทเสน เยน
โมเหน พ๎ยาพาทวา อัส์ส, โส ราโค โส โทโส โส โมโห
ตถาคตัส์ส ปหีโน อุจ์ฉิน์นมูโล ตาลาวัต์ถุกโต อนภาวังกโต
อายตึ อนุป์ปาทธัม์โม; สเจ โข เต ชีวก อิทํ สัน์ธาย
ภาสิตํ, อนุชานามิ เต เอตันติ. เอตเทว โข ปน เม
ภัน์เต สัน์ธาย ภาสิตันติ. อิธ ชีวก ภิก์ขุ อัญ์ญตรํ
คามํ วา นิคมํ วา อุปนิส์สาย วิหรติ. โส กรุณาสหคเตน
เจตสา. ฯ เป ฯ มุทิตาสหคเตน เจตสา. อุเปก์ขาสหคเตน เจตสา
เอกํ ทิสํ ผริต๎วา วิหรติ ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา
จตุต์ถํ. อิติ อุท์ธมโธ ติริยํ สัพ์พธิ สัพ์พัต์ตตาย สัพ์พาวัน์ตํ
โลกํ, อุเปก์ขาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัค์คเตน อัป์ปมาเณน
อเวเรน อพ๎ยาบัช์เฌน ผริต๎วา วิหรติ. ตเมนํ คหปติ วา
คหปติปุต์โต วา, อุปสังกมิต๎วา ส๎วาตนาย ภัต์เตน นิมัน์เตติ;
อากังขมาโน ชีวก ภิก์ขุ อธิวาเสติ. โส ตัส์สา รัต์ติยา

อัจ์จเยน ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย, เยน ตัส์ส คหปติส์ส วา คหปติปุต์ตัส์ส วา นิเวสนํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทติ. ตเมนํ โส คหปติ วา คหปติปุต์โต วา, ปณีเตน ปิณ์ฑปาเตน ปริวิสติ. ตัส์ส น เอวํ โหติ "สาธุ วต มายํ คหปติ วา คหปติปุต์โต วา, ปณีเตน ปิณ์ฑปาเตน ปริวิสติ; อโห วต มายํ คหปติ วา คหปติปุต์โต วา, อายติม์ปิ เอวรูเปน ปณีเตน ปิณ์ฑปาเตน ปริวิเสย์ยาติ. เอวัม์ปิส์ส น โหติ. โส ตํ ปิณ์ฑปาตํ อคธิโต อมุจ์ฉิโต อนัช์ฌาปัน์โน อาทีนวทัส์สาวี นิส์สรณปัญ์โญ ปริภุญ์ชติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ชีวก อปิ นุ โส ภิก์ขุ ตัส์มึ สมเย อัต์ตพ์ยาพาธาย วา เจเตติ. ปรพ์ยาพาธาย วา เจเตติ; อุภยพ์ยาพาธาย วา เจเตตีติ. โน เหตํ ภัน์เต. นนุ โส ชีวก ภิก์ขุ ตัส์มึ สมเย ตํ อนวัช์ชํเยว อาหารํ อาหาเรตีติ. เอวํ ภัน์เต. สุตํ เม ตํ " พ์รห์มา อุเปก์ขาวิหารีติ. ตัม์เม อิทํ ภัน์เต ภควา สัก์ขิ ทิฏ์โฐ, ภควา หิ ภัน์เต อุเปก์ขาวิหารีติ. เยน โข ชีวก ราเคน เยน โทเสน เยน โมเหน วิเหสวา อัส์ส, อรติวา อัส์ส, ปฏิฆวา อัส์ส; โส ราโค โส โทโส โส โมโห ตถาคตัส์ส ปหีโน, อุจ์ฉิน์นมูโล ตาลาวัต์ถุกโต อนภาวังกโต อายตึ อนุป์ปาทธัม์โม. สเจ โข เต ชีวก อิทํ สัน์ธาย ภาสิตํ อนุชานามิ เต เอตัน์ติ.

เอตเทว โข ปน เม ภัน์เต สัน์ธาย ภาสิตัน์ติ.

โย โข ชีวก ตถาคตํ วา ตถาคตสาวกํ วา อุท์ทิส์ส ปาณํ อารภติ, โส ปัญ์จหิ ฐาเนหิ พหุํ อปุญ์ญํ ปสวติ; ยัม์ปิ โส คหปติ เอวมาห "คัจ์ฉถ อมุกํ นาม ปาณํ อาเนถาติ, อิมินา ปฐเมน ฐาเนน พหุํ อปุญ์ญํ ปสวติ; ยัม์ปิ โส ปาโณ คลัป์ปเวธเกน อานียมาโน ทุก์ขโทมนัส์สํ ปฏิสํเวเทติ, อิมินา ทุติเยน ฐาเนน พหุํ อปุญ์ญํ ปสวติ; ยัม์ปิ โส เอวมาห "คัจ์ฉถ อิมํ ปาณํ อารภถาติ, อิมินา ตติเยน ฐาเนน พหุํ อปุญ์ญํ ปสวติ; ยัม์ปิ โส ปาโณ อารภิยมาโน ทุก์ขโทมนัส์สํ ปฏิสํเวเทติ, อิมินา จตุต์เถน ฐาเนน พหุํ อปุญ์ญํ ปสวติ; ยัม์ปิ โส ตถาคตํ วา ตถาคตสาวกํ วา อกัป์ปิเยน อัส์สาเทติ, อิมินา ปัญ์จเมน ฐาเนน พหุํ อปุญ์ญํ ปสวติ; โย โข ชีวก ตถาคตํ วา ตถาคตสาวกํ วา อุท์ทิส์ส ปาณํ อารภติ, โส อิเมหิ ปัญ์จหิ ฐาเนหิ พหุํ อปุญ์ญํ ปสวตีติ.

เอวํ วุต์เต ชีวโก โกมารภัจ์โจ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อัจ์ฉริยํ ภัน์เต, อัพ์ภุตํ ภัน์เต. กัป์ปิยํ วต ภัน์เต ภิก์ขู อาหารํ อาหาเรน์ติ, อนวัช์ชํ วต ภัน์เต ภิก์ขู อาหารํ อาหาเรน์ติ. อภิก์กัน์ตํ ภัน์เต, อภิก์กัน์ตํ ภัน์เต. เสย์ยถาปิ ภัน์เต นิกุช์ชิตํ วา อุก์กุเชย์ย, ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย, มูฬ์หัส์ส วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อัน์ธการे วา เตลปัช์โชตํ

ธาเรย๎ย "จัก๎ขุมัน๎โต รูปานิ ทัก๎ขัน๎ตีติ; เอวเมวํ ภควตา อเนกปริยาเยน ธัม๎โม ปกาสิโต; เอสาหํ ภัน๎เต ภควัน๎ตํ สรณํ คัจ๎ฉามิ ธัม๎มัญ๎จ ภิก๎ขุสํฆัญ๎จ, อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อัช๎ชตัค๎เค ปาณุเปตํ สรณํ คตัน๎ติ.

ชีวกสุต๎ตํ นิฏ๎ฐิตํ ปัญ๎จมํ

มัช๎ฌิมปัณ๎ณาสเก อุปาลิวาทสุต๎ตํ

เอวํ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา นาฬัน๎ทายํ วิหรติ ปาวาริกัม๎พวเน. เตน โข ปน สมเยน นิคัณ๎โฐ นาฏปุต๎โต นาฬัน๎ทายํ ปฏิวสติ, มหติยา นิคัณ๎ฐปริสาย สัท๎ธึ. อถ โข ทีฆตปัส๎สี นิคัณ๎โฐ นาฬัน๎ทายํ ปิณ๎ฑาย จริต๎วา ปัจ๎ฉาภัต๎ตํ ปิณ๎ฑปาตปฏิก๎กัน๎โต, เยน ปาวาริกัม๎พวนํ, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา ภควตา สัท๎ธึ สัม๎โมทิ; สัม๎โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต๎วา เอกมัน๎ตํ อัฏ๎ฐาสิ. เอกมัน๎ตํ ฐิตํ โข ทีฆตปัส๎สึ นิคัณ๎ฐํ ภควา เอตทโวจ "สํวิช๎ชัน๎ติ โข ทีฆตปัส๎สิ อาสนานิ, สเจ อากังขสิ, นิสีทาติ. เอวํ วุต๎เต ทีฆตปัส๎สี นิคัณ๎โฐ อัญ๎ญตรํ นีจํ อาสนํ คเหต๎วา เอกมัน๎ตํ นิสีทิ. เอกมัน๎ตํ นิสิน๎นํ โข ทีฆตปัส๎สึ นิคัณ๎ฐํ ภควา เอตทโวจ "กติ ปน ตปัส๎สิ

นิคัณ์โถ นาฏปุต์โต กัม์มานิ ปัญ์ญาเปติ, ปาปัส์ส กัม์มัส์ส กิริยาย ปาปัส์ส กัม์มัส์ส ปวัต์ติยาติ. น โข อาวุโส โคตม อาจิณ์ณํ นิคัณ์ถัส์ส นาฏปุต์ตัส์ส "กัม์มํ กัม์มัน์ติ ปัญ์ญาเปตุํ, "ทัณ์ฑํ ทัณ์ฑัน์ติ โข อาวุโส โคตม อาจิณ์ณํ นิคัณ์ถัส์ส นาฏปุต์ตัส์ส ปัญ์ญาเปตุน์ติ. กติ ปน ตปัส์สิ นิคัณ์โถ นาฏปุต์โต ทัณ์ฑานิ ปัญ์ญาเปติ, ปาปัส์ส กัม์มัส์ส กิริยาย ปาปัส์ส กัม์มัส์ส ปวัต์ติยาติ. ตีณิ โข อาวุโส โคตม นิคัณ์โถ นาฏปุต์โต ทัณ์ฑานิ ปัญ์ญาเปติ, ปาปัส์ส กัม์มัส์ส กิริยาย ปาปัส์ส กัม์มัส์ส ปวัต์ติยา; เสย์ยถีทํ? กายทัณ์ฑํ, วจีทัณ์ฑํ, มโนทัณ์ฑัน์ติ. กึ ปน ตปัส์สิ อัญ์ญเทว กายทัณ์ฑํ, อัญ์ญํ วจีทัณ์ฑํ, อัญ์ญํ มโนทัณ์ฑัน์ติ. อัญ์ญเทว อาวุโส โคตม กายทัณ์ฑํ, อัญ์ญํ วจีทัณ์ฑํ, อัญ์ญํ มโนทัณ์ฑัน์ติ. อิเมสํ ปน ตปัส์สิ ติณ์ณํ ทัณ์ฑานํ เอวํ ปฏิวิภัต์ตานํ เอวํ ปฏิวิสิฏ์ฐานํ, กตมํ ทัณ์ฑํ นิคัณ์โถ นาฏปุต์โต มหาสาวัช์ชตรํ ปัญ์ญาเปติ ปาปัส์ส กัม์มัส์ส กิริยาย ปาปัส์ส กัม์มัส์ส ปวัต์ติยา; ยทิ วา กายทัณ์ฑํ, ยทิ วา วจีทัณ์ฑํ, ยทิ วา มโนทัณ์ฑัน์ติ. อิเมสํ โข อาวุโส โคตม ติณ์ณํ ทัณ์ฑานํ เอวํ ปฏิวิภัต์ตานํ เอวํ ปฏิวิสิฏ์ฐานํ, กายทัณ์ฑํ นิคัณ์โถ นาฏปุต์โต มหาสาวัช์ชตรํ ปัญ์ญาเปติ, ปาปัส์ส กัม์มัส์ส กิริยาย ปาปัส์ส กัม์มัส์ส

ปวตฺติยา. โน ตถา วจีทณฺฑํ, โน ตถา มโนทณฺฑนฺติ. กายทณฺฑนฺติ
ตปสฺสิ วเทสิ. "กายทณฺฑนฺติ อาวุโส โคตม วทามิ. กายทณฺฑนฺติ
ตปสฺสิ วเทสิ. กายทณฺฑนฺติ อาวุโส โคตม วทามิ. "กายทณฺฑนฺติ
ตปสฺสิ วเทสิ. กายทณฺฑนฺติ อาวุโส โคตม วทามิ. อิติห ภควา
ทีฆตปสฺสึ นิคณฺฐํ อิมสฺมึ กถาวตฺถุสฺมึ ยาวตติยกํ ปติฏฺฐาเปสิ.

เอวํ วุตฺเต ทีฆตปสฺสี นิคณฺโฐ ภควนฺตํ เอตทโวจ
"ตฺวํ ปนาวุโส โคตม กติ ทณฺฑานิ ปญฺญเปสิ, ปาปสฺส
กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยาติ. น โข
ตปสฺสิ อาจิณฺณํ ตถาคตสฺส ทณฺฑํ ทณฺฑนฺติ ปญฺญเปตุํ,
"กมฺมํ กมฺมนฺติ โข ตปสฺสิ อาจิณฺณํ ตถาคตสฺส ปญฺญ-
เปตุนฺติ. ตฺวํ ปนาวุโส โคตม กติ กมฺมานิ ปญฺญเปสิ,
ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยาติ.
ตีณิ โข อหํ ตปสฺสิ กมฺมานิ ปญฺญเปมิ, ปาปสฺส
กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา. เสยฺยถีทํ?
กายกมฺมํ, วจีกมฺมํ, มโนกมฺมนฺติ. กึ ปนาวุโส โคตม
อญฺญเทว กายกมฺมํ, อญฺญํ วจีกมฺมํ, อญฺญํ มโนกมฺมนฺติ.
อญฺญเทว ตปสฺสิ กายกมฺมํ, อญฺญํ วจีกมฺมํ อญฺญํ
มโนกมฺมนฺติ. อิเมสํ ปนาวุโส โคตม ติณฺณํ กมฺมานํ
เอวํ ปฏิวิภตฺตานํ เอวํ ปฏิวิสิฏฺฐานํ, กตมํ กมฺมํ มหาสาวชฺชตรํ

ปญฺญาเปมิ, ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา; ยทิ วา กายกมฺมํ, ยทิ วา วจีกมฺมํ, ยทิ วา มโนกมฺมนฺติ. อิเมสํ โข อหํ ตปสฺสิ ติณฺณํ กมฺมานํ เอวํ ปฏิวิภตฺตานํ เอวํ ปฏิวิสิฏฺฐานํ, มโนกมฺมํ มหาสาวชฺชตรํ ปญฺญาเปมิ, ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา; โน ตถา กายกมฺมํ โน ตถา วจีกมฺมนฺติ. "มโนกมฺมนฺติ อาวุโส โคตม วเทสิ. "มโนกมฺมนฺติ ตปสฺสิ วทามิ. ฯเปฯ "มโนกมฺมนฺติ อาวุโส โคตม วเทสิ. "มโนกมฺมนฺติ ตปสฺสิ วทามีติ. อิติห ทีฆตปสฺสี นิคณฺโฐ ภควนฺตํ อิมสฺมึ กถาวตฺถุสฺมึ ยาวตติยกํ ปติฏฺฐาเปตฺวา อุฏฺฐายาสนา, เยน นิคณฺโฐ นาฏปุตฺโต, เตนุปสงฺกมิ.

เตน โข ปน สมเยน นิคณฺโฐ นาฏปุตฺโต มหติยา คิหิปริสาย สทฺธึ นิสินฺโน โหติ พาลกินิยา ปริสาย อุปาลิปมุขาย. อทฺทสา โข นิคณฺโฐ นาฏปุตฺโต ทีฆตปสฺสึ นิคณฺฐํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ ทิสฺวาน ทีฆตปสฺสึ นิคณฺฐํ เอตทโวจ "หนฺท กุโต นุ ตฺวํ ตปสฺสิ อาคจฺฉสิ ทิวาทิวสฺสาติ. อิโต หิ โข อหํ ภนฺเต อาคจฺฉามิ, สมณสฺส โคตมสฺส สนฺติกาติ. อหุ ปน เต ตปสฺสิ สมเณน โคตเมน สทฺธึ โกจิเทว กถาสลฺลาโปติ. อหุ โข เม ภนฺเต สมเณน โคตเมน สทฺธึ โกจิเทว กถาสลฺลาโปติ. ยถากถํ ปน เต ตปสฺสิ

[illegible] สมเณน โคตเมน สัท์ธึ โกจิเทว กถาสัล์ลาโปติ. อถ โข ทีฆตปัส์สี นิคัณ์โฐ, ยาวตโก อโหสิ ภควตา สัท์ธึ กถาสัล์ลาโป, ตํ สัพ์พํ นิคัณ์ฐัส์ส นาฏปุต์ตัส์ส อาโรเจสิ. เอวํ วุต์เต นิคัณ์โฐ นาฏปุต์โต ทีฆตปัส์สึ นิคัณ์ฐํ เอตทโวจ " สาธุ สาธุ ตปัส์สิ, ยถา ตํ สุตวตา สาวเกน [illegible] อาชานัน์เตน, เอวเมว ทีฆตปัส์สินา [illegible] โคตมัส์ส พ์ยากตํ; กิญ์หิ โสภติ ฉโว มโนทัณ์โฑ อิมัส์ส เอวํ โอฬาริกัส์ส กายทัณ์ฑัส์ส อุปนิธาย, อถ โข กายทัณ์โฑว มหาสาวัช์ชตโร ปาปัส์ส กัม์มัส์ส กิริยาย ปาปัส์ส กัม์มัส์ส ปวัต์ติยา, โน ตถา [illegible], [illegible] มโนทัณ์โฑติ.

เอวํ วุต์เต [illegible] คหปติ นิคัณ์ฐํ นาฏปุต์ตํ เอตทโวจ " สาธุ สาธุ ภัน์เต ทีฆตปัส์สี, ยถา ตํ สุตวตา สาวเกน สัม์มเทว สัต์ถุ [illegible], เอวเมว ภทัน์เตน ทีฆตปัส์สินา [illegible] พ์ยากตํ; กิญ์หิ โสภติ ฉโว มโนทัณ์โฑ [illegible] โอฬาริกัส์ส กายทัณ์ฑัส์ส อุปนิธาย, อถ โข [illegible] มหาสาวัช์ชตโร ปาปัส์ส กัม์มัส์ส กิริยาย [illegible] กัม์มัส์ส ปวัต์ติยา, โน ตถา วจีทัณ์โฑ, โน ตถา มโนทัณ์โฑ. หันท ราหํ ภัน์เต [illegible], [illegible] กถาวัต์ถุส์มึ วาทํ

อาโรเปส์สามิ; สเจ เม สมโณ โคตโม ตถา ปติฏ์ฐหิส์สติ, ยถา ภทัน์เตน ตปส์สินา ปติฏ์ฐาปิตํ. เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส ทีฆโลมิํ เอฬกํ โลเมสุ คเหต์วา อากัฑ์เฒย์ย ปริกัฑ์เฒย์ย สัมปริกัฑ์เฒย์ย, เอวเมวาหํ สมณํ โคตมํ วาเทน วาทํ อากัฑ์ฒิส์สามิ ปริกัฑ์ฒิส์สามิ สัมปริกัฑ์ฒิส์สามิ; เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส โสณ์ฑิกากัม์มกาโร, มหัน์ตํ โสณ์ฑิกากิลัญ์ชํ คัม์ภีเร อุทกรหเท ปักขิปิต์วา กัณ์เณ คเหต์วา, อากัฑ์เฒย์ย ปริกัฑ์เฒย์ย สัมปริกัฑ์เฒย์ย; เอวเมวาหํ สมณํ โคตมํ วาเทน วาทํ อากัฑ์ฒิส์สามิ ปริกัฑ์ฒิส์สามิ สัมปริกัฑ์ฒิส์สามิ; เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส โสณ์ฑิกาธุต์โต วาลํ กัณ์เณ คเหต์วา, โอธุเนย์ย นิท์ธุเนย์ย นิป์โผเฏย์ย. เอวเมวาหํ สมณํ โคตมํ วาเทน วาทํ, โอธุนิส์สามิ นิท์ธุนิส์สามิ นิป์โผเฏส์สามิ; เสย์ยถาปิ นาม กุญ์ชโร สัฏ์ฐิหายโน คัม์ภีรํ โปก์ขรณิํ โอคาเหต์วา, สาณโธวิกํ นาม กีฬิตชาตํ กีฬติ; เอวเมวาหํ สมณํ โคตมํ สาณโธวิกํ มัญ์เญ กีฬิตชาตํ กีฬิส์สามิ. หัน์ท จาหํ ภัน์เต คัจ์ฉามิ, สมณัส์ส โคตมัส์ส อิมัส์มิํ กถาวัต์ถุส์มิํ วาทํ อาโรเปส์สามีติ. คัจ์ฉ ต์วํ คหปติ, สมณัส์ส โคตมัส์ส อิมัส์มิํ กถาวัต์ถุส์มิํ วาทํ อาโรเปหิ; อหํ วา หิ คหปติ สมณัส์ส โคตมัส์ส วาทํ อาโรเปย์ยํ ทีฆตปัส์สี วา นิคัณ์โฐ ต์วํ วาติ.

เอวํ วุต์เต ทีฆตปัส์สี นิคัณ์โฐ นิคัณ์ฐํ นาฏปุต์ตํ
เอตทโวจ "น โข เม ตํ ภัน์เต รุจ์จติ, ยํ อุปาลิ คหปติ
สมณัส์ส โคตมัส์ส วาทํ อาโรเปย์ย; สมโณ หิ ภัน์เต
โคตโม มายาวี, อาวัฏ์ฏนึ มายํ ชานาติ, ยาย อัญ์ญติต์ถิ
ยานํ สาวเก อาวัฏ์เฏติ. อัฏ์ฐานํ โข เอตํ ตปัส์สิ อนว
กาโส, ยํ อุปาลิ คหปติ สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกัต์ตํ
อุปคัจ์เฉย์ย; ฐานัญ์จ โข เอตํ วิช์ชติ, ยํ สมโณ โคตโม
อุปาลิส์ส คหปติส์ส สาวกัต์ตํ อุปคัจ์เฉย์ย. คัจ์ฉ ต์วํ
คหปติ, สมณัส์ส โคตมัส์ส อิมัส์มึ กถาวัต์ถุส์มึ วาทํ
อาโรเปหิ; อหํ วา หิ คหปติ สมณัส์ส โคตมัส์ส วาทํ
อาโรเปย์ยํ ทีฆตปัส์สี วา นิคัณ์โฐ อหํ วาติ. ทุติยัม์ปิ โข
ทีฆตปัส์สี นิคัณ์โฐ นิคัณ์ฐํ นาฏปุต์ตํ เอตทโวจ "น
โข เม ตํ ภัน์เต รุจ์จติ, ยํ อุปาลิ คหปติ สมณัส์ส
โคตมัส์ส วาทํ อาโรเปย์ย; สมโณ หิ ภัน์เต โคตโม
มายาวี, อาวัฏ์ฏนึ มายํ ชานาติ; ยาย อัญ์ญติต์ถิยานํ สาวเก
อาวัฏ์เฏติ. อัฏ์ฐานํ โข เอตํ ตปัส์สิ อนวกาโส, ยํ
อุปาลิ คหปติ สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกัต์ตํ อุปคัจ์เฉย์ย.
ฐานัญ์จ โข เอตํ วิช์ชติ, ยํ สมโณ โคตโม อุปาลิส์ส คหปติส์ส
สาวกัต์ตํ อุปคัจ์เฉย์ย. คัจ์ฉ ต์วํ คหปติ, สมณัส์ส โคตมัส์ส
อิมัส์มึ กถาวัต์ถุส์มึ วาทํ อาโรเปหิ; อหํ วา คหปติ สมณัส์ส

โคตมสฺส วาทํ อาโรเปยฺยํ ทีฆตปสฺสี วา นิคณฺโฐ ตฺวํ วาติ. ทุติยมฺปิ โข ทีฆตปสฺสี นิคณฺโฐ นาฏปุตฺตํ เอตทโวจ “น โข เม ตํ ภนฺเต รุจฺจติ, ยํ อุปาลิ คหปติ สมณสฺส โคตมสฺส วาทํ อาโรเปยฺย; สมโณ หิ ภนฺเต โคตโม มายาวี, อาวฏฺฏนึ มายํ ชานาติ; ยาย อญฺญติตฺถิยานํ สาวเก อาวฏฺเฏตีติ. อฏฺฐานํ โข เอตํ ตปสฺสิ อนวกาโส, ยํ อุปาลิ คหปติ สมณสฺส โคตมสฺส สาวกตฺตํ อุปคจฺเฉยฺย; ฐานญฺจ โข เอตํ วิชฺชติ, ยํ สมโณ โคตโม อุปาลิสฺส คหปติสฺส สาวกตฺตํ อุปคจฺเฉยฺย. คจฺฉ ตฺวํ คหปติ, สมณสฺส โคตมสฺส อิมสฺมึ กถาวตฺถุสฺมึ วาทํ อาโรเปหิ; อหํ วา คหปติ สมณสฺส โคตมสฺส วาทํ อาโรเปยฺยํ ทีฆตปสฺสี วา นิคณฺโฐ ตฺวํ วาติ.

“เอวํ ภนฺเตติ โข อุปาลิ คหปติ นิคณฺฐสฺส นาฏปุตฺตสฺส ปฏิสฺสุตฺวา, อุฏฺฐายาสนา นิคณฺฐํ นาฏปุตฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา, เยน ปาวาริกมฺพวนํ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อุปาลิ คหปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ “อาคมา นุ ขฺวิธ ภนฺเต ทีฆตปสฺสี นิคณฺโฐติ. อาคมา ขฺวิธ คหปติ ทีฆตปสฺสี นิคณฺโฐติ. อหุ ปน เต ภนฺเต ทีฆตปสฺสินา นิคณฺเฐน สทฺธึ โกจิเทว กถาสลฺลาโปติ. อหุ โข

เม คหปติ ทีฆตปสฺสินา นิคณฺเฐน สทฺธึ โกจิเทว กถาสลฺลาโปติ. ยถา กถํ ปน เต ภนฺเต อหุ ทีฆตปสฺสินา นิคณฺเฐน สทฺธึ โกจิเทว กถาสลฺลาโปติ. อถ โข ภควา ยาวตโก อโหสิ ทีฆตปสฺสินา นิคณฺเฐน สทฺธึ กถาสลฺลาโป, ตํ สพฺพํ อุปาลิสฺส คหปติสฺส อาโรเจสิ. เอวํ วุตฺเต อุปาลิ คหปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ "สาธุ สาธุ ภนฺเต ทีฆตปสฺสี, ยถา ตํ สุตวตา สาวเกน สมฺมเทว สตฺถุ สาสนํ อาชานนฺเตน, เอวเมว ทีฆตปสฺสินา นิคณฺเฐน ภควโต พฺยากตํ; กิญฺหิ โสภติ ฉโว มโนทณฺโฑ อิมสฺส เอวํ โอฬาริกสฺส กายทณฺฑสฺส อุปนิธาย, อถ โข กายทณฺโฑว มหาสาวชฺชตโร ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, โน ตถา วจีทณฺโฑ, โน ตถา มโนทณฺโฑติ. สเจ โข ตฺวํ คหปติ สจฺเจ ปติฏฺฐาย มนฺเตยฺยาสิ, สิยา โน เอตฺถ กถาสลฺลาโปติ. สจฺเจ อหํ ภนฺเต ปติฏฺฐาย มนฺเตสฺสามิ, โหตุ โน เอตฺถ กถาสลฺลาโปติ. ตํ กึ มญฺญสิ คหปติ อิธสฺส นิคณฺโฐ อาพาธิโก ทุกฺขิโต พาฬฺหคิลาโน, สีโตทกปฏิกฺขิตฺโต อุณฺโหทกปฏิเสวี, โส สีโตทกํ อลภมาโน กาลํ กเรยฺย; อิมสฺส ปน คหปติ นิคณฺโฐ นาฏปุตฺโต กตฺถุปปตฺตึ ปญฺญาเปตีติ. อตฺถิ ภนฺเต มโนสตฺตา นาม เทวา, ตตฺถ โส อุปปชฺชติ. ตํ กิสฺส เหตุ? อสุ หิ ภนฺเต มโนปฏิพทฺโธ

กํ กโรติ. คหปติ คหปติ มนสิกโรหิ, มนสิกริตฺวา
โข คหปติ พฺยากโรหิ; น โข เต สนฺธิยติ ปุริเมน วา
ปจฺฉิมํ, ปจฺฉิเมน วา ปุริมํ; ภาสิตา โข ปน เต คหปติ
เอสา วาจา "สจฺเจ อหํ ภนฺเต ปติฏฺฐาย มนฺเตสฺสามิ,
โหตุ โน เอตฺถ กถาสลฺลาโปติ. กิญฺจาปิ ภนฺเต ภควา
เอวมาห, อถ โข กายทณฺโฑว มหาสาวชฺชตโร ปาปสฺส
กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา;
โน ตถา วจีทณฺโฑ. โน ตถา มโนทณฺโฑติ.
ตํ กึ มญฺญสิ คหปติ อิธสฺส นิคณฺโฐ จาตุยามสํวร
สํวุโต สพฺพวาริวาริโต สพฺพวาริยุตฺโต สพฺพวาริธุโต
สพฺพวาริผุฏฺโฐ, โส อภิกฺกมนฺโต ปฏิกฺกมนฺโต พหู ขุทฺทเก
ปาเณ สงฺฆาตํ อาปาเทติ; อิมสฺส ปน คหปติ นิคณฺโฐ
นาฏปุตฺโต กึ วิปากํ ปญฺญาเปตีติ. อสญฺเจตนิกํ ภนฺเต
นิคณฺโฐ นาฏปุตฺโต โน มหาสาวชฺชํ ปญฺญาเปตีติ. สเจ ปน
คหปติ เจเตตีติ; มหาสาวชฺชํ ภนฺเต โหตีติ. เจตนํ ปน
คหปติ นิคณฺโฐ นาฏปุตฺโต กิสฺมึ ปญฺญาเปตีติ. มโนทณฺฑสฺมึ
ปน ภนฺเตติ. คหปติ คหปติ มนสิกโรหิ, มนสิกริตฺวา โข
คหปติ พฺยากโรหิ; น โข เต สนฺธิยติ ปุริเมน วา ปจฺฉิมํ,
ปจฺฉิเมน วา ปุริมํ; ภาสิตา โข ปน เต คหปติ เอสา
วาจา "สจฺเจ อหํ ภนฺเต ปติฏฺฐาย มนฺเตสฺสามิ. โหตุ โน

เอต์ถ กถาสัล์ลาโปติ. กิญ์จาปิ ภัน์เต ภควา เอวมาห, อถ โข กายทัณ์โฑว มหาสาวัช์ชตโร ปาปัส์ส กัม์มัส์ส กิริยาย ปาปัส์ส กัม์มัส์ส ปวัต์ติยา; โน ตถา วจีทัณ์โฑ, โน ตถา มโนทัณ์โฑติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ คหปติ "อยํ นาฬัน์ทา อิท์ธาเจว ผีตา จ พหุชนา อากิณ์ณมนุส์สาติ. เอวํ ภัน์เต, อยํ นาฬัน์ทา อิท์ธาเจว ผีตา จ พหุชนา อากิณ์ณมนุส์สาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ คหปติ "อิธ ปุริโส อาคัจ์เฉย์ย อุก์ขิต์ตาสิโก, โส เอวํ วเทย์ย "อหํ ยาวติกา อิมิส์สา นาฬัน์ทาย ปาณา, เต เอเกน ขเณน เอเกน มุหุต์เตน เอกํ มํสขลํ เอกํ มํสปุญ์ชํ กริส์สามีติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ คหปติ "ปโหติ นุ โข โส ปุริโส ยาวติกา อิมิส์สา นาฬัน์ทาย ปาณา, เต เอเกน ขเณน เอเกน มุหุต์เตน เอกํ มํสขลํ เอกํ มํสปุญ์ชํ กาตุน์ติ. ทสปิ ภัน์เต ปุริสา, วีสัม์ปิ ภัน์เต ปุริสา, ตึสัม์ปิ ภัน์เต ปุริสา, จัต์ตาฬีสัม์ปิ ภัน์เต ปุริสา, ปัญ์ญาสัม์ปิ ภัน์เต ปุริสา นัป์ปโหน์ติ, ยาวติกา อิมิส์สา นาฬัน์ทาย ปาณา, เต เอเกน ขเณน เอเกน มุหุต์เตน เอกํ มํสขลํ เอกํ มํสปุญ์ชํ กาตุํ, กึ หิ โสภติ เอโก ฉโว ปุริโสติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ คหปติ "อิธาคัจ์เฉย์ย สมโณ วา พ์ราห์มโณ วา อิท์ธิมา เจโตวสิป์ปัต์โต, โส

เอวํ วเทย์ย "อหํ อิมํ นาฬัน์ทํ เอเกน มโนปโทเสน ภัส์มํ กริส์สามีติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ คหปติ "ปโหติ นุ โข โส สมโณ วา พ์ราห์มโณ วา อิท์ธิมา เจโตวสิป์ปัต์โต อิมํ นาฬัน์ทํ เอเกน มโนปโทเสน ภัส์มํ กาตุน์ติ. ทสปิ ภัน์เต นาฬัน์ทา, วีสัม์ปิ ภัน์เต นาฬัน์ทา, ตึสัม์ปิ ภัน์เต นาฬัน์ทา, จัต์ตาฬีสัม์ปิ ภัน์เต นาฬัน์ทา, ปัญ์ญาสัม์ปิ ภัน์เต นาฬัน์ทา. ปโหติ โส สมโณ วา พ์ราห์มโณ วา อิท์ธิมา เจโตวสิป์ปัต์โต อิมํ นาฬัน์ทํ เอเกน มโนปโทเสน ภัส์มํ กาตุํ; กิญ์หิ โสภติ เอกา ฉวา นาฬัน์ทาติ. คหปติ มนสิกโรหิ, มนสิกริต์วา โข ต์วํ คหปติ พ์ยากโรหิ น โข เต สัน์ธิยติ ปุริเมน วา ปัจ์ฉิมํ, ปัจ์ฉิเมน วา ปุริมํ. ภาสิตา โข ปน เต คหปติ เอสา วาจา "สัจ์เจ อหํ ภัน์เต ปฏิญ์ญาย มัน์เตส์สามิ, โหตุ โน เอต์ถ กถาสัล์ลาโปติ, กิญ์จาปิ ภัน์เต ภควา เอวมาห, อถ โข กายทัณ์โฑว มหาสาวัช์ชตโร ปาปัส์ส กัม์มัส์ส กิริยาย ปาปัส์ส กัม์มัส์ส ปวัต์ติยา, โน ตถา วจีทัณ์โฑ, โน ตถา มโนทัณ์โฑติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ คหปติ "สุตัน์เต ทัณ์ฑกีรัญ์ญํ กาลิงคารัญ์ญํ เมช์ฌารัญ์ญํ มาตังคารัญ์ญํ อรัญ์ญํ อรัญ์ญภูตัน์ติ. เอวํ ภัน์เต, สุตํ เม ทัณ์ฑกีรัญ์ญํ กาลิงคารัญ์ญํ เมช์ฌารัญ์ญํ มาตังคารัญ์ญํ อรัญ์ญํ อรัญ์ญภูตัน์ติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ คหปติ

“กิน์ติ เต สุตํ “เกน ตํ ทัณ์ฑกีรัญ์ญํ กาลิงคารัญ์ญํ เมช์ฌา
รัญ์ญํ มาตังคารัญ์ญํ อรัญ์ญํ อรัญ์ญภูตัน์ติ. สุตํ เมตํ ภัน์เต
“อิสีนํ มโนปโทเสน ตํ ทัณ์ฑกีรัญ์ญํ กาลิงคารัญ์ญํ เมช์ฌา
รัญ์ญํ มาตังคารัญ์ญํ อรัญ์ญํ อรัญ์ญภูตัน์ติ. คหปติ คหปติ
มนสิกโรหิ, มนสิกริต์วา โข ต์วํ คหปติ พ์ยากโรหิ.
น โข เต สัน์ธิยติ ปุริเมน วา ปัจ์ฉิมํ ปัจ์ฉิเมน วา ปุริมํ.
ภาสิตา โข ปน เต คหปติ เอสา วาจา “สัจ์เจ อหํ ภัน์เต
ปติฏ์ฐาย มัน์เตส์สามิ, โหตุ โน เอต์ถ กถาสัล์ลาโปติ.
ปุริเมนาหํ ภัน์เต โอปัม์เมน ภควโต อัต์ตมโน อภิรัท์โธ.
อปิจาหํ อิมานิ ภควโต วิจิต์ตานิ ปัญ์หาปฏิภาณานิ
โสตุกาโม เอวาหํ ภควัน์ตํ ปัจ์จนีกาตัพ์พํ อมัญ์ญิส์สํ.
อภิก์กัน์ตํ ภัน์เต, อภิก์กัน์ตํ ภัน์เต. เสย์ยถาปิ ภัน์เต
นิกุช์ชิตํ วา อุก์กุช์เชย์ย, ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย, มุฬ์หัส์ส
วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อัน์ธกาเร วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย
“จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขัน์ตีติ; เอวเมวํ ภควตา อเนกปริยาเยน
ธัม์โม ปกาสิโต. เอสาหํ ภัน์เต ภควัน์ตํ สรณํ คัจ์ฉามิ
ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสังฆัญ์จ, อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค
ปาณุเปตํ สรณํคตัน์ติ [1] อนุวิจ์จการํ โข คหปติ กโรหิ, อนุวิจ์จการโร
ตุม์หาทิสานํ ญาตมนุส์สานํ สาธุ โหตีติ. อิมินาปาหํ [2] ภัน์เต

[1] สีหฬ. ปาณุเปตํ สรณคตัน์ติ. [2] สีหฬ อิมินาปหํ.

ภควโต ภิย์โยโส อัต์ตมโน อภิรัท์โธ, ยํ มํ ภควา เอวมาห “อนุวิจ์จการํ โข คหปติ กโรหิ, อนุวิจ์จกาโร ตุม์หาทิสานํ ญาตมนุส์สานํ สาธุ โหตีติ. มํ หิ ภัน์เต อัญ์ญติต์ถิยา สาวกํ ลภิต์วา เกวลกัป์ปํ นาฬัน์ทํ ปฏากํ ปริหเรย์ยุํ “อุปาลิ อัม์หากํ คหปติ สาวกัต์ตํ อุปคโตติ. อถ จ ปน มํ ภควา เอวมาห “อนุวิจ์จการํ โข คหปติ กโรหิ, อนุวิจ์จกาโร ตุม์หาทิสานํ ญาตมนุส์สานํ สาธุ โหตีติ. เอสาหํ ภัน์เต ทุติยัม์ปิ ภควัน์ตํ สรณํ คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสัง์ฆัญ์จ, อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํ คตัน์ติ. ทีฆรัต์ตํ โข เต คหปติ นิคัณ์ฐานํ โอปานภูตํ กุลํ, เยน เตสํ อุปคตานํ ปิณ์ฑปาตํ[๑] ทาตัพ์พํ มัญ์เญย์ยาสีติ. อิมินาปาหํ ภัน์เต ภควโต ภิย์โยโส มัต์ตาย อัต์ตมโน อภิรัท์โธ, ยํ มํ ภควา เอวมาห “ทีฆรัต์ตํ โข เต คหปติ นิคัณ์ฐานํ โอปานภูตํ กุลํ, เยน เตสํ อุปคตานํ ปิณ์ฑปาตํ ทาตัพ์พํ มัญ์เญย์ยาสีติ. สุตํ เมตํ ภัน์เต สมโณ โคตโม เอวมาห “มัย์หเมว ทานํ ทาตัพ์พํ, นาญ์เญสํ ทานํ ทาตัพ์พํ. มัย์หเมว สาวกานํ ทานํ ทาตัพ์พํ, นาญ์เญสํ สาวกานํ ทานํ ทาตัพ์พํ. มัย์หเมว ทิน์นํ มหัป์ผลํ, นาญ์เญสํ ทิน์นํ มหัป์ผลํ. มัย์หเมว สาวกานํ ทิน์นํ มหัป์ผลํ,

๑ สีหฬ. ปิณ์ฑกํ.

นาญ์เญสํ สาวกานํ ทิน์นํ มหัป์ผลัน์ติ. อถ จ ปน มํ ภควา นิคัณ์เฐสุปิ ทาเน สมาทเปติ. อปิจ ภัน์เต มยเมต์ถ กาลํ ชานิส์สาม. เอสาหํ ภัน์เต ตติยัม์ปิ ภควัน์ตํ สรณํ คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ, อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํ คตัน์ติ.

อถ โข ภควา อุปาลิส์ส คหปติส์ส อนุปุพ์พิกถํ กเถสิ. เสย์ยถีทํ? ทานกถํ สีลกถํ สัค์คกถํ, กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ เนก์ขัม์เม อานิสํสํ ปกาเสสิ, ยทา ภควา อัญ์ญาสิ อุปาลึ คหปตึ กัล์ลจิต์ตํ มุทุจิต์ตํ วินีวรณจิต์ตํ อุทัค์คจิต์ตํ ปสัน์นจิต์ตํ, อถ ยา พุท์ธานํ สามุกํสิกา ธัม์มเทสนา, ตํ ปกาเสสิ ทุก์ขํ สมุทยํ นิโรธํ มัค์คํ. เสย์ยถาปิ นาม สุท์ธํ วัต์ถํ อปคตกาฬกํ สัม์มเทว รชนํ ปฏิค์คัณ์เหย์ย; เอวเมว อุปาลิส์ส คหปติส์ส ตัส์มึเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธัม์มจัก์ขุํ อุทปาทิ "ยํ กิญ์จิ สมุทยธัม์มํ, สัพ์พัน์ตํ นิโรธธัม์มัน์ติ.

อถ โข อุปาลิ คหปติ ทิฏ์ฐธัม์โม ปัต์ตธัม์โม วิทิตธัม์โม ปริโยคาฬ์หธัม์โม ติณ์ณวิจิกิจ์โฉ วิคตกถํกโถ เวสารัช์ชัป์ปัต์โต อปรัป์ปัจ์จโย สัต์ถุ สาสเน ภควัน์ตํ เอตทโวจ "หัน์ท จทานิ มยํ ภัน์เต คัจ์ฉาม พหุกิจ์จา มยํ พหุกรณียาติ." "ยัส์สทานิ ต์วํ คหปติ กาลํ มัญ์ญสีติ.

อถ โข อุปาลิ คหปติ ภควโต ภาสิตํ อภินัน๎ทิต๎วา อนุโมทิต๎วา อุฏ๎ฐายาสนา ภควัน๎ตํ อภิวาเทต๎วา ปทัก๎ขิณํ กัต๎วา, เยน สกํ นิเวสนํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา โทวาริกํ อามัน๎เตสิ “ อัช๎ชตัค๎เค สัม๎ม โทวาริก อาวรามิ ท๎วารํ นิคัณ๎ฐานํ นิคัณ๎ฐีนํ, อนาวฏํ ท๎วารํ ภควโต สาวกานํ ภิก๎ขูนํ ภิก๎ขุนีนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ สเจ โกจิ นิคัณ๎โฐ อาคัจ๎ฉติ, ตเมนํ ต๎วํ เอวํ วเทย๎ยาสิ “ ติฏ๎ฐ ภัน๎เต, มา ปาวิสิ, อัช๎ชตัค๎เค อุปาลิ คหปติ สมณัส๎ส โคตมัส๎ส สาวกัต๎ตํ อุปคโต. อาวฏํ ท๎วารํ นิคัณ๎ฐานํ นิคัณ๎ฐีนํ, อนาวฏํ ท๎วารํ ภควโต สาวกานํ ภิก๎ขูนํ ภิก๎ขุนีนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ. สเจ เต ภัน๎เต ปิณ๎ฑเกน อัต๎โถ, เอต๎เถว ติฏ๎ฐ; เอต๎เถว เต อาหริส๎สัน๎ติ. “ เอวํ ภัน๎เตติ โข โทวาริโก อุปาลิส๎ส คหปติส๎ส ปัจ๎จัส๎โสสิ.

อัส๎โสสิ โข ทีฆตปัส๎สี นิคัณ๎โฐ “ อุปาลิ กิร คหปติ สมณัส๎ส โคตมัส๎ส สาวกัต๎ตํ อุปคโตติ. อถ โข ทีฆตปัส๎สี นิคัณ๎โฐ, เยน นิคัณ๎โฐ นาฏปุต๎โต, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา นิคัณ๎ฐํ นาฏปุต๎ตํ เอตทโวจ “ สุตํ เมตํ ภัน๎เต “ อุปาลิ กิร คหปติ สมณัส๎ส โคตมัส๎ส สาวกัต๎ตํ อุปคโตติ. อัฏ๎ฐานํ โข เอตํ ตปัส๎สิ อนวกาโส, ยํ อุปาลิ คหปติ สมณัส๎ส โคตมัส๎ส สาวกัต๎ตํ อุปคัจ๎เฉย๎ย. ฐานัญ๎จ โข

เอตํ วิช์ชติ, ยํ สมโณ โคตโม อุปาลิส์ส คหปติส์ส สาวกัต์ตํ อุปคัจ์เฉย์ยาติ. ทุติยัม์ปิ โข ทีฆตปัส์สี นิคัณ์โฐ นิคัณ์ฐํ นาฏปุต์ตํ เอตทโวจ “สุตํ เมตํ ภัน์เต “อุปาลิ กิร คหปติส์ส สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกัต์ตํ อุปคโตติ. อัฏ์ฐานํ โข เอตํ ตปัส์สิ อนวกาโส, ยํ อุปาลิ คหปติ สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกัต์ตํ อุปคัจ์เฉย์ย. ฐานัญ์จ โข เอตํ วิช์ชติ, ยํ สมโณ โคตโม อุปาลิส์ส คหปติส์ส สาวกัต์ตํ อุปคัจ์เฉย์ยาติ. ตติยัม์ปิ โข ทีฆตปัส์สี นิคัณ์โฐ นิคัณ์ฐํ นาฏปุต์ตํ เอตทโวจ “สุตํ เมตํ ภัน์เต “อุปาลิ กิร คหปติ สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกัต์ตํ อุปคโตติ. อัฏ์ฐานํ โข เอตํ ตปัส์สิ อนวกาโส, ยํ อุปาลิ คหปติ สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกัต์ตํ อุปคัจ์เฉย์ย. ฐานัญ์จ โข เอตํ วิช์ชติ, ยํ สมโณ โคตโม อุปาลิส์ส คหปติส์ส สาวกัต์ตํ อุปคัจ์เฉย์ย. หัน์ทาหํ ภัน์เต คัจ์ฉามิ, ยาว ชานามิ “ยทิ วา อุปาลิ คหปติ สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกัต์ตํ อุปคโต, ยทิ วา โนติ. คัจ์ฉ ตํว ตปัส์สิ, ชานาหิ “ยทิ วา อุปาลิ คหปติ สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกัต์ตํ อุปคโต, ยทิ วา โนติ.

อถ โข ทีฆตปัส์สี นิคัณ์โฐ, เยน อุปาลิส์ส คหปติส์ส นิเวสนํ, เตนุปสังกมิ. อัท์ทสา โข โทวาริโก ทีฆตปัส์สึ นิคัณ์ฐํ ทูรโตว อาคัจ์ฉัน์ตํ, ทิส์วาน ทีฆตปัส์สึ นิคัณ์ฐํ

เอตทโวจ “ติฏฺฐ ภนฺเต, มา ปาวิสิ, อชฺชตคฺเค อุปาลิ คหปติ สมณสฺส โคตมสฺส สาวกตฺตํ อุปคโต อาวฏํ ทฺวารํ นิคณฺฐานํ นิคณฺฐีนํ, อนาวฏํ ทฺวารํ ภควโต สาวกานํ ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ. สเจ เต ภนฺเต ปิณฺฑเกน อตฺโถ, เอตฺเถว ติฏฺฐ; เอตฺเถว เต อาหริสฺสนฺตีติ. “น เม อาวุโส ปิณฺฑเกน อตฺโถติ วตฺวา ตโต ปฏินิวตฺติตฺวา, เยน นิคณฺโฐ นาฏปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา นิคณฺฐํ นาฏปุตฺตํ เอตทโวจ “สจฺจํเยว โข ภนฺเต, ยํ อุปาลิ คหปติ สมณสฺส โคตมสฺส สาวกตฺตํ อุปคโต; เอตํ โข เต อหํ ภนฺเต นาลตฺถํ “น โข เม ตํ ภนฺเต รุจฺจติ, ยํ อุปาลิ คหปติ สมณสฺส โคตมสฺส วาทํ อาโรเปยฺย. สมโณ หิ ภนฺเต โคตโม มายาวี อาวฏฺฏนึ มายํ ชานาติ, ยาย อญฺญติตฺถิยานํ สาวเก อาวฏฺเฏตีติ. อาวฏฺโฏ โข เต ภนฺเต อุปาลิ คหปติ สมเณน โคตเมน อาวฏฺฏนิยา มายายาติ. อฏฺฐานํ โข เอตํ ทีฆตปสฺสิ อนวกาโส, ยํ อุปาลิ คหปติ สมณสฺส โคตมสฺส สาวกตฺตํ อุปคจฺเฉยฺย. ฐานญฺจ โข เอตํ วิชฺชติ. ยํ สมโณ โคตโม อุปาลิสฺส คหปติสฺส สาวกตฺตํ อุปคจฺเฉยฺยาติ. ทุติยมฺปิ โข ทีฆตปสฺสี นิคณฺโฐ นิคณฺฐํ นาฏปุตฺตํ เอตทโวจ “สจฺจํเยว โข ภนฺเต, ยํ อุปาลิ คหปติ สมณสฺส โคตมสฺส สาวกตฺตํ

อุปคโต. เอวํ โข เต อหํ ภัน์เต อโวจํ มา โข
เม ภัน์เต รุจ์จติ, ยํ อุปาลิ คหปติ สมณัส์ส โคตมัส์ส
วาทํ อาโรเปย์ย. สมโณ หิ ภัน์เต โคตโม มายาวี
อาวัฏ์ฏนึ มายํ ชานาติ, ยาย อัญ์ญติต์ถิยานํ สาวเก อาวัฏ์เฏ
ตีติ. อาวัฏ์โฏ โข เต ภัน์เต อุปาลิ คหปติ สมเณน
โคตเมน อาวัฏ์ฏนิยา มายายาติ. อัฏ์ฐานํ โข เอตํ ตปัส์สิ
อนวกาโส, ยํ อุปาลิ คหปติ สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกัต์ตํ
อุปคัจ์เฉย์ย, ฐานัญ์จ โข เอตํ วิช์ชติ, ยํ สมโณ โคตโม
อุปาลิส์ส คหปติส์ส สาวกัต์ตํ อุปคัจ์เฉย์ย. หัน์ท จาหํ
ตปัส์สิ คัจ์ฉามิ, ยาว สามํเยว ชานามิ " ยทิ วา อุปาลิ
คหปติ สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกัต์ตํ อุปคโต, ยทิ วา โนติ.

อถ โข นิคัณ์โฐ นาฏปุต์โต มหติยา นิคัณ์ฐปริสาย
สัท์ธึ, เยน อุปาลิส์ส คหปติส์ส นิเวสนํ, เตนุปสังกมิ.
อัท์ทสา โข โทวาริโก นิคัณ์ฐํ นาฏปุต์ตํ ทูรโตว
อาคัจ์ฉัน์ตํ, ทิส์วาน นิคัณ์ฐํ นาฏปุต์ตํ เอตทโวจ " ติฏ์ฐ
ภัน์เต, มา ปาวิสิ, อัช์ชตัค์เค อุปาลิ คหปติ สมณัส์ส
โคตมัส์ส สาวกัต์ตํ อุปคโต. อาวฏํ ท์วารํ นิคัณ์ฐานํ
นิคัณ์ฐีนํ. อนาวฏํ ท์วารํ ภควโต สาวกานํ ภิก์ขูนํ
ภิก์ขุนีนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ. สเจ เต ภัน์เต ปิณ์ฑเกน

[illegible], เอต์เถว ติฏ์ฐ; เอต์เถว เต [illegible]
[illegible] สัม์ม โทวาริก, เยน อุปาลิ คหปติ, เตนุปสังกม;
อุปสังกมิต์วา อุปาลึ คหปตึ เอวํ วเทหิ "นิคัณ์โฐ
นาฏปุต์โต มหติยา นิคัณ์ฐปริสาย สัท์ธึ พหิท์วารโกฏ์ฐเก
ฐิโต, โส เต ทัส์สนกาโมติ." "เอวํ ภัน์เตติ โข โทวาริโก
นิคัณ์ฐัส์ส นาฏปุต์ตัส์ส ปฏิส์สุต์วา, เยน อุปาลิ คหปติ,
เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อุปาลึ คหปตึ เอตทโวจ "นิคัณ์โฐ
ภัน์เต นาฏปุต์โต มหติยา นิคัณ์ฐปริสาย สัท์ธึ พหิท์วารโกฏ์ฐเก
ฐิโต, โส เต ทัส์สนกาโมติ." "เตนหิ สัม์ม โทวาริก
มัช์ฌิมาย ท์วารสาลาย [illegible]." "เอวํ
ภัน์เตติ โข โทวาริโก [illegible]
มัช์ฌิมาย ท์วารสาลาย อาสนานิ ปัญ์ญาเปต์วา, เยน อุปาลิ
คหปติ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อุปาลึ คหปตึ เอตทโวจ
"ปัญ์ญัต์ตานิ โข ภัน์เต มัช์ฌิมาย ท์วารสาลาย อาสนานิ.
ยัส์สทานิ กาลํ มัญ์ญสีติ." อถ โข อุปาลิ คหปติ, เยน
มัช์ฌิมา ท์วารสาลา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา, ยํ ตัต์ถ
อาสนํ อัค์คัญ์จ เสฏ์ฐัญ์จ อุต์ตมัญ์จ ปณีตัญ์จ, ตัต์ถ สามํ
นิสีทิต์วา โทวาริกํ อามัน์เตสิ "เตนหิ สัม์ม โทวาริก,
เยน นิคัณ์โฐ นาฏปุต์โต, เตนุปสังกม; อุปสังกมิต์วา
นิคัณ์ฐํ นาฏปุต์ตํ เอวํ วเทหิ "อุปาลิ [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

อุพฺภเตหิ อกฺขีหิ อาคจฺเฉยฺย; เอวเมว โส ตฺวํ คหปติ "คจฺฉามหํ ภนฺเต สมณสฺส โคตมสฺส วาทํ อาโรเปสฺสามีติ, คนฺตฺวา มหตาสิ วาทสงฺฆาเฏน ปฏิมุกฺโก อาคโต. อาวฏฺโฏ โขสิ ตฺวํ คหปติ สมเณน โคตเมน อาวฏฺฏนิยา มายายาติ. ภทฺทิกา ภนฺเต อาวฏฺฏนี มายา, กลฺยาณี ภนฺเต อาวฏฺฏนี มายา. ปิยา เม ภนฺเต ญาติสาโลหิตา อิมาย อาวฏฺฏนิยา อาวฏฺเฏยฺยุํ, ปิยานมฺปิ เม อสฺส ญาติสาโลหิตานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย. สพฺเพ เจปิ ภนฺเต ขตฺติยา อิมาย อาวฏฺฏนิยา อาวฏฺเฏยฺยุํ, สพฺเพสานมฺปิสฺส ขตฺติยานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย. สพฺเพ เจปิ ภนฺเต พฺราหฺมณา ๆ เป ๆ เวสฺสา ๆ เป ๆ สุทฺทา อิมาย อาวฏฺฏนิยา อาวฏฺเฏยฺยุํ, สพฺเพสานมฺปิสฺส สุทฺทานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย. สเทวโก เจปิ ภนฺเต โลโก สมารโก สพฺรหฺมโก สสฺสมณพฺราหฺมณี ปชา สเทวมนุสฺสา อิมาย อาวฏฺฏนิยา อาวฏฺเฏยฺย, สเทวกสฺสาปิ โลกสฺส สมารกสฺส สพฺรหฺมกสฺส สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายาติ. เตนหิ ภนฺเต อุปมํ เต กริสฺสามิ, อุปมายปิเธกจฺเจ วิญฺญู ปุริสา ภาสิตสฺส อตฺถํ ชานนฺติ.

ภูตปุพฺพํ ภนฺเต อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส ชิณฺณสฺส วุฑฺฒสฺส มหลฺลกสฺส ทหรา มาณวิกา ปชาปตี อโหสิ

สัพภินี อุปวิชัญญา. อถ โข ภันเต สา มาณวิกา ตํ พราหมณํ เอตทโวจ "คัจฉ ตฺวํ พราหมณ, อาปณา มกฏัจฉาปกํ กิณิตฺวา อาเนหิ, โย เม กุมารกัสส กีฬาปนโก ภวิสสตีติ. เอวํ วุตฺเต ภันเต โส พราหมโณ ตํ มาณวิกํ เอตทโวจ "อาคเมหิ ตาว โภติ, ยาว วิชายสิ. สเจ ตฺวํ โภติ กุมารกํ วิชายิสสสิ, ตัสสา เต อหํ อาปณา มกฏัจฉาปกํ กิณิตฺวา อานิสสามิ; โย เต กุมารกัสส กีฬาปนโก ภวิสสติ. สเจ ปน ตฺวํ โภติ กุมาริกํ วิชายิสสสิ, ตัสสา เต อหํ อาปณา มกฏัจฉาปิกํ กิณิตฺวา อานิสสามิ; ยา เต กุมาริกาย กีฬาปนิกา ภวิสสตีติ. ทุติยมฺปิ โข ภันเต สา มาณวิกา ตํ พราหมณํ เอตทโวจ "คัจฉ ตฺวํ พราหมณ, อาปณา มกฏัจฉาปกํ กิณิตฺวา อาเนหิ, โย เม กุมารกัสส กีฬาปนโก ภวิสสตีติ. ทุติยมฺปิ โข ภันเต โส พราหมโณ ตํ มาณวิกํ เอตทโวจ "อาคเมหิ ตาว โภติ, ยาว วิชายสิ. สเจ ตฺวํ โภติ กุมารกํ วิชายิสสสิ, ตัสสา เต อหํ อาปณา มกฏัจฉาปกํ กิณิตฺวา อานิสสามิ; โย เต กุมารกัสส กีฬาปนโก ภวิสสติ. สเจ ปน ตฺวํ โภติ กุมาริกํ วิชายิสสสิ, ตัสสา เต อหํ อาปณา มกฏัจฉาปิกํ กิณิตฺวา อานิสสามิ; ยา เต กุมาริกาย กีฬาปนิกา ภวิสสตีติ. ตติยมฺปิ

[illegible]

[illegible] พ๎ราห๎มณ, อาปณา มกฏัจ์ฉาปกํ กิณิต์วา อาเนหิ, โย เม กุมารกัส์ส กีฬาปนโก ภวิส์สตีติ. อถ โข ภัน์เต [illegible] พ๎ราห๎มโณ ตัส์สา มาณวิกาย สารัต์โต ปฏิพัท์ธจิต์โต อาปณา มก[illegible]ัจ์ฉาปกํ กิณิต์วา อาเนต๎วา ตํ มาณวิกํ เอตทโวจ " อยํ เต โภติ มยา อาปณา มกฏัจ์ฉาปโก กิณิต์วา อานีโต, โย เต กุมารกัส์ส กีฬาปนโก ภวิส์สตีติ. เอวํ วุต์เต ภัน์เต สา มาณวิกา ตํ พ๎ราห๎มณํ เอตทโวจ " [illegible] ต๎วํ พ๎ราห๎มณ อิมํ มกฏัจ์ฉาปกํ อาทาย, [illegible] รัต์ตปาณี รชกปุต์โต เตนุปสังกมิ; [illegible] รชกปุต์ตํ เอวํ วเทหิ [illegible] อิมํ [illegible] ปีตาวเลปนํ นาม รังคชาตํ รชิตํ[1] [illegible] โกฏิตํ อุภโตภาควิมัฏ์ฐัน์ติ. อถ โข ภัน์เต โส พ๎ราห๎มโณ [illegible] มาณวิกาย สารัต์โต ปฏิพัท์ธจิต์โต มกฏัจ์ฉาปกํ อาทาย, เยน รัต์ตปาณี รชกปุต์โต, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา รัต์ตปาณึ รชกปุต์ตํ เอตทโวจ " อิจ์ฉามหํ สัม์ม รัต์ตปาณิ อิมํ มกฏัจ์ฉาปกํ ปีตาวเลปนํ นาม รังคชาตํ รชิตํ อาโกฏิตปัจ์จาโกฏิตํ อุภโตภาควิมัฏ์ฐัน์ติ. เอวํ วุต์เต ภัน์เต รัต์ตปาณี รชกปุต์โต ตํ พ๎ราห๎มณํ เอตทโวจ " อยํ โข เต ภัน์เต มกฏัจ์ฉาปโก รังคัก์ขโม หิ โข, โน อาโกฏนัก์ขโม, โน

---

[1] สีหฬ. ยุ. รัญ์ชิตํ.

[illegible] เอวเมว โข ภัน์เต พาลานํ นิคัณ์ถานํ วาโท รังคัก์ขโม หิ โข พาลานํ, โน ปัณ์ฑิตานํ โน อนุโยคัก์ขโม โน วิมัช์ชนัก์ขโม. อถ โข ภัน์เต โส พ๎ราห๎มโณ อปเรน สมเยน นวํ ทุส์สยุคํ อาทาย, เยน รัต์ตปาณิ รชกปุต์โต, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา รัต์ตปาณึ รชกปุต์ตํ เอตทโวจ " อิจ์ฉามหํ สัม์ม รัต์ตปาณิ อิมํ นวํ ทุส์สยุคํ ปีตาวเลปนํ นาม รังคชาตํ รชิตํ อาโกฏิตปัจ์จาโกฏิตํ อุภโตภาควิมัฏ์ฐัน์ติ. เอวํ วุต์เต ภัน์เต รัต์ตปาณิ รชกปุต์โต พ๎ราห๎มณํ เอตทโวจ " อิทํ โข เต ภัน์เต นวํ ทุส์สยุคํ รังคัก์ขมัญ์เจว อาโกฏนัก์ขมัญ์จ วิมัช์ชนัก์ขมัญ์จาติ. เอวเมว โข ภัน์เต ตัส์ส ภควโต วาโท อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส รังคัก์ขโมเจว ปัณ์ฑิตานํ, โน พาลานํ อนุโยคัก์ขโม จ วิมัช์ชนัก์ขโม จาติ. สราชิกา ภัน์เต ตํ คหปติ ปริสา เอวํ ชานาติ " อุปาลิ คหปติ นิคัณ์ถัส์ส นาฏปุต์ตัส์ส สาวโกติ; กัส์ส ตํ คหปติ สาวกํ ธาเรมาติ. เอวํ วุต์เต อุปาลิ คหปติ อุฏ์ฐายาสนา เอกํสํ อุต์ตราสังคํ กริต๎วา, เยน ภควา, เตนัญ์ชลึ ปณาเมต๎วา นิคัณ์ถํ นาฏปุต์ตํ เอตทโวจ " เตนหิ ภัน์เต สุโณหิ ยัส์สาหํ สาวโก.

ธีรัส์ส วิคตโมหัส์ส ปภิน์นขิลัส์ส วิชิตวิชยัส์ส อนี[illegible]

สุสมจิตฺตสฺส วุทฺธสีลสฺส สาธุปญฺญสฺส เวสมนฺตรสฺส๑ วิมลสฺส ภควโต ตสฺส สาวโกหมสฺมิ

อกถํกถิสฺส ตุสิตสฺส วนฺตโลกามิสสฺส มุทิตสฺส กตสมณสฺส มนุชสฺส อนฺติมสรีรสฺส นรสฺส อโนปมสฺส วิรชสฺส ภควโต ตสฺส สาวโกหมสฺมิ

อสํสยสฺส กุสลสฺส๒ เวนยิกสฺส สารถิวรสฺส อนุตฺตรสฺส รุจิรธมฺมสฺส นิกฺกงฺขสฺส ปภาสกสฺส มานจฺฉิทสฺส วีรสฺส ภควโต ตสฺส สาวโกหมสฺมิ

นิสภสฺส อปฺปเมยฺยสฺส คมฺภีรสฺส โมนปตฺตสฺส เขมงฺกรสฺส เวทสฺส๓ ธมฺมฏฺฐสฺส สุสํวุตตฺตสฺส สงฺคาติคสฺส มุตฺตสฺส ภควโต ตสฺส สาวโกหมสฺมิ

นาคสฺส ปนฺตเสนสฺส ขีณสํโยชนสฺส มุตฺตสฺส ปฏิมนฺตกสฺส โมนสฺส ปนฺนธชสฺส วีตราคสฺส ทนฺตสฺส นิปฺปปญฺจสฺส ภควโต ตสฺส สาวโกหมสฺมิ

อิสิสตฺตมสฺส อกุหสฺส เตวิชฺชสฺส พฺรหฺมปตฺตสฺส นฺหาตกสฺส ปทกสฺส ปสฺสทฺธสฺส วิทิตเวทสฺส ปุรินฺททสฺส สกฺกสฺส ภควโต ตสฺส สาวโกหมสฺมิ

อริยสฺส ภาวิตตฺตสฺส ปตฺติปตฺตสฺส เวยฺยากรณสฺส สติมโต วิปสฺสิสฺส อนภินตสฺส โน อปนตสฺส อเนชสฺส วสิปฺปตฺตสฺส

---

๑ สีหฬ. เวสฺสนฺตรสฺส. ๒ สีหฬ. กลสฺส. ๓ สีหฬ. เทวสฺส.

ภควโต ตัสส สาวโกหมัสมิ

สัมมัคคตัสส ฌายิสส อนนุคตันตรัสส สุทธัสส อสิตัสส อัปปภีตัสส [๑] ปวิวิตตัสส อัคคปัตตัสส ติณณัสส ตารยันตัสส ภควโต ตัสส สาวโกหมัสมิ

สันตัสส ภูริปัญญัสส มหาปัญญัสส วีตโลภัสส ตถาคตัสส สุคตัสส อัปปฏิปุคคลัสส อสมัสส วิสารทัสส นิปุณัสส ภควโต ตัสส สาวโกหมัสมิ

ตัณหัจฉิทัสส พุทธัสส วีตธูมัสส อนุปลิตตัสส อาหุเณยยัสส ยักขัสส อุตตมปุคคลัสส อตุลัสส มหโต ยสัคคปัตตัสส ภควโต ตัสส สาวโกหมัสมีติ.

กทา สัญญุฬ์หา ปน เต คหปติ อิเม สมณัสส โคตมัสส วัณณาติ. เสยยถาปิ ภันเต นานาปุปผานํ มหาปุปผราสิ, ตเมนํ ทักโข มาลากาโร วา มาลาการันเตวาสี วา, วิจิตรมาลํ คันเถยย; เอวเมว โข ภันเต โส ภควา อเนกวัณโณ อเนกสตวัณโณ, โก หิ ภันเต วัณณารหัสส วัณณํ น กริสสติ. อถ โข นิคัณฐัสส นาฏปุตตัสส ภควโต สักการํ อสหมานัสส ตัตเถว อุณหํ โลหิตํ มุขโต อุคคัญฉิ.

อุปาลิวาทสุตตันตํ นิฏฐิตํ ฉัฏฐํ

---

๑ ม. อัปปหีนัสส.

มชฺฌิมปณฺณาสเก กุกฺกุโรวาทสุตฺตํ

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา โกฬิเยสุ วิหรติ; หลิทฺทวสนํ นาม โกฬิยานํ นิคโม. อถ โข ปุณฺโณ จ โกฬิยปุตฺโต โควตฺติโก, อเจโล จ เสนิโย กุกฺกุรวตฺติโก, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ปุณฺโณ โกฬิยปุตฺโต โควตฺติโก ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. อเจโล ปน เสนิโย กุกฺกุรวตฺติโก ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา กุกฺกุโรว ปลิกุณฺฐิตฺวา[๑] เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ปุณฺโณ โกฬิยปุตฺโต โควตฺติโก ภควนฺตํ เอตทโวจ "อยํ ภนฺเต อเจโล เสนิโย กุกฺกุรวตฺติโก ทุกฺกรการโก ฉมายํ นิกฺขิตฺตํ โภชนํ ภุญฺชติ, ตสฺส ตํ กุกฺกุรวตฺตํ ทีฆรตฺตํ สมตฺตํ สมาทิณฺณํ; ตสฺส กา คติ, โก อภิสมฺปราโย"ติ. อลํ ปุณฺณ, ติฏฺฐเตตํ, มา มํ เอตํ ปุจฺฉีติ. ทุติยมฺปิ โข ปุณฺโณ โกฬิยปุตฺโต โควตฺติโก ภควนฺตํ เอตทโวจ "อยํ ภนฺเต อเจโล เสนิโย กุกฺกุรวตฺติโก ทุกฺกรการโก ฉมายํ นิกฺขิตฺตํ โภชนํ ภุญฺชติ, ตสฺส ตํ กุกฺกุรวตฺตํ ทีฆรตฺตํ สมตฺตํ สมาทิณฺณํ; ตสฺส กา

---

๑ สีหฬ. ยุ. ปลิกุชฺชิตฺวา.

คติ, โก อภิสัม์ปราโยติ. " อลํ ปุณ์ณ, ติฏ์ฐเตตํ, มา มํ
เอตํ ปุจ์ฉีติ. ตติยัม์ปิ โข ปุณ์โณ โกลิยปุต์โต โควัต์ติโก
ภควัน์ตํ เอตทโวจ " อยํ ภัน์เต อเจโล เสนิโย กุก์กุรวัต์ติโก
ทุก์กรการโก ฉมายํ นิก์ขิต์ตํ โภชนํ ภุญ์ชติ, ตัส์ส
ตํ กุก์กุรวัต์ตํ ทีฆรัต์ตํ สมัต์ตํ สมาทิน์นํ; ตัส์ส กา
คติ, โก อภิสัม์ปราโยติ. " อัท์ธา โข เต อหํ ปุณ์ณ น
ลภามิ " อลํ ปุณ์ณ, ติฏ์ฐเตตํ, มา มํ เอตํ ปุจ์ฉีติ,
อปิจ เต อหํ พ์ยากริส์สามิ. อิธ ปุณ์ณ เอกัจ์โจ
กุก์กุรวัต์ตํ ภาเวติ ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ, กุก์กุรสีลํ
ภาเวติ ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ, กุก์กุรจิต์ตํ ภาเวติ
ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ, กุก์กุรากัป์ปํ ภาเวติ ปริปุณ์ณํ
อัพ์โพกิณ์ณํ. โส กุก์กุรวัต์ตํ ภาเวต์วา ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ,
กุก์กุรสีลํ ภาเวต์วา ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ, กุก์กุรจิต์ตํ
ภาเวต์วา ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ, กุก์กุรากัป์ปํ ภาเวต์วา
ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ, กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา กุก์กุรานํ
สหพ์ยตํ อุปปัช์ชติ. สเจ โข ปนัส์ส เอวํ ทิฏ์ฐิ
โหติ "อิมินาหํ สีเลน วา วัต์เตน วา ตเปน วา พ์รห์มจริเยน วา,
เทโว วา ภวิส์สามิ เทวัญ์ญตโร วา ติ, สาส์ส โหติ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ.
มิจ์ฉาทิฏ์ฐิกัส์ส โข อหํ ปุณ์ณ ท์วิน์นํ คตีนํ อัญ์ญตรํ
คตึ วทามิ นิรยํ วา ติรัจ์ฉานโยนึ วา. อิติ โข ปุณ์ณ

สัม์ปัช์ชมานํ กุก์กุรวัต์ตํ กุก์กุรานํ สหพ์ยตํ อุปเนติ วิปัช์ชมานํ นิรยัน์ติ.

เอวํ วุต์เต อเจโล เสนิโย กุก์กุรวัต์ติโก ปโรทิ อัส์สูนิ ปวัต์เตสิ. อถ โข ภควา ปุณ์ณํ โกฬิยปุต์ตํ โควัต์ติกํ เอตทโวจ "เอตํ โข เต อหํ ปุณ์ณ นาลัต์ถํ "อลํ ปุณ์ณ, ติฏ์ฐเตตํ, มา มํ เอตํ ปุจ์ฉีติ. นาหํ ภัน์เต เอตํ โรทามิ, ยํ มํ ภควา เอวมาห. อปิจ เม อิทํ ภัน์เต กุก์กุรวัต์ตํ ทีฆรัต์ตํ สมัต์ตํ สมาทิณ์ณํ. อยํ ภัน์เต ปุณ์โณ โกฬิยปุต์โต โควัต์ติโก, ตัส์ส ตํ โควัต์ตํ ทีฆรัต์ตํ สมัต์ตํ สมาทิณ์ณํ, ตัส์ส กา คติ, โก อภิสัม์ปราโยติ. อลํ เสนิย, ติฏ์ฐเตตํ, มา มํ เอตํ ปุจ์ฉีติ. ทุติยัม์ปิ โข อเจโล เสนิโย ฯเปฯ ตติยัม์ปิ โข อเจโล เสนิโย กุก์กุรวัต์ติโก ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อยํ ภัน์เต ปุณ์โณ โกฬิยปุต์โต โควัต์ติโก, ตัส์ส ตํ โควัต์ตํ ทีฆรัต์ตํ สมัต์ตํ สมาทิณ์ณํ, ตัส์ส กา คติ, โก อภิสัม์ปราโยติ. อัท์ธา โข เต อหํ เสนิย น ลภามิ "อลํ ปุณ์ณ, ติฏ์ฐเตตํ, มา มํ เอตํ ปุจ์ฉีติ, อปิจ เต อหํ พ์ยากริส์สามิ. อิธ เสนิย เอกัจ์โจ โควัต์ตํ ภาเวติ ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ, โคสีลํ ภาเวติ ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ, โคจิต์ตํ ภาเวติ ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ, ควากัป์ปํ ภาเวติ ปริปุณ์ณํ

อัพ์โพกิณ์ณํ; โส โกวัต์ตํ ภาเวต์วา ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ, โคสีลํ ภาเวต์วา ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ, โคจิต์ตํ ภาเวต์วา ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ, ควากัป์ปํ ภาเวต์วา ปริปุณ์ณํ อัพ์โพกิณ์ณํ, กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา คุน์นํ สหพ์ยตํ อุปปัช์ชติ. สเจ โข ปนัส์ส เอวํ ทิฏ์ฐิ โหติ " อิมินาหํ สีเลน วา วัต์เตน วา ตเปน วา พ์รห์มจริเยน วา, เทโว วา ภวิส์สามิ เทวัญ์ญตโร วา ติ, สาส์ส โหติ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ. มิจ์ฉาทิฏ์ฐิส์ส โข อหํ เสนิย' ท์วิน์นํ คตีนํ อัญ์ญตรํ คตึ วทามิ, นิรยํ วา ติรัจ์ฉานโยนึ วา. อิติ โข เสนิย สัม์ปัช์ชมานํ โควัต์ตํ คุน์นํ สหพ์ยตํ อุปเนติ วิปัช์ชมานํ นิรยัน์ติ.

เอวํ วุต์เต ปุณ์โณ โกลิยปุต์โต โควัต์ติโก ปโรทิ อัส์สูนิ ปวัต์เตสิ. อถ โข ภควา อเจลํ เสนิยํ กุก์กุรวัต์ติกํ เอตทโวจ " เอตํ โข เต อหํ เสนิย นาลัต์ถ " อลํ เสนิย, ติฏ์ฐเตตํ, มา มํ เอตํ ปุจ์ฉีติ. นาหํ ภัน์เต เอตํ โรทามิ, ยํ มํ ภควา เอวมาห. อปิจ เม อิทํ ภัน์เต โควัต์ตํ ทีฆรัต์ตํ สมัต์ตํ สมาทิณ์ณํ. เอวํ ปสัน์โน อหํ ภัน์เต ภควติ " ปโหติ ภควา ตถา ธัม์มํ เทเสตุํ, ยถา อหัญ์เจวิมํ โควัต์ตํ ปชเหย์ยํ; อยัญ์จ อเจโล เสนิโย กุก์กุรวัต์ติโก ตํ กุก์กุรวัต์ตํ ปชเหย์ยาติ. เตนหิ

ปุณฺณ สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสฺสามีติ. เอวํ ภนฺเตติ โข ปุณฺโณ โกฬิยปุตฺโต โควตฺติโก ภควโต ปจฺจสฺโสสิ. ภควา เอตทโวจ " จตฺตาริมานิ ปุณฺณ กมฺมานิ มยา สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวทิตานิ. กตมานิ จตฺตาริ? อตฺถิ ปุณฺณ กมฺมํ กณฺหํ กณฺหวิปากํ, อตฺถิ ปุณฺณ กมฺมํ สุกฺกํ สุกฺกวิปากํ, อตฺถิ ปุณฺณ กมฺมํ กณฺหสุกฺกํ กณฺหสุกฺกวิปากํ. อตฺถิ ปุณฺณ กมฺมํ อกณฺหํ อสุกฺกํ อกณฺหอสุกฺกวิปากํ *กมฺมกฺขยาย สํวตฺตติ. กตมญฺจ ปุณฺณ กมฺมํ กณฺหํ กณฺหวิปากํ? อิธ ปุณฺณ เอกจฺโจ สพฺยาปชฺฌํ กายสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ สพฺยาปชฺฌํ วจีสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ, สพฺยาปชฺฌํ มโนสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ; โส สพฺยาปชฺฌํ กายสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา, สพฺยาปชฺฌํ วจีสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา, สพฺยาปชฺฌํ มโนสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา, สพฺยาปชฺฌํ โลกํ อุปปชฺชติ. ตเมนํ สพฺยาปชฺฌํ โลกํ อุปปนฺนํ สมานํ, สพฺยาปชฺฌา ผสฺสา ผุสนฺติ. โส สพฺยาปชฺเฌหิ ผสฺเสหิ ผุฏฺโฐ สมาโน, สพฺยาปชฺฌํ เวทนํ เวเทติ เอกนฺตทุกฺขํ, เสยฺยถาปิ สตฺตา เนรยิกา. อิติ โข ปุณฺณ ภูตา ภูตสฺส อุปปตฺติ โหติ. ยํ กโรติ เตน อุปปชฺชติ, อุปปนฺนเมตํ ผสฺสา ผุสนฺติ. เอวมฺปาหํ ปุณฺณ " กมฺมทายาทา สตฺตาติ วทามิ. อิทํ

---

* สีหฬ. ยุ. อิธ กมฺมนฺติ ปาโฐ ทิสฺสติ.

วุ๎จจติ ปุ๎ณณ ก๎มมํ ก๎ณหํ ก๎ณหวิปากํ. กตม๎ญจ ปุ๎ณณ ก๎มมํ สุ๎กกํ สุ๎กกวิปากํ? อิธ ปุ๎ณณ เอก๎จโจ อ๎พยาป๎ชฌํ กายสํขารํ อภิสํขโรติ, อ๎พยาป๎ชฌํ วจีสํขารํ อภิสํขโรติ, อ๎พยาป๎ชฌํ มโนสํขารํ อภิสํขโรติ; โส อ๎พยาป๎ชฌํ กายสํขารํ อภิสํขริ๎ตวา, อ๎พยาป๎ชฌํ วจีสํขารํ อภิสํขริ๎ตวา, อ๎พยาป๎ชฌํ มโนสํขารํ อภิสํขริ๎ตวา, อ๎พยาป๎ชฌํ โลกํ อุป๎ป๎ชชติ. ตเมนํ อ๎พยาป๎ชฌํ โลกํ อุป๎ป๎นนํ สมานํ, อ๎พยาป๎ชฌา ผ๎สสา ผุส๎น๎ติ. โส อ๎พยาป๎ชเฌหิ ผ๎สเสหิ ผุ๎ฏโฐ สมาโน, อ๎พยาป๎ชฌํ เวทนํ เวเทติ เอก๎น๎ตสุขํ, เส๎ยยถาปิ เทวา สุภกิ๎ณหา. อิติ โข ปุ๎ณณ ภูตา ภู๎ตส๎ส อุป๎ป๎ตติ โหติ. ยํ กโรติ เตน อุป๎ป๎ชชติ, อุป๎ป๎นนเมตํ ผ๎สสา ผุส๎น๎ติ. เอวม๎ปาหํ ปุ๎ณณ “ ก๎มมทายาทา ส๎ตตาติ วทามิ. อิทํ วุ๎จจติ ก๎มมํ สุ๎กกํ สุ๎กกวิปากํ. กตม๎ญจ ปุ๎ณณ ก๎มมํ ก๎ณหสุ๎กกํ ก๎ณหสุ๎กกวิปากํ? อิธ ปุ๎ณณ เอก๎จโจ สพ๎ยาป๎ชฌ๎มปิ อ๎พยาป๎ชฌ๎มปิ กายสํขารํ อภิสํขโรติ, สพ๎ยาป๎ชฌ๎มปิ อ๎พยาป๎ชฌ๎มปิ วจีสํขารํ อภิสํขโรติ, สพ๎ยาป๎ชฌ๎มปิ อ๎พยาป๎ชฌ๎มปิ มโนสํขารํ อภิสํขโรติ; โส สพ๎ยาป๎ชฌ๎มปิ อ๎พยาป๎ชฌ๎มปิ กายสํขารํ อภิสํขริ๎ตวา, สพ๎ยาป๎ชฌ๎มปิ อ๎พยาป๎ชฌ๎มปิ วจีสํขารํ อภิสํขริ๎ตวา, สพ๎ยาป๎ชฌ๎มปิ อ๎พยาป๎ชฌ๎มปิ มโนสํขารํ อภิสํขริ๎ตวา, สพ๎ยาป๎ชฌ๎มปิ อ๎พยาป๎ชฌ๎มปิ โลกํ อุป๎ป๎ชชติ. ตเมนํ

สพ์ยาบ๎ช์ฌัม์บิ์ อพ์ยาบ๎ช์ฌัม์บิ์ โลเก อุปบัน์นํ สมานํ,
สพ์ยาบ๎ช์ฌาบิ์ อพ์ยาบ๎ช์ฌาบิ์ ผัส์สา ผุสัน์ติ โส
สพ์ยาบ๎ช์เฌหิบิ์ อพ์ยาบ๎ช์เฌหิบิ์ ผัส์เสหิ ผุฏ์โฐ สมาโน
สพ์ยาบ๎ช์ฌัม์บิ์ อพ์ยาบ๎ช์ฌัม์บิ์ เวทนํ เวเทติ โวกิณ์ณํ
สุขทุก์ขํ, เสย์ยถาบิ์ มนุส์สา เอกัจ์เจ จ เทวา เอกัจ์เจ
จ วินิปาติกา. อิติ โข ปุณ์ณ ภูตา ภูตัส์ส อุปบัต์ติ
โหติ. ยํ กโรติ เตน อุปบัช์ชติ, อุปบัน์นเมตํ
ผุสัน์ติ. เอวัม์บาหํ ปุณ์ณ "กัม์มทายาทา สัต์ตาติ
วทามิ. อิทํ วุจ์จติ ปุณ์ณ กัม์มํ กัณ๎หสุก์กํ กัณ๎หสุก์กวิปากํ
กตมัญ์จ ปุณ์ณ กัม์มํ อกัณ๎หํ อสุก์กํ อกัณ๎หอสุก์กวิปากํ
กัม์มัก์ขยาย สํวัต์ตติ. ตัต๎ร ปุณ์ณ ยมิทํ กัม์มํ กัณ๎หํ
กัณ๎หวิปากํ, ตัส์ส ปหานาย ยา เจตนา, ยมิทํ กัม์มํ
สุก์กํ สุกวิปากํ ตัส์ส ปหานาย ยา เจตนา, ยมิทํ
กัม์มํ กัณ๎หสุก์กํ กัณ๎หสุก์กวิปากํ ตัส์ส ปหานาย ยา
เจตนา; อิทํ วุจ์จติ ปุณ์ณ กัม์มํ อกัณ๎หํ อสุก์กํ
อกัณ๎หอสุก์กวิปากํ กัม์มัก์ขยาย สํวัต์ตติ. อิมานิ โข ปุณ์ณ
จัต์ตาริ กัม์มานิ มยา สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต๎วา ปเวทิตานีติ.

เอวํ วุต์เต ปุณ์โณ โกลิยปุต์โต โควัต์ติโก ภควัน์ตํ
เอตทโวจ "อภิก์กัน์ตํ ภัน์เต, อภิก์กัน์ตํ ภัน์เต. เสย์ยถาบิ
ภัน์เต นิกุช์ชิตํ วา อุก์กุช์เชย์ย ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย.

มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย " จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ; เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต. เอสาหํ ภนฺเต ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ. อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํคตนฺติ. อเจโล เสนิโย กุกฺกุรวตฺติโก ภควนฺตํ เอตทโวจ " อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต. เสยฺยถาปิ ภนฺเต นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย " จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ; เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต. เอสาหํ ภนฺเต ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ. ลเภยฺยาหํ ภนฺเต ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยํ อุปสมฺปทนฺติ. โย โข เสนิย อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อากงฺขติ ปพฺพชฺชํ อากงฺขติ อุปสมฺปทํ, โส จตฺตาโร มาเส ปริวสติ; จตุนฺนํ มาสานํ อจฺจเยน อารทฺธจิตฺตา ภิกฺขู ปพฺพาเชนฺติ อุปสมฺปาเทนฺติ ภิกฺขุภาวาย; อปิจ เมตฺถ ปุคฺคลเวมตฺตตา วิทิตาติ. สเจ โข ภนฺเต อญฺญติตฺถิยปุพฺพา อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อากงฺขนฺตา ปพฺพชฺชํ อากงฺขนฺตา อุปสมฺปทํ จตฺตาโร

มาเส ปริวสนฺติ, จตุนฺนํ มาสานํ อจฺจเยน อารทฺธจิตฺตา ภิกฺขู ปพฺพาเชนฺติ อุปสมฺปาเทนฺติ ภิกฺขุภาวาย, อหํ จตฺตาริ วสฺสานิ ปริวสิสฺสามิ, จตุนฺนํ วสฺสานํ อจฺจเยน อารทฺธจิตฺตา ภิกฺขู ปพฺพาเชนฺตุ อุปสมฺปาเทนฺตุ ภิกฺขุภาวายาติ. อลตฺถ โข อเจโล เสนิโย กุกฺกุรวตฺติโก ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ อลตฺถ อุปสมฺปทํ. อจิรูปสมฺปนฺโน โข ปนายสฺมา เสนิโย เอโก วูปกฏฺโฐ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต นจิรสฺเสว, ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺมเทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ, ตทนุตฺตรํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ. "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ อพฺภญฺญาสิ. อญฺญตโร จ โข ปนายสฺมา เสนิโย อรหตํ อโหสีติ.

กุกฺกุโรวาทสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก อภยราชกุมารสุต์ตํ

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลัน์ทกนิวาเป. อถ โข อภโย ราชกุมาโร, เยน นิคัน์โถ นาฏปุต์โต เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา นิคัน์ถํ นาฏปุต์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข อภยํ ราชกุมารํ นิคัน์โถ นาฏปุต์โต เอตทโวจ “เอหิ ต์วํ ราชกุมาร, สมณัส์ส โคตมัส์ส วาทํ อาโรเปหิ, เอวํ เต กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คัจ์ฉิส์สติ “อภเยน ราชกุมาเรน สมณัส์ส โคตมัส์ส เอวํ มหิท์ธิกัส์ส เอวํ มหานุภาวัส์ส วาโท อาโรปิโตติ. “ยถากถํ ปนาหํ ภัน์เต สมณัส์ส โคตมัส์ส เอวํ มหิท์ธิกัส์ส เอวํ มหานุภาวัส์ส วาทํ อาโรเปส์สามีติ. “เอหิ ต์วํ ราชกุมาร, เยน สมโณ โคตโม เตนุปสังกม; อุปสังกมิต์วา สมณํ โคตมํ เอวํ วเทหิ “ภาเสย์ย นุ โข ภัน์เต ตถาคโต ตํ วาจํ, ยา สา วาจา ปเรสํ อัป์ปิยา อมนาปาติ. “สเจ ปน เต สมโณ โคตโม เอวํ ปุฏ์โฐ เอวํ พ์ยากโรติ “ภาเสย์ย ราชกุมาร ตถาคโต ตํ วาจํ, ยา สา วาจา ปเรสํ อัป์ปิยา อมนาปาติ, ตเมนํ ต์วํ เอวํ วเทย์ยาสิ “อถ กิญ์จรหิ เต ภัน์เต ปุถุช์ชเนน นานากรณํ, ปุถุช์ชโนปิ หิ ตํ วาจํ ภาเสย์ย, ยา สา วาจา

ปเรสํ อปฺปิยา อมนาปาติ. สเจ ปน เต สมโณ โคตโม เอวํ ปุฏฺโฐ เอวํ พฺยากโรติ "น ราชกุมาร ตถาคโต ตํ วาจํ ภาเสยฺย, ยา สา วาจา ปเรสํ อปฺปิยา อมนาปาติ, ตเมนํ ตฺวํ เอวํ วเทยฺยาสิ "อถ กิญฺจรหิ เต ภนฺเต เทวทตฺโต พฺยากโต "อาปายิโก เทวทตฺโต, เนรยิโก เทวทตฺโต, กปฺปฏฺโฐ เทวทตฺโต, อเตกิจฺโฉ เทวทตฺโตติ. ตาย จ ปน เต วาจาย เทวทตฺโต กุปิโต อโหสิ อนตฺตมโนติ. อิมํ โข เต ราชกุมาร สมโณ โคตโม อุภโตโกฏิกํ ปญฺหํ ปุฏฺโฐ สมาโน เนว สกฺขิติ อุคฺคิลิตุํ, เนว สกฺขิติ โอคฺคิลิตุนฺติ. เสยฺยถาปิ นาม ปุริสสฺส อยสิงฺฆาฏกํ กณฺเฐ วิลคฺคํ, โส เนว สกฺกุเณยฺย อุคฺคิลิตุํ, เนว สกฺกุเณยฺย โอคฺคิลิตุนฺติ; เอวเมว โข เต ราชกุมาร สมโณ โคตโม อิมํ อุภโตโกฏิกํ ปญฺหํ ปุฏฺโฐ สมาโน เนว สกฺขิติ อุคฺคิลิตุํ, เนว สกฺขิติ โอคฺคิลิตุนฺติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข อภโย ราชกุมาโร นิคณฺฐสฺส นาฏปุตฺตสฺส ปฏิสฺสุตฺวา อุฏฺฐายาสนา นิคณฺฐํ นาฏปุตฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา, เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนสฺส โข อภยสฺส ราชกุมารสฺส สุริยํ โอโลเกตฺวา เอตทโหสิ "อกาโล โข อชฺช ภควโต วาทํ อาโรเปตุํ, เสฺวทานาหํ

สเก นิเวสเน ภควโต วาทํ อาโรเปส์สามีติ. ภควัน์ตํ
เอตทโวจ " อธิวาเสตุ เม ภัน์เต ภควา ส์วาตนาย อัต์ตจตุต์โถ
ภัต์ตัน์ติ. อธิวาเสสิ ภควา ตุณ์หีภาเวน. อถ โข อภโย
ราชกุมาโร ภควโต อธิวาสนํ วิทิต์วา อุฏ์ฐายาสนา
ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ปัก์กามิ. อถ โข
ภควา ตัส์สา รัต์ติยา อัจ์จเยน ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา
ปัต์ตจีวรมาทาย, เยน อภยัส์ส ราชกุมารัส์ส นิเวสนํ,
เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ. อถ
โข อภโย ราชกุมาโร ภควัน์ตํ ปณีเตน ขาทนีเยน
โภชนีเยน สหัต์ถา สัน์ตัป์เปสิ สัม์ปวาเรสิ. อถ โข อภโย
ราชกุมาโร ภควัน์ตํ ภุต์ตาวึ โอนีตปัต์ตปาณึ อัญ์ญตรํ
นีจํ อาสนํ คเหต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน
โข อภโย ราชกุมาโร ภควัน์ตํ เอตทโวจ " ภาเสย์ย
นุโข ภัน์เต ตถาคโต ตํ วาจํ, ยา สา วาจา ปเรสํ อัป์ปิยา
อมนาปาติ. น เข์วต์ถ ราชกุมาร เอกํเสนาติ. เอต์ถ ภัน์เต
อนัส์สุํ นิคัณ์ฐาติ. กึ ปน ต์วํ ราชกุมาร เอวํ วเทสีติ.
เอต์ถ ภัน์เต อนัส์สุํ นิคัณ์ฐาติ. อิธาหํ ภัน์เต, เยน
นิคัณ์โฐ นาฏปุต์โต เตนุปสังกมึ; อุปสังกมิต์วา นิคัณ์ฐํ
นาฏปุต์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ
โข มํ ภัน์เต นิคัณ์โฐ นาฏปุต์โต เอตทโวจ " เอหิ

ตฺวํ ราชกุมาร สมณสฺส โคตมสฺส วาทํ อาโรเปหิ, เอวํ เต กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉิสฺสติ "อภเยน ราชกุมาเรน สมณสฺส โคตมสฺส เอวํ มหิทฺธิกสฺส เอวํ มหานุภาวสฺส วาโท อาโรปิโต"ติ. เอวํ วุตฺเต อหํ ภนฺเต นิคณฺฐํ นาฏปุตฺตํ เอตทโวจํ "ยถากถํ ปนาหํ ภนฺเต สมณสฺส โคตมสฺส เอวํ มหิทฺธิกสฺส เอวํ มหานุภาวสฺส วาทํ อาโรเปสฺสามี"ติ. เอหิ ตฺวํ ราชกุมาร, เยน สมโณ โคตโม เตนุปสงฺกม; อุปสงฺกมิตฺวา สมณํ โคตมํ เอวํ วเทหิ "ภาเสยฺย นุ โข ภนฺเต ตถาคโต ตํ วาจํ, ยา สา วาจา ปเรสํ อปฺปิยา อมนาปา"ติ. สเจ เต สมโณ โคตโม เอวํ ปุฏฺโฐ สมาโน เอวํ พฺยากโรติ "ภาเสยฺย ราชกุมาร ตถาคโต ตํ วาจํ, ยา สา วาจา ปเรสํ อปฺปิยา อมนาปา"ติ, ตเมนํ ตฺวํ เอวํ วเทยฺยาสิ "อถ กิญฺจรหิ เต ภนฺเต ปุถุชฺชเนน นานากรณํ. ปุถุชฺชโนปิ หิ ตํ วาจํ ภาเสยฺย, ยา สา วาจา ปเรสํ อปฺปิยา อมนาปา"ติ. สเจ ปน เต สมโณ โคตโม เอวํ ปุฏฺโฐ เอวํ พฺยากโรติ "น ราชกุมาร ตถาคโต ตํ วาจํ ภาเสยฺย, ยา สา วาจา ปเรสํ อปฺปิยา อมนาปา"ติ, ตเมนํ ตฺวํ เอวํ วเทยฺยาสิ "อถ กิญฺจรหิ เต ภนฺเต เทวทตฺโต พฺยากโต "อาปายิโก เทวทตฺโต, เนรยิโก เทวทตฺโต, กปฺปฏฺโฐ เทวทตฺโต, อเตกิจฺโฉ เทวทตฺโต"ติ. ตาย จ

ปน เต วาจาย เทวทตฺโต กุปิโต อโหสิ อนตฺตมโน. อิมํ โข เต ราชกุมาร สมโณ โคตโม อุภโตโกฏิกํ ปญฺหํ ปุฏฺโฐ สมาโน เนว สกฺขิติ อุคฺคิลิตุํ, เนว สกฺขิติ โอคฺคิลิตุํ. เสยฺยถาปิ นาม ปุริสสฺส อยสิงฺฆาฏกํ กณฺเฐ วิลคฺคํ, โส เนว สกฺกุเณยฺย อุคฺคิลิตุํ, เนว สกฺกุเณยฺย โอคฺคิลิตุํ; เอวเมว โข เต ราชกุมาร สมโณ โคตโม อิมํ อุภโตโกฏิกํ ปญฺหํ ปุฏฺโฐ สมาโน เนว สกฺขิติ อุคฺคิลิตุํ, เนว สกฺขิติ โอคฺคิลิตุนฺติ. เตน โข ปน สมเยน ทหโร มนฺโท อุตฺตานเสยฺยโก อภยสฺส ราชกุมารสฺส องฺเก นิสินฺโน โหติ. อถ โข ภควา อภยํ ราชกุมารํ เอตทโวจ "ตํ กึ มญฺญสิ ราชกุมาร สจายํ กุมาโร ตุยฺหํ วา ปมาทมนฺวาย ธาติยา วา ปมาทมนฺวาย กฏฺฐํ วา กฐลํ วา มุเข อาหเรยฺย, กินฺติ นํ กเรยฺยาสีติ. อาหเรยฺยสฺสาหํ ภนฺเต. สจาหํ ภนฺเต น สกฺกุเณยฺยํ อาทิเกเนว อาหริตุํ, วาเมน หตฺเถน สีสํ ปริคฺคเหตฺวา ทกฺขิเณน หตฺเถน วงฺกงฺคุลึ กตฺวา สโลหิตมฺปิ อาหเรยฺยํ. ตํ กิสฺส เหตุ? อตฺถิ หิ เม ภนฺเต กุมาเร อนุกมฺปาติ. เอวเมว โข ราชกุมาร ยํ ตถาคโต วาจํ ชานาติ อภูตํ อตจฺฉํ อนตฺถสญฺหิตํ, สา จ ปเรสํ อปฺปิยา อมนาปา, น ตํ ตถาคโต วาจํ

ภาสติ; ยัม์ปิ ตถาคโต วาจํ ชานาติ ภูตํ ตัจ์ฉํ อนัต์ถสัญ์หิตํ, สา จ ปเรสํ อัป์ปิยา อมนาปา, ตัม์ปิ ตถาคโต วาจํ น ภาสติ; ยัญ์จ โข ตถาคโต วาจํ ชานาติ ภูตํ ตัจ์ฉํ อัต์ถสัญ์หิตํ, สา จ ปเรสํ อัป์ปิยา อมนาปา, ตัต์ร กาลัญ์ญู ตถาคโต โหติ ตัส์สา วาจาย เวย์ยากรณาย. ยํ ตถาคโต วาจํ ชานาติ อภูตํ อตัจ์ฉํ อนัต์ถสัญ์หิตํ, สา จ ปเรสํ ปิยา มนาปา, ตํ ตถาคโต วาจํ น ภาสติ; ยัม์ปิ ตถาคโต วาจํ ชานาติ ภูตํ ตัจ์ฉํ อนัต์ถสัญ์หิตํ, สา จ ปเรสํ ปิยา มนาปา, ตัม์ปิ ตถาคโต วาจํ น ภาสติ; ยัญ์จ โข ตถาคโต วาจํ ชานาติ ภูตํ ตัจ์ฉํ อัต์ถสัญ์หิตํ, สา จ ปเรสํ ปิยา มนาปา, ตัต์ร กาลัญ์ญู ตถาคโต โหติ ตัส์สา วาจาย เวย์ยากรณาย. ตํ กิส์ส เหตุ ? อัต์ถิ หิ ราชกุมาร ตถาคตัส์ส สัต์เตสุ อนุกัม์ปาติ. เย เม ภัน์เต ขัต์ติยปัณ์ฑิตาปิ พ์ราห์มณปัณ์ฑิตาปิ คหปติปัณ์ฑิตาปิ สมณปัณ์ฑิตาปิ ปัญ์หํ อภิสังขริต์วา ตถาคตํ อุปสังกมิต์วา ปุจ์ฉัน์ติ, ปุพ์เพว นุ โข เอตํ ภัน์เต ภควโต เจตโส ปริวิตัก์กิตํ โหติ "เย มํ อุปสังกมิต์วา เอวํ ปุจ์ฉิส์สัน์ติ เตสาหํ เอวํ ปุฏ์โฐ เอวํ เวย์ยากริส์สามีติ, อุทาหุ ฐานโสเวตํ ตถาคตํ ปฏิภาตีติ. เตนหิ ราชกุมาร ตํเยเวต์ถ ปฏิปุจ์ฉิส์สามิ, ยถา เต ขเมย์ย ตถา นํ เวย์ยากเรย์ยาสิ. ตํ กิํ มัญ์ญสิ

ราชกุมาร กุสโล ตฺวํ รถสฺส องฺคปจฺจงฺคานนฺติ. เอวํ ภนฺเต, กุสโล อหํ รถสฺส องฺคปจฺจงฺคานนฺติ. ตํ กึ มญฺญสิ ราชกุมาร เย ตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ ปุจฺเฉยฺยุํ “กินฺนามิทํ รถสฺส องฺคปจฺจงฺคนฺติ. ปุพฺเพว นุ โข เต เอตํ เจตโส ปริวิตกฺกิตํ อสฺส “เย มํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ ปุจฺฉิสฺสนฺติ เตสาหํ เอวํ ปุฏฺโฐ เอวํ พฺยากริสฺสามีติ, อุทาหุ ฐานโสเวตํ ตํ ปฏิภาเสยฺยาติ. อหํ หิ ภนฺเต รถิโก สญฺญาโต กุสโล รถสฺส องฺคปจฺจงฺคานํ, สพฺพานิ เม รถสฺส องฺคปจฺจงฺคานิ สุวิทิตานิ, ฐานโสเวตํ มํ ปฏิภาเสยฺยาติ. เอวเมว โข ราชกุมาร เย เต ขตฺติยปณฺฑิตาปิ พฺราหฺมณปณฺฑิตาปิ คหปติปณฺฑิตาปิ สมณปณฺฑิตาปิ ปญฺหํ อภิสงฺขริตฺวา ตถาคตํ อุปสงฺกมิตฺวา ปุจฺฉนฺติ, ฐานโสเวตํ ตถาคตํ ปฏิภาติ; ตํ กิสฺส เหตุ? สา หิ ราชกุมาร ตถาคตสฺส ธมฺมธาตุ สุปฺปฏิวิทฺธา, ยสฺสา ธมฺมธาตุยา สุปฺปฏิวิทฺธตฺตา ฐานโสเวตํ ตถาคตํ ปฏิภาตีติ.

เอวํ วุตฺเต อภโย ราชกุมาโร ภควนฺตํ เอตทโวจ “อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต. เสยฺยถาปิ ภนฺเต นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย “จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ;- เอวเมวํ ภควตา

อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต. เอสาหํ ภนฺเต ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสํฆญฺจ. อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คตนฺติ.

อภยราชกุมารสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํ

มชฺฌิมปณฺณาสเก พหุเวทนิยสุตฺตํ

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข ปญฺจกงฺโค ถปติ, เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ปญฺจกงฺโค ถปติ อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ " กติ นุ โข ภนฺเต อุทายิ เวทนา วุตฺตา ภควตาติ. ติสฺโส โข คหปติ เวทนา วุตฺตา ภควตา สุขา เวทนา, ทุกฺขา เวทนา, อทุกฺขมสุขา เวทนา. อิมา โข คหปติ ติสฺโส เวทนา วุตฺตา ภควตาติ. น โข ภนฺเต อุทายิ ติสฺโส เวทนา วุตฺตา ภควตา, เทฺว เวทนา วุตฺตา ภควตา สุขา เวทนา, ทุกฺขา เวทนา. ยายํ ภนฺเต อทุกฺขมสุขา เวทนา, สนฺตสฺมึ เอสา ปณีเต สุเข วุตฺตา ภควตาติ. ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา อุทายี ปญฺจกงฺคํ ถปตึ เอตทโวจ " น โข

คหปติ เทฺว เวทนา วุตฺตา ภควตา, ติสฺโส เวทนา
วุตฺตา ภควตา สุขา เวทนา, ทุกฺขา เวทนา, อทุกฺขมสุขา
เวทนา. อิมา โข คหปติ ติสฺโส เวทนา วุตฺตา ภควตาติ.
ทุติยมฺปิ โข ปญฺจกงฺโค ถปติ อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ
“ น โข ภนฺเต อุทายิ ติสฺโส เวทนา วุตฺตา ภควตา, เทฺว
เวทนา วุตฺตา ภควตา สุขา เวทนา, ทุกฺขา เวทนา. ยายํ
ภนฺเต อทุกฺขมสุขา เวทนา, สนฺตสฺมึ เอสา ปณีเต สุเข
วุตฺตา ภควตาติ. ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อุทายี ปญฺจกงฺคํ
ถปตึ เอตทโวจ “ น โข คหปติ เทฺว เวทนา วุตฺตา ภควตา,
ติสฺโส เวทนา วุตฺตา ภควตา สุขา เวทนา, ทุกฺขา
เวทนา, อทุกฺขมสุขา เวทนา. อิมา โข คหปติ ติสฺโส
เวทนา วุตฺตา ภควตาติ. ตติยมฺปิ โข ปญฺจกงฺโค ถปติ
อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ “ น โข ภนฺเต อุทายิ ติสฺโส
เวทนา วุตฺตา ภควตา, เทฺว เวทนา วุตฺตา ภควตา สุขา
เวทนา, ทุกฺขา เวทนา. ยายํ ภนฺเต อทุกฺขมสุขา เวทนา,
สนฺตสฺมึ เอสา ปณีเต สุเข วุตฺตา ภควตาติ. เนว โข
อสกฺขิ อายสฺมา อุทายี ปญฺจกงฺคํ ถปตึ สญฺญาเปตุํ, น
ปนาสกฺขิ ปญฺจกงฺโค ถปติ อายสฺมนฺตํ อุทายึ สญฺญาเปตุํ.
อสฺโสสิ โข อายสฺมา อานนฺโท อายสฺมโต อุทายิสฺส
ปญฺจกงฺเคน ถปตินา สทฺธึ อิมํ กถาสลฺลาปํ. อถ โข

อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท, ยาวตโก อโหสิ อายสฺมโต อุทายิสฺส ปญฺจกงฺเคน ถปตินา สทฺธึ กถาสลฺลาโป, ตํ สพฺพํ ภควโต อาโรเจสิ. เอวํ วุตฺเต ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ "สนฺตญฺเญว โข อานนฺท ปริยายํ ปญฺจกงฺโค ถปติ อุทายิสฺส นาพฺภนุโมทิ. สนฺตญฺเญว จ ปน ปริยายํ อุทายี ปญฺจกงฺคสฺส- ถปติสฺส นาพฺภนุโมทิ. เทฺวปานนฺท เวทนา วุตฺตา มยา ปริยาเยน, ติสฺโสปิ เวทนา วุตฺตา มยา ปริยาเยน, จตสฺโสปิ เวทนา วุตฺตา มยา ปริยาเยน, ปญฺจปิ เวทนา วุตฺตา มยา ปริยาเยน, ฉปิ เวทนา วุตฺตา มยา ปริยาเยน, อฏฺฐารสปิ เวทนา วุตฺตา มยา ปริยาเยน, ฉตฺตึสาปิ เวทนา วุตฺตา มยา ปริยาเยน, อฏฺฐสตมฺปิ เวทนา วุตฺตา มยา ปริยาเยน. เอวํ ปริยายเทสิโต โข อานนฺท มยา ธมฺโม. เอวํ ปริยายเทสิเต โข อานนฺท มยา ธมฺเม, เย อญฺญมญฺญสฺส สุภาสิตํ สุลปิตํ น สมนุชานิสฺสนฺติ น สมนุมญฺญิสฺสนฺติ น สมนุโมทิสฺสนฺติ, เตสเมตํ ปาฏิกงฺขํ "ภณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสตฺตีหิ วิตุทนฺตา วิหริสฺสนฺตีติ. เอวํ ปริยายเทสิโต โข อานนฺท มยา ธมฺโม. เอวํ ปริยายเทสิเต โข อานนฺท

[illegible] ธัม์มํ, เย อัญ์ญมัญ์ญัส์ส สุภาสิตํ สุลปิตํ [illegible]
สมนุมัญ์ญิส์สัน์ติ สมนุโมทิส์สัน์ติ, เตสเมตํ ปาฏิกังขํ "สมัค์คา
สัม์โมทมานา อวิวทมานา ขีโรทกีภูตา อัญ์ญมัญ์ญํ ปิยจัก์ขูหิ
สัม์ปัส์สัน์ตา วิหริส์สัน์ติ. ปัญ์จ โข อิเม อานันท กามคุณา.
กตเม ปัญ์จ? จัก์ขุวิญ์เญย์ยา รูปา, อิฏ์ฐา กัน์ตา มนาปา
ปิยรูปา กามูปสัญ์หิตา รชนียา. โสตวิญ์เญย์ยา สัท์ทา.
ฆานวิญ์เญย์ยา คัน์ธา. ชิว์หาวิญ์เญย์ยา รสา. กายวิญ์เญย์ยา
โผฏ์ฐัพ์พา, อิฏ์ฐา กัน์ตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสัญ์หิตา
รชนียา. อิเม โข อานันท ปัญ์จ กามคุณา. ยํ โข
อานันท อิเม ปัญ์จ กามคุเณ ปฏิจ์จ อุป์ปัช์ชติ สุขํ
โสมนัส์สํ; อิทํ วุจ์จติ กามสุขํ. โย โข อานันท เอวํ
วเทย์ย "เอตปรมํ สัต์ตา สุขํ โสมนัส์สํ ปฏิสํเวเทน์ตีติ,
อิทมัส์ส นานุชานามิ; ตํ กิส์ส เหตุ? อัต์ถานันท เอตัม์หา
สุขา อัญ์ญํ สุขํ อภิก์กัน์ตตรัญ์จ ปณีตตรัญ์จ. กตมัญ์จานันท
เอตัม์หา สุขา อัญ์ญํ สุขํ อภิก์กัน์ตตรัญ์จ ปณีตตรัญ์จ?
อิธานันท ภิก์ขุ วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ,
สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกัช์ชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช
วิหรติ. อิทํ โข อานันท เอตัม์หา สุขา อัญ์ญํ สุขํ
อภิก์กัน์ตตรัญ์จ ปณีตตรัญ์จ. โย โข อานันท เอวํ วเทย์ย
"เอตปรมํ สัต์ตา สุขํ โสมนัส์สํ ปฏิสํเวเทน์ติ, อิทมัส์ส

นานุชานามิ; ตํ กิส์ส เหตุ? อัต์ถานัน์ท เอตัม์หา สุขา อัญ์ญํ สุขํ อภิก์กัน์ตตรัญ์จ ปณีตตรัญ์จ. กตมัญ์จานัน์ท เอตัม์หา สุขา อัญ์ญํ สุขํ อภิก์กัน์ตตรัญ์จ ปณีตตรัญ์จ? อิธานัน์ท ภิก์ขุ วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา, อัช์ฌัต์ตํ สัม์ปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ อวิตัก์กํ อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตติยํ ฌานํ. จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อิทํ โข อานัน์ท เอตัม์หา สุขา อัญ์ญํ สุขํ อภิก์กัน์ตตรัญ์จ ปณีตตรัญ์จ. ฯเปฯ กตมัญ์จานัน์ท เอตัม์หา สุขา อัญ์ญํ สุขํ อภิก์กัน์ตตรัญ์จ ปณีตตรัญ์จ.? อิธานัน์ท ภิก์ขุ สัพ์พโส รูปสัญ์ญานํ สมติก์กัม์ม ปฏิฆสัญ์ญานํ อัต์ถังคมา นานัต์ตสัญ์ญานํ อมนสิการา อนัน์โต อากาโสติ อากาสานัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อิทํ โข อานัน์ท เอตัม์หา สุขา อัญ์ญํ สุขํ อภิก์กัน์ตตรัญ์จ ปณีตตรัญ์จ. ฯเปฯ กตมัญ์จานัน์ท เอตัม์หา สุขา อัญ์ญํ สุขํ อภิก์กัน์ตตรัญ์จ ปณีตตรัญ์จ? อิธานัน์ท ภิก์ขุ สัพ์พโส อากาสานัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม “อนัน์ตํ วิญ์ญาณัน์ติ วิญ์ญาณัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อิทํ โข อานัน์ท เอตัม์หา สุขา ฯเปฯ กตมัญ์จานัน์ท เอตัม์หา สุขา อัญ์ญํ สุขํ อภิก์กัน์ตตรัญ์จ ปณีตตรัญ์จ.? อิธานัน์ท ภิก์ขุ สัพ์พโส วิญ์ญาณัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม “นัต์ถิ กิญ์จีติ อากิญ์จัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อิทํ โข

ธานนฺท เอตมฺหา สุขา ฯเปฯ กตมญฺจานนฺท เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรญฺจ ปณีตตรญฺจ? อิธานนฺท ภิกฺขุ สพฺพโส อากิญฺจญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อิทํ โข อานนฺท เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรญฺจ ปณีตตรญฺจ. โย โข อานนฺท เอวํ วเทยฺย " เอตปรมํ สตฺตา สุขํ โสมนสฺสํ ปฏิสํเวเทนฺตีติ, อิทมสฺส นานุชานามิ. ตํ กิสฺส เหตุ? อตฺถานนฺท เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรญฺจ ปณีตตรญฺจ. กตมญฺจานนฺท เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรญฺจ ปณีตตรญฺจ? อิธานนฺท ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อิทํ โข อานนฺท เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรญฺจ ปณีตตรญฺจ. ฐานํ โข ปเนตํ อานนฺท วิชฺชติ, ยํ อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา เอวํ วเทยฺยุํ " สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมโณ โคตโม อาห, ตญฺจ สุขสฺมึ ปญฺญเปติ, ตยิทํ กึสุ ตยิทํ กถํสูติ. เอวํวาทิโน อานนฺท อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา เอวมสฺสุ วจนียา " น โข อาวุโส ภควา สุขํเยว เวทนํ สนฺธาย สุขสฺมึ ปญฺญเปติ, อปิจาวุโส ยตฺถ ยตฺถ สุขํ อุปลพฺภติ ยหึ ยหึ ตํ ตํ ตถาคโต สุขสฺมึ ปญฺญเปตีติ. อิทมโวจ

ภควา. อตฺตมโน อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทีติ.

พหุเวทนิยสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํ

มชฺฌิมปณฺณาสเก อปณฺณกสุตฺตํ

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกญฺจรมาโน มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ, เยน สาลา นาม โกสลานํ พฺราหฺมณคาโม, ตทวสริ. อสฺโสสุํ โข สาเลยฺยกา พฺราหฺมณคหปติกา "สมโณ ขลุ โภ โคตโม สกฺยปุตฺโต สกฺยกุลา ปพฺพชิโต, โกสเลสุ จาริกญฺจรมาโน มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ สาลํ อนุปฺปตฺโต. ตํ โข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํ กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต "อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู, อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควา. โส อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพฺรหฺมกํ สสฺสมณพฺราหฺมณึ ปชํ สเทวมนุสฺสํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทติ. โส ธมฺมํ เทเสติ อาทิกลฺยาณํ มชฺเฌกลฺยาณํ ปริโยสานกลฺยาณํ สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ, เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสติ. สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ โหตีติ. อถ โข

สาเลยฺยกา พฺราหฺมณคหปติกา, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมึสุ;
อุปสงฺกมิตฺวา อปฺเปกจฺเจ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ
นิสีทึสุ, อปฺเปกจฺเจ ภควตา สทฺธึ สมฺโมทึสุ;
สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ,
อปฺเปกจฺเจ เยน ภควา, เตนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา เอกมนฺตํ
นิสีทึสุ, อปฺเปกจฺเจ ภควโต สนฺติเก นามโคตฺตํ สาเวตฺวา
เอกมนฺตํ นิสีทึสุ. อปฺเปกจฺเจ ตุณฺหีภูตา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ.
เอกมนฺตํ นิสินฺเน โข สาเลยฺยเก พฺราหฺมณคหปติเก ภควา
เอตทโวจ "อตฺถิ ปน โว คหปตโย โกจิ มนาโป สตฺถา,
ยสฺมึ โว อาการวตี สทฺธา ปฏิลทฺธาติ. นตฺถิ โข โน
ภนฺเต โกจิ มนาโป สตฺถา, ยสฺมึ โน อาการวตี สทฺธา
ปฏิลทฺธาติ. มนาปํ โว คหปตโย สตฺถารํ อลภนฺเตหิ อยํ
อปณฺณโก ธมฺโม สมาทาย วตฺติตพฺโพ. อปณฺณโก หิ
คหปตโย ธมฺโม สมตฺโต สมาทินฺโน, โส โว ภวิสฺสติ ทีฆรตฺตํ
หิตาย สุขาย. กตโม จ คหปตโย อปณฺณโก ธมฺโม? สนฺติ
คหปตโย เอเก สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน
นตฺถิ ทินฺนํ นตฺถิ ยิฏฺฐํ นตฺถิ หุตํ, นตฺถิ สุกฏทุกฺกฏานํ
กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, นตฺถิ อยํ โลโก นตฺถิ ปโร โลโก,
นตฺถิ มาตา นตฺถิ ปิตา, นตฺถิ สตฺตา โอปปาติกา,

อตฺถิ โลเก สมณพฺราหฺมณา สมฺมคฺคตา สมฺมาปฏิปนฺนา,
เย อิมญฺจ โลกํ ปรญฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา
ปเวเทนฺตีติ. เตสญฺเญว โข คหปตโย สมณพฺราหฺมณานํ
เอเก สมณพฺราหฺมณา อุชุวิปจฺจนีกวาทา, เต เอวมาหํสุ
"อตฺถิ ทินฺนํ อตฺถิ ยิฏฺฐํ อตฺถิ หุตํ, อตฺถิ สุกฏทุกฺกฏานํ
กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, อตฺถิ อยํ โลโก อตฺถิ ปโร โลโก,
อตฺถิ มาตา อตฺถิ ปิตา, อตฺถิ สตฺตา โอปปาติกา, อตฺถิ
โลเก สมณพฺราหฺมณา สมฺมคฺคตา สมฺมาปฏิปนฺนา, เย อิมญฺจ
โลกํ ปรญฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทนฺตีติ.
ตํ กึ มญฺญถ คหปตโย "นนุเม สมณพฺราหฺมณา
อญฺญมญฺญํ อุชุวิปจฺจนีกวาทาติ. เอวํ ภนฺเต. ตตฺร คหปตโย,
เย เต สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน "นตฺถิ
ทินฺนํ นตฺถิ ยิฏฺฐํ นตฺถิ หุตํ, ฯเปฯ เย อิมญฺจ โลกํ
ปรญฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทนฺตีติ; เตสเมตํ
ปาฏิกงฺขํ "ยมิทํ กายสุจริตํ, วจีสุจริตํ, มโนสุจริตํ, อิเม
ตโย กุสเล ธมฺเม อภินิพฺพชฺเชตฺวา, ยมิทํ กายทุจฺจริตํ,
วจีทุจฺจริตํ, มโนทุจฺจริตํ, อิเม ตโย อกุสเล ธมฺเม สมาทาย
วตฺติสฺสนฺติ; ตํ กิสฺส เหตุ? น หิ เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา
ปสฺสนฺติ อกุสลานํ ธมฺมานํ อาทีนวํ โอการํ สงฺกิเลสํ,
กุสลานํ ธมฺมานํ เนกฺขมฺเม อานิสํสํ โวทานปกฺขํ. สนฺตํเยว

โข ปน ปรํ โลกํ "นั๎ตถิ ปโร โลโกติส๎ส ทิฏ๎ฐิ โหติ, สาส๎ส โหติ มิ๎จฉาทิฏ๎ฐิ. สั๎นตํเยว โข ปน ปรํ โลกํ "นั๎ตถิ ปโร โลโกติ สํกั๎ปเปติ, ส๎วาส๎ส โหติ มิ๎จฉาสํกั๎ปโป. สั๎นตํเยว โข ปน ปรํ โลกํ "นั๎ตถิ ปโร โลโกติ วาจํ ภาสติ, สาส๎ส โหติ มิ๎จฉาวาจา. สั๎นตํเยว โข ปน ปรํ โลกํ "นั๎ตถิ ปโร โลโกติ อาห, เย เต อรหั๎นโต ปรโลกวิทุโน, เตสมยํ ปั๎จจนีกํ กโรติ. สั๎นตํเยว โข ปน ปรํ โลกํ "นั๎ตถิ ปโร โลโกติ ปรํ สั๎ญญาเปติ, สาส๎ส โหติ อสั๎ทธั๎มมสั๎ญญั๎ตติ, ตาย จ ปน อสั๎ทธั๎มมสั๎ญญั๎ตติยา อั๎ตตานุกกํเสติ ปรํ วั๎มเภติ. อิติ ปุ๎พเพว โข ปนั๎สส สุสี๎ลยํ ปหีนํ โหติ, ทุส๎สี๎ลยํ ปั๎จจุปั๎ฏฐิตํ; อยั๎ญจ มิ๎จฉาทิฏ๎ฐิ มิ๎จฉาสํกั๎ปโป มิ๎จฉาวาจา อริยานํ ปั๎จจนีกตา อสั๎ทธั๎มมสั๎ญญั๎ตติ อั๎ตตุกกํสนา ปรวั๎มภนา. เอวํ [illegible] เนเก ปาปกา อกุสลา ธั๎มมา สั๎มภวั๎นติ มิ๎จฉาทิฏ๎ฐิ [illegible] ตั๎ตร คหปตโย วิญ๎ญู ปุริโส อิติ ปฏิสั๎ญจิ๎กขติ [illegible] โข นั๎ตถิ ปโร โลโก, เอวมยํ ภวํ ปุริสปุ๎คคโล กายั๎สส เภทา ปรั๎ม มรณา โสั๎ตถิมั๎ตตานํ กริส๎สติ. สเจ [illegible] ปโร โลโก, เอวมยํ ภวํ ปุริสปุ๎คคโล กายั๎สส เภทา ปรั๎ม มรณา อปายํ ทุ๎คคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปั๎ชชิส๎สติ. [illegible] โข ปน มาหุ ปโร โลโก, โหตุ เนสํ ภวตํ [illegible]มณพ๎ราห๎มณานํ สั๎จจํ วจนํ, อถ จ ปนายํ ภวํ ปุริสปุ๎คคโล

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] สมาทาย วตฺตนฺติ; [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] สมฺมาวาจา. สนฺติเยว โข ปน ปรํ
โลกํ "อตฺถิ ปโร โลโก"ติ ภาวะ, เย เต อรหนฺโต ปรโลก-
วิทุโน. เตสมฺปิ น ปจฺจนีกํ กโรติ. สนฺติเยว โข ปน
ปรํ โลกํ "อตฺถิ ปโร โลโก"ติ ปรํ สญฺญาเปติ, สาสฺส
โหติ สทฺธมฺมสญฺญตฺติ ตาย จ ปน สทฺธมฺมสญฺญตฺติยา
เนวตฺตานุกฺกํเสติ น ปรํ วมฺเภติ. อิติ ปุพฺเพว โข ปนสฺส
ทุสฺสีลฺยํ ปหีนํ โหติ, สุสีลฺยํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ; อยญฺจ สมฺมาทิฏฺฐิ
สมฺมาสงฺกปฺโป สมฺมาวาจา, อริยานํ อปจฺจนีกตา สทฺธมฺมสญฺญตฺติ
อนตฺตุกฺกํสนา อปรวมฺภนา, เอวํสฺเม อเนเก กุสลา ธมฺมา
สมฺภวนฺติ สมฺมาทิฏฺฐิปจฺจยา. ตตฺร คหปตโย วิญฺญู
ปุริโส อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "สเจ โข อตฺถิ ปโร โลโก,
เอวมยํ ภวํ ปุริสปุคฺคโล กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ
สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชิสฺสติ. กามํ โข ปน มาหุ ปโร โลโก,
โหตุ เนสํ ภวตํ สมณพฺราหฺมณานํ สจฺจํ วจนํ, อถ จ
ปนายํ ภวํ ปุริสปุคฺคโล ทิฏฺเฐว ธมฺเม วิญฺญูนํ ปาสํโส
"สีลวา ปุริสปุคฺคโล สมฺมาทิฏฺฐิ อตฺถิกวาโท"ติ. สเจ
[illegible]
อุภยตฺถ กฏคฺคาโห "ยญฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม วิญฺญูนํ
ปาสํโส, ยญฺจ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ
โลกํ อุปปชฺชิสฺสติ. เอวมสฺสายํ อปณฺณโก ธมฺโม สมตฺโต

[illegible]. [illegible] ผริตฺวา ติฏฺฐติ วิญฺญติ อกุสลฏฺฐานํ. [illegible] สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน [illegible] การยโต ฉินฺทโต เฉทาปยโต ปจโต ปาจยโต โสจยโต โสจาปยโต กิลมยโต กิลมาปยโต[1] ผนฺทโต ผนฺทาปยโต, ปาณมติปาตยโต[2] อทินฺนํ อาทิยโต สนฺธึ ฉินฺทโต นิลฺโลปํ หรโต เอกาคาริกํ กโรโต ปริปนฺเถ ติฏฺฐโต [illegible] กโรโต น กรียติ ปาปํ; [illegible] ปรวิยา ปาเณ [illegible] ตโตนิทานํ ปาปํ, [illegible] เฉทาเปนฺโต [illegible] นตฺถิ [illegible] ตโตนิทานํ ปุญฺญํ. [illegible] สจฺเจน [illegible] ปุญฺญสฺส อาคโมติ. [illegible] พฺราหฺมณานํ [illegible] กรโต การยโต [illegible]

---

[1] [illegible]. ยุ. โสจยโต กิลมยโตติ ปาฐา [illegible].

[2] [illegible]าปยโต.

เฉทาปยโต ปจโต ปาจยโต โสจยโต โสจาปยโต กิลมยโต
กิลมาปยโต ผนฺทโต ผนฺทาปยโต ปาณมติปาตยโต อทินฺนํ
อาทิยโต สนฺธึ ฉินฺทโต นิลฺโลปํ หรโต เอกาคาริกํ กโรโต
ปริปนฺเถ ติฏฺฐโต ปรทารํ คจฺฉโต มุสา ภณโต, กโรโต
กรียติ ปาปํ; ขุรปริยนฺเตน เจปิ จกฺเกน โย อิมิสฺสา
ปฐวิยา ปาเณ เอกมํสขลํ เอกมํสปุญฺชํ กเรยฺย, นตฺถิ
ตโตนิทานํ ปาปํ, นตฺถิ ปาปสฺส อาคโม; ทกฺขิณํ เจปิ คงฺคาย
ตีรํ คจฺเฉยฺย หนนฺโต ฆาเตนฺโต ฉินฺทนฺโต เฉทาเปนฺโต
ปจนฺโต ปาเจนฺโต, นตฺถิ ตโตนิทานํ ปาปํ, นตฺถิ
ปาปสฺส อาคโม; อุตฺตรํ เจปิ คงฺคาย ตีรํ คจฺเฉยฺย
ททนฺโต ทาเปนฺโต ยชนฺโต ยชาเปนฺโต, นตฺถิ ตโตนิทานํ
ปุญฺญํ, นตฺถิ ปุญฺญสฺส อาคโม; ทาเนน ทเมน สญฺญเมน
สจฺจวชฺเชน นตฺถิ ปุญฺญํ, นตฺถิ ปุญฺญสฺส อาคโมติ. ตํ
กึ มญฺญถ คหปตโย " นนุเม สมณพฺราหฺมณา อญฺญมญฺญสฺส
อุชุวิปจฺจนีกวาทาติ. เอวํ ภนฺเต. ตตฺร คหปตโย เย เต
สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน " กโรโต การยโต
ฉินฺทโต เฉทาปยโต ปจโต ปาจยโต โสจยโต โสจาปยโต
กิลมยโต กิลมาปยโต ผนฺทโต ผนฺทาปยโต ปาณมติปาตยโต
อทินฺนํ อาทิยโต สนฺธึ ฉินฺทโต นิลฺโลปํ หรโต เอกาคาริกํ
กโรโต ปริปนฺเถ ติฏฺฐโต ปรทารํ คจฺฉโต มุสา ภณโต;

กโรโต น กรียติ ปาปํ; ขุรปริยนฺเตน เจปิ จกฺเกน โย อิมิสฺสา ปฐวิยา ปาเณ [illegible] ตโตนิทานํ ปาปํ, นตฺถิ [illegible]; [illegible] คงฺคาย ตีรํ คจฺเฉยฺย หนนฺโต ฆาเตนฺโต. ฯ ล ฯ ทาเนน ทเมน สญฺญเมน สจฺจวชฺเชน นตฺถิ ปุญฺญํ, นตฺถิ ปุญฺญสฺส อาคโมติ. เตสเมตํ ปาฏิกงฺขํ "ยมิทํ กายสุจริตํ, วจีสุจริตํ, มโนสุจริตํ, อิเม ตโย กุสเล ธมฺเม อภินิพฺพชฺเชตฺวา, ยมิทํ กายทุจฺจริตํ, วจีทุจฺจริตํ, มโนทุจฺจริตํ, อิเม ตโย อกุสเล ธมฺเม สมาทาย วตฺติสฺสนฺติ; ตํ กิสฺส เหตุ? น หิ เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา ปสฺสนฺติ อกุสลานํ ธมฺมานํ [illegible] โอการํ สงฺกิเลสํ, กุสลานํ ธมฺมานํ เนกฺขมฺเม [illegible] โวทานปกฺขํ. สนฺตํเยว โข ปน กิริยํ "นตฺถิ กิริยาติสฺส ทิฏฺฐิ โหติ, สาสฺส โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ. สนฺตํเยว โข ปน กิริยํ "นตฺถิ กิริยาติ สงฺกปฺเปติ, สฺวาสฺส โหติ มิจฺฉาสงฺกปฺโป. สนฺตํเยว โข ปน กิริยํ "นตฺถิ กิริยาติ วาจํ ภาสติ, สาสฺส โหติ มิจฺฉาวาจา. สนฺตํเยว โข ปน กิริยํ "นตฺถิ กิริยาติ อาห, เย เต อรหนฺโต กิริยวาทา, เตสมยํ ปจฺจนีกํ กโรติ. สนฺตํเยว โข ปน กิริยํ "นตฺถิ กิริยาติ ปรํ สญฺญาเปติ, สาสฺส โหติ อสทฺธมฺมสญฺญตฺติ; ตาย จ [illegible]

อิติ ปุพ์เพว โข ปนัส์ส สุสีล์ยํ ปหีนํ โหติ, ทุส์สีล์ยํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตํ; ยาจายํ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ มิจ์ฉาสังกัป์โป มิจ์ฉาวาจา อริยานํ ปัจ์จนีกตา อสัท์ธัม์มสัญ์ญัต์ติ อัต์ตุก์กํสนา ปรวัม์ภนา, เอวํสิเม อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัม์มา สัม์ภวัน์ติ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิปัจ์จยา. ตัต์ร คหปตโย วิญ์ญู ปุริโส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ " สเจ โข นัต์ถิ กิริยา, เอวมยํ ภวํ ปุริสปุค์คโล กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา โสต์ถิมัต์ตานํ กริส์สติ. สเจ โข อัต์ถิ กิริยา, เอวมยํ ภวํ ปุริสปุค์คโล กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์ชิส์สติ. กามํ โข ปน มาหุ กิริยา, โหตุ เนสํ ภวตํ สมณพ์ราห์มณานํ สัจ์จํ วจนํ, อถ จ ปนายํ ภวํ ปุริสปุค์คโล ทิฏ์เฐว ธัม์เม วิญ์ญูนํ คารัย์โห " ทุส์สีโล ปุริสปุค์คโล มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ อกิริยวาโทติ. สเจ โข อัต์เถว กิริยา, เอวํ อิมัส์ส โภโต ปุริสปุค์คลัส์ส อุภยัต์ถ กลิค์คาโห " ยัญ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม วิญ์ญูนํ คารัย์โห, ยัญ์จ กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์ชิส์สติ. เอวมัส์สายํ อปัณ์ณโก ธัม์โม ทุส์สมัต์โต สมาทิน์โน เอกํสํ ผริต์วา ติฏ์ฐติ ริญ์จติ กุสลัฏ์ฐานํ. ตัต์ร คหปตโย, เย เต สมณพ์ราห์มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน " กโรโต

การยโต ฉิน์ทโต เฉทาปยโต ปจโต ปาจยโต โสจโต โสจาปยโต กิลมยโต กิลมาปยโต ผัน์ทโต ผัน์ทาปยโต ปาณมติปาตยโต อทิน์นํ อาทิยโต สัน์ธึ ฉิน์ทโต นิล์โลปํ หรโต เอกาคาริกํ กโรโต ปริปัน์เถ ติฏ์ฐโต ปรทารํ คัจ์ฉโต มุสา ภณโต, กรโต กริยติ ปาปํ; ขุรปริยัน์เตน เจปิ จัก์เกน โย อิมิส์สา ปฐวิยา ปาเณ เอกัม์มํสขลํ เอกัม์มํสปุญ์ชํ กเรย์ย, นัต์ถิ ตโตนิทานํ ปาปํ, นัต์ถิ ปาปัส์ส อาคโม; ทัก์ขิณัญ์เจปิ คังคาย ตีรํ คัจ์เฉย์ย หนัน์โต ฆาเตน์โต ฉิน์ทัน์โต เฉทาเปน์โต ปจัน์โต ปาเจน์โต, นัต์ถิ ตโตนิทานํ ปาปํ, นัต์ถิ ปาปัส์ส อาคโม; อุต์ตรัญ์เจปิ คังคาย ตีรํ คัจ์เฉย์ย ททัน์โต ทาเปน์โต ยชัน์โต ยชาเปน์โต, นัต์ถิ ตโตนิทานํ ปุญ์ญํ, นัต์ถิ ปุญ์ญัส์ส อาคโม; ทาเนน ทเมน สัญ์ญเมน สัจ์จวัช์เชน นัต์ถิ ตโตนิทานํ ปุญ์ญํ, นัต์ถิ ปุญ์ญัส์ส อาคโมติ. เตสเมตํ ปาฏิกังขํ "ยมิทํ กายทุจ์จริตํ, วจีทุจ์จริตํ, มโนทุจ์จริตํ. อิเม ตโย อกุสเล ธัม์เม อภินิพ์พัช์เชต์วา, ยมิทํ กายสุจริตํ, วจีสุจริตํ, มโนสุจริตํ, อิเม ตโย กุสเล ธัม์เม สมาทาย วัต์ติส์สัน์ติ; ตํ กิส์ส เหตุ? น หิ เต โภน์โต สมณพราห์มณา อกุสลานํ ธัม์มานํ อาทีนวํ โอการํ สังกิเลสํ, กุสลานํ ธัม์มานํ เนก์ขัม์เม อานิสํสํ [illegible]

ทิฏ์ฐิ โหติ, สาส์ส โหติ สัม์มาทิฏ์ฐิ. สัน์ตํเยว โข ปน กิริยํ " อัต์ถิ กิริยาติ สํกัป์เปติ, ส์วาส์ส โหติ สัม์มาสํกัป์โป. สัน์ตํเยว โข ปน กิริยํ " อัต์ถิ กิริยาติ วาจํ ภาสติ. สาส์ส โหติ สัม์มาวาจา. สัน์ตํเยว โข ปน กิริยํ " อัต์ถิ กิริยาติ อาห, เย เต อรหัน์โต กิริยวาทา, เตสายํ น ปัจ์จนีกํ กโรติ. สัน์ตํเยว โข ปน กิริยํ " อัต์ถิ กิริยาติ ปรํ สัญ์ญเปติ สาส์ส โหติ สัท์ธัม์มสัญ์ญัต์ติ ตาย จ ปน สัท์ธัม์มสัญ์ญัต์ติยา เนวัต์ตานุก์กํเสติ น ปรํ วัม์เภติ. อิติ ปุพ์เพว โข ปนัส์ส ทุส์สีล์ยํ ปหีนํ โหติ, สุสีล์ยํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตํ; อยัญ์จ สัม์มาทิฏ์ฐิ สัม์มาสํกัป์โป สัม์มาวาจา อริยานํ อปัจ์จนีกตา สัท์ธัม์มสัญ์ญัต์ติ อนัต์ตุก์กํสนา อปรวัม์ภนา เอวํสิเม อเนเก กุสลา ธัม์มา สัม์ภวัน์ติ สัม์มาทิฏ์ฐิปัจ์จยา. ตัต์ร คหปตโย วิญ์ญู ปุริโส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ " สเจ โข อัต์ถิ กิริยา, เอวมยํ ภวํ ปุริสปุค์คโล กายัส์ส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชิส์สติ. กามํ โข ปน มาหุ กิริยา, โหตุ เนสํ ภวตํ สมณพ์ราห์มณานํ สัจ์จํ วจนํ, อถ จ ปนายํ ภวํ ปุริสปุค์คโล ทิฏ์เฐว ธัม์เม วิญ์ญูนํ ปาสํโส " สีลวา ปุริสปุค์คโล สัม์มาทิฏ์ฐิ กิริยวาโทติ. สเจ โข อัต์เถว กิริยา, เอวํ อิมัส์ส โภโต ปุริสปุค์คลัส์ส อุภยัต์ถ กฏัค์คาโห " ยัญ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม วิญ์ญูนํ ปาสํโส, ยัญ์จ กายัส์ส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชิส์สติ.

เอวํมัสสายํ อปัณณโก ธัมโม สุสมัตโต สมาทินโน, อุภยํสํ ผริตวา ติฏฐติ ริญจติ อกุสลัฏฐานํ. สันติ คหปตโย เอเก สมณพราหมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฐิโน "นัตถิ เหตุ นัตถิ ปัจจโย สัตตานํ สํกิเลสาย, อเหตู อปปัจจยา สัตตา สํกิลิสสันติ; นัตถิ เหตุ นัตถิ ปัจจโย สัตตานํ วิสุทธิยา, อเหตู อปปัจจยา สัตตา วิสุชฌันติ; นัตถิ พลํ นัตถิ วิริยํ นัตถิ ปุริสถาโม นัตถิ ปุริสปรักกโม, สัพเพ สัตตา สัพเพ ปาณา สัพเพ ภูตา สัพเพ ชีวา อวสา อพลา อวิริยา นิยติสังคติภาวปริณตา ฉเสวาภิชาติสุ สุขทุกขํ ปฏิสํเวเทนตีติ; เตสํเยว โข คหปตโย สมณพราหมณานํ เอเก สมณพราหมณา อุชุวิปัจจนีกวาทา, เต เอวมาหํสุ "อัตถิ เหตุ อัตถิ ปัจจโย สัตตานํ สํกิเลสาย, สเหตู สปปัจจยา สัตตา สํกิลิสสันติ; อัตถิ เหตุ อัตถิ ปัจจโย สัตตานํ วิสุทธิยา, สเหตู สปปัจจยา สัตตา วิสุชฌันติ; อัตถิ พลํ อัตถิ วิริยํ อัตถิ ปุริสถาโม อัตถิ ปุริสปรักกโม, สัพเพ สัตตา สัพเพ ปาณา สัพเพ ภูตา สัพเพ ชีวา สวสา สพลา สวิริยา นิยติสังคติภาวปริณตา ฉเสวาภิชาติสุ สุขทุกขํ ปฏิสํเวเทนตีติ. ตํ กึ มัญญถ คหปตโย "นนุเม สมณพราหมณา อัญญมัญญํ อุชุวิปัจจนีกวาทาติ. เอวํ ภันเต. ตัตร คหปตโย, เย เต สมณพราหมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฐิโน "นัตถิ เหตุ

นตฺถิ ปจฺจโย สตฺตานํ สํกิเลสาย, อเหตู อปฺปจฺจยา สตฺตา
สํกิลิสฺสนฺติ; นตฺถิ เหตุ นตฺถิ ปจฺจโย สตฺตานํ วิสุทฺธิยา,
อเหตู อปฺปจฺจยา สตฺตา วิสุชฺฌนฺติ; นตฺถิ พลํ นตฺถิ
วิริยํ นตฺถิ ปุริสถาโม นตฺถิ ปุริสปรกฺกโม, สพฺเพ สตฺตา
สพฺเพ ปาณา สพฺเพ ภูตา สพฺเพ ชีวา อวสา อพลา
อวิริยา นิยติสํคติภาวปริณตา ฉสฺเววาภิชาตีสุ สุขทุกฺขํ
ปฏิสํเวเทนฺตีติ; เตสเมตํ ปาฏิกงฺขํ "ยมิทํ กายสุจริตํ,
วจีสุจริตํ, มโนสุจริตํ, อิเม ตโย กุสเล ธมฺเม อภินิพฺพชฺเชตฺวา,
ยมิทํ กายทุจฺจริตํ, วจีทุจฺจริตํ, มโนทุจฺจริตํ, อิเม ตโย
อกุสเล ธมฺเม สมาทาย วตฺติสฺสนฺติ; ตํ กิสฺส เหตุ? น
หิ เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา ปสฺสนฺติ อกุสลานํ ธมฺมานํ
อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ, กุสลานํ ธมฺมานํ เนกฺขมฺเม
อานิสํสํ โวทานปกฺขํ. สนฺตํเยว โข ปน เหตุํ "นตฺถิ
เหตูติสฺส ทิฏฺฐิ โหติ, สาสฺส โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ. สนฺตํเยว
โข ปน เหตุํ "นตฺถิ เหตูติ สงฺกปฺเปติ, สฺวาสฺส โหติ
มิจฺฉาสงฺกปฺโป. สนฺตํเยว โข ปน เหตุํ "นตฺถิ เหตูติ
วาจํ ภาสติ, สาสฺส โหติ มิจฺฉาวาจา. สนฺตํเยว โข ปน
เหตุํ "นตฺถิ เหตูติ อาห, เย เต อรหนฺโต เหตุวาทา,
เตสมยํ ปจฺจนีกํ กโรติ. สนฺตํเยว โข ปน เหตุํ "นตฺถิ
เหตูติ ปรํ สญฺญเปติ, สาสฺส โหติ อสทฺธมฺมสญฺญตฺติ.

ตาย จ ปน อสทฺธมฺมสญฺญตฺติยา อตฺตานุกฺกํเสติ ปรํ วมฺเภติ. อิติ ปุพฺเพว โข ปนสฺส สุสีลฺยํ ปหีนํ โหติ, ทุสฺสีลฺยํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ; อยญฺจ มิจฺฉาทิฏฺฐิ มิจฺฉาสงฺกปฺโป มิจฺฉาวาจา อริยานํ ปจฺจนีกตา อสทฺธมฺมสญฺญตฺติ อตฺตานุกฺกํสนา ปรวมฺภนา, เอวํสิเม อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ มิจฺฉาทิฏฺฐิปจฺจยา. ตตฺร คหปตโย วิญฺญู ปุริโส อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ " สเจ โข นตฺถิ เหตุ, เอวมยํ ภวํ ปุริสปุคฺคโล กายสฺส เภทา โสตฺถิมตฺตานํ กริสฺสติ. สเจ โข อตฺถิ เหตุ, เอวมยํ ภวํ ปุริสปุคฺคโล กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชิสฺสติ. กามํ โข ปน มาหุ เหตุ, โหตุ เนสํ ภวตํ สมณพฺราหฺมณานํ สจฺจํ วจนํ, อถ จ ปนายํ ภวํ ปุริสปุคฺคโล ทิฏฺเฐว ธมฺเม วิญฺญูนํ คารยฺโห " ทุสฺสีโล ปุริสปุคฺคโล มิจฺฉาทิฏฺฐิ อเหตุกวาโทติ. สเจ โข อตฺเถว เหตุ, เอวํ อิมสฺส โภโต ปุริสปุคฺคลสฺส อุภยตฺถ กลิคฺคาโห ยญฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม วิญฺญูนํ คารยฺโห, ยญฺจ กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชิสฺสติ. เอวมสฺสายํ อปณฺณโก ธมฺโม ทุสฺสมตฺโต สมาทิณฺโณ, เอกํสํ ผริตฺวา ติฏฺฐติ ริญฺจติ กุสลฏฺฐานํ. ตตฺร คหปตโย, เย เต สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน " อตฺถิ เหตุ

อตฺถิ ปจฺจโย สตฺตานํ สงฺกิเลสาย, สเหตู สปฺปจฺจยา สตฺตา สงฺกิลิสฺสนฺติ; อตฺถิ เหตุ อตฺถิ ปจฺจโย สตฺตานํ วิสุทฺธิยา, สเหตู สปฺปจฺจยา สตฺตา วิสุชฺฌนฺติ; อตฺถิ พลํ อตฺถิ วิริยํ อตฺถิ ปุริสถาโม อตฺถิ ปุริสปรกฺกโม, สพฺเพ สตฺตา สพฺเพ ปาณา สพฺเพ ภูตา สพฺเพ ชีวา สวสา สพลา สวิริยา นิยติสงฺคติภาวปริณตา ฉเสฺววาภิชาตีสุ สุขทุกฺขํ ปฏิสํเวเทนฺตีติ; เตสเมตํ ปาฏิกงฺขํ " ยมิทํ กายทุจฺจริตํ, วจีทุจฺจริตํ, มโนทุจฺจริตํ, อิเม ตโย อกุสเล ธมฺเม อภินิพฺพชฺเชตฺวา, ยมิทํ กายสุจริตํ, วจีสุจริตํ, มโนสุจริตํ, อิเม ตโย กุสเล ธมฺเม สมาทาย วตฺติสฺสนฺติ; ตํ กิสฺส เหตุ? ปสฺสนฺติ หิ เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา อกุสลานํ ธมฺมานํ อาทีนวํ โอการํ สงฺกิเลสํ, กุสลานํ ธมฺมานํ เนกฺขมฺเม อานิสํสํ โวทานปกฺขํ. สนฺตํเยว โข ปน เหตุํ " อตฺถิ เหตูติสฺส ทิฏฺฐิ โหติ, สาสฺส โหติ สมฺมาทิฏฺฐิ. สนฺตํเยว โข ปน เหตุํ " อตฺถิ เหตูติ สงฺกปฺเปติ, สฺวาสฺส โหติ สมฺมาสงฺกปฺโป. สนฺตํเยว โข ปน เหตุํ " อตฺถิ เหตูติ วาจํ ภาสติ, สาสฺส โหติ สมฺมาวาจา. สนฺตํเยว โข ปน เหตุํ " อตฺถิ เหตูติ อาห, เย เต อรหนฺโต เหตุวาทา, เตสมยํ น ปจฺจนีกํ กโรติ. สนฺตํเยว โข ปน เหตุํ " อตฺถิ เหตูติ ปรํ สญฺญาเปติ, สาสฺส โหติ สทฺธมฺมสญฺญตฺติ,

ตาย จ ปน สัท์ธัม์มสัญ์ญัต์ติยา เนวัต์ตานุก์กํเสติ น ปรํ
วัม์เภติ. อิติ ปุพ์เพว โข, ปนัส์ส ทุส์สีล์ยํ ปหีนํ โหติ,
สุสีล์ยํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตํ; อยัญ์จ สัม์มาทิฏ์ฐิ สัม์มาสํกัปโป
สัม์มาวาจา อริยานํ อปัจ์จนีกตา สัท์ธัม์มสัญ์ญัต์ติ อนัต์ตุก์กํสนา
อปรวัม์ภนา, เอวํสิเม อเนเก กุสลา ธัม์มา สัม์ภวัน์ติ
สัม์มาทิฏ์ฐิปัจ์จยา. ตัต์ร คหปตโย วิญ์ญู ปุริโส อิติ
ปฏิสัญ์จิก์ขติ " สเจ โข อัต์ถิ เหตุ, เอวมยํ ภวํ ปุริสปุค์คโล
กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชิส์สติ.
กามํ โข ปน มาหุ เหตุ, โหตุ เนสํ ภวตํ สมณพ์ราห์มณานํ
สัจ์จํ วจนํ, อถ จ ปนายํ ภวํ ปุริสปุค์คโล ทิฏ์เฐว
ธัม์เม วิญ์ญูนํ ปาสํโส " สีลวา ปุริสปุค์คโล สัม์มาทิฏ์ฐิ
เหตุวาโทติ. สเจ โข อัต์เถว เหตุ. เอวํ อิมัส์ส โภโต
ปุริสปุค์คลัส์ส อุภยัต์ถ กฏัค์คาโห " ยัญ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม
วิญ์ญูนํ ปาสํโส, ยัญ์จ กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา
สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชิส์สติ. เอวมัส์สายํ อปัณ์ณโก
ธัม์โม สุสมัต์โต สมาทิณ์โณ, อุภยํสํ ผริต์วา ติฏ์ฐติ,
ริญ์จติ อกุสลัฏ์ฐานํ. สัน์ติ คหปตโย เอเก สมณพ์ราห์มณา
เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน " นัต์ถิ สัพ์พโส อารุป์ปาติ,
เตสํเยว โข คหปตโย สมณพ์ราห์มณานํ เอเก สมณพ์ราห์มณา
อุชุวิปัจ์จนีกวาทา, เต เอวมาหํสุ " อัต์ถิ สัพ์พโส อารุป์ปาติ.

ตํ กึ มัญ์ญถ คหปตโย, นนุเม สมณพ๎ราห๎มณา อัญ์ญมัญ์ญัส์ส อุชุวิปัจ์จนีกวาทาติ. เอวํ ภัน์เต. ตัต๎ร คหปตโย วิญ์ญู ปุริโส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ “ เย โข เต โภน์โต สมณพ๎ราห๎มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน “ นัต์ถิ สัพ์พโส อารุป๎ปาติ, อิทํ เม อทิฏ์ฐํ; เยปิ เต โภน์โต สมณพ๎ราห๎มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน “ อัต์ถิ สัพ์พโส อารุป๎ปาติ, อิทํ เม อวิทิตํ. อหัญ์เจว โข ปน อชานัน์โต อปัส์สัน์โต เอกํเสน อาทาย โวหเรย์ยํ “ อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ, น เม ตํ อัส์ส ปติรูปํ. เย โข เต โภน์โต สมณพ๎ราห๎มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน “ นัต์ถิ สัพ์พโส อารุป๎ปาติ, สเจ โข เตสํ ภวตํ สมณพ๎ราห๎มณานํ สัจ์จํ วจนํ, ฐานเมตํ วิช์ชติ, เย เต เทวา รูปิโน มโนมยา, อปัณ์ณกํ เม ตัต๎รูปปัต์ติ ภวิส์สติ; เย ปน เต โภน์โต สมณพ๎ราห๎มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน “ อัต์ถิ สัพ์พโส อารุป๎ปาติ, สเจ เตสํ ภวตํ สมณพ๎ราห๎มณานํ สัจ์จํ วจนํ, ฐานเมตํ วิช์ชติ, เย เต เทวา อรูปิโน สัญ์ญามยา, อปัณ์ณกํ เม ตัต๎รูปปัต์ติ ภวิส์สติ. ทิส์สัน์เต โข ปน รูปาธิกรณํ ทัณ์ฑาทานสัต์ถาทานกลหวิค์คหวิวาทตุวํตุวํเปสุญ์ญมุสาวาทา, นัต์ถิ โข ปเนตํ สัพ์พโส อรูเปติ

โส อิติ ปฏิสํขาย รูปานํเยว นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ. สนฺติ คหปตโย เอเก สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน "นตฺถิ สพฺพโส ภวนิโรโธติ. เตสํเยว โข คหปตโย สมณพฺราหฺมณานํ เอเก สมณพฺราหฺมณา อุชุวิปจฺจนีกวาทา, เต เอวมาหํสุ "อตฺถิ สพฺพโส ภวนิโรโธติ. ตํ กึ มญฺญถ คหปตโย นนุเม สมณพฺราหฺมณา อญฺญมญฺญสฺส อุชุวิปจฺจนีกวาทาติ. เอวํ ภนฺเต. ตตฺร คหปตโย วิญฺญู ปุริโส อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "เย โข เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน "นตฺถิ สพฺพโส ภวนิโรโธติ, อิทํ เม อทิฏฺฐํ; เย ปิ เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน "อตฺถิ สพฺพโส ภวนิโรโธติ, อิทํ เม อวิทิตํ. อหญฺเจว โข ปน อชานนฺโต อปสฺสนฺโต เอกํเสน อาทาย โวหเรยฺยํ "อิทเมว สจฺจํ, โมฆมญฺญนฺติ, น เม ตํ อสฺส ปติรูปํ เย โข เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน "นตฺถิ สพฺพโส ภวนิโรโธติ, สเจ เตสํ ภวตํ สมณพฺราหฺมณานํ สจฺจํ วจนํ, ฐานเมตํ วิชฺชติ, เย เต เทวา อรูปิโน สญฺญามยา, อปณฺณกํ เม ตตฺรูปปตฺติ ภวิสฺสติ; เย ปน เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน "อตฺถิ สพฺพโส ภวนิโรโธติ, สเจ เตสํ ภวตํ สมณ

พ์ราห์มณานํ สัจ์จํ วจนํ, ฐานเมตํ วิช์ชติ, ยํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ปรินิพ์พายิส์สามิ. เย โข เต สมณพ์ราห์มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน "นัต์ถิ สัพ์พโส ภวนิโรโธติ. เตสมยํ ทิฏ์ฐิ สราคาย สัน์ติเก, สํโยคาย สัน์ติเก, อภินัน์ทนาย สัน์ติเก, อัช์โฌสานาย สัน์ติเก, อุปาทานาย สัน์ติเก; เย ปน เต โภน์โต สมณพ์ราห์มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน "อัต์ถิ สัพ์พโส ภวนิโรโธติ, เตสมยํ ทิฏ์ฐิ อสาราคาย สัน์ติเก, อสํโยคาย สัน์ติเก, อนภินัน์ทนาย สัน์ติเก, อนัช์โฌสานาย สัน์ติเก, อนุปาทานาย สัน์ติเกติ. โส อิติ ปฏิสํขาย ภวานํเยว นิพ์พิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏิปัน์โน โหติ.

จัต์ตาโรเม คหปตโย ปุค์คลา สัน์โต สํวิช์ชมานา โลกัส์มิํ, กตเม จัต์ตาโร? อิธ คหปตโย เอกัจ์โจ ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป โหติ, อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. อิธ คหปตโย เอกัจ์โจ ปุค์คโล ปรัน์ตโป โหติ, ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. อิธ คหปตโย เอกัจ์โจ ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป จ โหติ อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, ปรัน์ตโป จ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. อิธ คหปตโย เอกัจ์โจ ปุค์คโล เนวัต์ตัน์ตโป จ โหติ นาต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, น ปรัน์ตโป น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, โส อนัต์ตัน์ตโป อปรัน์ตโป

ทิฏ์เฐว ธัม์เม นิจ์ฉาโต นิพ์พุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที พ์รห์มภูเตน อัต์ตนา วิหรติ. กตโม จ คหปตโย ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต? อิธ คหปตโย เอกัจ์โจ ปุค์คโล อเจลโก โหติ มุต์ตาจาโร หัต์ถาวเลขโน. ยถา กัน์ทรสุต์เต ตถา วิต์ถาโร. อิติ เอวรูปํ อเนกวิหิตํ กายัส์ส อาตาปนปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต วิหรติ; อยํ วุจ์จติ คหปตโย ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. กตโม จ คหปตโย ปุค์คโล ปรัน์ตโป ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต? อิธ คหปตโย ปุค์คโล โอรัพ์ภิโก โหติ, สูกริโก โหติ. ฯ เป ฯ เย วา ปนัญ์เญปิ เกจิ กุรูรกัม์มัน์ตา; อยํ วุจ์จติ คหปตโย ปุค์คโล ปรัน์ตโป ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. กตโม จ คหปตโย ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป จ อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, ปรัน์ตโป จ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต? อิธ คหปตโย เอกัจ์โจ ปุค์คโล ราชา วา โหติ ขัต์ติโย มุท์ธาวสิต์โต. ฯ เป ฯ เตปิ ทัณ์ฑตัช์ชิตา ภยตัช์ชิตา อัส์สุมุขา โรทมานา ปริกัม์มานิ กโรน์ติ; อยํ วุจ์จติ คหปตโย ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป จ อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. ปรัน์ตโป จ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. กตโม จ คหปตโย ปุค์คโล เนวัต์ตัน์ตโป จ นาต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, น ปรัน์ตโป จ น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, โส

อนัต์ตัน์ตโป อปรัน์ตโป ทิฏ์เฐว ธัม์เม นิจ์ฉาโต
นิพ์พุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที พ๎รห๎มภูเตน อัต์ตนา
วิหรติ? อิธ คหปตโย ตถาคโต โลเก อุป์ปัช์ชติ,
อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ. ฯ เป ฯ โส อิเม ปัญ์จ นีวรเณ
ปหาย, เจตโส อุปัก์กิเลเส ปัญ์ญาย ทุพ์พลีกรเณ, วิวิจ์เจว
กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ, สวิตัก์กํ สวิจารํ
วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. วิตัก์กวิจารานํ
วูปสมา, อัช์ฌัต์ตํ สัม์ปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ, อวิตัก์กํ
อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ.
ปีติยา จ วิราคา ฯ เป ฯ ตติยํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ.
สุขัส์ส จ ปหานา ฯ เป ฯ จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ.
โส เอวํ สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ
วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนีเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต
ปุพ์เพนิวาสานุส์สติญาณาย จิต์ตํ อภินิน์นาเมติ. โส อเนกวิหิตํ
ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ, เสย์ยถีทํ? เอกัม์ปิ ชาตึ เท๎วปิ
ชาติโย ฯ เป ฯ อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ
อนุส์สรติ. โส เอวํ สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต
อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนีเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต
สัต์ตานํ จุตูปปาตญาณาย จิต์ตํ อภินิน์นาเมติ. โส ทิพ์เพน
จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน, สัต์เต ปัส์สติ จวมาเน

อุปปชฺชมาเน, หีเน ปณีเต, สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ, สุคเต ทุคฺคเต, ฯ เป ฯ ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ. โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต อาสวานํ ขยญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส " อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ฯ เป ฯ " อยํ อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ตสฺส เอวํ ชานโต เอวํ ปสฺสโต, กามาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ, ภวาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ, อวิชฺชาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ; วิมุตฺตสฺมึ " วิมุตฺตมีติ ญาณํ โหติ; " ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ; อยํ วุจฺจติ คหปตโย ปุคฺคโล เนวตฺตนฺตโป นาตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต น ปรนฺตโป น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต โส อนตฺตนฺตโป อปรนฺตโป ทิฏฺเฐว ธมฺเม นิจฺฉาโต นิพฺพุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที พฺรหฺมภูเตน อตฺตนา วิหรติ.

เอวํ วุตฺเต สาเลยฺยกา พฺราหฺมณคหปติกา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม. เสยฺยถาปิ โภ โคตม นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย " จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขินฺตีติ; เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต.

เอเต มยํ ภวันตํ โคตมํ สรณํ คัจฉาม ธัมมัญจ ภิกขุสังฆัญจ, อุปาสเก โน ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัชชตัคเค ปาณุเปเต สรณํคเตติ.

อปัณณกสุตตํ นิฏฐิตํ ทสมํ.

คหปติวัคโค ปฐโม.

ตัสส วัคคัสส อุทานํ

กันทรํ นาครสวโร โปตลิโยปุนชีวกภัจโจ
อุปาลิทโม ตถาคตกุกกุโรอภโย
พหุเวทนิโยปิจ อปัณณกตารสโม
ปฐโม ปวโร วัคโค จ.

ราหุโลวาทสุตตํ

เอวัมเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลันทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน อายัสมา ราหุโล อัมพลัฏฐิกายํ วิหรติ. อถ โข ภควา สายัณหสมยํ ปฏิสัลลานา วุฏฐิโต, เยน อัมพลัฏฐิกา, เยนายัสมา ราหุโล, เตนุปสังกมิ. อัททสา โข อายัสมา ราหุโล ภควันตํ ทูรโตว อาคัจฉันตํ, ทิสวาน อาสนํ ปัญญาเปสิ อุทกัญจ ปาทานํ. นิสีทิ ภควา ปัญญัตเต อาสเน, นิสัชช ปาเท ปักขาเลสิ. อายัสมาปิ โข

ราหุโล ภควัน์ตํ อภิวาเทต๎วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. อถ โข ภควา ปริต์ตํ อุทกาวเสสํ อุทกาธาเน ฐเปต๎วา อายัส์มัน์ตํ ราหุลํ อามัน์เตสิ " ปัส์สสิ โน ต๎วํ ราหุล อิมํ ปริต์ตํ อุทกาวเสสํ อุทกาธาเน ฐปิตัน์ติ. เอวํ ภัน์เต. เอวํ ปริต์ตํ โข ราหุล เตสํ สามัญ์ญํ, เยสํ นัต์ถิ สัม์ปชานมุสาวาเท ลัช์ชาติ. อถ โข ภควา ตํ ปริต์ตํ อุทกาวเสสํ ฉัฑ์เฑต๎วา อายัส์มัน์ตํ ราหุลํ อามัน์เตสิ " ปัส์สสิ โน ต๎วํ ราหุล อิมํ ปริต์ตํ อุทกาวเสสํ ฉัฑ์ฑิตัน์ติ. เอวํ ภัน์เต. เอวํ ฉัฑ์ฑิตํ โข ราหุล เตสํ สามัญ์ญํ, เยสํ นัต์ถิ สัม์ปชานมุสาวาเท ลัช์ชาติ. อถ โข ภควา ตํ อุทกาธานํ นิกุช์ชิต๎วา อายัส์มัน์ตํ ราหุลํ อามัน์เตสิ " ปัส์สสิ โน ต๎วํ ราหุล อิมํ อุทกาธานํ นิกุช์ชิตัน์ติ. เอวํ ภัน์เต. เอวํ นิกุช์ชิตํ โข ราหุล เตสํ สามัญ์ญํ, เยสํ นัต์ถิ สัม์ปชานมุสาวาเท ลัช์ชาติ. อถ โข ภควา ตํ อุทกาธานํ อุกุช์ชิต๎วา อายัส์มัน์ตํ ราหุลํ อามัน์เตสิ " ปัส์สสิ โน ต๎วํ ราหุล อิมํ อุทกาธานํ ริต์ตํ ตุจ์ฉัน์ติ. เอวํ ภัน์เต. เอวํ ริต์ตํ ตุจ์ฉํ โข ราหุล เตสํ สามัญ์ญํ, เยสํ นัต์ถิ สัม์ปชานมุสาวาเท ลัช์ชาติ. เสย์ยถาปิ ราหุล รัญ์โญ นาโค อีสาทัน์โต อุรุฬ๎หวาภิชาโต[๑] สังคามาวจโร, โส สังคามคโต ปุริเมหิปิ ปาเทหิ กัม์มํ กโรติ ปัจ์ฉิเมหิปิ ปาเทหิ กัม์มํ

---

๑ สี. ยุ. อุพ์พูฬ๎หวาภิชาโต.

กโรติ, ปุริเมนปิ กาเยน กัม์มํ กโรติ, ปัจ์ฉิเมนปิ
กาเยน กัม์มํ กโรติ, สีเสนปิ กัม์มํ กโรติ, กัณ์เณหิปิ
กัม์มํ กโรติ, ทัน์เตหิปิ กัม์มํ กโรติ, นังคุฏ์เฐนปิ กัม์มํ กโรติ,
รัก์ขเตว โสณ์ฑํ. ตัส์ส หัต์ถาโรหัส์ส เอวํ โหติ อยํ โข
รัญ์โญ นาโค อีสาทัน์โต อุรุฬ์หวาภิชาโต สัง์คามาวจโร
สังคามคโต ปุริเมหิปิ ปาเทหิ กัม์มํ กโรติ, ปัจ์ฉิเมหิปิ
ปาเทหิ กัม์มํ กโรติ, ปุริเมนปิ กาเยน กัม์มํ กโรติ, ปัจ์ฉิเมนปิ
กาเยน กัม์มํ กโรติ, สีเสนปิ กัม์มํ กโรติ, กัณ์เณหิปิ
กัม์มํ กโรติ, ทัน์เตหิปิ กัม์มํ กโรติ, นังคุฏ์เฐนปิ กัม์มํ
กโรติ, รัก์ขเตว โสณ์ฑํ. อปริจ์จัต์ตํ โข รัญ์โญ นาคัส์ส
ชีวิตัน์ติ. ยโตโข ราหุล รัญ์โญ นาโค อีสาทัน์โต
อุรุฬ์หวาภิชาโต สัง์คามาวจโร สัง์คามคโต ปุริเมหิปิ ปาเทหิ
กัม์มํ กโรติ, ปัจ์ฉิเมหิปิ ปาเทหิ กัม์มํ กโรติ, ฯ เป ฯ
นังคุฏ์เฐนปิ กัม์มํ กโรติ, โสณ์ฑายปิ กัม์มํ กโรติ, ตัส์ส
หัต์ถาโรหัส์ส เอวํ โหติ "อยัม์โข รัญ์โญ นาโค
อีสาทัน์โต อุรุฬ์หวาภิชาโต สัง์คามาวจโร สัง์คามคโต
ปุริเมหิปิ ปาเทหิ กัม์มํ กโรติ, ปัจ์ฉิเมหิปิ ปาเทหิ กัม์มํ
กโรติ, ปุริเมนปิ กาเยน กัม์มํ กโรติ, ปัจ์ฉิเมนปิ กาเยน
กัม์มํ กโรติ, สีเสนปิ กัม์มํ กโรติ, กัณ์เณหิปิ กัม์มํ กโรติ,

ทัน์เตหิปิ กัม์มํ กโรติ. นังคุฏ์เฐนปิ กัม์มํ กโรติ, โสณ์ฑายปิ กัม์มํ กโรติ; ปริจ์จัต์ตํ โข รัญ์โญ นาคัส์ส ชีวิตํ นัต์ถิทานิ กิญ์จิ รัญ์โญ นาคัส์ส อกรณียัน์ติ. เอวเมว โข ราหุล ยัส์ส กัส์สจิ สัม์ปชานมุสาวาเท นัต์ถิ ลัช์ชา นาหํ ตัส์ส กิญ์จิ ปาปํ กัม์มํ อกรณียัน์ติ วทามิ. ตัส์มาติห เต ราหุล “หัส์สาปิ น มุสา ภณิส์สามีติ เอวัญ์หิ เต ราหุล สิก์ขิตัพ์พํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ราหุล กิมัต์ถิโย อาทาโสติ. ปัจ์จเวก์ขณัต์โถ ภัน์เตติ. เอวเมว โข ราหุล ปัจ์จเวก์ขิต์วา ปัจ์จเวก์ขิต์วา กาเยน กัม์มํ กัต์ตัพ์พํ, ปัจ์จเวก์ขิต์วา ปัจ์จเวก์ขิต์วา วาจาย กัม์มํ กัต์ตัพ์พํ, ปัจ์จเวก์ขิต์วา ปัจ์จเวก์ขิต์วา มนสา กัม์มํ กัต์ตัพ์พํ. ยเทว ต์วํ ราหุล กาเยน กัม์มํ กัต์ตุกาโม อโหสิ, ตเทว เต กายกัม์มํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ “ ยัน์นุ โข อหํ อิทํ กาเยน กัม์มํ กัต์ตุกาโม, อิทํ เม กายกัม์มํ อัต์ตพ์ยาพาธายปิ สํวัต์เตย์ย, ปรพ์ยาพาธายปิ สํวัต์เตย์ย, อุภยพ์ยาพาธายปิ สํวัต์เตย์ย, อกุสลํ อิทํ กายกัม์มํ ทุก์ขุท์รยํ ทุก์ขวิปากัน์ติ. สเจ ต์วํ ราหุล ปัจ์จเวก์ขมาโน เอวํ ชาเนย์ยาสิ “ ยํ โข อหํ อิทํ กาเยน กัม์มํ กัต์ตุกาโม, อิทํ เม กายกัม์มํ อัต์ตพ์ยาพาธาย สํวัต์เตย์ย ปรพ์ยาพาธาย สํวัต์เตย์ย, อุภยพ์ยาพาธาย สํวัต์เตย์ย, อกุสลํ อิทํ กายกัม์มํ ทุก์ขุท์รยํ ทุก์ขวิปากัน์ติ. เอวรูปํ เต ราหุล กาเยน กัม์มํ สสัก์กํ น กรณียํ. สเจ

ปน ตฺวํ ราหุล ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชาเนยฺยาสิ "ยํ โข อหํ อิทํ กาเยน กมฺมํ กตฺตุกาโม อิทํ เม กายกมฺมํ เนวตฺตพฺยาพาธาย [illegible] น ปรพฺยาพาธาย สํวตฺเตยฺย น อุภยพฺยาพาธาย [illegible] สุขวิปากนฺติ, เอวรูปํ เต ราหุล กาเยน กมฺมํ กรณียํ. กโรนฺเตนปิ เต ราหุล กาเยน กมฺมํ ตเทว กายกมฺมํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ "ยนฺนุ โข อหํ อิทํ กาเยน กมฺมํ กโรมิ, อิทํ เม กายกมฺมํ อตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, อกุสลํ อิทํ กายกมฺมํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากนฺติ. สเจ ตฺวํ ราหุล ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชาเนยฺยาสิ "ยํ โข อหํ อิทํ กาเยน กมฺมํ กโรมิ, อิทํ เม กายกมฺมํ อตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, อกุสลํ อิทํ กายกมฺมํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากนฺติ, ปฏิสํหเรยฺยาสิ ตฺวํ ราหุล เอวรูปํ กายกมฺมํ. สเจ ปน ตฺวํ ราหุล ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชาเนยฺยาสิ "ยํ โข อหํ อิทํ กาเยน กมฺมํ กโรมิ, อิทํ เม กายกมฺมํ เนวตฺตพฺยาพาธาย สํวตฺตติ, น ปรพฺยาพาธาย สํวตฺตติ, น อุภยพฺยาพาธาย [illegible] สุขุทฺรยํ สุขวิปากนฺติ, อนุปทชฺเชยฺยาสิ ตฺวํ ราหุล เอวรูปํ กายกมฺมํ. กตฺวาปิ เต ราหุล กาเยน กมฺมํ ตเทว เต

กายกัมมํ ปัจจเวกขิตัพพํ "ยันนุ โข อหํ อิทํ กาเยน กัมมํ อกาสึ, อิทํ เม กายกัมมํ อัตตพยาพาธายปิ สํวัตตติ ปรพยาพาธายปิ สํวัตตติ อุภยพยาพาธายปิ สํวัตตติ. อกุสลํ อิทํ กาเยน กัมมํ ทุกขุทรยํ ทุกขวิปากันติ. สเจ ตวํ ราหุล ปัจจเวกขมาโน เอวํ ชาเนยยาสิ "ยํ โข อหํ อิทํ กายกัมมํ อกาสึ, อิทํ เม กายกัมมํ อัตตพยาพาธายปิ สํวัตตติ ปรพยาพาธายปิ สํวัตตติ อุภยพยาพาธายปิ สํวัตตติ. อกุสลํ อิทํ กายกัมมํ ทุกขุทรยํ ทุกขวิปากันติ, เอวรูปํ เต ราหุล กายกัมมํ สัตถริ วา วิญญูสุ วา สพรหมจารีสุ เทเสตัพพํ วิวริตัพพํ อุตตานีกาตัพพํ, เทเสตวา วิวริตวา อุตตานีกตวา อายตึ สํวรํ อาปัชชิตัพพํ. สเจ ปน ตวํ ราหุล ปัจจเวกขมาโน เอวํ ชาเนยยาสิ "ยํ โข อหํ อิทํ กาเยน กัมมํ อกาสึ, อิทํ เม กายกัมมํ เนวัตตพยาพาธายปิ สํวัตตติ, น ปรพยาพาธายปิ สํวัตตติ, น อุภยพยาพาธายปิ สํวัตตติ, กุสลํ อิทํ กายกัมมํ สุขุทรยํ สุขวิปากันติ, เตเนว ตวํ ราหุล ปีติปาโมชเชน วิหเรยยาสิ อโหรัตตานุสิกขี กุสเลสุ ธัมเมสุ.

ยเทว ตวํ ราหุล วาจาย กัมมํ กัตตุกาโม อโหสิ, ตเทว เต วจีกัมมํ ปัจจเวกขิตัพพํ "ยันนุ โข อหํ อิทํ วาจาย กัมมํ กัตตุกาโม, อิทํ เม วจีกัมมํ อัตตพยาพาธายปิ สํวัตเตยย, ปรพยาพาธายปิ สํวัตเตยย, อุภยพยาพาธายปิ

สํวตฺเตยฺย, อกุสลํ อิทํ วจีกมฺมํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากนฺติ. สเจ ตฺวํ ราหุล ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชาเนยฺยาสิ “ยํ โข อหํ อิทํ วาจาย กมฺมํ กตฺตุกาโม, อิทํ เม วจีกมฺมํ อตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, อกุสลํ อิทํ วจีกมฺมํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากนฺติ, เอวรูปํ เต ราหุล วาจาย กมฺมํ สสกฺกํ น กรณียํ. สเจ ปน ตฺวํ ราหุล ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชาเนยฺยาสิ “ยํ โข อหํ อิทํ วาจาย กมฺมํ กตฺตุกาโม, อิทํ เม วจีกมฺมํ เนวตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, น ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, น อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, กุสลํ อิทํ วจีกมฺมํ สุขุทฺรยํ สุขวิปากนฺติ, เอวรูปํ เต ราหุล วาจาย กมฺมํ กรณียํ. กโรนฺเตนปิ เต ราหุล วาจาย กมฺมํ ตเทว เต ราหุล วจีกมฺมํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ “ยนฺนุ โข อหํ อิทํ วาจาย กมฺมํ กโรมิ, อิทํ เม วจีกมฺมํ อตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, อกุสลํ อิทํ วจีกมฺมํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากนฺติ. สเจ ตฺวํ ราหุล ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชาเนยฺยาสิ “ยํ โข อหํ อิทํ วาจาย กมฺมํ กโรมิ, อิทํ เม วจีกมฺมํ อตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, อกุสลํ อิทํ วจีกมฺมํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากนฺติ. ปฏิสํหเรยฺยาสิ ตฺวํ ราหุล เอวรูปํ วจีกมฺมํ.

สเจ ปน ตฺวํ ราหุล ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชาเนยฺยาสิ “ยํ โข อหํ อิทํ วาจาย กมฺมํ กโรมิ, อิทํ เม วจีกมฺมํ เนวตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, น ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, น อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, กุสลํ อิทํ วจีกมฺมํ สุขุทฺรยํ สุขวิปากนฺติ, อนุปทชฺเชยฺยาสิ ตฺวํ ราหุล เอวรูปํ วจีกมฺมํ. กตฺวาปิ เต ราหุล วาจาย กมฺมํ, ตเทว เต วจีกมฺมํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ “ยนฺนุ โข อหํ อิทํ วาจาย กมฺมํ อกาสึ, อิทํ เม วจีกมฺมํ อตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, อกุสลํ อิทํ วจีกมฺมํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากนฺติ. สเจ ตฺวํ ราหุล ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชาเนยฺยาสิ “ยํ โข อหํ อิทํ วาจาย กมฺมํ อกาสึ, อิทํ เม วจีกมฺมํ อตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, อกุสลํ อิทํ วจีกมฺมํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากนฺติ, เอวรูปํ เต ราหุล วจีกมฺมํ สตฺถริ วา วิญฺญูสุ วา สพฺรหฺมจารีสุ เทเสตพฺพํ วิวริตพฺพํ อุตฺตานีกาตพฺพํ; เทเสตฺวา วิวริตฺวา อุตฺตานีกตฺวา อายตึ สํวรํ อาปชฺชิตพฺพํ. สเจ ปน ตฺวํ ราหุล ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชาเนยฺยาสิ “ยํ โข อหํ อิทํ วาจาย กมฺมํ อกาสึ, อิทํ เม วจีกมฺมํ เนวตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, น ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, น อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, กุสลํ อิทํ วจีกมฺมํ

สุขุทฺรยํ สุขวิปากนฺติ, เตน ตฺวํ ราหุล ปีติปาโมชฺเชน วิหเรยฺยาสิ อโหรตฺตานุสิกฺขี กุสเลสุ ธมฺเมสุ. ยเทว ตฺวํ ราหุล มนสา กมฺมํ กตฺตุกาโม อโหสิ, ตเทว เต มโนกมฺมํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ "ยนฺนุ โข อหํ อิทํ มนสา กมฺมํ กตฺตุกาโม, อิทํ เม มโนกมฺมํ อตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, อกุสลํ อิทํ มโนกมฺมํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากนฺติ. สเจ ตฺวํ ราหุล ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชาเนยฺยาสิ "ยํ โข อหํ อิทํ มนสา กมฺมํ กตฺตุกาโม, อิทํ เม มโนกมฺมํ อตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, อกุสลํ อิทํ มโนกมฺมํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากนฺติ, เอวรูปํ เต ราหุล มนสา กมฺมํ สสกฺกํ น กรณียํ. สเจ ปน ตฺวํ ราหุล ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชาเนยฺยาสิ "ยํ โข อหํ อิทํ มนสา กมฺมํ กตฺตุกาโม, อิทํ เม มโนกมฺมํ เนวตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, น ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, น อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺเตยฺย, กุสลํ อิทํ มโนกมฺมํ สุขุทฺรยํ สุขวิปากนฺติ, เอวรูปํ เต ราหุล มนสา กมฺมํ กรณียํ. กโรนฺเตนปิ เต ราหุล มนสา กมฺมํ, ตเทว เต ราหุล มโนกมฺมํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ "ยนฺนุ โข อหํ อิทํ มนสา กมฺมํ กโรมิ, อิทํ เม มโนกมฺมํ อตฺตพฺยาพาธายปิ

สํวัต์ตติ, ปรพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, อุภยพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, อกุสลํ อิทํ มโนกัม์มํ ทุก์ขุท๎รยํ ทุก์ขวิปากัน์ติ. สเจ ตว๎ํ ราหุล ปัจ์จเวก์ขมาโน เอวํ ชาเนย์ยาสิ "ยํ โข อหํ อิทํ มนสา กัม์มํ กโรมิ, อิทํ เม มโนกัม์มํ อัต์ตพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, ปรพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, อุภยพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, อกุสลํ อิทํ มโนกัม์มํ ทุก์ขุท๎รยํ ทุก์ขวิปากัน์ติ, ปฏิสํหเรย์ยาสิ ตว๎ํ ราหุล เอวรูปํ มโนกัม์มํ. สเจ ปน ตว๎ํ ราหุล ปัจ์จเวก์ขมาโน เอวํ ชาเนย์ยาสิ "ยํ โข อหํ อิทํ มนสา กัม์มํ กโรมิ, อิทํ เม มโนกัม์มํ เนวัต์ตพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, น ปรพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, น อุภยพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, กุสลํ อิทํ มโนกัม์มํ สุขุท๎รยํ สุขวิปากัน์ติ, อนุปทัช์เชย์ยาสิ ตว๎ํ ราหุล เอวรูปํ มโนกัม์มํ. กัต๎วาปิ เต ราหุล มนสา กัม์มํ ตเทว เต ราหุล มโนกัม์มํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ "ยัน์นุ โข อหํ อิทํ มนสา กัม์มํ อกาสึ, อิทํ เม มโนกัม์มํ อัต์ตพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, ปรพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, อุภยพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, อกุสลํ อิทํ มโนกัม์มํ ทุก์ขุท๎รยํ ทุก์ขวิปากัน์ติ, สเจ ตว๎ํ ราหุล ปัจ์จเวก์ขมาโน เอวํ ชาเนย์ยาสิ "ยํ โข อหํ อิทํ มนสา กัม์มํ อกาสึ, อิทํ เม มโนกัม์มํ อัต์ตพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, ปรพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, อุภยพ๎ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, อกุสลํ อิทํ มโนกัม์มํ

ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากนฺติ, เอวรูเป ปน เต ราหุล มโนกมฺเม อฏฺฏิยิตพฺพํ หรายิตพฺพํ ชิคุจฺฉิตพฺพํ, อฏฺฏิยิตฺวา หรายิตฺวา ชิคุจฺฉิตฺวา อายตึ สํวโร อาปชฺชิตพฺโพ. สเจ ปน ตฺวํ ราหุล ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชาเนยฺยาสิ "ยํ โข อหํ อิทํ มนสา กมฺมํ อกาสึ, อิทํ เม มโนกมฺมํ เนวตฺตพฺยาพาธาย สํวตฺตติ, น ปรพฺยาพาธาย สํวตฺตติ, น อุภยพฺยาพาธาย สํวตฺตติ, กุสลํ อิทํ มโนกมฺมํ สุขุทฺรยํ สุขวิปากนฺติ, เตเนว ตฺวํ ราหุล ปีติปามุชฺเชน วิหเรยฺยาสิ อโหรตฺตานุสิกฺขี กุสเลสุ ธมฺเมสุ. เย หิ เกจิ ราหุล อตีตมทฺธานํ สมณา วา พฺราหฺมณา วา กายกมฺมํ ปริโสเธสุํ วจีกมฺมํ ปริโสเธสุํ มโนกมฺมํ ปริโสเธสุํ. สพฺเพ เต เอวเมวํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปจฺจเวกฺขิตฺวา กายกมฺมํ ปริโสเธสุํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปจฺจเวกฺขิตฺวา วจีกมฺมํ ปริโสเธสุํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปจฺจเวกฺขิตฺวา มโนกมฺมํ ปริโสเธสุํ. เยปิ หิ เกจิ ราหุล อนาคตมทฺธานํ สมณา วา พฺราหฺมณา วา กายกมฺมํ ปริโสเธสฺสนฺติ วจีกมฺมํ ปริโสเธสฺสนฺติ มโนกมฺมํ ปริโสเธสฺสนฺติ. สพฺเพ เต เอวเมวํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปจฺจเวกฺขิตฺวา กายกมฺมํ ปริโสเธสฺสนฺติ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปจฺจเวกฺขิตฺวา วจีกมฺมํ ปริโสเธสฺสนฺติ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปจฺจเวกฺขิตฺวา มโนกมฺมํ ปริโสเธสฺสนฺติ. เยปิ หิ เกจิ ราหุล เอตรหิ สมณา วา พฺราหฺมณา วา กายกมฺมํ ปริโสเธนฺติ,

วจีกัม์มํ ปริโสเธน์ติ, มโนกัม์มํ ปริโสเธน์ติ. สัพ์เพ เต เอวเมวํ ปัจ์จเวก์ขิต๎วา ปัจ์จเวก์ขิต๎วา กายกัม์มํ ปริโสเธน์ติ, ปัจ์จเวก์ขิต๎วา ปัจ์จเวก์ขิต๎วา วจีกัม์มํ ปริโสเธน์ติ, ปัจ์จเวก์ขิต๎วา ปัจ์จเวก์ขิต๎วา มโนกัม์มํ ปริโสเธน์ติ. ตัส๎มาติห เต ราหุล " ปัจ์จเวก์ขิต๎วา ปัจ์จเวก์ขิต๎วา กายกัม์มํ ปริโสเธส์สามิ, ปัจ์จเวก์ขิต๎วา ปัจ์จเวก์ขิต๎วา วจีกัม์มํ ปริโสเธส์สามิ, ปัจ์จเวก์ขิต๎วา ปัจ์จเวก์ขิต๎วา มโนกัม์มํ ปริโสเธส์สามีติ, เอวัญ์หิ เต ราหุล สิก์ขิตัพ์พัน์ติ. อิทมโวจ ภควา. อัต์ตมโน อายัส๎มา ราหุโล ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทีติ.

ราหุโลวาทสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ปฐมํ.

มหาราหุโลวาทสุตฺตํ.

เอวํ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปาวิสิ. อายสฺมาปิ โข ราหุโล ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ภควนฺตํ ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธิ. อถ โข ภควา อปโลเกตฺวา อายสฺมนฺตํ ราหุลํ อามนฺเตสิ "ยํ กิญฺจิ ราหุล รูปํ อตีตานาคตปจฺจุปฺปนฺนํ, อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา, โอฬาริกํ วา สุขุมํ วา, หีนํ วา ปณีตํ วา, ยํ ทูเร สนฺติเก วา; สพฺพํ รูปํ "เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ. เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพนฺติ. รูปเมว นุ โข ภควา, รูปเมว นุ โข สุคตาติ. รูปมฺปิ ราหุล, เวทนาปิ ราหุล, สญฺญาปิ ราหุล, สงฺขาราปิ ราหุล, วิญฺญาณมฺปิ ราหุลาติ. อถ โข อายสฺมา ราหุโล "โก นุชฺช ภควตา สมฺมุขา โอวาเทน โอวทิโต คามํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสติ, ตโต ปฏินิวตฺติตฺวา อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสีทิ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวา. อทฺทสา โข อายสฺมา สาริปุตฺโต อายสฺมนฺตํ ราหุลํ อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสินฺนํ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ

กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวา. ทิสฺวาน อายสฺมนฺตํ ราหุลํ อามนฺเตสิ "อานาปานสตึ ราหุล ภาวนํ ภาเวหิ, อานาปานสติ ราหุล ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสาติ. อถ โข อายสฺมา ราหุโล สายณฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต, เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา [illegible] นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน [illegible] "กถํ ภาวิตา [illegible] มหปฺผลา โหติ [illegible].

[illegible] ทนฺตา ตโจ [illegible] หทยํ ยกนํ กิโลมกํ [illegible]. ยํ วา ปนญฺญมฺปิ [illegible] อุปาทินฺนํ; อยํ วุจฺจติ [illegible]. ยา เจว โข ปน อชฺฌตฺติกา [illegible]. ยา จ พาหิรา ปฐวีธาตุ, ปฐวีธาตุ เรเวสา. ตํ "เนตํ [illegible] เมโส อตฺตาติ. เอวเมตํ ยถาภูตํ [illegible]มฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํ. เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย [illegible]สฺวา ปฐวีธาตุยา นิพฺพินฺทติ, ปฐวีธาตุยา จิตฺตํ วิราเชติ.

[illegible] จ ราหุล อาโปธาตุ? อาโปธาตุ สิยา อชฺฌตฺติกา,

สิยา พาหิรา. กตมา จ ราหุล อัช์ฌัต์ติกา อาโปธาตุ? ยํ อัช์ฌัต์ตํ ปัจ์จัต์ตํ อาโป อาโปคตํ อุปาทิณ์ณํ, เสย์ยถีทํ? ปิต์ตํ เสม์หํ ปุพ์โพ โลหิตํ เสโท เมโท อัส์สุ วสา เขโฬ สิงฆาณิกา ลสิกา มุต์ตํ; ยํ วา ปนัญ์ญัม์ปิ กิญ์จิ อัช์ฌัต์ตํ ปัจ์จัต์ตํ อาโป อาโปคตํ อุปาทิณ์ณํ; อยํ วุจ์จติ ราหุล อัช์ฌัต์ติกา อาโปธาตุ. ยา เจว โข ปน อัช์ฌัต์ติกา อาโปธาตุ, ยา จ พาหิรา อาโปธาตุ, อาโปธาตุ เรเวสา. ตํ "เนตํ มม, เนโสหมัส์มิ, น เมโส อัต์ตาติ" เอวเมตํ ยถาภูตํ สัม์มัป์ปัญ์ญาย ทัฏ์ฐัพ์พํ. เอวเมตํ ยถาภูตํ สัม์มัป์ปัญ์ญาย ทิส์วา อาโปธาตุยา นิพ์พินทติ, อาโปธาตุยา จิต์ตํ วิราเชติ.

กตมา จ ราหุล เตโชธาตุ? เตโชธาตุ สิยา อัช์ฌัต์ติกา, สิยา พาหิรา. กตมา จ ราหุล อัช์ฌัต์ติกา เตโชธาตุ? ยํ อัช์ฌัต์ตํ ปัจ์จัต์ตํ เตโช เตโชคตํ อุปาทิณ์ณํ, เสย์ยถีทํ? เยน จ สัน์ตัป์ปติ, เยน จ ชีรติ, เยน จ ปริฑัย์หติ, เยน จ อสิตํ ปีตํ ขายิตํ สายิตํ สัม์มา ปริณามํ คัจ์ฉติ; ยํ วา ปนัญ์ญัม์ปิ กิญ์จิ อัช์ฌัต์ตํ ปัจ์จัต์ตํ เตโช เตโชคตํ อุปาทิณ์ณํ; อยํ วุจ์จติ ราหุล อัช์ฌัต์ติกา เตโชธาตุ. ยา เจว โข ปน อัช์ฌัต์ติกา เตโชธาตุ, ยา จ พาหิรา เตโชธาตุ, เตโชธาตุ เรเวสา. ตํ "เนตํ มม, เนโสหมัส์มิ, น เมโส

[illegible] เอวเมตํ ยถาภูตํ สัม์มัป์ปัญ์ญาย ทัฏ์ฐัพ์พํ.
เอวเมตํ ยถาภูตํ สัม์มัป์ปัญ์ญาย ทิส์วา เตโชธาตุยา
นิพ์พินฺทติ, เตโชธาตุยา จิต์ตํ วิราเชติ.

กตมา จ ราหุล วาโยธาตุ? วาโยธาตุ สิยา อัช์ฌัต์ติกา,
สิยา พาหิรา. กตมา จ [illegible] อัช์ฌัต์ติกา วาโยธาตุ? ยํ
อัช์ฌัต์ตํ ปัจ์จัต์ตํ วาโย วาโยคตํ อุปาทิน์นํ, เส็ย์ยถีทํ?
อุท์ธังคมา วาตา, อโธคมา วาตา กุจ์ฉิสยา วาตา โกฏ์ฐสยา
วาตา อังคมังคานุสาริโน วาตา, อัส์สาโส ปัส์สาโส; ยํ วา
ปนัญ์ญัม์ปิ กิญ์จิ อัช์ฌัต์ตํ ปัจ์จัต์ตํ วาโย วาโยคตํ
อุปาทิน์นํ; [illegible] วุจ์จติ ราหุล อัช์ฌัต์ติกา วาโยธาตุ. ยา
เจว โข ปน อัช์ฌัต์ติกา วาโยธาตุ, ยา จ พาหิรา วาโยธาตุ
วาโยธาตุ เรเวสา. ตํ "เนตํ มม, เนโสหมัส์มิ, น เมโส
อัต์ตาติ [illegible] ถาภูตํ สัม์มัป์ปัญ์ญาย ทัฏ์ฐัพ์พํ,
เอวเมวํ ยถาภูตํ สัม์มัป์ปัญ์ญาย ทิส์วา วาโยธาตุยา
นิพ์พินฺทติ, วาโยธาตุยา จิต์ตํ วิราเชติ.

กตมา จ ราหุล อากาสธาตุ? อากาสธาตุ สิยา อัช์ฌัต์ติกา,
[illegible] พาหิรา. กตมา จ ราหุล อัช์ฌัต์ติกา อากาสธาตุ? ยํ
[illegible] อากาสํ [illegible]. เส็ย์ยถีทํ?
[illegible] นาสัจ์ฉิท์ทํ [illegible]
[illegible] ยัต์ถ จ [illegible]

สตฺตฏฺฐติ, เยน จ อสิตํ ปีตํ ขายิตํ สายิตํ อโธภาคา นิกฺขมติ; ยํ วา ปนญฺญมฺปิ กิญฺจิ อชฺฌตฺตํ ปจฺจตฺตํ อากาสํ อากาสคตํ อฆํ อฆคตํ วิวรํ วิวรคตํ อสมฺผุฏฺฐํ มํสโลหิเตหิ อชฺฌตฺตํ อุปาทิณฺณํ; อยํ วุจฺจติ ราหุล อชฺฌตฺติกา อากาสธาตุ. ยา เจว โข ปน อชฺฌตฺติกา อากาสธาตุ, ยา จ พาหิรา อากาสธาตุ, อากาสธาตุ เรเวสา. ตํ "เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํ. เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทิสฺวา อากาสธาตุยา นิพฺพินฺทติ, อากาสธาตุยา จิตฺตํ วิราเชติ.

ปฐวีสมํ ราหุล ภาวนํ ภาเวหิ, ปฐวีสมญฺหิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, อุปฺปนฺนา มนาปามนาปา ผสฺสา จิตฺตํ น ปริยาทาย ฐสฺสนฺติ. เสยฺยถาปิ ราหุล ปฐวิยา สุจิมฺปิ นิกฺขิปนฺติ, อสุจิมฺปิ นิกฺขิปนฺติ, คูถคตมฺปิ นิกฺขิปนฺติ, มุตฺตคตมฺปิ นิกฺขิปนฺติ, เขฬคตมฺปิ นิกฺขิปนฺติ, ปุพฺพคตมฺปิ นิกฺขิปนฺติ, โลหิตคตมฺปิ นิกฺขิปนฺติ, น จ เตน ปฐวี อฏฺฏียติ วา หรายติ วา ชิคุจฺฉติ วา; เอวเมว โข ตฺวํ ราหุล ปฐวีสมํ ภาวนํ ภาเวหิ. ปฐวีสมญฺหิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, อุปฺปนฺนา มนาปามนาปา ผสฺสา จิตฺตํ น ปริยาทาย ฐสฺสนฺติ.

อาโปสมํ ราหุล ภาวนํ ภาเวหิ, อาโปสมญฺหิ เต ราหุล

ภาวนํ ภาวยโต, อุปฺปนฺนา มนาปามนาปา ผสฺสา จิตฺตํ น ปริยาทาย ฐสฺสนฺติ. เสยฺยถาปิ ราหุล อาปสฺมึ สุจิมฺปิ โธวนฺติ, อสุจิมฺปิ โธวนฺติ, คูถคตมฺปิ โธวนฺติ, มุตฺตคตมฺปิ โธวนฺติ, เขฬคตมฺปิ โธวนฺติ, ปุพฺพคตมฺปิ โธวนฺติ, โลหิตคตมฺปิ โธวนฺติ, น จ เตน อาโป อฏฺฏิยติ วา หรายติ วา ชิคุจฺฉติ วา; เอวเมว โข ตฺวํ ราหุล อาโปสมํ ภาวนํ ภาเวหิ, อาโปสมญฺหิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, อุปฺปนฺนา มนาปามนาปา ผสฺสา จิตฺตํ น ปริยาทาย ฐสฺสนฺติ.

เตโชสมํ ราหุล ภาวนํ ภาเวหิ, เตโชสมญฺหิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, อุปฺปนฺนา มนาปามนาปา ผสฺสา จิตฺตํ น ปริยาทาย ฐสฺสนฺติ. เสยฺยถาปิ ราหุล เตโช สุจิมฺปิ ฑหติ, อสุจิมฺปิ ฑหติ, คูถคตมฺปิ ฑหติ, มุตฺตคตมฺปิ ฑหติ, เขฬคตมฺปิ ฑหติ, ปุพฺพคตมฺปิ ฑหติ โลหิตคตมฺปิ ฑหติ, น จ เตน เตโช อฏฺฏิยติ วา, หรายติ วา ชิคุจฺฉติ วา, เอวเมว โข ตฺวํ ราหุล เตโชสมํ ภาวนํ ภาเวหิ. เตโชสมญฺหิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, อุปฺปนฺนา มนาปามนาปา ผสฺสา จิตฺตํ น ปริยาทาย ฐสฺสนฺติ.

วาโยสมํ ราหุล ภาวนํ ภาเวหิ, วาโยสมญฺหิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, อุปฺปนฺนา มนาปามนาปา

[illegible] ปริยาทาย ฐัส์สัน์ติ. เสย์ยถาปิ ราหุล วาโย สุจิม์ปิ อุปวายติ, อสุจิม์ปิ อุปวายติ, คูถคตัม์ปิ อุปวายติ, มุต์ตคตัม์ปิ อุปวายติ, เขฬคตัม์ปิ อุปวายติ, ปุพ์พคตัม์ปิ อุปวายติ, โลหิตคตัม์ปิ อุปวายติ, น จ เตน วาโย อัฏ์ฏียติ วา หรายติ วา ชิคุจ์ฉติ วา; เอวเมว โข ตวํ ราหุล วาโยสมํ ภาวนํ ภาเวหิ, วาโยสมัญ์หิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, อุป์ปัน์นา มนาปามนาปา ผัส์สา จิต์ตํ น ปริยาทาย ฐัส์สัน์ติ.

อากาสสมํ ราหุล ภาวนํ ภาเวหิ, อากาสสมัญ์หิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, อุป์ปัน์นา มนาปามนาปา ผัส์สา จิต์ตํ น ปริยาทาย ฐัส์สัน์ติ. เสย์ยถาปิ ราหุล อากาโส น กัต์ถจิ ปติฏ์ฐิโต; เอวเมว โข ตวํ ราหุล อากาสสมํ ภาวนํ ภาเวหิ, อากาสสมัญ์หิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, อุป์ปัน์นา มนาปามนาปา ผัส์สา จิต์ตํ น ปริยาทาย ฐัส์สัน์ติ.

เมต์ตํ ราหุล ภาวนํ ภาเวหิ, เมต์ตัญ์หิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, โย พ์ยาปาโท โส ปหียิส์สติ. กรุณํ ราหุล ภาวนํ ภาเวหิ, กรุณัญ์หิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, ยา วิเหสา สา ปหียิส์สติ. มุทิตํ ราหุล ภาวนํ ภาเวหิ, มุทิตัญ์หิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, ยา อรติ สา ปหียิส์สติ. อุเปก์ขํ ราหุล ภาวนํ ภาเวหิ, อุเปก์ขัญ์หิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต,

โย ปฏิโฆ โส ปหียิสฺสติ. อสุภํ ราหุล ภาวนํ ภาเวหิ, อสุภญฺหิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, โย ราโค โส ปหียิสฺสติ. อนิจฺจสญฺญํ ราหุล ภาวนํ ภาเวหิ, อนิจฺจสญฺญญฺหิ เต ราหุล ภาวนํ ภาวยโต, โย อสฺมิมาโน โส ปหียิสฺสติ.

อานาปานสฺสตึ ราหุล ภาวนํ ภาเวหิ. อานาปานสฺสติ ราหุล ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา. กถํ ภาวิตา จ ราหุล อานาปานสฺสติ, กถํ พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา? อิธ ราหุล ภิกฺขุ อรญฺญคโต วา รุกฺขมูลคโต วา สุญฺญาคารคโต วา นิสีทติ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวา. โส สโตว อสฺสสติ, สโตว ปสฺสสติ. ทีฆํ วา อสฺสสนฺโต "ทีฆํ อสฺสสามี"ติ ปชานาติ, ทีฆํ วา ปสฺสสนฺโต "ทีฆํ ปสฺสสามี"ติ ปชานาติ. รสฺสํ วา อสฺสสนฺโต "รสฺสํ อสฺสสามี"ติ ปชานาติ, รสฺสํ วา ปสฺสสนฺโต "รสฺสํ ปสฺสสามี"ติ ปชานาติ. "สพฺพกายปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามี"ติ สิกฺขติ, "สพฺพกายปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามี"ติ สิกฺขติ. "ปสฺสมฺภยํ กายสงฺขารํ อสฺสสิสฺสามี"ติ สิกฺขติ, "ปสฺสมฺภยํ กายสงฺขารํ ปสฺสสิสฺสามี"ติ สิกฺขติ. "ปีติปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามี"ติ สิกฺขติ, "ปีติปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามี"ติ สิกฺขติ. "สุขปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามี"ติ สิกฺขติ, "สุขปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามี"ติ สิกฺขติ, "จิตฺตสงฺขารปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามี"ติ

สิกฺขติ. “จิตฺตสงฺขารปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. “ปสฺสมฺภยํ จิตฺตสงฺขารํ อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. “ปสฺสมฺภยํ จิตฺตสงฺขารํ ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. “จิตฺตปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ, “จิตฺตปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. “อภิปฺปโมทยํ จิตฺตํ อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. “อภิปฺปโมทยํ จิตฺตํ ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. “สมาทหํ จิตฺตํ อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. “สมาทหํ จิตฺตํ ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. วิโมจยํ จิตฺตํ อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ, “วิโมจยํ จิตฺตํ ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. “อนิจฺจานุปสฺสี อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ, อนิจฺจานุปสฺสี ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. “วิราคานุปสฺสี อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. “วิราคานุปสฺสี ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. “นิโรธานุปสฺสี อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ, “นิโรธานุปสฺสี ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. “ปฏินิสฺสคฺคานุปสฺสี อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. “ปฏินิสฺสคฺคานุปสฺสี ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ. เอวํ ภาวิตา โข ราหุล อานาปานสฺสติ เอวํ พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา; เอวํ ภาวิตาย โข ราหุล อานาปานสฺสติยา เอวํ พหุลีกตาย, เยปิ เต จริมกา อสฺสาสปสฺสาสา เตปิ วิทิตาว นิรุชฺฌนฺติ, โน อวิทิตาติ. อิทมโวจ ภควา. อตฺตมโน อายสฺมา ราหุโล ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทีติ.

มหาราหุโลวาทสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํ.

จูฬมาลุํโก๎ยวาทสุต์ตํ.

เอวํ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. อถ โข อายัส๎มโต มาลุํก๎ยปุต์ตัส์ส รโหคตัส์ส ปฏิสัล์ลีนัส์ส, เอวํ เจตโส ปริวิตัก์โก อุทปาทิ “ ยานิมานิ ทิฏ์ฐิคตานิ ภควตา อพ๎ยากตานิ ฐปิตานิ ปฏิก์ขิต์ตานิ “ สัส์สโต โลโกติปิ, อสัส์สโต โลโกติปิ, อัน์ตวา โลโกติปิ, อนัน์ตวา โลโกติปิ, ตํ ชีวํ ตํ สรีรัน์ติปิ, อัญ์ญํ ชีวํ อัญ์ญํ สรีรัน์ติปิ, โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติปิ, น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติปิ, โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติปิ, เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติปิ, ตานิ เม ภควา น พ๎ยากโรติ; ยานิ เม ภควา น พ๎ยากโรติ, ตัม์เม น รุจ์จติ, ตัม์เม นัก์ขมติ. โสหํ ภควัน์ตํ อุปสังกมิต๎วา เอตมัต์ถํ ปุจ์ฉิส์สามิ; สเจ เม ภควา พ๎ยากริส์สติ “ สัส์สโต โลโกติ วา, ฯ เป ฯ เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, เอวาหํ ภควติ พ๎รห๎มจริยํ จริส์สามิ. โน เจ ภควา พ๎ยากริส์สติ “ สัส์สโต โลโกติ วา, อสัส์สโต โลโกติ วา, อัน์ตวา โลโกติ วา, อนัน์ตวา โลโกติ วา, ตํ ชีวํ ตํ สรีรัน์ติ วา, อัญ์ญํ ชีวํ

อญฺญํ สรีรนฺติ วา, โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ วา, น โหติ ตถาคโต
ปรมฺมรณาติ วา, โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ วา, เนว
โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ วา, เอวาหํ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย
หีนายาวตฺติสฺสามีติ. อถ โข อายสฺมา มาลุงฺกฺยปุตฺโต สายณฺหสมยํ
ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน
โข อายสฺมา มาลุงฺกฺยปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ "อิธ
มยฺหํ ภนฺเต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส, เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก
อุทปาทิ "ยานิมานิ ทิฏฺฐิคตานิ ภควตา อพฺยากตานิ
ฐปิตานิ ปฏิกฺขิตฺตานิ "สสฺสโต โลโกติปิ, อสสฺสโต
โลโกติปิ, อนฺตวา โลโกติปิ, อนนฺตวา โลโกติปิ, ตํ
ชีวํ ตํ สรีรนฺติปิ, อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรีรนฺติปิ, โหติ
ตถาคโต ปรมฺมรณาติปิ, น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติปิ,
โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติปิ, เนว โหติ น
น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติปิ, ตานิ เม ภควา น
พฺยากโรติ; ยานิ เม ภควา น พฺยากโรติ, ตํ เม น รุจฺจติ,
ตํ เม น ขมติ. โสหํ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ
ปุจฺฉิสฺสามิ; สเจ ภควา พฺยากริสฺสติ "สสฺสโต โลโกติ วา,
อสสฺสโต โลโกติ วา, อนฺตวา โลโกติ วา, อนนฺตวา โลโกติ
วา, ตํ ชีวํ ตํ สรีรนฺติ วา, อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรีรนฺติ วา,

โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, เอวาหํ ภควติ พ๎รห๎มจริยํ จริส์สามิ; โน เจ เม ภควา พ๎ยากริส์สติ "สัส์สโต โลโกติ วา, อสัส์สโต โลโกติ วา, ฯเปฯ เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, เอวาหํ สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ติส์สามิ. สเจ ภควา ชานาติ "สัส์สโต โลโกติ, "สัส์สโต โลโกติ เม ภควา พ๎ยากโรตุ; สเจ ภควา ชานาติ "อสัส์สโต โลโกติ, อสัส์สโต โลโกติ เม ภควา พ๎ยากโรตุ; โน เจ ภควา ชานาติ สัส์สโต โลโกติ วา, อสัส์สโต โลโกติ วา, อชานโต โข ปน อปัส์สโต เอตเทว อุชุกํ โหติ, ยทิทํ น ชานามิ น ปัส์สามีติ. สเจ ภควา ชานาติ "อัน์ตวา โลโกติ, อัน์ตวา โลโกติ เม ภควา พ๎ยากโรตุ; สเจ ภควา ชานาติ "อนัน์ตวา โลโกติ, อนัน์ตวา โลโกติ เม ภควา พ๎ยากโรตุ; โน เจ ภควา ชานาติ "อัน์ตวา โลโกติ วา, อนัน์ตวา โลโกติ วา, อชานโต โข ปน อปัส์สโต เอตเทว อุชุกํ โหติ, ยทิทํ น ชานามิ น ปัส์สามีติ. สเจ ภควา ชานาติ "ตํ ชีวํ ตํ สรีรันติ, ตํ ชีวํ ตํ สรีรันติ เม ภควา พ๎ยากโรตุ; สเจ ภควา ชานาติ "อัญ์ญํ ชีวํ อัญ์ญํ สรีรันติ, อัญ์ญํ ชีวํ

[illegible] สรนฺติ วา, [illegible] ชานาสิ [illegible] ปสฺสามิ. [illegible] มรณาติ วา, น โหติ [illegible]

“สัส์สโต โลโกติ วา, อสัส์สโต โลโกติ วา, อัน์ตวา โลโกติ วา, อนัน์ตวา โลโกติ วา, ตํ ชีวํ ตํ สรีรัน์ติ วา, อัญ์ญํ ชีวํ อัญ์ญํ สรีรัน์ติ วา, โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วาติ. โนเหตํ ภัน์เต.” ต๎วํ วา ปน มํ เอวํ อวจ “อหํ ภัน์เต ภควติ พ๎รห๎มจริยํ จริส์สามิ, ภควา เม พ๎ยากริส์สติ “สัส์สโต โลโกติ วา, อสัส์สโต โลโกติ วา, อัน์ตวา โลโกติ วา, อนัน์ตวา โลโกติ วา, ตํ ชีวํ ตํ สรีรัน์ติ วา, อัญ์ญํ ชีวํ อัญ์ญํ สรีรัน์ติ วา, โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วาติ. โนเหตํ ภัน์เต. อิติ กิร มาลุํก๎ยปุต์ต เนวาหัน์ตํ วทามิ “เอหิ ต๎วํ มาลุํก๎ยปุต์ต มยิ พ๎รห๎มจริยํ จร, อหัน์เต พ๎ยากริส์สามิ สัส์สโต โลโกติ วา, อสัส์สโต โลโกติ วา, ฯ เป ฯ เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วาติ, นปิ กิร ต๎วํ วเทสิ “อหํ ภัน์เต ภควติ พ๎รห๎มจริยํ จริส์สามิ, ภควา เม พ๎ยากริส์สติ สัส์สโต โลโกติ วา, อสัส์สโต โลโกติ วา, ฯ เป ฯ เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วาติ, เอวํ

สัน์โต โมฆปุริส โก สัน์โต กํ ปัจ์จาจิก์ขสิ. โย โข
มาลุ๎ก์ยปุต์ต เอวํ วเทย์ย น ตาวาหํ ภควติ พ๎รห๎มจริยํ
จริส์สามิ, ยาว เม ภควา น พ๎ยากริส์สติ " สัส์สโต โลโกติ วา
อสัส์สโต โลโกติ วา, ฯ เป ฯ โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต
ปรัม์ มรณาติ วา, เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ
วาติ; อพ๎ยากตเมว ตํ มาลุ๎ก์ยปุต์ต ตถาคเตน อัส์ส. อถ โข
โส ปุค์คโล กาลํ กเรย์ย. เสย์ยถาปิ มาลุ๎ก์ยปุต์ต ปุริโส
สัล์เลน วิท์โธ อัส์ส สวิเสน คาฬ๎หปเลปเนน, ตัส์ส
มิต์ตามัจ์จา ญาติสาโลหิตา ภิสัก์กํ สัล์ลกัต์ตํ อุปัฏ์ฐเปย์ยุํ.
โส เอวํ วเทย์ย " น ตาวาหํ อิมํ สัล์ลํ อาหริส์สามิ,
ยาว น ตํ ปุริสํ ชานามิ เยนัม๎หิ วิท์โธ " ขัต์ติโย วา
พ๎ราห๎มโณ วา เวส์โส วา สุท์โทวาติ. โส เอวํ วเทย์ย
" น ตาวาหํ อิมํ สัล์ลํ อาหริส์สามิ, ยาว น ตํ ปุริสํ
ชานามิ เยนัม๎หิ วิท์โธ " เอวํนาโม เอวํโคต์โต อิติ
วาติ. โส เอวํ วเทย์ย " น ตาวาหํ อิมํ สัล์ลํ อาหริส์สามิ,
ยาว น ตํ ปุริสํ ชานามิ เยนัม๎หิ วิท์โธ " ทีโฆ วา
รัส์โส วา มัช์ฌิโม วาติ. โส เอวํ วเทย์ย " น ตาวาหํ
อิมํ สัล์ลํ อาหริส์สามิ, ยาว น ตํ ปุริสํ ชานามิ เยนัม๎หิ
วิท์โธ " กาโฬ วา สาโม วา มังคุรัจ์ฉวี วาติ. โส เอวํ

วเทยฺย "น ตาวาหํ อิมํ สลฺลํ อาหริสฺสามิ, ยาว น ตํ ปุริสํ ชานามิ เยนมฺหิ วิทฺโธ "อสุกสฺมึ คาเม วา นิคเม วา นคเร วาติ. โส เอวํ วเทยฺย "น ตาวาหํ อิมํ สลฺลํ อาหริสฺสามิ, ยาว น ตํ ธนุํ ชานามิ เยนมฺหิ วิทฺโธ ยทิ วา จาโป ยทิ วา โกทณฺโฑติ. โส เอวํ วเทยฺย "น ตาวาหํ อิมํ สลฺลํ อาหริสฺสามิ, ยาว น ตํ ชิยํ ชานามิ ยายมฺหิ วิทฺโธ ยทิ วา อกฺกสฺส ยทิ วา สณฺหสฺส. ยทิ วา นฺหารุสฺส ยทิ วา มรุวาย ยทิ วา ขีรปณฺณิโนติ. โส เอวํ วเทยฺย "น ตาวาหํ อิมํ สลฺลํ อาหริสฺสามิ, ยาว น ตํ กณฺฑํ ชานามิ เยนมฺหิ วิทฺโธ ยทิ วา คจฺฉํ,[1] ยทิ วา โรปิมนฺติ. โส เอวํ วเทยฺย "น ตาวาหํ อิมํ สลฺลํ อาหริสฺสามิ, ยาว น ตํ กณฺฑํ ชานามิ เยนมฺหิ วิทฺโธ ยสฺส ปตฺเตหิ วาชิตํ ยทิ วา คิชฺฌสฺส ยทิ วา กงฺกสฺส ยทิ วา กุลลสฺส ยทิ วา โมรสฺส ยทิ วา สิถิลหนุโนติ. โส เอวํ วเทยฺย "น ตาวาหํ อิมํ สลฺลํ อาหริสฺสามิ, ยาว น ตํ กณฺฑํ ชานามิ เยนมฺหิ วิทฺโธ ยสฺส นฺหารุนา ปริกฺขิตฺตํ ยทิ วา ควสฺส[2] ยทิ วา มหิสสฺส ยทิ วา โรรุวสฺส ยทิ วา เสมฺหารสฺสาติ. โส เอวํ

---

[1] ม. เอวํ. สี. ยุ. คจฺฉํ. [2] สี. ยุ. เอวํ. ม. มิคสฺส.

วเทย์ย น ตาวาหํ อิมํ สัล์ลํ อาหริส์สามิ ยาว น ตํ กัณ์ฑํ ชานามิ เยนัม๎หิ วิท์โธ ยทิ วา สัล์ลํ ยทิ วา ขุรัป์ปํ ยทิ วา เวกัณ์ฑํ* ยทิ วา นาราจํ ยทิ วา วัจ์ฉทัน์ตํ ยทิ วา กรวีรปัต์ตัน์ติ อัญ์ญาตเมว ตํ มาลุํก๎ยปุต์ต เตน ปุริเสน อัส์ส. อถ โข โส ปุริโส กาลํ กเรย์ย; เอวเมว โข มาลุํก๎ยปุต์ต โย เอวํ วเทย์ย "น ตาวาหํ ภควติ พ๎รห๎มจริยํ จริส์สามิ, ยาว ตํ เม ภควา น พ๎ยากริส์สติ สัส์สโต โลโกติ วา, อสัส์สโต โลโกติ วา, อัน์ตวา โลโกติ วา, อนัน์ตวา โลโกติ วา, ตํ ชีวํ ตํ สรีรัน์ติ วา, อัญ์ญํ ชีวํ อัญ์ญํ สรีรัน์ติ วา, โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา, เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วาติ, อพ๎ยากตเมว ตํ มาลุํก๎ยปุต์ต ตถาคเตน อัส์ส. อถ โข โส ปุค์คโล กาลํ กเรย์ย.

"สัส์สโต โลโกติ มาลุํก๎ยปุต์ต ทิฏ์ฐิยา สติ, พ๎รห๎มจริยวาโส อภวิส์สาติ. เอวํ โน. "อสัส์สโต โลโกติ มาลุํก๎ยปุต์ต ทิฏ์ฐิยา สติ, พ๎รห๎มจริยวาโส อภวิส์สาติ. เอวัม์ปิ โน. "สัส์สโต โลโกติ มาลุํก๎ยปุต์ต ทิฏ์ฐิยา สติ, "อสัส์สโต

* สี. ยุ. เวกัณ์ฑํ.

โลโกติ วา ทิฏ์ฐิยา สติ, อัต์เถว ชาติ, อัต์ถิ ชรา, อัต์ถิ มรณํ, สัน์ติ โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสา, เยสาหํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม นิฆาตํ ปัญ์ญเปมิ. " อัน์ตวา โลโกติ มาลุํก์ยปุต์ต ทิฏ์ฐิยา สติ, พ์รห์มจริยวาโส อภวิส์สาติ. เอวํ โน " อนัน์ตวา โลโกติ มาลุํก์ยปุต์ต ทิฏ์ฐิยา สติ, พ์รห์มจริยวาโส อภวิส์สาติ. เอวัม์ปิ โน. อัน์ตวา โลโกติ มาลุํก์ยปุต์ต ทิฏ์ฐิยา สติ, อนัน์ตวา โลโกติ วา ทิฏ์ฐิยา สติ, อัต์เถว ชาติ, อัต์ถิ ชรา, อัต์ถิ มรณํ, สัน์ติ โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสา. เยสาหํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม นิฆาตํ ปัญ์ญเปมิ. " ตํ ชีวํ ตํ สรีรัน์ติ มาลุํก์ยปุต์ต ทิฏ์ฐิยา สติ, พ์รห์มจริยวาโส อภวิส์สาติ. เอวํ โน. " อัญ์ญํ ชีวํ อัญ์ญํ สรีรัน์ติ มาลุํก์ยปุต์ต ทิฏ์ฐิยา สติ, พ์รห์มจริยวาโส อภวิส์สาติ. เอวัม์ปิ โน. " ตํ ชีวํ ตํ สรีรัน์ติ มาลุํก์ยปุต์ต ทิฏ์ฐิยา สติ, อัญ์ญํ ชีวํ อัญ์ญํ สรีรัน์ติ วา ทิฏ์ฐิยา สติ, อัต์เถว ชาติ, ฯ เป ฯ นิฆาตํ ปัญ์ญเปมิ. " โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ มาลุํก์ยปุต์ต ทิฏ์ฐิยา สติ, พ์รห์มจริยวาโส อภวิส์สาติ. เอวํ โน. " น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ มาลุํก์ยปุต์ต ทิฏ์ฐิยา สติ, พ์รห์มจริยวาโส อภวิส์สาติ. เอวัม์ปิ โน. " โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ มาลุํก์ยปุต์ต ทิฏ์ฐิยา สติ, น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ วา ทิฏ์ฐิยา

สติ, อตฺเถว ชาติ ฯ เป ฯ เยสาหํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม นิฆาตํ ปญฺญเปมิ. “โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรํ มรณาติ มาลุงฺกฺยปุตฺต ทิฏฺฐิยา สติ, พฺรหฺมจริยวาโส อภวิสฺสาติ. เอวํ โน. “เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรํ มรณาติ มาลุงฺกฺยปุตฺต ทิฏฺฐิยา สติ, พฺรหฺมจริยวาโส อภวิสฺสาติ. เอวมฺปิ โน. “โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรํ มรณาติ มาลุงฺกฺยปุตฺต ทิฏฺฐิยา สติ, เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรํ มรณาติ วา ทิฏฺฐิยา สติ, อตฺเถว ชาติ, อตฺถิ ชรา, อตฺถิ มรณํ, สนฺติ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา, เยสาหํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม นิฆาตํ ปญฺญเปมิ. ตสฺมาติห มาลุงฺกฺยปุตฺต อพฺยากตญฺจ เม อพฺยากตโต ธาเรถ, พฺยากตญฺจ เม พฺยากตโต ธาเรถ, กิญฺจ มาลุงฺกฺยปุตฺต มยา อพฺยากตํ? “สสฺสโต โลโกติ มาลุงฺกฺยปุตฺต มยา อพฺยากตํ, “อสสฺสโต โลโกติ มาลุงฺกฺยปุตฺต มยา อพฺยากตํ, “อนฺตวา โลโกติ มาลุงฺกฺยปุตฺต มยา อพฺยากตํ, อนนฺตวา โลโกติ มาลุงฺกฺยปุตฺต มยา อพฺยากตํ, “ตํ ชีวํ ตํ สรีรนฺติ มยา อพฺยากตํ, “อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรีรนฺติ มยา อพฺยากตํ, “โหติ ตถาคโต ปรํ มรณาติ มยา อพฺยากตํ, “น โหติ ตถาคโต ปรํ มรณาติ มยา อพฺยากตํ, โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรํ มรณาติ มยา อพฺยากตํ, “เนว โหติ น น โหติ

ตถาคโต ปรัม์ มรณาติ มยา อพ๎ยากตํ. กัส๎มา เจตํ มาลุํก๎ยปุต์ต มยา อพ๎ยากตํ; นเหตํ มาลุํก๎ยปุต์ต อัต์ถสัญ๎หิตํ นาทิพ๎รห๎มจริยกํ น นิพ์พิทาย น วิราคาย น นิโรธาย น อุปสมาย น อภิญ์ญาย น สัม์โพธาย น นิพ์พานาย สํวัต์ตติ; ตัส๎มา ตํ มยา อพ๎ยากตํ. กิญ์จ มาลุํก๎ยปุต์ต มยา พ๎ยากตํ? "อิทํ ทุก์ขัน์ติ มาลุํก๎ยปุต์ต มยา พ๎ยากตํ, "อยํ ทุก์ขสมุทโยติ มยา พ๎ยากตํ, "อยํ ทุก์ขนิโรโธติ มยา พ๎ยากตํ, "อยํ ทุก์ขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ มยา พ๎ยากตํ. กัส๎มา เจตํ มาลุํก๎ยปุต์ต มยา พ๎ยากตํ; เอตัญ๎หิ มาลุํก๎ยปุต์ต อัต์ถสัญ๎หิตํ, เอตํ อาทิพ๎รห๎มจริยกํ; เอตํ นิพ์พิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญ์ญาย สัม์โพธาย นิพ์พานาย สํวัต์ตติ; ตัส๎มา ตํ มยา พ๎ยากตํ. ตัส๎มาติห มาลุํก๎ยปุต์ต อพ๎ยากตัญ์จ เม อพ๎ยากตโต ธาเรถ, พ๎ยากตัญ์จ เม พ๎ยากตโต ธาเรถาติ. อิทมโวจ ภควา. อัต์ตมโน อายัส๎มา มาลุํก๎ยปุต์โต ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทีติ.

จูฬมาลุํโก๎ยวาทสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ตติยํ.

มหามาลุํโก๎ยวาทสุต์ตํ.

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถบิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. ตัต๎ร โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ “ ภิก์ขโวติ. “ ภทัน์เตติ เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ “ ธาเรถ โน ตุม๎เห ภิก์ขเว มยา เทสิตานิ บัญ์โจรัม์ภาคิยานิ สัญ์โญชนานีติ. เอวํ วุต์เต อายัส๎มา มาลุก๎ยปุต์โต ภควันตํ เอตทโวจ “ อหํ โข ภัน์เต ธาเรมิ ภควตา เทสิตานิ บัญ์โจรัม์ภาคิยานิ สัญ์โญชนานีติ. ยถา กถํ ปน ต๎วํ มาลุก๎ยปุต์ต ธาเรสิ มยา เทสิตานิ บัญ์โจรัม์ภาคิยานิ สัญ์โญชนานีติ. สัก์กายทิฏ์ฐึ โข อหํ ภัน์เต ภควตา โอรัม์ภาคิยํ สัญ์โญชนํ เทสิตํ ธาเรมิ, วิจิกิจ์ฉํ โข อหํ ภัน์เต ภควตา โอรัม์ภาคิยํ สัญ์โญชนํ เทสิตํ ธาเรมิ, สีลัพ์พัต์ตปรามาสํ โข อหํ ภัน์เต ภควตา โอรัม์ภาคิยํ สัญ์โญชนํ เทสิตํ ธาเรมิ, กามฉัน์ทํ โข อหํ ภัน์เต ภควตา โอรัม์ภาคิยํ สัญ์โญชนํ เทสิตํ ธาเรมิ, พ๎ยาปาทํ โข อหํ ภควตา โอรัม์ภาคิยํ สัญ์โญชนํ เทสิตํ ธาเรมิ. เอวํ โข อหํ ภัน์เต ธาเรมิ ภควตา เทสิตานิ บัญ์โจรัม์ภาคิยานิ สัญ์โญชนานีติ. กัส์ส นุ โข นาม ต๎วํ มาลุก๎ยปุต์ต มยา อิมานิ เอวํ

ปัญ์โจรัม์ภาคิยานิ สัญ์โญชนานิ เทสิตานิ ธาเรสิ, นนุ มาลุ์กยปุต์ต อัญ์ญติต์ถิยา ปริพ์พาชกา อิมินา ตรุณูปเมน อุปารัม์เภน อุปารัม์ภิส์สัน์ติ " ทหรัส์ส หิ มาลุ์กยปุต์ต กุมารัส์ส มัน์ทัส์ส อุต์ตานเสย์ยกัส์ส สัก์กาโยติปิ น โหติ, กุโต ปนัส์ส อุป์ปัช์ชิส์สติ สัก์กายทิฏ์ฐิ; อนุเสติ เต์ววัส์ส สัก์กายทิฏ์ฐานุสโย. ทหรัส์ส หิ มาลุ์กยปุต์ต กุมารัส์ส มัน์ทัส์ส อุต์ตานเสย์ยกัส์ส ธัม์มาติปิ น โหติ, กุโต ปนัส์ส อุป์ปัช์ชิส์สติ ธัม์เมสุ วิจิกิจ์ฉา; อนุเสติ เต์ววัส์ส วิจิกิจ์ฉานุสโย. ทหรัส์ส หิ กุมารัส์ส มัน์ทัส์ส อุต์ตานเสย์ยกัส์ส สีลาติปิ น โหติ, กุโต ปนัส์ส อุป์ปัช์ชิส์สติ สีเลสุ สีลัพ์พัต์ตปรามาโส; อนุเสติ เต์ววัส์ส สีลัพ์พัต์ตปรามาสานุสโย. ทหรัส์ส หิ มาลุ์กยปุต์ต กุมารัส์ส มัน์ทัส์ส อุต์ตานเสย์ยกัส์ส กามาติปิ น โหติ, กุโต ปนัส์ส อุป์ปัช์ชิส์สติ กาเมสุ กามฉัน์โท; อนุเสติ เต์ววัส์ส กามราคานุสโย. ทหรัส์ส หิ มาลุ์กยปุต์ต กุมารัส์ส มัน์ทัส์ส อุต์ตานเสย์ยกัส์ส สัต์ตาติปิ น โหติ, กุโต ปนัส์ส อุป์ปัช์ชิส์สติ สัต์เตสุ พ์ยาปาโท; อนุเสติ เต์ววัส์ส พ์ยาปาทานุสโย. นนุ มาลุ์กยปุต์ต อัญ์ญติต์ถิยา ปริพ์พาชกา อิมินา ตรุณูปเมน อุปารัม์เภน อุปารัม์ภิส์สัน์ตีติ.

เอวํ วุต์เต อายัส์มา อานัน์โท ภควัน์ตํ เอตทโวจ

[illegible]

ปัญโจรัมภาคิยานิ สัญโญชนานิ เทเสยย; ภควโต สุต๎วา ภิกขู ธาเรสสันตีติ. เตนหานันท สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสสามีติ. "เอวํ ภันเตติ โข อายัส๎มา อานันโท ภควโต ปัจจัสโสสิ. ภควา เอตทโวจ "อิธานันท อัสสุตวา ปุถุชชโน อริยานํ อทัสสาวี อริยธัมมัสส อโกวิโท อริยธัมเม อวินีโต, สัปปุริสานํ อทัสสาวี สัปปุริสธัมมัสส อโกวิโท สัปปุริสธัมเม อวินีโต, สักกายทิฏฐิปริยุฏฐิเตน เจตสา วิหรติ สักกายทิฏฐิปเรเตน, อุปปันนาย จ สักกายทิฏฐิยา นิสสรณํ ยถาภูตํ นัปปชานาติ; ตัสส สา สักกายทิฏฐิ ถามคตา อัปปฏิวินีตา โอรัมภาคิยสัญโญชนํ. วิจิกิจฉาปริยุฏฐิเตน เจตสา วิหรติ วิจิกิจฉาปเรเตน, อุปปันนาย จ วิจิกิจฉาย นิสสรณํ ยถาภูตํ นัปปชานาติ; ตัสส สา วิจิกิจฉา ถามคตา อัปปฏิวินีตา โอรัมภาคิยสัญโญชนํ สีลัพพัตตปรามาสปริยุฏฐิเตน เจตสา วิหรติ สีลัพพัตตปรามาสปเรเตน, อุปปันนัสส จ สีลัพพัตตปรามาสัสส นิสสรณํ ยถาภูตํ นัปปชานาติ; ตัสส โส สีลัพพัตตปรามาโส ถามคโต อัปปฏิวินีโต โอรัมภาคิยสัญโญชนํ. กามราคปริยุฏฐิเตน เจตสา วิหรติ กามราคปเรเตน, อุปปันนัสส จ กามราคัสส นิสสรณํ ยถาภูตํ นัปปชานาติ; ตัสส โส กามราโค ถามคโต อัปปฏิวินีโต

โอรมฺภาคิยสํโยชนํ. พฺยาปาทปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ
พฺยาปาทปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ พฺยาปาทสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ
นปฺปชานาติ; ตสฺส โส พฺยาปาโท ถามคโต อปฺปฏิวินีโต
โอรมฺภาคิยสํโยชนํ. สุตวา จ โข อานนฺท อริยสาวโก
อริยานํ ทสฺสาวี อริยธมฺมสฺส โกวิโท อริยธมฺเม สุวินีโต,
สปฺปุริสานํ ทสฺสาวี สปฺปุริสธมฺมสฺส โกวิโท สปฺปุริสธมฺเม
สุวินีโต น สกฺกายทิฏฺฐิปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ น
สกฺกายทิฏฺฐิปเรเตน, อุปฺปนฺนาย จ สกฺกายทิฏฺฐิยา นิสฺสรณํ
ยถาภูตํ ปชานาติ; ตสฺส สา สกฺกายทิฏฺฐิ สานุสยา ปหียติ.
น วิจิกิจฺฉาปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ น วิจิกิจฺฉาปเรเตน,
อุปฺปนฺนาย จ วิจิกิจฺฉาย นิสฺสรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ;
ตสฺส สา วิจิกิจฺฉา สานุสยา ปหียติ. น สีลพฺพตปรามาสปริยุฏฺฐิเตน
เจตสา วิหรติ น สีลพฺพตปรามาสปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ
สีลพฺพตปรามาสสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ; ตสฺส โส
สีลพฺพตปรามาโส สานุสโย ปหียติ. น กามราคปริยุฏฺฐิเตน
เจตสา วิหรติ น กามราคปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ กามราคสฺส
นิสฺสรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ; ตสฺส โส กามราโค สานุสโย
ปหียติ. น พฺยาปาทปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ น พฺยาปาทปเรเตน,
อุปฺปนฺนสฺส จ พฺยาปาทสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ;
ตสฺส โส พฺยาปาโท สานุสโย ปหียติ. โย อานนฺท มคฺโค

ยา ปฏิปทา ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปหานาย, ตํ มัค์คํ ตํ ปฏิปทํ อนาคัม์ม ปัญ์โจรัม์ภาคิยานิ สัญ์โญชนานิ ญัส์สติ วา ทัก์ขติ วา ปชหิส์สติ วาติ เนตํ ฐานํ วิช์ชติ. เสย์ยถาปิ อานัน์ท มหโต รุก์ขัส์ส ติฏ์ฐโต สารวโต ตจํ อัจ์เฉต์วา เผค์คุํ อัจ์เฉต์วา สารัจ์เฉโท ภวิส์สตีติ เนตํ ฐานํ วิช์ชติ; เอวเมว โข อานัน์ท โย มัค์โค ยา ปฏิปทา ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปหานาย, ตํ มัค์คํ ตํ ปฏิปทํ อนาคัม์ม ปัญ์โจรัม์ภาคิยานิ สัญ์โญชนานิ ญัส์สติ วา ทัก์ขติ วา ปชหิส์สติ วาติ เนตํ ฐานํ วิช์ชติ. โย จ โข อานัน์ท มัค์โค ยา ปฏิปทา ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปหานาย, ตํ มัค์คํ ตํ ปฏิปทํ อาคัม์ม ปัญ์โจรัม์ภาคิยานิ สัญ์โญชนานิ ญัส์สติ วา ทัก์ขติ วา ปชหิส์สติ วาติ ฐานเมตํ วิช์ชติ. เสย์ยถาปิ อานัน์ท มหโต รุก์ขัส์ส ติฏ์ฐโต สารวโต ตจํ เฉต์วา เผค์คุํ เฉต์วา สารัจ์เฉโท ภวิส์สตีติ ฐานเมตํ วิช์ชติ; เอวเมว โข อานัน์ท โย มัค์โค ยา ปฏิปทา ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปหานาย, ตํ มัค์คํ ตํ ปฏิปทํ อาคัม์ม ปัญ์โจรัม์ภาคิยานิ สัญ์โญชนานิ ญัส์สติ วา ทัก์ขติ วา ปชหิส์สติ วาติ ฐานเมตํ วิช์ชติ. เสย์ยถาปิ อานัน์ท คังคา นที ปูรา อุทกัส์ส สมติต์ติกา กากเปย์ยา, อถ โข ทุพ์พลโก

ปุริโส อาคจฺเฉยฺย "อหํ อิมิสฺสา คงฺคาย นทิยา ติริยํ พาหาย โสตํ เฉตฺวา โสตฺถินา ปารํ คจฺฉิสฺสามีติ, โส น สกฺกุเณยฺย คงฺคาย นทิยา ติริยํ พาหาย โสตํ เฉตฺวา โสตฺถินา ปารํ คนฺตุํ; เอวเมว โข อานนฺท ยสฺส กสฺสจิ สกฺกายนิโรธาย ธมฺเม เทสิยมาเน, จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ. เสยฺยถาปิ โส ทุพฺพลโก ปุริโส; เอวเมว เต ทฏฺฐพฺพา. เสยฺยถาปิ อานนฺท คงฺคา นที ปูรา อุทกสฺส สมติตฺติกา กากเปยฺยา. อถ พลวา ปุริโส อาคจฺเฉยฺย "อหํ อิมิสฺสา คงฺคาย นทิยา ติริยํ พาหาย โสตํ เฉตฺวา โสตฺถินา ปารํ คมิสฺสามีติ, โส สกฺกุเณยฺย คงฺคาย นทิยา ติริยํ พาหาย โสตํ เฉตฺวา โสตฺถินา ปารํ คนฺตุํ; เอวเมว โข อานนฺท ยสฺส กสฺสจิ สกฺกายนิโรธาย ธมฺเม เทสิยมาเน, จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสีทติ สนฺติฏฺฐติ วิมุจฺจติ. เสยฺยถาปิ โส พลวา ปุริโส; เอวเมว เต ทฏฺฐพฺพา. กตโม จ อานนฺท มคฺโค, กตมา จ ปฏิปทา, ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโญชนานํ ปหานาย? อิธานนฺท ภิกฺขุ อุปธิวิเวกา อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานา, สพฺพโส กายทุฏฺฐุลฺลานํ ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา, วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ, สวิตกฺกํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. โส ยเทว ตตฺถ โหติ รูปคตํ

เวทนาคตํ สญฺญาคตํ สงฺขารคตํ วิญฺญาณคตํ, เต ธมฺเม อนิจฺจโต ทุกฺขโต โรคโต คณฺฑโต สลฺลโต อฆโต อาพาธโต ปรโต ปโลกโต สุญฺญโต อนตฺตโต สมนุปสฺสติ. โส เตหิ ธมฺเมหิ จิตฺตํ ปฏิปาเปติ,[๑] โส เตหิ ธมฺเมหิ จิตฺตํ ปฏิปาเปตฺวา อมตาย ธาตุยา จิตฺตํ อุปสํหรติ เอตํ สนฺตํ เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สพฺพสงฺขารสมโถ สพฺพูปธิปฏินิสฺสคฺโค, ตณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานนฺติ. โส ตตฺถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, เตเนว ธมฺมราเคน ตาย ธมฺมนนฺทิยา, ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา, โอปปาติโก โหติ ตตฺถ ปรินิพฺพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา. อยมฺปิ โข อานนฺท มคฺโค อยํ ปฏิปทา, ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สํโยชนานํ ปหานาย. ปุน จ ปรํ อานนฺท ภิกฺขุ วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ฯ เป ฯ ตติยํ ฌานํ ฯ เป ฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. โส ยเทว ตตฺถ โหติ รูปคตํ เวทนาคตํ สญฺญาคตํ สงฺขารคตํ วิญฺญาณคตํ. ฯ เป ฯ สํโยชนานํ ปหานาย. ปุน จ ปรํ อานนฺท ภิกฺขุ สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา, ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา, นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา,

๑. สี. ยุ. ปฏิวาเปติ.

" อนันโต อากาโสติ อากาสานัญจายตนํ อุปสัมปัชช [illegible]. โส ยเทว ตัตถ โหติ เวทนาคตํ สัญญาคตํ [illegible] วิญญาณคตํ, เต ธัมเม อนิจจโต ทุกขโต โรคโต [illegible] [illegible] [illegible]ฆโต อาพาธโต ปรโต ปโลกโต สุญญโต [illegible] [illegible]. โส เตหิ ธัมเมหิ จิตตํ ปฏิปาเปติ, [illegible] [illegible] [illegible] ปฏิปาเปตวา อมตาย ธาตุยา จิตตํ [illegible] " [illegible] [illegible] เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สัพพสํขารสมโถ สัพพูปธิปฏินิสสัคโค, ตัณหักขโย วิราโค นิโรโธ นิพพานันติ. โส ตัตถัฏฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, เตเนว ธัมมราเคน ตาย ธัมมนันทิยา, ปัญจันนํ โอรัมภาคิยานํ สัญโญชนานํ ปริกขยา, โอปปาติโก โหติ ตัตถปรินิพพายี อนาวัตติธัมโม ตัสมา โลกา. อยัมปิ โข อานันท มัคโค อยํ ปฏิปทา ปัญจันนํ โอรัมภาคิยานํ สัญโญชนานํ ปหานาย. ปุน จปรํ อานันท ภิกขุ สัพพโส อากาสานัญจายตนํ สมติกกัมม, " อนันตํ วิญญาณันติ วิญญาณัญจายตนํ อุปสัมปัชช วิหรติ. โส ยเทว ตัตถ โหติ เวทนาคตํ ฯ เป ฯ สัญโญชนานํ ปหานาย. ปุน จปรํ อานันท ภิกขุ สัพพโส วิญญาณัญจายตนํ สมติกกัมม, " นัตถิ กิญจีติ อากิญจัญญายตนํ [illegible] วิหรติ. โส ยเทว ตัตถ โหติ เวทนาคตํ สัญญาคตํ สํขารคตํ

[illegible] เต ธัม๎เม อนิจ๎จโต ทุก๎ขโต โรคโต คัณ๎ฑโต
[illegible] อาพาธโต ปรโต ปโลกโต สุญ๎ญโต
[illegible] สติ. โส เตหิ ธัม๎เมหิ จิต๎ตํ ปฏิวาเปติ,
[illegible] เตหิ ธัม๎เมหิ จิต๎ตํ ปฏิวาเปต๎วา อมตาย ธาตุยา จิต๎ตํ
[illegible] หรติ " เอตํ สัน๎ตํ เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สัพ๎พสังขารสมโถ
สัพ๎พูปธิปฏินิส๎สัค๎โค, ตัณ๎หัก๎ขโย วิราโค นิโรโธ นิพ๎พานัน๎ติ.
[illegible] ตัต๎ถัฏ๎ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; โน เจ อาสวานํ
[illegible] ปาปุณาติ, เตเนว ธัม๎มราเคน ตาย ธัม๎มนัน๎ทิยา,
[illegible]ญ๎จัน๎นํ โอรัม๎ภาคิยานํ สัญ๎โญชนานํ ปริก๎ขยา, โอปปาติโก
[illegible] ตัต๎ถปรินิพ๎พายี อนาวัต๎ติธัม๎โม ตัส๎มา โลกา. อยํ
[illegible] อานัน๎ท มัค๎โค อยํ ปฏิปทา ปัญ๎จัน๎นํ โอรัม๎ภาคิยานํ
[illegible] ปหานายาติ. เอโส เจ ภัน๎เต [illegible]
[illegible] ปัญ๎จัน๎นํ โอรัม๎ภาคิยานํ สัญ๎โญชนานํ ปหานาย.
[illegible] กิญ๎จรหิ อิเธกัจ๎เจ ภิก๎ขู เจโตวิมุต๎ติโน เอกัจ๎เจ ภิก๎ขู
[illegible] เอต๎ถ โข เตสาหํ อานัน๎ท อินท๎ริยเวมัต๎ตตํ
[illegible] อิทมโวจ ภควา. อัต๎ตมโน อายัส๎มา อานัน๎โท
[illegible] ภาสิตํ อภินัน๎ทีติ.

มหามาลุโก๎ยวาทสุต๎ตํ นิฏ๎ฐิตํ จตุต๎ถํ.

ภัท์ทาลิสุต์ตํ ปัญ์จมํ.

[illegible] เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ [illegible] อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. ตัต์ร โข ภควา ภิก์ขู [illegible] " ภิก์ขโวติ. " ภทัน์เตติ เต ภิก์ขู ภควโต [illegible]. ภควา เอตทโวจ " อหํ โข ภิก์ขเว เอกาสนโภชนํ ภุญ์ชามิ; เอกาสนโภชนํ โข อหํ ภิก์ขเว ภุญ์ชมาโน อัป์ปาพาธตัญ์จ สัญ์ชานามิ อัป์ปาตังกตัญ์จ ลหุฏ์ฐานัญ์จ พลัญ์จ ผาสุวิหารัญ์จ. เอถ ตุม์เหปิ ภิก์ขเว เอกาสนโภชนํ ภุญ์ชถ; เอกาสนโภชนํ โข ภิก์ขเว ตุม์เหปิ ภุญ์ชมานา อัป์ปาพาธตัญ์จ สัญ์ชานิส์สถ อัป์ปาตังกตัญ์จ ลหุฏ์ฐานัญ์จ พลัญ์จ ผาสุวิหารัญ์จาติ. เอวํ วุต์เต อายัส์มา ภัท์ทาลิ ภควัน์ตํ เอตทโวจ " อหํ โข ภัน์เต น อุส์สหามิ เอกาสนโภชนํ ภุญ์ชิตุํ; เอกาสนโภชนัญ์หิ เม ภัน์เต ภุญ์ชโต สิยา กุก์กุจ์จํ, สิยา วิป์ปฏิสาโรติ. เตนหิ ต์วํ ภัท์ทาลิ, ยัต์ถ นิมัน์ติโต [illegible]ัส์สสิ, ตัต์ถ เอกเทสํ ภุญ์ชิต์วา เอกเทสํ นีหริต์วาปิ ปริภุญ์เชย์ยาสิ; เอวัม์ปิ โข ต์วํ ภัท์ทาลิ [illegible] [illegible]. เอวัม์ปิ โข อหํ ภัน์เต น อุส์สหามิ [illegible]; [illegible] เม ภัน์เต ภุญ์ชโต สิยา กุก์กุจ์จํ, [illegible]

ปฏิสาโรติ. อถ โข อายสฺมา ภทฺทาลิ, ภควโต สิกฺขาปเท ปญฺญาเปนฺเต, ภิกฺขุสํเฆ สิกฺขํ สมาทิยมาเน, อนุสฺสาหํ ปเวเทสิ. อถ โข อายสฺมา ภทฺทาลิ สพฺพนฺตํ เตมาสํ น ภควโต สมฺมุขีภาวํ อทาสิ, ยถา ตํ สตฺถุ สาสเน สิกฺขาย อปริปูรการี.[๑]

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู ภควโต จีวรกมฺมํ กโรนฺติ " นิฏฺฐิตจีวโร ภควา เตมาสจฺจเยน จาริกํ ปกฺกมิสฺสติ. อถ โข อายสฺมา ภทฺทาลิ, เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เตหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ ภทฺทาลึ เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ " อิทํ โข อาวุโส ภทฺทาลิ ภควโต จีวรกมฺมํ กรียติ " นิฏฺฐิตจีวโร ภควา เตมาสจฺจเยน จาริกํ ปกฺกมิสฺสติ. อิงฺฆาวุโส ภทฺทาลิ เอตํ เทสํ สาธุกํ มนสิกโรหิ, มา เต ปจฺฉา ทุกฺกรตรํ อโหสิ. " เอวมาวุโสติ โข อายสฺมา ภทฺทาลิ เตสํ ภิกฺขูนํ ปฏิสฺสุตฺวา, เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ภทฺทาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ

---

๑ อปริปูรการีติปิ ปาโฐ.

"[illegible] ภัน๎เต อัจ๎จัค๎คมา ยถาพาลํ ยถามูฬ๎หํ ยถาอกุสลํ, โยหํ ภควตา สิก๎ขาปเท ปัญ๎ญาปิยมาเน, ภิก๎ขุสํเฆ สิก๎ขํ สมาทิยมาเน, อนุส๎สาหํ ปเวเทสึ. ตัส๎ส เม ภัน๎เต ภควา อัจ๎จยํ อัจ๎จยโต ปฏิค๎คัณ๎หาตุ อายตึ สํวรายาติ. ตัค๎ฆ ต๎วํ ภัท๎ทาลิ อัจ๎จโย อัจ๎จัค๎คมา ยถาพาลํ ยถามูฬ๎หํ ยถาอกุสลํ, ยํ ต๎วํ มยา สิก๎ขาปเท ปัญ๎ญาปิยมาเน, ภิก๎ขุสํเฆ สิก๎ขํ สมาทิยมาเน, อนุส๎สาหํ ปเวเทสิ. สมโยปิ โข เต ภัท๎ทาลิ อัป๎ปฏิวิท๎โธ อโหสิ "ภควา โข สาวัต๎ถิยํ วิหรติ, ภควาปิ มํ ชานิส๎สติ "ภัท๎ทาลิ นาม ภิก๎ขุ สัต๎ถุ สาสเน สิก๎ขาย อปริปูรการีติ. อยัม๎ปิ โข เต ภัท๎ทาลิ สมโย อัป๎ปฏิวิท๎โธ อโหสิ. สมโยปิ โข เต ภัท๎ทาลิ อัป๎ปฏิวิท๎โธ อโหสิ "สัม๎พหุลา โข ภิก๎ขู สาวัต๎ถิยํ วัส๎สํ อุปคตา, เตปิ มํ ชานิส๎สัน๎ติ "ภัท๎ทาลิ นาม ภิก๎ขุ สัต๎ถุ สาสเน สิก๎ขาย อปริปูรการีติ. อยัม๎ปิ โข เต ภัท๎ทาลิ สมโย อัป๎ปฏิวิท๎โธ อโหสิ. สมโยปิ โข เต ภัท๎ทาลิ อัป๎ปฏิวิท๎โธ อโหสิ "สัม๎พหุลา โข ภิก๎ขุนิโย สาวัต๎ถิยํ วัส๎สํ อุปคตา, ตาปิ มํ ชานิส๎สัน๎ติ "ภัท๎ทาลิ นาม ภิก๎ขุ สัต๎ถุ สาสเน สิก๎ขาย อปริปูรการีติ. อยัม๎ปิ โข เต ภัท๎ทาลิ สมโย อัป๎ปฏิวิท๎โธ อโหสิ. สมโยปิ โข เต ภัท๎ทาลิ อัป๎ปฏิวิท๎โธ อโหสิ "[illegible] ปฏิวสัน๎ติ, เตปิ [illegible]

[illegible] "ภทฺทาลิ นาม ภิกฺขุ สตฺถุ สาสเน สิกฺขาย
อปริปูรการีติ. อยมฺปิ โข เต ภทฺทาลิ สมโย อปฺปฏิวิทฺโธ
[illegible] สมโยปิ โข เต ภทฺทาลิ อปฺปฏิวิทฺโธ อโหสิ
"[illegible] โข อุปาสิกา [illegible]. ตาปิ มํ
[illegible] "ภทฺทาลิ [illegible] สิกฺขาย
[illegible]. [illegible] ภทฺทาลิ สมโย อปฺปฏิวิทฺโธ
[illegible] อปฺปฏิวิทฺโธ อโหสิ "สมฺพหุลา
[illegible] อุปคตา,
[illegible]
โคตมสฺส สาวโก เถรญฺญตโร สตฺถุ สาสเน สิกฺขาย
อปริปูรการีติ. อยมฺปิ โข เต ภทฺทาลิ สมโย อปฺปฏิวิทฺโธ
[illegible]. อจฺจโย มํ ภนฺเต อจฺจคมา ยถาพาลํ ยถามูฬฺหํ
[illegible]. โยหํ ภควตา สิกฺขาปเท ปญฺญาปิยมาเน,
[illegible] สิกฺขํ สมาทิยมาเน, อนุสฺสาหํ ปเวเทสึ. ตสฺส
[illegible] ภนฺเต ภควา อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏิคฺคณฺหาตุ อายตึ
[illegible]. ตคฺฆ ตฺวํ ภทฺทาลิ อจฺจโย อจฺจคมา ยถาพาลํ
[illegible] ยถาอกุสลํ, ยํ ตฺวํ มยา สิกฺขาปเท ปญฺญาปิยมาเน,
[illegible] สมาทิยมาเน, อนุสฺสาหํ [illegible].
[illegible] ภทฺทาลิ อิธสฺส ภิกฺขุ อุภโตภาควิมุตฺโต,
[illegible] "เอหิ เม ตฺวํ ภิกฺขุ ปงฺเก สงฺกโม

โหหีติ. อปิ นุ โข โส สังกเมย์ย วา, อัญ์เญน วา กายํ สัน์นาเมย์ย, โนติ วา วเทย์ยาติ. โนเหตํ ภัน์เต. ตํ กิํ มัญ์ญสิ ภัท์ทาลิ อิธัส์ส ภิก์ขุ ปัญ์ญาวิมุต์โต. กายสัก์ขี. ทิฏ์ฐิปัต์โต. สัท์ธาวิมุต์โต. ธัม์มานุสารี. สัท์ธานุสารี, ตมหํ เอวํ วเทย์ยํ "เอหิ เม ต๎วํ ภิก์ขุ ปังเก สังกโม โหหีติ. อปิ นุ โข โส สังกเมย์ย วา, อัญ์เญน วา กายํ สัน์นาเมย์ย, โนติ วา วเทย์ยาติ. โนเหตํ ภัน์เต. ตํ กิํ มัญ์ญสิ ภัท์ทาลิ อปิ นุ ต๎วํ ภัท์ทาลิ ตัส์มิํ สมเย อุภโตภาควิมุต์โต วา โหสิ ปัญ์ญาวิมุต์โต วา กายสัก์ขี วา ทิฏ์ฐิปัต์โต วา สัท์ธาวิมุต์โต วา ธัม์มานุสารี วา สัท์ธานุสารี วาติ. โนเหตํ ภัน์เต. นนุ ต๎วํ ภัท์ทาลิ ตัส์มิํ สมเย ริต์โต ตุจ์โฉ อปรัท์โธติ. เอวํ ภัน์เต. อัจ์จโย มํ ภัน์เต อัจ์จคมา ยถาพาลํ ยถามู๎ฬ๎หํ ยถาอกุสลํ, โยหํ ภควตา สิก์ขาปเท ปัญ์ญาปิยมาเน, ภิก์ขุสํเฆ สิก์ขํ สมาทิยมาเน, อนุส์สาหํ ปเวเทสิํ. ตัส์ส เม ภัน์เต ภควา อัจ์จยํ อัจ์จยโต ปฏิค์คัณ๎หาตุ อายติํ สํวรายาติ. ตัค์ฆ ต๎วํ ภัท์ทาลิ อัจ์จโย อัจ์จคมา ยถาพาลํ ยถามู๎ฬ๎หํ ยถาอกุสลํ, ยํ ต๎วํ มยา สิก์ขาปเท ปัญ์ญาปิยมาเน, ภิก์ขุสํเฆ สิก์ขํ สมาทิยมาเน, อนุส์สาหํ ปเวเทสิ. ยโต จ โข ต๎วํ ภัท์ทาลิ อัจ์จยํ อัจ์จยโต ทิส๎วา ยถาธัม์มํ ปฏิกโรสิ, ตัน์เต มยํ ปฏิค์คัณ๎หาม.

วุฑฺฒิเหสา ภทฺทาลิ อริยสฺส วินเย, โย อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรติ อายตึ สํวรํ อาปชฺชติ. อิธ ภทฺทาลิ เอกจฺโจ ภิกฺขุ สตฺถุสาสเน สิกฺขาย อปริปูรการี โหติ; ตสฺส เอวํ โหติ "ยนฺนูนาหํ วิวิตฺตํ เสนาสนํ ภเชยฺยํ อรญฺญํ รุกฺขมูลํ ปพฺพตํ กนฺทรํ คิริคุหํ สุสานํ วนปตฺถํ อพฺโภกาสํ ปลาลปุญฺชํ "อปฺเปวนามาหํ อุตฺตริ มนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสสํ สจฺฉิกเรยฺยนฺติ. โส วิวิตฺตํ เสนาสนํ ภชติ อรญฺญํ รุกฺขมูลํ ปพฺพตํ กนฺทรํ คิริคุหํ สุสานํ วนปตฺถํ อพฺโภกาสํ ปลาลปุญฺชํ. ตสฺส ตถา วูปกฏฺฐสฺส วิหรโต, สตฺถาปิ อุปวทติ, อนุวิจฺจ วิญฺญู สพฺรหฺมจารีปิ อุปวทนฺติ, เทวตาปิ อุปวทนฺติ, อตฺตาปิ อตฺตานํ อุปวทติ; โส สตฺถาราปิ อุปวทิโต, อนุวิจฺจ วิญฺญูหิ สพฺรหฺมจารีหิ อุปวทิโต, เทวตาหิปิ อุปวทิโต, อตฺตนาปิ อตฺตา อุปวทิโต, น อุตฺตริ มนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสสํ สจฺฉิกโรติ; ตํ กิสฺส เหตุ? เอวญฺเหตํ[๑] ภทฺทาลิ โหติ ยถา ตํ สตฺถุ สาสเน สิกฺขาย อปริปูรการิสฺส. อิธ ปน ภทฺทาลิ เอกจฺโจ ภิกฺขุ สตฺถุ สาสเน สิกฺขาย ปริปูรการี โหติ; ตสฺส ตํ เอวํ โหติ "ยนฺนูนาหํ วิวิตฺตํ เสนาสนํ ภเชยฺยํ อรญฺญํ รุกฺขมูลํ ปพฺพตํ กนฺทรํ

---

๑ ... เอวญฺหิตํ.

คิริคุหํ สุสานํ วนปัต์ถํ อัพ์โภกาสํ ปลาลปุญ์ชํ "อปิ์เปว นามาหํ อุต์ตริํ มนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ สัจ์ฉิกเรย์ยัน์ติ. โส วิวิต์ตํ เสนาสนํ ภชติ อรัญ์ญํ รุก์ขมูลํ ปัพ์พตํ กัน์ทรํ คิริคุหํ สุสานํ วนปัต์ถํ อัพ์โภกาสํ ปลาลปุญ์ชํ. ตัส์ส ตถา วูปกัฏ์ฐัส์ส วิหรโต, สัต์ถาปิ น อุปวทติ, อนุวิจ์จ วิญ์ญู สพ์รห์มจารี น อุปวทัน์ติ, เทวตาปิ น อุปวทัน์ติ, อัต์ตาปิ อัต์ตานํ น อุปวทติ, โส สัต์ถาราปิ อนุปวทิโต, อนุวิจ์จ วิญ์ญูหิ? สพ์รห์มจารีหิ อนุปวทิโต, เทวตาหิปิ อนุปวทิโต, อัต์ตนาปิ อัต์ตา อนุปวทิโต, อุต์ตริํ มนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ สัจ์ฉิกโรติ. โส วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ, สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; ตํ กิส์ส เหตุ? เอวัญ์หิตํ ภัท์ทาลิ โหติ ยถา ตํ สัต์ถุ สาสเน สิก์ขาย ปริปูรการิส์ส. ปุนจ ปรํ ภัท์ทาลิ ภิก์ขุ วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา, อัช์ฌัต์ตํ สัม์ปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ, อวิตัก์กํ อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; ตํ กิส์ส เหตุ? เอวัญ์หิตํ ภัท์ทาลิ โหติ, ยถา ตํ สัต์ถุ สาสเน สิก์ขาย ปริปูรการิส์ส. ปุน จ ปรํ ภัท์ทาลิ ภิก์ขุ ปีติยา จ วิราคา ฯ เป ฯ ตติยํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; ตํ กิส์ส เหตุ? เอวัญ์หิตํ ภัท์ทาลิ โหติ,

ยถา ตํ สัต์ถุ สาสเน สิก์ขาย ปริปูรการิส์ส. ปุน จ ปรํ
ภัท์ทาลิ ภิก์ขุ สุขัส์ส จ ปหานา ฯ เป ฯ จตุต์ถํ ฌานํ
อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; ตํ กิส์ส เหตุ? เอวัญ์เหตํ ภัท์ทาลิ โหติ,
ยถา ตํ สัต์ถุ สาสเน สิก์ขาย ปริปูรการิส์ส. โส เอวํ สมาหิเต
จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต
กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต ปุพ์เพนิวาสานุส์สติญาณาย จิต์ตํ
อภินิน์นาเมติ. โส อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ; เสย์ยถีทํ?
เอกัม์ปิ ชาตึ ฯ เป ฯ อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ
ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ; ตํ กิส์ส เหตุ? เอวัญ์เหตํ ภัท์ทาลิ
โหติ, ยถา ตํ สัต์ถุ สาสเน สิก์ขาย ปริปูรการิส์ส. โส เอวํ
สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส
มุทุภูเต กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต สัต์ตานํ จุตูปปาตญาณาย
จิต์ตํ อภินิน์นาเมติ. โส ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน
อติก์กัน์ตมานุสเกน, สัต์เต ปัส์สติ จวมาเน อุปปัช์ชมาเน
หีเน ปณีเต สุวัณ์เณ ทุพ์พัณ์เณ สุคเต ทุค์คเต ยถากัม์มูปเค
สัต์เต ปชานาติ “อิเม วต โภน์โต สัต์ตา กายทุจ์จริเตน
สมัน์นาคตา ฯ เป ฯ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัน์นา; อิเม วา ปน
โภน์โต สัต์ตา กายสุจ์จริเตน สมัน์นาคตา ฯ เป ฯ สุคตึ
สัค์คํ โลกํ อุปปัน์นาติ. อิติ ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน
อติก์กัน์ตมานุสเกน ฯ เป ฯ ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชานาติ; ตํ

กิสฺส เหตุ? เอวญฺเหตํ ภทฺทาลิ โหติ, ยถา ตํ สตฺถุ สาสเน สิกฺขาย ปริปูรการิสฺส. โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต อาสวานํ ขยญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ; โส "อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ฯ เป ฯ อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. "อิเม อาสวาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ อาสวสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ อาสวนิโรโธติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ตสฺส เอวํ ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ, ทิฏฺฐาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ, ภวาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ, อวิชฺชาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ; วิมุตฺตสฺมึ วิมุตฺตมิติ ญาณํ โหติ "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาติ, ตํ กิสฺส เหตุ? เอวญฺเหตํ ภทฺทาลิ โหติ, ยถา ตํ สตฺถุ สาสเน สิกฺขาย ปริปูรการิสฺสาติ. เอวํ วุตฺเต อายสฺมา ภทฺทาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ โก นุ โข ภนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยนมิเธกจฺจํ ภิกฺขุํ ปวยฺห ปวยฺห การณํ กโรนฺติ; โก ปน ภนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยนมิเธกจฺจํ ภิกฺขุํ โน ตถา ปวยฺห ปวยฺห การณํ กโรนฺตีติ. อิธ ภทฺทาลิ เอกจฺโจ ภิกฺขุ อภิณฺหาปตฺติโก โหติ อาปตฺติพหุโล, โส

ภิก์ขูหิ วุจ์จมาโน อัญ์เญนัญ์ญํ ปฏิจรติ, พหิท์ธา กถํ อปนาเมติ, โกปัญ์จ โทสัญ์จ อัปัจ์จยัญ์จ ปาตุกโรติ, น สัม์มา วัต์ตติ, น โลมํ ปาเตติ, น นิต์ถารํ วัต์ตติ; เยน สํโฆ อัต์ตมโน โหติ, ตํ กโรมีติ นาห. ตัต์ร ภัท์ทาลิ ภิก์ขูนํ เอวํ โหติ "อยํ โข อาวุโส ภิก์ขุ อภิณ์หาปัต์ติโก อาปัต์ติพหุโล, โส ภิก์ขูหิ วุจ์จมาโน อัญ์เญนัญ์ญํ ปฏิจรติ, พหิท์ธา กถํ อปนาเมติ, โกปัญ์จ โทสัญ์จ อัปัจ์จยัญ์จ ปาตุกโรติ, น สัม์มา วัต์ตติ, น โลมํ ปาเตติ, น นิต์ถารํ วัต์ตติ; เยน สํโฆ อัต์ตมโน โหติ, ตํ กโรมีติ นาห. สาธุ วตายัส์มัน์โต อิมัส์ส ภิก์ขุโน ตถา ตถา อุปปริก์ขถ, ยถยิทํ* อธิกรณํ น ขิป์ปเมว วูปสัม์เมย์ยาติ. ตัส์ส โข เอวํ ภัท์ทาลิ ภิก์ขุโน ภิก์ขู ตถา ตถา อุปปริก์ขัน์ติ, ยถยิทํ อธิกรณํ น ขิป์ปเมว วูปสัม์มติ. อิธ ปน ภัท์ทาลิ เอกัจ์โจ ภิก์ขุ อภิณ์หาปัต์ติโก โหติ อาปัต์ติพหุโล, โส ภิก์ขูหิ วุจ์จมาโน นาญ์เญนัญ์ญํ ปฏิจรติ, พหิท์ธา กถํ น อปนาเมติ, น โกปัญ์จ โทสัญ์จ อัปัจ์จยัญ์จ ปาตุกโรติ, สัม์มา วัต์ตติ, โลมํ ปาเตติ, นิต์ถารํ วัต์ตติ; เยน สํโฆ อัต์ตมโน โหติ, ตํ กโรมีติ อาห. ตัต์ร ภัท์ทาลิ ภิก์ขูนํ เอวํ

---

* สี.ยุ. ยถาส์สิทํ.

โหติ "อยํ โข อาวุโส ภิก์ขุ อภิณ์หาปัต์ติโก อาปัต์ติพหุโล, โส ภิก์ขูหิ วุช์ชมาโน นาญ์เญนัญ์ญํ ปฏิจรติ, พหิท์ธา กถํ น อปนาเมติ, น โกปัญ์จ โทสัญ์จ อัป์ปัจ์จยัญ์จ ปาตุกโรติ, สัม์มา วัต์ตติ, โลมํ ปาเตติ, นิต์ถารํ วัต์ตติ; เยน สํโฆ อัต์ตมโน โหติ, ตํ กโรมีติ อาห. สาธุ วตายัส์มัน์โต อิมัส์ส ภิก์ขุโน ตถา ตถา อุปปริก์ขถ, ยถยิทํ อธิกรณํ ขิป์ปเมว วูปสัม์เมย์ยาติ. ตัส์ส โข เอวํ ภัท์ทาลิ ภิก์ขุโน ภิก์ขู ตถา ตถา อุปปริก์ขัน์ติ, ยถยิทํ อธิกรณํ ขิป์ปเมว วูปสัม์มติ. อิธ ภัท์ทาลิ เอกัจ์โจ ภิก์ขุ อธิจ์จาปัต์ติโก โหติ อนาปัต์ติพหุโล, โส ภิก์ขูหิ วุช์ชมาโน อัญ์เญนัญ์ญํ ปฏิจรติ, พหิท์ธา กถํ อปนาเมติ, โกปัญ์จ โทสัญ์จ อัป์ปัจ์จยัญ์จ ปาตุกโรติ, น สัม์มา วัต์ตติ, น โลมํ ปาเตติ, น นิต์ถารํ วัต์ตติ; เยน สํโฆ อัต์ตมโน โหติ, ตํ กโรมีติ นาห. ตัต์ร ภัท์ทาลิ ภิก์ขูนํ เอวํ โหติ "อยํ โข อาวุโส ภิก์ขุ อธิจ์จาปัต์ติโก อนาปัต์ติพหุโล. โส ภิก์ขูหิ วุช์ชมาโน อัญ์เญนัญ์ญํ ปฏิจรติ, พหิท์ธา กถํ อปนาเมติ, โกปัญ์จ โทสัญ์จ อัป์ปัจ์จยัญ์จ ปาตุกโรติ, น สัม์มา วัต์ตติ, น โลมํ ปาเตติ, น นิต์ถารํ วัต์ตติ; เยน สํโฆ อัต์ตมโน โหติ, ตํ กโรมีติ นาห. สาธุ วตายัส์มัน์โต อิมัส์ส ภิก์ขุโน ตถา ตถา อุปปริก์ขถ, ยถยิทํ อธิกรณํ น ขิป์ปเมว วูปสัม์เมย์ยาติ. ตัส์ส

โข เอวํ ภทฺทาลิ ภิกฺขุโน ภิกฺขู ตถา ตถา อุปปริกฺขนฺติ, ยถยิทํ อธิกรณํ น ขิปฺปเมว วูปสมฺมติ. อิธ ปน ภทฺทาลิ เอกจฺโจ ภิกฺขุ อธิจฺจาปตฺติโก โหติ อนาปตฺติพหุโล, โส ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน นาญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ, น พหิทฺธา กถํ อปนาเมติ, น โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกโรติ, สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, นิตฺถารํ วตฺตติ; เยน สงฺโฆ อตฺตมโน โหติ, ตํ กโรมีติ อาห. ตตฺร ภทฺทาลิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ "อยํ โข อาวุโส ภิกฺขุ อธิจฺจาปตฺติโก อนาปตฺติพหุโล, โส ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน นาญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ, น พหิทฺธา กถํ อปนาเมติ, น โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกโรติ, สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, นิตฺถารํ วตฺตติ; เยน สงฺโฆ อตฺตมโน โหติ, ตํ กโรมีติ อาห. สาธุ วตายสฺมนฺโต อิมสฺส ภิกฺขุโน ตถา ตถา อุปปริกฺขถ, ยถยิทํ อธิกรณํ ขิปฺปเมว วูปสมฺเมยฺยาติ. ตสฺส โข เอวํ ภทฺทาลิ ภิกฺขุโน ภิกฺขู ตถา ตถา อุปปริกฺขนฺติ, ยถยิทํ อธิกรณํ ขิปฺปเมว วูปสมฺมติ. อิธ ภทฺทาลิ เอกจฺโจ ภิกฺขุ สทฺธามตฺตเกน วหติ เปมมตฺตเกน. ตตฺร ภทฺทาลิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ "อยํ โข อาวุโส ภิกฺขุ สทฺธามตฺตเกน วหติ เปมมตฺตเกน; สเจ มยํ อิมํ ภิกฺขุ ปวยฺห ปวยฺห การณํ กาเรสฺสาม " มา ยมฺปิสฺส ตํ สทฺธามตฺตกํ เปมมตฺตกํ, ตมฺหาปิ ปริหายีติ. เสยฺยถาปิ ภทฺทาลิ ปุริสสฺส เอกํ จกฺขุ, ตสฺส มิตฺตามจฺจา ญาติสาโลหิตา

ตํ เอกํ จกฺขุํ รกฺเขยฺยุํ " มา ยมฺปิสฺส ตํ เอกํ จกฺขุํ ตมฺปิ ปริหายีติ; เอวเมว โข ภทฺทาลิ อิเธกจฺโจ ภิกฺขุ สทฺธามตฺตเกน วหติ เปมมตฺตเกน. ตตฺร ภิกฺขุ ภทฺทาลิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ " อยํ โข อาวุโส ภิกฺขุ สทฺธามตฺตเกน วหติ เปมมตฺตเกน; สเจ มยํ อิมํ ภิกฺขุํ ปวยฺห ปวยฺห การณํ กาเรสฺสาม " มา ยมฺปิสฺส ตํ สทฺธามตฺตกํ เปมมตฺตกํ, ตมฺปิ ปริหายีติ. อยํ โข ภทฺทาลิ เหตุ อยํ ปจฺจโย เยนมิเธกจฺจํ ภิกฺขุํ ปวยฺห ปวยฺห การณํ กาเรนฺติ; อยํ ปน ภทฺทาลิ เหตุ อยํ ปจฺจโย, เยนมิเธกจฺจํ ภิกฺขุํ น ตถา ปวยฺห ปวยฺห การณํ กาเรนฺตีติ. โก นุ โข ภนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยน ปุพฺเพ อปฺปตรานิเจว สิกฺขาปทานิ อเหสุํ, พหุตรา จ ภิกฺขู อญฺญาย สณฺฐหึสุ. โก ปน ภนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยเนตรหิ พหุตรานิเจว สิกฺขาปทานิ อเหสุํ, อปฺปตรา จ ภิกฺขู อญฺญาย สณฺฐหนฺตีติ. เอวํเหตํ ภทฺทาลิ โหติ " สตฺเตสุ หายมาเนสุ สทฺธมฺเม อนฺตรธายมาเน, พหุตรานิเจว สิกฺขาปทานิ โหนฺติ, อปฺปตรา จ ภิกฺขู อญฺญาย สณฺฐหนฺติ. น ตาว ภทฺทาลิ สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญาเปติ, ยาว น อิเธกจฺเจ อาสวฏฺฐานิยา ธมฺมา สํเฆ ปาตุภวนฺติ. ยโต จ โข ภทฺทาลิ อิเธกจฺเจ อาสวฏฺฐานิยา ธมฺมา สํเฆ ปาตุภวนฺติ, อถ สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญาเปติ เตสํเยว อาสวฏฺฐานิยานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตาย.

น ตาว ภัท์ทาลิ อิเธกัจ์เจ อาสวัฏ์ฐานิยา ธัม์มา สํเฆ ปาตุภวัน์ติ, ยาว น สํโฆ มหัต์ตํ ปัต์โต โหติ. ยโต จ โข ภัท์ทาลิ สํโฆ มหัต์ตํ ปัต์โต โหติ, อถ อิเธกัจ์เจ อาสวัฏ์ฐานิยา ธัม์มา สํเฆ ปาตุภวัน์ติ; อถ สัต์ถา สาวกานํ สิก์ขาปทํ ปัญ์ญาเปติ เตสํเยว อาสวัฏ์ฐานิยานํ ธัม์มานํ ปฏิฆาตาย. น ตาว ภัท์ทาลิ อิเธกัจ์เจ อาสวัฏ์ฐานิยา ธัม์มา สํเฆ ปาตุภวัน์ติ, ยาว น สํโฆ ลาภัค์คํ ปัต์โต โหติ. ยสัค์คํ ปัต์โต โหติ. พาหุสัจ์จํ ปัต์โต โหติ. รัต์ตัญ์ญุตํ ปัต์โต โหติ. ยโต จ โข ภัท์ทาลิ สํโฆ รัต์ตัญ์ญุตํ ปัต์โต โหติ, อถ อิเธกัจ์เจ อาสวัฏ์ฐานิยา ธัม์มา สํเฆ ปาตุภวัน์ติ; อถ สัต์ถา สาวกานํ สิก์ขาปทํ ปัญ์ญาเปติ เตสํเยว อาสวัฏ์ฐานิยานํ ธัม์มานํ ปฏิฆาตาย. อัป๎ปกา โข ตุม๎เห ภัท์ทาลิ เตน สมเยน อหุวัต์ถ, ยทา โว อหํ อาชานียสุสูปมํ ธัม์มปริยายํ เทเสสึ; ตํ สรสิ ต๎วํ ภัท์ทาลีติ. โนเหตํ ภัน์เต. ตัต๎ร ภัท์ทาลิ กํ เหตุํ ปัจ์เจสีติ. โส หิ นูนาหํ ภัน์เต ทีฆรัต์ตํ สัต์ถุ สาสเน สิก์ขาย อปริปูรการี อโหสิน์ติ. น โข ภัท์ทาลิ เอเสว เหตุ เอส ปัจ์จโย; อปิจ เม ต๎วํ ภัท์ทาลิ ทีฆรัต์ตํ เจตสา เจโต ปริจ์จ วิทิโต "นายํ โมฆปุริโส มยา ธัม์เม เทสิยมาเน อัฏ์ฐิกัต๎วา มนสิกัต๎วา สัพ์พเจตโส สมัน์นาหริต๎วา โอหิตโสโต ธัม์มํ สุณาตีติ. อปิจ เต อหํ ภัท์ทาลิ อาชานียสุสูปมํ ธัม์มปริยายํ

เทสิส์สามิ, ตํ สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิส์สามีติ " เอวํ ภัน์เตติ โข อายัส์มา ภัท์ทาลิ ภควโต ปัจ์จัส์โสสิ. ภควา เอตทโวจ " เสย์ยถาปิ ภัท์ทาลิ ทัก์โข อัส์สทมโก ภัท์รํ อัส์สาชานียํ ลภิต์วา ปฐเมเนว มุขาธาเน การณํ กาเรติ. ตัส์ส มุขาธาเน การณํ การิยมานัส์ส, โหน์ติเยว วิสูกายิตานิ วิเสวิตานิ วิป์ผัน์ทิตานิ กานิจิ กานิจิ ยถา ตํ อการิตปุพ์พํ การณํ การิยมานัส์ส. โส อภิณ์หการณา อนุปุพ์พการณา ตัส์มึ ฐาเน ปรินิพ์พาเปติ. ยโต โข ภัท์ทาลิ ภัท์โร อัส์สาชานีโย อภิณ์หการณา อนุปุพ์พการณา ตัส์มึ ฐาเน ปรินิพ์พุโต โหติ. ตเมนํ อัส์สทมโก อุต์ตรึ การณํ กาเรติ ยุคาธาเน. ตัส์ส ยุคาธาเน การณํ การิยมานัส์ส, โหน์ติเยว วิสูกายิตานิ วิเสวิตานิ วิป์ผัน์ทิตานิ กานิจิ กานิจิ, ยถา ตํ อการิตปุพ์พํ การณํ การิยมานัส์ส. โส อภิณ์หการณา อนุปุพ์พการณา ตัส์มึ ฐาเน ปรินิพ์พาเปติ. ยโต โข ภัท์ทาลิ ภัท์โร อัส์สาชานีโย อภิณ์หการณา อนุปุพ์พการณา ตัส์มึ ฐาเน ปรินิพ์พุโต โหติ, ตเมนํ อัส์สทมโก อุต์ตรึ การณํ กาเรติ อนุก์กเม มัณ์ฑเล ขุรกาเส ธาเว รวัต์เถ ราชคุเณ ราชวํเส อุต์ตเม ชเว อุต์ตเม หเย อุต์ตเม สาขเล์ย, ตัส์ส อุต์ตเม ชเว อุต์ตเม หเย อุต์ตเม สาขเล์ย การณํ การิยมานัส์ส, โหน์ติเยว วิสูกายิตานิ วิเสวิตานิ วิป์ผัน์ทิตานิ กานิจิ กานิจิ, ยถา ตํ อการิตปุพ์พํ การณํ การิยมานัส์ส, โส อภิณ์หการณา อนุปุพ์พการณา ตัส์มึ

ฐาเน ปรินิพฺพายติ. ยโต โข ภทฺทาลิ ภทฺโร อสฺสาชานีโย อภิณฺหการณา อนุปุพฺพการณา ตสฺมึ ฐาเน ปรินิพฺพุโต โหติ, ตเมนํ อสฺสทมโก อุตฺตรึ วณฺณิยญฺจ พลิยญฺจ อนุปฺปเวจฺเฉติ. อิเมหิ โข ภทฺทาลิ ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภทฺโร อสฺสาชานีโย ราชารโห โหติ ราชโภคฺโค รญฺโญ องฺคนฺเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ; เอวเมว โข ภทฺทาลิ ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ. กตเมหิ ทสหิ? อิธ ภทฺทาลิ ภิกฺขุ อเสขาย สมฺมาทิฏฺฐิยา สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน สมฺมาสงฺกปฺเปน สมนฺนาคโต โหติ, อเสขาย สมฺมาวาจาย สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน สมฺมากมฺมนฺเตน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน สมฺมาอาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน สมฺมาวายาเมน สมนฺนาคโต โหติ, อเสขาย สมฺมาสติยา สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน สมฺมาสมาธินา สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน สมฺมาญาเณน สมนฺนาคโต โหติ, อเสขาย สมฺมาวิมุตฺติยา สมนฺนาคโต โหติ. อิเมหิ โข ภทฺทาลิ ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ อิทมโวจ ภควา. อตฺตมโน อายสฺมา ภทฺทาลิ ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทีติ.

ภทฺทาลิสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํ.

ลฑุกิโกปมสุต์ตํ.

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา อังคุต์ตราเปสุ วิหรติ; อาปณํ นาม อังคุต์ตราปานํ นิคโม. อถ โข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย อาปณํ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ. อาปเณ ปิณ์ฑาย จริต์วา ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต, เยนัญ์ญตโร วนสัณ์โฑ, เตนุปสังกมิ ทิวา วิหาราย. ตํ วนสัณ์ฑํ อัช์โฌคาเหต์วา อัญ์ญตรัส์มึ รุก์ขมูเล ทิวา วิหารํ นิสีทิ. อายัส์มาปิ โข อุทายิ ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย อาปณํ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ. อาปเณ ปิณ์ฑาย จริต์วา ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต, เยน โส วนสัณ์โฑ เตนุปสังกมิ ทิวา วิหาราย. ตํ วนสัณ์ฑํ อัช์โฌคาเหต์วา อัญ์ญตรัส์มึ รุก์ขมูเล ทิวา วิหารํ นิสีทิ. อถ โข อายัส์มโต อุทายิส์ส รโหคตัส์ส ปฏิสัล์ลีนัส์ส, เอวํ เจตโส ปริวิตัก์โก อุทปาทิ "พหุน์นํ วต โน ภควา ทุก์ขธัม์มานํ อปหัต์ตา, พหุน์นํ วต โน ภควา สุขธัม์มานํ อุปหัต์ตา; พหุน์นํ วต โน ภควา อกุสลานํ ธัม์มานํ อปหัต์ตา, พหุน์นํ วต โน ภควา กุสลานํ ธัม์มานํ อุปหัต์ตา. อถ โข อายัส์มา อุทายี สายัณ์หสมยํ ปฏิสัล์ลานา วุฏ์ฐิโต, เยน

ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา
เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา อุทายี
ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อิธ มัย์หํ ภัน์เต รโหคตัส์ส ปฏิสัล์ลีนัส์ส,
เอวํ เจตโส ปริวิตัก์โก อุทปาทิ "พหุน์นํ วต โน ภควา
ทุก์ขธัม์มานํ อปหัต์ตา, พหุน์นํ วต โน ภควา สุขธัม์มานํ
อุปหัต์ตา; พหุน์นํ วต โน ภควา อกุสลานํ ธัม์มานํ
อปหัต์ตา, พหุน์นํ วต โน ภควา กุสลานํ ธัม์มานํ อุปหัต์ตาติ.
มยัญ์หิ ภัน์เต ปุพ์เพ สายัญ์เจว ภุญ์ชาม ปาโต จ
ทิวา จ วิกาเล. อหุ โข โส ภัน์เต สมโย, ยํ ภควา
ภิก์ขู อามัน์เตสิ "อิงฆ ตุม์เห ภิก์ขเว เอตํ ทิวา วิกาลโภชนํ
ปชหถาติ. ตัส์ส มัย์หํ ภัน์เต อหุเทว อัญ์ญถัต์ตํ, อหุเทว
โทมนัส์สํ "ยัม์ปิ โน สัท์ธา คหปติกา ทิวา วิกาเล
ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ เทน์ติ, ตัส์สปิ โน ภควา
ปหานมาห, ตัส์สปิ โน สุคโต ปฏินิส์สัค์คมาหาติ. เต มยํ
ภัน์เต ภควติ เปมัญ์จ คารวัญ์จ หิริญ์จ โอต์ตัป์ปัญ์จ
สัม์ปัส์สมานา เอวัน์ตํ ทิวา วิกาลโภชนํ ปชหิม์หา. เต มยํ
ภัน์เต สายัญ์เจว ภุญ์ชาม ปาโต จ. อหุ โข โส ภัน์เต
สมโย, ยํ ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ "อิงฆ ตุม์เห ภิก์ขเว
เอตํ รัต์ตึ วิกาลโภชนํ ปชหถาติ. ตัส์ส มัย์หํ ภัน์เต

อหุเทว อัญ์ญถัต์ตํ, อหุเทว โทมนัส์สํ "ยัม์ปิ โน อิเมสํ ทิวัน์นํ ภัต์ตานํ ปณีตสํขาตตรํ, ตัส์สปิ โน ภควา ปหานมาห, ตัส์สปิ โน สุคโต ปฏินิส์สัค์คมาหาติ. ภูตปุพ์พํ ภัน์เต อัญ์ญตโร ปุริโส ทิวา สูเปย์ยํ ลภิต์วา ปชาปติํ เอวมาห "หัน์ท อิมํ นิก์ขิปถ, สายํ สัพ์เพว สมัค์คา ภุญ์ชิส์สามาติ. ยากาจิ ภัน์เต สํขติโย สัพ์พา ตา รัต์ติํ, อัป์ปา ทิวา. เต มยํ ภัน์เต ภควติ เปมัญ์จ คารวัญ์จ หิริญ์จ โอต์ตัป์ปัญ์จ สัม์ปัส์สมานา เอวัน์ตํ รัต์ติํ วิกาลโภชนํ ปชหิม์หา. ภูตปุพ์พํ ภัน์เต ภิก์ขู รัต์ตัน์ธการติมิสายํ ปิณ์ฑาย จรัน์ตา จัน์ทนิกัม์ปิ ปวิสัน์ติ โอฬิคัล์เลปิ ปปตัน์ติ, กัณ์ฏกราชิม์ปิ[๑] อาโรหัน์ติ สุต์ตัม์ปิ คาวิํ อาโรหัน์ติ, มาณเวหิปิ สมาคัจ์ฉัน์ติ กตกัม์เมหิปิ อกตกัม์เมหิปิ, มาตุคาโมปิ เต อสัท์ธัม์เมน นิมัน์เตติ. ภูตปุพ์พาหํ ภัน์เต รัต์ตัน์ธการติมิสายํ ปิณ์ฑาย จรามิ. อัท์ทสา โข มํ ภัน์เต อัญ์ญตรา อิต์ถี วิช์ชัน์ตริกาย ภาชนํ โธวัน์ตี ทิส์วา มํ ภีตา วิส์สรมกาสิ "อัพ์ภุม์เม[๒] ปิสาโจ วต มัน์ติ. เอวํ วุต์เต อหํ ภัน์เต ตํ อิต์ถิํ เอตทโวจํ "น ภคินิ ปิสาโจ, ภิก์ขุ ปิณ์ฑาย ฐิโตติ. ภิก์ขุส์ส อาตุ มาริ, ภิก์ขุส์ส มาตุ มาริ, วรัน์เต ภิก์ขุ ติณ์เหน

---

๑ สี. ยุ. กัณ์ฏกวัฏ์ฏัม์ปิ. ๒ พ. อัพ์ภุ เม.

โตวตฺตเนน กุจฺฉิ ปริกนฺโต น เตฺวว ยํ รตฺตนฺธการติมิสายํ
กุจฺฉิเหตุ ปิณฺฑาย จรนฺติ. ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต ตทนุสฺสรโต
เอวํ โหติ "พหูนํ วต โน ภควา ทุกฺขธมฺมานํ อปหตฺตา,
พหูนํ วต โน ภควา สุขธมฺมานํ อุปหตฺตา; พหูนํ
วต โน ภควา อกุสลานํ ธมฺมานํ อปหตฺตา, พหูนํ วต โน
ภควา กุสลานํ ธมฺมานํ อุปหตฺตาติ. เอวเมว ปนุทายิ
อิเธกจฺเจ โมฆปุริสา "อิทํ ปชหถาติ มยา วุจฺจมานา
เต เอวมาหํสุ "กึ ปนิมสฺส อปฺปมตฺตกสฺส โอรมตฺตกสฺส,
อธิสลฺเลขตายํ สมโณติ; เต ตญฺเจว นปฺปชหนฺติ, มยิ
จ อปฺปจฺจยํ อุปฏฺฐเปนฺติ เย จ ภิกฺขู สิกฺขากามา. เตสนฺตํ
อุทายิ โหติ พลวํ พนฺธนํ ทฬฺหํ พนฺธนํ ถิรํ พนฺธนํ
อปูติกํ พนฺธนํ ถูโล กฬิงฺคโร. เสยฺยถาปิ อุทายิ ลฏุกิกา
สกุณิกา ปูติลตาย พนฺธเนน พนฺธา[๒] ตตฺเถว วธํ วา พนฺธํ วา
มรณํ วา อาคเมติ; โย นุ โข อุทายิ เอวํ วเทยฺย "เยน
สา ลฏุกิกา สกุณิกา ปูติลตาย พนฺธเนน พนฺธา ตตฺเถว
วธํ วา พนฺธํ วา มรณํ วา อาคเมติ; ตญฺหิ
ตสฺสา อพลํ พนฺธนํ ทุพฺพลํ พนฺธนํ ปูติกํ พนฺธนํ อสารกํ
พนฺธนนฺติ สมฺมา นุ โข โส อุทายิ วทมาโน วเทยฺยาติ.

---

๑ พ. นเตฺวว วรํ. ๒ สี. ยุ. พทฺธา.

โนเหตํ ภนฺเต. เยน สา ภนฺเต ลฏุกิกา สกุณิกา ปูติลตาย พนฺธเนน พนฺธา ตตฺเถว วธํ วา พนฺธํ วา มรณํ วา อาคเมติ, ตญฺหิ ตสฺสา พลวํ พนฺธนํ ทฬฺหํ พนฺธนํ ถิรํ พนฺธนํ อปูติกํ พนฺธนํ ถูโล กฬิงฺคโรติ; เอวเมว โข อุทายิ อิเธกจฺเจ โมฆปุริสา "อิทํ ปชหถาติ มยา วุจฺจมานา เต เอวมาหํสุ "กึ ปนิมสฺส อปฺปมตฺตกสฺส โอรมตฺตกสฺส, อธิสลฺลิกฺขตายํ สมโณติ; เต ตญฺเจว นปฺปชหนฺติ, มยิ จ อปฺปจฺจยํ อุปฏฺฐเปนฺติ เย จ ภิกฺขู สิกฺขากามา. เตสนฺตํ อุทายิ โหติ พลวํ พนฺธนํ ทฬฺหํ พนฺธนํ ถิรํ พนฺธนํ อปูติกํ พนฺธนํ ถูโล กฬิงฺคโร. อิธ ปนุทายิ เอกจฺเจ กุลปุตฺตา "อิทํ ปชหถาติ มยา วุจฺจมานา เต เอวมาหํสุ "กึ ปนิมสฺส อปฺปมตฺตกสฺส โอรมตฺตกสฺส ปหาตพฺพสฺส ยสฺส โน ภควา ปหานมาห, ยสฺส โน สุคโต ปฏินิสฺสคฺคมาหาติ; เต ตญฺเจว ปชหนฺติ มยิ จ น อปฺปจฺจยํ อุปฏฺฐเปนฺติ เย จ ภิกฺขู สิกฺขากามา. เต ตํ ปหาย อปฺโปสฺสุกฺกา ปนฺนโลมา ปรทวุตฺตา[๑] มิคภูเตน เจตสา วิหรนฺติ, เตสนฺตํ อุทายิ โหติ อพลํ พนฺธนํ ทุพฺพลํ พนฺธนํ ปูติกํ พนฺธนํ อสารกํ พนฺธนํ. เสยฺยถาปิ อุทายิ รญฺโญ นาโค อีสาทนฺโต อุรุฬฺหวา อภิชาโต สงฺคามาวจโร ทฬฺเหหิ วรตฺเตหิ พนฺธเนหิ

๑ ม. ปรทตฺตวุตฺตา.

พัน์โธ อีสกํเยว กายํ สัน์นาเมต์วา ตานิ พัน์ธนานิ สัญ์ฉิน์ทิต์วา สัม์ปทาเลต์วา เยนกามํ ปัก์กมติ; โย นุ โข อุทายิ เอวํ วเทย์ย "เยหิ โส รัญ์โญ นาโค อีสาทัน์โต อุรุฬ์หวา อภิชาโต สังคามาวจโร ทัฬ์เหหิ วรัต์เตหิ พัน์ธเนหิ พัน์โธ อีสกํเยว กายํ สัน์นาเมต์วา ตานิ พัน์ธนานิ สัญ์ฉิน์ทิต์วา สัม์ปทาเลต์วา เยนกามํ ปัก์กมติ, ตัญ์หิ ตัส์ส พลวํ พัน์ธนํ ทัฬ์หํ พัน์ธนํ ถิรํ พัน์ธนํ อปูติกํ พัน์ธนํ ถูโล กฬิงคโร"ติ, สัม์มา นุ โข โส อุทายิ วทมาโน วเทย์ยาติ. โนเหตํ ภัน์เต. เยหิ ภัน์เต โส รัญ์โญ นาโค อีสาทัน์โต อุรุฬ์หวา อภิชาโต สังคามาวจโร ทัฬ์เหหิ วรัต์เตหิ พัน์ธเนหิ พัน์โธ อีสกํเยว กายํ สัน์นาเมต์วา ตานิ พัน์ธนานิ สัญ์ฉิน์ทิต์วา สัม์ปทาเลต์วา เยนกามํ ปัก์กมติ, ตัญ์หิ ตัส์ส อพลํ พัน์ธนํ ฯ เป ฯ อสารกํ พัน์ธนัน์ติ; เอวเมว โข อุทายิ อิเธกัจ์เจ กุลปุต์ตา "อิทํ ปชหถาติ มยา วุจ์จมานา เต เอวมาหํสุ "กึ ปนิมัส์ส อัป์ปมัต์ตกัส์ส โอรมัต์ตกัส์ส ปหาตัพ์พัส์ส, ยัส์ส โน ภควา ปหานมาห, ยัส์ส โน สุคโต ปฏินิส์สัค์คมาหาติ; เต ตัญ์เจว ปชหัน์ติ. มยิ จ น อัป์ปัจ์จยํ อุปัฏ์ฐเปน์ติ เย จ ภิก์ขู สิก์ขากามา. เต ตํ ปหาย อัป์โปส์สุก์กา ปัน์นโลมา ปรทวุต์ตา มิคภูเตน เจตสา วิหรัน์ติ, เตสัน์ตํ อุทายิ โหติ อพลํ พัน์ธนํ ปูติกํ พัน์ธนํ อสารกํ

พนฺธนํ. เสยฺยถาปิ อุทายิ ปุริโส ทฬิทฺโท อสฺสโก อนาฬิโย* ตสฺสสฺส เอกํ อคารกํ โอลุคฺควิลุคฺคํ กากาติทายึ น ปรมรูปํ, เอกา กโฬปิกา โอลุคฺควิลุคฺคา น ปรมรูปา, เอกิสฺสา กุมฺภิยา ธญฺญสมวาปกํ น ปรมรูปํ, เอกา ชายิกา น ปรมรูปา; โส อารามคตํ ภิกฺขุํ ปสฺเสยฺย สุโธตหตฺถปาทํ มนุญฺญํ โภชนํ ภุตฺตาวึ สีตาย ฉายาย นิสินฺนํ อธิจิตฺเต ยุตฺตํ. ตสฺส เอวมสฺส "สุขํ วต โภ สามญฺญํ, อาโรคฺยํ วต โภ สามญฺญํ. โส วตสฺสํ, โยหํ เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพเชยฺยนฺติ. โส น สกฺกุเณยฺย เอกํ อคารกํ โอลุคฺควิลุคฺคํ กากาติทายึ น ปรมรูปํ ปหาย, เอกํ กโฬปิกํ โอลุคฺควิลุคฺคํ น ปรมรูปํ ปหาย, เอกิสฺสา กุมฺภิยา ธญฺญสมวาปกํ น ปรมรูปํ ปหาย, เอกํ ชายิกํ น ปรมรูปํ ปหาย, เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํ. โย นุ โข อุทายิ เอวํ วเทยฺย "เยหิ โส ปุริโส พนฺธเนหิ พนฺโธ น สกฺโกติ เอกํ อคารกํ โอลุคฺควิลุคฺคํ กากาติทายึ น ปรมรูปํ ปหาย, เอกํ กโฬปิกํ โอลุคฺควิลุคฺคํ น ปรมรูปํ ปหาย, เอกิสฺสา กุมฺภิยา ธญฺญสมวาปกํ น ปรมรูปํ ปหาย, เอกํ ชายิกํ

* สี. ยุ. อนาฬฺหิโย.

น ปรมรูปี ปหาย, เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ
วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํ,
ตญฺหิ ตสฺส อพลํ พนฺธนํ ทุพฺพลํ พนฺธนํ ปูติกํ
พนฺธนํ อสารกํ พนฺธนนฺติ, สมฺมา นุ โข โส อุทายิ
วทมาโน วเทยฺยาติ. โนเหตํ ภนฺเต. เยหิ ภนฺเต โส
ปุริโส พนฺธเนหิ พนฺโธ น สกฺโกติ เอกํ อคารกํ โอลุคฺควิลุคฺคํ
กากาติทายึ น ปรมรูปํ ปหาย, เอกํ กโฬปิกํ โอลุคฺควิลุคฺคํ
น ปรมรูปํ ปหาย, เอกิสฺสา กุมฺภิยา ธญฺญสมวาปกํ น ปรมรูปํ
ปหาย เอกํ ชายิกํ น ปรมรูปํ ปหาย, เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา
กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ
ปพฺพชิตุํ, ตญฺหิ ตสฺส พลวํ พนฺธนํ ทฬฺหํ พนฺธนํ
ถิรํ พนฺธนํ อปูติกํ พนฺธนํ ถูโล กฬิงฺคโรติ. เอวเมว โข อุทายิ
อิเธกจฺเจ โมฆปุริสา "อิทํ ปชหถาติ มยา วุจฺจมานา เต
เอวมาหํสุ กึ ปนิมสฺส อปฺปมตฺตกสฺส โอรมตฺตกสฺส,
อธิสลฺลิขเตวายํ สมโณติ; เต ตญฺเจว นปฺปชหนฺติ. มยิ จ
อปฺปจฺจยํ อุปฏฺฐเปนฺติ เย จ ภิกฺขู สิกฺขากามา. เตสนฺตํ
อุทายิ โหติ พลวํ พนฺธนํ ทฬฺหํ พนฺธนํ ถิรํ พนฺธนํ อปูติกํ
พนฺธนํ ถูโล กฬิงฺคโรติ. เสยฺยถาปิ อุทายิ คหปติ วา คหปติปุตฺโต
วา อฑฺโฒ มหทฺธโน มหาโภโค, เนกานํ นิกฺขคณานํ จโย,
เนกานํ ธญฺญคณานํ จโย, เนกานํ เขตฺตคณานํ จโย, เนกานํ

วตฺถุคณานํ จโย, เนกานํ ภริยคณานํ จโย, เนกานํ ทาสคณานํ จโย, เนกานํ ทาสิคณานํ จโย; โส อารามคตํ ภิกฺขุํ ปสฺเสยฺย สุโธตหตฺถปาทํ มนุญฺญํ โภชนํ ภุตฺตาวึ สีตาย ฉายาย นิสินฺนํ อธิจิตฺเต ยุตฺตํ. ตสฺส เอวมสฺส " สุขํ วต โภ สามญฺญํ, อาโรคฺยํ วต โภ สามญฺญํ. โส วตสฺสํ, โยหํ เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพาเชยฺยนฺ" ติ. โส สกฺกุเณยฺย เนกานิ นิกฺขคณานิ ปหาย เนกานิ ธญฺญคณานิ ปหาย เนกานิ เขตฺตคณานิ ปหาย เนกานิ วตฺถุคณานิ ปหาย เนกานิ ภริยคณานิ ปหาย เนกานิ ทาสคณานิ ปหาย เนกานิ ทาสิคณานิ ปหาย เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํ. โย นุ โข อุทายิ เอวํ วเทยฺย " เยหิ โส คหปติ วา คหปติปุตฺโต วา พนฺธเนหิ พนฺโธ สกฺโกติ เนกานิ นิกฺขคณานิ ปหาย เนกานิ ธญฺญคณานิ ปหาย เนกานิ เขตฺตคณานิ ปหาย เนกานิ วตฺถุคณานิ ปหาย เนกานิ ภริยคณานิ ปหาย เนกานิ ทาสคณานิ ปหาย เนกานิ ทาสิคณานิ ปหาย เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํ, ตญฺหิ ตสฺส พลวํ พนฺธนํ ทฬฺหํ พนฺธนํ ถิรํ พนฺธนํ อปูติกํ พนฺธนํ ถูลํ กฬิงฺคโร" ติ, สมฺมา นุ โข โส อุทายิ วทมาโน วเทยฺยา" ติ. โนเหตํ ภนฺเต. เยหิ ภนฺเต โส คหปติ วา คหปติปุตฺโต วา

ธัญ์ญคณานิ ปหาย เนกานิ เขต์ตคณานิ ปหาย เนกานิ วัต์ถุคณานิ ปหาย เนกานิ ภริยคณานิ ปหาย เนกานิ ทาสคณานิ ปหาย เนกานิ ทาสิคณานิ ปหาย, เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตุํ, ตัญ์หิ ตัส์ส อพลํ พัน์ธนํ ทุพ์พลํ พัน์ธนํ ปูติกํ พัน์ธนํ อสารกํ พัน์ธนัน์ติ. เอวเมว โข อุทายิ อิเธกัจ์เจ กุลปุต์ตา "อิทํ ปชหถาติ มยา วุจ์จมานา เต เอวมาหํสุ กึ ปนิมัส์ส อัป์ปมัต์ตกัส์ส โอรมัต์ตกัส์ส ปหาตัพ์พัส์ส, ยัส์ส โน ภควา ปหานมาห, ยัส์ส โน สุคโต ปฏินิส์สัค์คมาหาติ; เต ตัญ์เจว ปชหัน์ติ. มยิ จ น อัป์ปัจ์จยํ อุปัฏ์ฐเปน์ติ เย จ ภิก์ขู สิก์ขากามา. เต ตํ ปหาย อัป์โปส์สุก์กา ปัน์นโลมา ปรทวุต์ตา มิคภูเตน เจตสา วิหรัน์ติ, เตสัน์ตํ อุทายิ โหติ อพลํ พัน์ธนํ ทุพ์พลํ พัน์ธนํ ปูติกํ พัน์ธนํ อสารกํ พัน์ธนํ.

จัต์ตาโรเม อุทายิ ปุค์คลา สัน์โต สํวิช์ชมานา โลกัส์มิํ. กตเม จัต์ตาโร? อิธุทายิ เอกัจ์โจ ปุค์คโล อุปธิปหานาย ปฏิปัน์โน โหติ อุปธิปฏินิส์สัค์คาย, ตเมนํ อุปธิปหานาย ปฏิปัน์นํ อุปธิปฏินิส์สัค์คาย, อุปธิปฏิสํยุต์ตา สรสํกัป์ปา สมุทาจรัน์ติ, โส เต อธิวาเสติ นัป์ปชหติ น วิโนเทติ น

พฺยนฺตีกโรติ น อนภาวํคเมติ. อิมํ โข อหํ อุทายิ ปุคฺคลํ
สํยุตฺโตติ วทามิ; โน วิสํยุตฺโต. ตํ กิสฺส เหตุ? อินฺทฺริยเวมตฺตตา
หิ เม อุทายิ อิมสฺมึ ปุคฺคเล วิทิตา. อิธ ปนุทายิ เอกจฺโจ
ปุคฺคโล อุปธิปฺปหานาย ปฏิปนฺโน โหติ อุปธิปฏินิสฺสคฺคาย,
ตเมนํ อุปธิปฺปหานาย ปฏิปนฺนํ อุปธิปฏินิสฺสคฺคาย, อุปธิปฏิสํยุตฺตา
สรสงฺกปฺปา สมุทาจรนฺติ, โส เต นาธิวาเสติ ปชหติ วิโนเทติ
พฺยนฺตีกโรติ อนภาวํคเมติ. อิมมฺปิ โข อหํ อุทายิ ปุคฺคลํ
สํยุตฺโตติ วทามิ; โน วิสํยุตฺโต. ตํ กิสฺส เหตุ? อินฺทฺริยเวมตฺตตา
หิ เม อุทายิ อิมสฺมึ ปุคฺคเล วิทิตา. อิธุทายิ เอกจฺโจ ปุคฺคโล
อุปธิปฺปหานาย ปฏิปนฺโน โหติ อุปธิปฏินิสฺสคฺคาย, ตเมนํ
อุปธิปฺปหานาย ปฏิปนฺนํ อุปธิปฏินิสฺสคฺคาย, กทาจิ กรหจิ
สติสมฺโมสา อุปธิปฏิสํยุตฺตา สรสงฺกปฺปา สมุทาจรนฺติ. ทนฺโธ
อุทายิ สตุปฺปาโท, อถ โข นํ ขิปฺปเมว ปชหติ วิโนเทติ
พฺยนฺตีกโรติ อนภาวํคเมติ. เสยฺยถาปิ อุทายิ ปุริโส ทิวสสนฺตตฺเต
อโยกฏาเห เทฺว วา ตีณิ วา อุทกผุสิตานิ นิปาเตยฺย;
ทนฺโธ อุทายิ อุทกผุสิตานํ นิปาโต, อถ โข นํ ขิปฺปเมว
ปริกฺขยํ ปริยาทานํ คจฺเฉยฺย; เอวเมว โข อุทายิ อิเธกจฺโจ
ปุคฺคโล อุปธิปฺปหานาย ปฏิปนฺโน โหติ อุปธิปฏินิสฺสคฺคาย,
ตเมนํ อุปธิปฺปหานาย ปฏิปนฺนํ อุปธิปฏินิสฺสคฺคาย, กทาจิ
กรหจิ สติสมฺโมสา อุปธิปฏิสํยุตฺตา สรสงฺกปฺปา สมุทาจรนฺติ

ทัน์โท อุทายิ สตุปั์ปาโท, อถ โข นํ ขิปั์ปเมว ปชหติ วิโนเทติ
พ์ยัน์ตีกโรติ อนภาวํ คเมติ. อิมัม์ปิ โข อหํ อุทายิ ปุค์คลํ
สํยุต์โตติ วทามิ, โน วิสํยุต์โต. ตํ กิส์ส เหตุ? อินท์ริยเวมัต์ตตา
หิ เม อุทายิ อิมัส์มิํ ปุค์คเล วิทิตา. อิธ ปนุทายิ เอกัจ์โจ
ปุค์คโล อุปธิ ทุก์ขัส์ส มูลัน์ติ อิติ วิทิต์วา นิรุปธิ โหติ อุปธิสํขเย
วิมุต์โต. อิมํ โข อหํ อุทายิ ปุค์คลํ วิสํยุต์โตติ วทามิ; โน
สํยุต์โต. ตํ กิส์ส เหตุ? อินท์ริยเวมัต์ตตา หิ เม อุทายิ อิมัส์มิํ
ปุค์คเล วิทิตา. อิเม โข อุทายิ จัต์ตาโร ปุค์คลา สัน์โต
สํวิช์ชมานา โลกัส์มิํ.

ปัญ์จ โข อิเม อุทายิ กามคุณา. กตเม ปัญ์จ?
จักขุวิญ์เญย์ยา รูปา อิฏ์ฐา กัน์ตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสัญ์หิตา
รชนียา. โสตวิญ์เญย์ยา สัท์ทา. ฆานวิญ์เญย์ยา คัน์ธา.
ชิว์หาวิญ์เญย์ยา รสา. กายวิญ์เญย์ยา โผฏ์ฐัพ์พา, อิฏ์ฐา
กัน์ตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสัญ์หิตา รชนียา. อิเม โข
อุทายิ ปัญ์จ กามคุณา. ยํ โข อุทายิ อิเม ปัญ์จ กามคุเณ
ปฏิจ์จ อุปั์ปัช์ชติ สุขํ โสมนัส์สํ; อิทํ วุจ์จติ กามสุขํ มิฬ์หสุขํ
ปุถุช์ชนสุขํ อนริยสุขํ น อาเสวิตัพ์พํ น ภาเวตัพ์พํ น
พหุลีกาตัพ์พํ, "ภายิตัพ์พํ เอตัส์ส สุขัส์สาติ วทามิ.

อิธุทายิ ภิก์ขุ วิวิจ์เจว กาเมหิ ฯ เป ฯ ปฐมํ ฌานํ
อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยํ ฌานํ

อุปสัม์บัช์ช วิหรติ. ปีติยา จ วิราคา ฯ เป ฯ ตติยํ ฌานํ อุปสัม์บัช์ช วิหรติ. สุขัส์ส จ ปหานา ฯ เป ฯ จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์บัช์ช วิหรติ; อิทํ วุจ์จติ เนก์ขัม์มสุขํ วิเวกสุขํ อุปสมสุขํ สัม์โพธิสุขํ อาเสวิตัพ์พํ ภาเวตัพ์พํ พหุลีกาตัพ์พํ, " น ภายิตัพ์พํ เอตัส์ส สุขัส์สาติ วทามิ.

อิธุทายิ ภิก์ขุ วิวิจ์เจว กาเมหิ ฯ เป ฯ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์บัช์ช วิหรติ. อิทํ โข อหํ อุทายิ อิญ์ชิตัส์มึ วทามิ. กิญ์จ ตัต์ถ อิญ์ชิตัส์มึ? เยเทว ตัต์ถ วิตัก์กวิจารา อนิรุท์ธา โหน์ติ, อิทํ ตัต์ถ อิญ์ชิตัส์มึ. อิธุทายิ ภิก์ขุ วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยํ ฌานํ อุปสัม์บัช์ช วิหรติ. อิทัม์ปิ โข อหํ อุทายิ อิญ์ชิตัส์มึ วทามิ. กิญ์จ ตัต์ถ อิญ์ชิตัส์มึ? ยเทว ตัต์ถ ปีติสุขํ อนิรุท์ธํ โหติ, อิทํ ตัต์ถ อิญ์ชิตัส์มึ. อิธุทายิ ภิก์ขุ ปีติยา จ วิราคา ฯ เป ฯ ตติยํ ฌานํ อุปสัม์บัช์ช วิหรติ. อิทัม์ปิ โข อหํ อุทายิ อิญ์ชิตัส์มึ วทามิ. กิญ์จ ตัต์ถ อิญ์ชิตัส์มึ? ยเทว ตัต์ถ อุเปก์ขาสุขํ อนิรุท์ธํ โหติ, อิทํ ตัต์ถ อิญ์ชิตัส์มึ. อิธุทายิ ภิก์ขุ สุขัส์ส จ ปหานา ฯ เป ฯ จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์บัช์ช วิหรติ. อิทํ โข อหํ อุทายิ อเนญ์ชิตัส์มึ วทามิ.

อิธุทายิ ภิก์ขุ วิวิจ์เจว กาเมหิ ฯ เป ฯ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์บัช์ช วิหรติ. อิทํ โข อหํ อุทายิ อนลัน์ติ วทามิ,

ปชหถาติ วทามิ, สมติกฺกมถาติ วทามิ. โก จ ตสฺส สมติกฺกโม? อิธุทายิ ภิกฺขุ วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ฯเปฯ ทุติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, อยํ ตสฺส สมติกฺกโม. อิทมฺปิ โข อหํ อุทายิ อนลนฺติ วทามิ, ปชหถาติ วทามิ, สมติกฺกมถาติ วทามิ. โก จ ตสฺส สมติกฺกโม? อิธุทายิ ภิกฺขุ ปีติยา จ วิราคา ฯเปฯ ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, อยํ ตสฺส สมติกฺกโม. อิทมฺปิ โข อหํ อุทายิ อนลนฺติ วทามิ, ปชหถาติ วทามิ, สมติกฺกมถาติ วทามิ. โก จ ตสฺส สมติกฺกโม. อิธุทายิ ภิกฺขุ สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, อยํ ตสฺส สมติกฺกโม. อิทมฺปิ โข อหํ อุทายิ อนลนฺติ วทามิ, ปชหถาติ วทามิ, สมติกฺกมถาติ วทามิ. โก จ ตสฺส สมติกฺกโม. อิธุทายิ ภิกฺขุ สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา อนนฺโต อากาโสติ อากาสานญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, อยํ ตสฺส สมติกฺกโม. อิทมฺปิ โข อหํ อุทายิ อนลนฺติ วทามิ, ปชหถาติ วทามิ, สมติกฺกมถาติ วทามิ. โก จ ตสฺส สมติกฺกโม. อิธุทายิ ภิกฺขุ สพฺพโส อากาสานญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, อยํ ตสฺส สมติกฺกโม. อิทมฺปิ โข อหํ อุทายิ อนลนฺติ วทามิ, ปชหถาติ วทามิ, สมติกฺกมถาติ

วทามิ. โก จ ตัส์ส สมติก์กโม. อิธุทายิ ภิก์ขุ สัพ์พโส วิญ์ญาณัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "นัต์ถิ กิญ์จีติ อากิญ์จัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, อยํ ตัส์ส สมติก์กโม. อิทัม์ปิ โข อหํ อุทายิ อนลัน์ติ วทามิ, ปชหถาติ วทามิ, สมติก์กมถาติ วทามิ. โก จ ตัส์ส สมติก์กโม. อิธุทายิ ภิก์ขุ สัพ์พโส อากิญ์จัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, อยํ ตัส์ส สมติก์กโม. อิทัม์ปิ โข อหํ อุทายิ อนลัน์ติ วทามิ, ปชหถาติ วทามิ, สมติก์กมถาติ วทามิ. โก จ ตัส์ส สมติก์กโม. อิธุทายิ สัพ์พโส เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม สัญ์ญาเวทยิตนิโรธํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; อยํ ตัส์ส สมติก์กโม. อิติ โข อหํ อุทายิ เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนัส์สปิ ปหานํ วทามิ. ปัส์สสิ โน ต๎วํ อุทายิ ตํ สัญ์โญชนํ อณุํ วา ถูลํ วา, ยัส์สาหํ โน ปหานํ วทามีติ. โนเหตํ ภัน์เตติ. อิทมโวจ ภควา. อัต์ตมโน อายัส๎มา อุทายิ ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทีติ.

ลฑุกิโกปมสุต์ตํ[๑] นิฏ์ฐิตํ ฉัฏ์ฐํ.

---

๑ สี. ยุ. ลฏุกิโกปมสุต์ตํ.

เอวํ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา จาตุมายํ วิหรติ อามลกีวเน. เตน โข ปน สมเยน สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานัป์ปมุขานิ ปัญ์จมัต์ตานิ ภิก์ขุสตานิ จาตุมํ อนุป์ปัต์ตานิ โหน์ติ ภควัน์ตํ ทัส์สนาย. เต จ อาคัน์ตุกา ภิก์ขู เนวาสิเกหิ ภิก์ขูหิ สัท์ธึ ปฏิสัม์โมทมานา เสนาสนานิ ปัญ์ญาปยมานา ปัต์ตจีวรานิ ปฏิสามยมานา อุจ์จาสัท์ทา มหาสัท์ทา อเหสุํ. อถ โข ภควา อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ อามัน์เตสิ "เก ปเนเต อานัน์ท อุจ์จาสัท์ทา มหาสัท์ทา เกวัฏ์ฏา มัญ์เญ มัจ์ฉวิโลเปติ. "เอตานิ ภัน์เต สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานัป์ปมุขานิ ปัญ์จมัต์ตานิ ภิก์ขุสตานิ จาตุมํ อนุป์ปัต์ตานิ ภควัน์ตํ ทัส์สนาย, เต อาคัน์ตุกา ภิก์ขู เนวาสิเกหิ ภิก์ขูหิ สัท์ธึ ปฏิสัม์โมทมานา เสนาสนานิ ปัญ์ญาปยมานา ปัต์ตจีวรานิ ปฏิสามยมานา อุจ์จาสัท์ทา มหาสัท์ทาติ. "เตนหานัน์ท มม วจเนน ภิก์ขู อามัน์เตหิ "สัต์ถา อายัส์มัน์เต อามัน์เตสีติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข อายัส์มา อานัน์โท ภควโต ปฏิส์สุต์วา, เยน เต ภิก์ขู, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา เต ภิก์ขู เอตทโวจ "สัต์ถา อายัส์มัน์เต อามัน์เตตีติ. "เอวมาวุโสติ โข เต ภิก์ขู อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส ปฏิส์สุต์วา, เยน ภควา เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ. เอกมัน์ตํ นิสินฺเน โข เต ภิก์ขู ภควา เอตทโวจ "กิน์นุ ตุม์เห ภิก์ขเว อุจ์จาสัท์ทา

มหาสัท๎ทา เกวัฏ๎ฏา มัญ๎เญ มัจ๎ฉวิโลเปติ. อิมานิ ภัน๎เต สาริปุต๎ตโมค๎คัล๎ลานัป๎ปมุขานิ ปัญ๎จมัต๎ตานิ ภิก๎ขุสตานิ จาตุมํ อนุป๎ปัต๎ตานิ ภควัน๎ตํ ทัส๎สนาย, เตเม อาคัน๎ตุกา ภิก๎ขู เนวาสิเกหิ ภิก๎ขูหิ สัท๎ธึ ปฏิสัม๎โมทมานา เสนาสนานิ ปัญ๎ญาปยมานา ปัต๎ตจีวรานิ ปฏิสามยมานา อุจ๎จาสัท๎ทา มหาสัท๎ทาติ. คัจ๎ฉถ ภิก๎ขเว ปณาเมมิ โว, น โว มม สัน๎ติเก วัต๎ถัพ๎พัน๎ติ. "เอวํ ภัน๎เตติ โข เต ภิก๎ขู ภควโต ปฏิส๎สุต๎วา อุฏ๎ฐายาสนา ภควัน๎ตํ อภิวาเทต๎วา ปทัก๎ขิณํ กัต๎วา เสนาสนํ สํสาเมต๎วา ปัต๎ตจีวรมาทาย ปัก๎กมึสุ.

เตน โข ปน สมเยน จาตุเมย๎ยกา สัก๎ยา สัน๎ถาคาเร สัน๎นิปติตา โหน๎ติ เกนจิเทว กรณีเยน. อัท๎ทสํสุ[1] โข จาตุเมย๎ยกา สัก๎ยา เต ภิก๎ขู ทูรโตว อาคัจ๎ฉัน๎เต, ทิส๎วาน, เยน เต ภิก๎ขู, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต๎วา เต ภิก๎ขู เอตทโวจุํ "หัน๎ท กหํ ปน ตุม๎เห อายัส๎มัน๎โต คัจ๎ฉถาติ. ภควตา โข อาวุโส ภิก๎ขุสํโฆ ปณามิโตติ. เตนหายัส๎มัน๎โต มุหุต๎ตํ นิสีทถ, อัป๎เปวนาม มยํ สัก๎กุเณย๎ยาม ภควัน๎ตํ ปสาเทตุน๎ติ. "เอวมาวุโสติ โข เต ภิก๎ขู จาตุเมย๎ยกานํ สัก๎ยานํ ปัจ๎จัส๎โสสุํ. อถ โข จาตุเมย๎ยกา สัก๎ยา, เยน ภควา, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต๎วา ภควัน๎ตํ อภิวาเทต๎วา เอกมัน๎ตํ นิสีทึสุ.

---

[1] สี. ยุ. อัท๎ทสา.

เอกมัน์ตํ นิสิน์นา โข จาตุเมย์ยกา สัก์ยา ภควัน์ตํ เอตทโวจํุ
" อภินัน์ทตุ ภัน์เต ภควา ภิก์ขุสํฆํ, อภิวทตุ ภัน์เต ภควา ภิก์ขุสํฆํ.
เสย์ยถาปิ ภัน์เต ภควตา ปุพ์เพ ภิก์ขุสํโฆ อนุค์คหิโต; เอวเมว
ภควา เอตรหิ อนุคัณ์หาตุ ภิก์ขุสํฆํ. สัน์เตต์ถ ภัน์เต ภิก์ขู นวา
อจิรปัพ์พชิตา อธุนาคตา อิมํ ธัม์มวินยํ, เตสํ ภควัน์ตํ ทัส์สนาย
อลภัน์ตานํ สิยา อัญ์ญถัต์ตํ สิยา วิปริณาโม. เสย์ยถาปิ ภัน์เต
พีชานํ ตรุณานํ อุทกํ อลภัน์ตานํ สิยา อัญ์ญถัต์ตํ สิยา วิปริณาโม;
เอวเมว ภัน์เต สัน์เตต์ถ ภิก์ขู นวา อจิรปัพ์พชิตา อธุนาคตา
อิมํ ธัม์มวินยํ, เตสํ ภควัน์ตํ ทัส์สนาย อลภัน์ตานํ สิยา
อัญ์ญถัต์ตํ สิยา วิปริณาโม. เสย์ยถาปิ ภัน์เต วัจ์ฉัส์ส ตรุณัส์ส
มาตรํ อปัส์สัน์ตัส์ส สิยา อัญ์ญถัต์ตํ สิยา วิปริณาโม; เอวเมว
โข ภัน์เต สัน์เตต์ถ ภิก์ขู นวา อจิรปัพ์พชิตา อธุนาคตา อิมํ
ธัม์มวินยํ, เตสํ ภควัน์ตํ อปัส์สัน์ตานํ สิยา อัญ์ญถัต์ตํ สิยา
วิปริณาโม. อภินัน์ทตุ ภัน์เต ภควา ภิก์ขุสํฆํ, อภิวทตุ ภัน์เต
ภควา ภิก์ขุสํฆํ. เสย์ยถาปิ ภัน์เต ภควตา ปุพ์เพ ภิก์ขุสํโฆ
อนุค์คหิโต; เอวเมว ภควา เอตรหิ อนุคัณ์หาตุ ภิก์ขุสํฆัน์ติ.

อถ โข พ์รห์มา สหัม์ปติ ภควโต เจตสา เจโต ปริวิตัก์กมัญ์ญาย,
เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สัม์มิญ์ชิตํ วา พาหํ ปสาเรย์ย,

ปสาริตํ วา พาหํ สัมมิญ์เชย์ย; เอวเมว พ์รห์มโลเก อัน์ตรหิโต ภควโต ปุรโต ปาตุรโหสิ. อถ โข พ์รห์มา สหัมปติ เอกํสํ อุต์ตราสังคํ กริต์วา, เยน ภควา เตนัญ์ชลิม์ปณาเมต์วา ภควัน์ตํ เอตทโวจ “ อภินัน์ทตุ ภัน์เต ภควา ภิก์ขุสํฆํ, อภิวทตุ ภัน์เต ภควา ภิก์ขุสํฆํ เสย์ยถาปิ ภัน์เต ภควตา ปุพ์เพ ภิก์ขุสํโฆ อนุค์คหิโต; เอวเมว ภควา เอตรหิ อนุคัณ์หาตุ ภิก์ขุสํฆํ. สัน์เตต์ถ ภัน์เต ภิก์ขู นวา อจิรปัพ์พชิตา อธุนาคตา อิมํ ธัม์มวินยํ, เตสํ ภควัน์ตํ อัท์ทสาย อลภัน์ตานํ สิยา อัญ์ญถัต์ตํ สิยา วิปริณาโม. เสย์ยถาปิ ภัน์เต พีชานํ ตรุณานํ อุทกํ อลภัน์ตานํ สิยา อัญ์ญถัต์ตํ สิยา วิปริณาโม; เอวเมว ภัน์เต สัน์เตต์ถ ภิก์ขู นวา อจิรปัพ์พชิตา อธุนาคตา อิมํ ธัม์มวินยํ, เตสํ ภควัน์ตํ อัท์ทสาย อลภัน์ตานํ สิยา อัญ์ญถัต์ตํ สิยา วิปริณาโม. เสย์ยถาปิ ภัน์เต วัจ์ฉัส์ส ตรุณัส์ส มาตรํ อปัส์สัน์ตัส์ส สิยา อัญ์ญถัต์ตํ สิยา วิปริณาโม; เอวเมว โข ภัน์เต สัน์เตต์ถ ภิก์ขู นวา อจิรปัพ์พชิตา อธุนาคตา อิมํ ธัม์มวินยํ, เตสํ ภควัน์ตํ อปัส์สัน์ตานํ สิยา อัญ์ญถัต์ตํ สิยา วิปริณาโม. อภินัน์ทตุ ภัน์เต ภควา ภิก์ขุสํฆํ, อภิวทตุ ภัน์เต ภควา ภิก์ขุสํฆํ. เสย์ยถาปิ ภัน์เต ภควตา ปุพ์เพ ภิก์ขุสํโฆ อนุค์คหิโต; เอวเมว ภควา เอตรหิ อนุคัณ์หาตุ ภิก์ขุสํฆัน์ติ.

อสักขิสุ โข จาตุเมยยกา จ สักยา พรหมา จ สหัมปติ ภควันตํ ปสาเทตุํ พีชูปเมน จ ตรุณูปเมนจาติ. อถ โข อายสมา มหาโมคคัลลาโน ภิกขู อามันเตสิ "อุฏเฐถาวุโส,[๑] คัณหถ ปัตตจีวรํ. ปสาทิโต ภควา จาตุเมยยเกหิ จ สักเยหิ พรหมุนา จ สหัมปตินา พีชูปเมน จ ตรุณูปเมนจาติ. "เอวมาวุโสติ โข เต ภิกขู อายสมโต มหาโมคคัลลานัสส ปฏิสสุตวา อุฏฐายาสนา ปัตตจีวรมาทาย, เยน ภควา เตนุปสังกมิํสุ, อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิํสุ. เอกมันตํ นิสินนํ โข อายสมันตํ สาริปุตตํ ภควา เอตทโวจ "กินติ เต สาริปุตต อโหสิ มยา ภิกขุสํเฆ ปณามิเตติ. เอวํ โข เม ภันเต อโหสิ ภควตา ภิกขุสํเฆ ปณามิเต "อปโปสสุกโกทานิ ภควา ทิฏฐธัมมสุขวิหารํ อนุยุตโต วิหริสสติ, มยัมปีทานิ อปโปสสุกกา ทิฏฐธัมมสุขวิหารมนุยุตตา วิหริสสามาติ. อาคเมหิ ตวํ สาริปุตต, อาคเมหิ ตวํ สาริปุตต,[๒] น โข เต สาริปุตต, ปุนปิ เอวรูปํ จิตตํ อุปปาเทตัพพันติ. อถ โข ภควา อายสมันตํ มหาโมคคัลลานํ อามันเตสิ "กินติ เต โมคคัลลาน อโหสิ มยา ภิกขุสํเฆ ปณามิเตติ. เอวํ โข เม ภันเต อโหสิ "ภควตา ภิกขุสํเฆ ปณามิเต อปโปสสุกโกทานิ ภควา ทิฏฐธัมมสุขวิหารํ อนุยุตโต

---

[๑] ม. เอวํ สี. ยุ. อุฏฐหถาวุโส.

[๒] ม. อิโต ปรํ ทิฏฐธัมมสุขวิหารันติ ปาโฐ ทิสสติ

วิหริส์สติ, อหัญ์จหานิ อายัส์มา จ สาริปุต์โต ภิก์ขุสํฆํ ปริหริส์สามาติ. สาธุ สาธุ โมค์คัล์ลาน, อหํ วา หิ โมค์คัล์ลาน ภิก์ขุสํฆํ ปริหเรย์ยํ สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานา วาติ

อถ โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ "จัต์ตาริมานิ ภิก์ขเว ภยานิ อุทโกโรหัน์เต ปาฏิกังขิตัพ์พานิ. กตมานิ จัต์ตาริ? อุม์มิภยํ[๒] กุม์ภีลภยํ อาวัฏ์ฏภยํ สุสุกาภยํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว จัต์ตาริ ภยานิ อุทโกโรหัน์เต ปาฏิกังขิตัพ์พานิ. เอวเมว โข ภิก์ขเว จัต์ตาริมานิ ภยานิ อิเธกัจ์เจ ปุค์คเล อิมัส์มึ ธัม์มวินเย อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิเต ปาฏิกังขิตัพ์พานิ. กตมานิ จัต์ตาริ? อุม์มิภยํ กุม์ภีลภยํ อาวัฏ์ฏภยํ สุสุกาภยํ.

กตมัญ์จ ภิก์ขเว อุม์มิภยํ? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ กุลปุต์โต สัท์ธา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต โหติ "โอติณ์โณม์หิ ชาติยา ชราย มรเณน[๓] โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุก์เขหิ โทมนัส์เสหิ อุปายาเสหิ, ทุก์โขติณ์โณ ทุก์ขปเรโต, อัป์เปว นาม อิมัส์ส เกวลัส์ส ทุก์ขัก์ขัน์ธัส์ส อัน์ตกิริยา ปัญ์ญาเยถาติ. ตเมนํ ตถา ปัพ์พชิตํ สมานํ สพ์รัห์มจารี โอวทัน์ติ อนุสาสัน์ติ "เอวัน์เต อภิก์กมิตัพ์พํ เอวัน์เต ปฏิก์กมิตัพ์พํ, เอวัน์เต อาโลกิตัพ์พํ เอวัน์เต วิโลกิตัพ์พํ, เอวัน์เต สัม์มิญ์ชิตัพ์พํ เอวัน์เต

---

[๑] ม. เอวํ. [๒] สี. ยุ. อูมิภยํ.

[๓] สี. ยุ. ชรามรเณน.

ปสาริตัพ์พํ, เอวัน์เต สังฆาฏิปัต์ตจีวรํ ธาเรตัพ์พัน์ติ. ตัส์ส เอวํ โหติ "มยํ ปุพ์เพ อคาริยภูตา สมานา อัญ์เญ โอวทามปิ อนุสาสามปิ, อิเม ปนัม์หากํ ปุต์ตมัต์ตา มัญ์เญ นัต์ตมัต์ตา มัญ์เญ อัม์เห โอวาทิตัพ์พํ อนุสาสิตัพ์พํ มัญ์ญัน์ตีติ. โส สิก์ขํ ปัจ์จักขาย หีนายาวัต์ตติ. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว อุม์มิภยัส์ส ภีโต สิก์ขํ ปัจ์จักขายาวัต์โต. อุม์มิภยัน์ติ โข ภิก์ขเว โกธุปายาสัส์เสตํ อธิวจนํ.

กตมัญ์จ ภิก์ขเว กุม์ภีลภยํ? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ กุลปุต์โต สัท์ธา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต โหติ "โอติณ์โณม์หิ ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุก์เขหิ โทมนัส์เสหิ อุปายาเสหิ, ทุก์โขติณ์โณ ทุก์ขปเรโต, อัป์เปว นาม อิมัส์ส เกวลัส์ส ทุก์ขัก์ขัน์ธัส์ส อัน์ตกิริยา ปัญ์ญาเยถาติ. ตเมนํ ตถา ปัพ์พชิตํ สมานํ สพ์รห์มจารี โอวทัน์ติ อนุสาสัน์ติ "อิทํ เต ขาทิตัพ์พํ อิทํ เต น ขาทิตัพ์พํ, อิทํ เต ภุญ์ชิตัพ์พํ อิทํ เต น ภุญ์ชิตัพ์พํ, อิทํ เต สายิตัพ์พํ อิทํ เต น สายิตัพ์พํ, อิทํ เต ปาตัพ์พํ อิทํ เต น ปาตัพ์พํ; กัป์ปิยํ เต ขาทิตัพ์พํ อกัป์ปิยํ เต น ขาทิตัพ์พํ, กัป์ปิยํ เต ภุญ์ชิตัพ์พํ อกัป์ปิยํ เต น ภุญ์ชิตัพ์พํ, กัป์ปิยํ เต สายิตัพ์พํ อกัป์ปิยํ เต น สายิตัพ์พํ, กัป์ปิยํ เต ปาตัพ์พํ อกัป์ปิยํ เต น ปาตัพ์พํ; กาเล เต ขาทิตัพ์พํ วิกาเล เต น ขาทิตัพ์พํ; กาเล เต ภุญ์ชิตัพ์พํ วิกาเล เต น ภุญ์ชิตัพ์พํ,

กาเล เต สายิตัพพํ วิกาเล เต น สายิตัพพํ, กาเล เต ปาตัพพํ วิกาเล เต น ปาตัพพันติ. ตัสส เอวํ โหติ " มยํ โข ปุพเพ อคาริยภูตา สมานา ยํ อิจฉาม ตํ ขาทาม ยํ น อิจฉาม น ตํ ขาทาม, ยํ อิจฉาม ตํ ภุญชาม ยํ น อิจฉาม น ตํ ภุญชาม, ยํ อิจฉาม ตํ สายาม ยํ น อิจฉาม ตํ น สายาม, ยํ อิจฉาม ตํ ปิวาม[๑] ยํ น อิจฉาม ตํ น ปิวาม; กัปปิยัมปิ ขาทาม อกัปปิยัมปิ ขาทาม กัปปิยัมปิ ภุญชาม อกัปปิยัมปิ ภุญชาม, กัปปิยัมปิ สายาม อกัปปิยัมปิ สายาม, กัปปิยัมปิ ปิวาม อกัปปิยัมปิ ปิวาม; กาเลปิ ขาทาม วิกาเลปิ ขาทาม, กาเลปิ ภุญชาม วิกาเลปิ ภุญชาม, กาเลปิ สายาม วิกาเลปิ สายาม, กาเลปิ ปิวาม วิกาเลปิ ปิวาม; ยัมปิ โน สัทธา คหปติกา ทิวา วิกาเล ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ เทนติ, ตัตถปิเม มุขาวรณํ มัญเญ กโรนติ; โส สิกขํ ปัจจักขาย หีนายาวัตตติ. อยํ วุจจติ ภิกขเว กุมภีลภยัสส ภีโต สิกขํ ปัจจักขาย หีนายาวัตโต. กุมภีลภยันติ โข ภิกขเว โอทริกัตตัสเสตํ อธิวจนํ.

กตมัญจ ภิกขเว อาวัฏฏภยํ? อิธ ภิกขเว เอกัจโจ กุลปุตโต สัทธา อคารัสมา อนคาริยํ ปัพพชิโต โหติ " โอติณโณมหิ ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกเขหิ โทมนัสเสหิ อุปายาเสหิ,

---

๑ สี. ยุ. ปิปาม.

ทุก์โขติณ์โณ ทุก์ขปเรโต. อัป์เปว นาม อิมัส์ส เกวลัส์ส ทุก์ขัก์ขัน์ธัส์ส อัน์ตกิริยา ปัญ์ญาเยถาติ. โส เอวํ ปัพ์พชิโต สมาโน ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย คามํ วา นิคมํ วา ปิณ์ฑาย ปวิสติ อรัก์ขิเตเนว กาเยน อรัก์ขิตาย วาจาย อนุปัฏ์ฐิตาย สติยา อสํวุเตหิ อิน์ท์ริเยหิ. โส ตัต์ถ ปัส์สติ คหปติํ วา คหปติปุต์ตํ วา ปัญ์จหิ กามคุเณหิ สมัป์ปิตํ สมังคิภูตํ ปริจาริยมานํ. ตัส์ส เอวํ โหติ "มยํ ปุพ์เพ อคาริยภูตา สมานา ปัญ์จหิ กามคุเณหิ สมัป์ปิตา สมังคิภูตา ปริจาริม์หา สํวิช์ชัน์เต โข กุเล โภคา สัก์กา โภเค จ ภุญ์ชิตุํ ปุญ์ญานิ จ กาตุน์ติ. โส สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ตติ. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว อาวัฏ์ฏภยัส์ส ภีโต สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์โต. อาวัฏ์ฏภยน์ติ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์เนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ.

กตมัญ์จ ภิก์ขเว สุสุกาภยํ? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ กุลปุต์โต สัท์ธา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต โหติ "โอติณ์โณม์หิ ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุก์เขหิ โทมนัส์เสหิ อุปายาเสหิ, ทุก์โขติณ์โณ ทุก์ขปเรโต. อัป์เปว นาม อิมัส์ส เกวลัส์ส ทุก์ขัก์ขัน์ธัส์ส อัน์ตกิริยา ปัญ์ญาเยถาติ. โส เอวํ ปัพ์พชิโต สมาโน ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย คามํ วา นิคมํ วา ปิณ์ฑาย ปวิสติ, อรัก์ขิเตเนว กาเยน อรัก์ขิตาย วาจาย อนุปัฏ์ฐิตาย สติยา อสํวุเตหิ อิน์ท์ริเยหิ. โส ตัต์ถ ปัส์สติ

มาตุคามํ ทุน์นิวัต์ถํ วา ทุป๎ปารุตํ วา. ตัส์ส มาตุคามํ ทิส์วา ทุน์นิวัต์ถํ วา ทุป๎ปารุตํ วา ราโค จิต์ตํ อนุท์ธํเสติ. โส ราคานุท์ธํเสน จิต์เตน สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ตติ. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว สุสุกาภยัส์ส ภีโต สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์โต. สุสุกาภยัน์ติ โข ภิก์ขเว มาตุคามัส์เสตํ อธิวจนํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว จัต์ตาริ ภยานิ อิเธกัจ์เจ ปุค์คเล อิมัส์มึ ธัม์มวินเย อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิเต, ปาฏิกังขิตัพ์พานีติ. อิทมโวจ ภควา. อัต์ตมนา เต ภิก์ขู ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทุน์ติ.

จาตุมสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ สัต์ตมํ

นฬกปานสุต์ตํ

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ วิหรติ นฬกปาเน ปลาสวเน. เตน โข ปน สมเยน สัม์พหุลา อภิญ์ญาตา อภิญ์ญาตา กุลปุต์ตา ภควัน์ตํ อุท์ทิส์ส สัท์ธา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตา โหน์ติ อายัส์มา จ อนุรุท์โธ อายัส์มา จ ภัท์ทิโย[2] อายัส์มา จ กิม์มิโล อายัส์มา จ ภัค์คุ อายัส์มา จ โกณ์ฑัญ์โญ อายัส์มา จ เรวัต์โต อายัส์มา จ อานัน์โท อัญ์เญ จ อภิญ์ญาตา อภิญ์ญาตา กุลปุต์ตา. เตน โข ปน สมเยน ภควา ภิก์ขุสํฆปริวุโต อัพ์โภกาเส นิสิน์โน โหติ. อถ โข ภควา

---

[1] ม. เอวํ. [2] สี. ยุ. นัน์ทิโย [3] พ. เอวํ. สี. ยุ. โกณ์ฑธาโน

กุลปุตฺเต อารพฺภ ภิกฺขู อามนฺเตสิ "เย เต ภิกฺขเว กุลปุตฺตา มมํ อุทฺทิสฺส สทฺธา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตา, กจฺจิ เต ภิกฺขเว อภิรตา พฺรหฺมจริเยติ. เต ภิกฺขู ตุณฺหี อเหสุํ. ทุติยมฺปิ โข ภควา เต กุลปุตฺเต อารพฺภ ภิกฺขู อามนฺเตสิ "เย เต ภิกฺขเว กุลปุตฺตา มมํ อุทฺทิสฺส สทฺธา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตา, กจฺจิ เต ภิกฺขเว ภิกฺขู อภิรตา พฺรหฺมจริเยติ. ทุติยมฺปิ โข เต ภิกฺขู ตุณฺหี อเหสุํ. ตติยมฺปิ โข ภควา เต กุลปุตฺเต อารพฺภ ภิกฺขู อามนฺเตสิ "เย เต ภิกฺขเว กุลปุตฺตา มมํ อุทฺทิสฺส สทฺธา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตา, กจฺจิ เต ภิกฺขเว ภิกฺขู อภิรตา พฺรหฺมจริเยติ. ตติยมฺปิ โข เต ภิกฺขู ตุณฺหี อเหสุํ. อถ โข ภควโต เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ เต กุลปุตฺเต ปุจฺเฉยฺยนฺติ. อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ อามนฺเตสิ "กจฺจิ ตุมฺเห อนุรุทฺธา อภิรตา พฺรหฺมจริเยติ. ตคฺฆ มยํ ภนฺเต อภิรตา พฺรหฺมจริเยติ. สาธุ สาธุ อนุรุทฺธา. เอตํ โข อนุรุทฺธา ตุมฺหากํ ปติรูปํ กุลปุตฺตานํ สทฺธา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตานํ, ยํ ตุมฺเห อภิรเมยฺยาถ พฺรหฺมจริเย. เยน ตุมฺเห อนุรุทฺธา ภทฺเรน โยพฺพเนน สมนฺนาคตา ปฐเมน วยสา สุสุกาฬเกสา กาเม ปริภุญฺเชยฺยาถ, เตน ตุมฺเห อนุรุทฺธา ภทฺเรน โยพฺพเนน สมนฺนาคตา ปฐเมน วยสา

สุสุกาฬเกสา อจารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตา. เต โข ปน ตุเม์ห อนุรุท์ธา เนว ราชาภินีตา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตา, น โจราภินีตา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตา, น อิณัฏ์ฏา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตา, น ภยัฏ์ฏา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตา, น อาชีวิกาปกตา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตา, อปิ จ โขม์หิ โอติณ์โณ ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุก์เขหิ โทมนัส์เสหิ อุปายาเสหิ, ทุก์โขติณ์โณ ทุก์ขปเรโต. อัป์เปว นาม อิมัส์ส เกวลัส์ส ทุก์ขัก์ขัน์ธัส์ส อัน์ตกิริยา ปัญ์ญาเยถาติ; นนุ ตุเม์ห อนุรุท์ธา เอวํ ส์ทัธา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตาติ. เอวํ ภัน์เต. เอวํ ปัพ์พชิเตน จ ปน อนุรุท์ธา กุลปุต์เตน กิมัส์ส กรณียํ. วิเวกํ อนุรุท์ธา กาเมหิ วิเวกํ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ ปีติสุขํ นาธิคัจ์ฉติ อัญ์ญํ วา ตโต สัน์ตตรํ. ตัส์ส อภิช์ฌาปิ จิต์ตํ ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, พ์ยาปาโทปิ จิต์ตํ ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, ถีนมิท์ธัม์ปิ จิต์ตํ ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, วิจิกิจ์ฉาปิ จิต์ตํ ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จัม์ปิ จิต์ตํ ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, อารตีปิ จิต์ตํ ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, ตน์ทีปิ จิต์ตํ ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, วิเวกํ อนุรุท์ธา กาเมหิ วิเวกํ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ ปีติสุขํ นาธิคัจ์ฉติ อัญ์ญํ วา ตโต สัน์ตตรํ. วิเวกํ อนุรุท์ธา กาเมหิ วิเวกํ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ ปีติสุขํ อธิคัจ์ฉติ อัญ์ญํ วา ตโต สัน์ตตรํ. ตัส์ส อภิช์ฌาปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ,

พ์ยาปาโทปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, ถีนมิท์ธัม์ปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จัม์ปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, วิจิกิจ์ฉาปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, อารตีปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, ตัน์ทีปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ. วิเวกํ อนุรุท์ธา กาเมหิ วิเวกํ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ ปีติสุขํ อธิคัจ์ฉติ อัญ์ญํวา ตโต สัน์ตตรํ. กิน์ติ โว อนุรุท์ธา มยิ โหติ "เย อาสวา สํกิเลสิกา โปโนพ์ภวิกา สทรา ทุก์ขวิปากา อายตึ ชาติชรามรณิยา อัป์ปหีนา เต ตถาคตัส์ส, ตัส์มา ตถาคโต สํขาเยกํ ปฏิเสวติ, สํขาเยกํ อธิวาเสติ, สํขาเยกํ ปริวัช์เชติ, สํขาเยกํ วิโนเทตีติ. น โข โน ภัน์เต ภควติ เอวํ โหติ "เย อาสวา สํกิเลสิกา โปโนพ์ภวิกา สทรา ทุก์ขวิปากา อายตึ ชาติชรามรณิยา อัป์ปหีนา เต ตถาคตัส์ส, ตัส์มา ตถาคโต สํขาเยกํ ปฏิเสวติ, สํขาเยกํ อธิวาเสติ, สํขาเยกํ ปริวัช์เชติ, สํขาเยกํ วิโนเทตีติ. เอวํ โข โน ภัน์เต ภควติ โหติ "เย อาสวา สํกิเลสิกา โปโนพ์ภวิกา สทรา ทุก์ขวิปากา อายตึ ชาติชรามรณิยา ปหีนา เต ตถาคตัส์ส, ตัส์มา ตถาคโต สํขาเยกํ ปฏิเสวติ, สํขาเยกํ อธิวาเสติ, สํขาเยกํ ปริวัช์เชติ, สํขาเยกํ วิโนเทตีติ. สาธุ สาธุ อนุรุท์ธา ตถาคตัส์ส อนุรุท์ธา เย อาสวา สํกิเลสิกา โปโนพ์ภวิกา สทรา ทุก์ขวิปากา อายตึ ชาติชรามรณิยา ปหีนา อุจ์ฉิน์นมูลา ตาลาวัต์ถุกตา อนภาวังกตา[1] อายตึ อนุป์ปาทธัม์มา.

[1] ม. เอวํ. สี. ยุ. อนภาวกตา.

เสยฺยถาปิ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] บุน [illegible]; เอวเม่ว โข อนุรุทฺธา ตถาคตัสฺส เย อาสวา สํกิเลสิกา โปโนพฺภวิกา สทรา ทุกฺขวิปากา อายตึ ชาติชรามรณิยา ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวังกตา อายตึ อนุปฺปาทธัมฺมา; ตสฺมา ตถาคโต [illegible] ปฏิเสวติ. [illegible] [illegible]. สํขาเยกํ ปริวัชฺเชติ, สํขาเยกํ วิโนเทตีติ. ตํ กึ มัญฺญสิ อนุรุทฺธา, กํ [illegible] สัมฺมาสมฺพุทฺโธ ตถาคโต สาวเก อัพฺภตีเต กาลกเต อุปปตฺตีสุ พฺยากโรติ " อสุ อมุตฺร อุปฺปนฺโน, อสุ อมุตฺร อุปฺปนฺโน" [illegible] [illegible] โน [illegible] ธัมฺมา ภควํเนตฺติกา ภควํปฏิสรณา. สาธุ [illegible] [illegible] [illegible] เยว ปฏิภาตุ เอตัสฺส ภาสิตัสฺส [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. น โข อนุรุทฺธา ตถาคโต ชนกุหนตฺถํ, น ชนลปนตฺถํ, น ลาภสักฺการสิโลกานิสํสตฺถํ, น อิติ มํ ชโน ชานาตูติ, สาวเก อัพฺภตีเต กาลกเต อุปปตฺตีสุ พฺยากโรติ " อสุ อมุตฺร อุปฺปนฺโน, อสุ อมุตฺร อุปฺปนฺโนติ. สันฺติ จ โข อนุรุทฺธา กุลปุตฺตา สทฺธา โอฬารเวทา โอฬารปามุชฺชา, เต ตํ สุตฺวา ตทตฺถาย จิตฺตํ อุปสํหรนฺติ, เตสํ ตํ อนุรุทฺธา โหติ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

อิธานุรุทฺธา ภิกฺขุ สุณาติ " อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ กาลกโต, โส ภควตา พฺยากโต " อัญฺญาย สัณฺฐหิ, โส โข ปนัสฺส อายัสฺมา สามํ ทิฏฺโฐ วา โหติ อนุสฺสวสฺสุโต [illegible] " เอวํ สีโล

โส อายัส์มา อโหสิ อิติปิ, เอวํ ธัม์โม โส อายัส์มา อโหสิ
อิติปิ, เอวํ ปัญ์โญ โส อายัส์มา อโหสิ อิติปิ, เอวํ วิหารี
โส อายัส์มา อโหสิ อิติปิ, เอวํ วิมุต์โต โส อายัส์มา อโหสิ
อิติปีติ. โส ตัส์ส สัท์ธัญ์จ สีลัญ์จ สุตัญ์จ จาคัญ์จ ปัญ์ญัญ์จ
อนุส์สรัน์โต ตทัต์ถาย จิต์ตํ อุปสํหรติ. เอวัม์ปิ โข อนุรุท์ธา
ภิก์ขุโน ผาสุวิหาโร โหติ. อิธานุรุท์ธา ภิก์ขุ สุณาติ “อิต์ถัน์นาโม
ภิก์ขุ กาลกโต. โส ภควตา พ์ยากโต “ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ
สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา โอปปาติโก ตัต์ถ ปรินิพ์พายี อนาวัต์ติธัม์โม
ตัส์มา โลกา”ติ. โส โข ปนัส์ส อายัส์มา สามํ ทิฏ์โฐ วา โหติ
อนุส์สวสุโต วา “เอวํ สีโล โส อายัส์มา อโหสิ อิติปิ, เอวํ
ธัม์โม. ฯเปฯ เอวํ ปัญ์โญ. เอวํ วิหารี. เอวํ วิมุต์โต โส
อายัส์มา อโหสิ อิติปีติ. โส ตัส์ส สัท์ธัญ์จ สีลัญ์จ สุตัญ์จ
จาคัญ์จ ปัญ์ญัญ์จ อนุส์สรัน์โต ตทัต์ถาย จิต์ตํ อุปสํหรติ.
เอวัม์ปิ โข อนุรุท์ธา ภิก์ขุโน ผาสุวิหาโร โหติ. อิธานุรุท์ธา
ภิก์ขุ สุณาติ “อิต์ถัน์นาโม ภิก์ขุ กาลกโต, โส ภควตา พ์ยากโต
“ติณ์ณํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา ราคโทสโมหานํ ตนุต์ตา
สกทาคามี สกิเทว อิมํ โลกํ อาคัน์ต์วา ทุก์ขัส์สัน์ตํ กริส์สตี”ติ.
โส โข ปนัส์ส อายัส์มา สามํ ทิฏ์โฐ วา โหติ อนุส์สวสุโต
วา “เอวํ สีโล โส อายัส์มา อโหสิ อิติปิ เอวํ ธัม์โม. ฯเปฯ
เอวํ ปัญ์โญ เอวํ วิหารี. เอวํ วิมุต์โต โส อายัส์มา อโหสิ

อิติปีติ. โส ตสฺส สทฺธญฺจ สีลญฺจ สุตญฺจ จาคญฺจ [illegible] อนุสฺสรนฺโต, ตทตฺตาย จิตฺตํ อุปสํหรติ. เอวมฺปิ โข อ[illegible]ทฺธา ภิกฺขุโน ผาสุวิหาโร โหติ. อิธานุรุทฺธา ภิกฺขุ สุณาติ " อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ กาลกโต, โส ภควตา พฺยากโต " ติณฺณํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา โสตาปนฺโน อวินิปาตธมฺโม นิยโต สมฺโพธิปรายโณ[illegible]. โส โข ปนสฺส อายสฺมา สามํ ทิฏฺโฐ วา โหติ อนุสฺส[illegible]โต วา " เอวํ สีโล อายสฺมา อโหสิ อิติปิ, เอวํ ธมฺโม. ฯเปฯ เอวํ ปญฺโญ. เอวํ วิหารี. เอวํ วิมุตฺโต โส อายสฺมา อโหสิ อิติปีติ. โส ตสฺส สทฺธญฺจ สีลญฺจ สุตญฺจ จาคญฺจ ปญฺญญฺจ อนุสฺสรนฺโต, ตทตฺตาย จิตฺตํ อุปส[illegible] [illegible] โข อ[illegible]ทฺธา ภิกฺขุโน ผาสุวิหาโร โหติ.

อิธานุรุทฺธา ภิกฺขุนี สุณาติ " อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี [illegible]ลกตา, สา ภควตา พฺยากตา " อญฺญาย สณฺฐหีติ. สา โข ปนสฺสา ภคินี สามํ ทิฏฺฐา วา โหติ อนุสฺสวสุตา วา " เอวํ สีลา สา [illegible]. เอวํ-ธมฺมา สา ภคินี อโหสิ อิติปิ. เอวํ [illegible] สา ภคินี อโหสิ อิติปิ, เอวํ วิมุตฺตา สา ภคินี อโหสิ [illegible]. สา ตสฺสา สทฺธญฺจ สีลญฺจ สุตญฺจ จาคญฺจ ปญฺญญฺจ อนุสฺสรนฺตี, ตทตฺตาย จิตฺตํ อุปสํหรติ. เอวมฺปิ โข อนุรุทฺธา ภิกฺขุนิยา [illegible] โหติ. อิธานุรุทฺธา [illegible] " อิตฺถนฺนามา

ภิกฺขุนี กาลกตา, สา ภควตา พฺยากตา " ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติกา ตตฺถ ปรินิพฺพายินี อนาวตฺติธมฺมา ตสฺมา โลกาติ. สา [illegible] อนุสฺสวสุตา วา " เอวํ สีลา สา ภคินี อโหสิ อิติปิ, เอวํ ธมฺมา [illegible] ปญฺญา สา ภคินี อโหสิ [illegible] อิติปิ. เอวํ วิมุตฺตา สา [illegible] อโหสิ [illegible] สีลญฺจ สุตญฺจ จาคญฺจ [illegible] อนุสฺสรนฺตี ตทตฺถาย จิตฺตํ อุปสํหรติ. เอวมฺปิ โข [illegible] ภิกฺขุนิยา ผาสุวิหาโร โหติ. อิธานุรุทฺธา ภิกฺขุนี สุณาติ " อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กาลกตา, สา ภควตา พฺยากตา " [illegible] สํโยชนานํ ปริกฺขยา ราคโทสโมหานํ ตนุตฺตา [illegible] สกิเทว อิมํ โลกํ อาคนฺตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตํ กริสฺสตีติ. สา โข ปนสฺสา ภคินี สามํ ทิฏฺฐา วา โหติ อนุสฺสวสุตา วา " เอวํ สีลา สา ภคินี อโหสิ อิติปิ, เอวํธมฺมา ฯเปฯ เอวํ ปญฺญา [illegible] เอวํ วิมุตฺตา สา ภคินี อโหสิ อิติปีติ. สา ตสฺสา [illegible] สีลญฺจ สุตญฺจ จาคญฺจ ปญฺญญฺจ อนุสฺสรนฺตี. ตทตฺถาย จิตฺตํ อุปสํหรติ. เอวมฺปิ โข อนุรุทฺธา ภิกฺขุนิยา ผาสุวิหาโร โหติ. อิธานุรุทฺธา ภิกฺขุนี สุณาติ " อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กาลกตา, ภควตา พฺยากตา " ติณฺณํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา โสตาปนฺนา [illegible]นิปาตธมฺมา นิยตา สมฺโพธิปรายนาติ. สา โข ปนสฺสา ภคินี

[illegible] [illegible] อนุสสวสุตา วา " เอวํ สีลา สา ภคินี [illegible] อิติปิ, เอวํธัมมา ฯ เป ฯ เอวํปัญญา. เอวํวิหาริ [illegible] เอวํ วิมุตตา สา ภคินี อโหสิ อิติปีติ. สา ตัสสา สัทธัญจ [illegible] สุตัญจ จาคัญจ ปัญญัญจ อนุสสรันตี, ตทัตตาย จิตตํ [illegible]. เอวัมปิ โข อนุรุทธา ภิกขุนียา ผาสุวิหาโร โหติ.

อิธานุรุทธา อุปาสโก สุณาติ "อิตถันนาโม อุปาสโก [illegible]. โส ภควตา พยากโต " ปัญจันนํ โอรัมภาคิยานํ สัญโญชนานํ ปริกขยา อุปปาติโก ตัตถ ปรินิพพายี อนาวัตติธัมโม ตัสมา โลกาติ. โส โข ปนัสส อายัสมา สามํ ทิฏโร วา โหติ อนุสสวสุโต วา " เอวํ สีโล โส อายัสมา อโหสิ อิติปิ, เอวํ ธัมโม โส อายัสมา อโหสิ อิติปิ, เอวํ ปัญโญ โส อายัสมา อโหสิ อิติปิ, เอวํ วิหารี โส อายัสมา อโหสิ [illegible], เอวํ วิมุตโต โส อายัสมา อโหสิ อิติปีติ. โส ตัสส [illegible] สีลัญจ สุตัญจ จาคัญจ ปัญญัญจ อนุสสรันโต, ตทัตตาย จิตตํ อุปสํหรติ. เอวัมปิ โข อนุรุทธา [illegible] [illegible] โหติ. อิธานุรุทธา อุปาสโก สุณาติ " [illegible] [illegible] กาลกโต, โส [illegible] [illegible] " [illegible] [illegible] ปริกขยา ราคโทสโมหานํ ตนุตตา สกทาคามี สกิเทว อิมํ โลกํ อาคันตวา [illegible]กขัสสันตํ กริสสตีติ " โส โข ปนัสส อายัสมา สามํ [illegible] วา [illegible] อนุสสวสุโต วา " เอวํสีโล โส อายัสมา อโหสิ

[illegible]. เอวํธมฺโม. ฯ เป ฯ เอวํปญฺโญ. เอวํวิหารี. เอวํ
[illegible] โส อายสฺมา อโหสิ [illegible]. โส [illegible] สีลญฺจ สุตญฺจ
จาคญฺจ ปญฺญญฺจ อนุสฺสรนฺโต ตทตฺถาย จิตฺตํ อุปสํหรติ
เอวมฺปิ โข อนุรุทฺธา ภิกฺขุโน ผาสุวิหาโร โหติ. อิธานุรุทฺธา
อุปาสโก สุณาติ " อิตฺถนฺนาโม อุปาสโก กาลกโต, โส
ภควตา พฺยากโต " ติณฺณํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา โสตาปนฺโน
[illegible] โส โข ปนสฺส อายสฺมา
สามํ ทิฏฺโฐ วา โหติ อนุสฺสวสุโต วา " เอวํสีโล โส อายสฺมา
[illegible] ฯ เป ฯ เอวํปญฺโญ. เอวํวิหารี.
เอวํวิมุตฺโต โส อายสฺมา อโหสิ อิติปิ. โส ตสฺส สทฺธญฺจ
สีลญฺจ สุตญฺจ จาคญฺจ ปญฺญญฺจ อนุสฺสรนฺโต, ตทตฺถาย จิตฺตํ
อุปสํหรติ. เอวมฺปิ โข อนุรุทฺธา อุปาสกสฺส ผาสุวิหาโร โหติ.

อิธานุรุทฺธา อุปาสิกา สุณาติ " อิตฺถนฺนามา อุปาสิกา กาลกตา,
สา ภควตา พฺยากตา " ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโญชนานํ
ปริกฺขยา, โอปปาติกา ตตฺถปรินิพฺพายินี อนาวตฺติธมฺมา ตสฺมา
โลกาติ. สา โข ปนสฺสา ภคินี สามํ ทิฏฺฐา วา โหติ อนุสฺสวสุตา
วา " เอวํสีลา สา ภคินี อโหสิ อิติปิ, เอวํธมฺมา. ฯ เป ฯ เอวํปญฺญา.
เอวํวิหารินี. เอวํวิมุตฺตา สา ภคินี อโหสิ อิติปิติ. สา ตสฺสา
[illegible] สุตญฺจ จาคญฺจ ปญฺญญฺจ อนุสฺสรนฺตี, ตทตฺถาย

จิต์ตํ อุปสํหรติ· เอวัม์ปิ โข อนุรุท์ธา อุปาลิกาย ผาสุวิหาโร โหติ· อิธานุรุท์ธา อุปาลิกา สุณาติ " อิต์ถัน์นามา อุปาลิกา กาลกตา, สา ภควตา พ์ยากตา " ติณ์ณํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา, ราคโทสโมหานํ ตนุต์ตา สกทาคามินี สกิเทว อิมํ โลกํ อาคัน์ต์วา ทุก์ขัส์สัน์ตํ กริส์สตีติ· สา โข ปนัส์สา ภคินี สามํ ทิฏ์ฐา วา โหติ อนุส์สวสุตา วา " เอวํสีลา สา ภคินี อโหสิ อิติปิ, เอวํธัม์มา· ฯ เป ฯ เอวํปัญ์ญา. เอวํวิหารินี. เอวํวิมุต์ตา สา ภคินี อโหสิ อิติปีติ· สา ตัส์สา สัท์ธัญ์จ สีลัญ์จ สุตัญ์จ จาคัญ์จ ปัญ์ญัญ์จ อนุส์สรัน์ตี ตถัต์ตาย จิต์ตํ อุปสํหรติ· เอวัม์ปิ โข อนุรุท์ธา อุปาลิกาย ผาสุวิหาโร โหติ· อิธานุรุท์ธา อุปาลิกา สุณาติ " อิต์ถัน์นามา อุปาลิกา กาลกตา, สา ภควตา พ์ยากตา " ติณ์ณํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา โสตาปัน์นา อวินิปาตธัม์มา นิยตา สัม์โพธิปรายนาติ· สา โข ปนัส์สา ภคินี สามํ ทิฏ์ฐา วา โหติ อนุส์สวสุตา วา " เอวํสีลา สา ภคินี อโหสิ อิติปิ. เอวํธัม์มา สา ภคินี อโหสิ อิติปิ, เอวํวิหารินี สา ภคินี อโหสิ อิติปิ, เอวํวิมุต์ตา สา ภคินี อโหสิ อิติปีติ. สา ตัส์สา สัท์ธัญ์จ สีลัญ์จ สุตัญ์จ จาคัญ์จ ปัญ์ญัญ์จ อนุส์สรัน์ตี ตถัต์ตาย จิต์ตํ อุปสํหรติ เอวัม์ปิ โข อนุรุท์ธา

อุปาสิกาย ผาสุวิหาโร โหติ. อิติ โข อนุรุท์ธา ตถาคโต น ชนกุหนัต์ถํ, น ชนลปนัต์ถํ, น ลาภสัก์การสิโลกานิสํสัต์ถํ, น อิติ มํ ชโน ชานาตูติ, สาวเก อัพ์ภตีเต กาลกเต อุปปัต์ตีสุ พ์ยากโรติ "อสุ อมุต์ร อุปปัน์โน, อสุ อมุต์ร อุปปัน์โนติ. สัน์ติ จ โข อนุรุท์ธา กุลปุต์ตา สัท์ธา โอฬารเวทา โอฬารปามุช์ชา, เต ตํ สุต์วา ตทัต์ถาย จิต์ตํ อุปสํหรัน์ติ; เตสันตํ อนุรุท์ธา โหติ ทีฆรัต์ตํ หิตาย สุขายาติ. อิทมโวจ ภควา. อัต์ตมโน อายัส์มา อนุรุท์โธ ภควโต ภาสิตํ อภินันทีติ.

นฬิกปานสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ อัฏ์ฐมํ

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก โคลิส์สานิสุต์ตํ

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลัน์ทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน โคลิส์สานิ นาม ภิก์ขุ อารัญ์ญโก ปทรสมาจาโร สํฆมัช์เฌ โอสโฏ โหติ เกนจิเทว กรณีเยน. ตัต์ร โข อายัส์มา สาริปุต์โต โคลิส์สานิํ ภิก์ขุํ อารัพ์ภ ภิก์ขู อามัน์เตสิ "อารัญ์ญเกนาวุโส ภิก์ขุนา สํฆคเตน สํเฆ วิหรัน์เตน สพ์รห์มจารีสุ สคารเวน ภวิตัพ์พํ สัป์ปติส์เสน. สเจ อาวุโส อารัญ์ญโก ภิก์ขุ สํฆคโต สํเฆ วิหรัน์โต สพ์รห์มจารีสุ อคารโว โหติ อัป์ปติส์โส, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร "กึม์ปนิมัส์สายัส์มโต อารัญ์ญกัส์ส เอกัส์สารัญ์เญ เสริวิหาเรน, โย อยมายัส์มา สพ์รห์มจารีสุ อคารโว โหติ อัป์ปติส์โสติ, ตัส์ส[๑]

---

๑ อิติส์สาติ ปาเรน ภวิตัพ์พํ.

ภวันติ วัต์ตาโร; ตัส์มา อารัญ์ญเกน ภิก์ขุนา สํฆคเตน สํเฆ วิหรันเตน สพ์รห์มจารีสุ สคารเวน ภวิตัพ์พํ สัป์ปติส์เสน. อารัญ์ญเกนาวุโส ภิก์ขุนา สํฆคเตน สํเฆ วิหรันเตน อาสนกุสเลน ภวิตัพ์พํ " อิติ เถเร จ ภิก์ขู นานุปขัช์ช นิสีทิส์สามิ, นเว จ ภิก์ขู น อาสเนน ปฏิพาหิส์สามีติ. สเจ อาวุโส อารัญ์ญโก ภิก์ขุ สํฆคโต สํเฆ วิหรันโต น อาสนกุสโล โหติ, ตัส์ส ภวันติ วัต์ตาโร " กิม์ปนิมัส์สายัส์มโต อารัญ์ญกัส์ส เอกัส์สารัญ์เญ เสริวิหาเรน, โย อยมายัส์มา อาภิสมาจาริกัม์ปิ ธัม์มํ น ชานาตีติ. ตัส์ส ภวันติ วัต์ตาโร; ตัส์มา อารัญ์ญเกน ภิก์ขุนา สํฆคเตน สํเฆ วิหรันเตน อาสนกุสเลน ภวิตัพ์พํ. [๒] อารัญ์ญเกนาวุโส ภิก์ขุนา สํฆคเตน สํเฆ วิหรันเตน นาติกาเลน คาโม ปวิสิตัพ์โพ, น ทิวา ปฏิก์กมิตัพ์พํ. สเจ อาวุโส อารัญ์ญโก ภิก์ขุ สํฆคโต สํเฆ วิหรันโต อติกาเลน คามํ ปวิสติ ทิวา ปฏิก์กมติ. ตัส์ส ภวันติ วัต์ตาโร " กิม์ปนิมัส์สายัส์มโต อารัญ์ญกัส์ส

---

๑ อิโต ปรํ อาสนกุสโล น โหตีติ วจนํ มรัม์มโปต์ถเก ทิส์สติ.

๒ อิโต ปรํ " อภิสมาจาริโกปิ ธัม์โม ชานิตัพ์โพ, สเจ อาวุโส อารัญ์ญโก ภิก์ขุ ... อภิสมาจาริกัม์ปิ ธัม์มํ น ชานาติ, ตัส์ส ภวันติ วัต์ตาโร กิม์ปนิมัส์สายัส์มโต ... น ชานาตีติ, ตัส์ส ภวันติ วัต์ตาโร; ตัส์มา อารัญ์ญเกน ภิก์ขุนา ... อภิสมาจาโร ธัม์โม ชานิตัพ์โพติ วจนํ ฆ. โปต์ถเก ทิส์สติ.

เอกสฺสารญฺเญ เสริวิหาเรน, โย อยมายสฺมา อติกาเลน คามํ ปวิสติ ทิวา ปฏิกฺกมตีติ. ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร; ตสฺมา อารญฺญเกน ภิกฺขุนา สงฺฆคเตน สงฺเฆ วิหรนฺเตน นาติกาเลน คาโม ปวิสิตพฺโพ นาติทิวา ปฏิกฺกมิตพฺพํ. อารญฺญเกนาวุโส ภิกฺขุนา สงฺฆคเตน สงฺเฆ วิหรนฺเตน น ปุเรภตฺตํ ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิตพฺพํ. สเจ อาวุโส อารญฺญโก ภิกฺขุ สงฺฆคโต สงฺเฆ วิหรนฺโต ปุเรภตฺตํ ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชติ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร "อิมสฺส นูนายสฺมโต อารญฺญกสฺส เอกสฺสารญฺเญ เสริวิหาเรน วิหรโต วิกาลจริยา พหุลีกตา, ตเมนํ สงฺฆคตมฺปิ สมุทาจรตีติ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร; ตสฺมา อารญฺญเกน ภิกฺขุนา สงฺฆคเตน สงฺเฆ วิหรนฺเตน น ปุเรภตฺตํ ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิตพฺพํ. อารญฺญเกนาวุโส ภิกฺขุนา สงฺฆคเตน สงฺเฆ วิหรนฺเตน อนุทฺธเตน ภวิตพฺพํ อจปเลน. สเจ อาวุโส อารญฺญโก ภิกฺขุ สงฺฆคโต สงฺเฆ วิหรนฺโต อุทฺธโต โหติ จปโล. ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร "อิทํ นูนิมสฺสายสฺมโต อารญฺญกสฺส เอกสฺสารญฺเญ เสริวิหาเรน วิหรโต อุทฺธจฺจํ จาปลฺยํ พหุลีกตํ ตเมนํ สงฺฆคตมฺปิ สมุทาจรตีติ. ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร; ตสฺมา อารญฺญเกน ภิกฺขุนา สงฺฆคเตน สงฺเฆ วิหรนฺเตน อนุทฺธเตน ภวิตพฺพํ อจปเลน.

อารัญ์ญเกนาวุโส ภิก์ขุนา สํฆคเตน สํเฆ วิหรัน์เตน อมุขเรน ภวิตัพ์พํ อวิกิณ์ณวาเจน. สเจ อาวุโส อารัญ์ญโก ภิก์ขุ สํฆคโต สํเฆ วิหรัน์โต มุขโร โหติ วิกิณ์ณวาโจ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร " กิม์ปนิมัส์สายัส์มโต อารัญ์ญกัส์ส เอกัส์สารัญ์เญ เสริวิหาเรน, โย อยมายัส์มา มุขโร วิกิณ์ณวาโจติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร; ตัส์มา อารัญ์ญเกน ภิก์ขุนา สํฆคเตน สํเฆ วิหรัน์เตน อมุขเรน ภวิตัพ์พํ อวิกิณ์ณวาเจน. อารัญ์ญเกนาวุโส ภิก์ขุนา สํฆคเตน สํเฆ วิหรัน์เตน สุวเจน ภวิตัพ์พํ กัล์ยาณมิต์เตน. สเจ อาวุโส อารัญ์ญโก ภิก์ขุ สํฆคโต สํเฆ วิหรัน์โต ทุพ์พโจ โหติ ปาปมิต์โต, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร " กิม์ปนิมัส์สายัส์มโต อารัญ์ญกัส์ส เอกัส์สารัญ์เญ เสริวิหาเรน, โย อยมายัส์มา ทุพ์พโจ ปาปมิต์โตติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร; ตัส์มา อารัญ์ญเกน ภิก์ขุนา สํฆคเตน สํเฆ วิหรัน์เตน, สุวเจน ภวิตัพ์พํ กัล์ยาณมิต์เตน. อารัญ์ญเกนาวุโส ภิก์ขุนา อิน์ท์ริเยสุ คุต์ตท์วาเรน ภวิตัพ์พํ. สเจ อาวุโส อารัญ์ญโก ภิก์ขุ อิน์ท์ริเยสุ คุต์ตท์วาโร น โหติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร "กิม์ปนิมัส์สายัส์มโต อารัญ์ญกัส์ส เอกัส์สารัญ์เญ เสริวิหาเรน, โย อยมายัส์มา อิน์ท์ริเยสุ คุต์ตท์วาโร น โหตีติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร; ตัส์มา อารัญ์ญเกน ภิก์ขุนา อิน์ท์ริเยสุ

คุต์ตท์วาเรน ภวิตัพ์พํ· อารัญ์ญเกนาวุโส ภิก์ขุนา โภชเน มัต์ตัญ์ญุนา ภวิตัพ์พํ· สเจ อาวุโส อารัญ์ญโก ภิก์ขุ โภชเน อมัต์ตัญ์ญู โหติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร "กิม์ปนิมัส์สายัส์มโต อารัญ์ญกัส์ส เอกัส์สารัญ์เญ เสริวิหาเรน, โย อยมายัส์มา โภชเน อมัต์ตัญ์ญู โหตีติ; ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร; ตัส์มา อารัญ์ญเกน ภิก์ขุนา โภชเน มัต์ตัญ์ญู ภวิตัพ์พํ· อารัญ์ญเกนาวุโส ภิก์ขุนา ชาคริยํ อนุยุต์เตน ภวิตัพ์พํ· สเจ อาวุโส อารัญ์ญโก ภิก์ขุ ชาคริยํ อนนุยุต์โต โหติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร "กิม์ปนิมัส์สายัส์มโต อารัญ์ญกัส์ส เอกัส์สารัญ์เญ เสริวิหาเรน, โย อยมายัส์มา ชาคริยํ อนนุยุต์โต โหตีติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร; ตัส์มา อารัญ์ญเกน ภิก์ขุนา ชาคริยํ อนุยุต์เตน ภวิตัพ์พํ· อารัญ์ญเกนาวุโส ภิก์ขุนา อารัท์ธวิริเยน ภวิตัพ์พํ· สเจ อาวุโส อารัญ์ญโก ภิก์ขุ กุสีโต โหติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร "กิม์ปนิมัส์สายัส์มโต อารัญ์ญกัส์ส เอกัส์สารัญ์เญ เสริวิหาเรน, โย อยมายัส์มา กุสีโต โหตีติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร; ตัส์มา อารัญ์ญเกน ภิก์ขุนา อารัท์ธวิริเยน ภวิตัพ์พํ. อารัญ์ญเกนาวุโส ภิก์ขุนา อุปัฏ์ฐิตสตินา ภวิตัพ์พํ. สเจ อาวุโส อารัญ์ญโก ภิก์ขุ มุฏ์ฐสติ โหติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร "กิม์ปนิมัส์สายัส์มโต

อารญฺญกสฺส เอกสฺสารญฺเญ เสริวิหาเรน, โย อยมายสฺมา มุฏฺฐสฺสตีติ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร; ตสฺมา อารญฺญเกน ภิกฺขุนา อุปฏฺฐิตสฺสตินา ภวิตพฺพํ. อารญฺญเกนาวุโส ภิกฺขุนา สมาหิเตน ภวิตพฺพํ. สเจ อาวุโส อารญฺญโก ภิกฺขุ อสมาหิโต โหติ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร "กิมฺปนิมสฺสายสฺมโต อรญฺญกสฺส เอรสฺสารญฺเญ เสริวิหาเรน, โย อยมายสฺมา อสมาหิโตติ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร; ตสฺมา อารญฺญเกน ภิกฺขุนา สมาหิเตน ภวิตพฺพํ. อารญฺญเกนาวุโส ภิกฺขุนา ปญฺญวตา ภวิตพฺพํ. สเจ อาวุโส อารญฺญโก ภิกฺขุ ทุปฺปญฺโญ โหติ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร "กิมฺปนิมสฺสายสฺมโต อารญฺญกสฺส เอกสฺสารญฺเญ เสริวิหาเรน, โย อยมายสฺมา ทุปฺปญฺโญติ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร; ตสฺมา อารญฺญเกน ภิกฺขุนา ปญฺญวตา ภวิตพฺพํ. อารญฺญเกนาวุโส ภิกฺขุนา อภิธมฺเม อภิวินเย โยโค กรณีโย. สนฺตาวุโส อารญฺญกํ ภิกฺขุํ อภิธมฺเม อภิวินเย ปญฺหํ ปุจฺฉิตาโร. สเจ อาวุโส อารญฺญโก ภิกฺขุ อภิธมฺเม อภิวินเย ปญฺหํ ปุฏฺโฐ น สมฺปายติ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร "กิมฺปนิมสฺสายสฺมโต อารญฺญกสฺส เอกสฺสารญฺเญ เสริวิหาเรน, โย อยมายสฺมา อภิธมฺเม อภิวินเย ปญฺหํ ปุฏฺโฐ น สมฺปายตีติ ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร; ตสฺมา อารญฺญเกน ภิกฺขุนา อภิธมฺเม อภิวินเย โยโค กรณีโย. อารญฺญเกนาวุโส ภิกฺขุนา, เย เต สนฺตา วิโมกฺขา อติกฺกมฺม รูเป อารุปฺปา.

ตัต์ถ โยโค กรณีโย. สัน์ตาวุโส อารัญ์ณกํ ภิก์ขุํ, เย เต สัน์ตา วิโมก์ขา อติก์กัม์ม รูเป อารุปํ์ปา, ตัต์ถ ปุจ์ฉิตาโร. สเจ อาวุโส อารัญ์ณโก ภิก์ขุ, เย เต สัน์ตา วิโมก์ขา อติก์กัม์ม รูเป อารุปํ์ปา, ตัต์ถ ปัญ์หํ ปุฏ์โฐ น สัม์ปายติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร " กิม์ปนิมัส์สายัส์มโต อารัญ์ณกัส์ส เอกัส์สารัญ์เญ เสริวิหาเรน, โย อยมายัส์มา, เย เต สัน์ตา วิโมก์ขา อติก์กัม์ม รูเป อารุปํ์ปา, ตัต์ถ ปัญ์หํ ปุฏ์โฐ น สัม์ปายตีติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร; ตัส์มา อารัญ์ณเกน ภิก์ขุนา, เย เต สัน์ตา วิโมก์ขา อติก์กัม์ม รูเป อารุปํ์ปา, ตัต์ถ โยโค กรณีโย. อารัญ์ณเกนาวุโส ภิก์ขุนา อุต์ตริมนุส์สธัม์เม โยโค กรณีโย. สัน์ตาวุโส อารัญ์ณกํ ภิก์ขุํ อุต์ตริมนุส์สธัม์เม ปัญ์หํ ปุจ์ฉิตาโร. สเจ อาวุโส อารัญ์ณโก ภิก์ขุ อุต์ตริมนุส์สธัม์เม ปัญ์หํ ปุฏ์โฐ น สัม์ปายติ ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร " กิม์ปนิมัส์สายัส์มโต อารัญ์ณกัส์ส เอกัส์สารัญ์เญ เสริวิหาเรน, โย อยมายัส์มา ยัส์สัต์ถาย ปัพ์พชิโต ตมัต์ถํ น ชานาตีติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร; ตัส์มา อารัญ์ณเกน ภิก์ขุนา อุต์ตริมนุส์สธัม์เม โยโค กรณีโยติ. เอวํ วุต์เต อายัส์มา มหาโมค์คัล์ลาโน อายัส์มัน์ตํ สาริปุต์ตํ เอตทโวจ " อารัญ์ณเกเนว นุ โข อาวุโส สาริปุต์ต ภิก์ขุนา อิเม ธัม์มา สมาทาย วัต์ติตัพ์พา, อุทาหุ คามัน์ตวิหารินาปีติ. อารัญ์ณเกนปิ โข อาวุโส โมค์คัล์ลาน

ภิกฺขุนา อิเม ธมฺมา สมาทาย วตฺติตพฺพา, ปเคว คามนฺตวิหารินาติ.

โคลิสฺสานิสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ นวมํ

กีฏาคิริสุตฺตํ

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา กาสีสุ จาริกํ จรติ มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ " อหํ โข ภิกฺขเว อญฺญตฺเรว รตฺติโภชนา ภุญฺชามิ, อญฺญตฺร โข ปนาหํ ภิกฺขเว รตฺติโภชนา ภุญฺชมาโน อปฺปาพาธตญฺจ สญฺชานามิ อปฺปาตงฺกตญฺจ ลหุฏฺฐานญฺจ พลญฺจ ผาสุวิหารญฺจ, เอถ ตุมฺเหปิ ภิกฺขเว อญฺญตฺเรว รตฺติโภชนา ภุญฺชถ, อญฺญตฺร โข ปน ภิกฺขเว ตุมฺเหปิ รตฺติโภชนา ภุญฺชมานา อปฺปาพาธตญฺจ สญฺชานิสฺสถ อปฺปาตงฺกตญฺจ ลหุฏฺฐานญฺจ พลญฺจ ผาสุวิหารญฺจาติ. " เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. อถ โข ภควา กาสีสุ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน, เยน กีฏาคิริ นาม กาสีนํ นิคโม ตทวสริ. ตตฺร สุทํ ภควา กีฏาคิริสฺมึ วิหรติ กาสีนํ นิคเม. เตน โข ปน สมเยน อสฺสชิปุนพฺพสุกา นาม ภิกฺขู กีฏาคิริสฺมึ อาวาสิกา โหนฺติ. อถ โข สมฺพหุลา ภิกฺขู เยน อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อสฺสชิปุนพฺพสุเก ภิกฺขู เอตทโวจุํ " ภควา โข อาวุโส อญฺญตฺเรว รตฺติโภชนา ภุญฺชติ ภิกฺขุสํโฆ จ, อญฺญตฺร โข ปนาวุโส

รัตฺติโภชนา ภุญฺชมานา อปฺปาพาธตญฺจ สญฺชานนฺติ อปฺปาตงฺกตญฺจ ลหุฏฺฐานญฺจ พลญฺจ ผาสุวิหารญฺจ. เอถ ตุมฺเหปิ อาวุโส อญฺญเตฺรว รตฺติโภชนา ภุญฺชถ, อญฺญตฺร โข ปนาวุโส ตุมฺเหปิ รตฺติโภชนา ภุญฺชมานา อปฺปาพาธตญฺจ สญฺชานิสฺสถ อปฺปาตงฺกตญฺจ ลหุฏฺฐานญฺจ พลญฺจ ผาสุวิหารญฺจาติ. เอวํ วุตฺเต อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ " มยํ โข อาวุโส สายญฺเจว ภุญฺชาม ปาโต จ ทิวา จ วิกาเล, เต มยํ สายญฺเจว ภุญฺชมานา ปาโต จ ทิวา จ วิกาเล, อปฺปาพาธตญฺจ สญฺชานาม อปฺปาตงฺกตญฺจ ลหุฏฺฐานญฺจ พลญฺจ ผาสุวิหารญฺจ, เต มยํ กึ สนฺทิฏฺฐิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนุธาวิสฺสาม, สายญฺเจว มยํ ภุญฺชิสฺสาม ปาโต จ ทิวา จ วิกาเลจาติ. ยโต โข เต ภิกฺขู นาสกฺขึสุ อสฺสชิปุนพฺพสุเก ภิกฺขู สญฺญาเปตุํ. อถ เต ภิกฺขู, เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ. เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ " อิธ มยํ ภนฺเต, เยน อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิมฺหา; อุปสงฺกมิตฺวา อสฺสชิปุนพฺพสุเก ภิกฺขู เอตทโวจุมฺหา " ภควา โข อาวุโส อญฺญเตฺรว รตฺติโภชนา ภุญฺชติ ภิกฺขุสํโฆ จ, อญฺญตฺร โข ปนาวุโส รตฺติโภชนา ภุญฺชมานา อปฺปาพาธตญฺจ สญฺชานนฺติ อปฺปาตงฺกตญฺจ ลหุฏฺฐานญฺจ พลญฺจ ผาสุวิหารญฺจ. เอถ ตุมฺเหปิ อาวุโส อญฺญเตฺรว รตฺติโภชนา ภุญฺชถ; อญฺญตฺร โข ปนาวุโส

ตุเม์หปิ รัต์ติโภชนา ภุญ์ชมานา อัป์ปาพาธตัญ์จ สัญ์ชานิส์สถ อัป์ปาตังกตัญ์จ ลหุฏ์ฐานัญ์จ พลัญ์จ ผาสุวิหารัญ์จาติ. เอวํ วุต์เต ภัน์เต อัส์สชิปุนัพ์พสุกา ภิก์ขู อัม์เห เอตทโวจุํ "มยํ โข อาวุโส สายัญ์เจว ภุญ์ชาม ปาโต จ ทิวา จ วิกาเล, เต มยํ สายัญ์เจว ภุญ์ชมานา ปาโต จ ทิวา จ วิกาเล, อัป์ปาพาธตัญ์จ สัญ์ชานาม อัป์ปาตังกตัญ์จ ลหุฏ์ฐานัญ์จ พลัญ์จ ผาสุวิหารัญ์จ. เต มยํ กึ สัน์ทิฏ์ฐิกํ หิต์วา กาลิกํ อนุธาวิส์สาม, สายัญ์เจว มยํ ภุญ์ชิส์สาม ปาโต จ ทิวา จ วิกาเลติ. ยโต โข มยํ ภัน์เต นาสัก์ขิม์หา อัส์สชิปุนัพ์พสุเก ภิก์ขู สัญ์ญาเปตุํ, อถ มยํ เอตมัต์ถํ ภควโต อาโรเจมาติ. อถ โข ภควา อัญ์ญตรํ ภิก์ขุํ อามัน์เตสิ "เอหิ ต์วํ ภิก์ขุ มม วจเนน อัส์สชิปุนัพ์พสุเก ภิก์ขู อามัน์เตหิ "สัต์ถายัส์มัน์เต อามัน์เตตีติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข โส ภิก์ขุ ภควโต ปฏิส์สุต์วา, เยน อัส์สชิปุนัพ์พสุกา ภิก์ขู เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อัส์สชิปุนัพ์พสุเก ภิก์ขู เอตทโวจ "สัต์ถายัส์มัน์เต อามัน์เตตีติ. "เอวมาวุโสติ โข อัส์สชิปุนัพ์พสุกา ภิก์ขู ตัส์ส ภิก์ขุโน ปฏิส์สุต์วา, เยน ภควา เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ. เอกมัน์ตํ นิสิน์เน โข อัส์สชิปุนัพ์พสุเก ภิก์ขู ภควา เอตทโวจ "สัจ์จํ กิร ภิก์ขเว สัม์พหุลา ภิก์ขู ตุม์เห อุปสังกมิต์วา เอตทโวจุํ "ภควา โข อาวุโส อัญ์ญเต์รว รัต์ติโภชนา ภุญ์ชติ ภิก์ขุสํโฆ จ, อัญ์ญต์ร

โข ปนาวุโส รัตฺติโภชนา ภุญฺชมานา อัปฺปาพาธตญฺจ สัญฺชานันฺติ อัปฺปาตงฺกตญฺจ ลหุฏฺฐานญฺจ พลญฺจ ผาสุวิหารญฺจ. เอถ ตุเมฺหปิ อาวุโส อัญฺญเตฺรว รัตฺติโภชนา ภุญฺชถ, อัญฺญตฺร โข ปนาวุโส ตุเมฺหปิ รัตฺติโภชนา ภุญฺชมานา อัปฺปาพาธตญฺจ สัญฺชานิสฺสถ อัปฺปาตงฺกตญฺจ ลหุฏฺฐานญฺจ พลญฺจ ผาสุวิหารญฺจาติ. เอวํ วุตฺเต กิร ภิกฺขเว ตุเมฺห เต ภิกฺขู เอวํ อวจุตฺถ " มยํ โข ปนาวุโส สายญฺเจว ภุญฺชาม ปาโต จ ทิวา จ วิกาเล, เต มยํ สายญฺเจว ภุญฺชมานา ปาโต จ ทิวา จ วิกาเล, อัปฺปาพาธตญฺจ สัญฺชานาม อัปฺปาตงฺกตญฺจ ลหุฏฺฐานญฺจ พลญฺจ ผาสุวิหารญฺจ. เต มยํ กึ สันฺทิฏฺฐิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนุธาวิสฺสาม, สายญฺเจว มยํ ภุญฺชิสฺสาม ปาโต จ ทิวา จ วิกาเลติ. เอวํ ภันฺเต.

กินฺนุ เม ตุเมฺห ภิกฺขเว เอวํ ธัมฺมํ เทสิตํ อาชานาถ " ยงฺกิญฺจายํ ปุริสปุคฺคโล ปฏิสํเวเทติ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตัสฺส อกุสลา ธัมฺมา ปริหายันฺติ, กุสลา ธัมฺมา อภิวัฑฺฒันฺตีติ. โนเหตํ ภันฺเต. นนุ เม ตุเมฺห ภิกฺขเว เอวํ ธัมฺมํ เทสิตํ อาชานาถ " อิเธกัจฺจัสฺส เอวรูปํ สุขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธัมฺมา อภิวัฑฺฒันฺติ, กุสลา ธัมฺมา ปริหายันฺติ, อิธ ปเนกัจฺจัสฺส เอวรูปํ สุขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธัมฺมา ปริหายันฺติ, กุสลา ธัมฺมา อภิวัฑฺฒันฺติ; อิเธกัจฺจัสฺส เอวรูปํ ทุกฺขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธัมฺมา อภิวัฑฺฒันฺติ, กุสลา ธัมฺมา

ปริหายนฺติ, อิธ ปเนกจฺจสฺส เอวรูปํ ทุกฺขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ; อิเธกจฺจสฺส เอวรูปํ อทุกฺขมสุขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, อิธ ปเนกจฺจสฺส เอวรูปํ อทุกฺขมสุขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺตีติ. เอวํ ภนฺเต. สาธุ ภิกฺขเว. มยา เจตํ ภิกฺขเว อญฺญาตํ อภวิสฺส อทิฏฺฐํ อวิทิตํ อสจฺฉิกตํ อผุสฺสิตํ• ปญฺญาย "อิเธกจฺจสฺส เอวรูปํ สุขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตีติ, เอวมหํ อชานนฺโต เอวรูปํ สุขํ เวทนํ ปชหถาติ วเทยฺยํ, อปิ นุ เม เอตํ ภิกฺขเว เอวรูปํ อภวิสฺสาติ. โนเหตํ ภนฺเต. ยสฺมา จ โข เอตํ ภิกฺขเว มยา ญาตํ ทิฏฺฐํ วิทิตํ สจฺฉิกตํ ผุสฺสิตํ ปญฺญาย "อิเธกจฺจสฺส เอวรูปํ สุขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตีติ, ตสฺมาหํ "เอวรูปํ สุขํ เวทนํ ปชหถาติ วทามิ. มยา เจตํ ภิกฺขเว อญฺญาตํ อภวิสฺส อทิฏฺฐํ อวิทิตํ อสจฺฉิกตํ อผุสฺสิตํ ปญฺญาย "อิเธกจฺจสฺส เอวรูปํ สุขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺตีติ, เอวมหํ อชานนฺโต "เอวรูปํ สุขํ เวทนํ อุปสมฺปชฺช วิหรถาติ วเทยฺยํ, อปิ นุ เม

• สี. ยุ. ผสฺสิตํ.

เอตํ ภิกฺขเว ปติรูปํ อภวิสฺสาติ. โนเหตํ ภนฺเต. ยสฺมา จ
โข เอตํ ภิกฺขเว มยา ญาตํ ทิฏฺฐํ วิทิตํ สจฺฉิกตํ ผุสฺสิตํ
ปญฺญาย "อิเธกจฺจสฺส เอวรูปํ สุขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา
ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺตีติ, ตสฺมาหํ
"เอวรูปํ สุขํ เวทนํ อุปสมฺปชฺช วิหรถาติ วทามิ. มยา เจตํ
ภิกฺขเว อญฺญาตํ อภวิสฺส อทิฏฺฐํ อวิทิตํ อสจฺฉิกตํ ปญฺญาย
"อิเธกจฺจสฺส เอวรูปํ ทุกฺขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา
อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตีติ. เอวมหํ อชานนฺโต
"เอวรูปํ ทุกฺขํ เวทนํ ปชหถาติ วเทยฺยํ, อปิ นุ เม เอตํ
ภิกฺขเว ปติรูปํ อภวิสฺสาติ. โนเหตํ ภนฺเต. ยสฺมา จ โข เอตํ
ภิกฺขเว มยา ญาตํ ทิฏฺฐํ วิทิตํ สจฺฉิกตํ ผุสฺสิตํ ปญฺญาย
"อิเธกจฺจสฺส เอวรูปํ ทุกฺขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา
อภิวฑฺฒนฺติ กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตีติ, ตสฺมาหํ "เอวรูปํ
ทุกฺขํ เทวนํ ปชหถาติ วทามิ. มยา เจตํ ภิกฺขเว อญฺญาตํ
อภวิสฺส อทิฏฺฐํ อวิทิตํ อสจฺฉิกตํ อผุสฺสิตํ ปญฺญาย
"อิเธกจฺจสฺส เอวรูปํ ทุกฺขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา
ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺตีติ, เอวมหํ อชานนฺโต
"เอวรูปํ ทุกฺขํ เวทนํ อุปสมฺปชฺช วิหรถาติ วเทยฺยํ, อปิ นุ เม เอตํ
ภิกฺขเว ปติรูปํ อภวิสฺสาติ. โนเหตํ ภนฺเต. ยสฺมา จ โข เอตํ
ภิกฺขเว มยา ญาตํ ทิฏฺฐํ วิทิตํ สจฺฉิกตํ ผุสฺสิตํ

ปญฺญาย “อิเธกจฺจสฺส เอวรูปํ ทุกฺขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ. กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺตีติ, ตสฺมาหํ “เอวรูปํ ทุกฺขํ เวทนํ อุปสมฺปชฺช วิหรถาติ วทามิ. มยา เจตํ ภิกฺขเว อญฺญาตํ อภวิสฺส อทิฏฺฐํ อวิทิตํ อสจฺฉิกตํ อผุสฺสิตํ ปญฺญาย “อิเธกจฺจสฺส เอวรูปํ อทุกฺขมสุขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตีติ, เอวมหํ อชานนฺโต “เอวรูปํ อทุกฺขมสุขํ เวทนํ ปชหถาติ วเทยฺยํ, อปิ นุ เม เอตํ ภิกฺขเว ปติรูปํ อภวิสฺสาติ. โนเหตํ ภนฺเต. ยสฺมา จ โข เอตํ ภิกฺขเว มยา ญาตํ ทิฏฺฐํ วิทิตํ สจฺฉิกตํ ผุสฺสิตํ ปญฺญาย “อิเธกจฺจสฺส เอวรูปํ อทุกฺขมสุขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตีติ. ตสฺมาหํ “เอวรูปํ อทุกฺขมสุขํ เวทนํ ปชหถาติ วทามิ. มยา เจตํ ภิกฺขเว อญฺญาตํ อภวิสฺส อทิฏฺฐํ อวิทิตํ อสจฺฉิกตํ อผุสฺสิตํ ปญฺญาย “อิเธกจฺจสฺส เอวรูปํ อทุกฺขมสุขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺตีติ, เอวมหํ อชานนฺโต “เอวรูปํ อทุกฺขมสุขํ เวทนํ อุปสมฺปชฺช วิหรถาติ วเทยฺยํ, อปิ นุ เม เอตํ ภิกฺขเว ปติรูปํ อภวิสฺสาติ. โนเหตํ ภนฺเต. ยสฺมา จ โข เอตํ ภิกฺขเว มยา ญาตํ ทิฏฺฐํ วิทิตํ สจฺฉิกตํ ผุสฺสิตํ ปญฺญาย “อิเธกจฺจสฺส เอวรูปํ อทุกฺขมสุขํ เวทนํ เวทิยโต อกุสลา ธมฺมา

ปริหายนฺติ. กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, ตสฺมาหํ "เอวรูปํ อทุกฺขมสุขํ เวทนํ อุปสมฺปชฺช วิหรถาติ วทามิ.

นาหํ ภิกฺขเว สพฺเพสํ เยว ภิกฺขูนํ อปฺปมาเทน กรณียนฺติ วทามิ; น ปนาหํ ภิกฺขเว สพฺเพสํ เยว ภิกฺขูนํ น อปฺปมาเทน กรณียนฺติ วทามิ. เย เต ภิกฺขเว ภิกฺขู อรหนฺโต ขีณาสวา วุสิตวนฺโต กตกรณียา โอหิตภารา อนุปฺปตฺตสทตฺถา ปริกฺขีณภวสํโยชนา สมฺมทญฺญา วิมุตฺตา, ตถารูปานาหํ ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ น อปฺปมาเทน กรณียนฺติ วทามิ. ตํ กิสฺส เหตุ? กตนฺเตสํ อปฺปมาเทน, อภพฺพา เต ปมชฺชิตุํ. เย จ โข เต ภิกฺขเว ภิกฺขู เสขา อปฺปตฺตมานสา อนุตฺตรํ โยคกฺเขมํ ปตฺถยมานา วิหรนฺติ, ตถารูปานาหํ ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ อปฺปมาเทน กรณียนฺติ วทามิ. ตํ กิสฺส เหตุ? อปฺเปว นาม อิเม อายสฺมนฺโต อนุโลมิกานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวมานา กลฺยาณมิตฺเต ภชมานา อินฺทฺริยานิ สมนฺนานยมานา, ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺม เทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ; ตทนุตฺตรํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยุนฺติ. อิมํ โข อหํ ภิกฺขเว อิเมสํ ภิกฺขูนํ อปฺปมาทผลํ สมฺปสฺสมาโน อปฺปมาเทน กรณียนฺติ วทามิ.

สตฺติเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ

กตเม สัต์ต? อุภโตภาควิมุต์โต, ปัญ์ญาวิมุต์โต, กายสัก์ขี, ทิฏ์ฐิปัป์ต์โต, สัท์ธาวิมุต์โต, ธัม์มานุสารี, สัท์ธานุสารี. กตโม จ ภิก์ขเว ปุค์คโล อุภโตภาควิมุต์โต? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล, เย เต สัน์ตา วิโมก์ขา อติก์กัม์ม รูเป อารุปั์ปา, เต กาเยน ผุส์สิต์วา• วิหรติ, ปัญ์ญาย จัส์ส ทิส์วา อาสวา ปริก์ขีณา โหน์ติ; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปุค์คโล อุภโตภาควิมุต์โต. อิมัส์ส โข อหํ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน น อัปั์ปมาเทน กรณียัน์ติ วทามิ. ตํ กิส์ส เหตุ? กตัน์ตัส์ส อัปั์ปมาเทน, อภัพ์โพ โส ปมัช์ชิตุํ. กตโม จ ภิก์ขเว ปุค์คโล ปัญ์ญาวิมุต์โต? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล, เย เต สัน์ตา วิโมก์ขา อติก์กัม์ม รูเป อารุปั์ปา, เต น กาเยน ผุส์สิต์วา วิหรติ, ปัญ์ญาย จัส์ส ทิส์วา อาสวา ปริก์ขีณา โหน์ติ; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปุค์คโล ปัญ์ญาวิมุต์โต. อิมัส์สปิ โข อหํ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน น อัปั์ปมาเทน กรณียัน์ติ วทามิ. ตํ กิส์ส เหตุ? กตัน์ตัส์ส อัปั์ปมาเทน, อภัพ์โพ โส ปมัช์ชิตุํ. กตโม จ ภิก์ขเว ปุค์คโล กายสัก์ขี? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล, เย เต สัน์ตา วิโมก์ขา อติก์กัม์ม รูเป อารุปั์ปา, เต กาเยน ผุส์สิต์วา วิหรติ, ปัญ์ญาย จัส์ส ทิส์วา เอกัจ์เจ อาสวา ปริก์ขีณา โหน์ติ; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปุค์คโล กายสัก์ขี. อิมัส์ส โข อหํ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน อัปั์ปมาเทน

• ม. สี. [illegible] ทิส์สติ.

กรณียัน์ติ วทามิ. ตํ กิส์ส เหตุ? อัป์เปว นาม อยมายัส์มา
อนุโลมิกานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวมาโน กัล์ยาณมิต์เต ภชมาโน
อินท์ริยานิ สมัน์นาหยมาโน, ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์ม เทว
อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ; ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ
ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยาติ.
อิมํ โข อหํ ภิก์ขเว อิมัส์ส ภิก์ขุโน อัป์ปมาทผลํ สัม์ปัส์สมาโน
อัป์ปมาเทน กรณียัน์ติ วทามิ. กตโม จ ภิก์ขเว ปุค์คโล
ทิฏ์ฐิปัต์โต? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล, เย เต สัน์ตา
วิโมก์ขา อติก์กัม์ม รูเป อารุป์ปา, เต น กาเยน ผุส์สิต์วา วิหรติ,
ปัญ์ญาย จัส์ส ทิส์วา เอกัจ์เจ อาสวา ปริก์ขีณา โหน์ติ,
ตถาคตัป์ปเวทิตา จัส์ส ธัม์มา ปัญ์ญาย โวทิฏ์ฐา โหน์ติ
โวจริตา. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปุค์คโล ทิฏ์ฐิปัต์โต. อิมัส์สปิ
โข อหํ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน อัป์ปมาเทน กรณียัน์ติ วทามิ. ตํ
กิส์ส เหตุ? อัป์เปว นาม อยมายัส์มา อนุโลมิกานิ เสนาสนานิ
ปฏิเสวมาโน กัล์ยาณมิต์เต ภชมาโน อินท์ริยานิ สมัน์นาหยมาโน,
ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์ม เทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ;
ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา
สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยาติ. อิมํ โข อหํ ภิก์ขเว
อิมัส์ส ภิก์ขุโน อัป์ปมาทผลํ สัม์ปัส์สมาโน อัป์ปมาเทน กรณียัน์ติ
วทามิ. กตโม จ ภิก์ขเว ปุค์คโล สัท์ธาวิมุต์โต? อิธ ภิก์ขเว

เอกัจ์โจ ปุค์คโล, เย เต สัน์ตา วิโมก์ขา อติก์กัม์ม รูเป อารุป์ปา, เต น กาเยน ผุส์สิต์วา วิหรติ, ปัญ์ญาย จัส์ส ทิส์วา เอกัจ์เจ อาสวา ปริก์ขีณา โหน์ติ; ตถาคเต จัส์ส สัท์ธา นิวิฏ์ฐา โหติ มูลชาตา ปติฏ์ฐิตา; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปุค์คโล สัท์ธาวิมุต์โต. อิมัส์สปิ โข อหํ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน อัป์ปมาเทน กรณียัน์ติ วทามิ. ตํ กิส์ส เหตุ? อัป์เปว นาม อยมายัส์มา อนุโลมิกานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวมาโน กัล์ยาณมิต์เต ภชมาโน อิน์ท์ริยานิ สมัน์นานยมาโน, ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคาร์สมา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยาติ. อิมํ โข อหํ ภิก์ขเว อิมัส์ส ภิก์ขุโน อัป์ปมาทผลํ สัม์ปัส์สมาโน อัป์ปมาเทน กรณียัน์ติ วทามิ. กตโม จ ภิก์ขเว ปุค์คโล ธัม์มานุสารี? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล, เย เต สัน์ตา วิโมก์ขา อติก์กัม์ม รูเป อารุป์ปา, เต น กาเยน ผุส์สิต์วา วิหรติ, ปัญ์ญาย จัส์ส ทิส์วา เอกัจ์เจ อาสวา ปริก์ขีณา โหน์ติ, ตถาคตัป์ปเวทิตา จัส์ส ธัม์มา ปัญ์ญาย มัต์ตโส นิช์ฌานํ ขมัน์ติ; อปิ จัส์ส อิเม ธัม์มา โหน์ติ. เสย์ยถีทํ? สัท์ธินท์ริยํ วิริยินท์ริยํ สตินท์ริยํ สมาธินท์ริยํ ปัญ์ญินท์ริยํ. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปุค์คโล ธัม์มานุสารี. อิมัส์สปิ โข อหํ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน อัป์ปมาเทน กรณียัน์ติ วทามิ. ตํ กิส์ส เหตุ อัป์เปว นาม

อยมายัส์มา อนุโลมิกานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวมาโน กัล์ยาณมิต์เต ภชมาโน อินท์ริยานิ สมัน์นานยมาโน, ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ; ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยาติ, อิมํ โข อหํ ภิก์ขเว อิมัส์ส ภิก์ขุโน อัป์ปมาทผลํ สัม์ปัส์สมาโน อัป์ปมาเทน กรณียัน์ติ วทามิ. กตโม จ ภิก์ขเว ปุค์คโล สัท์ธานุสารี? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล, เย เต สัน์ตา วิโมก์ขา อติก์กัม์ม รูเป อารุป์ปา, เต น กาเยน ผุส์สิต์วา วิหรติ, ปัญ์ญาย จัส์ส ทิส์วา เอกัจ์เจ อาสวา ปริก์ขีณา โหน์ติ, ตถาคเต จัส์ส สัท์ธามัต์ตํ โหติ เปมมัต์ตํ; อปิ จัส์ส อิเม ธัม์มา โหน์ติ. เสย์ยถีทํ? สัท์ธินท์ริยํ วิริยินท์ริยํ สตินท์ริยํ สมาธินท์ริยํ ปัญ์ญินท์ริยํ. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปุค์คโล สัท์ธานุสารี. อิมัส์สปิ โข อหํ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน อัป์ปมาเทน กรณียัน์ติ วทามิ. ตํ กิส์ส เหตุ? อัป์เปว นาม อยมายัส์มา อนุโลมิกานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวมาโน กัล์ยาณมิต์เต ภชมาโน อินท์ริยานิ สมัน์นานยมาโน, ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ; ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยาติ. อิมํ โข อหํ ภิก์ขเว อิมัส์ส ภิก์ขุโน อัป์ปมาทผลํ สัม์ปัส์สมาโน อัป์ปมาเทน กรณียัน์ติ วทามิ.

นาหํ ภิก์ขเว อาทิเกเนว อัญ์ญาราธนํ วทามิ, อปิ จ ภิก์ขเว อนุปุพ์พสิก์ขา อนุปุพ์พกิริยา อนุปุพ์พปฏิปทา อัญ์ญาราธนา โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว อนุปุพ์พสิก์ขา อนุปุพ์พกิริยา อนุปุพ์พปฏิปทา อัญ์ญาราธนา โหติ? อิธ ภิก์ขเว สัท์ธาชาโต อุปสังกมติ, อุปสังกมัน์โต ปยิรุปาสติ, ปยิรุปาสัน์โต โสตํ โอทหติ, โอหิตโสโต ธัม์มํ สุณาติ, สุต์วา ธัม์มํ ธาเรติ, ธตานํ ธัม์มานํ อัต์ถํ อุปปริก์ขติ, อัต์ถํ - อุปปริก์ขโต ธัม์มา นิช์ฌานํ ขมัน์ติ, ธัม์มนิช์ฌานขัน์ติยา สติ, ฉัน์โท ชายติ, ฉัน์ทชาโต อุส์สหติ, อุส์สหิต์วา ตุเลติ, ตุลยิต์วา ปทหติ, ปหิตัต์โต สมาโน กาเยน เจว ปรมํ สัจ์จํ สัจ์ฉิกโรติ. ปัญ์ญาย จ นํ อติวิช์ฌ ปัส์สติ. สาปิ นาม ภิก์ขเว สัท์ธา นาโหสิ, ตัม์ปิ นาม ภิก์ขเว อุปสังกมนํ นาโหสิ, สาปิ นาม ภิก์ขเว ปยิรุปาสนา นาโหสิ, ตัม์ปิ นาม ภิก์ขเว โสตาวธานํ นาโหสิ, ตัม์ปิ นาม ภิก์ขเว ธัม์มสวนํ นาโหสิ, สาปิ นาม ภิก์ขเว ธัม์มธารณา นาโหสิ, สาปิ นาม ภิก์ขเว อัต์ถุปปริก์ขตา นาโหสิ, สาปิ นาม ภิก์ขเว ธัม์มนิช์ฌานขัน์ติ นาโหสิ, โสปิ นาม ภิก์ขเว ฉัน์โท นาโหสิ, โสปิ นาม ภิก์ขเว อุส์สาโห นาโหสิ, สาปิ นาม ภิก์ขเว ตุลนา นาโหสิ, ตัม์ปิ นาม ภิก์ขเว ปธานํ นาโหสิ. วิป์ปฏิปัน์นาต์ถ ภิก์ขเว, มิจ์ฉาปฏิปัน์นาต์ถ ภิก์ขเว. กีวทูเรวิเม ภิก์ขเว โมฆปุริสา อปัก์กัน์ตา อิมัส์มา ธัม์มวินยา. อัต์ถิ ภิก์ขเว จตุป์ปทํ

เวยฺยากรณํ, ยสฺสุทฺทิฏฺฐสฺส วิญฺญู ปุริโส นจิรสฺเสว ปญฺญาย อตฺถํ อาชาเนยฺย; อุทฺทิสิสฺสามิ โว ภิกฺขเว, อาชานิสฺสถ เมตนฺติ. เก จ มยํ ภนฺเต เก จ ธมฺมสฺส อญฺญาตาโรติ. โยปิ โส ภิกฺขเว สตฺถา อามิสครุโก อามิสทายาโท อามิเสหิ สํสฏฺโฐ วิหรติ, ตสฺสปายํ เอวรูปี ปโณปณวิยา[1] น อุเปติ "เอวญฺจ โน อสฺส, อถ นํ กเรยฺยาม; น จ โน เอวมสฺส, น นํ กเรยฺยามาติ. กึ ปน ภิกฺขเว, ยํ ตถาคโต สพฺพโส อามิเสหิ วิสํสฏฺโฐ วิหรติ สทฺธสฺส ภิกฺขเว สาวกสฺส สตฺถุ สาสเน ปริโยคาย วตฺตโต อยมนุธมฺโม โหติ "สตฺถา ภควา, สาวโก หมสฺมิ; ชานาติ ภควา, นาหํ ชานามีติ. สทฺธสฺส ภิกฺขเว สาวกสฺส สตฺถุ สาสเน ปริโยคาย วตฺตโต รุฬฺหนียํ สตฺถุ สาสนํ โหติ โอชวนฺตํ. สทฺธสฺส ภิกฺขเว สาวกสฺส สตฺถุ สาสเน ปริโยคาย วตฺตโต อยมนุธมฺโม โหติ "กามํ ตโจ จ นหารุ จ อฏฺฐิ จ อวสุสฺสตุ เม สรีเร อวสุสฺสตุ มํสโลหิตํ ยนฺตํ ปุริสถาเมน ปุริสวิริเยน ปุริสปรกฺกเมน ปตฺตพฺพํ น ตํ อปาปุณิตฺวา วิริยสฺส สณฺฐานํ ภวิสฺสตีติ. สทฺธสฺส ภิกฺขเว สาวกสฺส สตฺถุ สาสเน ปริโยคาย วตฺตโต ทฺวินฺนํ ผลานํ อญฺญตรํ ผลํ ปาฏิกงฺขํ

---

[1] สี. ยุ. ปโณปณวิธา.

ทิฏ์เฐว ธัม์เม อัญ์ญา สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตาติ. อิทมโวจ ภควา. อัต์ตมนา เต ภิก์ขู ภควโต ภาสิตํ อภินันทุน์ติ.

กีฏาคิริสุต์ตํ ทสมํ.

ภิก์ขุวัค์โค นิฏ์ฐิโต. ทุติโย

ตัส์ส วัค์คัส์ส อุทานํ.

กุณ์ชรราหุลสัส์สตโลโก มาลุก์ยปุต์โต จ ภัท์ทาลีนาโม
ทิชขุท์ทสหัม์ปติยาจนา นาฬิกีปทรคิรินาโม อสโม ปวโร.

ทุติโย วรวัค์โค.

จูฬวัจ์ฉโคต์ตสุต์ตํ

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. เตน โข ปน สมเยน วัจ์ฉโคต์โต ปริพ์พาชโก เอกปุณ์ฑรีเก ปริพ์พาชการาเม ปฏิวสติ. อถ โข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย เวสาลึ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ. อถ โข ภควโต เอตทโหสิ "อติป์ปโค โข ตาว เวสาลิยํ ปิณ์ฑาย จริตุํ, ยัน์นูนาหํ, เยน เอกปุณ์ฑริโก ปริพ์พาชการาโม, เยน วัจ์ฉโคต์โต ปริพ์พาชโก, เตนุปสังกเมย์ยัน์ติ. อถ โข ภควา, เยน เอกปุณ์ฑริโก ปริพ์พาชการาโม, เยน วัจ์ฉโคต์โต ปริพ์พาชโก, เตนุปสังกมิ. อัท์ทสา โข วัจ์ฉโคต์โต ปริพ์พาชโก ภควัน์ตํ

ทูรโต อาคัจ์ฉัน์ตํ, ทิส์วา ภควัน์ตํ เอตทโวจ "เอตุ โข ภัน์เต ภควา ส์วาคตํ ภัน์เต ภควโต; จิรัส์สํ โข ภัน์เต ภควา อิมํ ปริยายมกาสิ ยทิทํ อิธาคมนาย. นิสีทตุ ภัน์เต ภควา, อิทมาสนํ ปัญ์ญัต์ตัน์ติ. นิสีทิ ภควา ปัญ์ญัต์เต อาสเน. วัจ์ฉโคต์โตปิ โข ปริพ์พาชโก อัญ์ญตรํ นีจํ อาสนํ คเหต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข วัจ์ฉโคต์โต ปริพ์พาชโก ภควัน์ตํ เอตทโวจ "สุตเมตํ ภัน์เต "สมโณ โคตโม สัพ์พัญ์ญู สัพ์พทัส์สาวี อปริเสสํ ญาณทัส์สนํ ปฏิชานาติ "จรโต จ เม ติฏ์ฐโต จ สุต์ตัส์ส จ ชาครัส์ส จ สตตํ สมิตํ ญาณทัส์สนํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตัน์ติ. เย เต ภัน์เต เอวมาหํสุ "สมโณ โคตโม สัพ์พัญ์ญู สัพ์พทัส์สาวี อปริเสสํ ญาณทัส์สนํ ปฏิชานาติ "จรโต จ เม ติฏ์ฐโต จ สุต์ตัส์ส จ ชาครัส์ส จ สตตํ สมิตํ ญาณทัส์สนํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตัน์ติ, กัจ์จิ เต ภัน์เต ภควโต วุต์ตวาทิโน, น จ ภควัน์ตํ อภูเตน อัพ์ภาจิก์ขัน์ติ, ธัม์มัส์ส จานุธัม์มํ พ์ยากโรน์ติ, น จ โกจิ สหธัม์มิโก วาทานุวาโท คารัย์หํ ฐานํ อาคัจ์ฉตีติ. เย เต วัจ์ฉ เอวมาหํสุ "สมโณ โคตโม สัพ์พัญ์ญู สัพ์พทัส์สาวี อปริเสสํ ญาณทัส์สนํ ปฏิชานาติ "จรโต จ เม ติฏ์ฐโต จ สุต์ตัส์ส จ ชาครัส์ส จ สตตํ สมิตํ ญาณทัส์สนํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตัน์ติ, น เม เต วุต์ตวาทิโน, อัพ์ภาจิก์ขัน์ติ จ ปน

มนฺเต อสตา อภูเตนาติ. กถํ พฺยากรมานา ปน มยํ ภนฺเต วุตฺตวาทิโน เจว ภควโต อสฺสาม, น จ ภควนฺตํ อภูเตน อพฺภาจิกฺเขยฺยาม, ธมฺมสฺส จานุธมฺมํ พฺยากเรยฺยาม, น จ โกจิ สหธมฺมิโก วาทานุวาโท คารยฺหํ ฐานํ อาคจฺเฉยฺยาติ. เตวิชฺโช สมโณ โคตโมติ โข วจฺฉ พฺยากรมาโน วุตฺตวาที เจว เม อสฺส, น จ มํ อภูเตน อพฺภาจิกฺเขยฺย. ธมฺมสฺส จานุธมฺมํ พฺยากเรยฺย, น จ โกจิ สหธมฺมิโก วาทานุวาโท คารยฺหํ ฐานํ อาคจฺเฉยฺย. อหํ หิ วจฺฉ ยาวเทว อากงฺขามิ, อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรามิ; เสยฺยถีทํ? เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติสาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรามิ อหํ หิ วจฺฉ ยาวเทว อากงฺขามิ, ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน, สตฺเต ปสฺสามิ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ฯเปฯ ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานามิ. อหํ หิ วจฺฉ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรามิ. เตวิชฺโช สมโณ โคตโมติ โข วจฺฉ พฺยากรมาโน วุตฺตวาที เจว เม อสฺส, น จ มํ อภูเตน อพฺภาจิกฺเขยฺย, ธมฺมสฺส จานุธมฺมํ พฺยากเรยฺย, น จ โกจิ สหธมฺมิโก วาทานุวาโท คารยฺหํ ฐานํ อาคจฺเฉยฺยาติ.

เอวํ วุตฺเต วจฺฉโคตฺโต ปริพฺพาชโก ภควนฺตํ เอตทโวจ "อตฺถิ

นุ โข โภ โคตม โกจิ คิหี คิหิสัญ์โญชนํ อัป์ปหาย กายัส์ส เภทา ทุก์ขัส์สัน์ตกโรติ. นัต์ถิ โข วัจ์ฉ โกจิ คิหี คิหิสัญ์โญชนํ อัป์ปหาย กายัส์ส เภทา ทุก์ขัส์สัน์ตกโรติ. อัต์ถิ ปน โภ โคตม โกจิ คิหี คิหิสัญ์โญชนํ อัป์ปหาย กายัส์ส เภทา สัค์คูปโคติ. น โข วัจ์ฉ เอกํ เยว สตํ น เทว สตานิ น ตีณิ สตานิ น จัต์ตาริ สตานิ น ปัญ์จ สตานิ, อถ โข ภิย์โยว เย คิหี คิหิสัญ์โญชนํ อัป์ปหาย กายัส์ส เภทา สัค์คูปคาติ. อัต์ถิ นุ โข โภ โคตม โกจิ อาชีวโก กายัส์ส เภทา ทุก์ขัส์สัน์ตกโรติ. นัต์ถิ โข วัจ์ฉ โกจิ อาชีวโก กายัส์ส เภทา ทุก์ขัส์สัน์ตกโรติ. อัต์ถิ ปน โภ โคตม โกจิ อาชีวโก กายัส์ส เภทา สัค์คูปโคติ. อิโต โข โส วัจ์ฉ เอกนวุโต กัป์โป, ยมหํ อนุส์สรามิ. นาภิชานามิ กัญ์จิ อาชีวกํ สัค์คูปคํ อัญ์ญัต์ร เอเกน, โสปาสิ กัม์มวาที กิริยวาทีติ. เอวํ สัน์เต โภ โคตม สุญ์ญํ อิทํ ติต์ถายตนํ อัน์ตมโส สัค์คูปเคนาติ. เอวํ วัจ์ฉ สุญ์ญํ อิทํ ติต์ถายตนํ อัน์ตมโส สัค์คูปเคนาปีติ. อิทมโวจ ภควา. อัต์ตมโน วัจ์ฉโคต์โต ปริพ์พาชโก ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทีติ.

จูฬวัจ์ฉโคต์ตสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ปฐมํ

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. อถ โข วัจ์ฉโคต์โต ปริพ์พาชโก, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธิํ สัม์โมทิ;

สัม์โมทนียํ กถํ สารานียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข วัจ์ฉโคต์โต ปริพ์พาชโก ภควัน์ตํ เอตทโวจ "กิน์นุ โข โภ โคตม "สัส์สโต โลโก, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ. น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "สัส์สโต โลโก, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ. กึ ปน โภ โคตม อสัส์สโต โลโก. อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ. น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "อสัส์สโต โลโก, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ. กิน์นุ โข โภ โคตม "อัน์ตวา โลโก, อิทเมว สัจ์จํ. โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ. น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "อัน์ตวา โลโก, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ. กึ ปน โภ โคตม "อนัน์ตวา โลโก, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ. น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "อนัน์ตวา โลโก. อิทเมว สัจ์จํ. โมฆมัญ์ญัน์ติ. กิน์นุ โข โภ โคตม "ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ. น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ. กึ ปน โภ โคตม "อัญ์ญํ ชีวํ อัญ์ญํ สรีรํ, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ. น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "อัญ์ญํ ชีวํ อัญ์ญํ สรีรํ, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ. กิน์นุ โข โภ โคตม "โหติ ตถาคโต ปรํ มรณา; อิทเมว

สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ. น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ โมฆมัญ์ญัน์ติ. กึ ปน โภ โคตม "น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ. โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ. น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ. กิน์นุ โข โภ โคตม "โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ. น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ. กึ ปน โภ โคตม "เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ. น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ.

กิน์นุ โข โภ โคตม "สัส์สโต โลโก, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ. อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "สัส์สโต โลโก, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ วเทสิ. กึ ปน โภ โคตม "อสัส์สโต โลโก, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ, อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ อสัส์สโต โลโก, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ วเทสิ. กิน์นุ โข โภ

โคตม "อัน์ตวา โลโก. อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ, อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ อัน์ตวา โลโก. อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ วเทสึ. กึ ปน โภ โคตม "อนัน์ตวา โลโก, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ, อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "อนัน์ตวา โลโก, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ วเทสึ. กิน์นุ โข โภ โคตม "ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ, อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ วเทสึ. กึ ปน โภ โคตม "อัญ์ญํ ชีวํ อัญ์ญํ สรีรํ, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ, อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "อัญ์ญํ ชีวํ อัญ์ญํ สรีรํ, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ วเทสึ. กิน์นุ โข โภ โคตม "โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ, อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ วเทสึ. กึ ปน โภ โคตม "น โหติ ตถาคโต ปรัม์ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ, อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํ

ทิฏ์ฐิ "น โหติ ตถาคโต ปรํ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ วเทสิ. กิน์นุ โข โภ โคตม "โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรํ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ, อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรํ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ วเทสิ. กึ ปน โภ โคตม "เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรํ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิ ภวํ โคตโมติ, อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "น โข อหํ วัจ์ฉ เอวํทิฏ์ฐิ "เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรํ มรณา, อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญัน์ติ วเทสิ. กึ ปน ภวํ โคตโม อาทีนวํ สัม์ปัส์สมาโน เอวํ อิมานิ สัพ์พโส ทิฏ์ฐิคตานิ อนุปคโตติ. "สัส์สโต โลโกติ โข วัจ์ฉ ทิฏ์ฐิคตเมตํ ทิฏ์ฐิคหณํ ทิฏ์ฐิกัน์ตาโร ทิฏ์ฐิวิสูกํ ทิฏ์ฐิวิปผัน์ทิตํ ทิฏ์ฐิสัญ์โญชนํ, สทุก์ขํ สวิฆาตํ สอุปายาสํ สปริฬาหํ, น นิพ์พิทาย น วิราคาย น นิโรธาย น อุปสมาย น อภิญ์ญาย น สัม์โพธาย น นิพ์พานาย สํวัต์ตติ. "อสัส์สโต โลโกติ โข วัจ์ฉ ฯเปฯ "อัน์ตวา โลโกติ โข วัจ์ฉ ฯเปฯ "อนัน์ตวา โลโกติ โข วัจ์ฉ ฯเปฯ "ตํ ชีวํ ตํ สรีรัน์ติ โข วัจ์ฉ ฯเปฯ อัญ์ญํ ชีวํ อัญ์ญํ สรีรัน์ติ โข วัจ์ฉ ฯเปฯ "โหติ ตถาคโต ปรํ มรณาติ โข วัจ์ฉ ฯเปฯ น โหติ ตถาคโต ปรํ

มรณาติ โข วจฺฉ ฯเปฯ โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ โข วจฺฉ ฯเปฯ "เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ โข วจฺฉ ทิฏฺฐิคตเมตํ ทิฏฺฐิคหนํ ทิฏฺฐิกนฺตาโร ทิฏฺฐิวิสูกํ ทิฏฺฐิวิปฺผนฺทิตํ ทิฏฺฐิสญฺโญชนํ, สทุกฺขํ สวิฆาตํ สอุปายาสํ สปริฬาหํ, น นิพฺพิทาย น วิราคาย น นิโรธาย น อุปสมาย น อภิญฺญาย น สมฺโพธาย น นิพฺพานาย สํวตฺตติ. อิมํ โข อหํ วจฺฉ อาทีนวํ สมฺปสฺสมาโน เอวํ อิมานิ สพฺพโส ทิฏฺฐิคตานิ อนุปคโตติ. อตฺถิ ปน โภ โคตมสฺส กิญฺจิ ทิฏฺฐิคตนฺติ. ทิฏฺฐิคตนฺติ โข วจฺฉ อปนีตเมตํ ตถาคตสฺส. ทิฏฺฐํ เหตํ วจฺฉ ตถาคเตน "อิติ รูปํ, อิติ รูปสฺส สมุทโย, อิติ รูปสฺส อตฺถงฺคโม; อิติ เวทนา, อิติ เวทนาย สมุทโย, อิติ เวทนาย อตฺถงฺคโม; อิติ สญฺญา, อิติ สญฺญาย สมุทโย, อิติ สญฺญาย อตฺถงฺคโม; อิติ สงฺขารา, อิติ สงฺขารานํ สมุทโย, อิติ สงฺขารานํ อตฺถงฺคโม; อิติ วิญฺญาณํ, อิติ วิญฺญาณสฺส สมุทโย, อิติ วิญฺญาณสฺส อตฺถงฺคโมติ. ตสฺมา ตถาคโต สพฺพมญฺญิตานํ สพฺพมถิตานํ สพฺพอหํการมมํการมานานุสยานํ ขยา วิราคา นิโรธา จาคา ปฏินิสฺสคฺคา อนุปาทา วิมุตฺโตติ วทามีติ. เอวํ วิมุตฺตจิตฺโต ปน โภ โคตม ภิกฺขุ กุหึ อุปปชฺชตีติ.* อุปปชฺชตีติ โข วจฺฉ น อุเปติ. เตน หิ โภ โคตม น อุปปชฺชตีติ. น อุปปชฺชตีติ

---

* อุปปชฺชตีติ [illegible]

โข วัจ์ฉ น อุเปติ. เตน หิ โภ โคตม อุปัป์ชัช์ชติ จ น จ อุปัป์ชัช์ชตีติ. อุปัป์ชัช์ชติ จ น จ อุปัป์ชัช์ชตีติ โข วัจ์ฉ น อุเปติ. เตน หิ โภ โคตม เนว อุปัป์ชัช์ชติ น น อุปัป์ชัช์ชตีติ. เนว อุปัป์ชัช์ชติ น น อุปัป์ชัช์ชตีติ โข วัจ์ฉ น อุเปติ.

เอวํ วิมุต์ตจิต์โต ปน โภ โคตม ภิก์ขุ กุหึ อุปัป์ชัช์ชตีติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "อุปัป์ชัช์ชตีติ โข วัจ์ฉ น อุเปติ" วเทสิ. เตน หิ โภ โคตม น อุปัป์ชัช์ชตีติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "น อุปัป์ชัช์ชตีติ โข วัจ์ฉ น อุเปติ" วเทสิ. เตน หิ โภ โคตม อุปัป์ชัช์ชติ จ น จ อุปัป์ชัช์ชตีติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "อุปัป์ชัช์ชติ จ น จ อุปัป์ชัช์ชตีติ โข วัจ์ฉ น อุเปติ" วเทสิ. เตน หิ โภ โคตม เนว อุปัป์ชัช์ชติ น น อุปัป์ชัช์ชตีติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "เนว อุปัป์ชัช์ชติ น น อุปัป์ชัช์ชตีติ โข วัจ์ฉ น อุเปติ" วเทสิ. เอต์ถาหํ โภ โคตม อัญ์ญาณมาปาทึ, เอต์ถ สัม์โมหมาปาทึ. ยาปิ เม เอสา โภโต โคตมัส์ส ปุริเมน กถาสัล์ลาเปน อหุ ปสาทมัต์ตา, สาปิ เม เอตรหิ อัน์ตรหิตาติ. อลัญ์หิ เต วัจ์ฉ อัญ์ญาณาย อลํ สัม์โมหาย, คัม์ภีโร หยํ วัจ์ฉ ธัม์โม ทุท์ทโส ทุรนุโพโธ สัน์โต ปณีโต อตัก์กาวจโร นิปุโณ ปัณ์ฑิตเวทนีโย, โส ตยา ทุช์ชาโน อัญ์ญทิฏ์ฐิเกน อัญ์ญขัน์ติเกน อัญ์ญรุจิเกน อัญ์ญัต์ถโยเคน

อัญ์ญัต์ถาจริยเกน. เตน หิ วัจ์ฉ ตํ เยเวต์ถ ปฏิปุจ์ฉิส์สามิ, ยถา เต ขเมย์ย; ตถา ตํ พ์ยากเรย์ยาสิ. ตํ กึ มัญ์ญสิ วัจ์ฉ "สเจ เต ปุรโต อัค์คิ ชเลย์ย, ชาเนย์ยาสิ ต์วํ "อยํ เม ปุรโต อัค์คิ ชลตีติ. สเจ เม โภ โคตม ปุรโต อัค์คิ ชเลย์ย, ชาเนย์ยาหํ "อยํ เม ปุรโต อัค์คิ ชลตีติ. สเจ ปน ตํ วัจ์ฉ เอวํ ปุจ์เฉย์ย "โย เต อยํ ปุรโต อัค์คิ ชลติ, อยํ อัค์คิ กึ ปฏิจ์จ ชลตีติ เอวํ ปุฏ์โฐ ต์วํ วัจ์ฉ กิน์ติ พ์ยากเรย์ยาสีติ. สเจ มํ โภ โคตม เอวํ ปุจ์เฉย์ย "โย เต อยํ ปุรโต อัค์คิ ชลติ, อยํ อัค์คิ กึ ปฏิจ์จ ชลตีติ, เอวํ ปุฏ์โฐ อหํ โภ โคตม เอวํ พ์ยากเรย์ยํ "โย เม ปุรโต อัค์คิ ชลติ, อยํ อัค์คิ ติณกัฏ์ฐุปาทานํ ปฏิจ์จ ชลตีติ. สเจ วัจ์ฉ ปุรโต โส อัค์คิ นิพ์พาเยย์ย, ชาเนย์ยาสิ ต์วํ "อยํ เม ปุรโต อัค์คิ นิพ์พุโตติ. สเจ เม โภ โคตม ปุรโต โส อัค์คิ นิพ์พาเยย์ย, ชาเนย์ยาหํ "อยํ เม ปุรโต อัค์คิ นิพ์พุโตติ. สเจ ปน ตํ วัจ์ฉ เอวํ ปุจ์เฉย์ย "โย เต อยํ ปุรโต อัค์คิ นิพ์พุโต, โส อัค์คิ อิโต กตมํ ทิสํ คโต, ปุรัต์ถิมํ วา ปัจ์ฉิมํ วา อุต์ตรํ วา ทัก์ขิณํ วาติ, เอวํ ปุฏ์โฐ ต์วํ วัจ์ฉ กิน์ติ พ์ยากเรย์ยาสีติ

น อุเปติ โภ โคตม, ยัญ์หิ โส โภ โคตม อัค์คิ
ติณกัฏ์ฐุปาทานํ ปฏิจ์จ อชลิ, ตัส์ส จ ปริยาทานา อัญ์ญัส์ส
จ อนุปาหารา อนาหาโร นิพ์พุโต เต์วว สํข์ยํ คัจ์ฉตีติ.
เอวเมว โข วัจ์ฉ เยน รูเปน ตถาคตํ บั๊ญ์ญาปยมาโน
บั๊ญ์ญาเปย์ย, ตํ รูปํ ตถาคตัส์ส ปหีนํ อุจ์ฉิน์นมูลํ
ตาลาวัต์ถุกตํ อนภาวังกตํ อายตึ อนุป์ปาทธัม์มํ; รูปสํขาวิมุต์โต
โข วัจ์ฉ ตถาคโต คัม์ภีโร อัป์ปเมย์โย ทุป์ปริโยคาโฬ์ห.
เสย์ยถาปิ มหาสมุท์โท อุปปัช์ชตีติ น อุเปติ, น อุปปัช์ชตีติ
น อุเปติ, อุปปัช์ชติ จ น จ อุปปัช์ชตีติ น อุเปติ, เนว
อุปปัช์ชติ น น อุปปัช์ชตีติ น อุเปติ, ยาย เวทนาย
ตถาคตํ บั๊ญ์ญาปยมาโน บั๊ญ์ญาเปย์ย, สา เวทนา ตถาคตัส์ส
ปหีนา อุจ์ฉิน์นมูลา ตาลาวัต์ถุกตา อนภาวังกตา อายตึ
อนุป์ปาทธัม์มา; เวทนาสํขาวิมุต์โต โข วัจ์ฉ ตถาคโต
คัม์ภีโร อัป์ปเมย์โย ทุป์ปริโยคาโฬ์ห. เสย์ยถาปิ มหาสมุท์โท
อุปปัช์ชตีติ น อุเปติ, น อุปปัช์ชตีติ น อุเปติ,
อุปปัช์ชติ จ น จ อุปปัช์ชตีติ น อุเปติ, เนว อุปปัช์ชติ
น น อุปปัช์ชตีติ น อุเปติ. ยาย สัญ์ญาย ตถาคตํ
บั๊ญ์ญาปยมาโน บั๊ญ์ญาเปย์ย, สา สัญ์ญา ตถาคตัส์ส
ปหีนา อุจ์ฉิน์นมูลา ตาลาวัต์ถุกตา อนภาวังกตา อายตึ
อนุป์ปาทธัม์มา; สัญ์ญาสํขาวิมุต์โต โข วัจ์ฉ ตถาคโต

[illegible] [illegible] [illegible]. เสยฺยถาปิ
มหาสมุทฺโท [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] อุเปติ,
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
ตถาคตํ ปญฺญาปยมาโน [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] เสยฺยถาปิ มหาสมุทฺโท
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] อุเปติ, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] วจฺฉโคตฺโต [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

วา อวิทูเร [illegible] ตสฺส อนิจฺจตา สาขาปลาสํ ปลุชฺเชยฺย [illegible] เผคฺคุ ปลุชฺเชยฺย. โส อปเรน สมเยน อปคตสาขาปลาโส อปคตตจปปฏิโก อปคตเผคฺคุโก สุทฺโธ สาเร ปติฏฺฐิโต; เอวเมว โภโต โคตมสฺส ปาวจนํ อปคตสาขาปลาสํ อปคตตจปปฏิกํ อปคตเผคฺคุกํ สุทฺธํ สาเร ปติฏฺฐิตํ. อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม. อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม. เสยฺยถาปิ [illegible] วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา [illegible] อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย "จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺติ"; เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต; [illegible] คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ [illegible] ปาณุเปตํ สรณํ [illegible].

[illegible]

[illegible] มหาวจฺฉโคตฺตสุตฺตํ

เอวํ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. อถ โข วจฺฉโคตฺโต ปริพฺพาชโก, เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ

สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ
นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข วจฺฉโคตฺโต ปริพฺพาชโก
ภควนฺตํ เอตทโวจ "ทีฆรตฺตาหํ โภตา โคตเมน สหกถี.
สาธุ เม ภวํ โคตโม สํขิตฺเตน กุสลากุสลํ เทเสตูติ.
สํขิตฺเตนปิ โข เต อหํ วจฺฉ กุสลากุสลํ เทเสยฺยํ.
วิตฺถาเรนปิ โข เต อหํ วจฺฉ กุสลากุสลํ เทเสยฺยํ อปิ
จ เต อหํ วจฺฉ สํขิตฺเตน กุสลากุสลํ เทเสสฺสามิ. ตํ
สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ ภาสิสฺสามีติ. เอวํ โภติ โข
วจฺฉโคตฺโต ปริพฺพาชโก ภควโต ปจฺจสฺโสสิ. ภควา
เอตทโวจ "โลโภ โข วจฺฉ อกุสลํ, อโลโภ โข วจฺฉ
กุสลํ, โทโส โข วจฺฉ อกุสลํ, อโทโส โข วจฺฉ กุสลํ.
โมโห โข วจฺฉ อกุสลํ, อโมโห โข วจฺฉ กุสลํ. อิติ โข
วจฺฉ อิเม ตโย ธมฺมา อกุสลา, ตโย ธมฺมา กุสลา.
ปาณาติปาโต โข วจฺฉ อกุสลํ, ปาณาติปาตา เวรมณี กุสลํ.
อทินฺนาทานํ โข วจฺฉ อกุสลํ, อทินฺนาทานา เวรมณี กุสลํ.
กาเมสุมิจฺฉาจาโร โข วจฺฉ อกุสลํ, กาเมสุมิจฺฉาจารา เวรมณี
กุสลํ. ปิสุณา วาจา โข วจฺฉ อกุสลํ, ปิสุณาย วาจาย เวรมณี
กุสลํ. ผรุสา วาจา โข วจฺฉ อกุสลํ, ผรุสาย วาจาย เวรมณี
กุสลํ. สมฺผปฺปลาโป โข วจฺฉ อกุสลํ, สมฺผปฺปลาปา เวรมณี
กุสลํ. อภิชฺฌา โข วจฺฉ อกุสลํ, อนภิชฺฌา กุสลํ.

พ์ยาปาโท โข วัจ์ฉ อกุสลํ, อพ์ยาปาโท กุสลํ. มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ โข วัจ์ฉ อกุสลํ, สัม์มาทิฏ์ฐิ กุสลํ. อิติ โข วัจ์ฉ อิเม ทส ธัม์มา อกุสลา, ทส ธัม์มา กุสลา. ยโต โข วัจ์ฉ ภิก์ขุโน ตัณ์หา ปหีนา โหติ อุจ์ฉิน์นมูลา ตาลาวัต์ถุกตา อนภาวังกตา อายตึ อนุปป์าทธัม์มา. โหติ โส ภิก์ขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุป์ปัต์ตสทัต์โถ ปริก์ขีณภวสํโยชโน สัม์มทัญ์ญาวิมุต์โตติ. ติฏ์ฐตุ ภวํ โคตโม, อัต์ถิ ปน โภโต โคตมัส์ส เอกภิก์ขุ สาวโก อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรตีติ. น โข วัจ์ฉ เอกํ เยว สตํ, น เท์วํ สตานิ, น ตีณิ สตานิ, น จัต์ตาริ สตานิ, น ปัญ์จ สตานิ อถ โข ภิย์โยว, เย ภิก์ขู มม สาวกา อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรัน์ตีติ. ติฏ์ฐตุ ภวํ โคตโม, ติฏ์ฐัน์ตุ ภิก์ขู. อัต์ถิ ปน โภโต โคตมัส์ส เอกภิก์ขุนี ปิ สาวิกา อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรตีติ. น โข วัจ์ฉ เอกํ เยว สตํ, น เท์วํ สตานิ, น ตีณิ สตานิ, น จัต์ตาริ สตานิ, น ปัญ์จ สตานิ, อถ โข ภิย์โยว, ยา ภิก์ขุนิโย มม สาวิกา อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ

ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา
อุปสัม์ปัช์ช วิหรัน์ตีติ. ติฏ์ฐตุ ภวํ โคตโม, ติฏ์ฐัน์ตุ ภิก์ขู,
ติฏ์ฐัน์ตุ ภิก์ขุนิโย, อัต์ถิ ปน โภโต โคตมัส์ส เอกุปาสโกปิ
สาวโก คิหี โอทาตวสโน สพ์รห์มจารี ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ
สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา โอปปาติโก ตัต์ถปรินิพ์พายี
อนาวัต์ติธัม์โม ตัส์มา โลกาติ. น โข วัจ์ฉ เอกํ เยว สตํ,
น เท์ว สตานิ, น ตีณิ สตานิ, น จัต์ตาริ สตานิ, น ปัญ์จ สตานิ,
อถ โข ภิย์โยว, เย อุปาสกา มม สาวกา คิหี โอทาตวสนา
สพ์รห์มจาริโน ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา
โอปปาติกา ตัต์ถปรินิพ์พายิโน อนาวัต์ติธัม์มา ตัส์มา โลกาติ.
ติฏ์ฐตุ ภวํ โคตโม, ติฏ์ฐัน์ตุ ภิก์ขู, ติฏ์ฐัน์ตุ ภิก์ขุนิโย, ติฏ์ฐัน์ตุ
อุปาสกา คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริโน, อัต์ถิ ปน โภโต
โคตมัส์ส เอกุปาสโกปิ สาวโก คิหี โอทาตวสโน กามโภคี
สาสนกโร โอวาทปติกโร ติณ์ณวิจิกิจ์โฉ วิคตกถํกโถ
เวสารัช์ชัป์ปัต์โต อปรัป์ปัจ์จโย สัต์ถุ สาสเน วิหรตีติ. น โข
วัจ์ฉ เอกํ เยว สตํ, น เท์ว สตานิ, น ตีณิ สตานิ, น จัต์ตาริ
สตานิ, น ปัญ์จ สตานิ, อถ โข ภิย์โยว, เย อุปาสกา มม
สาวกา คิหี โอทาตวสนา กามโภคิโน สาสนกรา โอวาทปติกรา
ติณ์ณวิจิกิจ์ฉา วิคตกถํกถา เวสารัช์ชัป์ปัต์ตา อปรัป์ปัจ์จยา
สัต์ถุ สาสเน วิหรัน์ติ. ติฏ์ฐตุ ภวํ โคตโม, ติฏ์ฐัน์ตุ ภิก์ขู,

ติฏ์ฐัน์ตุ ภิก์ขุนิโย, ติฏ์ฐัน์ตุ อุปาสกา คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริโน. ติฏ์ฐัน์ตุ อุปาสกา คิหี โอทาตวสนา กามโภคิโน. อัต์ถิ ปน โภโต โคตมัส์ส เอกุปาสิกาปิ สาวิกา คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริณี ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา โอปปาติกา ตัต์ถปริพ์พายินี อนาวัต์ติธัม์มา ตัส์มา โลกาติ. น โข วัจ์ฉ เอกํ เยว สตํ, น เท์ว สตานิ, น ตีณิ สตานิ, น จัต์ตาริ สตานิ, น ปัญ์จ สตานิ, อถ โข ภิย์โยว, ยา อุปาสิกา มม สาวิกา คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจารินิโย ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา โอปปาติกา ตัต์ถปรินิพ์พายินิโย อนาวัต์ติธัม์มา ตัส์มา โลกาติ. ติฏ์ฐตุ ภวํ โคตโม, ติฏ์ฐัน์ตุ ภิก์ขู, ติฏ์ฐัน์ตุ ภิก์ขุนิโย, ติฏ์ฐัน์ตุ อุปาสกา คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริโน. ติฏ์ฐัน์ตุ อุปาสกา คิหี โอทาตวสนา กามโภคิโน, ติฏ์ฐัน์ตุ อุปาสิกา คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจารินิโย. อัต์ถิ ปน โภโต โคตมัส์ส เอกุปาสิกาปิ สาวิกา คิหี โอทาตวสนา กามโภคินี สาสนกรา โอวาทปฏิกรา ติณ์ณวิจิกิจ์ฉา วิคตกถํกถา เวสารัช์ชัป์ปัต์ตา อปรัป์ปัจ์จยา สัต์ถุ สาสเน วิหรตีติ. น โข วัจ์ฉ เอกํ เยว สตํ, น เท์ว สตานิ, น ตีณิ สตานิ, น จัต์ตาริ สตานิ, น ปัญ์จ สตานิ, อถ โข ภิย์โยว, ยา อุปาสิกา มม สาวิกา คิหี โอทาตวสนา

กามโภคินิโย สาสนกรา โอวาทปติกรา ติณ์ณวิจิกิจ์ฉา วิคตกถํกถา เวสารัช์ชัป์ปัต์ตา อปรป์ปัจ์จยา สัต์ถุ สาสเน วิหรัน์ตีติ. สเจ หิ โภ โคตม อิมํ ธัม์มํ ภวํ เยว โคตโม อาราธโก อภวิส์ส, โน จ โข ภิก์ขู อาราธกา อภวิํสุ, เอวมิทํ พ์รห์มจริยํ อปริปูรํ อภวิส์ส เตนังเคน; ยัส์มา จ โข โภ โคตม อิมํ ธัม์มํ ภวัณ์เจว โคตโม อาราธโก, ภิก์ขู จ อาราธกา, เอวมิทํ พ์รห์มจริยํ ปริปูรํ เตนังเคน. สเจ หิ โภ โคตม อิมํ ธัม์มํ ภวัณ์เจว โคตโม อาราธโก อภวิส์ส, ภิก์ขู จ อาราธกา อภวิส์สํสุ, โน จ โข ภิก์ขุนิโย อาราธิกา อภวิํสุ, เอวมิทํ พ์รห์มจริยํ อปริปูรํ อภวิส์ส เตนังเคน; ยัส์มา จ โข โภ โคตม อิมํ ธัม์มํ ภวัณ์เจว โคตโม อาราธโก, ภิก์ขู จ อาราธกา, ภิก์ขุนิโย จ อาราธิกา, เอวมิทํ พ์รห์มจริยํ ปริปูรํ เตนังเคน. สเจ หิ โภ โคตม อิมํ ธัม์มํ ภวัณ์เจว โคตโม อาราธโก อภวิส์ส, ภิก์ขู จ อาราธกา อภวิส์สํสุ, ภิก์ขุนิโย จ อาราธิกา อภวิส์สํสุ, โน จ โข อุปาสกา คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริโน อาราธกา อภวิํสุ, เอวมิทํ พ์รห์มจริยํ อปริปูรํ อภวิส์ส เตนังเคน; ยัส์มา จ โข โภ โคตม อิมํ ธัม์มํ ภวัณ์เจว โคตโม อาราธโก ภิก์ขู จ อาราธกา, ภิก์ขุนิโย จ อาราธิกา, อุปาสกา จ คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริโน อาราธกา เอวมิทํ พ์รห์มจริยํ ปริปูรํ เตนังเคน. สเจ หิ โภ โคตม อิมํ ธัม์มํ ภวัณ์เจว โคตโม อาราธโก

อภวิส์ส. ภิก์ขู จ อาราธกา อภวิส์สํสุ, ภิก์ขุนิโย จ อาราธิกา อภวิส์สํสุ, อุปาสกา จ คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริโน อาราธกา อภวิส์สํสุ, โน จ โข อุปาสกา คิหี โอทาตวสนา กามโภคิโน อาราธกา อภวิํสุ, เอวมิทํ พ์รห์มจริยํ อปริปูรํ อภวิส์ส เตนังเคน; ยส์มา จ โข โภ โคตม อิมํ ธัม์มํ ภวัญ์เจว โคตโม อาราธโก, ภิก์ขู จ อาราธกา, ภิก์ขุนิโย จ อาราธิกา, อุปาสกา จ คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริโน อาราธกา, อุปาสกา จ คิหี โอทาตวสนา กามโภคิโน อาราธกา, เอวมิทํ พ์รห์มจริยํ ปริปูรํ เตนังเคน. สเจ หิ โภ โคตม อิมํ ธัม์มํ ภวัญ์เจว โคตโม อาราธโก อภวิส์ส, ภิก์ขู จ อาราธกา อภวิส์สํสุ, ภิก์ขุนิโย จ อาราธิกา อภวิส์สํสุ, อุปาสกา จ คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริโน อาราธกา อภวิส์สํสุ, อุปาสกา จ คิหี โอทาตวสนา กามโภคิโน อาราธกา อภวิส์สํสุ, โน จ โข อุปาสิกา คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจารินิโย อาราธิกา อภวิํสุ, เอวมิทํ สพ์รห์มจริยํ อปริปูรํ อภวิส์ส เตนังเคน; ยส์มา จ โข โภ โคตม อิมํ ธัม์มํ ภวัญ์เจว โคตโม อาราธโก, ภิก์ขู จ อาราธกา, ภิก์ขุนิโย จ อาราธิกา, อุปาสกา จ คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริโน อาราธกา, อุปาสกา จ คิหี โอทาตวสนา กามโภคิโน อาราธกา, อุปาสิกา จ คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจารินิโย อาราธิกา, เอวมิทํ พ์รห์มจริยํ ปริปูรํ เตนังเคน. สเจ หิ โภ โคตม อิมํ ธัม์มํ ภวัญ์เจว โคตโม อาราธโก อภวิส์ส,

ภิก์ขู จ อาราธกา อภวิส์สํสุ, ภิก์ขุนิโย จ อาราธิกา อภวิส์สํสุ, อุปาสกา จ คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริโน อาราธกา อภวิส์สํสุ, อุปาสกา จ คิหี โอทาตวสนา กามโภคิโน อาราธกา อภวิส์สํสุ, อุปาสิกา จ คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริณิโย อาราธิกา อภวิส์สํสุ โน จ โข อุปาสิกา คิหี โอทาตวสนา กามโภคินิโย อาราธิกา อภวิส์สํสุ, เอวมิทํ พ์รห์มจริยํ อปริปูรํ อภวิส์ส เตนังเคน; ยัส์มา จ โข โภ โคตม อิมํ ธัม์มํ ภวัน์เจว โคตโม อาราธโก, ภิก์ขู จ อาราธกา, ภิก์ขุนิโย จ อาราธิกา, อุปาสกา จ คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริโน อาราธกา, อุปาสกา จ คิหี โอทาตวสนา กามโภคิโน อาราธกา, อุปาสิกา จ คิหี โอทาตวสนา สพ์รห์มจาริณิโย อาราธิกา, อุปาสิกา จ คิหี โอทาตวสนา กามโภคินิโย อราธิกา, เอวมิทํ พ์รห์มจริยํ ปริปูรํ เตนังเคน. เสย์ยถาปิ โภ โคตม คังคา นที สมุท์ทนิน์นา สมุท์ทโปณา สมุท์ทปัพ์ภารา สมุท์ทํ อาหัจ์จ ติฏ์ฐติ; เอวเมวายํ โภโต โคตมัส์ส ปริสา สคหัฏ์ฐปัพ์พชิตา นิพ์พานนิน์นา นิพ์พานโปณา นิพ์พานปัพ์ภารา นิพ์พานํ อาหัจ์จ ติฏ์ฐติ. อภิกัก์กันตํ โภ โคตม, อภิกัก์กันตํ โภ โคตม. เสย์ยถาปิ นิกุช์ชิตํ วา อุก์กุช์เชย์ย, ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย, มูฬ์หัส์ส วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อัน์ธกาเร วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย "จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขัน์ตีติ; เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธัม์โม ปกาสิโต; เอสาหํ ภวัน์ตํ โคตมํ สรณํ

[illegible] ธมฺมญฺจ [illegible]. ลเภยฺยาหํ โภโต โคตมสฺส สนฺติเก [illegible]. ลเภยฺยํ อุปสมฺปทนฺติ. โย โข [illegible] อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อา[illegible] [illegible] อากงฺขติ อุปสมฺปทํ, โส จตฺตาโร มาเส ปริวสติ, [illegible] มาสานํ อจฺจเยน อารทฺธจิตฺตา ภิกฺขู ปพฺพาเชนฺติ อุป[illegible] ภิกฺขุภาวาย; อปิจ เมฺวตฺถ ปุคฺคลเวมตฺตตา วิทิตาติ. สเจ [illegible] อญฺญติตฺถิยปุพฺพา อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อากงฺขนฺตา [illegible] อากงฺขนฺตา อุปสมฺปทํ จตฺตาโร มาเส [illegible], [illegible] มาสานํ อจฺจเยน อารทฺธจิตฺตา [illegible] [illegible]ภาวาย. อหํ จตฺตาริ [illegible] ปริวสิสฺสามิ. [illegible] อจฺจเยน อารทฺธจิตฺตา ภิกฺขู ปพฺพาเชนฺตุ อุปสมฺปาเทนฺตุ ภิกฺขุภาวายาติ. อลตฺถ โข วจฺฉโคตฺโต ปริพฺพาชโก ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ อลตฺถ [illegible]. อจิรูปสมฺปนฺโน โข ปนายสฺมา วจฺฉโคตฺโต [illegible] [illegible], เยน ภควา เตนุปสงฺ[illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา วจฺฉโคตฺโต [illegible] เอตทโวจ "ยาวตกํ ภนฺเต เสเขน ญาเณน [illegible] [illegible] ปตฺตพฺพํ อนุปฺปตฺตํ, มยา อุตฺตรึ เม ภควา [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] วิปสฺสนา จ อเนกธาตุปฏิเวธาย [illegible].

โส ต์วํ วัจ์ฉ ยาวเทว อากังขิส์สสิ, อเนกวิหิตํ อิท์ธิวิธํ ปัจ์จนุภเวย์ยํ, เอโกปิ หุต์วา พหุธาปิ อัส์สํ, พหุธาปิ หุต์วา เอโก อัส์สํ, อาวิภาวํ ติโรภาวํ ติโรกุฑ์ฑํ ติโรปาการํ ติโรปัพ์พตํ อสัช์ชมาโน คัจ์เฉย์ยํ, เสย์ยถาปิ อากาเส. ปฐวิยํปิ อุม์มุช์ชนิม์มุช์ชํ กเรย์ยํ, เสย์ยถาปิ อุทเก. อุทเกปิ อภิช์ชมาเน คัจ์เฉย์ยํ, เสย์ยถาปิ ปฐวิยํ. อากาเสปิ ปัล์ลังเกน สังกเมย์ยํ, เสย์ยถาปิ ปัก์ขี สกุโณ. อิเมปิ จัน์ทิมสุริเย เอวํ มหิท์ธิเก เอวํ มหานุภาเว ปาณินา ปริมเสย์ยํ ปริมัช์เชย์ยํ, ยาว พ์รห์มโลกาปิ กาเยน สํวัต์เตย์ยัน์ติ. ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิตัพ์พตํ ปาปุณิส์สสิ, สติ สติ อายตเน. โส ต์วํ วัจ์ฉ ยาวเทว อากังขิส์สสิ, ทิพ์พาย โสตธาตุยา วิสุท์ธาย อติก์กัน์ตมานุสกาย อุโภ สัท์เท สุเณย์ยํ, เสย์ยถีทํ? ทิพ์เพ จ มานุสเก จ, เย ทูเร สัน์ติเกจาติ. ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิตัพ์พตํ ปาปุณิส์สสิ, สติ สติ อายตเน. โส ต์วํ วัจ์ฉ ยาวเทว อากังขิส์สสิ, ปรสัต์ตานํ ปรปุค์คลานํ เจตสา เจโต ปริจ์จ ปชาเนย์ยํ, สราคํ วา จิต์ตํ "สราคํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, วีตราคํ วา จิต์ตํ "วีตราคํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ สโทสํ วา จิต์ตํ "สโทสํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, วีตโทสํ วา จิต์ตํ "วีตโทสํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ. สโมหํ วา จิต์ตํ "สโมหํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, วีตโมหํ วา จิต์ตํ "วีตโมหํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ. สํขิต์ตํ วา จิต์ตํ "สํขิต์ตํ

จิตฺตนฺติ ปชาเนยฺยํ, วิกฺขิตฺตํ วา จิตฺตํ "วิกฺขิตฺตํ จิตฺตนฺติ ปชาเนยฺยํ. มหคฺคตํ วา จิตฺตํ "มหคฺคตํ จิตฺตนฺติ ปชาเนยฺยํ, อมหคฺคตํ วา จิตฺตํ "อมหคฺคตํ จิตฺตนฺติ ปชาเนยฺยํ. สอุตฺตรํ วา จิตฺตํ "สอุตฺตรํ จิตฺตนฺติ ปชาเนยฺยํ, อนุตฺตรํ วา จิตฺตํ "อนุตฺตรํ จิตฺตนฺติ ปชาเนยฺยํ. สมาหิตํ วา จิตฺตํ "สมาหิตํ จิตฺตนฺติ ปชาเนยฺยํ, อสมาหิตํ วา จิตฺตํ "อสมาหิตํ จิตฺตนฺติ ปชาเนยฺยํ. วิมุตฺตํ วา จิตฺตํ "วิมุตฺตํ จิตฺตนฺติ ปชาเนยฺยํ, อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ "อวิมุตฺตํ จิตฺตนฺติ ปชาเนยฺยนฺติ. ตตฺร ตตฺเรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปุณิสฺสสิ. สติ สติ อายตเน. โส ตฺวํ วจฺฉ ยาวเทว อากงฺขิสฺสสิ. อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสเรยฺยํ, เสยฺยถีทํ? เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ติสฺโสปิ ชาติโย จตสฺโสปิ ชาติโย ปญฺจปิ ชาติโย, ทสปิ ชาติโย วีสมฺปิ ชาติโย ตึสมฺปิ ชาติโย จตฺตาฬีสมฺปิ ชาติโย ปญฺญาสมฺปิ ชาติโย, ชาติสตมฺปิ ชาติสหสฺสมฺปิ ชาติสตสหสฺสมฺปิ, อเนเกปิ สํวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ วิวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ สํวฏฺฏวิวฏฺฏกปฺเป "อมุตฺราสึ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต, โส ตโต จุโต อมุตฺร อุทปาทึ. ตตฺราปาสึ "เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต, โส ตโต จุโต อิธูปปนฺโนติ. อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสเรยฺยนฺติ. ตตฺร ตตฺเรว สกฺขิภพฺพตํ

ปาปุณิส์สติ. สติ สติ อายตเน. โส ต์วํ วัจ์ฉ ยาวเทว อากังขิส์สติ, ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน, สัต์เต ปัส์เสย์ย จวมาเน อุปปัช์ชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณ์เณ ทุพ์พัณ์เณ สุคเต ทุค์คเต ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชาเนย์ยํ "อิเม วต โภน์โต สัต์ตา กายทุจ์จริเตน สมัน์นาคตา วจีทุจ์จริเตน สมัน์นาคตา มโนทุจ์จริเตน สมัน์นาคตา อริยานํ อุปวาทกา มิจ์ฉาทิฏ์ฐิกา มิจ์ฉาทิฏ์ฐิกัม์มสมาทานา, เต กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัน์นา; อิเม วา ปน โภน์โต สัต์ตา กายสุจ์จริเตน สมัน์นาคตา วจีสุจ์จริเตน สมัน์นาคตา มโนสุจ์จริเตน สมัน์นาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สัม์มาทิฏ์ฐิกา สัม์มาทิฏ์ฐิกัม์มสมาทานา เต กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัน์นาติ. อิติ ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน, สัต์เต ปัส์เสย์ย จวมาเน อุปปัช์ชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณ์เณ ทุพ์พัณ์เณ สุคเต ทุค์คเต ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชาเนย์ยัน์ติ. ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิตัพ์พตํ ปาปุณิส์สติ, สติ สติ อายตเน. โส ต์วํ วัจ์ฉ ยาวเทว อากังขิส์สติ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ. ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิตัพ์พตํ ปาปุณิส์สติ, สติ สติ อายตเนติ. อถ โข อายัส์มา วัจ์ฉโคต์โต ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทิต์วา อนุโมทิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ภควัน์ตํ

อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ปัก์กามิ. อถ โข อายัส์มา วัจ์ฉโคต์โต เอโก วูปกัฏ์โฐ อัป์ปมัต์โต อาตาปี ปหิตัต์โต วิหรัน์โต, นจิรัส์เสว ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ; ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหาสิ; "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ อัพ์ภัญ์ญาสิ. อัญ์ญตโร โข ปนายัส์มา วัจ์ฉโคต์โต อรหตํ อโหสิ. เตน โข ปน สมเยน สัม์พหุลา ภิก์ขู ภควัน์ตํ ทัส์สนาย คัจ์ฉัน์ติ. อัท์ทสา โข อายัส์มา วัจ์ฉโคต์โต เต ภิก์ขู ทูรโตว คัจ์ฉัน์เต, ทิส์วาน เยน เต ภิก์ขู, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา เต ภิก์ขู เอตทโวจ "หัน์ท กหํ ปน ตุม์เห อายัส์มัน์โต คัจ์ฉถาติ. ภควัน์ตํ โข มยํ อาวุโส ทัส์สนาย คัจ์ฉามาติ. เตนหายัส์มัน์โต มม วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วัน์ทถ "วัจ์ฉโคต์โต ภัน์เต ภิก์ขุ ภควโต ปาเท สิรสา วัน์ทติ, เอวัญ์จ วเทติ "ปริจิณ์โณ เม ภควา ปริจิณ์โณ เม สุคโตติ. "เอวมาวุโสติ โข เต ภิก์ขู อายัส์มโต วัจ์ฉโคต์ตัส์ส ปัจ์จัส์โสสุํ. อถ โข เต ภิก์ขู, เยน ภควา เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นา โข เต ภิก์ขู ภควัน์ตํ เอตทโวจุํ "อายัส์มา ภัน์เต วัจ์ฉโคต์โต ภควโต

ปาเท สิรสา วัน์ทติ, เอวัญ์จ วเทติ “ปริจิณ์โณ เม ภควา ปริจิณ์โณ เม สุคโต. ปุพ์เพว เม ภิก์ขเว วัจ์ฉโคต์โต ภิก์ขุ เจตสา เจโต ปริจ์จ วิทิโต “เตวิช์โช วัจ์ฉโคต์โต ภิก์ขุ, มหิท์ธิโก มหานุภาโวติ. เทวตาปิ เม เอตมัต์ถํ อาโรเจสุํ “เตวิช์โช ภัน์เต วัจ์ฉโคต์โต ภิก์ขุ, มหิท์ธิโก มหานุภาโวติ. อิทมโวจ ภควา. อัต์ตมนา เต ภิก์ขุ ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทุน์ติ.

มหาวัจ์ฉโคต์ตสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ตติยํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก ทีฆนขสุต์ตํ.

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิช์ฌกูเฏ สูกรขตายํ. อถ โข ทีฆนโข ปริพ์พาชโก, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ. สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิโต โข ทีฆนโข ปริพ์พาชโก ภควัน์ตํ เอตทโวจ “อหัญ์หิ โภ โคตม เอวํวาที เอวํทิฏ์ฐิ “สัพ์พํ เม น ขมตีติ. ยาปิ โข เต เอสา อัค์คิเวส์สน ทิฏ์ฐิ “สัพ์พํ เม น ขมตีติ, เอสาปิ เต ทิฏ์ฐิ นขมตีติ. เอสา เจ เม โภ โคตม ทิฏ์ฐิ ขเมย์ย, ตํ ปัส์ส ตาทิสเมว, ตํ ปัส์ส ตาทิสเมวาติ. อโต โข เต อัค์คิเวส์สน พหู หิ พหุตรา โลกัส์มึ, เย เอวมาหํสุ “ตํ ปัส์ส ตาทิสเมว, ตํ ปัส์ส ตาทิสเมวาติ. เต ตัญ์เจว ทิฏ์ฐึ นัป์ปชหัน์ติ อัญ์ญัญ์จ

ทิฏ์ฐึ อุปาทิยัน์ติ. อโต โข เต อัค์คิเวส์สน ตนูหิ ตนุตรา โลกัส์มึ, เย เอวมาหํสุ "ตํ ปั้ส ตาทิสเมว, ตํ ปั้ส ตาทิสเมวาติ; เต ตัญ์เจว ทิฏ์ฐึ ปชหัน์ติ อัญ์ญัญ์จ ทิฏ์ฐึ น อุปาทิยัน์ติ. สัน์ติ อัค์คิเวส์สน เอเก สมณพ์ราห์มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน "สัพ์พํ เม ขมตีติ. สัน์ติ อัค์คิเวส์สน เอเก สมณพ์ราห์มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน "สัพ์พํ เม น ขมตีติ. สัน์ติ อัค์คิเวส์สน เอเก สมณพ์ราห์มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน "เอกัจ์จํ เม ขมติ, เอกัจ์จํ เม น ขมตีติ. ตัต์ร อัค์คิเวส์สน เย เต สมณพ์ราห์มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน "สัพ์พํ เม ขมตีติ, เตสมยํ ทิฏ์ฐิ สราคาย สัน์ติเก สํโยคาย สัน์ติเก อภินัน์ทนาย สัน์ติเก อัช์โฌสานาย สัน์ติเก อุปาทานาย สัน์ติเกติ. ตัต์ร อัค์คิเวส์สน เย เต สมณพ์ราห์มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน "สัพ์พํ เม น ขมตีติ, เตสมยํ ทิฏ์ฐิ อสาราคาย สัน์ติเก อสํโยคาย สัน์ติเก อนภินัน์ทนาย สัน์ติเก อนัช์โฌสานาย สัน์ติเก อนุปาทานาย สัน์ติเกติ. เอวํ วุต์เต ทีฆนโข ปริพ์พาชโก ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อุก์กํเสติ เม ภวํ โคตโม ทิฏ์ฐิคตํ, สมุก์กํเสติ เม ภวํ โคตโม ทิฏ์ฐิคตัน์ติ. ตัต์ร อัค์คิเวส์สน เย เต สมณพ์ราห์มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน "เอกัจ์จํ เม ขมติ, เอกัจ์จํ เม น ขมตีติ, ยา หิ เตสํ ขมติ, สายํ ทิฏ์ฐิ สาราคาย สัน์ติเก สํโยคาย สัน์ติเก อภินัน์ทนาย สัน์ติเก

อัช์โฌสานาย สัน์ติเก อุปาทานาย สัน์ติเก. ยา หิ เตสํ น ขมติ, สายํ ทิฏ์ฐิ อสาราคาย สัน์ติเก อสํโยคาย สัน์ติเก อนภินัน์ทนาย สัน์ติเก อนัช์โฌสานาย สัน์ติเก อนุปาทานาย สัน์ติเก. ตัต์ร อัค์คิเวส์สน เย เต สมณพ์ราห์มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน "สัพ์พํ เม ขมตีติ; ตัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "ยา โข เม อยํ ทิฏ์ฐิ "สัพ์พํ เม ขมตีติ, อิมัญ์เจ อหํ ทิฏ์ฐึ ถามสา ปรามัส์ส อภินิวิส์ส โวหเรย์ยํ "อิทเมว สัจ์จํ โมฆมัญ์ญัน์ติ ท์วีหิ เม อัส์ส วิค์คโห, โยจายํ สมโณวา พ์ราห์มโณ วา เอวํวาที เอวํทิฏ์ฐิ "สัพ์พํ เม น ขมตีติ, โย จายํ สมโณ วา พ์ราห์มโณ วา เอวํวาที เอวํทิฏ์ฐิ "เอกัจ์จํ เม ขมติ, เอกัจ์จํ เม น ขมตีติ, อิเมหิ เม อัส์ส ท์วีหิ วิค์คโห. อิติ วิค์คเห สติ วิวาโท, วิวาเท สติ วิฆาโต, วิฆาเต สติ วิเหสา. อิติ โส วิค์คหัญ์จ วิวาทัญ์จ วิฆาตัญ์จ วิเหสัญ์จ อัต์ตนิ สัมปัส์สมาโน ตัญ์เจว ทิฏ์ฐึ ปชหติ อัญ์ญัญ์จ ทิฏ์ฐึ น อุปาทิยติ; เอวเมตาสํ ทิฏ์ฐีนํ ปหานํ โหติ, เอวเมตาสํ ทิฏ์ฐีนํ ปฏินิส์สัค์โค โหติ. ตัต์ร อัค์คิเวส์สน เย เต สมณพ์ราห์มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน "สัพ์พํ เม น ขมตีติ. ตัต์ร วิญ์ญู ปุริโส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "ยา โข เม อยํ ทิฏ์ฐิ "สัพ์พํ เม น ขมตีติ, อิมัญ์เจ อหํ ทิฏ์ฐึ ถามสา ปรามัส์ส อภินิวิส์ส โวหเรย์ยํ "อิทเมว สัจ์จํ โมฆมัญ์ญัน์ติ,

ท์วีหิ เม อัส์ส วิค์คโห, โย จายํ สมโณ วา พ์ราห์มโณ วา เอวํวาที เอวํทิฏ์ฐี "สัพ์พํ เม น ขมตีติ, โย จายํ สมโณ วา พ์ราห์มโณ วา เอวํวาที เอวํทิฏ์ฐี "เอกัจ์จํ เม ขมติ, เอกัจ์จํ เม น ขมตีติ, อิเมหิ เม ท์วีหิ อัส์ส วิค์คโห. อิติ วิค์คเห สติ วิวาโท, วิวาเท สติ วิฆาโต, วิฆาเต สติ วิเหสา, อิติ โส วิค์คหัญ์จ วิวาทัญ์จ วิฆาตัญ์จ วิเหสัญ์จ อัต์ตนิ สัม์ปัส์สมาโน ตัญ์เจว ทิฏ์ฐึ ปชหติ อัญ์ญัญ์จ ทิฏ์ฐึ น อุปาทิยติ; เอวเมตาสํ ทิฏ์ฐีนํ ปหานํ โหติ, เอวเมตาสํ ทิฏ์ฐีนํ ปฏินิส์สัค์โค โหติ. ตัต์ร อัค์คิเวส์สน เย เต สมณพ์ราห์มณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏ์ฐิโน "เอกัจ์จํ เม ขมติ, เอกัจ์จํ เม น ขมตีติ, ตัต์ร วิญ์ญู ปุริโส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "ยา โข เม อยํ ทิฏ์ฐิ "เอกัจ์จํ เม ขมติ, เอกัจ์จํ เม น ขมตีติ, อิมัญ์เจ อหํ ทิฏ์ฐึ ถามสา ปรามัส์ส อภินิวิส์ส โวหเรย์ยํ "อิทเมว สัจ์จํ โมฆมัญ์ญัน์ติ, ท์วีหิ เม อัส์ส วิค์คโห. โย จายํ สมโณ วา พ์ราห์มโณ วา เอวํวาที เอวํทิฏ์ฐี "สัพ์พํ เม ขมตีติ, โย จายํ สมโณ วา พ์ราห์มโณ วา เอวํวาที เอวํทิฏ์ฐี "สัพ์พํ เม น ขมตีติ, อิเมหิ เม อัส์ส ท์วีหิ วิค์คโห อิติ วิค์คเห สติ วิวาโท, วิวาเท สติ วิฆาโต, วิฆาเต สติ วิเหสา. อิติ โส วิค์คหัญ์จ วิวาทัญ์จ วิฆาตัญ์จ วิเหสัญ์จ อัต์ตนิ สัม์ปัส์สมาโน ตัญ์เจว ทิฏ์ฐึ ปชหติ อัญ์ญัญ์จ ทิฏ์ฐึ น

อุปาทิยติ; เอวเมตาสํ ทิฏ์ฐีนํ ปหานํ โหติ, เอวเมตาสํ ทิฏ์ฐีนํ ปฏินิส์สัค์โค โหติ. อยํ โข ปน อัค์คิเวส์สน กาโย รูปี จาตุม์มหาภูติโก มาตาเปต์ติกสัม์ภโว โอทนกุม์มาสูปัจ์จโย อนิจ์จุจ์ฉาทนปริมัท์ทนเภทนวิท์ธํสนธัม์โม, อนิจ์จโต ทุก์ขโต โรคโต คัณ์ฑโต สัล์ลโต อฆโต อาพาธโต ปรโต ปโลกโต สุญ์ญโต อนัต์ตโต สมนุปัส์สิตัพ์โพ. ตัส์สิมํ กายํ อนิจ์จโต ทุก์ขโต โรคโต คัณ์ฑโต สัล์ลโต อฆโต อาพาธโต ปรโต ปโลกโต สุญ์ญโต อนัต์ตโต สมนุปัส์สโต, โย กายัส์มึ กายฉัน์โท กายสิเนโห กายัน์วยตา, สา ปหียติ. ติส์โส โข อิมา อัค์คิเวส์สน เวทนา สุขา เวทนา ทุก์ขา เวทนา อทุก์ขมสุขา เวทนา. ยัส์มึ อัค์คิเวส์สน สมเย สุขํ เวทนํ เวเทติ, เนว ตัส์มึ สมเย ทุก์ขํ เวทนํ เวเทติ น อทุก์ขมสุขํ เวทนํ เวเทติ, สุขํ เยว ตัส์มึ สมเย เวทนํ เวเทติ. ยัส์มึ อัค์คิเวส์สน สมเย ทุก์ขํ เวทนํ เวเทติ. เนว ตัส์มึ สมเย สุขํ เวทนํ เวเทติ น อทุก์ขมสุขํ เวทนํ เวเทติ, ทุก์ขํ เยว ตัส์มึ สมเย เวทนํ เวเทติ. ยัส์มึ อัค์คิเวส์สน อทุก์ขมสุขํ เวทนํ เวเทติ เนว ตัส์มึ สมเย สุขํ เวทนํ เวเทติ น ทุก์ขํ เวทนํ เวเทติ อทุก์ขมสุขํ เยว ตัส์มึ สมเย เวทนํ เวเทติ. สุขา อัค์คิเวส์สน อนิจ์จา สํขตา ปฏิจ์จสมุป์ปัน์นา ขยธัม์มา วยธัม์มา วิราคธัม์มา นิโรธธัม์มา. ทุก์ขาปิ โข อัค์คิเวส์สน อนิจ์จา สํขตา ปฏิจ์จสมุป์ปัน์นา ขยธัม์มา วยธัม์มา วิราคธัม์มา

นิโรธธมฺมา. อทุกฺขมสุขาปิ โข อคฺคิเวสฺสน เวทนา อนิจฺจา สงฺขตา
ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา ขยธมฺมา วยธมฺมา วิราคธมฺมา นิโรธธมฺมา.
เอวํ ปสฺสํ อคฺคิเวสฺสน สุตวา อริยสาวโก สุขายปิ เวทนาย นิพฺพินฺทติ,
ทุกฺขายปิ เวทนาย นิพฺพินฺทติ, อทุกฺขมสุขายปิ เวทนาย
นิพฺพินฺทติ, นิพฺพินฺทํ วิรชฺชติ, วิราคา วิมุจฺจติ; วิมุตฺตสฺมึ
วิมุตฺตมิติ ญาณํ โหติ; ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ,
นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาติ. เอวํ วิมุตฺตจิตฺโต โข อคฺคิเวสฺสน
ภิกฺขุ น เกนจิ สํวทติ น เกนจิ วิวทติ ยญฺจ โข โลเก
วุตฺตํ เตน โวหรติ อปรามสนฺติ. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา
สาริปุตฺโต ภควโต ปิฏฺฐิโต นิสินฺโน ภควนฺตํ วิชยมาโน. อถ
โข อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส เอตทโหสิ "เตสํ เตสํ กิร โน ภควา
ธมฺมานํ อภิญฺญา ปหานมาห, เตสํ เตสํ กิร โน สุคโต ธมฺมานํ
อภิญฺญา ปฏินิสฺสคฺคมาหาติ. อิติหิทํ อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส
ปฏิสญฺจิกฺขโต อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺจิ. ทีฆนขสฺส
ปริพฺพาชกสฺส วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ "ยงฺกิญฺจิ
สมุทยธมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมนฺติ. อถ โข ทีฆนโขปริพฺพาชโก
ทิฏฺฐธมฺโม ปตฺตธมฺโม วิทิตธมฺโม ปริโยคาฬฺหธมฺโม
ติณฺณวิจิกิจฺโฉ วิคตกถํกโถ เวสารชฺชปฺปตฺโต อปรปฺปจฺจโย
สตฺถุ สาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม,
อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม. เสยฺยถาปิ โภ โคตม นิกฺกุชฺชิตํ

วา อุก์กุช์เชย์ย, ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย, มูฬ์หัส์ส วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อัน์ธกาเร วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย "จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขัน์ตีติ; เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธัม์โม ปกาสิโต. เอสาหํ ภควัน์ตํ สรณํ คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ. อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํคตัน์ติ.

ทีฆนขสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ จตุต์ถํ.

มาคัณ์ฑิยสุต์ตํ.

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา กุรูสุ วิหรติ กัม์มาสธัม์มํ นาม กุรูนํ นิคโม ภารท๎วาชโคต์ตัส์ส พ๎ราห๎มณัส์ส อค๎ยาคาเร ติณสัน์ถรเก. อถ โข ภควา ปุพ์พัณ๎หสมยํ นิวาเสต๎วา ปัต์ตจีวรมาทาย กัม์มาสธัม์มํ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ. กัม์มาสธัม์เม ปิณ์ฑาย จริต๎วา ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต, เยน อัญ์ญตโร วนสัณ์โฑ, เตนุปสังกมิ ทิวาวิหาราย. ตํ วนสัณ์ฑํ อัช์โฌคาเหต๎วา อัญ์ญตรัส๎มึ รุก์ขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิ. อถ โข มาคัณ์ฑิโย[1] ปริพ์พาชโก ชํฆาวิหารํ อนุจังกมมาโน อนุวิจรมาโน เยน ภารท๎วาชโคต์ตัส์ส พ๎ราห๎มณัส์ส อค๎ยาคารํ. เตนุปสังกมิ. อัท์ทสา โข มาคัณ์ฑิโย ปริพ์พาชโก ภารท๎วาชโคต์ตัส์ส พ๎ราห๎มณัส์ส อค๎ยาคาเร ติณสัน์ถรกํ ทิส๎วาน

[1] สี. ยุ. ม. มาคัน์ทิโย.

ภารท์วาชโคต์ตํ พ์ราห์มณํ เอตทโวจ “กัส์ส นวยํ สัม์ม โภโต ภารท์วาชัส์ส อัค์ยาคาเร ติณสัน์ถรโก ปัญ์ญัต์โต, สมณเสย์ยานุรูปํ มัญ์เญติ. อัต์ถิ โภ มาคัณ์ฑิย สมโณ โคตโม สัก์ยปุต์โต สัก์ยกุลา ปัพ์พชิโต, ตํ โข ปน ภวัน์ตํ โคตมํ เอวํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต “อิติ ปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ, วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู. อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควาติ. ตัส์เสสา โภโต โคตมัส์ส เสย์ยา ปัญ์ญัต์ตาติ. ทุท์ทิฏ์ฐํ วต โภ ภารท์วาช อัท์ทสาม, เย มยํ ตัส์ส โภโต โคตมัส์ส ภูนหุโน[1] เสย์ยํ อัท์ทสามาติ. รัก์ขัส์เสตํ มาคัณ์ฑิย วาจํ รัก์ขัส์เสตํ มาคัณ์ฑิย วาจํ. พหู หิ ตัส์เสว โภโต โคตมัส์ส ขัต์ติยปัณ์ฑิตาปิ พ์ราห์มณปัณ์ฑิตาปิ คหปติปัณ์ฑิตาปิ สมณปัณ์ฑิตาปิ อภิป์ปสัน์นา วินีตา อริเย ญาเย ธัม์เม กุสเลติ. สัม์มุขา เจปิ มยํ ภารท์วาช ตํ ภวัน์ตํ โคตมํ ปัส์เสย์ยาม, สัม์มุขาปิ นํ วเทย์ยาม “ภูนหโน[2] สมโณ โคตโมติ. ตํ กิส์ส เหตุ? เอวัญ์หิ โน สุต์เต โอจรตีติ. สเจ ตํ โภโต มาคัณ์ฑิยัส์ส อครุ, อาโรเจส์สามิ ตัส์ส สมณัส์ส โคตมัส์สาติ. อัป์โปส์สุก์โก ภวํ ภารท์วาโช วุต์โต ว นํ วเทย์ยาติ อัส์โสสิ โข ภควา ทิพ์พาย โสตธาตุยา วิสุท์ธาย อติก์กัน์ตมานุสกาย

---

๑ สี. ยุ. ม. ภูนหุโน ๒ สี. ยุ. ม. ภูนหุ

ภารทฺวาชโคตฺตสฺส พฺราหฺมณสฺส มาคณฺฑิเยน ปริพฺพาชเกน สทฺธึ อิมํ กถาสลฺลาปํ. อถ โข ภควา สายณฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต, เยน ภารทฺวาชโคตฺตสฺส พฺราหฺมณสฺส อคฺยาคารํ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา นิสีทิ ปญฺญตฺเต ติณสนฺถรเก. อถ โข ภารทฺวาชโคตฺโต พฺราหฺมโณ, เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สารานียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ภารทฺวาชโคตฺตํ พฺราหฺมณํ ภควา เอตทโวจ "อหุ ปน เต ภารทฺวาช มาคณฺฑิเยน ปริพฺพาชเกน สทฺธึ อิมํ เยว ติณสนฺถรกํ อารพฺภ โกจิ เทว กถาสลฺลาโปติ. เอวํ วุตฺเต ภารทฺวาชโคตฺโต พฺราหฺมโณ สํวิคฺโค โลมหฏฺฐชาโต ภควนฺตํ เอตทโวจ "เอตเทว โข ปน มยํ โภโต โคตมสฺส อาโรเจตุกามา, อถ จ ปน ภวํ โคตโม อนกฺขาตํ เยว อกฺขาสีติ,[๑] อยญฺจ หิทํ ภควโต ภารทฺวาชโคตฺเตน พฺราหฺมเณน สทฺธึ อนฺตรากถา วิปฺปกตา โหติ. อถ โข มาคณฺฑิโย ปริพฺพาชโก ชํฆวิหารํ อนุจงฺกมมาโน อนุวิจรมาโน, เยน ภารทฺวาชโคตฺตสฺส พฺราหฺมณสฺส อคฺยาคารํ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สารานียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข มาคณฺฑิยํ ปริพฺพาชกํ ภควา เอตทโวจ "จกฺขุ โข มาคณฺฑิย รูปารามํ รูปรตํ รูปสมฺมุทิตํ, ตํ ตถาคตสฺส ทนฺตํ คุตฺตํ รกฺขิตํ สํวุตํ, ตสฺส จ สํวราย ธมฺมํ

[๑] สี. ยุ. [illegible]

เทเสติ. อิทัน์นุ เต เอตํ มาคัณ์ฑิย สัน์ธาย ภาสิตํ "ภูนหโน สมโณ โคตโมติ. เอตเทว ปน เม โภ โคตม สัน์ธาย ภาสิตํ "ภูนหโน สมโณ โคตโมติ. ตํ กิส์ส เหตุ? เอวัณ์หิ โน สุต์เต โอจรตีติ. โสตํ โข มาคัณ์ฑิย สัท์ทารามํ ฯเปฯ ฆานํ โข มาคัณ์ฑิย คัน์ธารามํ. ชิว์หา โข มาคัณ์ฑิย รสารามา รสรตา รสสัม์มุทิตา, สา ตถาคตัส์ส ทัน์ตา คุต์ตา รัก์ขิตา สํวุตา, ตัส์ส จ สํวราย ธัม์มํ เทเสติ. อิทัน์นุ เต เอตํ โข มาคัณ์ฑิย สัน์ธาย ภาสิตํ "ภูนหโน สมโณ โคตโมติ. เอตเทว โข ปน เม โภ โคตม สัน์ธาย ภาสิตํ "ภูนหโน สมโณ โคตโมติ. ตํ กิส์ส เหตุ? เอวัน์หิ โน สุต์เต โอจรตีติ. กาโย โข มาคัณ์ฑิย โผฏ์ฐัพ์พาราโม ฯเปฯ มโน โข มาคัณ์ฑิย ธัม์มาราโม ธัม์มรโต ธัม์มสัม์มุทิโต, โส ตถาคตัส์ส ทัน์โต คุต์โต รัก์ขิโต สํวุโต, ตัส์ส จ สํวราย ธัม์มํ เทเสติ. อิทัน์นุ เต เอตํ มาคัณ์ฑิย สัน์ธาย ภาสิตํ "ภูนหโน สมโณ โคตโมติ. เอตเทว โข ปน เม โภ โคตม สัน์ธาย ภาสิตํ "ภูนหโน สมโณ โคตโมติ. ตํ กิส์ส เหตุ? เอวัณ์หิ โน สุต์เต โอจรตีติ. ตํ กิํ มัญ์ญสิ มาคัณ์ฑิย "อิเธกัจ์โจ จัก์ขุวิญ์เญย์เยหิ รูเปหิ ปริจาริตปุพ์โพ อัส์ส อิฏ์เฐหิ กัน์เตหิ มนาเปหิ ปิยรูเปหิ กามูปสัญ์หิเตหิ รชนีเยหิ. โส อปเรน สมเยน รูปานํเยว สมุทยัญ์จ อัต์ถังคมัญ์จ อัส์สาทัญ์จ อาทีนวัญ์จ นิส์สรณัญ์จ ยถาภูตํ วิทิต์วา รูปตัณ์หํ ปหาย

รูปปริฬาหํ ปฏิวิโนเทต์วา วิคตปิปาโส อัช์ฌัต์ตํ วูปสัน์ตจิต์โต
วิหเรย์ย. อิมัส์ส ปน เต มาคัณ์ฑิย กิมัส์ส วจนียัน์ติ. น
กิญ์จิ โภ โคตม. ตํ กึ มัญ์ญสิ มาคัณ์ฑิย "อิเธกัจ์โจ โสตวิญ์เญย์เยหิ
สัท์เทหิ ฯ เป ฯ ฆานวิญ์เญย์เยหิ คัน์เธหิ. ชิว์หาวิญ์เญย์เยหิ
รเสหิ. กายวิญ์เญย์เยหิ โผฏ์ฐัพ์เพหิ ปริจาริตปุพ์โพ อัส์ส
อิฏ์เฐหิ กัน์เตหิ มนาเปหิ ปิยรูเปหิ กามูปสัญ์หิเตหิ รชนีเยหิ.
โส อปเรน สมเยน โผฏ์ฐัพ์พานํเยว สมุทยัญ์จ อัต์ถังคมัญ์จ
อัส์สาทัญ์จ อาทีนวัญ์จ นิส์สรณัญ์จ ยถาภูตํ วิทิต์วา โผฏ์ฐัพ์พตัณ์หํ
ปหาย โผฏ์ฐัพ์พปริฬาหํ ปฏิวิโนเทต์วา วิคตปิปาโส อัช์ฌัต์ตํ
วูปสัน์ตจิต์โต วิหเรย์ย. อิมัส์ส ปน เต มาคัณ์ฑิย กิมัส์ส
วจนียัน์ติ. น กิญ์จิ โภ โคตม. อหํ โข ปน มาคัณ์ฑิย ปุพ์เพ
อาคาริยภูโต สมาโน ปัญ์จหิ กามคุเณหิ สมัป์ปิโต สมังคีภูโต
ปริจาเรสึ จัก์ขุวิญ์เญย์เยหิ รูเปหิ อิฏ์เฐหิ กัน์เตหิ มนาเปหิ
ปิยรูเปหิ กามูปสัญ์หิเตหิ รชนีเยหิ. โสตวิญ์เญย์เยหิ สัท์เทหิ
ฯ เป ฯ ฆานวิญ์เญย์เยหิ คัน์เธหิ. ชิว์หาวิญ์เญย์เยหิ รเสหิ.
กายวิญ์เญย์เยหิ โผฏ์ฐัพ์เพหิ อิฏ์เฐหิ กัน์เตหิ มนาเปหิ ปิยรูเปหิ
กามูปสัญ์หิเตหิ รชนีเยหิ. ตัส์ส มัย์หํ มาคัณ์ฑิย ตโย ปาสาทา
อเหสุํ, เอโก วัส์สิโก เอโก เหมัน์ติโก เอโก คิม์หิโก. โส โข อหํ
มาคัณ์ฑิย วัส์สิเก ปาสาเท วัส์สิเก จัต์ตาโร มาเส นิป์ปุริเสหิ ตุริเยหิ
ปริจาริยมาโน น เหฏ์ฐาปาสาทํ โอโรหามิ. โส อปเรน สมเยน

กามานํเยว สมุทยัญ์จ อัต์ถังคมัญ์จ อัส์สาทัญ์จ อาทีนวัญ์จ
นิส์สรณัญ์จ ยถาภูตํ วิทิต์วา กามตัณ์หํ ปหาย กามปริฬาหํ
ปฏิวิโนเทต์วา วิคตปิปาโส อัช์ฌัต์ตํ วูปสัน์ตจิต์โต วิหรามิ. โส
อัญ์เญ สัต์เต ปัส์สามิ กาเมสุ อวีตราเค กามตัณ์หาหิ ขัช์ชมาเน
กามปริฬาเหน ปริฑัย์หมาเน กาเม ปฏิเสวัน์เต, โส เตสํ น ปิเหมิ
น ตัต์ถ อภิรมามิ. ตํ กิส์ส เหตุ? ยา หยํ มาคัณ์ฑิย รติ
อัญ์ญเต์รว กาเมหิ อัญ์ญต์ร อกุสเลหิ ธัม์เมหิ, ตาย รติยา
รมมาโน หีนัส์ส น ปิเหมิ น ตัต์ถ อภิรมามิ. เสย์ยถาปิ
มาคัณ์ฑิย คหปติ วา คหปติปุต์โต วา อัฑ์โฒ มหัท์ธโน
มหาโภโค ปัญ์จหิ กามคุเณหิ สมัป์ปิโต สมังคีภูโต ปริจาเรย์ย,
จัก์ขุวิญ์เญย์เยหิ รูเปหิ อิฏ์เฐหิ กัน์เตหิ มนาเปหิ ปิยรูเปหิ
กามูปสัญ์หิเตหิ รชนีเยหิ. โสตวิญ์เญย์เยหิ สัท์เทหิ ฯ เป ฯ
ฆานวิญ์เญย์เยหิ คัน์เธหิ ฯ เป ฯ ชิว์หาวิญ์เญย์เยหิ รเสหิ
ฯ เป ฯ กายวิญ์เญย์เยหิ โผฏ์ฐัพ์เพหิ อิฏ์เฐหิ กัน์เตหิ มนาเปหิ
ปิยรูเปหิ กามูปสัญ์หิเตหิ รชนีเยหิ. โส กาเยน สุจริตํ จริต์วา
วาจาย สุจริตํ จริต์วา มนสา สุจริตํ จริต์วา กายัส์ส เภทา ปรัม์
มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์เชย์ย เทวานํ ตาวตึสานํ สหพ์ยตํ.
โส ตัต์ถ นัน์ทเน วเน อัจ์ฉราสํฆปริวุโต ทิพ์เพหิ ปัญ์จหิ
กามคุเณหิ สมัป์ปิโต สมังคีภูโต ปริจาเรย์ย. โส ปัส์เสย์ย
คหปตึ วา คหปติปุต์ตํ วา ปัญ์จหิ กามคุเณหิ สมัป์ปิตํ สมังคีภูตํ

ปริจาริยมานํ. ตํ กึ มญฺญสิ มาคณฺฑิย อปิ นุ โส เทวปุตฺโต นนฺทเน วเน อจฺฉราสงฺฆปริวุโต ทิพฺเพหิ ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาริยมาโน อมุสฺส คหปติสฺส วา คหปติปุตฺตสฺส วา ปิเหยฺย มานุสกานํ วา ปญฺจนฺนํ กามคุณานํ มานุสเกหิ วา กาเมหิ อาวฏฺเฏยฺยาติ. โน เหตํ โภ โคตม. ตํ กิสฺส เหตุ? มานุสเกหิ โภ โคตม กาเมหิ ทิพฺพกามา อภิกฺกนฺตตรา จ ปณีตตรา จาติ. เอวเมว โข อหํ มาคณฺฑิย ปุพฺเพ อาคาริยภูโต สมาโน ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาเรสึ, จกฺขุวิญฺเญยฺเยหิ รูเปหิ อิฏฺเฐหิ กนฺเตหิ มนาเปหิ ปิยรูเปหิ กามูปสญฺหิเตหิ รชนีเยหิ โสตวิญฺเญยฺเยหิ สทฺเทหิ ฯ เป ฯ ฆานวิญฺเญยฺเยหิ คนฺเธหิ ฯ เป ฯ ชิวฺหาวิญฺเญยฺเยหิ รเสหิ ฯ เป ฯ กายวิญฺเญยฺเยหิ โผฏฺฐพฺเพหิ อิฏฺเฐหิ กนฺเตหิ มนาเปหิ ปิยรูเปหิ กามูปสญฺหิเตหิ รชนีเยหิ. โส อปเรน สมเยน กามานํเยว สมุทยญฺจ อตฺถงฺคมญฺจ อสฺสาทญฺจ อาทีนวญฺจ นิสฺสรณญฺจ ยถาภูตํ วิทิตฺวา กามตณฺหํ ปหาย กามปริฬาหํ ปฏิวิโนเทตฺวา วิคตปิปาโส อชฺฌตฺตํ วูปสนฺตจิตฺโต วิหรามิ. โส อหํ อญฺเญ สตฺเต ปสฺสามิ กาเมสุ อวีตราเค กามตณฺหาหิ ขชฺชมาเน กามปริฬาเหน ปริฑยฺหมาเน กาเม ปฏิเสวนฺเต. โส เตสํ น ปิเหมิ น ตตฺถ อภิรมามิ. ตํ กิสฺส เหตุ? ยา หยํ มาคณฺฑิย รติ อญฺญตฺเรว กาเมหิ อญฺญตฺร อกุสเลหิ ธมฺเมหิ อปิ ทิพฺพํ สุขํ สมธิคยฺห

ติฏ์ฐติ, ตาย รติยา รมมาโน หีนัส์ส น ปิเหติ น ตัต์ถ อภิรมติ
เสย์ยถาปิ มาคัณ์ฑิย กุฏ์ฐี ปุริโส อรุคัต์โต ปัก์กคัต์โต กิมีหิ
ขัช์ชมาโน นเขหิ วณมุขานิ วิป์ปตัจ์ฉมาโน อังคารกาสุยา กายํ
ปริตาเปย์ย. ตัส์ส มิต์ตามัจ์จา ญาติสาโลหิตา ภิสัก์กํ สัล์ลกัต์ตํ
อุปัฏ์ฐาเปย์ยุํ, ตัส์ส โส ภิสัก์โก สัล์ลกัต์โต เภสัช์ชํ กเรย์ย;
โส เภสัช์ชํ อาคัม์ม กุฏ์เฐหิ ปริมุจ์เจย์ย, อโรโค อัส์ส สุขี
เสรี สยํวสี เยนกามังคโม. โส อัญ์ญํ กุฏ์ฐึ ปุริสํ ปัส์เสย์ย
อรุคัต์ตํ ปัก์กคัต์ตํ กิมีหิ ขัช์ชมานํ นเขหิ วณมุขานิ วิป์ปตัจ์ฉมานํ
อังคารกาสุยา ปริตาเปน์ตํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มาคัณ์ฑิย "อปิ นุ โส
ปุริโส อมุส์ส กุฏ์ฐิส์ส ปุริสัส์ส ปิเหย์ย อังคารกาสุยา วา
เภสัช์ชํ ปฏิเสวนาย วาติ. โน เหตํ โภ โคตม. ตํ กิส์ส เหตุ?
โรเค หิ โภ โคตม สติ เภสัช์เชน กรณียํ โหติ; โรโค อสติ,
เภสัช์เชน กรณียํ น โหตีติ; เอวเมว โข อหํ มาคัณ์ฑิย ปุพ์เพ
อาคาริยภูโต สมาโน ปัญ์จหิ กามคุเณหิ สมัป์ปิโต สมังคีภูโต
ปริจาเรสึ, จัก์ขุวิญ์เญย์เยหิ รูเปหิ อิฏ์เฐหิ กัน์เตหิ มนาเปหิ
ปิยรูเปหิ กามูปสัญ์หิเตหิ รชนีเยหิ. โสตวิญ์เญย์เยหิ สัท์เทหิ
ฯเปฯ ฆานวิญ์เญย์เยหิ คัน์เธหิ ฯเปฯ ชิว์หาวิญ์เญย์เยหิ
รเสหิ ฯเปฯ กายวิญ์เญย์เยหิ โผฏ์ฐัพ์เพหิ อิฏ์เฐหิ กัน์เตหิ
มนาเปหิ ปิยรูเปหิ กามูปสัญ์หิเตหิ รชนีเยหิ. โส อปเรน
สมเยน กามานํเยว สมุทยัญ์จ อัฏ์ฐังคมัญ์จ อัส์สาทัญ์จ อาทีนวัญ์จ

นิส์สรณัญ์จ ยถาภูตํ วิทิต์วา กามตัณ์หํ ปหาย กามปริฬาหํ ปฏิวิโนเทต์วา วิคตปิปาโส อัช์ฌัต์ตํ วูปสัน์ตจิต์โต วิหรามิ. โส อัญ์เญ สัต์เต ปัส์สามิ กาเมสุ อวีตราเค กามตัณ์หาหิ ขัช์ชมาเน กามปริฬาเหน ปริฑัย์หมาเน กาเม ปฏิเสวัน์เต. โส เตสํ น ปิเหมิ น ตัต์ถ อภิรมามิ. ตํ กิส์ส เหตุ? ยา หยํ มาคัณ์ฑิย รติ อัญ์ญเต์รว กาเมหิ อัญ์ญต์ร อกุสเลหิ ธัม์เมหิ อปิทิพ์พํ สุขํ สมธิค์คัย์ห ติฏ์ฐติ, ตาย รติยา รมมาโน หีนัส์ส น ปิเหมิ น ตัต์ถ อภิรมามิ. เสย์ยถาปิ มาคัณ์ฑิย กุฏ์ฐี ปุริโส อรุคัต์โต ปัก์กคัต์โต กิมีหิ ขัช์ชมาโน นเขหิ วณมุขานิ วิปั์ปตัจ์ฉมาโน อังคารกาสุยา ปริตาเปย์ย, ตัส์ส มิต์ตามัจ์จา ญาติสาโลหิตา ภิสัก์กํ สัล์ลกัต์ตํ อุปัฏ์ฐเปย์ยุํ, ตัส์ส โส ภิสัก์โก สัล์ลกัต์โต เภสัช์ชํ กาเรย์ย; โส เภสัช์ชํ อาคัม์ม กุฏ์เฐหิ ปริมุจ์เจย์ย, อโรโค อัส์ส สุขี เสรี สยํวสี เยนกามังคโม. ตเมนํ เท์ว พลวัน์โต ปุริสา นานาพาหาสุ คเหต์วา อังคารกาสุยา อุปกัฑ์เฒย์ยุํ. ตํ กิํ มัญ์ญสิ มาคัณ์ฑิย "อปิ นุ โส ปุริโส อิติจิติเจว กายํ สัน์นาเมย์ยาติ. เอวํ โภ โคตม. ตํ กิส์ส เหตุ? อสุ หิ โภ โคตม อัค์คิ ทุก์ขสัม์ผัส์โสเจว มหาภิตาโป จ มหาปริฬาโห จาติ. ตํ กิํ มัญ์ญสิ มาคัณ์ฑิย อิทานิเจว นุ โข โส อัค์คิ ทุก์ขสัม์ผัส์โสเจว มหาภิตาโป จ มหาปริฬาโห จ อุทาหุ ปุพ์เพปิ โส อัค์คิ ทุก์ขสัม์ผัส์โสเจว มหาภิตาโป จ มหาปริฬาโห จาติ อิทานิเจว

โภ โคตม โส อัค์คิ ทุก์ขสัม์ผัส์โส เจว มหาภิตาโป จ มหาปริฬาโห จ, ปุพ์เพปิ โส อัค์คิ ทุก์ขสัม์ผัส์โส เจว มหาภิตาโป จ มหาปริฬาโห จ. อสุ จ[๑] โภ โคตม กุฏ์ฐี ปุริโส อรุคัต์โต ปัก์กคัต์โต กิมีหิ ขัช์ชมาโน นเขหิ วณมุขานิ วิปัป์ตจ์ฉมาโน อุปหตินท์ริโย ทุก์ขสัม์ผัส์เส เยว อัค์คิส์มึ สุขมิติ วิปริตสัญ์ญํ ปัจ์จลัต์ถาติ; เอวเมว โข มาคัณ์ฑิย อตีตัม์ปิ อัท์ธานํ กามา ทุก์ขสัม์ผัส์สา เจว มหาภิตาปา จ มหาปริฬาหา จ, อนาคตัม์ปิ อัท์ธานํ กามา ทุก์ขสัม์ผัส์สา เจว มหาภิตาปา จ มหาปริฬาหา จ, เอตรหิปิ ปัจ์จุปัน์นํ อัท์ธานํ กามา ทุก์ขสัม์ผัส์สา เจว มหาภิตาปา จ มหาปริฬาหา จ. อิเม จ มาคัณ์ฑิย สัต์ตา กาเมสุ อวีตราคา กามตัณ์หาหิ ขัช์ชมานา กามปริฬาเหน ปริฑัย์หมานา อุปหตินท์ริยา ทุก์ขสัม์ผัส์เสสุ เยว กาเมสุ สุขมิติ วิปริตสัญ์ญํ ปัจ์จลัต์ถุํ. เสย์ยถาปิ มาคัณ์ฑิย กุฏ์ฐี ปุริโส อรุคัต์โต ปัก์กคัต์โต กิมีหิ ขัช์ชมาโน นเขหิ วณมุขานิ วิปัป์ตจ์ฉมาโน อังคารกาสุยา กายํ ปริตาเปติ, ยถา ยถา หิ มาคัณ์ฑิย อสุ กุฏ์ฐี ปุริโส อรุคัต์โต ปัก์กคัต์โต กิมีหิ ขัช์ชมาโน นเขหิ วณมุขานิ วิปัป์ตจ์ฉมาโน อังคารกาสุยา กายํ ปริตาเปติ; ตถา ตถา ตัส์เสว ตานิ วณมุขานิ อสุจิตรานิ เจว โหน์ติ ทุคัน์ธตรานิ จ ปูติกตรานิ จ, โหติ เจว กาจิ สาตมัต์ตา

[๑] สี. ยุ. อสุ หิ.

อสฺสาทมตฺตา ยทิทํ วณฺณุชานิ ทิณฺฑุวณฺเหตุ; เอวเมว โข มาคณฺฑิย สตฺตา กาเมสุ อวีตราคา กามตณฺหาหิ ขชฺชมานา กามปริฬาเหน ปริฑยฺหมานา กาเม ปฏิเสวนฺติ. ยถา ยถา มาคณฺฑิย สตฺตา กาเมสุ อวีตราคา กามตณฺหาหิ ขชฺชมานา กามปริฬาเหน ปริฑยฺหมานา กาเม ปฏิเสวนฺติ; ตถา ตถา เตสํ สตฺตานํ กามตณฺหา เจว ปวฑฺฒติ กามปริฬาเหน ปริฑยฺหนฺติ เจว โหติ เจว กาจิ สาตมตฺตา อสฺสาทมตฺตา ยทิทํ ปญฺจ กามคุเณ ปฏิจฺจ. ตํ กึ มญฺญสิ มาคณฺฑิย อปิ นุ เต ทิฏฺโฐ วา สุโต วา ราชา วา ราชมหามตฺโต วา ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาริยมาโน กามตณฺหํ อปฺปหาย กามปริฬาหํ อปฺปฏิวิโนเทตฺวา วิคตปิปาโส อชฺฌตฺตํ วูปสนฺตจิตฺโต วิหาสิ วา วิหรติ วา วิหริสฺสติ วาติ. โนหิทํ โภ โคตม. สาธุ มาคณฺฑิย, มยาปิ โข เอตํ มาคณฺฑิย เนว ทิฏฺฐํ น สุตํ "ราชา วา ราชมหามตฺโต วา ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาริยมาโน กามตณฺหํ อปฺปหาย กามปริฬาหํ อปฺปฏิวิโนเทตฺวา วิคตปิปาโส อชฺฌตฺตํ วูปสนฺตจิตฺโต วิหาสิ วา วิหรติ วา วิหริสฺสติ วา. อถ โข มาคณฺฑิย เยหิ เกจิ สมณา วา พฺราหฺมณา วา วิคตปิปาสา อชฺฌตฺตํ วูปสนฺตจิตฺตา วิหํสุ วา วิหรนฺติ วา วิหริสฺสนฺติ วา, สพฺเพ เต กามานํ เยว สมุทยญฺจ อตฺถงฺคมญฺจ อสฺสาทญฺจ นิสฺสรณญฺจ ยถาภูตํ วิทิตฺวา กามตณฺหํ ปหาย กามปริฬาหํ

ปฏิวิโนเทต์วา วิคตปิปาสา อัช์ฌัต์ตํ วูปสัน์ตจิต์ตา วิหํสุ วา วิหรัน์ติ วา วิหริส์สัน์ติ วาติ. อถ โข ภควา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ

"อาโรค์ยปรมา ลาภา, นิพ์พานํ ปรมํ สุขํ,

อัฏ์ฐังคิโก จ มัค์คานํ เขมํ อมตคามินัน์ติ.

เอวํ วุต์เต มาคัณ์ฑิโย ปริพ์พาชโก ภควัน์ตํ เอตทโวจ อัจ์ฉริยํ โภ โคตม, อัพ์ภูตํ โภ โคตม. ยาว สุภาสิตัญ์จิทํ โภตา โคตเมน

"อาโรค์ยปรมา ลาภา, นิพ์พานํ ปรมํ สุขัน์ติ.

มยา บิ โข เอตํ โภ โคตม สุตํ บุพ์พกานํ ปริพ์พาชกานํ อาจริยปาจริยานํ ภาสมานานํ

"อาโรค์ยปรมา ลาภา, นิพ์พานํ ปรมํ สุขัน์ติ.

ตยิทํ โภ โคตม สเมตีติ. ยํ ปน เต มาคัณ์ฑิย สุตํ บุพ์พกานํ ปริพ์พาชกานํ อาจริยปาจริยานํ ภาสมานานํ

"อาโรค์ยปรมา ลาภา, นิพ์พานํ ปรมํ สุขัน์ติ.

กตมัน์ ตํ อาโรค์ยํ กตมัน์ ตํ นิพ์พานัน์ติ. เอวํ วุต์เต มาคัณ์ฑิโย ปริพ์พาชโก สกาเนว สุทํ คัต์ตานิ ปาณินา อโนมัช์ชติ "อิทัน์ ตํ โภ โคตม อาโรค์ยํ. อิทัน์ ตํ นิพ์พานํ. อหํ โภ โคตม เอตรหิ อโรโค สุขี น มํ กิญ์จิ อาพาธตีติ. เสย์ยถาบิ มาคัณ์ฑิย ชัจ์จัน์โธ บุริโส, โส น ปัส์เสย์ย กัณ์หสุก์กานิ รูปานิ, น ปัส์เสย์ย นีลกานิ รูปานิ, น ปัส์เสย์ย ปีตกานิ รูปานิ, น

ปัสเสยัย โลหิตกานิ รูปานิ, น ปัสเสยัย มัญเชฏฐิกานิ รูปานิ, น ปัสเสยัย สมวิสมํ, น ปัสเสยัย ตารการูปานิ, น ปัสเสยัย จันทิมสุริเย. โส สุเณยัย จักขุมโต ภาสมานัสส "เฉกํ วต โภ โอทาตํ วัตถํ อภิรูปํ นิมมลํ สุจินติ. โส โอทาตปริเยสนํ จเรยัย. ตเมนํ อัญญตโร ปุริโส เตลมลิกเตน สาหุฬิจีเรน วัญเจยัย "อิทันเต อัมโภ ปุริส โอทาตํ วัตถํ อภิรูปํ นิมมลํ สุจินติ. โส ตํ ปฏิคคัณเหยัย, ปฏิคคเหตวา ปารุเปยัย; ปารุเปตวา อัตตมโน อัตตมนวาจํ นิจฉาเรยัย "เฉกํ วต โภ โอทาตํ วัตถํ อภิรูปํ นิมมลํ สุจินติ. ตํ กึ มัญญสิ มาคัณฑิย อปิ นุ โส ชัจจันโธ ปุริโส ชานันโต ปัสสันโต อมุํ เตลมลิกตํ สาหุฬิจีรํ ปฏิคคัณเหยัย, ปฏิคคเหตวา ปารุเปยัย; ปารุเปตวา อัตตมโน อัตตมนวาจํ นิจฉาเรยัย "เฉกํ วต โภ โอทาตํ วัตถํ อภิรูปํ นิมมลํ สุจินติ, อุทาหุ จักขุมโต สัทธายาติ. อชานันโต หิ โภ โคตม อปัสสันโต อสุ โส ชัจจันโธ ปุริโส อมุํ เตลมลิกตํ สาหุฬิจีรํ ปฏิคคัณเหยัย, ปฏิคคเหตวา ปารุเปยัย; ปารุเปตวา อัตตมโน อัตตมนวาจํ นิจฉาเรยัย "เฉกํ วต โภ โอทาตํ วัตถํ อภิรูปํ นิมมลํ สุจินติ, จักขุมโต สัทธายาติ; เอวเมว โข มาคัณฑิย อัญญติตถิยา ปริพพาชกา อันธา อจักขุกา อชานันตา อาโรคยํ อปัสสันตา นิพพานํ อถ จ ปนิมํ คาถํ ภาสันติ

“อาโรค์ยปรมา ลาภา, นิพ์พานํ ปรมํ สุขัน์ติ.

ปุพ์เพเกเหสา มาคัณ์ฑิย อรหัน์เตหิ สัม์มาสัม์พุท์เธหิ คาถา ภาสิตา

“อาโรค์ยปรมา ลาภา, นิพ์พานํ ปรมํ สุขํ,
อัฏ์ฐังคิโก จ มัค์คานํ เขมํ อมตคามินัน์ติ.

เอสา เอตรหิ อนุปุพ์เพน ปุถุช์ชนคาถา. อยํ โข มาคัณ์ฑิย กาโย โรคภูโต คัณ์ฑภูโต สัล์ลภูโต อฆภูโต อาพาธภูโต, โส ต์วํ อิมํ กายํ โรคภูตํ คัณ์ฑภูตํ สัล์ลภูตํ อฆภูตํ อาพาธภูตํ “อิทัน์ ตํ โภ โคตม อาโรค์ยํ, อิทัน์ ตํ นิพ์พานัน์ติ วเทสิ. ตํ หิ เต มาคัณ์ฑิย อริยํ จัก์ขุํ นัต์ถิ, เยน ต์วํ อริเยน จัก์ขุนา อาโรค์ยํ ชาเนย์ยาสีติ. เอวํ ปสัน์โน อหํ โคตมัส์ส, ปโหติ เม ภวํ โคตโม ตถา ธัม์มํ เทเสตุํ, ยถาหํ อาโรค์ยํ ชาเนย์ยํ นิพ์พานํ ปัส์เสย์ยัน์ติ; เสย์ยถาปิ มาคัณ์ฑิย ชัจ์จัน์โธ ปุริโส น ปัส์เสย์ย กัณ์หสุก์กานิ รูปานิ, น ปัส์เสย์ย นีลกานิ รูปานิ, น ปัส์เสย์ย ปีตกานิ รูปานิ, น ปัส์เสย์ย โลหิตกานิ รูปานิ, น ปัส์เสย์ย มัญ์เชฏ์ฐิกานิ รูปานิ, น ปัส์เสย์ย สมวิสมํ, น ปัส์เสย์ย ตารกรูปานิ, น ปัส์เสย์ย จัน์ทิมสุริเย. ตัส์ส มิต์ตามัจ์จา ญาติสาโลหิตา ภิสัก์กํ สัล์ลกัต์ตํ อุปัฏ์ฐาเปย์ยุํ, ตัส์ส โส ภิสัก์โก สัล์ลกัต์โต เภสัช์ชํ กเรย์ย; โส ตํ เภสัช์ชํ อาคัม์ม น จัก์ขูนิ อุปั์ปาเทย์ย น จัก์ขูนิ วิโสเธย์ย. ตํ กึ มัญ์ญสิ มาคัณ์ฑิย นนุ โส เวช์โช ยาวเทว กิลมถัส์ส วิฆาตัส์ส ภาคี อัส์สาติ. เอวํ

โภ โคตม. เอวเมว โข มาคณฺฑิย อหํ เจว เต ธมฺมํ เทเสยฺยํ "อิทนฺ ตํ อาโรคฺยํ อิทนฺ ตํ นิพฺพานนฺติ; โส ตฺวํ อาโรคฺยํ น ชาเนยฺยาสิ นิพฺพานํ น ปสฺเสยฺยาสิ; โส มมสฺส กิลมโถ สา มมสฺส วิเหสาติ. เอวํ ปสนฺโน อหํ โภโต โคตมสฺส, ปโหติ เม ภวํ โคตโม ตถา ธมฺมํ เทเสตุ, ยถาหํ อาโรคฺยํ นิพฺพานํ ปสฺเสยฺยนฺติ. เสยฺยถาปิ มาคณฺฑิย ชจฺจนฺโธ ปุริโส, โส น ปสฺเสยฺย กณฺหสุกฺกานิ รูปานิ, น ปสฺเสยฺย นีลกานิ รูปานิ, น ปสฺเสยฺย ปีตกานิ รูปานิ, น ปสฺเสยฺย โลหิตกานิ รูปานิ, น ปสฺเสยฺย มญฺเชฏฺฐิกานิ รูปานิ, น ปสฺเสยฺย สมวิสมํ, น ปสฺเสยฺย ตารกรูปานิ, น ปสฺเสยฺย จนฺทิมสุริเย. โส สุเณยฺย จกฺขุมโต ภาสมานสฺส "เฉกํ วต โภ โอทาตํ วตฺถํ อภิรูปํ นิมฺมลํ สุจินฺติ. โส โอทาตปริเยสนํ จเรยฺย. ตเมนํ อญฺญตโร ปุริโส เตลมลิกเตน สาหุฬิจีวเรน วญฺเจยฺย "อิทนฺ เต อมฺโภ ปุริส โอทาตํ วตฺถํ อภิรูปํ นิมฺมลํ สุจินฺติ. โส ตํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย, ปฏิคฺคเหตฺวา ปารุเปยฺย; ตสฺส มิตฺตามจฺจา ญาติสาโลหิตา ภิสกฺกํ สลฺลกตฺตํ อุปฏฺฐเปยฺยุํ, ตสฺส โส ภิสกฺโก สลฺลกตฺโต เภสชฺชํ กเรยฺย อุทฺธํวิเรจนํ อโธวิเรจนํ อญฺชนํ ปจฺจญฺชนํ นตฺถุกมฺมํ. โส ตํ เภสชฺชํ อาคมฺม จกฺขูนิ อุปฺปาเทยฺย จกฺขูนิ วิโสเธยฺย. ตสฺส สห จกฺขุปฺปาทา โย อสุกสฺมึ เตลมลิกเต สาหุฬิจีวเร ฉนฺทราโค, โส ปหีเยถ. ตญฺเจนํ ปุริสํ อมิตฺตโตปิ ทเหยฺย ปจฺจตฺถิกโตปิ ทเหยฺย, อปิ

จ ชีวิตา โวโรเปตัพ์พํ มัญ์เญย์ย "ทีฆรัต์ตํ วต โภ อหํ
อิมินา ปุริเสน เตลมสิกเตน สาหุฬิจีวเรน นิกโต วัญ์จิโต
ปลุท์โธ, อิทัน์ เต อัม์โภ ปุริส โอทาตํ วัต์ถํ อภิรูปํ นิม์มลํ
สุจิน์ติ. เอวเมว โข มาคัณ์ฑิย อหัญ์ เจว เต ธัม์มํ เทเสย์ยํ
"อิทัน์ ตํ อาโรค์ยํ อิทัน์ ตํ นิพ์พานัน์ติ. โส ต์วํ อาโรค์ยํ
ชาเนย์ยาสิ นิพ์พานํ ปัส์เสย์ยาสิ, ตัส์ส เต สหจัก์ขุป์ปาทา โย
ปัญ์จสุปาทานัก์ขัน์เธสุ ฉัน์ทราโค, โส ปหียถ; อปิ จ เต
เอวมัส์ส "ทีฆรัต์ตํ วต โภ อหํ อิมินา จิต์เตน นิกโต วัญ์จิโต
ปลุท์โธ, อหัญ์จ รูปํ เยว อุปาทิยมาโน อุปาทิยึ, เวทนํ เยว
อุปาทิยมาโน อุปาทิยึ, สัญ์ญํ เยว อุปาทิยมาโน อุปาทิยึ, สํขาเร
เยว อุปาทิยมาโน อุปาทิยึ, วิญ์ญาณํ เยว อุปาทิยมาโน อุปาทิยึ;
ตัส์ส เม อุปาทานปัจ์จยา ภโว, ภวปัจ์จยา ชาติ, ชาติปัจ์จยา
ชรามรณํ โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสา สัม์ภวัน์ติ. เอวเมตัส์ส
เกวลัส์ส ทุก์ขัก์ขัน์ธัส์ส สมุทโย โหตีติ. เอวํ ปสัน์โน อหํ
โภโต โคตมัส์ส, ปโหติ เม ภวํ โคตโม ตถา ธัม์มํ เทเสตุํ,
ยถาหํ อิมัม์หา อาสนา อนัน์โธ วุฏ์ฐเหย์ยัน์ติ. เตนหิ ต์วํ
มาคัณ์ฑิย สัป์ปุริเส ภเชย์ยาสิ; ยโต โข ตวํ มาคัณ์ฑิย
สัป์ปุริเส ภเชส์สสิ, ตโต โข ต์วํ มาคัณ์ฑิย สัท์ธัม์มํ
โสส์สสิ; ยโต โข ต์วํ มาคัณ์ฑิย สัท์ธัม์มํ โสส์สสิ, ตโต ต์วํ
มาคัณ์ฑิย ธัม์มานุธัม์มํ ปฏิปัช์ชิส์สสิ; ยโต โข ต์วํ มาคัณ์ฑิย

ธมฺมานุธมฺมํ ปฏิปชฺชิสฺสสิ. ตโต ตฺวํ มาคณฺฑิย สามํ เยว ญสฺสสิ สามํ ทกฺขิสฺสสิ "อิเม โรคา คณฺฑา สลฺลา, อิธ โรคา คณฺฑา สลฺลา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ. ตสฺส เม อุปาทานนิโรธา ภวนิโรโธ, ภวนิโรธา ชาตินิโรโธ, ชาตินิโรธา ชรามรณํ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา นิรุชฺฌนฺติ. เอวเมว ตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นิโรโธ โหตีติ. เอวํ วุตฺเต มาคณฺฑิโย ปริพฺพาชโก. ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม. เสยฺยถาปิ โภ โคตม นิกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย. อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย "จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ; เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต; เอสาหํ ภควนฺตํ โคตมํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ. ลเภยฺยาหํ โภโต โคตมสฺส สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยํ อุปสมฺปทนฺติ. โย โข มาคณฺฑิย อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อากงฺขติ ปพฺพชฺชํ อากงฺขติ อุปสมฺปทํ. โส จตฺตาโร มาเส ปริวสติ. จตุนฺนํ มาสานํ อจฺจเยน อารทฺธจิตฺตา ภิกฺขู ปพฺพาเชนฺติ อุปสมฺปาเทนฺติ ภิกฺขุภาวาย; อปิ จ เมตฺถ ปุคฺคลเวมตฺตตา วิทิตาติ. สเจ ภนฺเต อญฺญติตฺถิยปุพฺพา อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อากงฺขนฺตา ปพฺพชฺชํ อากงฺขนฺตา อุปสมฺปทํ จตฺตาโร มาเส ปริวสนฺติ, จตุนฺนํ มาสานํ อจฺจเยน อารทฺธจิตฺตา ภิกฺขู

ปัพพาเชนติ อุปสัมปาเทนติ อหํ จัตตาริ วัสสานิ ปริวสิสสามิ, จตุนนํ วัสสานํ อัจจเยน อารัทธจิตตา ภิกขู ปัพพาเชนตุ อุปสัมปาเทนตุ ภิกขุภาวายาติ. อลัตถ โข มาคัณฑิโย ปริพพาชโก ภควโต สันติเก ปัพพัชชํ, อลัตถ อุปสัมปทํ. อจิรูปสัมปันโน โข ปนายัสมา มาคัณฑิโย เอโก วูปกัฏโฐ อัปปมัตโต อาตาปี ปหิตัตโต วิหรันโต นจิรัสเสว. ยัสสัตถาย กุลปุตตา สัมมเทว อคารัสมา อนคาริยํ ปัพพชันติ. ตทนุตตรํ พรหมจริยปริโยสานํ ทิฏเฐว ธัมเม สยํ อภิญญา สัจฉิกัตวา อุปสัมปัชช วิหาสิ; ขีณา ชาติ, วุสิตํ พรหมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตถัตตายาติ อัพภัญญาสิ. อัญญตโร โข ปนายัสมา มาคัณฑิโย อรหตํ อโหสีติ.

มาคัณฑิยสุตตํ นิฏฐิตํ ปัญจมํ.

สันทกสุตตํ.

เอวัม เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา โกสัมพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเม. เตน โข ปน สมเยน สันทโก ปริพพาชโก ปิลักขคุหายํ ปฏิวสติ, มหติยา ปริพพาชกปริสาย สัทธึ ปัญจมัตเตหิ ปริพพาชกสเตหิ. อถ โข อายัสมา อานันโท สายัณหสมยํ ปฏิสัลลานา วุฏฐิโต ภิกขู อามันเตสิ " อายามาวุโส, เยน เทวกฏโสพโภ,

เตนุปสังกมิส์สาม คุหาทัส์สนายาติ. "เอวมาวุโสติ โข เต ภิก์ขู อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส ปัจ์จัส์โสสุํ. อถ โข อายัส์มา อานัน์โท สัม์พหุเลหิ ภิก์ขูหิ สัท์ธึ, เยน เทวกฏโสพ์โภ, เตนุปสังกมิ. เตน โข ปน สมเยน สัน์ทโก ปริพ์พาชโก มหติยา ปริพ์พาชกปริสาย สัท์ธึ นิสิน์โน โหติ อุน์นาทินิยา อุจ์จาสัท์ทมหาสัท์ทาย๑ อเนกวิหิตํ ติรัจ์ฉานกถํ กถน์ติยา, เสย์ยถีทํ? ราชกถํ โจรกถํ มหามัต์ตกถํ เสนากถํ ภยกถํ ยุท์ธกถํ อัน์นกถํ ปานกถํ สยนกถํ มาลากถํ คัน์ธกถํ ญาติกถํ ยานกถํ คามกถํ นิคมกถํ นครกถํ ชนปทกถํ อิต์ถีกถํ สูรกถํ วิสิขากถํ กุม์ภัฏ์ฐานกถํ ปุพ์พเปตกถํ นานัต์ตกถํ โลกัก์ขายิกํ สมุท์ทัก์ขายิกํ อิติ ภวาภวกถํ อิติวา. อัท์ทสา โข สัน์ทโก ปริพ์พาชโก อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ ทูรโตว อาคัจ์ฉัน์ตํ, ทิส์วาน สกํ ปริสํ สัณ์ฐเปสิ "อัป์ปสัท์ทา โภน์โต โหน์ตุ, มา โภน์โต สัท์ทมกัต์ถ, อยํ สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวโก อาคัจ์ฉติ สมโณ อานัน์โท. ยาวตา โข ปน สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกา โกสัม์พิยํ ปฏิวสัน์ติ. อยัน์ เตสํ อัญ์ญตโร สมโณ อานัน์โท. อัป์ปสัท์ทกามา โข ปน เต อายัส์มัน์โต อัป์ปสัท์ทวินีตา อัป์ปสัท์ทัส์ส วัณ์ณวาทิโน, อัป์เปว นาม อัป์ปสัท์ทํ ปริสํ วิทิต์วา อุปสังกมิตัพ์พํ มัญ์เญย์ยาติ. อถ โข เต ปริพ์พาชกา ตุณ์หี อเหสุํ. อถ โข อายัส์มา อานัน์โท, เยน สัน์ทโก ปริพ์พาชโก,

---

๑ ยุ. อุจ์จาสัท์ทาย มหาสัท์ทาย.

เตนุปสงฺกมิ. อถ โข ปน สนฺทโก ปริพฺพาชโก อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ "เอตุ โข ภวํ อานนฺโท, สฺวาคตํ โภโต อานนฺทสฺส. จิรสฺสํ โข ภวํ อานนฺโท อิมํ ปริยายมกาสิ ยทิทํ อิธาคมนาย; นิสีทตุ. ภวํ อานนฺโท, อิทมาสนํ ปญฺญตฺตนฺติ. นิสีทิ โข อายสฺมา อานนฺโท ปญฺญตฺเต อาสเน. สนฺทโกปิ โข ปริพฺพาชโก อญฺญตรํ นีจํ อาสนํ คเหตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข สนฺทกํ ปริพฺพาชกํ อายสฺมา อานนฺโท เอตทโวจ "กาย นุตฺถ สนฺทก เอตรหิ กถาย สนฺนิสินฺนา, กา จ ปน โว อนฺตรากถา วิปฺปกตาติ. ติฏฺฐเตสา โภ อานนฺท กถา, ยาย มยํ เอตรหิ กถาย สนฺนิสินฺนา, เนสา โภโต อานนฺทสฺส กถา ทุลฺลภา ภวิสฺสติ ปจฺฉาปิ สวนาย. สาธุ วต ภวนฺตํ เยว อานนฺทํ ปฏิภาตุ สเก อาจริยเก ธมฺมี กถาติ. เตนหิ สนฺทก สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ โภติ โข สนฺทโก ปริพฺพาชโก อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปจฺจสฺโสสิ, อายสฺมา อานนฺโท เอตทโวจ " จตฺตาโรเม สนฺทก เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อพฺรหฺมจริยวาสา อกฺขาตา, จตฺตาริ จ อนสฺสาสิกานิ พฺรหฺมจริยานิ อกฺขาตานิ, ยตฺถ วิญฺญู ปุริโส สสกฺกํ พฺรหฺมจริยํ น วเสยฺย, วสนฺโต จ* นาราเธยฺย ญายํ ธมฺมํ กุสลนฺติ. กตเม ปน เต อานนฺท เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา

* ม. ยุ. วสนฺโต วาติ ปาโฐ. ทิสฺสติ.

อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน จัต์ตาโร อพ์รห์มจริยวาสา อัก์ขาตา, ยัต์ถ
วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ์รห์มจริยํ น วเสย์ย วสัน์โต จ
นาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลัน์ติ. อิธ สัน์ทก เอกัจ์โจ สัต์ถา
เอวํวาที โหติ เอวํทิฏ์ฐิ "นัต์ถิ ทิน์นํ นัต์ถิ ยิฏ์ฐํ นัต์ถิ หุตํ,
นัต์ถิ สุกฏทุก์กฏานํ กัม์มานํ ผลํ วิปาโก, นัต์ถิ อยํ โลโก
นัต์ถิ ปโร โลโก, นัต์ถิ มาตา นัต์ถิ ปิตา, นัต์ถิ สัต์ตา
โอปปาติกา, นัต์ถิ โลเก สมณพ์ราห์มณา สัม์มัค์คตา สัม์มา
ปฏิปัน์นา, เย อิมัญ์จ โลกํ ปรัญ์จ โลกํ สยํ อภิญ์ญา
สัจ์ฉิกัต์วา ปเวเทน์ติ. จาตุม์มหาภูติโก อยํ ปุริโส, ยทา กาลํ
กโรติ ปฐวี ปฐวีกายํ อนุเปติ อนุปคัจ์ฉติ, อาโป อาโปกายํ อนุเปติ
อนุปคัจ์ฉติ, เตโช เตโชกายํ อนุเปติ อนุปคัจ์ฉติ, วาโย วาโย
กายํ อนุเปติ อนุปคัจ์ฉติ, อากาสํ อินท์ริยานิ สังกมัน์ติ,
อาสัน์ทิปัญ์จมา ปุริสา มตํ อาทาย คัจ์ฉัน์ติ, ยาว อาฬหนา
ปทานิ ปัญ์ญายัน์ติ, กาโปตกานิ อัฏ์ฐีนิ ภวัน์ติ. ภัส์สัน์ตา หุติโย,
ทัต์ตุปัญ์ญัต์ติ ยทิทํ ทานํ, เตสํ ตุจ์ฉํ มุสา วิลาโป, เยเกจิ
อัต์ถิกวาทํ วทัน์ติ. พาเล จ ปัณ์ฑิเต จ กายัส์ส เภทา
อุจ์ฉิช์ชัน์ติ วินัส์สัน์ติ น โหน์ติ ปรํ มรณา". ตัต์ร สัน์ทก
วิญ์ญู ปุริโส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อยํ โข ภวํ สัต์ถา เอวํวาที
เอวํทิฏ์ฐิ "นัต์ถิ ทิน์นํ นัต์ถิ ยิฏ์ฐํ นัต์ถิ หุตํ, นัต์ถิ
สุกฏทุก์กฏานํ กัม์มานํ ผลํ วิปาโก, นัต์ถิ อยํ โลโก นัต์ถิ

ปโร โลโก, นัต์ถิ มาตา นัต์ถิ ปิตา, นัต์ถิ สัต์ตา โอปปาติกา, นัต์ถิ โลเก สมณพ์ราห์มณา สัม์มัค์คตา สัม์มาปฏิปัน์นา, เย อิมัญ์จ โลกํ ปรัญ์จ โลกํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา ปเวเทน์ติ. จาตุม์มหาภูติโก อยํ ปุริโส ยทา กาลํ กโรติ, ปฐวี ปฐวีกายํ อนุเปติ อนุปคัจ์ฉติ, อาโป อาโปกายํ อนุเปติ อนุปคัจ์ฉติ. เตโช เตโชกายํ อนุเปติ อนุปคัจ์ฉติ, วาโย วาโยกายํ อนุเปติ อนุปคัจ์ฉติ. อากาสํ อินท์ริยานิ สังกมัน์ติ; อาสัน์ทิปัญ์จมา ปุริสา มตํ อาทาย คัจ์ฉัน์ติ, ยาว อาฬหนา ปทานิ ปัญ์ญายัน์ติ, กาโปตกานิ อัฏ์ฐีนิ ภวัน์ติ; ภัส์สัน์ตา หุติโย. ทัต์ตุปัญ์ญัต์ตํ ยทิทํ ทานํ. เตสํ ตุจ์ฉํ มุสา วิลาโป. เยเกจิ อัต์ถิกวาทํ วทัน์ติ. พาเล จ ปัณ์ฑิเต จ กายัส์ส เภทา ปรัม์ มรณา อุจ์ฉิช์ชัน์ติ, วินัส์สัน์ติ น โหน์ติ ปรัม์ มรณาติ. ตเจ อิมัส์ส โภโต สัต์ถุโน สัจ์จํ วจนํ, อกเตน เม เอต์ถ กตํ อวุสิเตน เม เอต์ถ วุสิตํ; อุโภปิ มยํ เอต์ถ สมสมา สามัญ์ญํ ปัต์ตา. โย จาหํ น วทามิ อุโภปิ กายัส์ส เภทา อุจ์ฉิช์ชิส์สาม วินัส์สิส์สาม น ภวิส์สาม ปรัม์ มรณาติ. อติเรกํ โข ปนิมัส์ส โภโต สัต์ถุโน นัค์คิยํ มุณ์ฑิยํ อุก์กุฏิกัป์ปธานํ เกสมัส์สุโลจนํ. โยหํ ปุต์ตสัม์พาธสยนํ อัช์ฌาวสัน์โต กาสิกจัน์ทนํ ปัจ์จนุโภน์โต มาลาคัน์ธวิเลปนํ ธาเรน์โต ชาตรูปรชฏํ สาทิยัน์โต อิมินา โภตา สัต์ถารา สมสมคติโก ภวิส์สามิ อภิสัม์ปรายํ. โสหํ

กึ ชานัน์โต กึ ปัส์สัน์โต อิมัส์มึ สัต์ถริ พ์รห์มจริยํ จริส์สามิ, โส "อพ์รห์มจริยวาโส อยัน์ติ อิติ วิทิต์วา ตัส์มา พ์รห์มจริยา นิพ์พิช์ช ปัก์กมติ. อยํ โข สัน์ทก เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน ปฐโม อพ์รห์มจริยวาโส อัก์ขาโต, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ์รห์มจริยํ น วเสย์ย วสัน์โต จ นาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลํ.

ปุน จปรํ สัน์ทก อิเธกัจ์โจ สัต์ถา เอวํวาที โหติ เอวํทิฏ์ฐิ "กโรโต การยโต ฉิน์ทโต เฉทาปยโต ปจโต ปาจยโต โสจโต โสจาปยโต กิลมโต กิลมาปยโต ผัน์ทโต ผัน์ทาปยโต ปาณมติปาตยโต อทิน์นํ อาทิยโต สัน์ธึ ฉิน์ทโต นิล์โลปํ หรโต เอกาคาริกํ กโรโต ปริปัน์เถ ติฏ์ฐโต ปรทารํ คัจ์ฉโต มุสา ภณโต, กโรโต น กรียติ ปาปํ; ขุรปริยัน์เตน เจปิ จัก์เกน โย อิมิส์สา ปฐวิยา ปาเณ เอกํ มํสขลํ เอกํ มํสปุญ์ชํ กเรย์ย, นัต์ถิ ตโตนิทานํ ปาปํ, นัต์ถิ ปาปัส์ส อาคโม; ทัก์ขิณัญ์เจปิ คังคาย ตีรํ คัจ์เฉย์ย หนัน์โต ฆาเตน์โต ฉินทัน์โต เฉทาเปน์โต ปจัน์โต ปาเจน์โต, นัต์ถิ ตโตนิทานํ ปาปํ, นัต์ถิ ปาปัส์ส อาคโม; อุต์ตรัญ์เจปิ คังคาย ตีรํ คัจ์เฉย์ย ททัน์โต ทาเปน์โต ยชัน์โต ยชาเปน์โต, นัต์ถิ ตโตนิทานํ ปุญ์ญํ, นัต์ถิ ปุญ์ญัส์ส อาคโม; ทาเนน ทเมน สัญ์ญเมน สัจ์จวัช์เชน นัต์ถิ ปุญ์ญํ, นัต์ถิ ปุญ์ญัส์ส อาคโมติ. ตัต์ร สัน์ทก วิญ์ญู

ปุริโส อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "อยํ โข ภวํ สตฺถา เอวํวาที
เอวํทิฏฺฐิ "กโรโต การยโต ฉินฺทโต เฉทาปยโต ปจโต ปาจยโต
โสจโต โสจาปยโต กิลมโต กิลมาปยโต ผนฺทโต ผนฺทาปยโต
ปาณมติปาตยโต อทินฺนํ อาทิยโต สนฺธึ ฉินฺทโต นิลฺโลปํ
หรโต เอกาคาริกํ กโรโต ปริปนฺเถ ติฏฺฐโต ปรทารํ คจฺฉโต มุสา
ภณโต. กโรโต น กรียติ ปาปํ; ขุรปริยนฺเตน เจปิ จกฺเกน โย
อิมิสฺสา ปถวิยา ปาเณ เอกํ มํสขลํ เอกํ มํสปุญฺชํ กเรยฺย,
นตฺถิ ตโตนิทานํ ปาปํ, นตฺถิ ปาปสฺส อาคโม. ทกฺขิณญฺเจปิ
คงฺคาย ตีรํ คจฺเฉยฺย หนนฺโต ฆาเตนฺโต ฉินฺทนฺโต
เฉทาเปนฺโต ปจนฺโต ปาเจนฺโต นตฺถิ ตโตนิทานํ ปาปํ, นตฺถิ
ปาปสฺส อาคโม. อุตฺตรญฺเจปิ คงฺคาย ตีรํ คจฺเฉยฺย ททนฺโต
ทาเปนฺโต ยชนฺโต ยชาเปนฺโต, นตฺถิ ตโตนิทานํ ปุญฺญํ, นตฺถิ
ปุญฺญสฺส อาคโม; ทาเนน ทเมน สญฺญเมน สจฺจวชฺเชน นตฺถิ
ปุญฺญํ นตฺถิ ปุญฺญสฺส อาคโมติ. สเจ อิมสฺส โภโต สตฺถุโน
สจฺจํ วจนํ, อกเตน เม เอตฺถ กตํ, อวุสิเตน เม เอตฺถ วุสิตํ;
อุโภปิ มยํ เอตฺถ สมสมา สามญฺญํ ปตฺตา, โย จาหํ น วทามิ
"อุภินฺนํ กุรุตํ น กรียติ ปาปนฺติ. อติเรกํ โข ปนิมสฺส โภโต
สตฺถุโน นคฺคิยํ มุณฺฑิยํ อุกฺกุฏิกปฺปธานํ เกสมสฺสุโลจนํ, โยหํ
ปุตฺตสมฺพาธสยนํ อชฺฌาวสนฺโต กาสิกจนฺทนํ ปจฺจนุโภนฺโต
มาลาคนฺธวิเลปนํ ธาเรนฺโต ชาตรูปรชตํ สาทิยนฺโต อิมินา โภตา

สัตถารา สมสมคติโก ภวิสสามิ อภิสัมปรายํ. โสหํ กึ ชานันโต กึ ปัสสันโต อิมัสมึ สัตถริ พรหมจริยํ จริสสามิ. โส "อพรหมจริยวาโส อยันติ อิติ วิทิตวา ตัสมา พรหมจริยา นิพพิชช ปักกมติ. อยํ โข สันทก เตน ภควตา ชานตา ปัสสตา อรหตา สัมมาสัมพุทเธน ทุติโย อพรหมจริยวาโส อักขาโต, ยัตถ วิญญู ปุริโส สสักกํ พรหมริยํ นวเสยย, วสันโต จ นาราเธยย ญายํ ธัมมํ กุสลํ.

ปุน จปรํ สันทก อิเธกัจโจ สัตถา เอวํวาที โหติ เอวํทิฏฐิ "นัตถิ เหตุ นัตถิ ปัจจโย สัตตานํ สํกิเลสาย, อเหตู อัปปัจจยา สัตตา สํกิลิสสันติ; นัตถิ เหตุ นัตถิ ปัจจโย สัตตานํ วิสุทธิยา, อเหตู อัปปัจจยา สัตตา วิสุชฌันติ. นัตถิ พลํ นัตถิ วิริยํ นัตถิ ปุริสถาโม นัตถิปุริสปรักกโม, สัพเพ สัตตา สัพเพ ปาณา สัพเพ ภูตา สัพเพ ชีวา อวสา อพลา อวิริยา นิยติสํคติภาวปริณตา ฉเสวาภิชาตีสุ สุขทุกขํ ปฏิสํเวเทนตีติ. ตัตร สันทก วิญญู ปุริโส อิติ ปฏิสัญจิกขติ อยํ โข ภวํ สัตถา เอวํวาที เอวํทิฏฐี "นัตถิ เหตุ นัตถิ ปัจจโย สัตตานํ สํกิเลสาย, อเหตู อัปปัจจยา สัตตา สํกิลิสสันติ; นัตถิ เหตุ นัตถิ ปัจจโย สัตตานํ วิสุทธิยา, อเหตู อัปปัจจยา สัตตา วิสุชฌันติ. นัตถิ พลํ นัตถิ วิริยํ นัตถิ ปุริสถาโม นัตถิ ปุริสปรักกโม, สัพเพ สัตตา สัพเพ ปาณา สัพเพ ภูตา สัพเพ ชีวา อวสา อพลา อวิริยา นิยติสํคติภาวปริณตา ฉเสวาภิชาตีสุ สุขทุกขํ

ปฏิสํเวเทนฺตีติ. สเจ อิมสฺส โภโต สตฺถุโน สจฺจํ วจนํ, อกเตน เม เอตฺถ กตํ, อวุสิตํ เม เอตฺถ วุสิตํ; อุโภปิ มยํ เอตฺถ สมสมา สามญฺญํ ปตฺตา. โย จาหํ น วทามิ "อุโภ อเหตุ อปฺปจฺจยา วิสุชฺฌิสฺสามาติ. อติเรกํ โข ปนิมสฺส โภโต สตฺถุโน นคฺคิยํ มุณฺฑิยํ อุกฺกุฏิกปฺปธานํ เกสมสฺสุโลจนํ, โยหํ ปุตฺตสมฺพาธสยนํ อชฺฌาวสนฺโต กาสิกจนฺทนํ ปจฺจนุโภนฺโต มาลาคนฺธวิเลปนํ ธาเรนฺโต ชาตรูปรชตํ สาทิยนฺโต อิมินา โภตา สตฺถารา สมสมคติโก ภวิสฺสามิ อภิสมฺปรายํ. โสหํ กึ ชานนฺโต กึ ปสฺสนฺโต อิมสฺมึ สตฺถริ พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามิ. โส "อพฺรหฺมจริยวาโส อยนฺติ, อิติ วิทิตฺวา ตสฺมา พฺรหฺมจริยา นิพฺพิชฺช ปกฺกมติ. อยํ โข สนฺทก เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ตติโย พฺรหฺมจริยวาโส อกฺขาโต, ยตฺถ วิญฺญู ปุริโส สสกฺกํ พฺรหฺมจริยํ น วเสยฺย, วสนฺโต จ นาราเธยฺย ญายํ ธมฺมํ กุสลํ.

ปุน จปรํ สนฺทก อิเธกจฺโจ สตฺถา เอวํวาที โหติ เอวํทิฏฺฐี "สตฺติเม กายา อกฏา อกฏวิธา อนิมฺมิตา อนิมฺมาตา วญฺฌา กูฏฏฺฐา เอสิกฏฺฐายิฏฺฐิตา,[๑] เต น อิญฺชนฺติ น วิปริณาเมนฺติ นาญฺญมญฺญํ พฺยาพาเธนฺติ, นาลํ อญฺญมญฺญสฺส สุขาย วา ทุกฺขาย วา สุขทุกฺขาย วา. กตเม สตฺต? ปฐวิกาโย, อาโปกาโย,

---

[๑] อีสิกฏฺฐายิฏฺฐิตาติปิ ปาโฐ.

เตโชกาโย, วาโยกาโย, สุเข, ทุกเข, ชีเว, สัตตเม[๑] อิเม สัตต กายา อกฏา อกฏวิธา อนิมมิตา อนิมมาตา วัญฌา กูฏัฏฐา เอสิกัฏฐายิฏฐิตา, เต น อิญชันติ น วิปริณาเมนติ นาญญมัญญํ พยาพาเธนติ, นาลํ อัญญมัญญัสส สุขาย วา ทุกขาย วา สุขทุกขาย วา. ตัตถ นัตถิ หันตา วา ฆาเตตา วา โสตา วา สาเวตา วา วิญญาตา วา วิญญาเปตา วา โยปิ ติณเหน สัตเถน สีสํ ฉินทติ น โกจิ กัญจิ ชีวิตา โวโรเปติ, สัตตันนํ เตววะ กายานมันตเรน สัตถํ วิวรมนุปตติ. จุททส โข ปนิมานิ โยนิปมุขสตสหัสสานิ สัฏฐิญจ สตานิ ฉ จ สตานิ, ปัญจ จ กัมมุโน สตานิ ปัญจ จ กัมมานิ ตีณิ จ กัมมานิ กัมเม จ อัฑฒกัมเม จ ทวัฏฐิ ปฏิปทา, ทวัฏฐันตรกัปปา, ฉฬาภิชาติโย, อัฏฐ ปุริสภูมิโย, เอกูนปัญญาส อาชีวสเต, เอกูนปัญญาส ปริพพาชสเต, เอกูนปัญญาส นาควาสสเต, วีเส อินทริยสเต, ตึเส นิรยสเต, ฉัตตึส รโชธาตุโย สัตต สัญญิคัพภา สัตต อสัญญิคัพภา สัตต นิคัณฐิคัพภา สัตต เทวา สัตต มานุสา สัตต ปิสาจา สัตต สรา สัตต ปวุฏา สัตต ปาสาณา สัตต ปปาตา สัตต ปปาตสตานิ สัตต สุปินา สัตต สุปินสตานิ จุลฬาสีติ มหากัปปิโน สตสหัสสานิ ยานิ. พาเล จ ปัณฑิเต จ สันธาวิตวา สํสริตวา ทุกขัสสันตํ กริสสันติ. ตัตถ นัตถิ "อิมินาหํ สีเลน

---

๑ พ. เอวํ. สี. สัตติเม

วา วัต์เตน วา ตเปน วา พ์รห์มจริเยน วา อปริปัก์กํ วา กัม์มํ ปริปาเจส์สามิ ปริปัก์กํ วา กัม์มํ ผุส์ส ผุส์ส พ์ยัน์ตีกริส์สามีติ, เหวํ นัต์ถิ โทณมิเต สุขทุก์เข ปริยัน์ตกเต สํสาเร, นัต์ถิ หายนวัฑ์ฒเน, นัต์ถิ อุก์กํสาวกํเส. เสย์ยถาปิ นาม สุต์ตคุเฬ ขิต์เต นิพ์เพธิยมานเมว ปเลติ; เอวเมว พาเล จ ปัณ์ฑิเต จ สัน์ธาวิต์วา สํสริต์วา ทุก์ขัส์สัน์ตํ กริส์สัน์ตีติ. ตัต์ร สัน์ทก วิญ์ญู ปุริโส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อยํ โข ภวํ สัต์ถา เอวํวาที เอวํทิฏ์ฐิ "สัต์ติเม กายา อกฏา อกฏวิธา อนิม์มิตา อนิม์มาตา วัญ์ฌา กูฏัฏ์ฐา เอสิกัฏ์ฐายิฏ์ฐิตา. เต น อิญ์ชัน์ติ น วิปริณาเมน์ติ นาญ์ญมัญ์ญํ พ์ยาพาเธน์ติ, นาลํ อัญ์ญมัญ์ญัส์ส สุขาย วา ทุก์ขาย วา สุขทุก์ขาย วา. กตเม สัต์ต? ปฐวีกาโย, อาโปกาโย, เตโชกาโย, วาโยกาโย, สุเข, ทุก์เข, ชีเว, สัต์ตเม. อิเม สัต์ต กายา อกฏา อกฏวิธา อนิม์มิตา อนิม์มาตา วัญ์ฌา กูฏัฏ์ฐา เอสิกัฏ์ฐายิฏ์ฐิตา, เต น อิญ์ชัน์ติ น วิปริณาเมน์ติ นาญ์ญมัญ์ญํ พ์ยาพาเธน์ติ, นาลํ อัญ์ญมัญ์ญัส์ส สุขาย วา ทุก์ขาย วา สุขทุก์ขาย วา. ตัต์ถ นัต์ถิ หัน์ตา วา ฆาเตตา วา โสตา วา สาเวตา วา วิญ์ญาตา วา วิญ์ญาเปตา วา โยปิ ติณ์เหน สัต์เถน สีสํ ฉิน์ทติ น โกจิ กัญ์จิ ชีวิตา โวโรเปติ; สัต์ตัน์นํ เต์วว กายานมัน์ตเรน สัต์ถํ วิวรมนุปตติ. จุท์ทส โข ปนิมานิ โยนิปมุขสตสหัส์สานิ สัฏ์ฐิญ์จ สตานิ ฉ จ สตานิ, ปัญ์จ จ

กมฺมุโน สตานิ ปญฺจ จ กมฺมานิ ตีณิ จ กมฺมานิ กมฺเม จ อฑฺฒกมฺเม จ, ทฺวฏฺฐิ ปฏิปทา, ทฺวฏฺฐนฺตรกปฺปา, ฉฬาภิชาติโย, อฏฺฐ ปุริสภูมิโย, เอกูนปญฺญาส อาชีวสเต เอกูนปญฺญาส ปริพฺพาชสเต, เอกูนปญฺญาส นาควาสสเต, วีเส อินฺทฺริยสเต, ตึเส นิรยสเต, ฉตฺตึส รโชธาตุโย, สตฺต สญฺญีคพฺภา สตฺต อสญฺญีคพฺภา สตฺต นิคณฺฐิคพฺภา สตฺต เทวา สตฺต มานุสา สตฺต ปิสาจา สตฺต สรา สตฺต ปวุฏา สตฺต ปาสาณา สตฺต ปปาตา สตฺต ปปาตสตานิ สตฺต สุปินา สตฺต สุปินสตานิ จูฬาสีติ มหากปฺปิโน สตสหสฺสานิ ยานิ. พาเล จ ปณฺฑิเต จ สนฺธาวิตฺวา สํสริตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตํ กริสฺสนฺติ. ตตฺถ นตฺถิ "อิมินาหํ สีเลน วา วตฺเตน วา ตเปน วา พฺรหฺมจริเยน วา อปริปกฺกํ วา กมฺมํ ปริปาเจสฺสามิ ปริปกฺกํ วา กมฺมํ ผุสฺส ผุสฺส พฺยนฺติกริสฺสามีติ, เหวํ นตฺถิ โทณมิเต สุขทุกฺเข ปริยนฺตกเต สํสาเร, นตฺถิ หายนวฑฺฒเน, นตฺถิ อุกฺกํสาวกํเส. เสยฺยถาปิ นาม สุตฺตคุเฬ ขิตฺเต นิพฺเพฐิยมานเมว ปเลติ; เอวเมว พาเล จ ปณฺฑิเต จ สนฺธาวิตฺวา สํสริตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตํ กริสฺสนฺตีติ. สเจ ปน อิมสฺส โภโต สตฺถุโน สจฺจํ วจนํ, อกเตน เม เอตฺถ กตํ, อวุสิเตน เม เอตฺถ วุสิตํ; อุโภปิ มยํ เอตฺถ สมสมา สามญฺญํ ปตฺตา, โย จาหํ น วทามิ "อุโภ สนฺธาวิตฺวา สํสริตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตํ กริสฺสามาติ. อติเรกํ โข ปนิมสฺส โภโต สตฺถุโน นคฺคิยํ มุณฺฑิยํ

อุก์กุฏ์ฐิกัป์ปธานํ เกสมัส์สุโลจนํ, โยหํ บุต์ตสัม์พาธสยนํ อัช์ฌาวสัน์โต กาสิกจัน์ทนํ ปัจ์จนุโภน์โต มาลาคัน์ธวิเลปนํ ธาเรน์โต ชาตรูปรชฏํ สาทิยัน์โต อิมินา โภตา สัต์ถารา สมสมคติโก ภวิส์สามิ อภิสัม์ปรายํ. โสหํ กึ ชานัน์โต กึ ปัส์สัน์โต อิมัส์มึ สัต์ถริ พ๎รห๎มจริยํ จริส์สามิ. โส "อพ๎รห๎มจริยวาโส อยัน์ติ, อิติ วิทิต์วา ตัส์มา พ๎รห๎มจริยา นิพ์พิช์ช ปัก์กมติ. อยํ โข สัน์ทก เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน จตุต์โถ อพ๎รห๎มจริยวาโส อัก์ขาโต, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ๎รห๎มจริยํ น วเสย์ย, วสัน์โต จ นาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลํ. อิเม โข สัน์ทก เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน จัต์ตาโร อพ๎รห๎มจริยวาสา อัก์ขาตา, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ๎รห๎มจริยํ น วเสย์ย; วสัน์โต จ นาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลัน์ติ. อัจ์ฉริยํ โภ อานัน์ท, อัพ์ภุตํ โภ อานัน์ท. ยาวัญ์จิทํ เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน จัต์ตาโร อพ๎รห๎มจริยวาสาว สมานา อพ๎รห๎มจริยวาสาติ อัก์ขาตา, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ๎รห๎มจริยํ น วเสย์ย, วสัน์โต จ นาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลํ.

กตมานิ ปน ตานิ โภ อานัน์ท เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน จัต์ตาริ อนัส์สาสิกานิ พ๎รห๎มจริยานิ อัก์ขาตานิ, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ๎รห๎มจริยํ น วเสย์ย,

วสัน์โต จ นาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลัน์ติ. อิธ สัน์ทก เอกัจ์โจ สัต์ถา สัพ์พัญ์ญู สัพ์พทัส์สาวี อปริเสสํ ญาณทัส์สนํ ปฏิชานาติ "จรโต จ ติฏ์ฐโต จ สุต์ตัส์ส จ ชาครัส์ส จ สตตํ สมิตํ ญาณทัส์สนํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตัน์ติ. โส สุญ์ญัม์ปิ อคารํ ปวิสติ, ปิณ์ฑัม์ปิ น ลภติ, กุก์กุโรปิ ฑํสติ, จัณ์เฑนปิ หัต์ถินา สมาคัจ์ฉติ, จัณ์เฑนปิ อัส์เสน สมาคัจ์ฉติ, จัณ์เฑนปิ โคเณน สมาคัจ์ฉติ, อิต์ถิยาปิ ปุริสัส์สปิ นามัม์ปิ โคต์ตัม์ปิ ปุจ์ฉติ, คามัส์สปิ นิคมัส์สปิ นามัม์ปิ มัค์คัม์ปิ ปุจ์ฉติ. โส "กิมิทัน์ติ ปุฏ์โฐ สมาโน "สุญ์ญํ เม อคารํ ปวิสิตัพ์พํ อโหสิ, เตน ปาวิสึ; ปิณ์ฑํ เม อลัท์ธัพ์พํ อโหสิ, เตนาลัท์ธํ; กุก์กุเรน ฑํสิตัพ์พํ อโหสิ, เตนัม์หิ ทัฏ์โฐ; จัณ์เฑน หัต์ถินา สมาคัน์ตัพ์พํ อโหสิ, เตน สมาคมึ; จัณ์เฑน อัส์เสน สมาคัน์ตัพ์พํ อโหสิ, เตน สมาคมึ; จัณ์เฑน โคเณน สมาคัน์ตัพ์พํ อโหสิ, เตน สมาคมึ; อิต์ถิยาปิ ปุริสัส์สปิ นามัม์ปิ โคต์ตัม์ปิ ปุจ์ฉิตัพ์พํ อโหสิ, เตน ปุจ์ฉึ; คามัส์สปิ นิคมัส์สปิ นามัม์ปิ มัค์คัม์ปิ ปุจ์ฉิตัพ์พํ อโหสิ, เตน ปุจ์ฉิน์ติ. ตต์ร สัน์ทก วิญ์ญู ปุริโส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อยํ โข ภวํ สัต์ถา สัพ์พัญ์ญู สัพ์พทัส์สาวี อปริเสสํ ญาณทัส์สนํ ปฏิชานาติ "จรโต จ ติฏ์ฐโต จ สุต์ตัส์ส จ ชาครัส์ส จ สตตํ สมิตํ ญาณทัส์สนํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตัน์ติ. โส สุญ์ญัม์ปิ อคารํ ปวิสติ, ปิณ์ฑัม์ปิ น ลภติ, กุก์กุโรปิ ฑํสติ,

จัณ์เฑนปิ หัต์ถินา สมาคัจ์ฉติ, จัณ์เฑนปิ อัส์เสน สมาคัจ์ฉติ, จัณ์เฑนปิ โคเณน สมาคัจ์ฉติ, อิต์ถิยาปิ ปุริส์สปิ นามัม์ปิ โคต์ตัม์ปิ ปุจ์ฉติ, คามัส์สปิ นิคมัส์สปิ นามัม์ปิ มัค์คัม์ปิ ปุจ์ฉติ. โส "กิมิทัน์ติ ปุฏ์โฐ สมาโน สุญ์ญํ อคารํ ปวิสิตัพ์พํ อโหสิ, เตน ปาวิสึ; ปิณ์ฑํ เม อลัท์ธัพ์พํ อโหสิ, เตนาลัท์ธํ. กุก์กุเรน ฑํสิตัพ์พํ อโหสิ, เตนัม์หิ ทัฏ์โฐ; จัณ์เฑน หัต์ถินา สมาคัน์ตัพ์พํ อโหสิ, เตน สมาคมึ; จัณ์เฑน อัส์เสน สมาคัน์ตัพ์พํ อโหสิ; เตน สมาคมึ; จัณ์เฑน โคเณน สมาคัน์ตัพ์พํ อโหสิ, เตน สมาคมึ; อิต์ถิยาปิ ปุริส์สปิ นามัม์ปิ โคต์ตัม์ปิ ปุจ์ฉิตัพ์พํ อโหสิ, เตน ปุจ์ฉึ; คามัส์สปิ นิคมัส์สปิ นามัม์ปิ มัค์คัม์ปิ ปุจ์ฉิตัพ์พํ อโหสิ, เตน ปุจ์ฉิน์ติ. โส "อนัส์สาสิกํ อิทํ พ๎รห์มจริยัน์ติ, อิติ วิทิต์วา ตัส์มา พ๎รห์มจริยา นิพ์พิช์ช ปัก์กมติ. อิทํ โข สันทก เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน ปฐมํ อนัส์สาสิกํ พ๎รห์มจริยํ อัก์ขาตํ, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ๎รห์มจริยํ น วเสย์ย, วสัน์โต จ น อาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลํ.

ปุน จปรํ สันทก อิเธกัจ์โจ สัต์ถา อนุส์สวิโก โหติ อนุส์สวสัจ์โจ, โส อนุส์สเวน อิติหิติหปรัม์ปราย ปิฏกสัม์ปทาย ธัม์มํ เทเสติ. อนุส์สวิกัส์ส โข ปน สันทก สัต์ถุโน อนุส์สวสัจ์จัส์ส สุสุตัม์ปิ โหติ ทุส์สุตัม์ปิ โหติ, ตถาปิ โหติ อัญ์ญถาปิ โหติ.

ตัตร สันทก วิญญู ปุริโส อิติ ปฏิสัญจิกขติ "อยํ โข ภวํ สัตถา อนุสสวิโก อนุสสวสัจโจ, โส อนุสสเวน อิติหิติหปรัมปราย ปิฏกสัมปทาย ธัมมํ เทเสติ. อนุสสวิกัสส โข ปน สันทก สัตถุโน อนุสสวสัจจัสส สุสุตัมปิ โหติ ทุสสุตัมปิ โหติ, ตถาปิ โหติ อัญญถาปิ โหติ. โส "อนัสสาสิกํ อิทํ พรหมจริยันติ, อิติ วิทิตวา ตัสมา พรหมจริยา นิพพิชช ปักกมติ. อิทํ โข สันทก เตน ภควตา ชานตา ปัสสตา อรหตา สัมมาสัมพุทเธน ทุติยํ อนัสสาสิกํ พรหมจริยํ อักขาตํ, ยัตถ วิญญู ปุริโส สสักกํ พรหมจริยํ น วเสยย, วสันโต จ นาราเธยย ญายํ ธัมมํ กุสลํ.

ปุน จปรํ สันทก อิเธกัจโจ สัตถา ตักกี โหติ วีมํสี, โส ตักกปริยาหตํ วีมํสานุจริตํ สยํปฏิภานํ ธัมมํ เทเสติ. ตักกิสส โข ปน สันทก สัตถุโน วีมํสิสส สุตักกิตัมปิ โหติ ทุตักกิตัมปิ โหติ, ตถาปิ โหติ อัญญถาปิ โหติ. ตัตร สันทก วิญญู ปุริโส อิติ ปฏิสัญจิกขติ "อยํ โข ภวํ สัตถา ตักกี วีมํสี, โส ตักกปริยาหตํ วีมํสานุจริตํ สยํปฏิภานํ ธัมมํ เทเสติ. ตักกิสส โข ปน สัตถุโน วีมํสิสส สุตักกิตัมปิ โหติ ทุตักกิตัมปิ โหติ, ตถาปิ โหติ อัญญถาปิ โหติ, โส "อนัสสาสิกํ อิทํ พรหมจริยันติ, อิติ วิทิตวา ตัสมา พรหมจริยา นิพพิชช ปักกมติ. อิทํ โข สันทก เตน ภควตา ชานตา ปัสสตา อรหตา สัมมาสัมพุทเธน ตติยํ อนัสสาสิกํ พรหมจริยํ อักขาตํ; ยัตถ

วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ์รห์มจริยํ น วเสย์ย, วสัน์โต จ น อาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลํ.

ปุน จปรํ สัน์ทก อิเธกัจ์โจ สัต์ถา มัน์โท โมมุโห, โส มัน์ทัต์ตา โมมุหัต์ตา ตัต์ถ ตัต์ถ ปัญ์หํ ปุฏ์โฐ สมาโน วาจาวิก์เขปํ อาปัช์ชติ อมราวิก์เขปํ "เอวัน์ติปิ เม โน, ตถาติปิ เม โน, อัญ์ญถาติปิ เม โน, โนติปิ เม โน, โน โนติปิ เม โนติ. ตัต์ร สัน์ทก วิญ์ญู ปุริโส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อยํ โข ภวํ สัต์ถา มัน์โท โมมุโห, โส มัน์ทัต์ตา โมมุหัต์ตา ตัต์ถ ตัต์ถ ปัญ์หํ ปุฏ์โฐ สมาโน วาจาวิก์เขปํ อาปัช์ชติ อมราวิก์เขปํ "เอวัน์ติปิ เม โน, ตถาติปิ เม โน, อัญ์ญถาติปิ เม โน, โนติปิ เม โน, โน โนติปิ เม โนติ. โส "อนัส์สาสิกํ อิทํ พ์รห์มจริยัน์ติ, อิติ วิทิต์วา ตัส์มา พ์รห์มจริยา นิพ์พิช์ช ปัก์กมติ. อิทํ โข สัน์ทก เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน จตุต์ถํ อนัส์สาสิกํ พ์รห์มจริยํ อัก์ขาตํ, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ์รห์มจริยํ น วเสย์ย, วสัน์โต จ น อาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลัน์ติ. อิมานิ โข สัน์ทก เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน จัต์ตาริ อนัส์สาสิกานิ พ์รห์มจริยานิ อัก์ขาตานิ, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ์รห์มจริยํ น วเสย์ย, วสัน์โต จ น อาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลัน์ติ. อัจ์ฉริยํ โภ

อานัน์ท, อัพ์ภูตํ โภ อานัน์ท. ยาวัญ์จิทํ เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน จัต์ตาริ อนัส์สาสิกาเนว พ๎รห๎มจริยานิ อนัส์สาสิกานิ พ๎รห๎มจริยานีติ อัก์ขาตานิ, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ๎รห๎มจริยํ น วเสย์ย. วสัน์โต จ น อาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลํ. โส ปน โภ อานัน์ท สัต์ถา กึวาที กิมัก์ขายี, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ๎รห๎มจริยํ วเสย์ย, วสัน์โต จ อาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลัน์ติ. อิธ สัน์ทก ตถาคโต โลเก อุป์ปัช์ชติ อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ, วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ, สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควา ฯ เป ฯ โส อิเม ปัญ์จ นีวรเณ ปหาย เจตโส อุปัก์กิเลเส ปัญ์ญาย ทุพ์พลีกรเณ วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ, สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ ยัส๎มึ โข ปน[1] สัน์ทก สัต์ถริ สาวโก เอวรูปํ โอฬารวิเสสํ อธิคัจ์ฉติ ตัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ๎รห๎มจริยํ วเสย์ย, วสัน์โต จ อาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลํ. ปุน จปรํ สัน์ทก ภิก์ขุ วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. ยัส๎มึ โข ปน สัน์ทก สัต์ถริ สาวโก เอวรูปํ โอฬารวิเสสํ อธิคัจ์ฉติ, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ๎รห๎มจริยํ วเสย์ย, วสัน์โต จ อาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลํ. ปุน จปรํ สัน์ทก ภิก์ขุ ปีติยา จ วิราคา ฯ เป ฯ ตติยํ

---

[1] สี. ยุ. สัต์ตสุ ฐาเนสุ อยํ ปาโฐ นัต์ถิ.

ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. ยัส์มึ โข ปน สัน์ทก สัต์ถริ สาวโก
เอวรูปํ โอฬารวิเสสํ อธิคัจ์ฉติ, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ
พ์รห์มจริยํ วเสย์ย, วสัน์โต จ อาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลํ.
ปุน จปรํ สัน์ทก ภิก์ขุ สุขัส์ส จ ปหานา ทุก์ขัส์ส จ ปหานา
ฯ เป ฯ จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. ยัส์มึ โข ปน สัน์ทก
สัต์ถริ อริยสาวโก เอวรูปํ โอฬารวิเสสํ อธิคัจ์ฉติ. ยัต์ถ วิญ์ญู
ปุริโส สสัก์กํ พ์รห์มจริยํ วเสย์ย, วสัน์โต จ อาราเธย์ย ญายํ
ธัม์มํ กุสลํ. โส เอวํ สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต
อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต
ปุพ์เพนิวาสานุส์สติญาณาย จิต์ตํ อภินิน์นาเมติ. โส อเนกวิหิตํ
ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ, เสย์ยถีทํ? เอกัม์ปิ ชาตึ เท์วปิ ชาติโย
ฯ เป ฯ อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ.
ยัส์มึ โข ปน สัน์ทก สัต์ถริ สาวโก เอวรูปํ โอฬารวิเสสํ
อธิคัจ์ฉติ, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ์รห์มจริยํ วเสย์ย,
วสัน์โต จ อาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลํ. โส เอวํ สมาหิเต
จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต
กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต สัต์ตานํ จุตูปปาตญาณาย จิต์ตํ
อภินิน์นาเมติ. โส ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน,
สัต์เต ปัส์สติ จวมาเน อุปปัช์ชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณ์เณ
ทุพ์พัณ์เณ สุคเต ทุค์คเต ฯ ป ฯ ยถากัม์มูปเค สัต์เต

ปชานาติ. ยัส์มึ โข ปน สัน์ทก สัต์ถริ สาวโก เอวรูปํ โอฬารวิเสสํ อธิคัจ์ฉติ, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ์รห์มจริยํ วเสย์ย, วสัน์โต จ อาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลํ. โส เอวํ สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต อาสวานํ ขยญาณาย จิต์ตํ อภินิน์นาเมติ. โส "อิทํ ทุก์ขัน์ติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ ทุก์ขสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ ทุก์ขนิโรโธติ, ยถาภูตํ ปชานาติ, อยํ ทุก์ขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ฯ เป ฯ "อยํ อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ตัส์ส เอวํ ชานโต เอวํ ปัส์สโต กามาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ, ภวาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ, อวิช์ชาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ; วิมุต์ตัส์มึ วิมุต์ตมิติ ญาณํ โหติ; "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ ปชานาติ. ยัส์มึ โข ปน สัน์ทก สัต์ถริ สาวโก เอวรูปํ โอฬารวิเสสํ อธิคัจ์ฉติ. ตัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส สสัก์กํ พ์รห์มจริยํ วเสย์ย, วสัน์โต จ อาราเธย์ย ญายํ ธัม์มํ กุสลัน์ติ

โย ปน โส โภ อานัน์ท ภิก์ขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุป์ปัต์ตสทัต์โถ ปริก์ขีณภวสัญ์โญชโน สัม์มทัญ์ญา วิมุต์โต, ปริภุญ์เชย์ย โส กาเมติ. โย โส สัน์ทก ภิก์ขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุป์ปัต์ตสทัต์โถ ปริก์ขีณภวสัญ์โญชโน สัม์มทัญ์ญา วิมุต์โต. อภัพ์โพ โส

ปัญ์จ ฐานานิ อัช์ฌาจริตุํ: อภัพ์โพ ขีณาสโว ภิก์ขุ สัญ์จิจ์จ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปตุํ, อภัพ์โพ ขีณาสโว ภิก์ขุ อทินนํ เถย์ยสํขาตํ อาทาตุํ, อภัพ์โพ ขีณาสโว ภิก์ขุ เมถุนํ ธัม์มํ ปฏิเสวิตุํ, อภัพ์โพ ขีณาสโว ภิก์ขุ สัม์ปชานมุสา ภาสิตุํ, อภัพ์โพ ขีณาสโว ภิก์ขุ สัน์นิธิการกํ กาเม ปริภุญ์ชิตุํ; เสย์ยถาปิ ปุพ์เพ อาคาริยภูโต. โย โส สัน์ทก ภิก์ขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุป์ปัต์ตสทัต์โถ ปริก์ขีณภวสัญ์โญชโน สัม์มทัญ์ญา วิมุต์โต, อภัพ์โพ โส อิมานิ ปัญ์จ ฐานานิ อัช์ฌาจริตุน์ติ. โย ปน โส โภ อานัน์ท ภิก์ขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุป์ปัต์ตสทัต์โถ ปริก์ขีณภวสัญ์โญชโน สัม์มทัญ์ญา วิมุต์โต, ตัส์ส จรโต จ ติฏ์ฐโต จ สุต์ตัส์ส จ ชาครัส์ส จ สตตํ สมิตํ ญาณทัส์สนํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตํ "ขีณา เม อาสวาติ. เตนหิ สัน์ทก อุปมํ เต กริส์สามิ, อุปมายปิเธกัจ์เจ วิญ์ญู ปุริสา ภาสิตัส์ส อัต์ถํ อาชานัน์ติ. เสย์ยถาปิ สัน์ทก ปุริสัส์ส หัต์ถปาทา ฉิน์นา ตัส์ส จรโต เจว ติฏ์ฐโต จ สุต์ตัส์ส จ ชาครัส์ส จ สตตํ สมิตํ ฉิน์นาว หัต์ถปาทา, อปิ จ โข ปน ปัจ์จเวก์ขมาโน ชานาติ "ฉิน์นา เม หัต์ถปาทาติ; เอวเมว โข สัน์ทก โย โส ภิก์ขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุป์ปัต์ตสทัต์โถ ปริก์ขีณภวสัญ์โญชโน สัม์มทัญ์ญา วิมุต์โต, ตัส์ส จรโต จ ติฏ์ฐโต จ สุต์ตัส์ส จ ชาครัส์ส จ สตตํ สมิตํ

ขีณาว อาสวา, อปี จ โข ปน ปัจ์จเวก์ขมาโน ชานาติ " ขีณา เม อาสวาติ. กีว พหุกา ปน โภ อานัน์ท อิมัส์มึ ธัม์มวินเย นิย์ยาตาโรติ. น โข สัน์ทก เอกํ น เท๎ว สตานิ น ตีณิ สตานิ น จัต์ตาริ สตานิ น ปัญ์จ สตานิ, อถ โข ภิย์โยว เย อิมัส์มึ ธัม์มวินเย นิย์ยาตาโรติ. อัจ์ฉริยํ โภ อานัน์ท, อัพ์ภุตํ โภ อานัน์ท. น จ นาม สธัม์โมก์กํสนา ภวิส์สติ น ปรธัม์มวัม์ภนา, อายตเนว ธัม์มเทสนา ตาว พหุกา จ นิย์ยาตาโร ปัญ์ญายิส์สัน์ติ. อิเม ปนาชีวกา ปุต์ตมตาย ปุต์ตา อัต์ตานัญ์เจว อุก์กํเสน์ติ ปเร จ วัม์เภน์ติ, ตโย เจว นิย์ยาตาโร ปัญ์ญาเปน์ติ เสย์ยถีทํ? นัน์ทํ วัจ์ฉํ กิสํ สํกิจ์จํ มัก์ขลึ โคสาลัน์ติ. อถ โข สัน์ทโก ปริพ์พาชโก สกํ ปริสํ อามัน์เตสิ จรัน์ตุ โภน์โต, สมเณ โคตเม พ๎รห๎มจริยวาโส. น ทานิ สุกรํ อัม์เหหิ ลาภสัก์การสิโลกํ ปริจ์จชิตุน์ติ. อิติหิทํ สัน์ทโก ปริพ์พาชโก สกํ ปริสํ อุย์โยเชสิ ภควติ พ๎รห๎มจริเยติ.

สัน์ทกสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ฉัฏ์ฐํ.

มหาสกุลุทายิสุต์ตํ.

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลัน์ทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน สัม์พหุลา อภิญ์ญาตา อภิญ์ญาตา ปริพ์พาชกา โมรนิวาเป ปริพ์พาชการาเม ปฏิวสัน์ติ, เสย์ยถีทํ ? อัน์นภาโร วรตโร[๑] สกุลุทายิ จ ปริพ์พาชโก;

---

[๑] สี. ยุ. วรจโร.

อัญ์เญ จ อภิญ์ญาตา อภิญ์ญาตา ปริพ์พาชกา. อถ โข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรํ อาทาย ราชคหํ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ. อถ โข ภควโต เอตทโหสิ "อติปั์ปโค โข ตาว ราชคเห ปิณ์ฑาย จริตุํ. ยัน์นูนาหํ, เยน โมรนิวาโป ปริพ์พาชการาโม, เยน สกุลุทายิ จ ปริพ์พาชโก, เตนุปสังกเมยยัน์ติ. อถ โข ภควา, เยน โมรนิวาโป ปริพ์พาชการาโม, เตนุปสังกมิ. เตน โข ปน สมเยน สกุลุทายิ ปริพ์พาชโก มหติยา ปริพ์พาชกปริสาย สัท์ธึ นิสิน์โน โหติ อุน์นาทินิยา อุจ์จาสัท์ทมหาสัท์ทาย อเนกวิหิตํ ติรัจ์ฉานกถํ กเถน์ติยา, เสย์ยถีทํ ? ราชกถํ โจรกถํ มหามัต์ตกถํ เสนากถํ ภยกถํ ยุท์ธกถํ อัน์นกถํ ปานกถํ วัต์ถกถํ สยนกถํ มาลากถํ คัน์ธกถํ ญาติกถํ ยานกถํ คามกถํ นิคมกถํ นครกถํ ชนปทกถํ อิต์ถีกถํ สุรกถํ วิสิขากถํ กุม์ภัฏ์ฐานกถํ กุม์ภทาสิกถํ ปุพ์พเปตกถํ นานัต์ตกถํ โลกัก์ขายิกํ สมุท์ทัก์ขายิกํ อิติ ภวาภวกถํ อิติ วา. อัท์ทสา โข สกุลุทายิ ปริพ์พาชโก ภควัน์ตํ ทูรโต ว อาคัจ์ฉัน์ตํ. ทิส์วาน สกํ ปริสํ สัณ์ฐเปสิ "อัป์ปสัท์ทา โภน์โต โหน์ตุ, มา โภน์โต สัท์ทมกัต์ถ อยํ สมโณ โคตโม อาคัจ์ฉติ, อัป์ปสัท์ทกาโม โข ปน โส อายัส์มา อัป์ปสัท์ทวัณ์ณวาที, อัป์เปว นาม อัป์ปสัท์ทํ ปริสํ วิทิต์วา อุปสังกมิตัพ์พํ มัญ์เญย์ยาติ. อถ โข เต ปริพ์พาชกา ตุณ์หี อเหสุํ. อถ โข ภควา, เยน สกุลุทายิ ปริพ์พาชโก, เตนุปสังกมิ. อถ โข สกุลุทายิ ปริพ์พาชโก

ภควัน์ตํ เอตทโวจ "เอตุ โข ภัน์เต ภควา, ส์วาคตํ ภัน์เต ภควโต, จิรัส์สํ โข ภัน์เต ภควา อิมํ ปริยายมกาสิ ยทิทํ อิธาคมนาย. นิสีทตุ ภัน์เต ภควา, อิทมาสนํ ปัญ์ญัต์ตัน์ติ. นิสีทิ ภควา ปัญ์ญัต์เต อาสเน. สกุลุทายิปิ โข ปริพ์พาชโก อัญ์ญตรํ นีจํ อาสนํ คเหต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข สกุลุทายึ ปริพ์พาชกํ ภควา เอตทโวจ "กาย นุต์ถ อุทายิ เอตรหิ กถาย สัน์นิสิน์นา, กา จ ปน โว อัน์ตรากถา วิป์ปกตาติ. ติฏ์ฐเตสา ภัน์เต กถา, ยาย มยํ เอตรหิ กถาย สัน์นิสิน์นา, เนสา ภัน์เต กถา ภควโต ทุล์ลภา ภวิส์สติ ปัจ์ฉาปิ สวนาย. ปุริมานิ ภัน์เต ทิวสานิ ปุริมตรานิ, นานาติต์ถิยานํ สมณพ์ราห์มณานํ กุตูหลสาลายํ[1] สัน์นิสิน์นานํ สัน์นิปติตานํ, อยมัน์ตรากถา อุทปาทิ "ลาภา วต โภ อังคมคธานํ, สุลัท์ธํ วต โภ อังคมคธานํ, ยัต์ริเม สมณพ์ราห์มณา สํฆิโน คณิโน คณาจริยา ญาตา ยสัส์สิโน ติต์ถกรา สาธุสัม์มตา พหุชนัส์ส ราชคหํ วัส์สาวาสํ อุปคตา.[2] อยัม์ปิ โข ปูรโณ กัส์สโป สํฆี เจว คณี จ คณาจริโย ญาโต ยสัส์สี ติต์ถกโร สาธุสัม์มโต พหุชนัส์ส, โสปิ ราชคหํ วัส์สาวาสํ อุปคโต. อยัม์ปิ โข มัก์ขลี โคสาโล. อชิโต เกสกัม์พโล. ปกุธ์โธ กัจ์จายโน. สัญ์ชโย เวลัฏ์ฐปุต์โต. นิคัณ์โฐ นาฏปุต์โต สํฆี เจว คณี จ

---

[1] โกตุหลสาลายัน์ติปิ ปาโฐ, [2] สี. ยุ. ม. โอสฏา.

คณาจริโย ญาโต ยสัส์สี ติต์ถกโร สาธุสัม์มโต พหุชนัส์ส, โสปิ ราชคหํ วัส์สาวาสํ อุปคโต. อยัม์ปิ โข สมโณ โคตโม สํฆี เจว คณี จ คณาจริโย ญาโต ยสัส์สี ติต์ถกโร สาธุสัม์มโต พหุชนัส์ส, โสปิ ราชคหํ วัส์สาวาสํ อุปคโต. โก นุ โข อิเมสํ ภวตํ สมณพ์ราห์มณานํ สํฆีนํ คณีนํ คณาจริยานํ ญาตานํ ยสัส์สีนํ ติต์ถกรานํ สาธุสัม์มตานํ พหุชนัส์ส, สาวกานํ สัก์กโต ครุกโต มานิโต ปูชิโต, กัญ์จ ปน สาวกา สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรัน์ตีติ. ตัต์รเปกัจ์เจ เอวมาหํสุ " อยํ โข ปูรโณ กัส์สโป สํฆี เจว คณี จ คณาจริโย ญาโต ยสัส์สี ติต์ถกโร สาธุสัม์มโต พหุชนัส์ส, โส โข สาวกานํ น สัก์กโต น ครุกโต น มานิโต น ปูชิโต, น จ ปน ปูรณํ กัส์สปํ สาวกา สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรัน์ติ. ภูตปุพ์พํ ปูรโณ กัส์สโป อเนกสตาย ปริสาย ธัม์มํ เทเสติ. ตัต์ร อัญ์ญตโร ปูรณัส์ส กัส์สปัส์ส สาวโก สัท์ทมกาสิ " มา โภน์โต ปูรณํ กัส์สปํ เอตมัต์ถํ ปุจ์ฉิต์ถ, เนโส เอตํ ชานาติ, มยเมตํ ชานาม, อัม์เห เอตมัต์ถํ ปุจ์ฉถ, มยเมตํ ภวตํ พ์ยากริส์สามาติ. ภูตปุพ์พํ ปูรโณ กัส์สโป พาหา ปัค์คัย์ห กัน์ทัน์โต น ลภติ " อัป์ปสัท์ทา โภน์โต โหน์ตุ, มา โภน์โต สัท์ทมกัต์ถ, เนเต ภวัน์โต ปุจ์ฉัน์ติ, อัม์เห เอเต ปุจ์ฉัน์ติ, มยเมเตสํ พ์ยากริส์สามาติ. พหู โข ปน ปูรณัส์ส

กสฺสปสฺส สาวกา วาทํ อาโรเปตฺวา อปกฺกนฺตา " น ตฺวํ อิมํ ธมฺมวินยํ อาชานาสิ, อหํ อิมํ ธมฺมวินยํ อาชานามิ, กึ ตฺวํ อิมํ ธมฺมวินยํ อาชานิสฺสสิ. มิจฺฉาปฏิปนฺโน ตฺวมสิ, อหมสฺมิ สมฺมาปฏิปนฺโน. สหิตํ เม, อสหิตํ เต. ปุเร วจนียํ ปจฺฉา อวจ, ปจฺฉา วจนียํ ปุเร อวจ, อธิจิณฺณนฺเต วิปราวตฺตํ. อาโรปิโต เต วาโท นิคฺคหิโตสิ, จร วาทปฺปโมกฺขาย นิพฺเพเฐหิ วา, สเจ ปโหสีติ. อิติ ปูรโณ กสฺสโป สาวกานํ น สกฺกโต น ครุกโต น มานิโต น ปูชิโต, น จ ปน ปูรณํ กสฺสปํ สาวกา สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺติ, อกฺกุฏฺโฐ จ ปน ปูรโณ กสฺสโป ธมฺมกฺโกเสนาติ. เอกจฺเจ เอวมาหํสุ " อยมฺปิ โข มกฺขลิ โคสาโล. อชิโต เกสกมฺพโล. ปกุทฺโธ กจฺจายโน. สญฺชโย เวลฏฺฐปุตฺโต. นิคนฺโถ นาฏปุตฺโต สงฺฆี เจว คณี จ คณาจริโย ญาโต ยสสฺสี ติตฺถกโร สาธุสมฺมโต พหุชนสฺส, โสปิ สาวกานํ น สกฺกโต น ครุกโต น มานิโต น ปูชิโต, น จ ปน นิคนฺถํ นาฏปุตฺตํ สาวกา สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺติ. ภูตปุพฺพํ นิคนฺโถ นาฏปุตฺโต อเนกสตาย ปริสาย ธมฺมํ เทเสสิ ตตฺร อญฺญตโร นิคนฺถสฺส นาฏปุตฺตสฺส สาวโก สทฺทมกาสิ " มา โภนฺโต นิคนฺถํ นาฏปุตฺตํ เอตมตฺถํ ปุจฺฉิตฺถ, เนโส เอตํ ชานาติ; มยเมตํ ชานาม, อมฺเห เอตมตฺถํ ปุจฺฉถ; มยเมตํ ภวตํ พฺยากริสฺสามาติ. ภูตปุพฺพํ นิคนฺโถ นาฏปุตฺโต พาหา

บัค์คัย์ห กัน์ทัน์โต น ลภติ “อัปั๊ปสัท์ทา โภน์โต โหน์ตุ, มา โภน์โต สัท์ทมกัต์ถ; เนเต ภวัน์เต ปุจ์ฉัน์ติ, อัเม์ห เอเต ปุจ์ฉัน์ติ; มยเมเตสํ พ์ยากริส์สามาติ. พหู โข ปน นิคัน์ถัส์ส นาฏปุต์ตัส์ส สาวกา วาทํ อาโรเปต์วา อปัก์กัน์ตา “น ต์วํ อิมํ ธัม์มวินยํ อชานาสิ, อหํ อิมํ ธัม์มวินยํ อาชานามิ, กึ ต์วํ อิมํ ธัม์มวินยํ อาชานิส์สสิ. มิจ์ฉาปฏิปัน์โน ต์วมสิ, อหมัส์มิ สัม์มาปฏิปัน์โน. สหิตัม์ เม. อสหิตัน์ เต. ปุเร วจนียํ ปัจ์ฉา อวจ ปัจ์ฉา วจนียํ ปุเร อวจ อธิจิณ์ณัน์ เต วิปราวัต์ตํ อาโรปิโต เต วาโท นิค์คหิโตสิ, จร วาทัป์ปโมก์ขาย นิพ์เพเธหิ วา, สเจ ปโหสีติ. อิติ นิคัน์โถ นาฏปุต์โต สาวกานํ น สัก์กโต น ครุกโต น มานิโต น ปูชิโต น จ ปน นิคัน์ถํ นาฏปุต์ตํ สาวกา สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรัน์ติ, อกุฏ์โฐ จ ปน นิคัน์โถ นาฏปุต์โต ธัม์มัก์โกเสนาติ. เอกัจ์เจ เอวมาหํสุ “อยัม์ปิ โข สมโณ โคตโม สํฆี เจว คณี จ คณาจริโย ญาโต ยสัส์สี ติต์ถกโร สาธุสัม์มโต พหุชนัส์ส, โส จ โข สาวกานํ สัก์กโต ครุกโต มานิโต ปูชิโต, สมณัญ์จ ปน โคตมํ สาวกา สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรัน์ติ. ภูตปุพ์พํ สมโณ โคตโม อเนกสตาย ปริสาย ธัม์มํ เทเสติ. ตัต์ร อัญ์ญตโร สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวโก อุก์กาสิ. ตเมนมัญ์ญตโร สพ์รห์มจารี ชัณ์ณุเกน ฆเฏสิ “อัปั๊ปสัท์โท อายัส์มา โหตุ, มา อายัส์มา สัท์ทมกาสิ,

สัต์ถา โน ภควา ธัม์มํ เทเสติ. ยัส์มึ สมเย สมโณ โคตโม อเนกสตาย ปริสาย ธัม์มํ เทเสติ, เนว ตัส์มึ สมเย สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกานํ ขิปิตสัท์โท วา โหติ อุก์กาสิตสัท์โท วา. ตเมนํ มหาชนกาโย ปัจ์จาสึสมานรูโป ปัจ์จุปัฏ์ฐิโต โหติ " ยัน์ โน ภควา ธัม์มํ ภาสิส์สติ. ตัน์โน โสส์สามาติ. เสย์ยถาปิ นาม ปุริโส จาตุม์มหาปเถ ขุท์ทํ มธุํ อเนลกํ ปีเฬย์ย; ตเมนํ มหาชนกาโย ปัจ์จาสึสมานรูโป ปัจ์จุปัฏ์ฐิโต อัส์ส; เอวเมว ยัส์มึ สมเย สมโณ โคตโม อเนกสตาย ปริสาย ธัม์มํ เทเสติ. เนว ตัส์มึ สมเย สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกานํ ขิปิตสัท์โท วา โหติ อุก์กาสิตสัท์โท วา. ตเมนํ มหาชนกาโย ปัจ์จาสึสมานรูโป ปัจ์จุปัฏ์ฐิโต โหติ " ยัน์ โน ภควา ธัม์มํ ภาสิส์สติ, ตัน์โน โสส์สามาติ. เยปิ สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกา สพ์รห์มจารีหิ สัม์ปโยเชต์วา สิก์ขํ ปัจ์จักขาย หีนายาวัต์ตัน์ติ, เตปิ สัต์ถุ เจว วัณ์ณวาทิโน โหน์ติ, ธัม์มัส์ส จ วัณ์ณวาทิโน โหน์ติ, สํฆัส์ส จ วัณ์ณวาทิโน โหน์ติ, อัต์ตครหิโน เยว โหน์ติ อนัญ์ญครหิโน " มยเมวัม์หา อลัก์ขิกา มยํ อัป์ปปุญ์ญา, เย มยํ เอวํ ส์วากขาเต ธัม์มวินเย ปัพ์พชิต์วา น สัก์ขิม์ห ยาวชีวํ ปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ จริตุน์ติ. เต อารามิกภูตา วา อุปาสกภูตา วา ปัญ์จสุ สิก์ขาปเทสุ สมาทาย วัต์ตัน์ติ. อิติ สมโณ โคตโม สาวกานํ สัก์กโต ครุกโต มานิโต ปูชิโต, สมณัญ์จ

ปน โคตมํ สาวกา สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรน์ตีติ.

กติ ปน ต์วํ อุทายิ มยิ ธัม์เม สมนุปัส์สสิ เยหิ มมํ สาวกา สัก์กโรน์ติ ครุกโรน์ติ มาเนน์ติ ปูเชน์ติ สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรน์ตีติ. ปัญ์จ โข อหํ ภัน์เต ภควติ ธัม์เม สมนุปัส์สามิ, เยหิ ภควน์ตํ สาวกา สัก์กโรน์ติ ครุกโรน์ติ มาเนน์ติ ปูเชน์ติ, สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรน์ติ. กตเม ปัญ์จ ? ภควา หิ ภัน์เต อัป์ปาหาโร อัป์ปาหารตาย จ วัณ์ณวาที. ยัม์ปิ ภัน์เต ภควา อัป์ปาหาโร อัป์ปาหารตาย จ วัณ์ณวาที, อิมํ โข อหํ ภัน์เต ภควติ ปฐมํ ธัม์มํ สมนุปัส์สามิ, เยน ภควน์ตํ สาวกา สัก์กโรน์ติ ครุกโรน์ติ มาเนน์ติ ปูเชน์ติ, สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรน์ติ. ปุน จปรํ ภัน์เต ภควา สัน์ตุฏ์โฐ อิตรีตเรน จีวเรน อิตรีตรจีวรสัน์ตุฏ์ฐิยา จ วัณ์ณวาที. ยัม์ปิ ภัน์เต ภควา สัน์ตุฏ์โฐ อิตรีตเรน จีวเรน อิตรีตรจีวรสัน์ตุฏ์ฐิยา จ วัณ์ณวาที, อิมํ โข อหํ ภัน์เต ภควติ ทุติยํ ธัม์มํ สมนุปัส์สามิ, เยน ภควน์ตํ สาวกา สัก์กโรน์ติ ครุกโรน์ติ มาเนน์ติ ปูเชน์ติ สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรน์ติ. ปุน จปรํ ภัน์เต ภควา สัน์ตุฏ์โฐ อิตรีตเรน ปิณ์ฑปาเตน อิตรีตรปิณ์ฑปาตสัน์ตุฏ์ฐิยา จ วัณ์ณวาที. ยัม์ปิ ภัน์เต ภควา สัน์ตุฏ์โฐ อิตรีตเรน ปิณ์ฑปาเตน อิตรีตรปิณ์ฑปาตสัน์ตุฏ์ฐิยา จ วัณ์ณวาที, อิมํ โข อหํ ภัน์เต ภควติ ตติยํ ธัม์มํ สมนุปัส์สามิ,

เยน ภควนฺตํ สาวกา สกฺกโรนฺติ ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปูเชนฺติ, สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺติ. ปุน จปรํ ภนฺเต ภควา สนฺตุฏฺโฐ อิตรีตเรน เสนาสเนน อิตรีตรเสนาสนสนฺตุฏฺฐิยา จ วณฺณวาที. ยมฺปิ ภนฺเต ภควา สนฺตุฏฺโฐ อิตรีตเรน เสนาสเนน อิตรีตรเสนาสนสนฺตุฏฺฐิยา จ วณฺณวาที. อิมํ โข อหํ ภนฺเต ภควติ จตุตฺถํ ธมฺมํ สมนุปสฺสามิ, เยน ภควนฺตํ สาวกา สกฺกโรนฺติ ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปูเชนฺติ, สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺติ. ปุน จปรํ ภนฺเต ภควา ปวิวิตฺโต ปวิเวกสฺส จ วณฺณวาที. ยมฺปิ ภนฺเต ภควา ปวิวิตฺโต ปวิเวกสฺส จ วณฺณวาที, อิมํ โข อหํ ภนฺเต ภควติ ปญฺจมํ ธมฺมํ สมนุปสฺสามิ, เยน ภควนฺตํ สาวกา สกฺกโรนฺติ ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปูเชนฺติ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺติ. อิเม โข อหํ ภนฺเต ภควติ ปญฺจ ธมฺเม สมนุปสฺสามิ, เยหิ ภควนฺตํ สาวกา สกฺกโรนฺติ ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปูเชนฺติ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺตีติ. อปฺปาหาโร สมโณ โคตโม อปฺปาหารตาย จ วณฺณวาทีติ อิติ เจ มํ อุทายิ สาวกา สกฺกเรยฺยุํ ครุกเรยฺยุํ มาเนยฺยุํ ปูเชยฺยุํ, สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยุํ, สนฺติ โข ปน เม อุทายิ สาวกา โกสกาหาราปิ อฑฺฒโกสกาหาราปิ เวฬุวาหาราปิ อฑฺฒเวฬุวาหาราปิ; อหํ โข ปน อุทายิ อปฺเปกทา อิมินา ปตฺเตน สมติตฺติกมฺปิ ภุญฺชามิ ภิยฺโยปิ ภุญฺชามิ.

อปฺปาหาโร สมโณ โคตโม อปฺปาหารตาย จ วณฺณวาทีติ อิติ เจ มํ อุทายิ สาวกา สกฺกเรยฺยุํ ครุกเรยฺยุํ มาเนยฺยุํ ปูเชยฺยุํ, สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยุํ, เย เต อุทายิ มม สาวกา โกสกาหาราปิ อฑฺฒโกสกาหาราปิ เวลุวาหาราปิ อฑฺฒเวลุวาหาราปิ; น มํ เต อิมินา ธมฺเมน สกฺกเรยฺยุํ ครุกเรยฺยุํ มาเนยฺยุํ ปูเชยฺยุํ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยุํ สนฺตุฏฺโฐ สมโณ โคตโม อิตรีตเรน จีวเรน อิตรีตรจีวรสนฺตุฏฺฐิยา จ วณฺณวาทีติ อิติ เจ มํ อุทายิ สาวกา สกฺกเรยฺยุํ ครุกเรยฺยุํ มาเนยฺยุํ ปูเชยฺยุํ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยุํ, สนฺติ โข ปน เม อุทายิ สาวกา ปํสุกูลิกา ลูขจีวรธรา, เต สุสานา วา สงฺการกูฏา วา ปาปณิกา วา นนฺตกานิ อุจฺจินิตฺวา สงฺฆาฏึ กริตฺวา ธาเรนฺติ; อหํ โข ปนุทายิ อปฺเปกทา คหปติจีวรานิ ธาเรมิ ทฬฺหานิ สตฺถลูขานิ อลาวุโลมสานิ. สนฺตุฏฺโฐ สมโณ โคตโม อิตรีตเรน จีวเรน อิตรีตรจีวรสนฺตุฏฺฐิยา จ วณฺณวาทีติ อิติ เจ มํ อุทายิ สาวกา สกฺกเรยฺยุํ ครุกเรยฺยุํ มาเนยฺยุํ ปูเชยฺยุํ, สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยุํ, เย เต อุทายิ มม สาวกา ปํสุกูลิกา ลูขจีวรธรา, เต สุสานา วา สงฺการกูฏา วา ปาปณิกา วา นนฺตกานิ อุจฺจินิตฺวา สงฺฆาฏึ กริตฺวา ธาเรนฺติ; น มํ เต อิมินา ธมฺเมน สกฺกเรยฺยุํ ครุกเรยฺยุํ มาเนยฺยุํ ปูเชยฺยุํ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยุํ สนฺตุฏฺโฐ

สมโณ โคตโม อิตรีตเรน ปิณฺฑปาเตน อิตรีตรปิณฺฑปาตสนฺตุฏฺฐิยา จ วณฺณวาที ติ อิติ เจ มํ อุทายิ สาวกา สกฺกเรยฺยุํ ครุกเรยฺยุํ มาเนยฺยุํ ปูเชยฺยุํ, สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยุํ, สนฺติ โข ปน เม อุทายิ สาวกา ปิณฺฑปาติกา สปทานจาริโน อุญฺฉาปเก วตฺเต รตา, เต อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐา สมานา อาสเนนปิ นิมนฺติยมานา น สาทิยนฺติ, อหํ โข ปนุทายิ อปฺเปกทา นิมนฺตเนปิ ภุญฺชามิ สาลีนํ โอทนํ วิจิตกาฬกํ อเนกสูปํ อเนกพฺยญฺชนํ สนฺตุฏฺโฐ สมโณ โคตโม อิตรีตเรน ปิณฺฑปาเตน อิตรีตรปิณฺฑปาตสนฺตุฏฺฐิยา จ วณฺณวาที ติ อิติ เจ มํ อุทายิ สาวกา สกฺกเรยฺยุํ ครุกเรยฺยุํ มาเนยฺยุํ ปูเชยฺยุํ, สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยุํ, เย เต อุทายิ มม สาวกา ปิณฺฑปาติกา สปทานจาริโน อุญฺฉาปเก วตฺเต รตา, อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐา สมานา อาสเนนปิ นิมนฺติยมานา น สาทิยนฺติ, น มํ เต อิมินา ธมฺเมน สกฺกเรยฺยุํ ครุกเรยฺยุํ มาเนยฺยุํ ปูเชยฺยุํ, สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยุํ. สนฺตุฏฺโฐ สมโณ โคตโม อิตรีตเรน เสนาสเนน อิตรีตรเสนาสนสนฺตุฏฺฐิยา จ วณฺณวาที ติ อิติ เจ มํ อุทายิ สาวกา สกฺกเรยฺยุํ ครุกเรยฺยุํ มาเนยฺยุํ ปูเชยฺยุํ, สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยุํ, สนฺติ โข ปน เม อุทายิ สาวกา รุกฺขมูลิกา อพฺโภกาสิกา, เต อฏฺฐ มาเส ฉนฺนํ น อุเปนฺติ. อหํ โข ปนุทายิ อปฺเปกทา กูฏาคาเรสุปิ วิหรามิ อุลฺลิตฺตาวลิตฺเตสุ

นิวาเตสุ ผุส์สิตัค์คเฬสุ ปิหิตวาตปาเนสุ. สันตุฏ์โฐ สมโณ โคตโม
อิตรีตเรน เสนาสเนน อิตรีตรเสนาสนสันตุฏ์ฐิยา จ วัณ์ณวาทีติ
อิติ เจ มํ อุทายิ สาวกา สัก์กเรย์ยุํ ครุกเรย์ยุํ มาเนย์ยุํ
ปูเชย์ยุํ, สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหเรย์ยุํ. เย เต อุทายิ
มม สาวกา รุก์ขมูลิกา อัพ์โภกาสิกา อัฏ์ฐ มาเส ฉัน์นํ น อุเปน์ติ,
น เต อิมินา ธัม์เมน สัก์กเรย์ยุํ ครุกเรย์ยุํ มาเนย์ยุํ ปูเชย์ยุํ,
สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหเรย์ยุํ. ปวิวิต์โต สมโณ
โคตโม ปวิเวกัส์ส จ วัณ์ณวาทีติ อิติ เจ มํ อุทายิ สาวกา
สัก์กเรย์ยุํ ครุกเรย์ยุํ มาเนย์ยุํ ปูเชย์ยุํ, สัก์กัต์วา ครุกัต์วา
อุปนิส์สาย วิหเรย์ยุํ. สัน์ติ โข ปน เม อุทายิ สาวกา
อารัญ์ญกา ปัน์ตานิ เสนาสนานิ อรัญ์ญวนปัต์ถานิ อัช์โฌคเหต์วา
วิหรัน์ติ, เต อัน์วัฑ์ฒมาสํ สํฆมัช์เฌ โอสรัน์ติ ปาติโมก์ขุท์เทสาย;
อหํ ปนุทายิ อัป์เปกทา อากิณ์โณ วิหรามิ ภิก์ขูหิ ภิก์ขุนีหิ
อุปาสเกหิ อุปาสิกาหิ รัญ์ญา ราชมหามัต์เตหิ ติต์ถิเยหิ
ติต์ถิยสาวเกหิ. ปวิวิต์โต สมโณ โคตโม ปวิเวกัส์ส จ
วัณ์ณวาทีติ อิติ เจ มํ อุทายิ สาวกา สัก์กเรย์ยุํ ครุกเรย์ยุํ
มาเนย์ยุํ ปูเชย์ยุํ, สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหเรย์ยุํ, เย
เต อุทายิ มม สาวกา อารัญ์ญกา ปัน์ตานิ เสนาสนานิ
อรัญ์ญวนปัต์ถานิ อัช์โฌคเหต์วา วิหรัน์ติ, อัน์วัฑ์ฒมาสํ

สํฆมัช์เฌ โอสรัน์ติ ปาติโมก์ขุท์เทสาย; น มัน์เต อิมินา ธัม์เมน สัก์กเรย์ยุํ ครุกเรย์ยุํ มาเนย์ยุํ ปูเชย์ยุํ, สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหเรย์ยุํ. อิติ โข อุทายิ น มํ สาวกา อิเมหิ ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สัก์กโรน์ติ ครุกโรน์ติ มาเนน์ติ ปูเชน์ติ, สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรัน์ติ.

อัต์ถิ โข อุทายิ อัญ์เญ จ ปัญ์จ ธัม์มา, เยหิ ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ มม สาวกา สัก์กโรน์ติ ครุกโรน์ติ มาเนน์ติ ปูเชน์ติ, สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรัน์ติ. กตเม ปัญ์จ? อิธุทายิ มม สาวกา อธิสีเล สัม์ภาเวน์ติ "สีลวา สมโณ โคตโม ปรเมน สีลัก์ขัน์เธน สมัน์นาคโตติ. ยมฺปุทายิ มม สาวกา อธิสีเล สัม์ภาเวน์ติ "สีลวา สมโณ โคตโม ปรเมน สีลัก์ขัน์เธน สมัน์นาคโตติ. อยํ โข อุทายิ ปฐโม ธัม์โม, เยน มม สาวกา สัก์กโรน์ติ ครุกโรน์ติ มาเนน์ติ ปูเชน์ติ, สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรัน์ติ. ปุน จปรํ อุทายิ มม สาวกา อภิก์กัน์เต ญาณทัส์สเน สัม์ภาเวน์ติ "ชานํ เยวาห สมโณ โคตโม "ชานามีติ, ปัส์สํ เยวาห สมโณ โคตโม "ปัส์สามีติ. อภิญ์ญาย สมโณ โคตโม ธัม์มํ เทเสติ, โน อนภิญ์ญาย. สนิทานํ สมโณ โคตโม ธัม์มํ เทเสติ, โน อนิทานํ. สัป์ปาฏิหาริยํ สมโณ โคตโม ธัม์มํ เทเสติ, โน อัป์ปาฏิหาริยัน์ติ. ยมฺปุทายิ มม สาวกา อภิก์กัน์เต ญาณทัส์สเน สัม์ภาเวน์ติ "ชานํ เยวาห สมโณ โคตโม "ชานามีติ, ปัส์

เยวาห สมโณ โคตโม " ปัส์สามีติ. อภิญ์ญาย สมโณ โคตโม ธัม์มํ เทเสติ; โน อนภิญ์ญาย. สนิทานํ สมโณ โคตโม ธัม์มํ เทเสติ; โน อนิทานํ. สัปปาฏิหาริยํ สมโณ โคตโม ธัม์มํ เทเสติ; โน อัปปาฏิหาริยัน์ติ. อยํ โข อุทายิ ทุติโย ธัม์โม, เยน มม สาวกา สัก์กโรน์ติ ครุกโรน์ติ มาเนน์ติ ปูเชน์ติ, สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรัน์ติ. ปุน จปรํ อุทายิ มม สาวกา อธิปัญ์ญาย สัม์ภาเวน์ติ " ปัญ์ญวา สมโณ โคตโม ปรเมน ปัญ์ญาขัน์เธน สมัน์นาคโต ตํ วต อนาคตํ วา วาทปถํ น ทัก์ขติ, อุปปัน์นํ วา ปรัปปวาทํ น สหธัม์เมน สุนิค์คหิตํ นิค์คหิส์สตีติ, เนตํ ฐานํ วิช์ชติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ อุทายิ อปิ นุ เม สาวกา เอวํ ชานัน์ตา เอวํ ปัส์สัน์ตา อัน์ตรัน์ตรา กถํ โอปาเตย์ยุน์ติ. โนเหตํ ภัน์เต. นโข ปนาหํ อุทายิ สาวเกสุ อนุสาสนึ ปัจ์จาสีสามิ, อัญ์ญทัต์ถุ มม เยว สาวกา อนุสาสนึ ปัจ์จาสีสัน์ติ. ยมุทายิ มม สาวกา อธิปัญ์ญาย สัม์ภาเวน์ติ " ปัญ์ญวา สมโณ โคตโม ปรเมน ปัญ์ญาขัน์เธน สมัน์นาคโต ตํ วต อนาคตํ วา วาทปถํ น ทัก์ขติ, อุปปัน์นํ วา ปรัปปวาทํ น สหธัม์เมน สุนิค์คหิตํ นิค์คหิส์สตีติ, เนตํ ฐานํ วิช์ชติ. อยํ โข อุทายิ ตติโย ธัม์โม, เยน มม สาวกา สัก์กโรน์ติ ครุกโรน์ติ มาเนน์ติ ปูเชน์ติ, สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรัน์ติ. ปุน จปรํ อุทายิ มม สาวกา เยน ทุก์เขน ทุก์โขติณ์ณา ทุก์ขปเรตา, เต มํ อุปสังกมิต์วา

ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ปุจฺฉนฺติ, เตสาหํ ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ปุฏฺโฐ พฺยากโรมิ; เตสาหํ จิตฺตํ อาราเธมิ ปญฺหสฺส เวยฺยากรเณน. เต มํ ทุกฺขสมุทยํ. ทุกฺขนิโรธํ. ทุกฺขนิโรธคามินึ ปฏิปทํ อริยสจฺจํ ปุจฺฉนฺติ, เตสาหํ ทุกฺขนิโรธคามินึ ปฏิปทํ อริยสจฺจํ ปุฏฺโฐ พฺยากโรมิ; เตสาหํ จิตฺตํ อาราเธมิ ปญฺหสฺส เวยฺยากรเณน. ยมุทายิ มม สาวกา เยน ทุกฺเขน ทุกฺโขติณฺณา ทุกฺขปเรตา, เต มํ อุปสงฺกมิตฺวา ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ปุจฺฉนฺติ, เตสาหํ ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ปุฏฺโฐ พฺยากโรมิ; เตสาหํ จิตฺตํ อาราเธมิ ปญฺหสฺส เวยฺยากรเณน. เต มํ ทุกฺขสมุทยํ. ทุกฺขนิโรธํ. ทุกฺขนิโรธคามินึ ปฏิปทํ อริยสจฺจํ ปุจฺฉนฺติ. เตสาหํ ทุกฺขนิโรธคามินึ ปฏิปทํ อริยสจฺจํ ปุฏฺโฐ พฺยากโรมิ; เตสาหํ จิตฺตํ อาราเธมิ ปญฺหสฺส เวยฺยากรเณน. อยํ โข อุทายิ จตุตฺโถ ธมฺโม, เยน มม สาวกา สกฺกโรนฺติ ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปูเชนฺติ, สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺติ.

ปุน จปรํ อุทายิ อกฺขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปนฺนา เม สาวกา จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน ภาเวนฺติ. อิธุทายิ ภิกฺขุ กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ, อาตาปี สมฺปชาโน สติมา, วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ. เวทนาสุ เวทนานุปสฺสี วิหรติ. จิตฺเตสุ จิตฺตานุปสฺสี วิหรติ. ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสี วิหรติ, อาตาปี สมฺปชาโน สติมา, วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ. ตตฺร

จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิป์ปัต์ตา วิหรัน์ติ. ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา จัต์ตาโร สัม์มัป์ปธาเน ภาเวน์ติ: อิธุทายิ ภิก์ขุ อนุป์ปัน์นานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ อนุป์ปาทาย, ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปัค์คัณ์หาติ ปทหติ. อุป์ปัน์นานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย, ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปัค์คัณ์หาติ ปทหติ. อนุป์ปัน์นานํ กุสลานํ ธัม์มานํ อุป์ปาทาย, ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปัค์คัณ์หาติ ปทหติ. อุป์ปัน์นานํ กุสลานํ ธัม์มานํ ฐิติยา อสัม์โมสาย, ภิย์โยภาวาย เวปุล์ลาย ภาวนาย ปาริปูริยา, ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปัค์คัณ์หาติ, ปทหติ. ตัต์ร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิป์ปัต์ตา วิหรัน์ติ. ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา จัต์ตาโร อิท์ธิปาเท ภาเวน์ติ. อิธุทายิ ภิก์ขุ ฉัน์ทสมาธิปธานสํขารสมัน์นาคตํ อิท์ธิปาทํ ภาเวติ: วิริยสมาธิปธานสํขารสมัน์นาคตํ อิท์ธิปาทํ ภาเวติ. จิต์ตสมาธิปธานสํขารสมัน์นาคตํ อิท์ธิปาทํ ภาเวติ. วีมํสาสมาธิปธานสํขารสมัน์นาคตํ อิท์ธิปาทํ ภาเวติ. ตัต์ร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิป์ปัต์ตา วิหรัน์ติ. ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา ปัญ์จิน์ท์ริยานิ ภาเวน์ติ: อิธุทายิ ภิก์ขุ สัท์ธิน์ท์ริยํ ภาเวติ

อุปสมคามึ สัม์โพธคามึ. วิริยิน์ท์ริยํ ภาเวติ. สติน์ท์ริยํ ภาเวติ. สมาธิน์ท์ริยํ ภาเวติ. ปัญ์ญิน์ท์ริยํ ภาเวติ อุปสมคามึ สัม์โพธคามึ. ตัต์ร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิปัต์ตา วิหรัน์ติ. ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา. ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา ปัญ์จ พลานิ ภาเวน์ติ. อิธุทายิ ภิก์ขุ สัท์ธาพลํ ภาเวติ อุปสมคามึ สัม์โพธคามึ. วิริยพลํ ภาเวติ. สติพลํ ภาเวติ. สมาธิพลํ ภาเวติ. ปัญ์ญาพลํ ภาเวติ อุปสมคามึ สัม์โพธคามึ. ตัต์ร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิปัต์ตา วิหรัน์ติ. ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา. ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา สัต์ต โพช์ฌังเค ภาเวน์ติ. อิธุทายิ ภิก์ขุ สติสัม์โพช์ฌังคํ ภาเวติ วิเวกนิส์สิตํ วิราคนิส์สิตํ นิโรธนิส์สิตํ โวส์สัค์คปริณามึ. ธัม์มวิจยสัม์โพช์ฌังคํ ภาเวติ. ฯ เป ฯ วิริยสัม์โพช์ฌังคํ ภาเวติ. ปีติสัม์โพช์ฌังคํ ภาเวติ. ปัส์สัท์ธิสัม์โพช์ฌังคํ ภาเวติ. สมาธิสัม์โพช์ฌังคํ ภาเวติ. อุเปก์ขาสัม์โพช์ฌังคํ ภาเวติ วิเวกนิส์สิตํ วิราคนิส์สิตํ นิโรธนิส์สิตํ โวส์สัค์คปริณามึ. ตัต์ร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิปัต์ตา วิหรัน์ติ. ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา. ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา อริยํ อัฏ์ฐังคิกํ มัค์คํ ภาเวน์ติ. อิธุทายิ ภิก์ขุ สัม์มาทิฏ์ฐึ ภาเวติ, สัม์มาสังกัป์ปํ ภาเวติ, สัม์มาวาจํ ภาเวติ, สัม์มากัม์มัน์ตํ ภาเวติ, สัม์มาอาชีวํ ภาเวติ, สัม์มาวายามํ

ภาเวติ, สัม์มาสตึ ภาเวติ, สัม์มาสมาธึ ภาเวติ. ตัต์ร จ ปน เม
สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิป์ปัต์ตา วิหรัน์ติ.

ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา
ปฏิปัน์นา เม สาวกา อัฏ์ฐ วิโมก์เข ภาเวน์ติ: รูปี รูปานิ
ปัส์สติ; อยํ ปฐโม วิโมก์โข. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี พหิท์ธา
รูปานิ ปัส์สติ; อยํ ทุติโย วิโมก์โข. สุภัน์เต ว อธิมุต์โต โหติ;
อยํ ตติโย วิโมก์โข. สัพ์พโส รูปสัญ์ญานํ สมติก์กมา
ปฏิฆสัญ์ญานํ อัฏ์ฐังคมา, นานัต์ตสัญ์ญานํ อมนสิการา,
“อนัน์โต อากาโส” ติ อากาสานัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; อยํ
จตุต์โถ วิโมก์โข. สัพ์พโส อากาสานัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม
“อนัน์ตํ วิญ์ญาณัน์” ติ วิญ์ญาณัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ;
อยํ ปัญ์จโม วิโมก์โข. สัพ์พโส วิญ์ญาณัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม
“นัต์ถิ กิญ์จี” ติ อากิญ์จัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; อยํ
ฉัฏ์โฐ วิโมก์โข. สัพ์พโส อากิญ์จัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม
เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; อยํ สัต์ตโม
วิโมก์โข. สัพ์พโส เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม
สัญ์ญาเวทยิตนิโรธํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; อยํ อัฏ์ฐโม วิโมก์โข.
ตัต์ร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิป์ปัต์ตา วิหรัน์ติ.

ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา
ปฏิปัน์นา เม สาวกา อัฏ์ฐ อภิภายตนานิ ภาเวน์ติ. อัช์ฌัต์ตํ

รูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ ปริต์ตานิ สุวัณ์ณทุพ์พัณ์ณานิ ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ ปัส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ; อิทํ ปฐมํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ รูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ อัป์ปมาณานิ สุวัณ์ณทุพ์พัณ์ณานิ ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ ปัส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ; อิทํ ทุติยํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ ปริต์ตานิ สุวัณ์ณทุพ์พัณ์ณานิ ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ ปัส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ; ตติยํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ อัป์ปมาณานิ ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ ปัส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ; อิทํ จตุต์ถํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ นีลานิ นีลวัณ์ณานิ นีลนิทัส์สนานิ นีลนิภาสานิ. เสย์ยถาปิ นาม อุมาปุป์ผํ นีลํ นีลวัณ์ณํ นีลนิทัส์สนํ นีลนิภาสํ; เสย์ยถาปิ วา ปน ตํ วัต์ถํ พาราณเสย์ยกํ อุภโตภาควิมัต์ถํ นีลํ นีลวัณ์ณํ นีลนิทัส์สนํ นีลนิภาสํ; เอวเมวํ อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ นีลานิ นีลวัณ์ณานิ นีลนิทัส์สนานิ นีลนิภาสานิ ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ ปัส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ; อิทํ ปัญ์จมํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ ปีตานิ ปีตวัณ์ณานิ ปีตนิทัส์สนานิ ปีตนิภาสานิ. เสย์ยถาปิ นาม กัณ์ณิการปุป์ผํ ปีตวัณ์ณํ ปีตนิทัส์สนํ ปีตนิภาสํ. เสย์ยถาปิ วา ปน ตํ วัต์ถํ พาราณเสย์ยกํ

[illegible] เอวเมวํ [illegible] ปีตานิ [illegible] ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ [illegible]; อิทํ ฉัฏ์ฐํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ อ[illegible] รูปานิ ปั๎ส์สติ โลหิตกานิ โลหิตกวัณ์ณานิ โลหิตกนิทัส์สนานิ โลหิตกนิภาสานิ. เสย์ยถาปิ นาม พัน์ธุชีวกปุป์ผํ โลหิตกํ โลหิตกวัณ์ณํ โลหิตกนิทัส์สนํ โลหิตกนิภาสํ, เสย์ยถาปิ วา ปน ตํ วัต์ถํ พาราณเสย์ยกํ อุภโตภาควิมัฏ์ฐํ [illegible] โลหิตกวัณ์ณํ โลหิตกนิทัส์สนํ โลหิตกนิภาสํ; เอวเมวํ อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปั๎ส์สติ โลหิตกานิ โลหิตกวัณ์ณานิ [illegible]ทัส์สนานิ โลหิตกนิภาสานิ ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ ปั๎ส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ; อิทํ สัต์ตมํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปั๎ส์สติ โอทาตานิ โอทาตวัณ์ณานิ โอทาตนิทัส์สนานิ โอทาตนิภาสานิ. เสย์ยถาปิ นาม โอสธิตารกา โอทาตา โอทาตวัณ์ณา โอทาตนิทัส์สนา โอทาตนิภาสา, เสย์ยถาปิ วา ปน ตํ วัต์ถํ พาราณเสย์ยกํ อุภโตภาควิมัฏ์ฐํ โอทาตํ โอทาตวัณ์ณํ โอทาตนิทัส์สนํ โอทาตนิภาสํ; เอวเมวํ อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปั๎ส์สติ โอทาตานิ โอทาตวัณ์ณานิ [illegible]ทาตนิทัส์สนานิ โอทาตนิภาสานิ ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ ปั๎ส์สามี[illegible]

เอวํสัญ์ญี โหติ; อิทํ อัฏ์ฐมํ อภิภายตนํ. ตัต์ร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิป๎ปัต์ตา วิหรัน์ติ.

ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา ทส กสิณายตนานิ ภาเวน์ติ: ปฐวีกสิณเมโก สัญ์ชานาติ อุท์ธมโธ ติริยํ อัท์วยํ อัป๎ปมาณํ, อาโปกสิณเมโก สัญ์ชานาติ. ฯ เป ฯ เตโชกสิณเมโก สัญ์ชานาติ. วาโยกสิณเมโก สัญ์ชานาติ. นีลกสิณเมโก สัญ์ชานาติ. ปีตกสิณเมโก สัญ์ชานาติ. โลหิตกสิณเมโก สัญ์ชานาติ. โอทาตกสิณเมโก สัญ์ชานาติ. อากาสกสิณเมโก สัญ์ชานาติ. วิญ์ญาณกสิณเมโก สัญ์ชานาติ อุท์ธมโธ ติริยํ อัท์วยํ อัป๎ปมาณํ. ตัต์ร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิป๎ปัต์ตา วิหรัน์ติ.

ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา จัต์ตาริ ฌานานิ ภาเวน์ติ: อิธุทายิ ภิก์ขุ วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ, สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. โส อิมเมว กายํ วิเวกเชน ปีติสุเขน อภิสัน์เนติ[1] ปริสัน์เนติ[2] ปริปูเรติ ปริป๎ผรติ, นาส์ส กิญ์จิ สัพ์พาวโต กายัส์ส วิเวกเชน ปีติสุเขน อัป๎ผุฏํ โหติ. เสย์ยถาปิ อุทายิ ทัก์โข นหาปโก วา

[1] สี. จตูสุ ฐาเนสุ อภิสัน์เทติ.

[2] ปริสัน์เทตีติ ปาโฐ ทิส์สติ.

นหาปกันเตวาสี วา กํสถาเล นหานิยจุณณานิ อากิริตวา อุทเกน
ปริปโผสกํ สันเนยย, สาสส นหานิยปิณฑิ เสนหานุคตา เสนหาปเรตา
สันตรพาหิรา ผุฏฐา เสนเหน นจ ปัคฆรินี; เอวเมว โข อุทายิ
ภิกขุ อิมเมว กายํ วิเวกเชน ปีติสุเขน อภิสันเนติ ปริสันเนติ
ปริปูเรติ ปริปผรติ, นาสส กิญจิ สัพพาวโต กายสส วิเวกเชน
ปีติสุเขน อัปผุตํ โหติ. ปุน จปรํ อุทายิ ภิกขุ วิตักกวิจารานํ
วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยํ ฌานํ อุปสัมปัชช วิหรติ. โส อิมเมว
กายํ สมาธิเชน ปีติสุเขน อภิสันเนติ ปริสันเนติ ปริปูเรติ.
ปริปผรติ. นาสส กิญจิ สัพพาวโต กายสส สมาธิเชน ปีติสุเขน
อัปผุตํ โหติ. เสยยถาปิ อุทายิ อุทกรหโท คัมภีโร อุพภิโตทโก, ตัสส
เนวัสส ปุรัตถิมาย ทิสาย อุทกัสสายมุขํ, น ปัจฉิมาย ทิสาย
อุทกัสสายมุขํ, น อุตตราย ทิสาย อุทกัสสายมุขํ, น ทักขิณาย
ทิสาย อุทกัสสายมุขํ, เทโว จ กาเลน กาลํ สัมมาธารํ อนุปปเวจเฉยย;
อถ โข ตัมหา อุทกรหทา สีตา วาริธารา อุพภิชชิตวา ตเมว
อุทกรหทํ สีเตน วาริณา อภิสันเนยย ปริสันเนยย ปริปูเรยย
ปริปผเรยย, นาสส กิญจิ สัพพาวโต อุทกรหทัสส สีเตน วาริณา
อัปผุตํ อัสส; เอวเมว โข อุทายิ ภิกขุ อิมเมว กายํ สมาธิเชน
ปีติสุเขน อภิสันเนติ ปริสันเนติ ปริปูเรติ ปริปผรติ, นาสส กิญจิ
สัพพาวโต กายสส สมาธิเชน ปีติสุเขน อัปผุตํ โหติ. ปุน จปรํ

อุทายิ ภิก์ขุ ปีติยา จ วิราคา ฯ เป ฯ ตติยํ ฌานํ อุปสัมปัช์ช วิหรติ. โส อิมเมว กายํ นิป์ปีติเกน สุเขน อภิสัน์เนติ ปริสัน์เนติ ปริปูเรติ ปริป์ผรติ, นาส์ส กิญ์จิ สัพ์พาวโต กายัส์ส นิป์ปีติเกน สุเขน อัป์ผุฏํ โหติ. เสย์យถาปิ อุทายิ อุป์ปลินิยํ วา ปทุมินิยํ วา ปุณ์ฑรีกินิยํ วา อัป์เปกัจ์จานิ อุป์ปลานิ วา ปทุมานิ วา ปุณ์ฑรีกานิ วา อุทเก ชาตานิ อุทเก สํวัฑ์ฒานิ อุทกานุค์คตานิ อัน์โตนิมุค์คโปสีตานิ, ตานิ ยาว จ อัค์คา ยาว จ มูลา เตน วารินา อภิสัน์นานิ ปริสัน์นานิ ปริปูรานิ ปริป์ผุฏานิ, นาส์ส กิญ์จิ สัพ์พาวตํ อุป์ปลานํ วา ปทุมานํ วา ปุณ์ฑรีกานํ วา เตน วารินา อัป์ผุฏํ อัส์ส; เอวเมว อุทายิ ภิก์ขุ อิมเมว กายํ นิป์ปีติเกน สุเขน อภิสัน์เนติ ปริสัน์เนติ ปริปูเรติ ปริป์ผรติ, นาส์ส กิญ์จิ สัพ์พาวโต กายัส์ส นิป์ปีติเกน สุเขน อัป์ผุฏํ โหติ. ปุน จปรํ อุทายิ ภิก์ขุ สุขัส์ส จ ปหานา ฯ เป ฯ จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัมปัช์ช วิหรติ. โส อิมเมว กายํ ปริสุท์เธน เจตสา ปริโยทาเตน ผริต์วา นิสิน์โน โหติ, นาส์ส กิญ์จิ สัพ์พาวโต กายัส์ส ปริสุท์เธน เจตสา ปริโยทาเตน อัป์ผุฏํ โหติ. เสย์យถาปิ อุทายิ ปุริโส โอทาเตน วัต์เถน สีสํ ปารุปิต์วา นิสิน์โน อัส์ส, นาส์ส กิญ์จิ สัพ์พาวโต กายัส์ส โอทาเตน วัต์เถน อัป์ผุฏํ อัส์ส; เอวเมว โข อุทายิ ภิก์ขุ อิมเมว กายํ ปริสุท์เธน เจตสา ปริโยทาเตน ผริต์วา นิสิน์โน โหติ, นาส์ส กิญ์จิ สัพ์พาวโต กายัส์ส ปริสุท์เธน

เจตสา ปริโยทาเตน อัป์ผุฏํ โหติ. ตัต์ร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิป์ปัต์ตา วิหรัน์ติ.

ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา เอวํ ปชานัน์ติ "อยํ โข เม กาโย รูปี จาตุม์มหาภูติโก มาตาเปต์ติกสัม์ภโว โอทนกุม์มาสุปจโย [illegible] อิทัญ์จ ปน เม วิญ์ญาณํ เอต์ถ สิตํ เอต์ถ ปฏิพัท์ธํ. เสย์ยถาปิ อุทายิ มณิ เวฬุริโย สุโภ โชติมา อัฏ์ฐํโส สุปริกัม์มกโต อัจ์โฉ วิป์ปสัน์โน สัพ์พาการสัม์ปัน์โน, ตัต์รัส์ส สุต์ตํ อาวุตํ นีลํ วา ปีตํ วา โลหิตํ วา โอทาตํ วา ปัณ์ฑุสุต์ตํ วา; ตเมนํ จัก์ขุมา ปุริโส หัต์เถ กริต์วา ปัจ์จเวก์เขย์ย "อยํ โข มณิ เวฬุริโย สุโภ โชติมา อัฏ์ฐํโส สุปริกัม์มกโต อัจ์โฉ วิป์ปสัน์โน สัพ์พาการสัม์ปัน์โน, ตัต์รีทํ สุต์ตํ อาวุตํ นีลํ วา ปีตํ วา, โลหิตํ วา โอทาตํ วา ปัณ์ฑุสุต์ตํ วาติ; เอวเมว โข อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา เอวํ ปชานัน์ติ "อยํ โข เม กาโย รูปี จาตุม์มหาภูติโก มาตาเปต์ติกสัม์ภโว โอทนกุม์มาสูปจโย อนิจ์จุจ์ฉาทนปริมัท์ทนเภทนวิท์ธํสนธัม์โม, อิทัญ์จ ปน เม วิญ์ญาณํ เอต์ถ สิตํ เอต์ถ ปฏิพัท์ธัน์ติ. ตัต์ร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิป์ปัต์ตา วิหรัน์ติ. ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา

อิมัม์หา กายา อัญ์ญํ กายํ อภินิม์มินัน์ติ รูปึ มโนมยํ สัพ์พังคปัจ์จังคึ อหีนินท์ริยํ. เสย์ยถาปิ อุทายิ ปุริโส มุญ์ชัม์หา อีสิกํ ปพ์พาเหย์ย, ตัส์ส เอวมัส์ส " อยํ อีสิกา, อยํ มุญ์โช, อัญ์โญ มุญ์โช, อัญ์ญา อีสิกา, มุญ์ชัม์หา เต์วว อีสิกา ปพ์พาฬ์หาติ; เสย์ยถาปิ วา ปนุทายิ ปุริโส อสึ โกสิยา ปพ์พาเหย์ย, ตัส์ส เอวมัส์ส " อยํ อสิ, อยํ โกสิ, อัญ์โญ อสิ, อัญ์ญา โกสิ, โกสิยา เต์วว อสิ ปพ์พาฬ์โหติ; เสย์ยถาปิ วา ปนุทายิ ปุริโส อหึ กรัณ์ฑา อุท์ธเรย์ย, ตัส์ส เอวมัส์ส " อยํ อหิ, อยํ กรัณ์โฑ, อัญ์โญ อหิ, อัญ์โญ กรัณ์โฑ, กรัณ์ฑา เต์วว อหิ อุพ์ภโตติ; เอวเมว โข อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา อิมัม์หา กายา อัญ์ญํ กายํ อภินิม์มินัน์ติ รูปึ มโนมยํ สัพ์พังคปัจ์จังคึ อหีนินท์ริยํ. ตัต์ร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิป์ปัต์ตา วิหรัน์ติ. ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา อเนกวิหิตํ อิท์ธิวิธํ ปัจ์จนุโภน์ติ: เอโกปิ หุต์วา พหุธา โหน์ติ, พหุธาปิ หุต์วา เอโก โหน์ติ, อาวิภาวํ ติโรภาวํ ติโรกุฑ์ฑํ ติโรปาการํ ติโรปัพ์พตํ อสัช์ชมานา คัจ์ฉัน์ติ, เสย์ยถาปิ อากาเส. ปฐวิยาปิ อุม์มุช์ชนิมุช์ชํ กโรน์ติ, เสย์ยถาปิ อุทเก. อุทเกปิ อภิช์ชมาเน คัจ์ฉัน์ติ, เสย์ยถาปิ ปฐวิยํ. อากาเสปิ ปัล์ลังเกน กมัน์ติ, เสย์ยถาปิ ปัก์ขี สกุณา.

อิเมปิ จัน์ทิมสุริเย เอวํ มหิท์ธิเก เอวํ มหานุภาเว ปาณินา ปริมสัน์ติ ปริมัช์ชัน์ติ, ยาว พ์รห์มโลกาปิ กาเยน วสํ วัต์เตน์ติ. เสย์ยถาปิ อุทายิ ทัก์โข กุม์ภกาโร วา กุม์ภการัน์เตวาสี วา สุปริกัม์มกตาย มัต์ติกาย ยํ ยเทว ภาชนวิกตึ อากังเขย์ย, ตัน์ตเทว กเรย์ย อภินิป์ผาเทย์ย; เสย์ยถา วา ปนุทายิ ทัก์โข ทัน์ตกาโร วา ทัน์ตการัน์เตวาสี วา สุปริกัม์มกตัส์มึ ยํ ยเทว ทัน์ตวิกตึ อากังเขย์ย, ตัน์ตเทว กเรย์ย อภินิป์ผาเทย์ย; เสย์ยถา วา ปนุทายิ ทัก์โข สุวัณ์ณกาโร วา สุวัณ์ณการัน์เตวาสี วา สุปริกัม์มกตัส์มึ [illegible], ตัน์ตเทว กเรย์ย อภินิป์ผาเทย์ย; เอวเมว โข อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา อเนกวิหิตํ อิท์ธิวิธํ ปัจ์จนุโภน์ติ, เอโกปิ หุต์วา พหุธาปิ โหน์ติ, พหุธาปิ หุต์วา เอโกปิ โหน์ติ, อาวิภาวํ ติโรภาวํ ติโรกุฑ์ฑํ ติโรปาการํ ติโรปัพ์พตํ อสัช์ชมานา คัจ์ฉัน์ติ; เสย์ยถาปิ อากาเส. ปถวิยาปิ อุม์มุช์ชนิมุช์ชํ กโรน์ติ, เสย์ยถาปิ อุทเก. อุทเกปิ อภิช์ชมาเน คัจ์ฉัน์ติ. เสย์ยถาปิ ปถวิยํ. อากาเส ปัล์ลังเกน กมัน์ติ เสย์ยถาปิ ปัก์ขี สกุณา. อิเมปิ จัน์ทิมสุริเยปิ เอวํ มหิท์ธิเก เอวํ มหานุภาเว ปาณินา ปริมสัน์ติ ปริมัช์ชัน์ติ, ยาว พ์รห์มโลกาปิ กาเยน วสํ วัต์เตน์ติ. ตัต์ร จ ปน เม สาวกา อภิญ์ญาโวสานปารมิป์ปัต์ตา วิหรัน์ติ. ปุน จปรํ อุทายิ

อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา ทิพ์พาย โสตธาตุยา วิสุท์ธาย อติก์กัน์ตมานุส์กาย อุโภ สัท์เท สุณัน์ติ ทิพ์เพ จ มานุเส จ, เย ทูเร สัน์ติเก จ. เสย์ยถาปิ อุทายิ พลวา สํขธโม อัป์ปกสิเรน จ จตุท์ทิสา วิญ์ญาเปย์ย; เอวเมว โข อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา ทิพ์พาย โสตธาตุยา วิสุท์ธาย อติก์กัน์ตมานุส์กาย อุโภ สัท์เท สุณัน์ติ ทิพ์เพ จ มานุเส จ, เย ทูเร สัน์ติเก จ. ตัต์ร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิปัต์ตา วิหรัน์ติ. ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา ปรสัต์ตานํ ปรปุค์คลานํ เจตสา เจโต ปริจ์จ ปชานัน์ติ; สราคํ วา จิต์ตํ “สราคํ จิต์ตัน์ติ ปชานัน์ติ, วีตราคํ วา จิต์ตํ “วีตราคํ จิต์ตัน์ติ ปชานัน์ติ. สโทสํ วา จิต์ตํ “สโทสํ จิต์ตัน์ติ ปชานัน์ติ, วีตโทสํ วา จิต์ตํ “วีตโทสํ จิต์ตัน์ติ ปชานัน์ติ. สโมหํ วา จิต์ตํ “สโมหํ จิต์ตัน์ติ ปชานัน์ติ, วีตโมหํ วา จิต์ตํ “วีตโมหํ จิต์ตัน์ติ ปชานัน์ติ, สํขิต์ตํ วา จิต์ตํ “สํขิต์ตํ จิต์ตัน์ติ ปชานัน์ติ, วิก์ขิต์ตํ วา จิต์ตํ “วิก์ขิต์ตํ จิต์ตัน์ติ ปชานัน์ติ. มหัค์คตํ วา จิต์ตํ “มหัค์คตํ จิต์ตัน์ติ ปชานัน์ติ, อมหัค์คตํ วา จิต์ตํ “อมหัค์คตํ จิต์ตัน์ติ ปชานัน์ติ. สอุต์ตรํ วา จิต์ตํ “สอุต์ตรํ จิต์ตัน์ติ ปชานัน์ติ, อนุต์ตรํ วา จิต์ตํ “อนุต์ตรํ จิต์ตํ

ปชานนฺติ. สมาหิตํ วา จิตฺตํ "สมาหิตํ จิตฺตนฺติ ปชานนฺติ, อสมาหิตํ วา จิตฺตํ "อสมาหิตํ จิตฺตนฺติ ปชานนฺติ. วิมุตฺตํ วา จิตฺตํ "วิมุตฺตํ จิตฺตนฺติ ปชานนฺติ, อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ "อวิมุตฺตํ จิตฺตนฺติ ปชานนฺติ. เสยฺยถาปิ อุทายิ อิตฺถี วา ปุริโส วา ทหโร ยุวา มณฺฑนกชาติโก อาทาเส วา ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อจฺเฉ วา อุทกปตฺเต สกํ มุขนิมิตฺตํ ปจฺจเวกฺขมาโน สกณิกํ วา "สกณิกนฺติ ปชาเนยฺย, อกณิกํ วา "อกณิกนฺติ ปชาเนยฺย; เอวเมว อุทายิ อกฺขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปนฺนา เม สาวกา ปรสตฺตานํ ปรปุคฺคลานํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานนฺติ, สราคํ วา จิตฺตํ "สราคํ จิตฺตนฺติ ปชานนฺติ, วีตราคํ วา จิตฺตํ "วีตราคํ จิตฺตนฺติ ปชานนฺติ. สโทสํ วา จิตฺตํ "สโทสํ จิตฺตนฺติ ปชานนฺติ, วีตโทสํ วา จิตฺตํ "วีตโทสํ จิตฺตนฺติ ปชานนฺติ. สโมหํ วา จิตฺตํ. วีตโมหํ วา จิตฺตํ. สํขิตฺตํ วา จิตฺตํ. วิกฺขิตฺตํ วา จิตฺตํ. มหคฺคตํ วา จิตฺตํ. อมหคฺคตํ วา จิตฺตํ. สอุตฺตรํ วา จิตฺตํ. อนุตฺตรํ วา จิตฺตํ. สมาหิตํ วา จิตฺตํ. อสมาหิตํ วา จิตฺตํ. วิมุตฺตํ วา จิตฺตํ. อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ "อวิมุตฺตํ จิตฺตนฺติ ปชานนฺติ. ตตฺร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญฺญาโวสานปารมิปฺปตฺตา วิหรนฺติ. ปุน จปรํ อุทายิ อกฺขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปนฺนา เม สาวกา อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรนฺติ, เสยฺยถีทํ? เอกมฺปิ

ชาตึ เท์วปิ ชาติโย ติส์โสปิ ชาติโย จตส์โสปิ ชาติโย ปญ์จปิ ชาติโย ทสปิ ชาติโย, วีสม์ปิ ชาติโย ตึสม์ปิ ชาติโย จัต์ตาฬีสม์ปิ ชาติโย ปัญ์ญาสม์ปิ ชาติโย, ชาติสตม์ปิ ชาติสหัส์สม์ปิ ชาติสตสหัส์สม์ปิ, อเนเกปิ สํวัฏ์ฏกัป์เป อเนเกปิ วิวัฏ์ฏกัป์เป อเนเกปิ สํวัฏ์ฏวิวัฏ์ฏกัป์เป " อมุต์ราสึ เอวํนาโม เอวํโคต์โต เอวํวัณ์โณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุก์ขปฏิสํเวที เอวมายุปริยัน์โต, โส ตโต จุโต อมุต์ร อุทปาทึ "ตต์ราปาสึ เอวํนาโม เอวํโคต์โต เอวํวัณ์โณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุก์ขปฏิสํเวที เอวมายุปริยัน์โต, โส ตโต จุโต อิธูปปัน์โนติ. อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรันติ. เสย์ยถาปิ อุทายิ ปุริโส สกัม์หา คามา อัญ์ญํ คามํ คัจ์เฉย์ย, ตัม์หาปิ คามา อัญ์ญํ คามํ คัจ์เฉย์ย, โส ตัม์หา คามา สกํ เยว คามํ ปัจ์จาคัจ์เฉย์ย; ตัส์ส เอวมัส์ส " อหํ โข สกัม์หา คามา อมุํ คามํ อาคัจ์ฉึ, ตต์ร เอวํ อัฏ์ฐาสึ เอวํ นิสีทึ เอวํ อภาสึ เอวํ ตุณ์หี อโหสึ, ตัม์หาปิ คามา อมุํ คามํ อาคัจ์ฉึ, ตต์ราปิ เอวํ อัฏ์ฐาสึ เอวํ นิสีทึ เอวํ อภาสึ เอวํ ตุณ์หี อโหสึ, โสม์หิ ตัม์หา คามา สกํ เยว คามํ ปัจ์จาคโตติ; เอวเมว โข อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม สาวกา อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรันติ. เสย์ยถีทํ? เอกัม์ปิ ชาตึ เท์วปิ ชาติโย ฯ เป ฯ อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรันติ.

ตัต์ร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญ์ญาโวสานปารมิป์ปัต์ตา วิหรัน์ติ.
ปุน จปรํ อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา
ปฏิปัน์นา เม สาวกา ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน,
สัต์เต ปัส์สัน์ติ จวมาเน อุปปัช์ชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณ์เณ
ทุพ์พัณ์เณ สุคเต ทุค์คเต ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชานัน์ติ
" อิเม วต โภน์โต สัต์ตา กายทุจ์จริเตน สมัน์นาคตา
วจีทุจ์จริเตน สมัน์นาคตา มโนทุจ์จริเตน สมัน์นาคตา, อริยานํ
อุปวาทกา มิจ์ฉาทิฏ์ฐิกา มิจ์ฉาทิฏ์ฐิกัม์มสมาทานา, เต กายัส์ส
เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัน์นา; อิเม
วา ปน โภน์โต สัต์ตา กายสุจริเตน สมัน์นาคตา วจีสุจริเตน
สมัน์นาคตา มโนสุจริเตน สมัน์นาคตา อริยานํ อนุปวาทกา
สัม์มาทิฏ์ฐิกา สัม์มาทิฏ์ฐิกัม์มสมาทานา, เต กายัส์ส เภทา
ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัน์นาติ. อิติ ทิพ์เพน จัก์ขุนา
วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน. สัต์เต ปัส์สัน์ติ จวมาเน
อุปปัช์ชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณ์เณ ทุพ์พัณ์เณ สุคเต ทุค์คเต
ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชานัน์ติ. เสย์ยถาปิ อุทายิ เท์ว อคารา
สัท์วารา, ตัต์ร จัก์ขุมา ปุริโส มัช์เฌ ฐิโต ปัส์เสย์ย มนุส์เส
เคหํ ปวิสัน์เตปิ นิก์ขมัน์เตปิ อนุสํจรัน์เตปิ อนุวิจรัน์เตปิ, เอวเมว
โข อุทายิ อัก์ขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปัน์นา เม
สาวกา ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน, สัต์เต

ปสฺสนฺติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ฯ เป ฯ ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานนฺติ. ตตฺร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญฺญาโวสานปารมิปฺปตฺตา วิหรนฺติ. ปุน จปรํ อุทายิ อกฺขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา ยถา ปฏิปนฺนา เม สาวกา อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺติ. เสยฺยถาปิ อุทายิ ปพฺพตสงฺเขเป อุทกรหโท อจฺโฉ วิปฺปสนฺโน อนาวิโล, ตตฺร จกฺขุมา ปุริโส ตีเร ฐิโต ปสฺเสยฺย สิปฺปิกสมฺพุกมฺปิ สกฺขรกถลมฺปิ มจฺฉคุมฺพมฺปิ จรนฺตมฺปิ ติฏฺฐนฺตมฺปิ; ตสฺส เอวมสฺส " อยํ โข อุทกรหโท อจฺโฉ วิปฺปสนฺโน อนาวิโล, ตตฺริเม สิปฺปิกสมฺพุกาปิ สกฺขรกถลาปิ มจฺฉคุมฺพาปิ จรนฺติปิ ติฏฺฐนฺติปีติ. เอวเมว โข อุทายิ อกฺขาตา มยา สาวกานํ ปฏิปทา, ยถา ปฏิปนฺนา เม สาวกา อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺติ. ตตฺร จ ปน เม สาวกา พหู อภิญฺญาโวสานปารมิปฺปตฺตา วิหรนฺติ. อยํ โข อุทายิ ปญฺจโม ธมฺโม, เยน มม สาวกา สกฺกโรนฺติ ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปูเชนฺติ, สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺติ. อิเม โข อุทายิ ปญฺจ ธมฺมา, เยหิ มม สาวกา สกฺกโรนฺติ ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปูเชนฺติ, สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย

วิหรัน์ตีติ. อิทมโวจ ภควา. อัต์ตมโน สกุลุทายิ ปริพ์พาชโก ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทีติ.

มหาสกุลุทายิสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ สัต์ตมํ.

มัช์ฌิมบัณ์ณาสเก สมณมุณ์ฑิกสุต์ตํ.

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อุค์คาหมาโน ปริพ์พาชโก สมณมุณ์ฑิกาปุต์โต สมยัป์ปวาทเก ติณ์ฑุกาจิเร[๑] เอกสาลเก มัล์ลิกาย อาราเม ปฏิวสติ มหติยา ปริพ์พาชกปริสาย สัท์ธึ ปัญ์จมัต์เตหิ ปริพ์พาชกสเตหิ. อถ โข ปัญ์จกังโค ถปติ สาวัต์ถิยา นิก์ขมิ ทิวาทิวัส์ส ภควัน์ตํ ทัส์สนาย. อถ โข ปัญ์จกังคัส์ส ถปติส์ส เอตทโหสิ "อกาโล โข ตาว ภควัน์ตํ ทัส์สนาย, ปฏิสัล์ลีโน ภควา; มโนภาวนียานัม์ปิ ภิก์ขูนํ อสมโย ทัส์สนาย, ปฏิสัล์ลีนา มโนภาวนียา ภิก์ขู. ยัน์นูนาหํ, เยน สมยัป์ปวาทโก ติณ์ฑุกาจิโร เอกสาลโก มัล์ลิกาย อาราโม, เยน อุค์คาหมาโน ปริพ์พาชโก สมณมุณ์ฑิกาปุต์โต, เตนุปสังกเมย์ยัน์ติ. อถ โข ปัญ์จกังโค ถปติ, เยน สมยัป์ปวาทโก ติณ์ฑุกาจิโร เอกสาลโก มัล์ลิกาย อาราโม, เตนุปสังกมิ.

เตน โข ปน สมเยน อุค์คาหมาโน ปริพ์พาชโก สมณมุณ์ฑิกาปุต์โต

---

[๑] สี. พ. ตินฺทุกาจิเร.

มหติยา ปริพ์พาชกปริสาย สัท์ธึ นิสิน์โน โหติ อุน์นาทินิยา อุจ์จาสัท์ทมหาสัท์ทาย อเนกวิหิตํ ติรัจ์ฉานกถํ กเถน์ติยา, เสย์ยถีทํ? ราชกถํ โจรกถํ มหามัต์ตกถํ เสนากถํ ภยกถํ ยุท์ธกถํ อัน์นกถํ ปานกถํ วัต์ถกถํ สยนกถํ มาลากถํ คัน์ธกถํ ญาติกถํ ยานกถํ คามกถํ นิคมกถํ นครกถํ ชนปทกถํ อิต์ถิกถํ สูรกถํ วิสิขากถํ กุม์ภัฏ์ฐานกถํ กุม์ภทาสิกถํ ปุพ์พเปตกถํ นานัต์ตกถํ โลกัก์ขายิกํ สมุท์ทัก์ขายิกํ อิติ ภวาภวกถํ อิติ วา. อัท์ทสา โข อุค์คาหมาโน ปริพ์พาชโก สมณมุณ์ฑิกาปุต์โต ปัญ์จกังคํ ถปตึ ทูรโต อาคัจ์ฉัน์ตํ, ทิส์วาน สกํ ปริสํ สัณ์ฐเปสิ " อัป์ปสัท์ทา โภน์โต โหน์ตุ, มา โภน์โต สัท์ทมกัต์ถ. สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวโก อาคัจ์ฉติ ปัญ์จกังโค ถปติ. ยาวตา โข ปน สมณัส์ส โคตมัส์ส สาวกา คิหี โอทาตวสนา สาวัต์ถิยํ ปฏิวสัน์ติ, อยํ เตสํ อัญ์ญตโร ปัญ์จกังโค ถปติ. อัป์ปสัท์ทกามา โข ปน เต อายัส์มัน์โต อัป์ปสัท์ทวินีตา อัป์ปสัท์ทัส์ส วัณ์ณวาทิโน, อัป์เปว นาม อัป์ปสัท์ทํ ปริสํ วิทิต์วา อุปสังกมิตัพ์พํ มัญ์เญย์ยาติ. อถ โข เต ปริพ์พาชกา ตุณ์หี อเหสุํ. อถ โข ปัญ์จกังโค ถปติ. เยน อุค์คาหมาโน ปริพ์พาชโก สมณมุณ์ฑิกาปุต์โต, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อุค์คาหมาเนน ปริพ์พาชเกน สมณมุณ์ฑิกาปุต์เตน สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข ปัญ์จกังคํ ถปตึ อุค์คาหมาโน ปริพ์พาชโก

สมณมุณ์ฑิกาปุต์โต เอตทโวจ " จตูหิ โข อหํ ถปติ ธัม์เมหิ
สมัน์นาคตํ ปุริสปุค์คลํ ปัญ์ญาเปมิ สัม์ปัน์นกุสลํ ปรมกุสลํ
อุต์ตมปัต์ติปัต์ตํ สมณํ อโยช์ฌํ, กตเมหิ จตูหิ? อิธ ถปติ น
กาเยน ปาปกํ กัม์มํ กโรติ, น ปาปิกํ วาจํ ภาสติ, น ปาปกํ
สังกัป์ปํ สังกัป์เปติ, น ปาปกํ อาชีวํ อาชีวติ. อิเมหิ โข อหํ
ถปติ จตูหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคตํ ปุริสปุค์คลํ ปัญ์ญาเปมิ
สัม์ปัน์นกุสลํ ปรมกุสลํ อุต์ตมปัต์ติปัต์ตํ สมณํ อโยช์ฌันติ. อถ โข
ปัญ์จกังโค ถปติ อุค์คาหมานัส์ส ปริพ์พาชกัส์ส สมณมุณ์ฑิกาปุต์ตัส์ส
ภาสิตํ เนว อภินัน์ทิ นัป์ปฏิก์โกสิ. อนภินัน์ทิต์วา อัป์ปฏิก์โกสิต์วา
อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กามิ " ภควโต สัน์ติเก เอตัส์ส ภาสิตัส์ส อัต์ถํ
อาชานิส์สามีติ. อถ โข ปัญ์จกังโค ถปติ, เยน ภควา เตนุปสังกมิ;
อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ
นิสิน์โน โข ปัญ์จกังโค ถปติ, ยาวตโก อโหสิ อุค์คาหมาเนน
ปริพ์พาชเกน สมณมุณ์ฑิกาปุต์เตน สัท์ธึ กถาสัล์ลาโป ตํ สัพ์พํ
ภควโต อาโรเจสิ. เอวํ วุต์เต ภควา ปัญ์จกังคํ ถปตึ เอตทโวจ.
" เอวํ สัน์เต โข ถปติ ทหโร กุมาโร มัน์โท อุต์ตานเสย์ยโก
สัม์ปัน์นกุสโล ภวิส์สติ ปรมกุสโล อุต์ตมปัต์ติปัต์โต สมโณ
อโยช์โฌ, ยถา อุค์คาหมานัส์ส ปริพ์พาชกัส์ส สมณมุณ์ฑิกาปุต์ตัส์ส
วจนํ. ทหรัส์ส หิ ถปติ กุมารัส์ส มัน์ทัส์ส อุต์ตานเสย์ยกัส์ส
กาโยติปิ น โหติ, กุโต ปน กาเยน ปาปกํ กัม์มํ กริส์สติ;

อญฺญตฺร ผนฺทิตมตฺตา. ทหรสฺส หิ ถปติ กุมารสฺส มนฺทสฺส อุตฺตานเสยฺยกสฺส วาจาติปิ น โหติ, กุโต ปน ปาปกํ วาจํ ภาสิสฺสติ; อญฺญตฺร โรทิตมตฺตา. ทหรสฺส หิ ถปติ กุมารสฺส มนฺทสฺส อุตฺตานเสยฺยกสฺส สงฺกปฺโปติปิ น โหติ. กุโต ปน ปาปกํ สงฺกปฺปํ สงฺกปฺปิสฺสติ; อญฺญตฺร กุชิตมตฺตา. ทหรสฺส หิ ถปติ กุมารสฺส มนฺทสฺส อุตฺตานเสยฺยกสฺส สาชีวาติปิ น โหติ, กุโต ปน ปาปกํ อาชีวํ อาชีวิสฺสติ; อญฺญตฺร มาตุ ถญฺญา. เอวํ สนฺเต โข ถปติ ทหโร กุมาโร มนฺโท อุตฺตานเสยฺยโก สมฺปนฺนกุสโล ภวิสฺสติ ปรมกุสโล อุตฺตมปตฺติปตฺโต สมโณ อโยชฺโฌ, ยถา อุคฺคาหมานสฺส ปริพฺพาชกสฺส สมณมุณฺฑิกาปุตฺตสฺส วจนํ. จตูหิ โข อหํ ถปติ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตํ ปุริสปุคฺคลํ ปญฺญาเปมิ นเจว สมฺปนฺนกุสลํ น ปรมกุสลํ น อุตฺตมปตฺติปตฺตํ สมณํ อโยชฺฌํ, อปิจิมํ ทหรํ กุมารํ มนฺทํ อุตฺตานเสยฺยกํ สมธิคฺคยฺห ติฏฺฐติ. กตเมหิ จตูหิ? อิธ ถปติ กาเยน ปาปกํ กมฺมํ กโรติ, น ปาปกํ วาจํ ภาสติ, น ปาปกํ สงฺกปฺปํ สงฺกปฺเปติ, น ปาปกํ อาชีวํ อาชีวติ. อิเมหิ โข อหํ ถปติ จตูหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตํ ปุริสปุคฺคลํ ปญฺญาเปมิ นเจว สมฺปนฺนกุสลํ น ปรมกุสลํ น อุตฺตมปตฺติปตฺตํ สมณํ อโยชฺฌํ, อปิจิมํ ทหรํ กุมารํ มนฺทํ อุตฺตานเสยฺยกํ สมธิคฺคยฺห ติฏฺฐติ. ทสหิ โข อหํ ถปติ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตํ ปุริสปุคฺคลํ ปญฺญาเปมิ สมฺปนฺนกุสลํ

ปรมกุสลํ อุตฺตมปตฺติปตฺตํ สมณํ อโยชฺฌํ. อิเม อกุสลา สีลา, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. อิโตสมุฏฺฐานา อกุสลา สีลา, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. อิธ อกุสลา สีลา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. เอวํ ปฏิปนฺโน อกุสลานํ สีลานํ นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. อิเม กุสลา สีลา, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. อิโตสมุฏฺฐานา กุสลา สีลา, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. อิธ กุสลา สีลา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. เอวํ ปฏิปนฺโน กุสลานํ สีลานํ นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. อิเม อกุสลา สงฺกปฺปา, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ, อิโตสมุฏฺฐานา อกุสลา สงฺกปฺปา, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. อิธ อกุสลา สงฺกปฺปา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. เอวํ ปฏิปนฺโน อกุสลานํ สงฺกปฺปานํ นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. อิเม กุสลา สงฺกปฺปา, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. อิโตสมุฏฺฐานา กุสลา สงฺกปฺปา, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. อิธ กุสลา สงฺกปฺปา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ, ตมหํ ถปติ เวทิตพฺพนฺติ วทามิ. เอวํ ปฏิปนฺโน กุสลานํ

๑. ฉ. นาวาเรส ภณนฺติ ปาโฐ [illegible]

สังกั๎ปานํ นิโรธาย ปฏิปั๎นโน โหติ, ตมหํ ถปติ เวทิตั๎พพั๎นติ วทามิ. กตเม จ ถปติ อกุสลา สีลา? อกุสลํ กายกั๎มํ, อกุสลํ วจีกั๎มํ, ปาปโก อาชีโว; อิเม วุจ๎จั๎นติ ถปติ อกุสลา สีลา. อิเม จ ถปติ อกุสลา สีลา กึสมุฏ๎ฐานา? สมุฏ๎ฐานั๎มปิ เนสํ วุต๎ตํ. จิต๎ตสมุฏ๎ฐานาติส๎ส วจนียํ. กตมํ จิต๎ตํ? จิต๎ตั๎มปิ หิ พหุ อเนกวิธํ นานั๎ปการกํ, ยํ จิต๎ตํ สราคํ สโทสํ สโมหํ, อิโตสมุฏ๎ฐานา อกุสลา สีลา. อิเม จ ถปติ อกุสลา สีลา กุหึ อปริเสสา นิรุช๎ฌั๎นติ. นิโรโธปิ เนสํ วุต๎โต. อิธ ถปติ ภิก๎ขุ กายทุจ๎จริตํ ปหาย กายสุจริตํ ภาเวติ, วจีทุจ๎จริตํ ปหาย วจีสุจริตํ ภาเวติ, มโนทุจ๎จริตํ ปหาย มโนสุจริตํ ภาเวติ, มิจ๎ฉาชีวํ ปหาย สั๎มาชีเวน ชีวิตํ กั๎ปเปติ; เอต๎เถเต อกุสลา สีลา อปริเสสา นิรุช๎ฌั๎นติ. กถํ ปฏิปั๎นโน ถปติ อกุสลานํ สีลานํ นิโรธาย ปฏิปั๎นโน โหติ? อิธ ถปติ ภิก๎ขุ อนุปั๎ปั๎นนานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธั๎มานํ อนุปั๎ปาทาย, ฉั๎นทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต๎ตํ ปั๎คั๎ณ๎หาติ ปทหติ. อุปั๎ปั๎นนานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธั๎มานํ ปหานาย, ฉั๎นทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต๎ตํ ปั๎คั๎ณ๎หาติ ปทหติ. อนุปั๎ปั๎นนานํ กุสลานํ ธั๎มานํ อุปั๎ปาทาย, ฉั๎นทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต๎ตํ ปั๎คั๎ณ๎หาติ ปทหติ. อุปั๎ปั๎นนานํ กุสลานํ ธั๎มานํ ฐิติยา อสั๎โมสาย. ภิย๎โยภาวาย เวปุล๎ลาย ภาวนาย ปาริปูริยา, ฉั๎นทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ

อารภติ จิต์ตํ ปัค์คัณ์หาติ ปทหติ; เอวํ ปฏิปัน์โน โข ถปติ อกุสลานํ สีลานํ นิโรธาย ปฏิปัน์โน โหติ. กตเม จ ถปติ กุสลา สีลา? กุสลํ กายกัม์มํ, กุสลํ วจีกัม์มํ, อาชีวปาริสุท์ธิม์ปิ โข อหํ ถปติ สีลัส์มึ วทามิ; อิเม วุจ์จัน์ติ ถปติ กุสลา สีลา. อิเม จ ถปติ กุสลา สีลา กึสมุฏ์ฐานา? สมุฏ์ฐานัม์ปิ เนสํ วุต์ตํ. จิต์ตสมุฏ์ฐานาติส์ส วจนียํ. กตมํ จิต์ตํ? จิต์ตัม์ปิ หิ พหุ อเนกวิธํ นานัป์ปการกํ ยํ จิต์ตํ วีตราคํ วีตโทสํ วีตโมหํ, อิโตสมุฏ์ฐานา กุสลา สีลา. อิเม จ ถปติ กุสลา สีลา กุหึ อปริเสสา นิรุช์ฌัน์ติ. นิโรโธปิ เนสํ วุต์โต. อิธ ถปติ ภิก์ขุ สีลวา โหติ โน จ สีลมโย, ตัญ์จ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ยถาภูตํ ปชานาติ; ยัต์ถัส์ส เต กุสลา สีลา อปริเสสา นิรุช์ฌัน์ติ. กถํ ปฏิปัน์โน จ ถปติ กุสลานํ สีลานํ นิโรธาย ปฏิปัน์โน โหติ. อิธ ถปติ ภิก์ขุ อนุป์ปัน์นานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ อนุป์ปาทาย. ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปัค์คัณ์หาติ ปทหติ. อุป์ปัน์นานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย ฯ เป ฯ อนุป์ปัน์นานํ กุสลานํ ธัม์มานํ อุป์ปาทาย ฯ เป ฯ อุป์ปัน์นานํ กุสลานํ ธัม์มานํ ฐิติยา อสัม์โมสาย. ภิย์โยภาวาย เวปุล์ลาย ภาวนาย ปาริปูริยา. ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปัค์คัณ์หาติ. ปทหติ; เอวํ ปฏิปัน์โน โข ถปติ กุสลานํ สีลานํ นิโรธาย ปฏิปัน์โน โหติ. กตเม จ ถปติ อกุสลา สังกัป์ปา? กามสังกัป์โป. พ์ยาปาทสังกัป์โป. วิหึสาสังกัป์โป; อิเม วุจ์จัน์ติ

ถปติ อกุสลา สังกัป์ปา. อิเม จ ถปติ อกุสลา สังกัป์ปา
กึสมุฏ์ฐานา? สมุฏ์ฐานัม์ปิ เนสํ วุต์ตํ. สัญ์ญาสมุฏ์ฐานาติส์ส
วจนียํ. กตมา สัญ์ญา? สัญ์ญาปิ หิ พหู อเนกวิธา นานัป์ปการกา,
ยา กามสัญ์ญา พ์ยาปาทสัญ์ญา วิหึสาสัญ์ญา, อิโตสมุฏ์ฐานา
อกุสลา สังกัป์ปา. อิเม จ ถปติ อกุสลา สังกัป์ปา กุหึ อปริเสสา
นิรุช์ฌัน์ติ. นิโรโธปิ เนสํ วุต์โต. อิธ ถปติ ภิก์ขุ วิวิจ์เจว
กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ, สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ
ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; เอต์เถเต อกุสลา
สังกัป์ปา อปริเสสา นิรุช์ฌัน์ติ. กถํ ปฏิปัน์โน จ ถปติ อกุสลานํ
สังกัป์ปานํ นิโรธาย ปฏิปัน์โน โหติ. อิธ ถปติ ภิก์ขุ อนุป์ปัน์นานํ
ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ อนุป์ปาทาย, ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ
วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปัค์คัณ์หาติ ปทหติ. อุป์ปัน์นานํ ปาปกานํ
อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย ฯเปฯ อนุป์ปัน์นานํ กุสลานํ ธัม์มานํ
อุป์ปาทาย ฯเปฯ อุป์ปัน์นานํ กุสลานํ ธัม์มานํ ฐิติยา อสัม์โมสาย
ภิย์โยภาวาย เวปุล์ลาย ภาวนาย ปาริปูริยา, ฉัน์ทํ ชเนติ
วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปัค์คัณ์หาติ ปทหติ; เอวํ ปฏิปัน์โน
โข ถปติ อกุสลานํ สังกัป์ปานํ นิโรธาย ปฏิปัน์โน โหติ. กตเม
จ ถปติ กุสลา สังกัป์ปา? เนก์ขัม์มสังกัป์โป, อพ์ยาปาทสังกัป์โป,
อวิหึสาสังกัป์โป; อิเม วุจ์จัน์ติ ถปติ กุสลา สังกัป์ปา. อิเม จ
ถปติ กุสลา สังกัป์ปา กึสมุฏ์ฐานา? สมุฏ์ฐานัม์ปิ เนสํ วุต์ตํ.

สัญ์ญาสมุฏ์ฐานาติส์ส วจนียํ. กตมา สัญ์ญา? สัญ์ญาปิ หิ พหุ
ธาเนกวิธา นานัป์ปการกา, ยา เนกขัม์มสัญ์ญา อัพ์ยาปาทสัญ์ญา
อวิหึสาสัญ์ญา, อิโตสมุฏ์ฐานา กุสลา สังกัป์ปา. อิเม จ ถปติ
กุสลา สังกัป์ปา กุหึ อปริเสสา นิรุช์ฌัน์ติ. นิโรโธปิ เนสํ วุต์โต.
อิธ ถปติ ภิก์ขุ วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยัม์ปิ ฌานํ
อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; เอต์เถเต กุสลา สังกัป์ปา อปริเสสา
นิรุช์ฌัน์ติ. กถํ ปฏิปัน์โน จ ถปติ กุสลานํ สังกัป์ปานํ นิโรธาย
ปฏิปัน์โน โหติ? อิธ ถปติ ภิก์ขุ อนุป์ปัน์นานํ ปาปกานํ
อกุสลานํ ธัม์มานํ อนุป์ปาทาย, ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ
อารภติ จิต์ตํ ปัค์คัณ์หาติ ปทหติ. อุป์ปัน์นานํ ปาปกานํ อกุสลานํ
ธัม์มานํ ปหานาย ฯ เป ฯ อนุป์ปัน์นานํ กุสลานํ ธัม์มานํ
อุป์ปาทาย ฯ เป ฯ อุป์ปัน์นานํ กุสลานํ ธัม์มานํ ฐิติยา อสัม์โมสาย
ภิย์โยภาวาย เวปุล์ลาย ภาวนาย ปาริปูริยา, ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ
วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปัค์คัณ์หาติ ปทหติ; เอวํ ปฏิปัน์โน โข
ถปติ กุสลานํ สังกัป์ปานํ นิโรธาย ปฏิปัน์โน โหติ. กตเมหิ
ถปติ ทสหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคตํ ปุริสปุค์คลํ ปัญ์ญาเปมิ
สัม์ปัน์นกุสลํ ปรมกุสลํ อุต์ตมปัต์ติปัต์ตํ สมณํ อโยช์ฌํ? อิธ ถปติ
ภิก์ขุ อเสขาย สัม์มาทิฏ์ฐิยา สมัน์นาคโต โหติ, อเสเขน
สัม์มาสังกัป์เปน สมัน์นาคโต โหติ, อเสขาย สัม์มาวาจาย สมัน์นาคโต
โหติ, อเสเขน สัม์มากัม์มัน์เตน สมัน์นาคโต โหติ, อเสเขน

อนุปสงฺกนฺโต โหมิ, อถายํ ปริสา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถนฺตี นิสินฺนา โหติ; ยทา จ โข อหํ ภนฺเต อิมํ ปริสํ อุปสงฺกนฺโต โหมิ, อถายํ ปริสา มมํเยว มุขํ โอโลเกนฺตี นิสินฺนา โหติ "ยํ โน สมโณ อุทายิ ธมฺมํ ภาสิสฺสติ, ตํ โน โสสฺสามาติ. ยทา ปน ภนฺเต ภควา อิมํ ปริสํ อุปสงฺกนฺโต โหติ, อถ จ อหญฺเจว อยญฺจ ปริสา ภควโต มุขํ โอโลเกนฺตี นิสินฺนา โหติ. ยํ โน ภควา ธมฺมํ ภาสิสฺสติ, ตํ โสสฺสามาติ. เตนหิ อุทายิ ตญฺเญเวตฺถ ปฏิภาตุ, ยถา มํ ปฏิภาเสยฺยาสีติ. ปุริมานิ ภนฺเต ทิวสานิ ปุริมตรานิ. สพฺพญฺญู สพฺพทสฺสาวี อปริเสสํ ญาณทสฺสนํ ปฏิชานมาโน "จรโต จ เม ติฏฺฐโต จ สุตฺตสฺส จ ชาครสฺส จ สตตํ สมิตํ ญาณทสฺสนํ ปจฺจุปฏฺฐิตนฺติ. โส มยา ปุพฺพนฺตํ อารพฺภ ปญฺหํ ปุฏฺโฐ สมาโน อญฺเญนญฺญํ ปฏิจริ, พหิทฺธากถํ อปนาเมสิ, โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตฺวากาสิ. ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต ภควนฺตํเยว อารพฺภ สติ อุทปาทิ "อโห นูน ภควา อโห นูน สุคโต, โย อิเมสํ ธมฺมานํ กุสโลติ. โก ปเนโส อุทายิ สพฺพญฺญู สพฺพทสฺสาวี อปริเสสํ ญาณทสฺสนํ ปฏิชานมาโน "จรโต จ เม ติฏฺฐโต จ สุตฺตสฺส จ ชาครสฺส จ สตตํ สมิตํ ญาณทสฺสนํ ปจฺจุปฏฺฐิตนฺติ. โส ตยา ปุพฺพนฺตํ อารพฺภ ปญฺหํ ปุฏฺโฐ สมาโน อญฺเญนญฺญํ ปฏิจริ, พหิทฺธากถํ อปนาเมสิ, โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ

ปา[illegible] [illegible]. [illegible] ภนฺเต นาฏปุตฺโตติ. โย โข อุทายิ [illegible] ปุ[illegible] อนุสฺสเรยฺย. เสยฺยถีทํ? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ [illegible] ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสเรยฺย, โส วา มํ [illegible] [illegible] ปญฺหํ ปุจฺเฉยฺย, ตํ วาหํ ปุพฺพนฺตํ อารพฺภ ปญฺหํ [illegible]; [illegible] วา เม ปุ[illegible] [illegible] [illegible] เวยฺยากรเณน จิตฺตํ อาราเธยฺย; ตสฺส วาหํ ปุพฺพนฺตํ อารพฺภ ปญฺหสฺส เวยฺยากรเณน [illegible] อาราเธยฺยํ. โย โข อุทายิ ทิพฺเพน จกฺขุนา [illegible] [illegible] [illegible], สตฺเต [illegible] จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] สตฺเต ปชาเนยฺย, โส วา มํ อปรนฺตํ อารพฺภ [illegible] ปุจฺเฉยฺย, ตํ วาหํ อปรนฺตํ อารพฺภ ปญฺหํ ปุจฺเฉยฺยํ; โส [illegible] [illegible] อปรนฺตํ อารพฺภ ปญฺหสฺส เวยฺยากรเณน จิตฺตํ อารา[illegible]. [illegible] วาหํ อปร[illegible] [illegible] ปญฺหสฺส เวยฺยากรเณน จิตฺตํ อาราเธยฺยํ. [illegible] [illegible] ปุ[illegible]โต, ติฏฺฐตุ อปรนฺโต. ธมฺมนฺเต [illegible] [illegible] [illegible] สติ, [illegible] โหติ, อิมสฺสุปฺปาทา อิทํ [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] นิโรธา อิทํ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ตมฺปิ [illegible] [illegible] [illegible];

กุโต ปนาหํ อเนกวิหิตํ ปุพเพนิวาสํ อนุสสริสสามิ, เสยยถีทํ? เอกัมปิ ชาติํ ทเวปิ ชาติโย ฯ เป ฯ อิติ สาการํ สอุทเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพเพนิวาสํ อนุสสเรยยนติ. เสยยถาปิ ภควา. อหัญหิ ภันเต เอตรหิ ปํสุปิสาจกัมปิ น ปัสสามิ. กุโต ปนาหํ ทิพเพน จักขุนา วิสุทเธน อติกกันตมานุสเกน สัตเต ปัสสิสสามิ จวมาเน อุปปัชชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณเณ ทุพพัณเณ สุคเต ทุคเต ฯ เป ฯ ยถากัมมูปเค สัตเต ปชานิสสามิ. เสยยถาปิ ภควา. ยัมปน มํ ภันเต ภควา เอวมาห "อปิจุทายิ ติฏฐตุ ปุพพันโต, ติฏฐตุ อปรันโต. ธัมมันเต เทเสสสามิ "อิมัสมิํ สติ, อิทํ โหติ, อิมัสสุปปาทา อิทํ อุปปัชชติ; อิมัสมิํ อสติ, อิทํ น โหติ, อิมัสส นิโรธา อิทํ นิรุชฌตีติ" ตัญจ ปน เม ภิยโยโส มัตตาย น ปักขายติ. อัปเปว นาม ภันเต สเก อาจริยเก ภควโต จิตตํ อาราเธยยํ ปัญหัสส เวยยากรเณนาติ. กินติ ปน เต อุทายิ สเก อาจริยเก โหตีติ. อัมหากํ ภันเต สเก อาจริยเก เอวํ โหติ "อยํ ปรโม วัณโณ, อยํ ปรโม วัณโณติ. ยัมปน เต ตํ อุทายิ สเก อาจริยเก เอวํ โหติ "อยํ ปรโม วัณโณ, อยํ ปรโม วัณโณติ. กตโม ปน โส ปรโม วัณโณติ? ยสมา ภันเต วัณณา อัญโญ วัณโณ อุตตริตโร วา ปณีตตโร วา นัตถิ. โส ปรโม วัณโณติ. กตโม ปน โส อุทายิ วัณโณ, ยสมา วัณณา อัญโญ วัณโณ อุตตริตโร วา

ปณีตตโร วา นัต์ถีติ. ยัส์มา ภัน์เต วัณ์ณา อัญ์โญ วัณ์โณ อุต์ตริตโร วา ปณีตตโร วา นัต์ถิ, โส ปรโม วัณ์โณติ. ทีฆาปิ โข เต เอสา อุทายิ ผเรย์ย "ยัส์มา ภัน์เต วัณ์ณา อัญ์โญ วัณ์โณ อุต์ตริตโร วา ปณีตตโร วา นัต์ถิ, โส ปรโม วัณ์โณติ วเทสิ, ตญ์จ วัณ์ณํ น ปัญ์ญเปสิ.

เสย์ยถาปิ อุทายิ ปุริโส เอวํ วเทย์ย "อหํ ยา อิมัส์มึ ชนปเท ชนปทกัล์ยาณี, ตํ อิจ์ฉามิ ตํ กาเมมีติ. ตเมนํ เอวํ วเทย์ยุํ "อัม์โภ ปุริส ยํ ต์วํ ชนปทกัล์ยาณึ อิจ์ฉสิ กาเมสิ, ชานาสิ ตํ ชนปทกัล์ยาณึ ขัต์ติยี วา พ์ราห์มณี วา เวส์สี วา สุท์ที วาติ. อิติ ปุฏ์โฐ "โนติ วเทย์ย. ตเมนํ เอวํ วเทย์ยุํ "อัม์โภ ปุริส ยํ ต์วํ ชนปทกัล์ยาณึ อิจ์ฉสิ กาเมสิ, ชานาสิ ตํ ชนปทกัล์ยาณึ เอวํนามา เอวํโคต์ตาติ วาติ, ฯเปฯ ทีฆา วา รัส์สา วา มัช์ฌิมา วา กาฬี วา สามา วา มังคุรัจ์ฉวี วาติ, อมุกัส์มึ คาเม วา นิคเม วา นคเร วาติ, อิติ ปุฏ์โฐ "โนติ วเทย์ย. ตเมนํ เอวํ วเทย์ยุํ "อัม์โภ ปุริส ยํ ต์วํ น ชานาสิ น ปัส์สสิ ตํ ต์วํ อิจ์ฉสิ กาเมสีติ, อิติ ปุฏ์โฐ "อามาติ วเทย์ย. ตํ กึ มัญ์ญสิ อุทายิ "นนุ เอวํ สัน์เต ตัส์ส ปุริสัส์ส อัป์ปาฏิหีรกตํ ภาสิตํ สัม์ปัช์ชตีติ. อัท์ธา โข ภัน์เต เอวํ สัน์เต ตัส์ส ปุริสัส์ส อัป์ปาฏิหีรกตํ

ภาสิตํ สัมปัชชตีติ. เอวเมว โข ตฺวํ อุทายิ "ยสฺมา วัณฺณา อัญฺโญ วัณฺโณ อุตฺตริตโร วา ปณีตตโร วา นตฺถิ โส ปรโม วัณฺโณติ วเทสิ ตญฺจ วัณฺณํ น ปญฺญเปสีติ. เสยฺยถาปิ ภันฺเต มณิ เวฬุริโย สุโภ ชาติมา อัฏฺฐํโส สุปริกัมฺมกโต ปัณฺฑุกัมฺพเล นิกฺขิตฺโต ภาสเต จ ตปเต จ วิโรจเต จ[๑]; เอวํวัณฺโณ อัตฺตา โหติ อโรโค ปรัมฺมรณาติ. ตํ กึ มัญฺญสิ อุทายิ "โย วา มณิ เวฬุริโย สุโภ ชาติมา อัฏฺฐํโส สุปริกัมฺมกโต ปัณฺฑุกัมฺพเล นิกฺขิตฺโต ภาสเต ตปเต วิโรจเต, โย วา รัตฺตันฺธการติมิสาย กิมิ ขัชฺโชปนโก, อิเมสํ อุภินฺนํ วัณฺณานํ กตโม วัณฺโณ อภิกฺกันฺตตโร จ[๒] ปณีตตโร จาติ. ยฺวายํ ภันฺเต รัตฺตันฺธการติมิสาย กิมิ ขัชฺโชปนโก, อยํ อิเมสํ อุภินฺนํ วัณฺณานํ อภิกฺกันฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ตํ กึ มัญฺญสิ อุทายิ "โย วา รัตฺตันฺธการติมิสาย กิมิ ขัชฺโชปนโก, โย วา รัตฺตันฺธการติมิสาย เตลัปฺปทีโป, อิเมสํ อุภินฺนํ วัณฺณานํ กตโม วัณฺโณ อภิกฺกันฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ยฺวายํ ภันฺเต รัตฺตันฺธการติมิสาย เตลัปฺปทีโป, อยํ อิเมสํ อุภินฺนํ วัณฺณานํ อภิกฺกันฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ตํ กึ มัญฺญสิ อุทายิ "โย วา รัตฺตันฺธการติมิสาย เตลัปฺปทีโป, โย วา รัตฺตันฺธการติมิสาย มหาอัคฺคิกฺขันฺโธ, อิเมสํ อุภินฺนํ

---

๑ สี. ภาสติ จ ตปติ จ วิโรจติ จ.

๒ สีหฬโปตฺถเก อเนกฐาเนสุ วาติ ปาโฐ [illegible]

วณฺณานํ กตโม วณฺโณ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ยฺวายํ ภนฺเต รตฺตนฺธการติมิสาย มหาอคฺคิกฺขนฺโธ, อยํ อิเมสํ อุภินฺนํ วณฺณานํ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ตํ กึ มญฺญสิ อุทายิ โย วา รตฺตนฺธการติมิสาย อคฺคิกฺขนฺโธ, ยา วา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ วิทฺเธ วิคตวลาหเก เทเว โอสธิตารกา, อิเมสํ อุภินฺนํ วณฺณานํ กตโม วณฺโณ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ยายํ ภนฺเต รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ วิทฺเธ วิคตวลาหเก เทเว โอสธิตารกา, อยํ อิเมสํ อุภินฺนํ วณฺณานํ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ตํ กึ มญฺญสิ อุทายิ ยา วา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ วิทฺเธ วิคตวลาหเก เทเว โอสธิตารกา, โย วา ตทหุโปสเถ ปณฺณรเส วิทฺเธ วิคตวลาหเก เทเว อภิโท อฑฺฒรตฺตสมยํ จนฺโท, อิเมสํ อุภินฺนํ วณฺณานํ กตโม วณฺโณ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ยฺวายํ ภนฺเต ตทหุโปสเถ ปณฺณรเส วิทฺเธ วิคตวลาหเก เทเว อภิโท อฑฺฒรตฺตสมยํ จนฺโท, อยํ อิเมสํ อุภินฺนํ วณฺณานํ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ตํ กึ มญฺญสิ อุทายิ โย วา ตทหุโปสเถ ปณฺณรเส วิทฺเธ วิคตวลาหเก เทเว อภิโท อฑฺฒรตฺตสมยํ จนฺโท, โย วา วสฺสานํ ปจฺฉิเม มาเส สรทสมเย วิทฺเธ วิคตวลาหเก เทเว มชฺฌนฺติกสมยํ สุริโย, อิเมสํ อุภินฺนํ วณฺณานํ กตโม วณฺโณ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ยฺวายํ ภนฺเต วสฺสานํ ปจฺฉิเม มาเส สรทสมเย วิทฺเธ

วิคตวลาหเก เทเว อภิโต มชฺฌนฺติกสมยํ ฯเปฯ อยํ อิเมสํ อุภินฺนํ วณฺณานํ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. อิติ โข เต อุทายิ พหูหิ พหุตรา เทวา เย จนฺทิมสุริยานํ อาภา นานุโภนฺติ, ตฺยาหํ ปชานามิ. อถ จ ปน ตฺวํ เอวํ วเทสิ " ยสฺมา วณฺณา อญฺโญ วณฺโณ อุตฺตริตโร วา ปณีตตโร วา นตฺถีติ. อถ จ ปน ตฺวํ อุทายิ ยฺวายํ วณฺโณ กีฏเกน ขชฺโชปนเกน นิหีนตโร จ ปติกิฏฺฐตโร จ ตํ ปรโม วณฺโณติ วเทสิ. ตญฺจ วณฺณํ น ปญฺญเปสีติ. อจฺจยาสิ ภควา กถํ, อจฺจยาสิ สุคโต กถนฺติ. กึ ปน ตฺวํ อุทายิ เอวํ วเทสิ " อจฺจยาสิ ภควา กถํ, อจฺจยาสิ สุคโต กถนฺติ. อมฺหากํ ภนฺเต สเก อาจริยเก เอวํ โหติ " อยํ ปรโม วณฺโณ อยํ ปรโม วณฺโณติ, เต มยํ ภนฺเต ภควตา สเก อาจริยเก สมนุยุญฺชิยมานา สมนุคฺคาหิยมานา สมนุภาสิยมานา ริตฺตา ตุจฺฉา อปรทฺธาติ.

กึ ปนุทายิ อตฺถิ เอกนฺตสุโข โลโก อตฺถิ อาการวตี ปฏิปทา เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยายาติ. อมฺหากํ ภนฺเต สเก อาจริยเก เอวํ โหติ อตฺถิ เอกนฺตสุโข โลโก อตฺถิ อาการวตี ปฏิปทา เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยายาติ. กตมา ปน สา อุทายิ อาการวตี ปฏิปทา เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยายาติ? อิธ ภนฺเต เอกจฺโจ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ.

[illegible] ปุคฺคโล [illegible] ปฏิวิรโต โหติ. [illegible]
ปหาย มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ. อญฺญตรํ วา ปน ตโปคุณํ
สมาทาย วตฺตติ. อยํ โข สา [illegible] อาการวตี ปฏิปทา
[illegible] อุทายิ
"ยสฺมึ สมเย ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ,
[illegible] วา [illegible]
[illegible]. ตํ กึ มญฺญสิ อุทายิ "ยสฺมึ สมเย อทินฺนาทานํ
ปหาย [illegible] เอกนฺตสุขี วา ตสฺมึ สมเย
[illegible]. ตํ กึ มญฺญสิ
อุทายิ "ยสฺมึ สมเย [illegible]
ปฏิวิรโต โหติ, [illegible] โหติ
สุขทุกฺขี วา [illegible]
สมเย [illegible] วา
ตสฺมึ สมเย เอกนฺต โหติ สุขทุกฺขี วาติ. สุขทุกฺขี ภนฺเตติ. ตํ
กึ มญฺญสิ อุทายิ [illegible] สมาทาย
วตฺตติ. [illegible] สมเย เอกนฺต โหติ สุขทุกฺขี วาติ.
[illegible] มญฺญสิ [illegible] โข
[illegible]
[illegible] โหติ. [illegible] ภควา [illegible] สุตฺโต กถนฺติ.
[illegible] ภควา [illegible]

สุคโต กถนฺติ. อมฺหากํ ภนฺเต สเก อาจริยเก เอวํ โหติ " อตฺถิ เอกนฺตสุโข โลโก, อตฺถิ อาการวตี ปฏิปทา เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยายาติ. เต มยํ ภนฺเต ภควตา สเก อาจริยเก สมนุยุญฺชิยมานา สมนุคาหิยมานา สมนุภาสิยมานา ริตฺตา ตุจฺฉา อปรทฺธาปิ. กึ ปน ภนฺเต อตฺถิ เอกนฺตสุโข โลโก, อตฺถิ อาการวตี ปฏิปทา เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยายาติ? อตฺถิ โข อุทายิ เอกนฺตสุโข โลโก, อตฺถิ อาการวตี ปฏิปทา เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยายาติ. กตมา ปน สา ภนฺเต อาการวตี ปฏิปทา เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยายาติ? อิธุทายิ ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯ เป ฯ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ปีติยา จ วิราคา ฯ เป ฯ ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อยํ โข สา อุทายิ อาการวตี ปฏิปทา เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยายาติ. กินฺนุ โข สา ภนฺเต อาการวตี ปฏิปทา เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยาย สจฺฉิกโต หิสฺส ภนฺเต เอตฺตาวตา เอกนฺตสุโข โลโก โหตีติ. น ขฺวาสฺส อุทายิ เอตฺตาวตา เอกนฺตสุโข โลโก สจฺฉิกโต โหติ, อาการวตีเตฺวว สา ปฏิปทา เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยายาติ.

เอวํ วุตฺเต สกุลุทายิสฺส ปริพฺพาชกสฺส ปริสา อุนฺนาทินี อุจฺจาสทฺทมหาสทฺทา อโหสิ " เอตฺถ มยํ อนสฺสาม สาจริยกา.

เอตฺถ มยํ อนสฺสาม สาจริยกา. น มยํ อิโต ภิยฺโย อุตฺตริตรํ ปชานามาติ. อถ โข สกุลุทายิ ปริพฺพาชโก เต ปริพฺพาชเก อปฺปสทฺเท กตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "กิตฺตาวตา ปนสฺส ภนฺเต เอกนฺตสุโข โลโก สจฺฉิกโต โหตีติ. อิธุทายิ ภิกฺขุ สุขสฺส จ ปหานา ฯ เป ฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; ยาวตา เทวตา เอกนฺตสุขํ โลกํ อุปปนฺนา, ตาหิ เทวตาหิ สทฺธึ สนฺติฏฺฐติ สลฺลปติ สากจฺฉํ สมาปชฺชติ; เอตฺตาวตา ขฺวสฺส อุทายิ เอกนฺตสุโข โลโก สจฺฉิกโต โหตีติ. เอตสฺส นูน ภนฺเต เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยาเหตุ ภิกฺขู ภควติ พฺรหฺมจริยํ จรนฺตีติ. น โข อุทายิ เอตสฺส เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยาเหตุ ภิกฺขู มยิ พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ; อตฺถิ โข อุทายิ อญฺเญว ธมฺมา อุตฺตริตรา จ ปณีตตรา จ, เยสํ สจฺฉิกิริยาเหตุ ภิกฺขู มยิ พฺรหฺมจริยํ จรนฺตีติ. กตเม ปน เต ภนฺเต ธมฺมา อุตฺตริตรา จ ปณีตตรา, จ เยสํ สจฺฉิกิริยาเหตุ ภิกฺขู ภควติ พฺรหฺมจริยํ จรนฺตีติ? อิธุทายิ ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู, อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควา. ฯ เป ฯ โส อิเม ปญฺจ นีวรเณ ปหาย เจตโส อุปกฺกิเลเส ปญฺญาย ทุพฺพลีกรเณ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯ เป ฯ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช

วิหรติ; อยมฺปิ โข อุทายิ ธมฺโม อุตฺตริตโร จ ปณีตตโร จ,
ยสฺส สจฺฉิกิริยาเหตุ ภิกฺขู มยิ พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ. ปุน จปรํ
อุทายิ วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยํ ฌานํ. ตติยํ ฌานํ.
จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; อยมฺปิ โข อุทายิ ธมฺโม
อุตฺตริตโร จ ปณีตตโร จ, ยสฺส สจฺฉิกิริยาเหตุ ภิกฺขู มยิ
พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ. โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต
อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต
ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส อเนกวิหิตํ
ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ, เสยฺยถีทํ? เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ
ชาติโย ฯ เป ฯ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ
อนุสฺสรติ; อยมฺปิ โข อุทายิ ธมฺโม อุตฺตริตโร จ ปณีตตโร
จ, ยสฺส สจฺฉิกิริยาเหตุ ภิกฺขู มยิ พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ. โส
เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ
วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต สตฺตานํ
จุตูปปาตญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส ทิพฺเพน จกฺขุนา
วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน, สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน
หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ฯ เป ฯ
ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ; อยมฺปิ โข อุทายิ ธมฺโม
อุตฺตริตโร จ ปณีตตโร จ, ยสฺส สจฺฉิกิริยาเหตุ ภิกฺขู มยิ
พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ. โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ

ปริโยทาเต อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต อาสวานํ ขยญาณาย จิต์ตํ อภินิน์นาเมติ. โส "อิทํ ทุก์ขัน์ติ ยถาภูตํ ปชานาติ. "อยํ ทุก์ขสมุทโยติ. ฯเปฯ "อยํ ทุก์ขนิโรโธติ ฯเปฯ อยํ ทุก์ขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. "อิเม อาสวาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. "อยํ อาสวสมุทโยติ ฯเปฯ อยํ อาสวนิโรโธติ ฯเปฯ อยํ อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ตัส์ส เอวํ ชานโต เอวํ ปัส์สโต กามาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ, ภวาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ, อวิช์ชาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ; วิมุต์ตัส์มึ วิมุต์ตมิติ ญาณํ โหติ; "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ๎รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ ปชานาติ; อยํ โข อุทายิ ธัม์โม อุต์ตริตโร จ ปณีตตโร จ, ยัส์ส สัจ์ฉิกิริยาเหตุ ภิก์ขู มยิ พ๎รห์มจริยํ จรัน์ติ. อิเม โข อุทายิ ธัม์มา อุต์ตริตรา จ ปณีตตรา จ, เยสํ สัจ์ฉิกิริยาเหตุ ภิก์ขู มยิ พ๎รห์มจริยํ จรัน์ตีติ.

เอวํ วุต์เต สกุลุทายิ ปริพ์พาชโก ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อภิก์กัน์ตํ ภัน์เต, อภิก์กัน์ตํ ภัน์เต เสย์ยถาปิ ภัน์เต นิกุช์ชิตํ วา อุก์กุช์เชย์ย, ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย, มูฬ์หัส์ส วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อัน์ธกาเร วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย "จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขัน์ตีติ; เอวเมวํ ภควตา อเนกปริยาเยน ธัม์โม ปกาสิโต; เอสาหํ ภัน์เต ภควัน์ตํ สรณํ คัจ์ฉามิ

ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ, ลเภย์ยาหํ ภัน์เต ภควโต สัน์ติเก ปัพ์พัช์ชํ ลเภย์ยํ อุปสัม์ปทัน์ติ.

เอวํ วุต์เต สกุลุทายิส์ส ปริพ์พาชกัส์ส ปริสา สกุลุทายึ ปริพ์พาชกํ เอตทโวจ "มา ภวํ อุทายิ สมเณ โคตเม พ์รห์มจริยํ จริ, มา ภวํ อุทายิ อาจริโย หุต์วา อัน์เตวาสีวาสํ วสิ. เสย์ยถาปิ นาม อุทกมณิโก หุต์วา อุท์เทกนิโก อัส์ส; เอวํ สัม์ปทมิทํ โภโต อุทายิส์ส ภวิส์สติ. มา ภวํ อุทายิ สมเณ โคตเม พ์รห์มจริยํ จริ, มา ภวํ อุทายิ อาจริโย หุต์วา อัน์เตวาสีวาสํ วสีติ. อิติหิทํ สกุลุทายิส์ส ปริพ์พาชกัส์ส ปริสา สกุลุทายึ ปริพ์พาชกํ อัน์ตรายมกาสิ ภควติ พ์รห์มจริเยติ

จูฬสกุลุทายิสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ นวมํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก เวขณสสุต์ตํ

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. อถ โข เวขณโส ปริพ์พาชโก, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ; เอกมัน์ตํ ฐิโต โข เวขณโส ปริพ์พาชโก ภควโต สัน์ติเก อุทานํ อุทาเนสิ "อยํ ปรโม วัณ์โณ, อยํ ปรโม วัณ์โณติ. กึ ปน ต์วํ กัจ์จาน เอวํ วเทสิ "อยํ ปรโม วัณ์โณ, อยํ

ปรโม วัณโณติ; กตโม ปรโม วัณโณติ. ยสฺมา โภ โคตม วัณณา อัญโญ วัณโณ อุตตริตโร วา ปณีตตโร วา นัตถิ, โส ปรโม วัณโณติ. กตโม โส กัจจาน วัณโณ, ยสฺมา วัณณา อัญโญ วัณโณ อุตตริตโร วา ปณีตตโร วา นัตถีติ. ยสฺมา โภ โคตม วัณณา อัญโญ วัณโณ อุตตริตโร วา ปณีตตโร วา นัตถิ, โส ปรโม วัณโณติ. ทีฆาปิ โข เต เอสา กัจจาน ผเรยย, "ยสฺมา โภ โคตม วัณณา อัญโญ วัณโณ อุตตริตโร วา ปณีตตโร วา นัตถิ, โส ปรโม วัณโณติ วเทสิ, ตัญจ วัณณํ น ปัญญาเปสิ. เสยยถาปิ กัจจาน ปุริโส เอวํ วเทยย "อหํ ยา อิมสฺมึ ชนปเท ชนปทกลยาณี, ตํ อิจฉามิ ตํ กาเมมีติ. ตเมนํ เอวํ วเทยยุํ "อัมโภ ปุริส ยํ ตวํ ชนปทกลยาณึ อิจฉสิ กาเมสิ, ชานาสิ ตํ ชนปทกลยาณึ ขัตติยึ วา พฺราหฺมณึ วา เวสฺสึ วา สุทฺทึ วาติ, อิติ ปุฏโฐ "โนติ วเทยย. ตเมนํ เอวํ วเทยยุํ "อัมโภ ปุริส ยํ ตวํ ชนปทกลยาณึ อิจฉสิ กาเมสิ, ชานาสิ ตํ ชนปทกลยาณึ "เอวํวัณณา เอวํโคตตา อิติ วาติ ฯ เป ฯ ทีฆา วา รสฺสา วา มัชฌิมา วา กาฬี วา สามา วา มังคุรจฉวี วาติ: อมุกสฺมึ นาม คาเม วา นิคเม วา นคเร วาติ, อิติ ปุฏโฐ "โนติ วเทยย. ตเมนํ เอวํ วเทยยุํ "อัมโภ ปุริส ยํ ตวํ น ชานาสิ น ปัสสสิ, ตํ ตวํ อิจฉสิ กาเมสีติ. อิติ, ปุฏโฐ

" ขามาติ วเทยฺย. ตํ กึ มญฺญสิ กจฺจาน " นนุ เอวํ สนฺเต ตสฺส ปุริสสฺส อปฺปาฏิหีรกตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ. อทฺธา โข โภ โคตม เอวํ สนฺเต ตสฺส ปุริสสฺส อปฺปาฏิหีรกตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ. เอวเมว โข ตฺวํ กจฺจาน ยสฺมา โภ โคตม วณฺณา อญฺโญ วณฺโณ อุตฺตริตโร วา ปณีตตโร วา นตฺถิ, โส ปรโม วณฺโณติ วเทสิ. ตญฺจ วณฺณํ น ปญฺญาเปสีติ. เสยฺยถาปิ โภ โคตม มณิ เวฬุริโย สุโภ ชาติมา อฏฺฐํโส สุปริกมฺมกโต ปณฺฑุกมฺพเล นิกฺขิตฺโต ภาสเต จ ตปเต จ วิโรจติ จ; เอวํวณฺโณ อตฺตา โหติ อโรโค ปรมฺมรณาติ. ตํ กึ มญฺญสิ กจฺจาน " โย วา มณิ เวฬุริโย สุโภ ชาติมา อฏฺฐํโส สุปริกมฺมกโต ปณฺฑุกมฺพเล นิกฺขิตฺโต ภาสเต จ ตปเต จ วิโรจติ จ, โย วา รตฺตนฺธการติมิสาย กิมิ ขชฺโชปนโก, อิเมสํ อุภินฺนํ วณฺณานํ กตโม วณฺโณ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ยฺวายํ โภ โคตม รตฺตนฺธการติมิสาย กิมิ ขชฺโชปนโก, อยํ อิเมสํ อุภินฺนํ วณฺณานํ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ตํ กึ มญฺญสิ กจฺจาน โย วา รตฺตนฺธการติมิสาย กิมิ ขชฺโชปนโก, โย วา รตฺตนฺธการติมิสาย เตลปฺปทีโป, อิเมสํ อุภินฺนํ วณฺณานํ กตโม วณฺโณ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ยฺวายํ โภ โคตม รตฺตนฺธการติมิสาย เตลปฺปทีโป, อยํ อิเมสํ อุภินฺนํ วณฺณานํ อภิกฺกนฺตตโร

จ ปณีตตโร จาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ กัจ์จาน โย วา รัต์ตัน์ธการติมิสาย เตลัป์ปทีโป, โย วา รัต์ตัน์ธการติมิสาย มหาอัค์คิขัน์โธ, อิเมสํ อุภิน์นํ วัณ์ณานํ กตโม วัณ์โณ อภิก์กัน์ตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ย์วายํ โภ โคตม รัต์ตัน์ธการติมิสาย มหาอัค์คิขัน์โธ, อยํ อิเมสํ อุภิน์นํ วัณ์ณานํ อภิก์กัน์ตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ กัจ์จาน โย วา รัต์ตัน์ธการติมิสาย มหาอัค์คิขัน์โธ, ยา วา รัต์ติยา ปัจ์จูสสมยํ วิท์เธ วิคตวลาหเก เทเว โอสธิตารกา, อิเมสํ อุภิน์นํ วัณ์ณานํ กตโม วัณ์โณ อภิก์กัน์ตตโร จ ปณีตตโร จาติ ย์วายํ โภ โคตม รัต์ติยา ปัจ์จูสสมยํ วิท์เธ วิคตวลาหเก เทเว โอสธิตารกา, อยํ อิเมสํ อุภิน์นํ วัณ์ณานํ อภิก์กัน์ตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ กัจ์จาน ยา วา รัต์ติยา ปัจ์จูสสมยํ วิท์เธ วิคตวลาหเก เทเว โอสธิตารกา, โย วา ตทหุโปสเถ ปัณ์ณรเส วิท์เธ วิคตวลาหเก เทเว อภิโท อัฑ์ฒรัต์ตสมยํ จัน์โท, อิเมสํ อุภิน์นํ วัณ์ณานํ กตโม วัณ์โณ อภิก์กัน์ตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ย์วายํ โภ โคตม ตทหุโปสเถ ปัณ์ณรเส วิท์เธ วิคตวลาหเก เทเว อภิโท อัฑ์ฒรัต์ตสมยํ จัน์โท, อยํ อิเมสํ อุภิน์นํ วัณ์ณานํ อภิก์กัน์ตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ กัจ์จาน โย วา ตทหุโปสเถ ปัณ์ณรเส วิท์เธ วิคตวลาหเก เทเว อภิโท อัฑ์ฒรัต์ตสมยํ จัน์โท, โย วา วัส์สานํ ปัจ์ฉิเม มาเส สรทสมเย วิท์เธ

วิคตวลาหเก เทเว อภิโต มัช์ฌัน์ติกสมยํ สุริโย อิเมสํ อุภิน์นํ วัณ์ณานํ กตโม วัณ์โณ อภิก์กัน์ตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ย์วายํ โภ โคตม วัส์สานํ ปัจ์ฉิเม มาเส สรทสมเย วิท์เธ วิคตวลาหเก เทเว อภิโต มัช์ฌัน์ติกสมยํ สุริโย, อยํ อิเมสํ อุภิน์นํ วัณ์ณานํ อภิก์กัน์ตตโร จ ปณีตตโร จาติ. ตโต โข เต กัจ์จาน พหู หิ พหุตรา เทวา, เย อิเมสํ จัน์ทิมสุริยานํ อาภา นานุโภน์ติ, ต์ยาหํ ปชานามิ อถ จ ปนาหํ น วทามิ "ยัส์มา วัณ์ณา อัญ์โญ วัณ์โณ อุต์ตริตโร วา ปณีตตโร วา นัต์ถีติ. อถ จ ปน ต์วํ กัจ์จาน "ย์วายํ วัณ์โณ กิมินา ขัช์โชปนเกน นิหีนตโร จ กิลิฏ์ฐตโร จ, โส ปรโม วัณ์โณติ วเทสิ, ตัญ์จ วัณ์ณํ น ปัญ์ญาเปสิ.

ปัญ์จ โข อิเม กัจ์จาน กามคุณา. กตเม ปัญ์จ ? จัก์ขุวิญ์เญย์ยา รูปา อิฏ์ฐา กัน์ตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสัญ์หิตา รชนียา. โสตวิญ์เญย์ยา สัท์ทา ฆานวิญ์เญย์ยา คัน์ธา. ชิว์หาวิญ์เญย์ยา รสา. กายวิญ์เญย์ยา โผฏ์ฐัพ์พา อิฏ์ฐา กัน์ตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสัญ์หิตา รชนียา. อิเม โข กัจ์จาน ปัญ์จ กามคุณา. ยํ โข กัจ์จาน อิเม ปัญ์จ กามคุเณ ปฏิจ์จ อุป์ปัช์ชติ สุขํ โสมนัส์สํ; อิทํ วุจ์จติ กามสุขํ. อิติ กาเมหิ กามสุขํ กามสุขา กามัค์คสุขํ ตัต์ถ อัค์คมัก์ขายตีติ. เอวํ วุต์เต เวขณโส ปริพ์พาชโก ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อัจ์ฉริยํ โภ โคตม, อัพ์ภุตํ โภ โคตม. ยาว สุภาสิตัญ์จิทํ โภตา โคตเมน กาเมหิ

กามสุขํ กามสุขา กามัค์คสุขํ ตัต์ถ อัค์คมัก์ขายตีติ. ทุช์ชานํ โข
เอตํ กัจ์จาน ตยา อัญ์ญทิฎ์ฐิเกน อัญ์ญขัน์ติเกน อัญ์ญรุจิเกน
อัญ์ญตัต์ถโยเคน อัญ์ญถาจริยเกน กามํ[1] วา กามสุขํ วา
กามัค์คสุขํ วาติ. เย โข เต กัจ์จาน ภิก์ขู อรหัน์โต ขีณาสวา
วุสิตวัน์โต กตกรณียา โอหิตภารา อนุป์ปัต์ตสัท์ถา
ปริก์ขีณภวสํโยชนา สัม์มทัญ์ญาวิมุต์ตา, เต โข เอตํ ชาเนย์ยุํ
“ กามํ วา กามสุขํ วา กามัค์คสุขํ วาติ. เอวํ วุต์เต เวขณโส
ปริพ์พาชโก กุปิโต อนัต์ตมโน ภควัน์ตํเยว ขุํเสน์โต ภควัน์ตํ-
เยว วัม์เภน์โต ภควัน์ตํเยว วทมาโน “สมโณ โคตโม ปาปิโต
ภวิส์สตีติ, ภควัน์ตํ เอตทโวจ “เอวเมว ปนิเธกัจ์เจ สมณพ์ราห์มณา
อชานัน์ตา ปุพ์พัน์ตํ อชานัน์ตา อปรัน์ตํ อถ จปน ขีณา ชาติ,
วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ ปชานามาติ
ปฏิชานัน์ติ; เตสมิทํ ภาสิตํ หัส์สกํเยว สัม์ปัช์ชติ, นามกํเยว
สัม์ปัช์ชติ, ริต์ตกํเยว สัม์ปัช์ชติ, ตุจ์ฉกํเยว สัม์ปัช์ชตีติ. เย
โข เต กัจ์จาน สมณพ์ราห์มณา อชานัน์ตา ปุพ์พัน์ตํ อชานัน์ตา
อปรัน์ตํ “ ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ
อิต์ถัต์ตายาติ ปชานามาติ ปฏิชานัน์ติ; เตสํ โสเยว สหธัม์มิโก
นิค์คโห โหติ. อปิจ กัจ์จาน ติฏ์ฐตุ ปุพ์พัน์โต, ติฏ์ฐตุ อปรัน์โต.

---

๑ พ. กามา วา.

เอตุ วิญฺญู ปุริโส อสโฐ อมายาวี อุชุชาติโก, อหมนุสาสามิ อหํ ธมฺมํ เทเสมิ; ยถานุสิฏฺฐํ ตถา ปฏิปชฺชมาโน นจิรสฺเสว สามญฺเญว ญสฺสติ สามํ ทกฺขิติ. เอวํ กิรยํสมฺมา[1] พนฺธนา [illegible] เสยฺยถาปิ กจฺจาน ทหโร กุมาโร มนฺโท อุตฺตานเสยฺยโก กณฺฐปญฺจเมหิ พนฺธเนหิ พนฺโธ อสฺส สุตฺตพนฺธเนหิ. ตสฺส วุฑฺฒิมนฺวาย อินฺทฺริยานํ ปริปากมนฺวาย ตานิ พนฺธนานิ มุญฺเจยฺยุํ. โส โมกฺโขมฺหีติ โข ชาเนยฺย โน จ พนฺธนํ; เอวเมว โข กจฺจาน เอตุ วิญฺญู ปุริโส อสโฐ อมายาวี อุชุชาติโก, อหมนุสาสามิ อหํ ธมฺมํ เทเสมิ; ยถานุสิฏฺฐํ ตถา ปฏิปชฺชมาโน นจิรสฺเสว สามญฺเญว ญสฺสติ สามํ ทกฺขิติ. เอวํ กิรยํสมฺมา พนฺธนา วิปฺปโมกฺโข โหติ ยทิทํ อวิชฺชาพนฺธนาติ.

เอวํ วุตฺเต เวขณโส ปริพฺพาชโก ภควนฺตํ เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม. ฯ เป ฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํคตนฺติ.

เวขณสสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ [illegible].

ปริพฺพาชกวคฺโค ตติโย.

ตสฺส วคฺคสฺส อุทานํ.

[illegible]

[illegible] ทีฆนขปุตฺโต มณิโก[2] ตถา กจฺจายโน วรวคฺโค.

---

[1] สี. กิร สมฺมา. [2] สี. มณิโกฏฺฏ..

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกํ จรติ มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ. อถ โข ภควา มัค์คา โอก์กัม์ม อัญ์ญตรัส์มึ ปเทเส สิตํ ปาต์วากาสิ. อถ โข อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส เอตทโหสิ "โก นุ โข เหตุ โก ปัจ์จโย ภควโต สิตัส์ส ปาตุกัม์มาย. น อการเณน ตถาคตา สิตํ ปาตุกโรน์ตีติ. อถ โข อายัส์มา อานัน์โท เอกํสํ อุต์ตราสังคํ[๑] กริต์วา. เยน ภควา เตนัญ์ชลิม์ปณาเมต์วา ภควัน์ตํ เอตทโวจ "โก นุ โข ภัน์เต เหตุ โก ปัจ์จโย ภควโต สิตัส์ส ปาตุกัม์มาย. น อการเณน ตถาคตา สิตํ ปาตุกโรน์ตีติ. ภูตปุพ์พํ อานัน์ท อิมัส์มึ ปเทเส เวภฬิคํ[๒] นาม นิคโม อโหสิ อิท์โธเจว ผีโต จ พหุชโน อากิณ์ณมนุส์โส. เวภฬิคํ โข อานัน์ท นิคมํ กัส์สโป ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ อุปนิส์สาย วิหาสิ. อิธ สุทํ อานัน์ท กัส์สปัส์ส ภควโต อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส อาราโม อโหสิ. อิธ สุทํ อานัน์ท กัส์สโป ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ นิสิน์โน ภิก์ขุสํฆํ โอวทตีติ. อถ โข อายัส์มา อานัน์โท จตุคุณํ สํฆาฏึ ปัญ์ญาเปต์วา ภควัน์ตํ เอตทโวจ "เตนหิ ภัน์เต ภควา นิสีทตุ. เอวายํ ภูมิป์ปเทโส ท์วีหิ อรหัน์เตหิ สัม์มาสัม์พุท์เธหิ ปริภุต์โต ภวิส์สตีติ. นิสีทิ ภควา ปัญ์ญัต์เต อาสเน. นิสัช์ช โข ภควา อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ อามัน์เตสิ

---

๑. จีวรํ. ๒. สี พ เวภฬิงคํ.

ภูตปุพฺพํ อานนฺท อิมสฺมึ ปเทเส เวภฬิงฺคํ นาม นิคโม อโหสิ
อิทฺโธเจว ผีโต จ พหุชโน อากิณฺณมนุสฺโส. เวภฬิงฺคํ โข อานนฺท
นิคมํ กสฺสโป ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อุปนิสฺสาย วิหาสิ อิธ
สุทํ อานนฺท กสฺสปสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส อาราโม
อโหสิ. อิธ สุทํ อานนฺท กสฺสโป ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ นิสินฺโน
ภิกฺขุสงฺฆํ โอวทติ. เวภฬิงฺเค โข อานนฺท นิคเม ฆฏิกาโร นาม
กุมฺภกาโร กสฺสปสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส อุปฏฺฐาโก
อโหสิ อคฺคุปฏฺฐาโก. ฆฏิการสฺส โข อานนฺท กุมฺภการสฺส
โชติปาโล นาม มาณโว สหาโย อโหสิ ปิยสหาโย. อถ โข
อานนฺท ฆฏิกาโร กุมฺภกาโร โชติปาลํ มาณวํ อามนฺเตสิ
“ อายาม สมฺม โชติปาล, กสฺสปํ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ
ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสาม; สาธุสมฺมตญฺหิ เม ตสฺส ภควโต
ทสฺสนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสาติ. เอวํ วุตฺเต อานนฺท
โชติปาโล มาณโว ฆฏิการํ กุมฺภการํ เอตทโวจ “ อลํ สมฺม
ฆฏิการ, กึ ปน เตน มุณฺฑเกน สมณเกน ทิฏฺเฐนาติ. ทุติยมฺปิ
โข อานนฺท ฯ เป ฯ ตติยมฺปิ โข อานนฺท ฆฏิกาโร กุมฺภกาโร
โชติปาลํ มาณวํ เอตทโวจ “ อายาม สมฺม โชติปาล, กสฺสปํ
ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสาม;
สาธุสมฺมตญฺหิ เม ตสฺส ภควโต ทสฺสนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสาติ.
ตติยมฺปิ โข อานนฺท โชติปาโล มาณโว ฆฏิการํ, กุมฺภการํ

เอตทโวจ " อลํ สัม์ม ฆฏีการ, กึ ปน เตน มุณ์ฑเกน สมณเกน ทิฏ์เฐนาติ. เตนหิ สัม์ม โชติปาล โสต์ติสินานิํ อาทาย นทิํ คมิส์สาม สินายิตุน์ติ. " เอวํ สัม์มาติ โข อานัน์ท โชติปาโล มาณโว ฆฏีการัส์ส กุม์ภการัส์ส ปัจ์จัส์โสสิ. อถ โข อานัน์ท ฆฏีกาโร จ กุม์ภกาโร โชติปาโล จ มาณโว โสต์ติสินานิํ อาทาย นทิํ อคมํสุ สินายิตุํ. อถ โข อานัน์ท ฆฏีกาโร กุม์ภกาโร โชติปาลํ มาณวํ อามัน์เตสิ " อยํ สัม์ม โชติปาล กัส์สปัส์ส ภควโต อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส อวิทูเร อาราโม, อายาม สัม์ม โชติปาล กัส์สปํ ภควัน์ตํ อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธํ ทัส์สนาย อุปสังกมิส์สาม; สาธุสัม์มตํ หิ เม ตัส์ส ภควโต ทัส์สนํ อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์สาติ. เอวํ วุต์เต อานัน์ท โชติปาโล มาณโว ฆฏีการํ กุม์ภการํ เอตทโวจ " อลํ สัม์ม ฆฏีการ, กึ ปน เตน มุณ์ฑเกน สมณเกน ทิฏ์เฐนาติ. ทุติยัม์ปิ โข อานัน์ท ฯ เป ฯ ตติยัม์ปิ โข อานัน์ท ฆฏีกาโร กุม์ภกาโร โชติปาลํ มาณวํ เอตทโวจ " อยํ สัม์ม โชติปาล กัส์สปัส์ส ภควโต อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส อวิทูเร อาราโม, อายาม สัม์ม โชติปาล กัส์สปํ ภควัน์ตํ อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธํ ทัส์สนาย อุปสังกมิส์สาม; สาธุสัม์มตํ หิ เม ตัส์ส ภควโต ทัส์สนํ อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์สาติ. ตติยัม์ปิ โข อานัน์ท โชติปาโล มาณโว ฆฏีการํ กุม์ภการํ

เอตทโวจ " อลํ สมฺม ฆฏีการ, กึ ปน เตน มุณฺฑเกน สมณเกน ทิฏฺเฐนาติ. อถ โข อานนฺท ฆฏีกาโร กุมฺภกาโร โชติปาลํ มาณวํ โอวฏฺฏิกาย ปรามสิตฺวา เอตทโวจ- " อยํ สมฺม โชติปาล กสฺสปสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส อวิทูเร อาราโม, อายาม สมฺม โชติปาล กสฺสปํ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสาม; สาธุสมฺมตญฺหิ เม ตสฺส ภควโต ทสฺสนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสาติ. อถ โข อานนฺโท โชติปาโล มาณโว โอวฏฺฏํ วินิเวเฐตฺวา ฆฏีการํ กุมฺภการํ เอตทโวจ " อลํ สมฺม ฆฏีการ, กึ ปน เตน มุณฺฑเกน สมณเกน ทิฏฺเฐนาติ. อถ โข อานนฺท ฆฏีกาโร กุมฺภกาโร โชติปาลํ มาณวํ สีสนฺหาตํ เกเสสุ ปรามสิตฺวา เอตทโวจ " อยํ สมฺม โชติปาล กสฺสปสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส อวิทูเร อาราโม, อายาม สมฺม โชติปาล กสฺสปํ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสาม; สาธุสมฺมตญฺหิ เม ตสฺส ภควโต ทสฺสนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสาติ. อถ โข อานนฺท โชติปาลสฺส มาณวสฺส เอตทโหสิ " อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ. ยตฺร หิ นามายํ ฆฏีกาโร กุมฺภกาโร อิตฺตรชจฺโจ สมาโน อมฺหากํ สีสนฺหาตานํ เกเสสุ ปรามสิตพฺพํ มญฺญิสฺสติ, น วติทํ โอรกํ มญฺเญ ภวิสฺสตีติ, ฆฏีการํ กุมฺภการํ เอตทโวจ " ยาเวตโทหิปิ สมฺม ฆฏีการาติ. ยาเวตโทหิปิ สมฺม

โชติปาล, ตถา หิ ปน เม สาธุ สัม๎มตํ ตัส๎ส ภควโต ทัส๎สนํ อรหโต สัม๎มาสัม๎พุท๎ธัส๎สาติ. เตนหิ สัม๎ม ฆฏิการ มุญ๎จ, คมิส๎สามาติ. อถ โข อานัน๎ท ฆฏิกาโร จ กุม๎ภกาโร โชติปาโล จ มาณโว, เยน กัส๎สโป ภควา อรหํ สัม๎มาสัม๎พุท๎โธ, เตนุปสัง๎กมึสุ; อุปสัง๎กมิต๎วา ฆฏิกาโร กุม๎ภกาโร กัส๎สปํ ภควัน๎ตํ อรหัน๎ตํ สัม๎มาสัม๎พุท๎ธํ อภิวาเทต๎วา เอกมัน๎ตํ นิสีทิ. โชติปาโล ปน มาณโว กัส๎สเปน ภควตา อรหตา สัม๎มาสัม๎พุท๎เธน สัท๎ธึ สัม๎โมทิ; สัม๎โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต๎วา เอกมัน๎ตํ นิสีทิ. เอกมัน๎ตํ นิสิน๎โน โข ฆฏิกาโร กุม๎ภกาโร กัส๎สปํ ภควัน๎ตํ อรหัน๎ตํ สัม๎มาสัม๎พุท๎ธํ เอตทโวจ "อยํ เม ภัน๎เต โชติปาโล มาณโว สหาโย ปิยสหาโย, อิมัส๎ส ภควา ธัม๎มํ เทเสตูติ. อถ โข อานัน๎ท กัส๎สโป ภควา อรหํ สัม๎มาสัม๎พุท๎โธ ฆฏิการัญ๎จ กุม๎ภการํ โชติปาลัญ๎จ มาณวํ ธัม๎มิยา กถาย สัน๎ทัส๎เสสิ สมาทเปสิ สมุต๎เตเชสิ สัม๎ปหํเสสิ. อถ โข อานัน๎ท ฆฏิกาโร จ กุม๎ภกาโร โชติปาโล จ มาณโว กัส๎สเปน ภควตา อรหตา สัม๎มาสัม๎พุท๎เธน ธัม๎มิยา กถาย สัน๎ทัส๎สิตา สมาทปิตา สมุต๎เตชิตา สัม๎ปหํสิตา กัส๎สปัส๎ส ภควโต อรหโต สัม๎มาสัม๎พุท๎ธัส๎ส ภาสิตํ อภินัน๎ทิต๎วา อนุโมทิต๎วา อุฏ๎ฐายาสนา กัส๎สปํ ภควัน๎ตํ อรหัน๎ตํ สัม๎มาสัม๎พุท๎ธํ อภิวาเทต๎วา ปทัก๎ขิณํ กัต๎วา ปัก๎กมึสุ. อถ โข อานัน๎ท โชติปาโล มาณโว ฆฏิการํ กุม๎ภการํ เอตทโวจ "อิมํ

นุ ตวํ สัมม ฆฏีการ ธัมมํ สุณันโต อถ จ ปน อคารัสมา อนคาริยํ ปัพพชสีติ. นนุ จ มํ สัมม โชติปาล ชานาสิ "อันเธ ชิณเณ มาตาปิตโร โปเสมีติ. เตนหิ สัมม ฆฏีการ อหํ อคารัสมา อนคาริยํ ปัพพชิสสามีติ. อถ โข อานันท ฆฏีกาโร จ กุมภกาโร โชติปาโล จ มาณโว, เยน กัสสโป ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทโธ, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิตวา กัสสปํ ภควันตํ อรหันตํ สัมมาสัมพุทธํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทึสุ. เอกมันตํ นิสินโน โข อานันท ฆฏีกาโร กุมภกาโร กัสสปํ ภควันตํ อรหันตํ สัมมาสัมพุทธํ เอตทโวจ "อยํ เม ภันเต โชติปาโล มาณโว สหาโย ปิยสหาโย, อิมํ ภควา ปัพพาเชตูติ. อลัตถ โข อานันท โชติปาโล มาณโว กัสสปัสส ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสส สันติเก ปัพพัชชํ, อลัตถ อุปสัมปทํ. อถ โข อานันท กัสสโป ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทโธ, อจิรูปสัมปันเน โชติปาเล มาณเว อัฑฒมาสูปสัมปันเน, เวภฬิเค ยถาภิรันตํ วิหริตวา, เยน พาราณสี, เตน จาริกํ ปักกามิ; อนุปุพเพน จาริกํ จรมาโน, เยน พาราณสี, ตทวสริ.

ตตร สุทํ อานันท กัสสโป ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทโธ พาราณสิยํ วิหรติ อิสิปตเน มิคทาเย. อัสโสสิ โข อานันท กิกี กาสิราชา "กัสสโป กิร ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทโธ พาราณสึ อนุปปตโต พาราณสิยํ วิหรติ อิสิปตเน มิคทาเยติ. อถ โข

อานนฺท กิกี กาสิราชา ภทฺรานิ ภทฺรานิ ยานานิ โยชาเปตฺวา ภทฺรํ ยานํ อภิรุหิตฺวา ภทฺเรหิ ภทฺเรหิ ยาเนหิ พาราณสิยา นิยฺยาสิ มหจฺจราชานุภาเวน กสฺสปํ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ ทสฺสนาย, ยาวติกา ยานสฺส ภูมิ, ยาเนน คนฺตฺวา ยานา ปจฺโจโรหิตฺวา ปตฺติโกว, เยน กสฺสโป ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา กสฺสปํ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อานนฺท กิกึ กาสิราชานํ กสฺสโป ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิ. อถ โข อานนฺท กิกี กาสิราชา กสฺสเปน ภควตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต, กสฺสปํ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ เอตทโวจ "อธิวาเสตุ เม ภนฺเต ภควา สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสํเฆนาติ. อธิวาเสสิ โข อานนฺท กสฺสโป ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ตุณฺหีภาเวน. อถ โข อานนฺท กิกี กาสิราชา กสฺสปสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา กสฺสปํ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. อถ โข อานนฺท กิกี กาสิราชา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน สเก นิเวสเน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ปณฺฑุปุฏกสฺส[1]

---

[1] สี. ปณฺฑุปุฏกสฺส.

สาลิโน วิจิตกาฬกํ อเนกสูปํ อเนกพฺยญฺชนํ กสฺสปสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส กาลํ อาโรจาเปสิ "กาโล ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺตนฺติ.

อถ โข อานนฺท กสฺสโป ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย, เยน กิกิสฺส กาสิรญฺโญ นิเวสนํ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสํเฆน. อถ โข อานนฺท กิกี กาสิราชา พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสํฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปสิ สมฺปวาเรสิ. อถ โข อานนฺท กิกี กาสิราชา กสฺสปํ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ อญฺญตรํ นีจํ อาสนํ คเหตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อานนฺท กิกี กาสิราชา กสฺสปํ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ เอตทโวจ "อธิวาเสตุ เม ภนฺเต ภควา พาราณสิยํ วสฺสาวาสํ, เอวรูปํ สํฆสฺส อุปฏฺฐานํ ภวิสฺสตีติ. อลํ มหาราช, อธิวุฏฺโฐ เม วสฺสาวาโสติ. ทุติยมฺปิ โข อานนฺท ฯเปฯ ตติยมฺปิ โข อานนฺท กิกี กาสิราชา กสฺสปํ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ เอตทโวจ "อธิวาเสตุ เม ภควา พาราณสิยํ วสฺสาวาสํ, เอวรูปํ สํฆสฺส อุปฏฺฐานํ ภวิสฺสตีติ. อลํ มหาราช, อธิวุฏฺโฐ เม วสฺสาวาโสติ. อถ โข อานนฺท กิกิสฺส กาสิรญฺโญ "น เม กสฺสโป ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อธิวาเสสิ พาราณสิยํ วสฺสาวาสนฺติ อหุเทว อญฺญถตฺตํ อหุ โทมนสฺสํ.

อถ โข อานันท กิกี กาสิราชา กัสสปํ ภควันตํ อรหันตํ สัมมาสัมพุทธํ เอตทโวจ " อัตถิ นุ โข ภันเต อัญโญ โกจิ มยา อุปัฏฐากตโรติ. อัตถิ มหาราช เวภฬิคํ นาม นิคโม, ตัตถ ฆฏีกาโร นาม กุมภกาโร, โส เม อุปัฏฐาโก อัคคุปัฏฐาโก. ตุยหํ โข ปน มหาราช " น เม กัสสโป ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทโธ อธิวาเสสิ พาราณสิยํ วัสสาวาสันติ อัตถิ อัญญถัตตํ อัตถิ โทมนัสสํ. ตยิทํ ฆฏีกาเร กุมภกาเร นัตถิ น จ ภวิสสติ. ฆฏีกาโร โข มหาราช กุมภกาโร พุทธํ สรณํ คโต ธัมมํ สรณํ คโต สํฆํ สรณํ คโต. ฆฏีกาโร โข มหาราช กุมภกาโร ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต [illegible] ปฏิวิรโต [illegible] ปฏิวิรโต มุสาวาทา ปฏิวิรโต สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา ปฏิวิรโต. ฆฏีกาโร โข มหาราช กุมภกาโร พุทเธ อเวจจัปปสาเทน สมันนาคโต ธัมเม อเวจจัปปสาเทน สมันนาคโต สํเฆ อเวจจัปปสาเทน สมันนาคโต อริยกันเตหิ สีเลหิ สมันนาคโต. ฆฏีกาโร โข มหาราช กุมภกาโร ทุกเข นิกกํโข ทุกขสมุทเย นิกกํโข ทุกขนิโรเธ นิกกํโข ทุกขนิโรธคามินิยา ปฏิปทาย นิกกํโข. ฆฏีกาโร โข มหาราช กุมภกาโร เอกภัตติโก พรหมจารี สีลวา กัลยาณธัมโม. ฆฏีกาโร โข มหาราช กุมภกาโร นิกขิตตมณิสุวัณโณ อเปตชาตรูปรชโต. ฆฏีกาโร โข มหาราช กุมภกาโร น มุสเลน น สหัตถา ปถวิญจ ขณติ. ยํ โหติ กูลปลุคคํ วา มูสิกุกกุโร

วา, ตํ กาเชนะ อาหริต์วา ภาชนํ กริต์วา เอวมาห "เอต์ถ โย
อิจ์ฉติ. ตัณ์ฑุลปฏิค์คหิตานิ วา มุค์คปฏิค์คหิตานิ วา กฬายปฏิค์คหิตานิ
วา นิก์ขิปิต์วา ยํ อิจ์ฉติ ตํ หรตูติ. ฆฏีกาโร โข มหาราช
กุม์ภกาโร อัน์เธ ชิณ์เณ มาตาปิตโร โปเสติ. ฆฏีกาโร โข
มหาราช กุม์ภกาโร ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริก์ขยา
โอปปาติโก ตัต์ถปรินิพ์พายี อนาวัต์ติธัม์โม ตัส์มา โลกา.

เอกมิทาหํ มหาราช สมยํ เวภฬิเค นาม นิคเม วิหรามิ.
อถ ข์วาหํ มหาราช ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรํ อาทาย,
เยน ฆฏีการัส์ส กุม์ภการัส์ส มาตาปิตโร. เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา
ฆฏีการัส์ส กุม์ภการัส์ส มาตาปิตโร เอตทโวจํ "หัน์ท โภ นุโข
อยํ ภคโว คโตติ. นิก์ขัน์โต โข เต ภัน์เต อุปัฏ์ฐาโก อโต
กุม์ภิยา โอทนํ คเหต์วา ปริโยคา สูปํ คเหต์วา ปริภุญ์ชาติ.
อถ ข์วาหํ มหาราช กุม์ภิยา โอทนํ คเหต์วา ปริโยคา สูปํ
คเหต์วา ปริภุญ์ชิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กามึ. อถ โข มหาราช
ฆฏีกาโร กุม์ภการโร, เยน มาตาปิตโร เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา
มาตาปิตโร เอตทโวจ "โก กุม์ภิยา โอทนํ คเหต์วา ปริโยคา
สูปํ คเหต์วา ปริภุญ์ชิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กัน์โตติ. ตัส์โป ตาต
ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ กุม์ภิยา โอทนํ คเหต์วา ปริโยคา
สูปํ คเหต์วา ปริภุญ์ชิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กัน์โตติ. อถ โข
มหาราช ฆฏีการัส์ส กุม์ภการัส์ส เอตทโหสิ "ลาภา วต เม

๑ ม. กาเมน.

สุลัทธํ วต เม. ยัสส เม กัสสโป ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทโธ เอวํ อภิวิสสัฏโฐติ. อถ โข มหาราช ฆฏีการํ กุมภการํ อัฑฒมาสํ ปีติสุขํ น วิชหิ สัตตาหํ มาตาปิตูนํ.

เอกมิทาหํ มหาราช สมยํ ตัตถว เวภฬิเค นาม นิคเม วิหรามิ. อถ ขวาหํ มหาราช ปุพพัณหสมยํ นิวาเสตวา ปัตตจีวรมาทาย, เยน ฆฏีการัสส กุมภการัสส มาตาปิตโร เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ฆฏีการัสส กุมภการัสส มาตาปิตโร เอตทโวจํ "หันท โก นุ โข อยํ ภคฺโว คโตติ. นิกขันโต โข เต ภันเต อุปัฏฐาโก, อิโต กโฬปิยา กุมมาสํ คเหตวา ปริโยคา สูปํ คเหตวา ปริภุญชาติ. อถ ขวาหํ มหาราช กโฬปิยา กุมมาสํ คเหตวา ปริโยคา สูปํ คเหตวา ปริภุญชิตวา อุฏฐายาสนา ปักกามิ. อถ โข มหาราช ฆฏีกาโร กุมภกาโร, เยน มาตาปิตโร เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา มาตาปิตโร เอตทโวจ " โก กโฬปิยา กุมมาสํ คเหตวา ปริโยคา สูปํ คเหตวา ปริภุญชิตวา อุฏฐายาสนา ปักกันโตติ. กัสสโป ตาต ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทโธ กโฬปิยา กุมมาสํ คเหตวา ปริโยคา สูปํ คเหตวา ปริภุญชิตวา อุฏฐายาสนา ปักกันโตติ. อถ โข มหาราช ฆฏีการัสส กุมภการัสส เอตทโหสิ " ลาภา วต เม สุลัทธํ วต เม, ยัสส เม กัสสโป ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทโธ เอวํ อภิวิสสัฏโฐติ. อถ โข มหาราช ฆฏีการํ กุมภการํ อัฑฒมาสํ ปีติสุขํ น วิชหิ

สัตตาหํ มาตาบีตูนํ.

เอกมิทาหํ มหาราช สมยํ ตัตเถว เวภฬิเค นาม นิคเม วิหรามิ. เตน โข ปน สมเยน กุฏิ โอวัสสติ. อถ ขฺวาหํ มหาราช ภิกขู อามันเตสึ "คัจฉถ ภิกขเว ฆฏีการัสส กุมภการัสส นิเวสเน ติณํ ชานถาติ. เอวํ วุตเต มหาราช เต ภิกขู มํ เอตทโวจุํ "นัตถิ โข ภันเต ฆฏีการัสส กุมภการัสส นิเวสเน ติณํ, อัตถิ จ ขฺวาสส อาเวสนํ ติณจฺฉทนนฺติ. คัจฉถ ภิกขเว ฆฏีการัสส กุมภการัสส อาเวสนํ อุตติณํ กโรถาติ. อถ โข เต มหาราช ภิกขู ฆฏีการัสส กุมภการัสส อาเวสนํ อุตติณมกํสุ. อถ โข มหาราช ฆฏีการัสส กุมภการัสส มาตาบีตโร เต ภิกขู เอตทโวจุํ "เก อาเวสนํ อุตติณํ กโรนฺตีติ. ภิกขู ภคินิ กัสสปัสส ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสส กุฏิ โอวัสสตีติ. หรถ ภันเต หรถ ภัทฺรมุขาติ. อถ โข มหาราช ฆฏีกาโร กุมภกาโร, เยน มาตาบีตโร เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตฺวา มาตาบีตโร เอตทโวจ "เก อาเวสนํ อุตติณมกํสูติ. ภิกขู ตาต กัสสปัสส กิร ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสส กุฏิ โอวัสสตีติ. อถ โข มหาราช ฆฏีการัสส กุมภการัสส เอตทโหสิ "ลาภา วต เม สุลัทธํ วต เม, ยัสส เม กัสสโป ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทโธ เอวํ อภิวิสสัฏโฐติ. อถ โข มหาราช ฆฏีการํ กุมภการํ อัฑฒมาสํ บีติสุขํ น วิชหิ สัตตาหํ มาตาบีตูนํ. อถ โข ตํ

มหาราช อาเวสนํ สัพ์พํ เตมาสํ อากาสัจ์ฉทนํ อัฏ์ฐาสิ น จาติวัส์สิ, เอวรูโป จ มหาราช ฆฏีกาโร กุม์ภกาโรติ. ลาภา ภัน์เต ฆฏีการัส์ส กุม์ภการัส์ส สุลัท์ธํ ภัน์เต ฆฏีการัส์ส กุม์ภการัส์ส, ยัส์ส ภควา เอวํ อภิวิส์สัฏ์โฐติ. อถ โข อานัน์ท กิกี กาสิราชา ฆฏีการัส์ส กุม์ภการัส์ส ปัญ์จมัต์ตานิ ตัณ์ฑุลวาหสตานิ ปาเหสิ ปัณ์ฑุมุทิกัส์ส สาลิโน ตทุปิยัญ์จ สูเปย์ยํ. อถ โข เต อานัน์ท ราชปุริสา ฆฏีการํ กุม์ภการํ อุปสังกมิต์วา เอตทโวจุํ "อิมานิ โว ภัน์เต ปัญ์จมัต์ตานิ ตัณ์ฑุลวาหสตานิ กิกินา กาสิราเชน ปหิตานิ ปัณ์ฑุมุทิกัส์ส สาลิโน ตทุปิยัญ์จ สูเปย์ยํ, ตานิ ภัน์เต ปฏิค์คัณ์หาตูติ. ราชา โข พหุกิจ์โจ พหุกรณีโย, อลัม์เม รัญ์โญว โหตูติ.

สิยา โข ปน เต อานัน์ท เอวมัส์ส "อัญ์โญ นูน เตน สมเยน โชติปาโล มาณโว อโหสีติ. น โข ปเนตํ อานัน์ท เอวํ ทัฏ์ฐัพ์พํ, อหํ เตน สมเยน โชติปาโล มาณโว อโหสิน์ติ. อิทมโวจ ภควา. อัต์ตมโน อายัส์มา อานัน์โท ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทีติ.

ฆฏีการสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ปฐมํ

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก รัฏ์ฐปาลสุต์ตํ.

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา กุรูสุ จาริกัญ์จรมาโน มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธิํ. เยน ถุล์ลโกฏ์ฐิตํ นาม กุรูนํ นิคโม,

ตทวสริ. อัส์โสสุํ โข ถุล์ลโกฏ์ฐิตกา พ์ราห์มณคหปติกา "สมโณ ขลุ โภ โคตโม สัก์ยปุต์โต สัก์ยกุลา ปัพ์พชิโต กุรูสุ จาริกํ จรมาโน มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ ถุล์ลโกฏ์ฐิตํ อนุปั์ปัต์โต, ตํ โข ปน ภควน์ตํ โคตมํ เอวํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ, วิช์ชาจรณสัม์ปน์โน สุคโต โลกวิทู. อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควา. โส อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพ์รห์มกํ, สัส์สมณพ์ราห์มณึ ปชํ สเทวมนุส์สํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา ปเวเทติ; โส ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล์ยาณํ มัช์เฌกัล์ยาณํ ปริโยสานกัล์ยาณํ สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ. สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทัส์สนํ โหตีติ. อถ โข ถุล์ลโกฏ์ฐิตกา พ์ราห์มณคหปติกา, เยน ภควา เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา อัป์เปกัจ์เจ ภควน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ. อัป์เปกัจ์เจ ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทึสุ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ อัป์เปกัจ์เจ เยน ภควา, เตนัญ์ชลิม์ปณาเมต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ. อัป์เปกัจ์เจ ภควโต สัน์ติเก นามโคต์ตํ สาเวต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ. อัป์เปกัจ์เจ ตุณ์หีภูตา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ. เอกมัน์ตํ นิสิน์เน โข ถุล์ลโกฏ์ฐิตเก พ์ราห์มณคหปติเก ภควา ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์เสสิ สมาทเปสิ สมุต์เตเชสิ สัม์ปหํเสสิ.

เตน โข ปน สมเยน รัฏ์ฐปาโล นาม กุลปุต์โต ตัส์มึเยว ถุล์ลโกฏ์ฐิเต อัค์คกุลิกัส์ส ปุต์โต ติส์สํ ปริสายํ นิสิน์โน โหติ. อถ โข รัฏ์ฐปาลัส์ส กุลปุต์ตัส์ส เอตทโหสิ " ยถายถา ข์วาหํ ภควตา ธัม์มํ เทสิตํ อาชานามิ, น ยิทํ สุกรํ อคารํ อัช์ฌาวสตา เอกัน์ตปริปุณ์ณํ เอกัน์ตปริสุท์ธํ สํขลิขิตํ พ์รห์มจริยํ จริตุํ; ยัน์นูนาหํ เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พเชย์ยัน์ติ. อถ โข ถุล์ลโกฏ์ฐิตกา พ์ราห์มณคหปติกา ภควตา ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์สิตา สมาทปิตา สมุต์เตชิตา สัม์ปหํสิตา, ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทิต์วา อนุโมทิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ปัก์กามึสุ. อถ โข รัฏ์ฐปาโล กุลปุต์โต อจิรปัก์กัน์เตสุ ถุล์ลโกฏ์ฐิตเกสุ พ์ราห์มณคหปติเกสุ, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข รัฏ์ฐปาโล กุลปุต์โต ภควัน์ตํ เอตทโวจ " ยถา ยถาหํ ภัน์เต ภควตา ธัม์มํ เทสิตํ อาชานามิ, น ยิทํ สุกรํ อคารํ อัช์ฌาวสตา เอกัน์ตปริปุณ์ณํ เอกัน์ตปริสุท์ธํ สํขลิขิตํ พ์รห์มจริยํ จริตุํ; อิจ์ฉามหํ ภัน์เต เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตุํ, ลเภย์ยาหํ ภัน์เต ภควโต สัน์ติเก ปัพ์พัช์ชํ, ลเภย์ยํ อุปสัม์ปทัน์ติ อนุญ์ญาโตสิ ปน ต์วํ รัฏ์ฐปาล มาตาปิตูหิ

อคารัส์มา อนคาริยํ บัพ์พัช์ชายาติ. น โขหํ ภัน์เต อนุญ์ญาโต มาตาบิตูหิ อคารัส์มา อนคาริยํ บัพ์พัช์ชายาติ. น โข รัฏ์ฐปาล ตถาคตา อนนุญ์ญาตํ มาตาบิตูหิ ปุต์ตํ บัพ์พาเชน์ตีติ. ส์วาหํ ภัน์เต ตถา กริส์สามิ, ยถา มํ มาตาบิตโร อนุชานิส์สัน์ติ อคารัส์มา อนคาริยํ บัพ์พัช์ชายาติ. อถ โข รัฏ์ฐปาโล กุลปุต์โต อุฏ์ฐายาสนา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กต์วา, เยน มาตาบิตโร เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา มาตาบิตโร เอตทโวจ " อัม์มตาต ยถา ยถาหํ ภควตา ธัม์มํ เทสิตํ อาชานามิ, น ยิทํ สุกรํ อคารํ อัช์ฌาวสตา เอกัน์ตปริปุณ์ณํ เอกัน์ตปริสุท์ธํ สังขลิขิตํ พ์รห์มจริยํ จริตุํ; อิจ์ฉามหํ เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ บัพ์พชิตุํ, อนุชานาถ มํ อคารัส์มา อนคาริยํ บัพ์พัช์ชายาติ. เอวํ วุต์เต รัฏ์ฐปาลัส์ส กุลปุต์ตัส์ส มาตาบิตโร รัฏ์ฐปาลํ กุลปุต์ตํ เอตทโวจุํ " ต์วํ โขสิ ตาต รัฏ์ฐปาล อัม์หากํ เอกปุต์ตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโต, น ต์วํ ตาต รัฏ์ฐปาล กิญ์จิ ทุก์ขัส์ส ชานาสิ. เอหิ ต์วํ ตาต รัฏ์ฐปาล ภุญ์ช จ ปิว จ ปริจาเรหิ จ, ภุญ์ชัน์โต ปิวัน์โต ปริจาเรน์โต กาเม[1] ปริภุญ์ชัน์โต ปุญ์ญานิ กโรน์โต อภิรมัส์สุ. น ตํ มยํ อนุชานาม อคารัส์มา อนคาริยํ บัพ์พัช์ชาย, มรเณนปิ เต มยํ อกามกา วินา ภวิส์สาม; กึ ปน มยํ ตํ ชีวัน์ตํ อนุชานิส์สาม

๑ สี. กามานิ.

อคารัส๎มา อนคาริยํ ปัพ๎พัช๎ชายาติ. ทุติยัม๎ปิ โข ฯ เป ฯ ตติยัม๎ปิ โข รัฏ๎ฐปาโล กุลปุต์โต มาตาปิตโร เอตทโวจ " อัม๎ม ตาต ยถา ยถาหํ ภควตา ธัม๎มํ เทสิตํ อาชานามิ, น ยิทํ สุกรํ อคารํ อัช๎ฌาวสตา เอกัน๎ตปริปุณ๎ณํ เอกัน๎ตปริสุท๎ธํ สํขลิขิตํ พ๎รห๎มจริยํ จริตุํ; อิจ๎ฉามหํ เกสมัส๎สุํ โอหาเรต๎วา กาสายานิ วัต๎ถานิ อัจ๎ฉาเทต๎วา อคารัส๎มา อนคาริยํ ปัพ๎พชิตุํ, อนุชานาถ มํ อคารัส๎มา อนคาริยํ ปัพ๎พัช๎ชายาติ. ตติยัม๎ปิ โข รัฏ๎ฐปาลัส๎ส กุลปุต์ตัส๎ส มาตาปิตโร รัฏ๎ฐปาลํ กุลปุต์ตํ เอตทโวจุํ " ต๎วํ โขสิ ตาต รัฏ๎ฐปาล อัม๎หากํ เอกปุต์ตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโต, น ต๎วํ ตาต รัฏ๎ฐปาล กิญ๎จิ ทุก๎ขัส๎ส ชานาสิ. เอหิ ต๎วํ ตาต รัฏ๎ฐปาล ภุญ๎ช จ ปิว จ ปริจาเรหิ จ, ภุญ๎ชัน๎โต ปิวัน๎โต ปริจาเรน๎โต กาเม ปริภุญ๎ชัน๎โต ปุญ๎ญานิ กโรน๎โต อภิรมัส๎สุ น ตํ มยํ อนุชานาม อคารัส๎มา อนคาริยํ ปัพ๎พัช๎ชาย, มรเณนปิ เต มยํ อกามกา วินา ภวิส๎สาม; กึ ปน มยํ ตํ ชีวัน๎ตํ อนุชานิส๎สาม อคารัส๎มา อนคาริยํ ปัพ๎พัช๎ชายาติ. อถ โข รัฏ๎ฐปาโล กุลปุต์โต " น มํ มาตาปิตโร อนุชานัน๎ติ อคารัส๎มา อนคาริยํ ปัพ๎พัช๎ชายาติ ตัต๎เถว อนัน๎ตรหิตาย ภูมิยา นิปัช๎ชิ " อิเธว เม มรณํ ภวิส๎สติ ปัพ๎พัช๎ชา วาติ. อถ โข รัฏ๎ฐปาโล

---

๑. ยุโร. ม. [illegible] มาตาปิตูนํ [illegible] อลภมาโน ตัต๎เถว อนัน๎ตรหิตาย ภูมิยา นิปัช๎ชิ วรํ [illegible].

กุลปุต์โต เอกัม์ปิ ภัต์ตํ น ภุญ์ชิ, เท์วปิ ภัต์ตานิ น ภุญ์ชิ, ตีณิปิ ภัต์ตานิ น ภุญ์ชิ, จัต์ตาริปิ ภัต์ตานิ น ภุญ์ชิ, ปัญ์จปิ ภัต์ตานิ น ภุญ์ชิ, ฉปิ ภัต์ตานิ น ภุญ์ชิ, สัต์ตปิ ภัต์ตานิ น ภุญ์ชิ. อถ โข รัฏ์ฐปาลัส์ส กุลปุต์ตัส์ส มาตาปิตโร รัฏ์ฐปาลํ กุลปุต์ตํ เอตทโวจุํ "ต์วํ โขสิ ตาต รัฏ์ฐปาล อัม์หากํ เอกปุต์ตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโต, น ต์วํ ตาต รัฏ์ฐปาล กิญ์จิ ทุก์ขัส์ส ชานาสิ. อุฏ์เฐหิ ตาต รัฏ์ฐปาล ภุญ์ช จ ปิว จ ปริจาเรหิ จ, ภุญ์ชัน์โต ปิวัน์โต ปริจาเรน์โต กาเม ปริภุญ์ชัน์โต ปุญ์ญานิ กโรน์โต อภิรมัส์สุ. น ตํ มยํ อนุชานาม อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชาย. มรเณนปิ เต มยํ อกามกา วินา ภวิส์สาม. กึ ปน มยํ ตํ ชีวัน์ตํ อนุชานิส์สาม อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชายาติ. เอวํ วุต์เต รัฏ์ฐปาโล กุลปุต์โต ตุณ์หี อโหสิ. ทุติยัม์ปิ โข รัฏ์ฐปาลัส์ส กุลปุต์ตัส์ส มาตาปิตโร รัฏ์ฐปาลํ กุลปุต์ตํ เอตทโวจุํ. ฯเปฯ ทุติยัม์ปิ โข รัฏ์ฐปาโล กุลปุต์โต ตุณ์หี อโหสิ. ตติยัม์ปิ โข รัฏ์ฐปาลัส์ส กุลปุต์ตัส์ส มาตาปิตโร รัฏ์ฐปาลํ กุลปุต์ตํ เอตทโวจุํ "ต์วํ โขสิ ตาต รัฏ์ฐปาล อัม์หากํ เอกปุต์ตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโต, น ต์วํ ตาต รัฏ์ฐปาล กิญ์จิ ทุก์ขัส์ส ชานาสิ. อุฏ์เฐหิ ตาต รัฏ์ฐปาล ภุญ์ช จ ปิว จ ปริจาเรหิ จ, ภุญ์ชัน์โต ปิวัน์โต ปริจาเรน์โต กาเม ปริภุญ์ชัน์โต ปุญ์ญานิ กโรน์โต

อภิรมัส์สุ. น ตํ มยํ อนุชานาม อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชาย
มรเณนปิ เต มยํ อกามกา วินา ภวิส์สาม. กึ ปน มยํ ตํ
ชีวัน์ตํ อนุชานิส์สาม อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชายาติ.
ตติยัม์ปิ โข รัฏ์ฐปาโล กุลปุต์โต ตุณ์หี อโหสิ. อถ โข
รัฏ์ฐปาลัส์ส กุลปุต์ตัส์ส สหายกา, เยน รัฏ์ฐปาโล กุลปุต์โต,
เตนุปสังกมิงสุ; อุปสังกมิต์วา รัฏ์ฐปาลํ กุลปุต์ตํ เอตทโวจุํ "ต์วํ
โขสิ สัม์ม รัฏ์ฐปาล มาตาปิตูนํ เอกปุต์ตโก ปิโย มนาโป
สุเขธิโต สุขปริหโต, น ต์วํ สัม์ม รัฏ์ฐปาล กิญ์จิ ทุก์ขัส์ส
ชานาสิ. อุฏ์เฐหิ สัม์ม รัฏ์ฐปาล ภุญ์ช จ ปิว จ ปริจาเรหิ จ,
ภุญ์ชัน์โต ปิวัน์โต ปริจาเรน์โต กาเม ปริภุญ์ชัน์โต ปุญ์ญานิ
กโรน์โต อภิรมัส์สุ. น ตํ มาตาปิตโร อนุชานัน์ติ อคารัส์มา
อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชาย. มรเณนปิ เต มาตาปิตโร อกามกา วินา
ภวิส์สัน์ติ. กึ ปน เต ตํ ชีวัน์ตํ อนุชานิส์สัน์ติ อคารัส์มา อนคาริยํ
ปัพ์พัช์ชายาติ. เอวํ วุต์เต รัฏ์ฐปาโล กุลปุต์โต ตุณ์หี อโหสิ.
ทุติยัม์ปิ โข ฯเปฯ ตติยัม์ปิ โข รัฏ์ฐปาลัส์ส กุลปุต์ตัส์ส
สหายกา รัฏ์ฐปาลํ กุลปุต์ตํ เอตทโวจุํ "ต์วํ โขสิ สัม์ม
รัฏ์ฐปาล มาตาปิตูนํ เอกปุต์ตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโต
ฯ เป ฯ อุฏ์เฐหิ สัม์ม รัฏ์ฐปาล ภุญ์ช จ ปิว จ ปริจาเรหิ
จ ภุญ์ชัน์โต ปิวัน์โต ปริจาเรน์โต กาเม ปริภุญ์ชัน์โต ปุญ์ญานิ
กโรน์โต อภิรมัส์สุ. น ตํ มาตาปิตโร อนุชานัน์ติ อคารัส์มา

อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชาย. มรเณนปิ เต มาตาปิตโร อกามกา วินา ภวิส์สัน์ติ. กึ ปน เต ตํ ชีวัน์ตํ อนุชานิส์สัน์ติ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชายาติ. ตติยัม์ปิ โข รัฏ์ฐปาโล กุลปุต์โต ตุณ์หี อโหสิ. อถ โข รัฏ์ฐปาลัส์ส กุลปุต์ตัส์ส สหายกา, เยน รัฏ์ฐปาลัส์ส กุลปุต์ตัส์ส มาตาปิตโร, เตนุปสังกมึสุ, อุปสังกมิต์วา รัฏ์ฐปาลัส์ส กุลปุต์ตัส์ส มาตาปิตโร เอตทโวจุํ "อัม์มตาต เอโส รัฏ์ฐปาโล กุลปุต์โต ตัต์เถว อนัน์ตรหิตาย ภูมิยา นิปัน์โน อิธ วา เม มรณํ ภวิส์สติ ปัพ์พัช์ชา วาติ. สเจ ตุเม์ห รัฏ์ฐปาลํ กุลปุต์ตํ นานุชานิส์สถ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชาย, ตัต์เถว มรณํ ภวิส์สติ; สเจ ปน ตุเม์ห รัฏ์ฐปาลํ กุลปุต์ตํ อนุชานิส์สถ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชาย, ปัพ์พชิตัม์ปิ นํ ทัก์ขิส์สถ; สเจ รัฏ์ฐปาโล กุลปุต์โต นาภิรมิส์สติ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชาย, กา ตัส์ส อัญ์ญา คติ ภวิส์สติ อิเธว ปัจ์จาคมิส์สติ. อนุชานาถ รัฏ์ฐปาลํ กุลปุต์ตํ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชายาติ. อนุชานาม ตาตา รัฏ์ฐปาลํ กุลปุต์ตํ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชาย, ปัพ์พชิเตน จ ปน เต มาตาปิตโร อุท์ทัส์เสตัพ์พาติ. อถ โข รัฏ์ฐปาลัส์ส กุลปุต์ตัส์ส สหายกา, เยน รัฏ์ฐปาโล กุลปุต์โต, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา รัฏ์ฐปาลํ กุลปุต์ตํ เอตทโวจุํ "อนุญ์ญาโตสิ มาตาปิตูหิ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชาย, ปัพ์พชิเตน จ ปน เต มาตาปิตโร อุท์ทัส์เสตัพ์พาติ. อถ โข

รัฏฐปาโล กุลปุตโต อุฏฐหิตวา พลํ คาเหตวา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ [illegible]. เอกมันตํ นิสินโน โข รัฏฐปาโล กุลปุตโต ภควันตํ เอตทโวจ " อนุญญาโตหํหิ อหํ ภันเต มาตาปิตูหิ อคารัสมา อนคาริยํ ปัพพัชชาย, ปัพพาเชตุ มํ ภควาติ. อลัตถ โข รัฏฐปาโล กุลปุตโต ภควโต สันติเก ปัพพัชชํ, อลัตถ อุปสัมปทํ. อถ โข ภควา อจิรูปสัมปันเน [illegible], ถุลลโกฏฐิเต ยถาภิรันตํ [illegible] จาริกํ ปักกามิ. อนุปุพเพน จาริกํ จรมาโน, เยน สาวัตถี ตทวสริ.

ตัตร สุทํ ภควา สาวัตถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฑิกัสส อาราเม. อถ โข อายัสมา รัฏฐปาโล เอโก วูปกัฏโฐ อัปปมัตโต อาตาปี ปหิตัตโต วิหรันโต นจิรัสเสว, ยัสสัตถาย กุลปุตตา สัมมเทว อคารัสมา อนคาริยํ ปัพพชันติ; ตทนุตตรํ พรหมจริยปริโยสานํ ทิฏเฐว ธัมเม สยํ อภิญญา สัจฉิกัตวา อุปสัมปัชช วิหาสิ; "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พรหมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตถัตตายาติ อัพภัญญาสิ. อัญญตโร โข ปนายัสมา รัฏฐปาโล อรหตํ อโหสิ. อถ โข อายัสมา รัฏฐปาโล, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินโน โข อายัสมา รัฏฐปาโล ภควันตํ เอตทโวจ " อิจฉามหํ ภันเต มาตาปิตโร อปโลเกตุํ, สเจ มํ

ภควา อนุชานาตีติ. อถ โข อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส เจตสา เจโต ปริจ์จ มนสากาสิ, ยถา ภควา อัญ์ญาสิ " อภัพ์โพ โข รัฏ์ฐปาโล กุลปุต์โต สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ติตุน์ติ. อถ โข ภควา อายัส์มัน์ตํ รัฏ์ฐปาลํ เอตทโวจ " ยัส์สิทานิ รัฏ์ฐปาล กาลํ มัญ์ญสีติ. อถ โข อายัส์มา รัฏ์ฐปาโล อุฏ์ฐายาสนา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา เสนาสนํ สํสาเมต์วา ปัต์ตจีวรํ อาทาย, เยน ถุล์ลโกฏ์ฐิตํ, เตน จาริกํ ปัก์กามิ; อนุปุพ์เพน จาริกํ จรมาโน, เยน ถุล์ลโกฏ์ฐิตํ ตทวสริ.

ตัต์ร สุทํ อายัส์มา รัฏ์ฐปาโล ถุล์ลโกฏ์ฐิเต วิหรติ รัญ์โญ โกรัพ์ยัส์ส มิคาจิเร. อถ โข อายัส์มา รัฏ์ฐปาโล ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย ถุล์ลโกฏ์ฐิตํ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ. ถุล์ลโกฏ์ฐิเต สปทานํ ปิณ์ฑาย จรมาโน, เยน สกปิตุ นิเวสนํ เตนุปสังกมิ. เตน โข ปน สมเยน อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ปิตา มัช์ฌิมาย ท์วารสาลาย อุล์ลิก์ขาเปติ. อัท์ทสา โข อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ปิตา อายัส์มัน์ตํ รัฏ์ฐปาลํ ทูรโตว อาคัจ์ฉัน์ตํ, ทิส์วาน เอตทโวจ " อิเมหิ มุณ์ฑเกหิ สมณเกหิ อัม์หากํ เอกปุต์ตโก ปิโย มนาโป ปัพ์พาชิโตติ. อถ โข อายัส์มา รัฏ์ฐปาโล สกปิตุ นิเวสเน เนว ทานํ อลัต์ถ, น ปัจ์จัก์ขานํ, อัญ์ญทัต์ถุ อัก์โกสเมว อลัต์ถ. เตน โข ปน สมเยน อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ญาติทาสี อาภิโทสิกํ กุม์มาสํ ฉัฑ์เฑตุกามา โหติ.

อถ โข อายัส์มา รัฏ์ฐปาโล ตํ ญาติทาสึ เอตทโวจ " สเจ ตํ ภคินิ ฉัฑ์ฑนียธัม์มํ, อิธ เม ปัต์เต อากิราติ. อถ โข อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ญาติทาสี ตํ อาภิโทสิกํ กุม์มาสํ อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ปัต์เต อากิรัน์ตี หัต์ถานัญ์จ ปาทานัญ์จ สรัส์ส จ นิมิต์ตํ อัค์คเหสิ. อถ โข อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ญาติทาสี, เยนายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส มาตา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส มาตรํ เอตทโวจ " ยัค์ฆัย์เย ชาเนย์ยาสิ " อัย์ยปุต์โต รัฏ์ฐปาโล อนุป์ปัต์โตติ. สเจ เช สัจ์จํ ภณสิ, อทาสึ[๑] ตํ กโรมีติ. อถ โข อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส มาตา, เยนายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ปิตา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ปิตรํ เอตทโวจ " ยัค์เฆ คหปติ ชาเนย์ยาสิ " รัฏ์ฐปาโล กิร กุลปุต์โต อนุป์ปัต์โต. เตน โข ปน สมเยน อายัส์มา รัฏ์ฐปาโล ตํ อาภิโทสิกํ กุม์มาสํ[๒] อัญ์ญตรํ กุฑ์ฑํ นิส์สาย ปริภุญ์ชติ. อถ โข อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ปิตา, เยนายัส์มา รัฏ์ฐปาโล, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ รัฏ์ฐปาลํ เอตทโวจ " อัต์ถิ นาม ตาต รัฏ์ฐปาล อาภิโทสิกํ กุม์มาสํ ปริภุญ์ชิส์สสิ, นนุ ตาต รัฏ์ฐปาล สกํ เคหํ คัน์ตัพ์พัน์ติ. กุโต โน คหปติ อัม์หากํ เคหํ อคารัส์มา อนคาริยํ

---

๑ สี. วทสิ อทาสี ภวสิ. ๒ สี. ปูติกุม์มาสํ.

ปัพ์พชิตานํ, อนาคารา มยํ คหปติ อคมัม์หา โข เต คหปติ เคหํ ตัต์ถ เนว ทานํ อลัต์ถัม์หา น ปัจ์จัก์ขานํ อัญ์ญทัต์ถุ อัก์โกสเมว อลัต์ถัม์หาติ. เอหิ ตาต รัฏ์ฐปาล ฆรํ คมิส์สามาติ. อลํ คหปติ กตํ เม อัช์ช ภัต์ตกิจ์จัน์ติ. เตนหิ ตาต รัฏ์ฐปาล อธิวาเสหิ ส์วาตนาย ภัต์ตัน์ติ. อธิวาเสสิ โข อายัส์มา รัฏ์ฐปาโล ตุณ์หีภาเวน. อถ โข อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ปิตา อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส อธิวาสนํ วิทิต์วา, เยน สกํ นิเวสนํ เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา หริเตน โคมเยน ปฐวิยา อุปลิม์เปต์วา* มหัน์ตํ หิรัญ์ญสุวัณ์ณัส์ส ปุญ์ชํ การาเปต์วา เท์ว ปุญ์เช การาเปต์วา เอกํ หิรัญ์ญัส์ส เอกํ สุวัณ์ณัส์ส มหัน์ตา ปุญ์ชา อเหสุํ. โอรโต ฐิโต ปุริโส ปารโต ฐิตํ ปุริสํ น ปัส์สติ, ตถา ปารโต ฐิโต โอรโต ฐิตํ; เต ปุญ์เช กิลัญ์เชหิ ปฏิจ์ฉาทาเปต์วา มัช์เฌ อาสนํ ปัญ์ญาเปต์วา ติโรกรณียํ ปริก์ขิปิต์วา อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ปุราณทุติยิเก อามัน์เตสิ "เอถ ตุม์เห วธุเก, เยน อลังกาเรน อลังกตา ปุพ์เพ ปุต์ตัส์ส รัฏ์ฐปาลัส์ส ปิยา โหถ มนาปา, เตน อลังกาเรน อลังกโรถาติ. อถ โข อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ปิตา ตัส์สา รัต์ติยา อัจ์จเยน สเก นิเวสเน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปต์วา

---

* อิโต ปรํ สี. พ. โปต์ถเก มหัน์ตํ หิรัญ์ญสุวัณ์ณัส์ส ปุญ์ชํ การาเปต์วา เต ปุญ์เช กิลัญ์เชหิ ปฏิจ์ฉาเทต์วา อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ปุราณทุติยิเก อามัน์เตสีติ วจนํ ทิส์สติ.

อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส กาลํ อาโรเจสิ "กาโล ตาต รัฏ์ฐปาล นิฏ์ฐิตํ ภัต์ตัน์ติ. อถ โข อายัส์มา รัฏ์ฐปาโล ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรํ อาทาย, เยน สกปิตุ นิเวสนํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ. อถ โข อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ปิตา ตํ หิรัญ์ญสุวัณ์ณัส์ส ปุญ์ชํ วิวราเปต์วา อายัส์มัน์ตํ รัฏ์ฐปาลํ เอตทโวจ "อิทํ เต ตาต รัฏ์ฐปาล มัต์ติกํ ธนํ, อัญ์ญํ เปต์ติกํ, อัญ์ญํ เปตามหํ. สัก์กา ตาต รัฏ์ฐปาล โภเค จ ภุญ์ชิตุํ ปุญ์ญานิ จ กาตุํ. เอหิ ต์วํ ตาต รัฏ์ฐปาล, สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ติต์วา โภเค จ ภุญ์ชัส์สุ ปุญ์ญานิ จ กโรหีติ. สเจ เม ต์วํ คหปติ วจนํ กเรย์ยาสิ, อิมํ หิรัญ์ญสุวัณ์ณัส์ส ปุญ์ชํ สกเฏ อาโรเปต์วา นีหราเปต์วา มัช์เฌ คังคาย นทิยา โสเต โอสีทาเปย์ยาสิ.๑ ตํ กิส์ส เหตุ? อุป์ปัช์ชิส์สัน์ติ หิ เต คหปติ ตโตนิทานํ โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสาติ. อถ โข อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ปุราณทุติยิกา ปัจ์เจกํ ปาเทสุ คเหต์วา อายัส์มัน์ตํ รัฏ์ฐปาลํ เอตทโวจุํ "กีทิสา นาม ตาต อัย์ยปุต์ต อัจ์ฉราโย, ยาสํ ต์วํ เหตุ พ์รห์มจริยํ จรสีติ. น โข มยํ ภคินิ อัจ์ฉรานํ เหตุ พ์รห์มจริยํ จรามาติ. "ภคินิวาเทน โน อัย์ยปุต์โต รัฏ์ฐปาโล สมุทาจรตีติ ตัต์เถว มุจ์ฉิตา ปปตึสุ. อถ โข อายัส์มา รัฏ์ฐปาโล ปิตรํ เอตทโวจ "สเจ คหปติ โภชนํ ทาตัพ์พํ, เทถ;

๑ โอปีลาเปย์ยาสิ.

มา โน วิเหเฐถาติ. ภุญ์ช ตาต รัฏ์ฐปาล, นิฏ์ฐิตํ ภัต์ตัน์ติ. อถ โข อายัส์มโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ปิตา อายัส์มัน์ตํ รัฏ์ฐปาลํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหัต์ถา สัน์ตัป์เปสิ สัม์ปวาเรสิ. อถ โข อายัส์มา รัฏ์ฐปาโล ภุต์ตาวี โอนีตปัต์ตปาณี จิตโกว อิมา คาถา อภาสิ.

ปัส์ส จิต์ตกตํ พิม์พํ อารุกายํ สมุส์สิตํ,
อาตุรํ พหุสํกัป์ปํ ยัส์ส นัต์ถิ ธุวํ ฐิติ.
ปัส์ส จิต์ตกตํ รูปํ มณินา กุณ์ฑเลน จ
อัฏ์ฐิตเจน โอนัท์ธํ, สห วัต์เถภิ โสภติ.
อลัต์ตกกตา ปาทา มุขํ จุณ์ณกมัก์ขิตํ
อลํ พาลัส์ส โมหาย โน จ ปารคเวสิโน.
อัฏ์ฐปาทกตา เกสา เนต์ตา อัญ์ชนมัก์ขิตา,
อลํ พาลัส์ส โมหาย โน จ ปารคเวสิโน.
อัญ์ชนีว นวา จิต์ตา ปูติกาโย อลํกโต,
อลํ พาลัส์ส โมหาย โน จ ปารคเวสิโน.
โอทหิ มิคโว ปาสํ นาสทา วาครํ มิโค
ภุต์วา นิวาปํ คัจ์ฉาม กัน์ทัน์เต มิคพัน์ธเก.

อถ โข อายัส์มา รัฏ์ฐปาโล จิตโกว อิมา คาถา ภาสิต์วา, เยน รัญ์โญ โกรัพ์ยัส์ส มิคาจิรํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อัญ์ญตรัส์มึ รุก์ขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิ. อถ โข ราชา โกรัพ์โย มิคว

อามัน์เตสิ "โสเธหิ มิคว มิคาจิรํ, อุย์ยานภูมึ คัจ์ฉาม สุภูมึ ทัส์สนายาติ. "เอวํ เทวาติ โข มิคโว รัญ์โญ โกรัพ์ยัส์ส ปฏิส์สุต์วา มิคาจิรํ โสเธน์โต อัท์ทส อายัส์มัน์ตํ รัฏ์ฐปาลํ อัญ์ญตรัส์มึ รุก์ขมูเล ทิวาวิหารํ นิสิน์นํ. ทิส์วาน เยน ราชา โกรัพ์โย, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ราชานํ โกรัพ์ยํ เอตทโวจ "สุท์ธํ โข เต เทว มิคาจิรํ. อัต์ถิ เจต์ถ รฏ์ฐปาโล นาม กุลปุต์โต อิมัส์มึเยว ถุล์ลโกฏ์ฐิเต อัค์คกุลิกัส์ส ปุต์โต, ยัส์ส ต์วํ อภิณ์หํ กิต์ตยมาโน อโหสิ, โส อัญ์ญตรัส์มึ รุก์ขมูเล ทิวาวิหารํ นิสิน์โนติ. เตนหิ สัม์ม มิคว อลัน์ทานัช์ช อุย์ยานภูมิยา, ตเมวทานิ มยํ ภวัน์ตํ รัฏ์ฐปาลํ ปยิรูปาสิส์สามาติ. อถ โข ราชา โกรัพ์โย "ยํ ตัต์ถ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยัต์ตํ, ตํ สัพ์พํ วิส์สัช์เชถาติ วัต์วา ภัท์รานิ ภัท์รานิ ยานานิ โยชาเปต์วา ภัท์รํ ยานํ อภิรุหิต์วา ภัท์เรหิ ภัท์เรหิ ยาเนหิ ถุล์ลโกฏ์ฐิตม์หา นิย์ยาสิ มหัจ์จราชานุภาเวน อายัส์มัน์ตํ รัฏ์ฐปาลํ ทัส์สนาย. ยาวติกา ยานัส์ส ภูมิ. ยาเนน คัน์ต์วา ยานา ปัจ์โจโรหิต์วา ปัต์ติโกว อุส์สฏาย อุส์สฏาย ปริสาย. เยนายัส์มา รัฏ์ฐปาโล, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มตา รัฏ์ฐปาเลน สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ; เอกมัน์ตํ ฐิโต โข ราชา โกรัพ์โย อายัส์มัน์ตํ รัฏ์ฐปาลํ เอตทโวจ "อิธ ภวํ รัฏ์ฐปาโล หัต์ถัต์ถเร[๑] นิสีทตุติ.

---

๑ ม. หัต์ถัต์ถเร.

ชลํ มหาราช นิสีท ต์วํ, นิสิน์โน อหํ สเก อาสเนติ. นิสีทิ โข ราชา โกรัพ์โย ปัญ์ญัต์เต อาสเน. นิสัช์ช โข ราชา โกรัพ์โย อายัส์มัน์ตํ รัฏ์ฐปาลํ เอตทโวจ "จัต์ตาริมานิ โภ รัฏ์ฐปาล ปาริชุญ์ญานิ, เยหิ ปาริชุญ์เญหิ สมัน์นาคตา อิเธกัจ์เจ เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ. กตมานิ จัต์ตาริ? ชราปาริชุญ์ญํ, พ์யาธิปาริชุญ์ญํ, โภคปาริชุญ์ญํ, ญาติปาริชุญ์ญํ. กตมญ์จ โภ รัฏ์ฐปาล ชราปาริชุญ์ญํ? อิธ โภ รัฏ์ฐปาล เอกัจ์โจ ชิณ์โณ โหติ วุฑ์โฒ มหัล์ลโก อัท์ธคโต วโยอนุป์ปัต์โต. โส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อหํ โขม์หิ เอตรหิ ชิณ์โณ วุฑ์โฒ มหัล์ลโก อัท์ธคโต วโยอนุป์ปัต์โต, น โข ปน มยา สุกรํ อนธิคตํ วา โภคํ[1] อธิคัน์ตุํ อธิคตํ วา โภคํ[2] ผาตึ กาตุํ; ยัน์นูนาหํ เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พเชย์ยัน์ติ. โส เตน ชราปาริชุญ์เญน สมัน์นาคโต เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชติ; อิทํ วุจ์จติ โภ รัฏ์ฐปาล ชราปาริชุญ์ญํ. ภวํ โข ปน รัฏ์ฐปาโล เอตรหิ ทหโร ยุวา สุสุกาฬเกโส ภัท์เรน โยพ์พเนน สมัน์นาคโต ปฐเมน วยสา, ตํ โภโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ชราปาริชุญ์ญํ นัต์ถิ. กึ ภวํ รัฏ์ฐปาโล ญัต์วา วา ทิส์วา วา สุต์วา วา อคารัส์มา

---

๑ สี. อนธิคตา วา โภคา. ๒ สี. อธิคตา วา โภคา.

อนคาริยํ ปัพ์พชิโต. กตมัญ์จ ปน โภ รัฏ์ฐปาล พ์ยาธิปาริชุญ์ญํ?
อิธ โภ รัฏ์ฐปาล เอกัจ์โจ อาพาธิโก โหติ ทุก์ขิโต
พาฬ์หคิลาโน. โส อิติ [illegible] เอตรหิ
อาพาธิโก ทุก์ขิโต พาฬ์หคิลาโน, น โข ปน มยา สุกรํ อนธิคตํ
วา โภคํ อธิคัน์ตุํ อธิคตํ วา โภคํ ผาตึ กาตุํ; ยัน์นูนาหํ
เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา
อนคาริยํ ปัพ์พเชย์ยัน์ติ. โส เตน พ์ยาธิปาริชุญ์เญน สมัน์นาคโต
เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา
อนคาริยํ ปัพ์พชติ; อิทํ วุจ์จติ โภ รัฏ์ฐปาล พ์ยาธิปาริชุญ์ญํ. ภวํ
โข ปน รัฏ์ฐปาโล เอตรหิ อัป์ปาพาโธ อัป์ปาตัง์โก สมเวปากิณิยา
คหณิยา สมัน์นาคโต นาติสีตาย นาจ์จุณ์หาย, ตํ โภโต รัฏ์ฐปาลัส์ส
พ์ยาธิปาริชุญ์ญํ นัต์ถิ. กึ ภวํ รัฏ์ฐปาโล ญัต์วา วา ทิส์วา
วา สุต์วา วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต. กตมัญ์จ โภ รัฏ์ฐปาล
โภคปาริชุญ์ญํ? อิธ รัฏ์ฐปาล เอกัจ์โจ อัฑ์โฒ โหติ มหัท์ธโน
มหาโภโค, ตัส์ส เต โภคา อนุปุพ์เพน ปริก์ขยํ คัจ์ฉัน์ติ; โส
อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อหํ โข ปุพ์เพ อัฑ์โฒ อโหสึ มหัท์ธโน
มหาโภโค, ตัส์ส เม เต โภคา อนุปุพ์เพน ปริก์ขยํ คตา; น โข
ปน มยา สุกรํ อนธิคเต วา โภเค อธิคัน์ตุํ อธิคเต วา โภเค
ผาตึ กาตุํ; ยัน์นูนาหํ เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ
อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พเชย์ยัน์ติ. โส เตน

โภคปาริชุญ์เญน สมัน์นาคโต เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชติ. อิทํ วุจ์จติ โภ รัฏ์ฐปาล โภคปาริชุญ์ญํ. ภวํ โข ปน รัฏ์ฐปาโล อิมัส์มึเยว ถุล์ลโกฏ์ฐิเต อัค์คกุลิกัส์ส ปุต์โต, ตํ โภโต รัฏ์ฐปาลัส์ส โภคปาริชุญ์ญํ นัต์ถิ. กึ ภวํ รัฏ์ฐปาโล ญัต์วา วา ทิส์วา วา สุต์วา วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต. กตมัญ์จ โภ รัฏ์ฐปาล ญาติปาริชุญ์ญํ? อิธ โภ รัฏ์ฐปาล เอกัจ์จัส์ส พหู โหน์ติ มิต์ตามัจ์จา ญาติสาโลหิตา, ตัส์ส เต ญาตกา อนุปุพ์เพน ปริก์ขยํ คัจ์ฉน์ติ; โส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "มมํ โข ปุพ์เพ พหู อเหสุํ มิต์ตามัจ์จา ญาติสาโลหิตา, ตัส์ส เม เต ญาตกา อนุปุพ์เพน ปริก์ขยํ คตา; น โข ปน มยา สุกรํ อนธิคเต วา โภเค อธิคน์ตุํ อธิคเต วา โภเค ผาติ กาตุํ; ยัน์นูนาหํ เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พเชย์ยัน์ติ" โส เตน ญาติปาริชุญ์เญน สมัน์นาคโต เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชติ; อิทํ วุจ์จติ โภ รัฏ์ฐปาล ญาติปาริชุญ์ญํ. โภโต โข ปน รัฏ์ฐปาลัส์ส อิมัส์มึเยว ถุล์ลโกฏ์ฐิเต พหู มิต์ตามัจ์จา ญาติสาโลหิตา. โภโต รัฏ์ฐปาลัส์ส ญาติปาริชุญ์ญํ นัต์ถิ. กึ ภวํ รัฏ์ฐปาโล ญัต์วา วา ทิส์วา วา สุต์วา วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต. อิมานิ โข รัฏ์ฐปาล จัต์ตาริ ปาริชุญ์ญานิ, เยหิ

ปาริซุท์เธหิ สมัน์นาคตา อิเธกัจ์เจ เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ บั๎พชัน์ติ. ตานิ โภโต รัฏ์ฐปาลัส์ส นัต์ถิ, กึ ภวํ รัฏ์ฐปาโล ญัต์วา วา ทิส์วา วา สุต์วา วา อคารัส์มา อนคาริยํ บั๎พชิโตติ. อัต์ถิ โข มหาราช เตน ภควตา ชานตา บั๎ส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน จัต์ตาโร ธัม์มุท์เทสา อุท์ทิฏ์ฐา, เยมหํ ญัต์วา จ ทิส์วา จ สุต์วา จ อคารัส์มา อนคาริยํ บั๎พชิโต. กตเม จัต์ตาโร ? " อุปนียติ โลโก อัท์ธุโวติ โข มหาราช เตน ภควตา ชานตา บั๎ส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน ปฐโม ธัม์มุท์เทโส อุท์ทิฏ์โฐ, เยมหํ ญัต์วา จ ทิส์วา จ สุต์วา จ อคารัส์มา อนคาริยํ บั๎พชิโต. " อตาโณ โลโก อนภิส์สโรติ โข มหาราช เตน ภควตา ชานตา บั๎ส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน ทุติโย ธัม์มุท์เทโส อุท์ทิฏ์โฐ, เยมหํ ญัต์วา จ ทิส์วา จ สุต์วา จ อคารัส์มา อนคาริยํ บั๎พชิโต. " อัส์สโก โลโก สัพ์พํ ปหาย คมนียัน์ติ โข มหาราช เตน ภควตา ชานตา บั๎ส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน ตติโย ธัม์มุท์เทโส อุท์ทิฏ์โฐ, เยมหํ ญัต์วา จ ทิส์วา จ สุต์วา จ อคารัส์มา อนคาริยํ บั๎พชิโต. " อูโน โลโก อติต์โต ตัณ์หาทาโสติ โข มหาราช เตน ภควตา ชานตา บั๎ส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน จตุต์โถ ธัม์มุท์เทโส อุท์ทิฏ์โฐ, เยมหํ

ญตฺวา จ ทิสฺวา จ สุตฺวา จ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต. อิเม โข มหาราช เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน จตฺตาโร ธมฺมุทฺเทสา อุทฺทิฏฺฐา, ยมหํ ญตฺวา จ ทิสฺวา จ สุตฺวา จ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโตติ. " อุปนียติ โลโก อทฺธุโวติ ภวํ รฏฺฐปาโล อาห, อิมสฺส ปน โภ รฏฺฐปาล ภาสิตสฺส กถํ อตฺโถ ทฏฺฐพฺโพติ. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช อโหสิ ตฺวํ วีสติวสฺสุทฺเทสิโกปิ ปณฺณวีสติวสฺสุทฺเทสิโกปิ หตฺถิสฺมึปิ กตาวี อสฺสสฺมึปิ กตาวี รถสฺมึปิ กตาวี ธนุสฺมึปิ กตาวี ถรุสฺมึปิ กตาวี อูรุพลี พาหุพลี อลมตฺโต สํคามาวจโรติ. อโหสึ มหํ โภ รฏฺฐปาล วีสติวสฺสุทฺเทสิโกปิ ปณฺณวีสติวสฺสุทฺเทสิโกปิ หตฺถิสฺมึปิ กตาวี อสฺสสฺมึปิ กตาวี รถสฺมึปิ กตาวี ธนุสฺมึปิ กตาวี ถรุสฺมึปิ กตาวี อูรุพลี พาหุพลี อลมตฺโต สํคามาวจโร อปฺเปกทาหํ โภ รฏฺฐปาล อิทฺธิมา มญฺเญ อตฺตโน พเลน สมสมํ สมนุปสฺสามิ. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช เอวเมว ตฺวํ เอตรหิปิ อูรุพลี พาหุพลี อลมตฺโต สํคามาวจโรติ. โน หิทํ โภ รฏฺฐปาล. เอตรหิ ชิณฺโณ วุฑฺโฒ มหลฺลโก อทฺธคโต วโยอนุปฺปตฺโต อสีติโก เม วโย วตฺตติ. อปฺเปกทาหํ โภ รฏฺฐปาล อิธ ปาทํ กริสฺสามีติ อญฺเญเนว ปาทํ กโรมิ. อิทํ โข ตํ มหาราช เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน สนฺธาย ภาสิตํ " อุปนียติ โลโก อทฺธุโวติ, ยมหํ ญตฺวา จ ทิสฺวา จ สุตฺวา

ร อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโตติ. อัจ์ฉริยํ โภ รัฏ์ฐปาล, อัพ์ภุตํ โภ รัฏ์ฐปาล. ยาว สุภาสิตัญ์จิทํ เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน " อุปนียติ โลโก อัท์ธุโวติ. อุปนียติ หิ โภ รัฏ์ฐปาล โลโก อัท์ธุโว. สํวิช์ชัน์เต โข โภ รัฏ์ฐปาล อิมัส์มึ ราชกุเล หัต์ถิกายาปิ อัส์สกายาปิ รถกายาปิ ปัต์ติกายาปิ, เย อัม์หากํ อาปทาสุ ปริโยธาย วัต์ติส์สัน์ติ. "อตาโณ โลโก อนภิส์สโรติ ภวํ รัฏ์ฐปาโล อาห, อิมัส์ส ปน โภ รัฏ์ฐปาล ภาสิตัส์ส กถํ อัต์โถ ทัฏ์ฐัพ์โพติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช " อัต์ถิ เต โกจิ อนุสายิโก อาพาโธติ. อัต์ถิ เม โภ รัฏ์ฐปาล อนุสายิโก อาพาโธ, อัป์เปกทา มํ โภ รัฏ์ฐปาล มิต์ตามัจ์จา ญาติสาโลหิตา ปริวาเรต์วา ฐิตา โหน์ติ " อิทานิ ราชา โกรัพ์โย กาลํ กริส์สติ, อิทานิ ราชา โกรัพ์โย กาลํ กริส์สตีติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช " ลภสิ ต์วํ เต มิต์ตามัจ์เจ ญาติสาโลหิเต " อายัน์ตุ เม โภน์โต มิต์ตามัจ์จา ญาติสาโลหิตา-สัพ์เพว สัน์ตา อิมํ เวทนํ สํวิภชถ, ยถาหํ ลหุกตริกํ เวทนํ เวทิเยย์ยัน์ติ; อุทาหุ ต์วํ เยว เวทนํ เวทิยสีติ. นาหํ โภ รัฏ์ฐปาล ลภามิ เต มิต์ตามัจ์เจ ญาติสาโลหิเต " สัพ์เพว สัน์ตา อิมํ เวทนํ สํวิภชถ, ยถาหํ ลหุกตริกํ เวทนํ เวทิเยย์ยัน์ติ; อถโข อหเมว ตํ เวทนํ เวทิยามีติ. อิทํ โข ตํ มหาราช เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน สัน์ธาย ภาสิตํ

" อตาโณ โลโก อนภิส์สโรติ, ยมหํ ญัต์วา จ ทิส์วา จ สุต์วา จ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโตติ. อัจ์ฉริยํ โภ รัฏ์ฐปาล, อัพ์ภุตํ โภ รัฏ์ฐปาล. ยาว สุภาสิตัญ์จิทํ เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน " อตาโณ โลโก อนภิส์สโรติ. อตาโณ หิ โภ รัฏ์ฐปาล โลโก อนภิส์สโร. สํวิช์ชติ โข โภ รัฏ์ฐปาล อิมัส์มึ ราชกุเล ปหุตํ หิรัญ์ญสุวัณ์ณํ ภูมิคตัญ์จ เวหาสคตัญ์จ. " อัส์สโก โลโก สัพ์พํ ปหาย คมนียัน์ติ ภวํ รัฏ์ฐปาโล อาห, อิมัส์ส ปน โภ รัฏ์ฐปาล ภาสิตัส์ส กถํ อัต์โถ ทัฏ์ฐัพ์โพติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช " ยถา ต์วํ เอตรหิ ปัญ์จหิ กามคุเณหิ สมัป์ปิโต สมังคีภูโต ปริจาเรสิ, ลัจ์ฉสิ ต์วํ ปรัต์ถาปิ เอวเมวาหํ อิเมเหว ปัญ์จหิ กามคุเณหิ สมัป์ปิโต สมังคีภูโต ปริจาเรมีติ; อุทาหุ อัญ์เญ อิมํ โภคํ ปฏิปัช์ชิส์สัน์ติ, ต์วํ ปน ยถากัม์มํ คมิส์สสีติ. ยถาหํ โภ รัฏ์ฐปาล เอตรหิ ปัญ์จหิ กามคุเณหิ สมัป์ปิโต สมังคีภูโต ปริจาเรมิ นาหํ ลัจ์ฉามิ ปรัต์ถาปิ เอวเมวาหํ อิเมเหว ปัญ์จหิ กามคุเณหิ สมัป์ปิโต สมังคีภูโต ปริจาเรมีติ. อถโข อัญ์เญ อิมํ โภคํ ปฏิปัช์ชิส์สัน์ติ, อหํ ปน ยถากัม์มํ คมิส์สามีติ. อิทํ โข ตํ มหาราช เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน สัน์ธาย ภาสิตํ " อัส์สโก โลโก สัพ์พํ ปหาย คมนียัน์ติ, ยมหํ ญัต์วา จ ทิส์วา จ สุต์วา จ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโตติ. อัจ์ฉริยํ โภ

รัฏ์ฐปาล, อัพ์ภูตํ โภ รัฏ์ฐปาล. ยาว สุภาสิตัญ์จิทํ เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน "อัส์สโก โลโก สัพ์พํ ปหาย คมนียัน์ติ" อัส์สโก หิ โภ รัฏ์ฐปาล โลโก สัพ์พํ ปหาย คมนียํ. "อูโน โลโก อติต์โต ตัณ์หาทาโสติ ภวํ รัฏ์ฐปาโล อาห, อิมัส์ส ปน โภ รัฏ์ฐปาล ภาสิตัส์ส กถํ อัต์โถ ทัฏ์ฐัพ์โพติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช "ผีตํ กุรุํ อัช์ฌาวสสีติ. เอวํ โภ รัฏ์ฐปาล ผีตํ กุรุํ อัช์ฌาวสามีติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช "อิธ เต ปุริโส อาคัจ์เฉย์ย ปุรัต์ถิมาย ทิสาย สัท์ธายิโก ปัจ์จยิโก, โส ตํ อุปสัง์กมิต์วา เอวํ วเทย์ย "ยัค์เฆ มหาราช ชาเนย์ยาสิ "อหํ อาคัจ์ฉามิ ปุรัต์ถิมาย ทิสาย, ตัต์ถัท์ทสํ มหัน์ตํ ชนปทํ อิท์ธัญ์เจว ผีตัญ์จ พหุชนํ อากิณ์ณมนุส์สํ, พหุ ตัต์ถ หัต์ถิกายา อัส์สกายา รถกายา ปัต์ติกา, พหุ ตัต์ถ ทัน์ตาชินํ, พหุ ตัต์ถ หิรัญ์ญสุวัณ์ณํ อกตัญ์เจว กตัญ์จ, พหุ ตัต์ถ อิต์ถิปริค์คโห, สัก์กา จ ตาวัต์ตเกน พลัต์เถน อภิวิชินิตุํ, อภิวิชิน มหาราชาติ. กิน์ติ นํ กเรย์ยาสีติ. ตัม์ปิ มยํ โภ รัฏ์ฐปาล อภิวิช์ชิย อัช์ฌาวเสย์ยามาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช "อิธ เต ปุริโส อาคัจ์เฉย์ย ปัจ์ฉิมาย ทิสาย อุต์ตราย ทิสาย. ทัก์ขิณาย ทิสาย ปรสมุท์ทโต สัท์ธายิโก ปัจ์จยิโก, โส ตํ อุปสัง์กมิต์วา เอวํ วเทย์ย "ยัค์เฆ มหาราช ชาเนย์ยาสิ "อหํ อาคัจ์ฉามิ ปรสมุท์ทโต, ตัต์ถัท์ทสํ มหัน์ตํ

ชนปทํ อิทฺธญฺเจว ผีตญฺจ พหุชนํ อากิณฺณมนุสฺสํ, พหุ ตตฺถ หตฺถิกายา อสฺสกายา รถกายา ปตฺติกา, พหุ ตตฺถ ทนฺตาชินํ, พหุ ตตฺถ หิรญฺญสุวณฺณํ อกตญฺเจว กตญฺจ, พหุ ตตฺถ อิตฺถิปริคฺคโห, สกฺกา จ ตาวตเกน พลตฺเถน อภิวิชินิตุํ. อภิวิชิน มหาราชาติ. กินฺติ นํ กเรยฺยาสีติ. ตมฺปิ มยํ โภ รฏฺฐปาล อภิวิชิย อชฺฌาวเสยฺยามาติ. อิทํ โข ตํ มหาราช เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน สนฺธาย ภาสิตํ "อูโน โลโก อติตฺโต ตณฺหาทาโส"ติ, ยมหํ ญตฺวา จ ทิสฺวา จ สุตฺวา จ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโตติ. อจฺฉริยํ โภ รฏฺฐปาล, อพฺภุตํ โภ รฏฺฐปาล. ยาว สุภาสิตญฺจิทํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน "อูโน โลโก อติตฺโต ตณฺหาทาโสติ. อูโน หิ โภ รฏฺฐปาล โลโก อติตฺโต ตณฺหาทาโสติ. อิทมโวจ อายสฺมา รฏฺฐปาโล. อิทํ วตฺวา อถาปรํ เอตทโวจ

ปสฺสามิ โลเก สธเน มนุสฺเส, ลทฺธาน วิตฺตํ น ททนฺติ โมหา.
ลุทฺธา ธนํ สนฺนิจยํ กโรนฺติ, ภิยฺโย จ กาเม อภิปตฺถยนฺติ.
ราชา ปสยฺห ปถวึ วิเชตฺวา สสาครนฺตํ มหิมาวสนฺโต
โอรํ สมุทฺทสฺส อติตฺตรูโป ปารํ สมุทฺทสฺสปิ ปตฺถเยถ.
ราชา จ อญฺเญ จ พหู มนุสฺสา อวีตตณฺหา มรณํ อุเปนฺติ.
อูนาว หุตฺวา น ชหนฺติ เทหํ กาเมหิ โลกมฺหิ นหตฺถิ ติตฺติ.
กนฺทนฺติ นํ ญาติ ปกีริย เกเส อโห วตาโน อมราติ จาหุ.

วัต์เถน นํ ปารุตํ นีหริต์วา จิตํ สมาทาย ตโต ฑหัน์ติ.
โส ฑัย์หติ สูเลหิ ตุช์ชมาโน, เอเกน วัต์เถน ปหาย โภเค
น มิย์ยมานัส์ส ภวัน์ติ ตาณา ญาตี จ มิต์ตา อถ วา สหายา.
ทายาทกา ตัส์ส ธนํ หรัน์ติ สัต์โต ปน คัจ์ฉติ เยน กัม์มํ
น มิย์ยมานํ ธนมัน์เวติ กิญ์จิ ปุต์ตา จ ทารา จ ธนัญ์จ รัฏ์ฐํ
น ทีฆมายุํ ลภเต ธเนน น จาปิ วิต์เตน ชรํ วิหัน์ติ.
อัป์ปกัญ์จิทํ ชีวิตมาหุ ธีรา อสัส์สตํ วิป์ปริณามธัม์มํ
อัฑ์ฒา ทลิท์ทา จ ผุสัน์ติ ผัส์สํ พาโล จ ธีโร จ ตเถว ผุฏ์โฐ
พาโล หิ พาล์ยาวธิโตว เสติ ธีโร จ น เวธติ ผัส์สผุฏ์โฐ.
ตัส์มา หิ ปัญ์ญา จ ธเนน เสย์โย ยาย โวสานํ อิธาธิคัจ์ฉติ.
อัโพ์ยสิตัต์ตา หิ ภวาภเวสุ ปาปานิ กัม์มานิ กโรน์ติ โมหา.
อุเปติ คัพ์ภัญ์จ ปรัญ์จ โลกํ สํสารมาปัช์ช ปรัม์ปราย.
ตัส์สัป์ปัญ์โญ อภิสัท์ธหัน์โต อุเปติ คัพ์ภัญ์จ ปรัญ์จ โลกํ.
โจโร ยถาสัน์ธิมุเข คหิโต สกัม์มุนา หัญ์ญติ ปาปธัม์โม
เอวํ ปชา เปจ์จ ปรัม์หิ โลเก สกัม์มุนา หัญ์ญัน์ติ ปาปธัม์มา
กามา หิ จิต์รา มธุรา มโนรมา วิรูปรูเปน มเถน์ติ จิต์ตํ
อาทีนวํ กามคุเณสุ ทิส์วา ตัส์มาหํ ปัพ์พชิโตม์หิ ราช.
ทุมัป์ผลา เอว ปตัน์ติ มาณวา ทหรา จ วุฑ์ฒา จ สรีรเภทา
เอตัม์ปิ ทิส์วา ปัพ์พชิโตม์หิ ราช อปัณ์ณกํ สามัญ์ญเมว เสย์โย ติ.

รัฏ์ฐปาลสุต์ตํ [illegible]

มัช๎ฌิมปัณ๎ณาสเก มฆเทวสุต๎ตํ

เอวัม๎ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา มิถิลายํ วิหรติ มฆเทวัม๎พวเน[๑] อถ โข ภควา อัญ๎ญตรัส๎มึ ปเทเส สิตํ ปาต๎วากาสิ. อถ โข อายัส๎มโต อานัน๎ทัส๎ส เอตทโหสิ “โก นุ โข เหตุ โก ปัจ๎จโย ภควโต สิตัส๎ส ปาตุกัม๎มาย, น อการเณน ตถาคตา สิตํ ปาตุกโรน๎ตีติ. อถ โข อายัส๎มา อานัน๎โท เอกังสํ จีวรํ กัต๎วา, เยน ภควา, เตนัญ๎ชลิม๎ปณาเมต๎วา ภควัน๎ตํ เอตทโวจ “โก นุ โข ภัน๎เต เหตุ โก ปัจ๎จโย ภควโต สิตัส๎ส ปาตุกัม๎มาย, น อการเณน ตถาคตา สิตํ ปาตุกโรน๎ตีติ. ภูตปุพ๎พํ อานัน๎ท อิมิส๎สาเยว มิถิลายํ ราชา อโหสิ มฆเทโว[๒] นาม ธัม๎มิโก ธัม๎มราชา ธัม๎เม ฐิโต มหาราชา ธัม๎มํ จรติ พ๎ราห๎มณคหปติเกสุ เนคเมสุ เจว ชานปเทสุ จ, อุโปสถัญ๎จ อุปวสติ จาตุท๎ทสึ ปัญ๎จทสึ อัฏ๎ฐมึจ ปัก๎ขัส๎ส. อถ โข อานัน๎ท ราชา มฆเทโว พหูนํ วัส๎สานํ พหูนํ วัส๎สสตานํ พหูนํ วัส๎สสหัส๎สานํ อัจ๎จเยน กัป๎ปกํ อามัน๎เตสิ “ยทา เม สัม๎ม กัป๎ปก ปัส๎เสย๎ยาสิ สิรัส๎มึ ปลิตานิ ชาตานิ, อถ เม อาโรเจย๎ยาสีติ. “เอวํ เทวาติ โข อานัน๎ท กัป๎ปโก รัญ๎โญ มฆเทวัส๎ส ปัจ๎จัส๎โสสิ. อัท๎ทสา โข อานัน๎ท กัป๎ปโก พหูนํ วัส๎สานํ พหูนํ

---

๑ สี. มฆาเทวัม๎พวเน. ๒ สี. มฆาเท[illegible].

วัสสสตานิ พหูนิ วัสสสหัสสานิ อัจจเยน รัญโญ มฆเทวัสส
สิรัสมิํ ปลิตานิ ชาตานิ. ทิสวาน ราชานํ มฆเทวํ เอตทโวจ
"ปาตุภูตา โข เทวัสส เทวทูตา ทิสสันติ สิรัสมิํ ปลิตานิ
ชาตานีติ. เตนหิ สัมม กัปปก ตานิ ปลิตานิ สาธุกํ สัณฑาเสน
อุทธริตวา มม อัญชลิสมิํ ปติฏฐาเปหีติ. "เอวํ เทวาติ โข
อานันท กัปปโก รัญโญ มฆเทวัสส ปฏิสสุตวา ตานิ ปลิตานิ
สาธุกํ สัณฑาเสน อุทธริตวา รัญโญ มฆเทวัสส อัญชลิสมิํ
ปติฏฐาเปสิ. อถ โข อานันท ราชา มฆเทโว กัปปกัสส คามวรํ
ทัตวา เชฏฐปุตตํ กุมารํ อามันตาเปตวา เอตทโวจ "ปาตุภูตา
โข เม ตาต กุมาร เทวทูตา ทิสสันติ สิรัสมิํ ปลิตานิ ชาตานิ.
ภุตตา โข ปน เม มานุสกา กามา, สมโย ทิพเพ กาเม
ปริเยสิตุํ. เอหิ ตวํ ตาต กุมาร อิมํ รัชชํ ปฏิปัชช. อหํ ปน
เกสมัสสุํ โอหาเรตวา กาสายานิ วัตถานิ อัจฉาเทตวา อคารัสมา
อนคาริยํ ปัพพชิสสามิ. เตนหิ ตาต กุมาร ยทา ตวํ ปัสเสยยาสิ
สิรัสมิํ ปลิตานิ ชาตานิ, อถ กัปปกัสส คามวรํ ทัตวา
เชฏฐปุตตํ กุมารํ สาธุกํ รัชเช สมนุสาสิตวา เกสมัสสุํ โอหาเรตวา
กาสายานิ วัตถานิ อัจฉาเทตวา อคารัสมา อนคาริยํ ปัพพเชยยาสิ.
เยน เม อิทํ กัลยาณํ วัตตํ นิหิตํ อนุปปวัตเตยยาสิ, มา โข เม
ตวํ อันติมปุริโส อโหสิ, ยัสมิํ โข ตาต กุมาร ปุริสยุเค

วัต์ตมาเน เอวรูปัส์ส กัล์ยาณัส์ส วัต์ตัส์ส สมุจ์เฉโท โหติ, โส เตสํ อัน์ติมปุริโส โหติ, ตน์ตาหํ ตาต กุมาร เอวํ วทามิ "เยน เม อิทํ กัล์ยาณํ วัต์ตํ นิหิตํ อนุป์ปวัต์เตย์ยาสิ, มา โข เม ต๎วํ อัน์ติมปุริโส อโหสีติ. อถ โข อานน์ท ราชา มฆเทโว กัป์ปกัส์ส คามวรํ ทัต์วา เชฏ์ฐปุต์ตํ กุมารํ สาธุกํ รัช์เช สมนุสาสิต์วา อิมัส์มึ เยว มฆเทวัม์พวเน เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิ. โส เมต์ตาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริต์วา วิหาสิ. ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุต์ถํ. อิติ อุท์ธมโธ ติริยํ สัพ์พธิ สัพ์พัต์ตตาย สัพ์พาวัน์ตํ โลกํ เมต์ตาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัค์คเตน อัป์ปมาเณน อเวเรน อัพ์ยาบัช์เฌน ผริต์วา วิหาสิ. กรุณาสหคเตน เจตสา ฯเปฯ มุทิตาสหคเตน เจตสา ฯเปฯ อุเปก์ขาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริต์วา วิหาสิ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุต์ถํ. อิติ อุท์ธมโธ ติริยํ สัพ์พธิ สัพ์พัต์ตตาย สัพ์พาวัน์ตํ โลกํ, อุเปก์ขาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัค์คเตน อัป์ปมาเณน อเวเรน อัพ์ยาบัช์เฌน ผริต์วา วิหาสิ. ราชา โข ปนานน์ท มฆเทโว จตุราสีติวัส์สสหัส์สานิ กุมารกีฬิกํ กีฬิ. จตุราสีติวัส์สสหัส์สานิ โอปรัช์ชํ กาเรสิ. จตุราสีติวัส์สสหัส์สานิ รัช์ชํ กาเรสิ. จตุราสีติวัส์สสหัส์สานิ อิมัส์มึ เยว มฆเทวัม์พวเน อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต พ๎รห์มจริยํ จริ. โส จัต์ตาโร พ๎รห์มวิหาเร

ภาเวย์ยา [illegible] เภตา ปรัม์มรณา [illegible]
โข ธม[illegible] รัญ์โญ มฆเทวัส์ส ปุต์โต พหูนํ [illegible]
วัส์สสตานํ พหูนํ [illegible] กัป์ปกํ [illegible]
"ยทา เม สัม์ม [illegible] ปลิตานิ ชาตานิ,
อถ เม อาโรเจย์ยาสีติ. "เอวํ เทวาติ โข อานัน์ท กัป์ปโก
รัญ์โญ มฆเทวัส์ส ปุต์ตัส์ส ปัจ์จัส์โสสิ. อัท์ทสา โข อานัน์ท
กัป์ปโก พหูนํ วัส์สานํ พหูนํ [illegible] พหูนํ วัส์สสหัส์สานํ
อัจ์จเยน รัญ์โญ มฆเทวัส์ส [illegible] ปลิตานิ ชาตานิ.
ทิส์วาน รัญ์โญ มฆเทวัส์ส [illegible] เอตทโวจ. "ปาตุภูตา โข
เทวัส์ส เทวทูตา [illegible] ปลิตานิ ชาตานีติ. เตนหิ
สัม์ม กัป์ปก ตานิ ปลิตานิ สาธุกํ สัณ์ฑาเสน อุท์ธริต์วา มม
อัญ์ชลิส์มึ ปติฏ์ฐาเปหีติ. "เอวํ เทวาติ โข อานัน์ท กัป์ปโก
รัญ์โญ มฆเทวัส์ส ปุต์ตัส์ส ปฏิส์สุต์วา ตานิ ปลิตานิ สาธุกํ
สัณ์ฑาเสน อุท์ธริต์วา รัญ์โญ [illegible] อัญ์ชลิส์มึ
ปติฏ์ฐาเปสิ. [illegible] รัญ์โญ [illegible] ปุต์โต
กัป์ปกัส์ส คามวรํ ทัต์วา เชฏ์ฐปุต์ตํ กุมารํ อามัน์ตาเปต์วา
เอตทโวจ "ปาตุภูตา โข เม ตาต กุมาร เทวทูตา ทิส์สัน์ติ,
สิรส์มึ ปลิตานิ ชาตานิ. ภุต์ตา โข ปน เม มานุสกา กามา,
สมโย ทิพ์เพ กาเม ปริเยสิตุํ. เอหิ ต์วํ ตาต กุมาร อิมํ รัช์ชํ
ปฏิปัช์ช. อหํ ปน เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ

อัจ๎ฉาเทต๎วา อคารัส๎มา อนคาริยํ ปัพ๎พชิส๎สามิ. เตนหิ ตาต กุมาร ยทา ต๎วัม๎ปิ ปัส๎เสย๎ยาสิ สิรัส๎มึ ปลิตานิ ชาตานิ, อถ กัป๎ปกัส๎ส คามวรํ ทัต๎วา เชฏ๎ฐปุต๎ตํ กุมารํ สาธุกํ รัช๎เช สมนุสาสิต๎วา เกสมัส๎สุํ โอหาเรต๎วา กาสายานิ วัต๎ถานิ อัจ๎ฉาเทต๎วา อคารัส๎มา อนคาริยํ ปัพ๎พเชย๎ยาสิ. เยน เม อิทํ กัล๎ยาณํ วัต๎ตํ นิหิตํ อนุป๎ปวัต๎เตย๎ยาสิ. มา โข เม ต๎วํ อัน๎ติมปุริโส อโหสิ. ยัส๎มึ โข ตาต กุมาร ปุริสยุเค วัต๎ตมาเน เอวรูปัส๎ส กัล๎ยาณัส๎ส วัต๎ตัส๎ส สมุจ๎เฉโท โหติ, โส เตสํ อัน๎ติมปุริโส โหติ. ตัน๎ตาหํ ตาต กุมาร เอวํ วทามิ "เยน เม อิทํ กัล๎ยาณํ วัต๎ตํ นิหิตํ อนุป๎ปวัต๎เตย๎ยาสิ, มา โข เม ต๎วํ อัน๎ติมปุริโส อโหสีติ. อถ โข อานัน๎ท รัญ๎โญ มฆเทวัส๎ส ปุต๎โต กัป๎ปกัส๎ส คามวรํ ทัต๎วา เชฏ๎ฐปุต๎ตํ กุมารํ สาธุกํ รัช๎เช สมนุสาสิต๎วา อิมัส๎มึ เยว มฆเทวัม๎พวเน เกสมัส๎สุํ โอหาเรต๎วา กาสายานิ วัต๎ถานิ อัจ๎ฉาเทต๎วา อคารัส๎มา อนคาริยํ ปัพ๎พชิ. โส เมต๎ตาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริต๎วา วิหาสิ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุต๎ถํ. อิติ อุท๎ธมโธ ติริยํ สัพ๎พธิ สัพ๎พัต๎ตตาย สัพ๎พาวัน๎ตํ โลกํ, เมต๎ตาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัค๎คเตน อัป๎ปมาเณน อเวเรน อัพ๎ยาปัช๎เฌน ผริต๎วา วิหาสิ. กรุณาสหคเตน เจตสา ฯ เป ฯ มุทิตาสหคเตน เจตสา ฯ เป ฯ อุเปก๎ขาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริต๎วา วิหาสิ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุต๎ถํ. อิติ อุท๎ธมโธ

ติริยํ สัพ๎พธิ สัพ๎พัต๎ตตาย สัพ๎พาวัน๎ตํ โลกํ, อุเปก๎ขาสหคเตน
เจตสา วิปุเลน มหัค๎คเตน อัป๎ปมาเณน อเวเรน อัพ๎ยาปัช๎เฌน
ผริต๎วา วิหาสิ. รัญ๎โญ โข ปนานัน๎ท มฆเทวัส๎ส ปุต๎โต
จตุราสีติวัส๎สสหัส๎สานิ กุมารกีฬิกํ กีฬิ. จตุราสีติวัส๎สสหัส๎สานิ
อุปรัช๎ชํ กาเรสิ. จตุราสีติวัส๎สสหัส๎สานิ รัช๎ชํ กาเรสิ.
จตุราสีติวัส๎สสหัส๎สานิ อิมัส๎มึ เยว มฆเทวัม๎พวเน อคารัส๎มา
อนคาริยํ ปัพ๎พชิโต พ๎รห๎มจริยํ จริ. โส จัต๎ตาโร พ๎รห๎มวิหาเร
ภาเวต๎วา กายัส๎ส เภทา ปรัม๎มรณา พ๎รห๎มโลกุปโค อโหสิ.
รัญ๎โญ โข ปนานัน๎ท มฆเทวัส๎ส ปุต๎ตปปุต๎ตกา ตัส๎ส ปรํปรา
จตุราสีติรัช๎ชสหัส๎สานิ อิมัส๎มึ เยว มฆเทวัม๎พวเน เกสมัส๎สุํ โอหาเรต๎วา
กาสายานิ วัต๎ถานิ อัจ๎ฉาเทต๎วา อคารัส๎มา อนคาริยํ ปัพ๎พชึสุ.
เต เมต๎ตาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริต๎วา วิหรึสุ, ตถา ทุติยํ, ตถา
ตติยํ, ตถา จตุต๎ถํ อิติ อุท๎ธมโธ ติริยํ สัพ๎พธิ สัพ๎พัต๎ตตาย
สัพ๎พาวัน๎ตํ โลกํ. เมต๎ตาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัค๎คเตน
อัป๎ปมาเณน อเวเรน. อัพ๎ยาปัช๎เฌน ผริต๎วา วิหรึสุ. กรุณาสหคเตน
เจตสา. มุทิตาสหคเตน เจตสา อุเปก๎ขาสหคเตน เจตสา. เอกํ ทิสํ
ผริต๎วา วิหรึสุ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุต๎ถํ. อิติ
อุท๎ธมโธ ติริยํ สัพ๎พธิ สัพ๎พัต๎ตตาย สัพ๎พาวัน๎ตํ โลกํ,
อุเปก๎ขาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัค๎คเตน อัป๎ปมาเณน อเวเรน
อัพ๎ยาปัช๎เฌน ผริต๎วา วิหรึสุ. จตุราสีติวัส๎สสหัส๎สานิ กุมารกีฬิกํ

ฬิํสุ. จตุราสีติวัสสสหัสสานิ อุปรัชชํ กาเรสุํ. จตุราสีติวัสสสหัสสานิ
รัชชํ. กาเรสุํ. จตุราสีติวัสสสหัสสานิ อิมัสมิํ เยว มฆเทวัมพวเน
อคารัสมา อนคาริยํ ปัพพชิตา พรัหมจริยํ จรีสุ. เต จัตตาโร
พรัหมวิหาเร ภาเวตวา กายัสส เภทา ปรัมมรณา พรัหมโลกูปคา
อเหสุํ. นิมิ เตสํ ราชา ปัจฉิมโก อโหสิ ธัมมิโก ธัมมราชา
ธัมเม ฐิโต มหาราชา ธัมมํ จรติ พราหมณคหปติเกสุ เนคเมสุเจว
ชานปเทสุ จ, อุโปสถัญจ อุปวสติ จาตุททสิํ ปัญจทสิํ อัฏฐมิํ
จ ปักขัสส.

ภูตปุพพํ อานันท เทวานํ ตาวติํสานํ สุธัมมายํ สภายํ
สันนิสินนานํ สันนิปติตานํ อยมันตรากถา อุทปาทิ "ลาภา วต
โภ วิเทหานํ สุลัทธํ วต โภ วิเทหานํ, เยสํ นิมิ ราชา ธัมมิโก
ธัมมราชา ธัมเม ฐิโต มหาราชา ธัมมํ จรติ พราหมณคหปติเกสุ
เนคเมสุเจว ชานปเทสุ จ อุโปสถัญจ อุปวสติ จาตุททสิํ ปัญจทสิํ
อัฏฐมิํ จ ปักขัสสาติ. อถ โข อานันท สักโก เทวานมินโท
เทเว ตาวติํเส อามันเตสิ "อิจเฉยยาถ โน ตุมเห มาริสา
นิมิราชานํ ทัฏฐุนติ. อิจฉาม มยํ มาริส นิมิราชานํ ทัฏฐุนติ.
เตน โข ปนานันท สมเย นิมิ ราชา ตทหุโปสเถ ปัณณรเส
สีสันหาโต อุโปสถิโก อุปริ ปาสาทวรคโต นิสินโน โหติ. อถ
โข อานันท สักโก เทวานมินโท เสยยถาปิ นาม พลวา ปุริโส
สัมมิญชิตํ วา พาหํ ปสาเรยย, ปสาริตํ วา พาหํ สัมมิญเชยย,

เอวเมว เทเวสุ ตาวตึเสสุ อัน์ตรหิโต นิมิส์ส รัญ์โญ สัม์มุเข ปาตุรโหสิ. อถ โข อานัน์ท สัก์โก เทวานมิน์โท นิมึ ราชานํ เอตทโวจ. "ลาภา เต มหาราช สุลัท์ธํ เต มหาราช เทวา มหาราช ตาวตึสา สุธัม์มายํ สภายํ กิต์ตยมานรูปา สัน์นิสิน์นา "ลาภา วต โภ วิเทหานํ สุลัท์ธํ วต โภ วิเทหานํ, เยสํ นิมิ ราชา ธัม์มิโก ธัม์มราชา ธัม์เม ฐิโต มหาราชา ธัม์มํ จรติ พ์ราห์มณคหปติเกสุ เนคเมสุ เจว ชานปเทสุ จ, อุโปสถัญ์จ อุปวสติ จาตุท์ทสึ ปัญ์จทสึ อัฏ์ฐมิญ์จ ปัก์ขัส์สาติ. เทวา เต มหาราช ตาวตึสา ทัส์สนกามา, ตัส์ส เต อหํ มหาราช สหัส์สยุต์ตํ อาชัญ์ญรถํ ปหิณิส์สามิ; อภิรูเหย์ยาสิ มหาราช ทิพ์พํ ยานํ อวิกัม์ปมาโนติ. อธิวาเสสิ โข อานัน์ท นิมิ ราชา ตุณ์หีภาเวน. อถ โข อานัน์ท สัก์โก เทวานมิน์โท นิมิส์ส รัญ์โญ อธิวาสนํ วิทิต์วา, เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สัม์มิญ์ชิตํ วา พาหํ ปสาเรย์ย, ปสาริตํ วา พาหํ สัม์มิญ์เชย์ย; เอวเมวํ นิมิส์ส รัญ์โญ สัม์มุเข อัน์ตรหิโต เทเวสุ ตาวตึเสสุ ปาตุรโหสิ. อถ โข อานัน์ท สัก์โก เทวานมิน์โท มาตลึ สังคาหกํ อามัน์เตสิ "เอหิ ต์วํ สัม์ม มาตลิ สหัส์สยุต์ตํ อาชัญ์ญรถํ โยเชต์วา นิมึ ราชานํ อุปสังกมิต์วา เอวํ วเทหิ "อยัน์เต มหาราช สหัส์สยุต์โต อาชัญ์ญรโถ สัก์เกน เทวานมิน์เทน เปสิโต, อภิรูเหย์ยาสิ มหาราช ทิพ์พํ ยานํ อวิกัม์ปมาโนติ. "เอวํ ภทัน์ตวาติ โข อานัน์ท

มาตลิ สังคาหโก สักกัสส เทวานมินทัสส ปฏิสสุตวา สหัสสยุตตํ อาชัญญรถํ โยเชตวา นิมึ ราชานํ อุปสังกมิตวา เอตทโวจ. "อยํ เต มหาราช สหัสสยุตโต อาชัญญรโถ สักเกน เทวานมินเทน เปสิโต. อาภิรุห มหาราช ทิพพํ ยานํ อวิกัมปมาโน; อปิจ มหาราช กตเมน ตํ เนมิ, เยน วา ปาปกัมมา ปาปกานํ กัมมานํ วิปากํ ปฏิสํเวเทนติ; เยน วา กัลยาณกัมมา กัลยาณกัมมานํ วิปากํ ปฏิสํเวเทนตีติ. อุภเยเนว มํ มาตลิ เนหีติ. สมฺปเวเสสิ[1] โข อานันท มาตลี สังคาหโก นิมึ ราชานํ สุธัมมายํ สภายํ.[2] อททสา โข อานันท สักโก เทวานมินโท นิมึ ราชานํ ทูรโตว อาคัจฉันตํ, ทิสวา นิมึ ราชานํ เอตทโวจ "เอหิ โข มหาราช, สวาคตํ มหาราช. เทวา เต มหาราช ตาวตึสา สุธัมมายํ สภายํ กิตตยมานรูปา สันนิสินนา "ลาภา วต โภ วิเทหานํ สุลัทธํ วต โภ วิเทหานํ, เยสํ นิมิ ราชา ธัมมิโก ธัมมราชา ธัมเม ฐิโต มหาราชา ธัมมํ จรติ พราหมณคหปติเกสุ เนคเมสุเจว ชานปเทสุ จ, อุโปสถัญจ อุปวสติ จาตุททสึ ปัญจทสึ อัฏฐมึ จ ปักขัสสาติ. เทวา เต มหาราช ตาวตึสา ทัสสนกามา, อภิรม มหาราช เทเวสุ เทวานุภาเวนาติ. อลํ มาริส ตตเถว มํ มิถิลํ ปฏิเนตุ. ตถาหํ ธัมมํ จริสสามิ พราหมณคหปติเกสุ เนคเมสุเจว ชานปเทสุ จ, อุโปสถัญจ อุปวสิสสามิ จาตุททสึ ปัญจทสึ อัฏฐมึ จ ปักขัสสาติ.

---

[1] สี. สมฺปาเปสิ. [2] สี. สุธมฺมํ สภํ.

อถ โข อานัน์ท สัก์โก เทวานมิน์โท มาตลึ สังคาหกํ อามัน์เตสิ "เอหิ ตํ สัม์ม มาตลิ สหัส์สยุต์ตํ อาชัญ์ญรถํ โยเชต์วา นิมึ ราชานํ ตัต์เถว มิถิลํ ปฏิเนหีติ. "เอวํ ภทัน์ตวาติ โข อานัน์ท มาตลี สังคาหโก สัก์กัส์ส เทวานมิน์ทัส์ส ปฏิส์สุต์วา สหัส์สยุต์ตํ อาชัญ์ญรถํ โยเชต์วา นิมึ ราชานํ ตัต์เถว มิถิลํ ปฏิเนสิ.

ตัต์ร สุทํ อานัน์ท มหาราชา ธัม์มํ จรติ พ์ราห์มณคหปติเกสุ เนคเมสุเจว ชานปเทสุ จ, อุโปสถัญ์จ อุปวสติ จาตุท์ทสึ ปัญ์จทสึ อัฏ์ฐมึ จ, ปัก์ขัส์สาติ. อถ โข อานัน์ท นิมิ ราชา พหูนํ วัส์สานํ พหูนํ วัส์สสตานํ พหูนํ วัส์สสหัส์สานํ อัจ์จเยน กัป์ปกํ อามัน์เตสิ "ยทา เม สัม์ม กัป์ปก ปัส์เสย์ยาสิ สิรัส์มึ ปลิตานิ ชาตานิ, อถ เม อาโรเจย์ยาสีติ. "เอวํ เทวาติ โข อานัน์ท กัป์ปโก นิมิส์ส รัญ์โญ ปัจ์จัส์โสสิ. อัท์ทสา โข อานัน์ท กัป์ปโก พหูนํ วัส์สานํ พหูนํ วัส์สสตานํ พหูนํ วัส์สสหัส์สานํ อัจ์จเยน นิมิส์ส รัญ์โญ สิรัส์มึ ปลิตานิ ชาตานิ, ทิส์วาน นิมึ ราชานํ เอตทโวจ "ปาตุภูตา โข เทวัส์ส เทวทูตา ทิส์สัน์ติ, สิรัส์มึ ปลิตานิ ชาตานีติ. เตนหิ สัม์ม กัป์ปก ตานิ ปลิตานิ สาธุกํ สัณ์ฑาเสน อุท์ธริต์วา มม อัญ์ชลิส์มึ ปติฏ์ฐาเปหิ. "เอวํ เทวาติ โข อานัน์ท กัป์ปโก นิมิส์ส รัญ์โญ ปฏิส์สุต์วา [illegible]

นิมิสฺส รญฺโญ อญฺชลิสฺมึ ปติฏฺฐาเปสิ. อถ โข อานนฺท ราชา กิกี ปกิสฺส คามวรํ ทตฺวา เชฏฺฐปุตฺตํ กุมารํ อามนฺตาเปตฺวา [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]ตานิ ชาตานิ. ภุตฺตา โข ปน เม มานุสกา กามา, สมโย ทิพฺเพ กาเม ปริเยสิตุํ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] รชฺชํ ปฏิปชฺช. อหํ ปน เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสามิ. เตนหิ กุมาร ยทา ตฺวมฺปิ ปสฺเสยฺยาสิ สิรสฺมึ ปลิตานิ ชาตานิ, อถ กิกี ปกิสฺส คามวรํ ทตฺวา เชฏฺฐปุตฺตํ กุมารํ สาธุกํ รชฺเช สมนุสาสิตฺวา เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพเชยฺยาสิ. เยน เม อิทํ กลฺยาณํ วตฺตํ นิหิตํ อนุปฺปวตฺเตยฺยาสิ, มา โข เม ตฺวํ อนฺติมปุริโส อโหสิ. ยสฺมึ โข ตาต กุมาร ปุริสยุเค วตฺตมาเน เอวรูปสฺส กลฺยาณสฺส วตฺตสฺส สมุจฺเฉโท โหติ, โส เตสํ อนฺติมปุริโส โหติ. ตนฺตาหํ ตาต กุมาร เอวํ วทามิ. "เยน เม อิทํ กลฺยาณํ วตฺตํ นิหิตํ อนุปฺปวตฺเตยฺยาสิ, มา โข เม ตฺวํ อนฺติมปุริโส อโหสีติ. อถ โข อานนฺท นิมิ ราชา กิกี ปกิสฺส คามวรํ ทตฺวา เชฏฺฐปุตฺตํ กุมารํ สาธุกํ รชฺเช สมนุสาสิตฺวา อิมสฺมึ เยว มฆเทวมฺพวเน เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคา[illegible] [illegible]. โส เมตฺตาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริตฺวา วิหาสิ. ตถา ทุติยํ, ตถา [illegible],

ตถา จตุตฺถํ. อิติ อุทฺธมโธ ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ,
เมตฺตาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน
อพฺยาปชฺเฌน ผริตฺวา วิหาสิ. กรุณาสหคเตน เจตสา. มุทิตาสหคเตน
เจตสา. อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริตฺวา วิหาสิ. ตถา
ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุตฺถํ. อิติ อุทฺธมโธ ติริยํ สพฺพธิ
สพฺพตฺตตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ, อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา วิปุเลน
มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเฌน ผริตฺวา วิหาสิ. นิมิ
โข ปนานนฺท ราชา จตุราสีติวสฺสสหสฺสานิ กุมารกีฬิกํ กีฬิ.
จตุราสีติวสฺสสหสฺสานิ อุปรชฺชํ กาเรสิ. จตุราสีติวสฺสสหสฺสานิ รชฺชํ
กาเรสิ. จตุราสีติวสฺสสหสฺสานิ อิมสฺมึ เยว มฆเทวอมฺพวเน อคารสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชิโต พฺรหฺมจริยํ จริ. โส จตฺตาโร พฺรหฺมวิหาเร
ภาเวตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา พฺรหฺมโลกูปโค อโหสิ.
นิมิสฺส โข ปนานนฺท รญฺโญ กฬารชนโก นาม ปุตฺโต อโหสิ.
โส น อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิ. โส ตํ กลฺยาณํ วตฺตํ
สมุจฺฉินฺทิ. โส เตสํ อนฺติมปุริโส อโหสิ. สิยา โข ปน เต
อานนฺท เอวมสฺส อญฺโญ นูน เตน สมเยน ราชา มฆเทโว
อโหสิ, เยน ตํ กลฺยาณํ วตฺตํ นิหิตนฺติ. น โข ปเนตํ อานนฺท
เอวํ ทฏฺฐพฺพํ. อหํ เตน สมเยน ราชา มฆเทโว อโหสึ. อหํ
ตํ กลฺยาณํ วตฺตํ นิหินึ, มยา ตํ กลฺยาณํ วตฺตํ นิหิตํ,
ปจฺฉิมา ชนตา อนุปฺปวตฺเตสิ. ตํ โข ปนานนฺท กลฺยาณํ วตฺตํ

น นิพฺพิทาย น วิราคาย น นิโรธาย น อุปสมาย น อภิญฺญาย น สมฺโพธาย น นิพฺพานาย สํวตฺตติ, ยาวเทว พฺรหฺมโลกูปปตฺติยา. อิทํ โข ปนานนฺท เอตรหิ มยา กลฺยาณํ วตฺตํ นิหิตํ เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ. กตมญฺจานนฺท เอตรหิ มยา กลฺยาณํ วตฺตํ นิหิตํ เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ? อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค เสยฺยถีทํ? สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปฺโป, สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว, สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ. อิทํ โข อานนฺท เอตรหิ มยา กลฺยาณํ วตฺตํ นิหิตํ เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ. ตํ โว อหํ อานนฺท เอวํ วทามิ. เยน เม อิทํ กลฺยาณํ วตฺตํ นิหิตํ อนุปฺปวตฺเตยฺยาถ, มา โข เม ตุมฺเห อนฺติมปุริสา อหุวตฺถ. ยสฺมึ โข อานนฺท ปุริสยุเค วตฺตมาเน เอวรูปสฺส กลฺยาณสฺส วตฺตสฺส สมุจฺเฉโท โหติ. โส เตสํ อนฺติมปุริโส โหติ. ตํ โว อหํ อานนฺท เอวํ วทามิ "เยน เม อิทํ กลฺยาณํ วตฺตํ นิหิตํ อนุปฺปวตฺเตยฺยาถ, มา โข เม ตุมฺเห อนฺติมปุริสา อหุวตฺถาติ. อิทมโวจ ภควา. อตฺตมโน อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทีติ.

มฆเทวสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก มธุรสุต์ตํ.

เอวํ เม สุตํ. เอกํ สมยํ อายัส์มา มหากัจ์จาโน มธุราย วิหรติ คุน์ธาวเน. อัส์โสสิ โข ราชา มธุโร อวัน์ติปุต์โต "สมโณ ขลุ โภ กัจ์จาโน มธุราย วิหรติ คุน์ธาวเน. ตํ โข ปน ภวัน์ตํ กัจ์จานํ เอวํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต "ปัณ์ฑิโต วิยัต์โต เมธาวี พหุส์สุโต จิต์ตกถี กัล์ยาณปฏิภาโณ วุท์โฒ เจว อรหา จ. สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทัส์สนํ โหตีติ. อถ โข ราชา มธุโร อวัน์ติปุต์โต ภัท์ราณิ ภัท์ราณิ ยานานิ โยชาเปต์วา ภัท์รํ ยานํ อภิรุหิต์วา ภัท์เรหิ ภัท์เรหิ ยาเนหิ มธุราย นิย์ยาสิ มหัจ์จราชานุภาเวน อายัส์มัน์ตํ มหากัจ์จานํ ทัส์สนาย. ยาวติกา ยานัส์ส ภูมิ, ยาเนน คัน์ต์วา ยานา ปัจ์โจโรหิต์วา ปัต์ติโกว. เยนายัส์มา มหากัจ์จาโน เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มตา มหากัจ์จาเนน สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข ราชา มธุโร อวัน์ติปุต์โต อายัส์มัน์ตํ มหากัจ์จานํ เอตทโวจ "พ์ราห์มณา โภ กัจ์จาน เอวมาหํสุ "พ์ราห์มณาว เสฏ์โฐ วัณ์โณ, หีโน อัญ์โญ วัณ์โณ, พ์ราห์มณาว สุก์โก วัณ์โณ, กัณ์โห อัญ์โญ วัณ์โณ, พ์ราห์มณาว สุช์ฌัน์ติ, โน อพ์ราห์มณา; พ์ราห์มณาว พ์รห์มุโน ปุต์ตา โอรสา มุขโต ชาตา พ์รห์มชา

พ์รห์มนิม์มิตา พ์รห์มทายาทาติ; อิทํ[1] ภวํ กัจ์จาโน กิมัก์ขายีติ.[2] โฆโสเยว โข เอโส มหาราช โลกัส์มึ "พ์ราห์มณาว เสฏ์โฐ วัณ์โณ, หีโน อัญ์โญ วัณ์โณ, พ์ราห์มณาว สุก์โก วัณ์โณ, กัโณ์ห อัญ์โญ วัณ์โณ, พ์ราห์มณาว สุช์ฌัน์ติ, โน พ์ราห์มณา; พ์ราห์มณาว พ์รห์มุโน ปุต์ตา โอรสา มุขโต ชาตา พ์รห์มชา พ์รห์มนิม์มิตา พ์รห์มทายาทาติ. อิมินาปิ[3] โข เอตํ มหาราช ปริยาเยน เวทิตัพ์พํ, ยถา โฆโส เยเวโส โลกัส์มึ "พ์ราห์มณาว เสฏ์โฐ วัณ์โณ, หีโน อัญ์โญ วัณ์โณ, ฯเปฯ พ์รห์มทายาทาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช "ขัต์ติยัส์ส เจปิ อิช์เฌย์ย ธเนน วา ธัญ์เญน วา รชเตน วา ชาตรูเปน วา, ขัต์ติโยปิส์สาส์ส ปุพ์พุฏ์ฐายี ปัจ์ฉานิปาตี กิงการปฏิส์สาวี มนาปจารี ปิยวาที. พ์ราห์มโณปิส์สาส์ส. เวส์โสปิส์สาส์ส. สุท์โทปิส์สาส์ส ปุพ์พุฏ์ฐายี ปัจ์ฉานิปาตี กิงการปฏิส์สาวี มนาปจารี ปิยวาทีติ. ขัต์ติยัส์ส เจปิ โภ กัจ์จาน อิช์เฌย์ย ธเนน วา ธัญ์เญน วา รชเตน วา ชาตรูเปน วา, ขัต์ติโยปิส์สาส์ส ปุพ์พุฏ์ฐายี ปัจ์ฉานิปาตี กิงการปฏิส์สาวี มนาปจารี ปิยวาที. พ์ราห์มโณปิส์สาส์ส. เวส์โสปิส์สาส์ส. สุท์โทปิส์สาส์ส ปุพ์พุฏ์ฐายี ปัจ์ฉานิปาตี กิงการปฏิส์สาวี มนาปจารี ปิยวาทีติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช "พ์ราห์มณัส์ส เจปิ อิช์เฌย์ย ธเนน วา ธัญ์เญน วา รชเตน วา ชาตรูเปน วา,

---

[1] สี. อิติ. [2] สี. กิมาหาติ. [3] สี. ตทิมินาเปตํ.

[illegible] [illegible] [illegible] กิการปฏิสฺสาวี มนาปจารี ปิยวาที. เวสฺโสปิสฺสาสฺส. สุทฺโทปิสฺสาสฺส. ขตฺติโยปิสฺสาสฺส ปุพฺพุฏฺฐายี ปจฺฉานิปาตี กิการปฏิสฺสาวี มนาปจารี ปิยวาที. [illegible]ณสฺส เจปิ โภ กิญฺจาน อิชฺฌเยย ธเนน วา ธญฺเญน วา รชเตน วา ชาตรูเปน วา, พฺราหฺมโณปิสฺสาสฺส ปุพฺพุฏฺฐายี ปจฺฉานิปาตี กิการปฏิสฺสาวี มนาปจารี ปิยวาที. เวสฺโสปิสฺสาสฺส. สุทฺโทปิสฺสาสฺส. ขตฺติโยปิสฺสาสฺส ปุพฺพุฏฺฐายี ปจฺฉานิปาตี กิการปฏิสฺสาวี มนาปจารี ปิยวาทีติ. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช [illegible] เจปิ อิชฺฌเยย ธเนน วา ธญฺเญน วา รชเตน วา ชาตรูเปน วา, เวสฺโสปิสฺสาสฺส ปุพฺพุฏฺฐายี ปจฺฉานิปาตี กิการปฏิสฺสาวี มนาปจารี ปิยวาที. สุทฺโทปิสฺสาสฺส. ขตฺติโยปิสฺสาสฺส. พฺราหฺมโณปิสฺสาสฺส ปุพฺพุฏฺฐายี ปจฺฉานิปาตี กิการ[illegible] มนาปจารี ปิยวาทีติ. เวสฺสสฺส เจปิ โภ กิญฺจาน อิชฺฌเยย ธเนน วา ธญฺเญน วา รชเตน วา ชาตรูเปน วา, เวสฺโสปิสฺสาสฺส ปุพฺพุฏฺฐายี ปจฺฉานิปาตี กิการปฏิสฺสาวี มนาปจารี ปิยวาที. สุทฺโทปิสฺสาสฺส. ขตฺติโยปิสฺสาสฺส. พฺราหฺมโณปิสฺสาสฺส ปุพฺพุฏฺฐายี ปจฺฉานิปาตี กิการปฏิสฺสาวี มนาปจารี ปิยวาทีติ. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช [illegible] เจปิ อิชฺฌเยย ธเนน วา ธญฺเญน วา รชเตน วา ชาตรูเปน วา, สุทฺโทปิสฺสาสฺส ปุพฺพุฏฺฐายี ปจฺฉานิปาตี [illegible]ปฏิสฺสาวี มนาปจารี ปิยวาที. ขตฺติโยปิสฺสาสฺส พฺราหฺมโณปิสฺสาสฺส

เวส์โสปิส์สาส์ส ปุพ์พุฎ์ฐายี ปัจ์ฉานิปาตี กึการปฏิส์สาวี มนาปจารี ปิยวาทีติ. สุท์ทัส์ส เจปิ โภ กัจ์จาน อิช์เฌย์ย ธเนน วา ธัญ์เญน วา รชเตน วา ชาตรูเปน วา, สุท์โทปิส์สาส์ส ปุพ์พุฎ์ฐายี ปัจ์ฉานิปาตี กึการปฏิส์สาวี มนาปจารี ปิยวาที. ขัต์ติโยปิส์สาส์ส. พ์ราห์มโณปิส์สาส์ส. เวส์โสปิส์สาส์ส ปุพ์พุฎ์ฐายี ปัจ์ฉานิปาตี กึการปฏิส์สาวี มนาปจารี ปิยวาทีติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช "ยทิ เอวํ สัน์เต, อิเม จัต์ตาโร วัณ์ณา สมา โหน์ติ โน วา, กถํ วา เต เอต์ถ โหตีติ. อัท์ธา โข โภ กัจ์จาน เอวํ สัน์เต, อิเม จัต์ตาโร วัณ์ณา สมสมา โหน์ติ, นาหํ เอต์ถ กิญ์จิ นานากรณํ สมนุปัส์สามีติ. อิมินาปิ โข เอตํ มหาราช ปริยาเยน เวทิตัพ์พํ, ยถา โฆโส เยเวโส โลกัส์มึ "พ์ราห์มณาว เสฎ์โฐ วัณ์โณ, หีโน อัญ์โญ วัณ์โณ, ฯ เปฯ พ์รห์มทายาทาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช "อิธาส์ส ขัต์ติโย ปาณาติปาตี อทิน์นาทายี กาเมสุมิจ์ฉาจารี มุสาวาที ปิสุณวาโจ ผรุสวาโจ สัม์ผัป์ปลาปี อภิช์ฌาลุ พ์ยาปัน์นจิต์โต มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์เชย์ย โน วา, กถํ วา เต เอต์ถ โหตีติ. ขัต์ติโยปิ หิ โภ กัจ์จาน ปาณาติปาตี อทิน์นาทายี กาเมสุมิจ์ฉาจารี มุสาวาที ปิสุณวาโจ ผรุสวาโจ สัม์ผัป์ปลาปี อภิช์ฌาลุ พ์ยาปัน์นจิต์โต มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ

นิรยํ อุปปัชเชยฺย, เอวํ เม เอตฺถ โหติ, เอวัญฺจ ปน เม เอตํ อรหตํ สุตนฺติ. สาธุ สาธุ มหาราช, สาธุ โข เต เอตํ มหาราช เอวํ โหติ, สาธุ จ ปน เต เอตํ อรหตํ สุตํ. ตํ กึ มัญฺญสิ มหาราช "อิธาสฺส พฺราหฺมโณ. อิธาสฺส เวสฺโส. อิธาสฺส สุทฺโท ปาณาติปาตี อทินฺนาทายี ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัชเชยฺย โน วา, กถํ วา เต เอตฺถ โหตีติ. สุทฺโทปิ หิ โภ กจฺจาน ปาณาติปาตี อทินฺนาทายี ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัชเชยฺย, เอวํ เม เอตฺถ โหติ, เอวัญฺจ ปน เม เอตํ อรหตํ สุตนฺติ. สาธุ สาธุ มหาราช, สาธุ โข เต เอตํ มหาราช เอวํ โหติ, สาธุ จ ปน เต เอตํ อรหตํ สุตํ. ตํ กึ มัญฺญสิ มหาราช "ยทิ เอวํ สนฺเต, อิเม จตฺตาโร วณฺณา สมสมา โหนฺติ โน วา, กถํ วา เต เอตฺถ โหตีติ. อทฺธา โข กจฺจาน เอวํ สนฺเต, อิเม จตฺตาโร วณฺณา สมสมา โหนฺติ. นาหํ เอตฺถ กิญฺจิ นานากรณํ สมนุปสฺสามีติ. อิมินาปิ โข เอตํ มหาราช ปริยาเยน เวทิตพฺพํ, ยถา โฆโส เยเวโส โลกสฺมึ "พฺราหฺมณาว เสฏฺโฐ วณฺโณ, หีโน อญฺโญ วณฺโณ ฯเปฯ พฺรหฺมทายาทาติ. ตํ กึ มัญฺญสิ มหาราช "อิธาสฺส ขตฺติโย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต กาเมสุมิจฺฉาจารา

ปฏิวิรโต มุสาวาทา ปฏิวิรโต ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต อนภิชฺฌาลุ อพฺยาปนฺนจิตฺโต สมฺมาทิฏฺฐิ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺเชยฺย โน วา, กถํ วา เต เอตฺถ โหตีติ. ขตฺติโยปิ หิ โภ กจฺจาน ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต มุสาวาทา ปฏิวิรโต ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต อนภิชฺฌาลุ อพฺยาปนฺนจิตฺโต สมฺมาทิฏฺฐิ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺเชยฺย, เอวํ เม เอตฺถ โหติ, เอวญฺจ ปน เม เอตํ อรหตํ สุตนฺติ. สาธุ สาธุ มหาราช, สาธุ โข เต เอตํ มหาราช เอวํ โหติ, สาธุ จ ปน เต เอตํ อรหตํ สุตํ. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช "อิธาสฺส พฺราหฺมโณ อิธาสฺส เวสฺโส. อิธาสฺส สุทฺโท ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺเชยฺย โน วา, กถํ วา เต เอตฺถ โหตีติ. สุทฺโทปิ หิ โภ กจฺจาน ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺเชยฺย, เอวํ เม เอตฺถ โหติ. เอวญฺจ ปน เม เอตํ อรหตํ สุตนฺติ. สาธุ สาธุ มหาราช, สาธุ โข เต เอตํ มหาราช เอวํ โหติ, สาธุ จ ปน เต เอตํ อรหตํ สุตํ. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช "ยทิ เอวํ สนฺเต, อิเม

จตฺตาโร วณฺณา สมสมา โหนฺติ โน วา, กถํ วา เต เอตฺถ โหติ. อทฺธา โข โภ กจฺจาน เอวํ สนฺเต, อิเม จตฺตาโร วณฺณา สมสมา โหนฺติ. นาหํ เอตฺถ กิญฺจิ นานากรณํ สมนุปสฺสามีติ. อิมินาปิ โข เอตํ มหาราช ปริยาเยน เวทิตพฺพํ, ยถา โฆโส เยเวโส โลกสฺมึ "พฺราหฺมณาว เสฏฺโฐ วณฺโณ ฯเปฯ พฺรหฺมทายาทาติ. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช "อิธ ขตฺติโย สนฺธึ วา ฉินฺเทยฺย, นิลฺโลปํ วา หเรยฺย, เอกาคาริกํ วา กเรยฺย, ปริปนฺเถ วา ติฏฺเฐยฺย, ปรทารํ วา คจฺเฉยฺย. ตญฺเจเต ปุริสา คเหตฺวา ทสฺเสยฺยุํ "อยํ เต เทว โจโร อาคุจารี, อิมสฺส ยํ อิจฺฉสิ ตํ ทณฺฑํ ปเณหีติ, กินฺติ นํ กเรยฺยาสีติ. ฆาเตยฺยาม วา โภ กจฺจาน ฌาเปยฺยาม[๑] วา ปพฺพาเชยฺยาม วา ยถาปจฺจยํ วา กเรยฺยาม. ตํ กิสฺส เหตุ? ยา หิสฺส โภ กจฺจาน ปุพฺเพ ขตฺติโยติ สมญฺญา, สาสฺส อนฺตรหิตา โจโร เตฺวว สงฺขํ คจฺฉตีติ. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช "อิธ พฺราหฺมโณ. อิธ เวสฺโส. อิธ สุทฺโท สนฺธึ วา ฉินฺเทยฺย, นิลฺโลปํ วา หเรยฺย, เอกาคาริกํ วา กเรยฺย, ปริปนฺเถ วา ติฏฺเฐยฺย, ปรทารํ วา คจฺเฉยฺย. ตญฺเจเต ปุริสา คเหตฺวา ทสฺเสยฺยุํ "อยํ เต เทว โจโร อาคุจารี, อิมสฺส ยํ อิจฺฉสิ ตํ ทณฺฑํ ปเณหีติ, กินฺติ นํ กเรยฺยาสีติ. ฆาเตยฺยาม วา โภ กจฺจาน ฌาเปยฺยาม วา ปพฺพาเชยฺยาม วา ยถาปจฺจยํ วา กเรยฺยาม. ตํ กิสฺส เหตุ? ยา หิสฺส โภ กจฺจาน

๑ สี. ชาเปยฺยาม.

ปุพ์เพ สุท์โทติ สมัญ์ญา. สาส์ส อัน์ตรหิตา โจโร เต์วว สํขํ คัจ์ฉตีติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช "ยทิ เอวํ สัน์เต, อิเม จัต์ตาโร วัณ์ณา สมสมา โหน์ติ โน วา, กถํ วา เต เอต์ถ โหตีติ. อัท์ธา โข โภ กัจ์จาน เอวํ สัน์เต, อิเม จัต์ตาโร วัณ์ณา สมสมา โหน์ติ. นาหํ เอต์ถ กิญ์จิ นานากรณํ สมนุปัส์สามีติ. อิมินาปิ โข เอตํ มหาราช ปริยาเยน เวทิตัพ์พํ, ยถา โฆโส เยเวโส โลกัส์มึ "พ์ราห์มณาว เสฏ์โฐ วัณ์โณ, หีโน อัญ์โญ วัณ์โณ, ฯเปฯ พ์รห์มทายาทาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช "อิธ ขัต์ติโย เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต อัส์ส, วิรโต ปาณาติปาตา วิรโต อทิน์นาทานา วิรโต มุสาวาทา เอกภัต์ติโก พ์รห์มจารี สีลวา กัล์ยาณธัม์โม, กิน์ติ นํ กเรย์ยาสีติ. อภิวาเทย์ยาม วา โภ กัจ์จาน ปัจ์จุฏ์เฐย์ยาม วา อาสเนน วา นิมัน์เตย์ยาม อภินิมัน์เตย์ยาม วา นํ จีวรปิณ์ฑปาตเสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขาเรหิ, ธัม์มิกํ วา อัส์ส รัก์ขาวรณคุต์ตึ สํวิทเหย์ยาม. ตํ กิส์ส เหตุ? ยา หิส์ส โภ กัจ์จาน ปุพ์เพ ขัต์ติโยติ สมัญ์ญา, สาส์ส อัน์ตรหิตา สมโณ เต์วว สํขํ คัจ์ฉตีติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช "อิธ พ์ราห์มโณ. อิธ เวส์โส. อิธ สุท์โท เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต อัส์ส, วิรโต ปาณาติปาตา วิรโต อทิน์นาทานา วิรโต มุสาวาทา เอกภัต์ติโก พ์รห์มจารี สีลวา

กัล์ยาณธัม์โม. กิน์ติ ส์ส กเรย์ยาสีติ. อภิวาเทย์ยาม วา โภ กัจ์จาน ปัจ์จุฏ์เฐย์ยาม วา อาสเนน วา นิมัน์เตย์ยาม อภินิมัน์เตย์ยาม วา นํ จีวรปิณ์ฑปาตเสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขาเรหิ, ธัม์มิกํ วา อัส์ส รัก์ขาวรณคุต์ตึ สํวิทเหย์ยาม. ตํ กิส์ส เหตุ? ยา หิส์ส โภ กัจ์จาน ปุพ์เพ สุท์โทติ สมัญ์ญา, สาส์ส อัน์ตรหิตา สมโณ เต์วว สํขํ คัจ์ฉตีติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช "ยทิ เอวํ สัน์เต, อิเม จัต์ตาโร วัณ์ณา สมสมา โหน์ติ โน วา, กถํ วา เต เอต์ถ โหตีติ. อัท์ธา โข โภ กัจ์จาน เอวํ สัน์เต, อิเม จัต์ตาโร วัณ์ณา สมสมา โหน์ติ. นาหํ เอต์ถ กิญ์จิ นานากรณํ สมนุปัส์สามีติ. อิมินา โข เอตํ มหาราช ปริยาเยน เวทิตัพ์พํ, ยถา โฆโส เยเวโส โลกัส์มึ "พ์ราห์มณาว เสฏ์โฐ วัณ์โณ, หีโน อัญ์โญ วัณ์โณ, พ์ราห์มณาว สุก์โก วัณ์โณ, กัณ์โห อัญ์โญ วัณ์โณ, พ์ราห์มณาว สุช์ฌัน์ติ, โน พ์ราห์มณา; พ์ราห์มณาว พ์รห์มุโน ปุต์ตา โอรสา มุขโต ชาตา พ์รห์มชา พ์รห์มนิม์มิตา พ์รห์มทายาทาติ. เอวํ วุต์เต ราชา มธุโร อวัน์ติปุต์โต อายัส์มัน์ตํ มหากัจ์จานํ เอตทโวจ "อภิก์กัน์ตํ โภ กัจ์จาน, อภิก์กัน์ตํ โภ กัจ์จาน. เสย์ยถาปิ กัจ์จาน นิกุช์ชิตํ วา อุก์กุช์เชย์ย, ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย, มูฬ์หัส์ส วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อัน์ธกาเร วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย "จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขัน์ตีติ; เอวเมวํ โภตา กัจ์จาเนน อเนกปริยาเยน ธัม์โม ปกาสิโต; เอสาหํ ภวัน์ตํ กัจ์จานํ สรณํ

คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ. อุปาสกํ มํ ภวํ กัจ์จาโน ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํคตัน์ติ. มา โข มํ ต์วํ มหาราช สรณํ อคมาสิ, ตเมตํ ต์วํ ภควัน์ตํ สรณํ คัจ์ฉ; ยมหํ สรณํ คโตติ. กหํ ปน โภ กัจ์จาน เอตรหิ โส ภควา วิหรติ อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธติ. ปรินิพ์พุโต โข มหาราช เอตรหิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธติ. สเจ หิ มยํ โภ กัจ์จาน สุเณย์ยาม ตํ ภควัน์ตํ ทสสุ โยชเนสุ, ทสปิ มยํ โยชนานิ คัจ์เฉย์ยาม ตํ ภควัน์ตํ ทัส์สนาย อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธํ. สเจ หิ มยํ โภ กัจ์จาน สุเณย์ยาม ตํ ภควัน์ตํ วีสติยา โยชเนสุ. ตึสาย โยชเนสุ. จัต์ตารีสาย โยชเนสุ. ปัญ์ญาสาย โยชเนสุ, ปัญ์ญาสัม์ปิ มยํ โยชนานิ คัจ์เฉย์ยาม ตํ ภควัน์ตํ ทัส์สนาย อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธํ. โยชนสเต เจปิ มยํ โภ กัจ์จาน สุเณย์ยาม ตํ ภควัน์ตํ, โยชนสตัม์ปิ มยํ คัจ์เฉย์ยาม ตํ ภควัน์ตํ ทัส์สนาย อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธํ. ยโต จ โข โภ กัจ์จาน ปรินิพ์พุโต โส ภควา, ปรินิพ์พุตัม์ปิ มยํ ภควัน์ตํ สรณํ คัจ์ฉาม ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ, อุปาสกํ มํ ภวํ กัจ์จาโน ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํคตัน์ติ.

มธุรสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ จตุต์ถํ

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก โพธิราชกุมารสุต์ตํ

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ภัค์เคสุ วิหรติ สุสุมารคิเร

เภสกฬาวเน มิคทาเย. เตน โข ปน สมเยน โพธิส์ส ราชกุมารัส์ส โกกนุโท[๑] นาม ปาสาโท อจิรการิโต โหติ อนัช์ฌาวุฏ์โฐ สมเณน วา พ๎ราห๎มเณน วา เกนจิ วา มนุส์สภูเตน. อถ โข โพธิ ราชกุมาโร สัญ์ชิกาปุต์ตํ มาณวํ อามัน์เตสิ "เอหิ ต๎วํ สัม์ม สัญ์ชิกาปุต์ต เยน ภควา เตนุปสัง์กม; อุปสัง์กมิต์วา มม วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วัน์ท, อัป์ปาพาธํ อัป์ปาตัง์กํ ลหุฏ์ฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจ์ฉ "โพธิ ภัน์เต ราชกุมาโร ภควโต ปาเท สิรสา วัน์ทติ, อัป์ปาพาธํ อัป์ปาตัง์กํ ลหุฏ์ฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจ์ฉตีติ; เอวัญ์จ วเทหิ "อธิวาเสตุ กิร ภัน์เต ภควา โพธิส์ส ราชกุมารัส์ส ส๎วาตนาย ภัต์ตํ สัท์ธึ ภิก์ขุสํเฆนาติ." "เอวํ โภติ โข สัญ์ชิกาปุต์โต มาณโว โพธิส์ส ราชกุมารัส์ส ปฏิส์สุต์วา, เยน ภควา เตนุปสัง์กมิ; อุปสัง์กมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สารานียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข สัญ์ชิกาปุต์โต มาณโว ภควัน์ตํ เอตทโวจ "โพธิ โภ โคตม ราชกุมาโร โภโต โคตมัส์ส ปาเท สิรสา วัน์ทติ, อัป์ปาพาธํ อัป์ปาตัง์กํ ลหุฏ์ฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจ์ฉติ; เอวัญ์จ ปน วเทติ "อธิวาเสตุ กิร ภวํ โคตโม โพธิส์ส ราชกุมารัส์ส ส๎วาตนาย ภัต์ตํ สัท์ธึ ภิก์ขุสํเฆนาติ. อธิวาเสสิ ภควา ตุณ์หีภาเวน. อถ โข สัญ์ชิกาปุต์โต มาณโว ภควโต อธิวาสนํ วิทิต์วา อุฏ์ฐายาสนา, เยน โพธิ ราชกุมาโร เตนุปสัง์กมิ; อุปสัง์กมิต์วา โพธึ

[๑] สี. โกกนโท

ราชกุมารํ เอตทโวจ "อโวจุม์หา โข มยํ โภโต วจเนน ตํ ภควัน์ตํ โคตมํ "โพธิ โภ โคตม ราชกุมาโร โภโต โคตมัส์ส ปาเท สิรสา วัน์ทติ, อัป์ปาพาธํ อัป์ปาตังกํ ลหุฏ์ฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจ์ฉติ, เอวัญ์จ วเทติ "อธิวาเสตุ กิร ภวํ โคตโม โพธิส์ส ราชกุมารัส์ส ส์วาตนาย ภัต์ตํ สัท์ธึ ภิก์ขุสํฆนาติ. อธิวุต์ถัญ์จ ปน สมเณน โคตเมนาติ. อถ โข โพธิ ราชกุมาโร ตัส์สา รัต์ติยา อัจ์จเยน นิเวสเน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปต์วา โกกนุทัญ์จ ปาสาทํ โอทาเตหิ ทุส์เสหิ สัน์ถราเปต์วา ยาว ปัจ์ฉิมโสปาณกเฬวรา สัญ์ชิกาปุต์ตํ มาณวํ อามัน์เตสิ "เอหิ ต์วํ สัม์ม สัญ์ชิกาปุต์ต, เยน ภควา เตนุปสังกม; อุปสังกมิต์วา ภควโต กาลํ อาโรเจหิ "กาโล ภัน์เต นิฏ์ฐิตํ ภัต์ตัน์ติ "เอวํ โภติ โข สัญ์ชิกาปุต์โต มาณโว โพธิส์ส ราชกุมารัส์ส ปฏิส์สุต์วา, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควโต กาลํ อาโรเจสิ "กาโล โภ โคตม นิฏ์ฐิตํ ภัต์ตัน์ติ. อถ โข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรํ อาทาย, เยน โพธิส์ส ราชกุมารัส์ส นิเวสนํ, เตนุปสังกมิ. เตน โข ปน สมเยน โพธิ ราชกุมาโร พหิท์วารโกฏ์ฐเก ฐิโต โหติ ภควัน์ตํ อาคมยมาโน. อัท์ทสา โข โพธิ ราชกุมาโร ภควัน์ตํ ทูรโตว อาคัจ์ฉัน์ตํ, ทิส์วาน ปัจ์จุค์คัน์ต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา, ปุรัก์ขิต์วา เยน โกกนุโท ปาสาโท เตนุปสังกมิ. อถ โข ภควา ปัจ์ฉิมํ โสปาณกเฬวรํ

นิส์สาย อัฏ์ฐาสิ. อถ โข โพธิ ราชกุมาโร ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อภิรูหตุ ภัน์เต ภควา ทุส์สานิ, อภิรูหตุ สุคโต ทุส์สานิ, ยํ มม อัส์ส ทีฆรัต์ตํ หิตาย สุขายาติ. เอวํ วุต์เต ภควา ตุณ์หี อโหสิ. ทุติยัม์ปิ โข โพธิ ราชกุมาโร ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อภิรูหตุ ภัน์เต ภควา ทุส์สานิ, อภิรูหตุ สุคโต ทุส์สานิ, ยํ มม อัส์ส ทีฆรัต์ตํ หิตาย สุขายาติ. เอวํ วุต์เต ภควา ตุณ์หี อโหสิ. ตติยัม์ปิ โข โพธิ ราชกุมาโร ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อภิรูหตุ ภัน์เต ภควา ทุส์สานิ, อภิรูหตุ สุคโต ทุส์สานิ, ยํ มม อัส์ส ทีฆรัต์ตํ หิตาย สุขายาติ. อถ โข ภควา อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ อปโลเกสิ. อถ โข อายัส์มา อานัน์โท โพธึ ราชกุมารํ เอตทโวจ "สํหรตุ ราชกุมาร ทุส์สานิ, น ภควา เจลปฏิกํ อัก์กมิส์สติ, ปัจ์ฉิมํ ชนตํ ตถาคโต อปโลเกตีติ. อถ โข โพธิ ราชกุมาโร ทุส์สานิ สํหราเปต์วา อุปริ โกกนุเท อาสนานิ ปัญ์ญาเปสิ. อถ โข ภควา โกกนุทํ ปาสาทํ อภิรุหิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ สัท์ธึ ภิก์ขุสํเฆน. อถ โข โพธิ ราชกุมาโร พุท์ธปมุขํ ภิก์ขุสํฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหัต์ถา สัน์ตัป์เปสิ สัม์ปวาเรสิ. อถ โข โพธิ ราชกุมาโร ภควัน์ตํ ภุต์ตาวึ โอนีตปัต์ตปาณึ อัญ์ญตรํ นีจํ อาสนํ คเหต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โพธิ ราชกุมาโร

ภควัน์ตํ เอตทโวจ " มัย์หํ โข ภัน์เต เอวํ โหติ " น โข สุเขน สุขํ อธิคัน์ตัพ์พํ. ทุก์เขน โข สุขํ อธิคัน์ตัพ์พัน์ติ. มัย์หัม์ปิ โข ราชกุมาร ปุพ์เพว สัม์โพธา อนภิสัม์พุท์ธัส์ส โพธิสัต์ตัส์เสว สโต เอตทโหสิ " น โข สุเขน สุขํ อธิคัน์ตัพ์พํ, ทุก์เขน โข สุขํ อธิคัน์ตัพ์พัน์ติ. โส โข อหํ ราชกุมาร อปเรน สมเยน ทหโรว สมาโน สุสุกาฬเกโส ภัท์เรน โยพ์พเนน สมัน์นาคโต ปฐเมน วยสา, อกามกานํ มาตาปิตูนํ อัส์สุมุขานํ โรทัน์ตานํ, เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชึ. โส เอวํ ปัพ์พชิโต สมาโน กึกุสลคเวสี อนุต์ตรํ สัน์ติวรปทํ ปริเยสมาโน, เยน อาฬาโร กาลาโม, เตนุปสังกมึ; อุปสังกมิต์วา อาฬารํ กาลามํ เอตทโวจํ " อิจ์ฉามหํ อาวุโส กาลาม อิมัส์มึ ธัม์มวินเย พ์รห์มจริยํ จริตุน์ติ. เอวํ วุต์เต ราชกุมาร อาฬาโร กาลาโม มํ เอตทโวจ " วิหรตายัส์มา ตาทิโส อยํ ธัม์โม, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส นจิรัส์เสว สกํ อาจริยกํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยาติ. โส โข อหํ ราชกุมาร นจิรัส์เสว ขิป์ปเมว ตํ ธัม์มํ ปริยาปุณึ. โส โข อหํ ราชกุมาร ตาวตเกเนว โอฏ์ฐปหตมัต์เตน ลปิตลาปนมัต์เตน ญาณวาทัญ์จ วทามิ เถรวาทัญ์จ, ชานามิ ปัส์สามีติ จ ปฏิชานามิ อหัญ์เจว อัญ์เญ จ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ " น โข อาฬาโร กาลาโม อิมํ ธัม์มํ เกวลํ

สัท์ธามัต์ตเกน สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรามีติ ปเวเทติ,๑ อัท์ธา อาฬาโร กาลาโม อิมํ ธัม์มํ ชานํ ปัส์สํ วิหรตีติ. อถ ข์วาหํ ราชกุมาร, เยน อาฬาโร กาลาโม, เตนุปสังกมึ; อุปสังกมิต์วา อาฬารํ กาลามํ เอตทโวจํ "กิต์ตาวตา โน อาวุโส กาลาม อิมํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช ปเวเทสีติ. เอวํ วุต์เต ราชกุมาร อาฬาโร กาลาโม อากิญ์จัญ์ญายตนํ ปเวเทสิ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "น โข อาฬารัส์เสว กาลามัส์ส อัต์ถิ สัท์ธา, มัย์หํปัต์ถิ สัท์ธา; น โข อาฬารัส์เสว กาลามัส์ส อัต์ถิ วิริยํ, มัย์หํปัต์ถิ วิริยํ; น โข อาฬารัส์เสว กาลามัส์ส อัต์ถิ สติ. สมาธิ. ปัญ์ญา, มัย์หํปัต์ถิ ปัญ์ญา; ยัน์นูนาหํ ยํ ธัม์มํ อาฬาโร กาลาโม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรามีติ ปเวเทติ, ตัส์ส ธัม์มัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย ปทเหย์ยัน์ติ. โส โข อหํ ราชกุมาร นจิรัส์เสว ขิป์ปเมว ตํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหาสึ. อถ ข์วาหํ ราชกุมาร, เยน อาฬาโร กาลาโม, เตนุปสังกมึ; อุปสังกมิต์วา อาฬารํ กาลามํ เอตทโวจํ "เอต์ตาวตา โน อาวุโส กาลาม อิมํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช ปเวเทสีติ. เอต์ตาวตา โข อหํ อาวุโส อิมํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช ปเวเทมีติ. อหัม์ปิ โข

๑ สี. ปเวเทสิ.

อาวุโส เอตฺตาวตา อิมํ ธมฺมํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรามีติ. ลาภา โน อาวุโส, สุลทฺธํ โน อาวุโส, เย มยํ อายสฺมนฺตํ ตาทิสํ สพฺรหฺมจารึ ปสฺสาม; อิติ ยาหํ ธมฺมํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช ปเวเทมิ, ตํ ตฺวํ ธมฺมํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ; ยํ ตฺวํ ธมฺมํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ, ตมหํ ธมฺมํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช ปเวเทมิ; อิติ ยาหํ ธมฺมํ ชานามิ, ตํ ตฺวํ ธมฺมํ ชานาสิ; ยํ ตฺวํ ธมฺมํ ชานาสิ, ตมหํ ธมฺมํ ชานามิ; อิติ ยาทิโส อหํ, ตาทิโส ตุวํ; ยาทิโส ตุวํ, ตาทิโส อหํ. เอหิทานิ อาวุโส อุโภ วสนฺตา อิมํ คณํ ปริหรามาติ. อิติ โข ราชกุมาร อาฬาโร กาลาโม อาจริโย เม สมาโน อนฺเตวาสึ มํ สมานํ อตฺตโน สมสมํ ฐเปสิ, อุฬาราย จ มํ ปูชาย ปูเชสิ.

ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "นายํ ธมฺโม นิพฺพิทาย น วิราคาย น นิโรธาย น อุปสมาย น อภิญฺญาย น สมฺโพธาย น นิพฺพานาย สํวตฺตติ, ยาวเทว อากิญฺจญฺญายตนูปปตฺติยาติ. โส โข อหํ ราชกุมาร ตํ ธมฺมํ อนลงฺกริตฺวา ตสฺมา ธมฺมา นิพฺพิชฺช ปกฺกามึ. โส โข อหํ ราชกุมาร กึกุสลคเวสี อนุตฺตรํ สนฺติวรปทํ ปริเยสมาโน, เยน อุทฺทโก รามปุตฺโต, เตนุปสงฺกมึ; อุปสงฺกมิตฺวา อุทฺทกํ รามปุตฺตํ เอตทโวจํ "อิจฺฉามหํ อาวุโส ราม อิมสฺมึ ธมฺมวินเย พฺรหฺมจริยํ จริตุนฺติ. เอวํ วุตฺเต ราชกุมาร

อุท์ทโก รามปุต์โต มํ เอตทโวจ "วิหรตายัส์มา ตาทิโส อยํ ธัม์โม, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส นจิรัส์เสว สกํ อาจริยกํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยาติ. โส โข อหํ ราชกุมาร นจิรัส์เสว ขิป์ปเมว ตํ ธัม์มํ ปริยาปุณึ. โส โข อหํ ราชกุมาร ตาวัต์ตเกเนว โอฏ์ฐปหตมัต์เตน ลปิตลาปนมัต์เตน ญาณวาทัญ์จ วทามิ เถรวาทัญ์จ, "ชานามิ ปัส์สามีติ จ ปฏิชานามิ อหัญ์เจว อัญ์โญ จ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "น โข ราโม อิมํ ธัม์มํ เกวลํ สัท์ธามัต์ตเกน สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรามีติ ปเวเทติ, อัท์ธา ราโม อิมํ ธัม์มํ ชานํ ปัส์สํ วิหรตีติ. อถ ข์วาหํ ราชกุมาร, เยน อุท์ทโก รามปุต์โต เตนุปสังกมึ; อุปสังกมิต์วา อุท์ทกํ รามปุต์ตํ เอตทโวจํ "กิต์ตาวตา โน อาวุโส ราม อิมํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช ปเวเทสีติ. เอวํ วุต์เต ราชกุมาร อุท์ทโก รามปุต์โต เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ ปเวเทสิ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "น โข รามัส์เสว อโหสิ สัท์ธา, มัย์หํปัต์ถิ สัท์ธา; น โข รามัส์เสว อโหสิ วิริยํ, ฯ เป ฯ สติ. สมาธิ. ปัญ์ญา, มัย์หํปัต์ถิ ปัญ์ญา. ยัน์นูนาหํ ยํ ธัม์มํ ราโม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรามีติ ปเวเทสิ. ตัส์ส ธัม์มัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย ปทเหย์ยัน์ติ. โส โข อหํ ราชกุมาร นจิรัส์เสว ขิป์ปเมว ตํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหาสึ.

อถ ขฺวาหํ ราชกุมาร เยน อุทฺทโก รามปุตฺโต, เตนุปสงฺกมึ; อุปสงฺกมิตฺวา อุทฺทกํ รามปุตฺตํ เอตทโวจํ "เอตฺตาวตา โน อาวุโส ราม อิมํ ธมฺมํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช ปเวเทสีติ. เอตฺตาวตา โข อหํ อาวุโส อิมํ ธมฺมํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช ปเวเทมีติ. อหมฺปิ โข อาวุโส เอตฺตาวตา อิมํ ธมฺมํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรามีติ. ลาภา โน อาวุโส, สุลทฺธํ โน อาวุโส, เย มยํ อายสฺมนฺตํ ตาทิสํ สพฺรหฺมจารึ ปสฺสาม. อิติ ยํ ธมฺมํ ราโม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช ปเวเทสิ, ตํ ตฺวํ ธมฺมํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ; ยํ ตฺวํ ธมฺมํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ, ตํ ธมฺมํ ราโม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช ปเวเทสิ; อิติ ยํ ธมฺมํ ราโม อภิญฺญาสิ, ตํ ตฺวํ ธมฺมํ ชานาสิ; ยํ ตฺวํ ธมฺมํ ชานาสิ, ตํ ธมฺมํ ราโม อภิญฺญาสิ; อิติ ยาทิโส ราโม อโหสิ, ตาทิโส ตุวํ; ยาทิโส ตุวํ, ตาทิโส ราโม อโหสิ. เอหิทานิ อาวุโส ตุวํ อิมํ คณํ ปริหราติ. อิติ โข ราชกุมาร อุทฺทโก รามปุตฺโต สพฺรหฺมจารี เม สมาโน อาจริยฏฺฐาเนว[๑] มํ ฐเปสิ, อุฬาราย จ มํ ปูชาย ปูเชสิ.

ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "นายํ ธมฺโม นิพฺพิทาย น วิราคาย น นิโรธาย น อุปสมาย น อภิญฺญาย น สมฺโพธาย

---

๑ สี. ฯ

น นิพ์พานาย สํวัต์ตติ, ยาวเทว เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนุปปัต์ติยาติ. โส โข อหํ ราชกุมาร ตํ ธัม์มํ อนลังกริต์วา ตัส์มา ธัม์มา นิพ์พิช์ช ปัก์กามึ. โส โข อหํ ราชกุมาร กึกุสลคเวสี อนุต์ตรํ สัน์ติวรปทํ ปริเยสมาโน มคเธสุ อนุปุพ์เพน จาริกํ จรมาโน, เยน อุรุเวฬา เสนานิคโม, ตทวสรึ. ตัต์ถัท์ทสํ รมณียํ ภูมิภาคํ ปาสาทิกัญ์จ วนสัณ์ฑํ นทิญ์จ สัน์ทัน์ตึ สีโตทกํ สุปติต์ถํ รมณียํ สมัน์ตา จ โคจรคามํ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "รมณีโย วต ภูมิภาโค ปาสาทิโก จ วนสัณ์โฑ, นที จ สัน์ทติ สีโตทกา สุปติต์ถา รมณียา, สมัน์ตา จ โคจรคาโม. อลํ วติทํ กุลปุต์ตัส์ส ปธานัต์ถิกัส์ส ปธานายาติ. โส โข อหํ ราชกุมาร ตัต์เถว นิสีทึ "อลมิทํ ปธานายาติ. อปิส์สุ มํ ราชกุมาร ติส์โส อุปมา ปฏิภํสุ อนัจ์ฉริยา ปุพ์เพ อส์สุตปุพ์พา. เสย์ยถาปิ ราชกุมาร อัล์ลํ กัฏ์ฐํ สเส์นหํ อุทเก นิก์ขิต์ตํ. อถ ปุริโส อาคัจ์เฉย์ย "อุต์ตรารณึ อาทาย อัค์คึ อภินิพ์พัต์เตส์สามิ, เตโช ปาตุกริส์สามีติ, ตํ กึ มัญ์ญสิ ราชกุมาร "อปินุ โส ปุริโส อมุํ อัล์ลํ กัฏ์ฐํ สเส์นหํ อุทเก นิก์ขิต์ตํ อุต์ตรารณึ อาทาย อภิมัน์ถัน์โต อัค์คึ อภินิพ์พัต์เตย์ย, เตโช ปาตุกเรย์ยาติ. โน เหตํ ภัน์เต. ตํ กิส์ส เหตุ? อทุญ์หิ ภัน์เต อัล์ลํ กัฏ์ฐํ สเส์นหํ ตัญ์จ ปน อุทเก นิก์ขิต์ตํ, ยาวเทว จ ปน โส ปุริโส

[illegible]

กิลมถสฺส วิฆาตสฺส ภาคี อสฺสาติ. เอวเมว โข ราชกุมาร, เยหิ เกจิ สมณา วา พฺราหฺมณา วา กาเยนเจว กาเมหิ อวูปกฏฺฐา วิหรนฺติ. โย จ เนสํ กาเมสุ กามจฺฉนฺโท กามเสฺนโห กามมุจฺฉา กามปิปาสา กามปริฬาโห, โส จ อชฺฌตฺตํ น สุปฺปหีโน โหติ น สุปฺปฏิปฺปสฺสทฺโธ. โอปกฺกมิกา เจปิ เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา ทุกฺขา ติปฺปา กฏุกา เวทนา เวทิยนฺติ, อภพฺพาว เต ญาณาย ทสฺสนาย อนุตฺตราย สมฺโพธาย. โน เจปิ เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา โอปกฺกมิกา ทุกฺขา ติปฺปา กฏุกา เวทนา เวทิยนฺติ, อภพฺพาว เต ญาณาย ทสฺสนาย อนุตฺตราย สมฺโพธาย. อยํ โข มํ ราชกุมาร ปฐมา อุปมา ปฏิภาสิ อนจฺฉริยา ปุพฺเพ อสุตปุพฺพา.

อปราปิ โข มํ ราชกุมาร ทุติยา อุปมา ปฏิภาสิ อนจฺฉริยา ปุพฺเพ อสุตปุพฺพา เสยฺยถาปิ ราชกุมาร อลฺลํ กฏฺฐํ สเสฺนหํ อารกา อุทกา ถเล นิกฺขิตฺตํ. อถ ปุริโส อาคจฺเฉยฺย "อุตฺตรารณึ อาทาย อคฺคึ อภินิพฺพตฺเตสฺสามิ, เตโช ปาตุกริสฺสามีติ" ตํ กึ มญฺญสิ ราชกุมาร "อปิ นุ โส ปุริโส อมุํ อลฺลํ กฏฺฐํ สเสฺนหํ อารกา อุทกา ถเล นิกฺขิตฺตํ อุตฺตรารณึ อาทาย อภิมนฺเถนฺโต อคฺคึ อภินิพฺพตฺเตยฺย. เตโช ปาตุกเรยฺยาติ. โนเหตํ ภนฺเต. ตํ กิสฺส เหตุ ? อทุญฺหิ ภนฺเต อลฺลํ กฏฺฐํ สเสฺนหํ กิญฺจาปิ อารกา อุทกา ถเล นิกฺขิตฺตํ ยาวเทว จ ปน โส ปุริโส กิลมถสฺส

วิมาตัสส ภาคี อัสสาติ. เอวเมว โข ราชกุมาร เยหิ เกิ
สมณา วา พ๎ราห๎มณา วา กาเยนเจว กาเมหิ วูปกัฏฐ
วิหรันติ. โย จ เนสํ กาเมสุ กามฉันโท กามเสนโห กามมุจฉา
กามปิปาสา กามปริฬาโห, โส จ อัชฌัตตํ น สุปหีโน โหติ น
สุปฏิปัสสัทโธ. โอปักกมิกา เจปิ เต โภนโต สมณพ๎ราห๎มณา
ทุกขา ติปปา กฏุกา เวทนา เวทิยันติ, อภัพพาว เต ญาณาย
ทัสสนาย อนุตตราย สัมโพธาย. โน เจปิ เต โภนโต
สมณพ๎ราห๎มณา โอปักกมิกา ทุกขา ติปปา กฏุกา เวทนา
เวทิยันติ, อภัพพาว เต ญาณาย ทัสสนาย อนุตตราย สัมโพธาย.
อยํ โข มํ ราชกุมาร ทุติยา อุปมา ปฏิภาสิ อนัจฉริยา ปุพเพ
อสุตปุพพา.

อปราปิ โข มํ ราชกุมาร ตติยา อุปมา ปฏิภาสิ อนัจฉริยา
ปุพเพ อสุตปุพพา. เสยยถาปิ ราชกุมาร สุกขํ กัฏฐํ โกฬาปํ
อารกา อุทกา ถเล นิกขิตตํ, อถ ปุริโส อาคัจเฉยย "อุตตรารณึ
อาทาย อัคคึ อภินิพพัตเตสสามิ, เตโช ปาตุกริสสามีติ. ตํ กึ
มัญญสิ ราชกุมาร "อปินุ โส ปุริโส อมุํ สุกขํ กัฏฐํ
โกฬาปํ อารกา อุทกา ถเล นิกขิตตํ อุตตรารณึ อาทาย
อภิมัตถันโต อัคคึ อภินิพพัตเตยย. เตโช ปาตุกเรยยาติ. เอวํ

ภนฺเต. ตํ กิสฺส เหตุ? อทุญฺหิ ภนฺเต สุกฺขํ กฏฺฐํ โกฬาปํ ตญฺจ ปน อารกา อุทกา ถเล นิกฺขิตฺตนฺติ. เอวเมว โข ราชกุมาร เยหิ เกจิ สมณา วา พฺราหฺมณา วา กาเยนเจว กาเมหิ วูปกฏฺฐา วิหรนฺติ. โย จ เนสํ กาเมสุ กามฉนฺโท กามเสฺนโห กามมุจฺฉา กามปิปาสา กามปริฬาโห, โส จ อชฺฌตฺตํ สุปหีโน โหติ. สุปฏิปฺปสฺสทฺโธ. โอปกฺกมิกา เจปิ เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา ทุกฺขา ติปฺปา กฏุกา เวทนา เวทิยนฺติ, ภพฺพาว เต ญาณาย ทสฺสนาย อนุตฺตราย สมฺโพธาย. โน เจปิ เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา โอปกฺกมิกา ทุกฺขา ติปฺปา กฏุกา เวทนา เวทิยนฺติ, ภพฺพาว เต ญาณาย ทสฺสนาย อนุตฺตราย สมฺโพธาย. อยํ โข มํ ราชกุมาร ตติยา อุปมา ปฏิภาสิ อนจฺฉริยา ปุพฺเพ อสุตปุพฺพา. อิมา โข มํ ราชกุมาร ติสฺโส อุปมา ปฏิภํสุ[๑] อนจฺฉริยา ปุพฺเพ อสุตปุพฺพา.

ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ ทนฺเตภิ ทนฺตมาธาย ชิวฺหาย ตาลุํ อาหจฺจ เจตสา จิตฺตํ อภินิคฺคณฺเหยฺยํ อภินิปฺปีเฬยฺยํ อภิสนฺตาเปยฺยนฺติ. โส โข อหํ ราชกุมาร ทนฺเตภิ ทนฺตมาธาย ชิวฺหาย ตาลุํ อาหจฺจ เจตสา จิตฺตํ อภินิคฺคณฺหามิ อภินิปฺปีเฬมิ อภิสนฺตาเปมิ. ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร ทนฺเตภิ ทนฺตมาธาย ชิวฺหาย ตาลุํ อาหจฺจ เจตสา จิตฺตํ อภินิคฺคณฺหโต

[๑] สี. ปฏิภาสุํ.

อภินิป์ปีฬิยโต อภิสัน์ตาปยโต กัจ์เฉหิ เสทา มุจ์จัน์ติ. เสย์ยถาปิ ราชกุมาร พลวา ปุริโส ทุพ์พลตรํ ปุริสํ สีเส วา คเหต์วา ขัน์เธ วา คเหต์วา อภินิค์คัณ์เหย์ย อภินิป์ปีเฬย์ย อภิสัน์ตาเปย์ย; เอวเมว โข เม ราชกุมาร ทัน์เตภิ ทัน์ตมาธาย ชิว์หาย ตาลุํ อาหัจ์จ เจตสา จิต์ตํ อภินิค์คัณ์หโต อภินิป์ปีฬิยโต อภิสัน์ตาปยโต กัจ์เฉหิ เสทา มุจ์จัน์ติ. อารัท์ธํ โข ปน เม ราชกุมาร วิริยํ โหติ อสัล์ลีนํ, อุปัฏ์ฐิตา สติ อปัม์มุฏ์ฐา,[๑] สารัท์โธ จ ปน เม กาโย โหติ อัป์ปฏิปัส์สัท์โธ, เตเนว ทุก์ขัป์ปธาเนน ปธานาภิตุน์นัส์ส สโต.

ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "ยัน์นูนาหํ อัป์ปาณกํ ฌานํ ฌาเยย์ยัน์ติ โส โข อหํ ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ อัส์สาสปัส์สาเส อุปรุน์ธึ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ อัส์สาสปัส์สาเสสุ อุปรุท์เธสุ กัณ์ณโสเตหิ วาตานํ นิก์ขัน์ตานํ อธิมัต์โต สัท์โท โหติ. เสย์ยถาปิ นาม กัม์มารคัค์คริยา[๒] ธมมานาย อธิมัต์โต สัท์โท โหติ; เอวเมว โข เม ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ อัส์สาสปัส์สาเสสุ อุปรุท์เธสุ กัณ์ณโสเตหิ วาตานํ นิก์ขัน์ตานํ อธิมัต์โต สัท์โท โหติ. อารัท์ธํ โข ปน เม ราชกุมาร วิริยํ โหติ อสัล์ลีนํ, อุปัฏ์ฐิตา สติ อปัม์มุฏ์ฐา, สารัท์โธ จ ปน เม กาโย โหติ อัป์ปฏิปัส์สัท์โธ เตเนว

๑ สี. อสัม์มุฏ์ฐา. ๒ สี. คัค์คาริยา.

ทุกฺขปฺปธาเนน ปธานาภิตุนฺนสฺส สโต.

ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ อปฺปาณกํ เยว ฌานํ ฌาเยยฺยนฺติ. โส โข อหํ ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ กณฺณโสตโต จ[*] อสฺสาสปสฺสาเส อุปรุนฺธึ. ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ กณฺณโสตโต จ อสฺสาสปสฺสาเสสุ อุปรุทฺเธสุ อธิมตฺตา วาตา มุทฺธานํ โอหนนฺติ. เสยฺยถาปิ ราชกุมาร พลวา ปุริโส ติเณฺหน สิขเรน มุทฺธานํ อภิมตฺเถยฺย; เอวเมว โข เม ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ กณฺณโสตโต จ อสฺสาสปสฺสาเสสุ อุปรุทฺเธสุ อธิมตฺตา วาตา มุทฺธานํ โอหนนฺติ. อารทฺธํ โข ปน เม ราชกุมาร วีริยํ โหติ อสลฺลีนํ, อุปฏฺฐิตา สติ อปมฺมุฏฺฐา, สารทฺโธ จ ปน เม กาโย โหติ อปฺปฏิปสฺสทฺโธ เตเนว ทุกฺขปฺปธาเนน ปธานาภิตุนฺนสฺส สโต.

ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ อปฺปาณกํ เยว ฌานํ ฌาเยยฺยนฺติ. โส โข อหํ ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ กณฺณโสตโต จ อสฺสาสปสฺสาเส อุปรุนฺธึ ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ กณฺณโสตโต จ อสฺสาสปสฺสาเสสุ อุปรุทฺเธสุ อธิมตฺตา สีเส สีสเวทนา โหนฺติ. เสยฺยถาปิ ราชกุมาร พลวา ปุริโส ทฬฺเหน วรตฺตกฺขณฺเฑน สีเส สีสเวฐนํ ทเทยฺย; เอวเมว โข เม ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ กณฺณโสตโต

---

[*] สี. กณฺณโต จ. เอวํ สพฺพตฺถ ญาตพฺพํ.

จ อสฺสาสปสฺสาเสสุ อุปรุทฺเธสุ อธิมตฺตา สีเส สีสเวทนา โหนฺติ. อารทฺธํ โข ปน เม ราชกุมาร วิริยํ โหติ อสลฺลีนํ, อุปฏฺฐิตา สติ อปมฺมุฏฺฐา. สารทฺโธ จ ปน เม กาโย โหติ อปฺปฏิปสฺสทฺโธ เตเนว ทุกฺขปฺปธาเนน ปธานาภิตุนฺนสฺส สโต.

ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ อปฺปานกํ เยว ฌานํ ฌาเยยฺยนฺติ. โส โข อหํ ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ กณฺณโสตโต จ อสฺสาสปสฺสาเส อุปรุนฺธึ. ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ กณฺณโสตโต จ อสฺสาสปสฺสาเสสุ อุปรุทฺเธสุ อธิมตฺตา วาตา กุจฺฉึ ปริกนฺตนฺติ. เสยฺยถาปิ ราชกุมาร ทกฺโข โคฆาตโก วา โคฆาตกนฺเตวาสี วา ติณฺเหน โควิกนฺตเนน กุจฺฉึ ปริกนฺเตยฺย; เอวเมว โข ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ กณฺณโสตโต จ อสฺสาสปสฺสาเสสุ อุปรุทฺเธสุ อธิมตฺตา วาตา กุจฺฉึ ปริกนฺตนฺติ. อารทฺธํ โข ปน เม ราชกุมาร วิริยํ โหติ อสลฺลีนํ อุปฏฺฐิตา สติ อปมฺมุฏฺฐา. สารทฺโธ จ ปน เม กาโย โหติ อปฺปฏิปสฺสทฺโธ เตเนว ทุกฺขปฺปธาเนน ปธานาภิตุนฺนสฺส สโต.

ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ อปฺปานกํ เยว ฌานํ ฌาเยยฺยนฺติ. โส โข อหํ ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ กณฺณโสตโต จ อสฺสาสปสฺสาเส อุปรุนฺธึ. ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ กณฺณโสตโต จ อสฺสาสปสฺสาเสสุ อุปรุทฺเธสุ อธิมตฺโต กายสฺมึ ฑาโห โหติ. เสยฺยถาปิ ราชกุมาร

เทฺว พลวนฺโต ปุริสา ทุพฺพลตรํ ปุริสํ นานาพาหาสุ คเหตฺวา องฺคารกาสุยา สนฺตาเปยฺยุํ สมฺปริตาเปยฺยุํ เอวเมว โข เม ราชกุมาร มุขโต จ นาสโต จ กณฺณโสตโต จ อสฺสาสปสฺสาเสสุ อุปรุทฺเธสุ อธิมตฺโต กายสฺมึ ฑาโห โหติ. อารทฺธํ โข ปน เม ราชกุมาร วิริยํ โหติ อสลฺลีนํ อุปฏฺฐิตา สติ อปมฺมุฏฺฐา. สารทฺโธ จ ปน เม กาโย โหติ อปฺปฏิปสฺสทฺโธ เตเนว ทุกฺขปฺปธาเนน ปธานาภิตุนฺนสฺส สโต.

อปิสฺสุ มํ ราชกุมาร เทวตา ทิสฺวา เอวมาหํสุ "กาลกโต สมโณ โคตโมติ. เอกจฺจา เทวตา เอวมาหํสุ "น กาลกโต สมโณ โคตโม, อปิจ กาลํ กโรตีติ. เอกจฺจา เทวตา เอวมาหํสุ "น กาลกโต สมโณ โคตโม นปิ กาลํ กโรติ. อรหํ สมโณ โคตโม วิหาโรเตฺวว โส อรหโต เอวรูโป โหตีติ.

ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ สพฺพโส อาหารูปจฺเฉทาย ปฏิปชฺเชยฺยนฺติ. อถ โข มํ ราชกุมาร ตา เทวตา อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ "มา โข ตฺวํ มาริส สพฺพโส อาหารูปจฺเฉทาย ปฏิปชฺชิ. สเจ โข ตฺวํ มาริส สพฺพโส อาหารูปจฺเฉทาย ปฏิปชฺชิสฺสสิ, ตสฺส เต มยํ ทิพฺพํ โอชํ โลมกูเปหิ อชฺโฌหาเรสฺสาม, ตาย ตฺวํ ยาเปสฺสสีติ. ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "อหํเจว โข ปน สพฺพโส อชฺชฺกํ ปฏิชาเนยฺยํ, อิมา จ โข เม เทวตา ทิพฺพํ โอชํ โลมกูเปหิ

อัช์โฌหเรย์ยุํ, ตาย จาหํ ยาเปย์ยํ, ตํ มม อัส์ส มุสาติ, โส โข อหํ ราชกุมาร ตา เทวตา ปัจ์จาจิก์ขามิ อลัน์ติ วทามิ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "ยัน์นูนาหํ โถกํ โถกํ อาหารํ อาหเรย์ยํ ปสตํ ปสตํ ยทิ วา มุค์คยูสํ ยทิ วา กุลัต์ถยูสํ ยทิ วา กฬายยูสํ* ยทิ วา หเรณุกยูสัน์ติ. โส โข อหํ ราชกุมาร โถกํ โถกํ อาหารํ อาหาเรสึ ปสตํ ปสตํ ยทิ วา มุค์คยูสํ ยทิ วา กุลัต์ถยูสํ ยทิ วา กฬายยูสํ ยทิ วา หเรณุกยูสัน์ติ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร โถกํ โถกํ อาหารํ อาหรยโต ปสตํ ปสตํ ยทิ วา มุค์คยูสํ ยทิ วา กุลัต์ถยูสํ ยทิ วา กฬายยูสํ ยทิ วา หเรณุกยูสํ. อธิมัต์ตํ กสิมานํ ปัต์โต กาโย โหติ. เสย์ยถาปิ นาม อสีติกปัพ์พานิ วา กาลปัพ์พานิ วา, เอวเมวัส์สุ เม อังคปัจ์จังคานิ ภวัน์ติ ตาเยวัป์ปาหารตาย. เสย์ยถาปิ นาม โอฏ์ฐปทํ; เอวเมวัส์สุ เม อานิสทํ โหติ ตาเยวัป์ปาหารตาย. เสย์ยถาปิ นาม วัฏ์ฏนาวฬี; เอวเมวัส์สุ เม ปิฏ์ฐิกัณ์ฏโก อุณ์ณตาวณโต โหติ ตาเยวัป์ปาหารตาย. เสย์ยถาปิ นาม ชัช์ชรสาลาย โคปาณสิโย โอลุค์ควิลุค์คา ภวัน์ติ. เอวเมวัส์สุ เม ผาสุฬิโย โอลุค์ควิลุค์คา ภวัน์ติ ตาเยวัป์ปาหารตาย. เสย์ยถาปิ นาม คัม์ภีเร อุทปาเน อุทกตารกา คัม์ภีรคตา โอก์ขายิกา ทิส์สัน์ติ. เอวเมวัส์สุ เม อัก์ขิกูเปสุ อัก์ขิตารกา คัม์ภีรคตา โอก์ขายิกา ทิส์สัน์ติ ตาเยวัป์ปาหารตาย. เสย์ยถาปิ นาม ติต์ตกาลาวุ

* สี. [illegible]

ขามกจฺฉินฺโน วาตาตเปน สํผุฏฺโฐ โหติ สมฺมิลาโต, เอวเมวสฺส เม สิสจฺฉวี สํผุฏฺฐา โหติ สมฺมิลาตา ตาเยวปฺปาหารตาย. โส โข อหํ ราชกุมาร อุทรจฺฉวึ ปริมสิสฺสามีติ ปิฏฺฐิกณฺฏกํ เยว ปริคฺคณฺหามิ ปิฏฺฐิกณฺฏกํ ปริมสิสฺสามีติ อุทรจฺฉวึ เยว ปริคฺคณฺหามิ. ยาวสฺสุ เม ราชกุมาร อุทรจฺฉวิ ปิฏฺฐิกณฺฏกํ อลฺลีนา โหติ ตาเยวปฺปาหารตาย, โส โข อหํ ราชกุมาร วจฺจํ วา มุตฺตํ วา กริสฺสามีติ ตตฺเถว อวกุชฺโช ปปตามิ ตาเยวปฺปาหารตาย. โส โข อหํ ราชกุมาร อิมเมว กายํ อสฺสาเสนฺโต ปาณินา คตฺตานิ อนุมชฺชามิ ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร ปาณินา คตฺตานิ อนุมชฺชโต ปูติมูลานิ โลมานิ กายสฺมา ปปตนฺติ ตาเยวปฺปาหารตาย. อปิสฺสุ มํ ราชกุมาร มนุสฺสา ทิสฺวา เอวมาหํสุ "กาโฬ สมโณ โคตโมติ. เอกจฺเจ มนุสฺสา เอวมาหํสุ "น กาโฬ สมโณ โคตโม, สาโม สมโณ โคตโมติ. เอกจฺเจ มนุสฺสา เอวมาหํสุ "น กาโฬ สมโณ โคตโม นาปิ สาโม, มงฺคุรจฺฉวี สมโณ โคตโมติ. ยาวสฺสุ เม ราชกุมาร ตาว ปริสุทฺโธ ฉวิวณฺโณ ปริโยทาโต อุปหโต โหติ ตาเยวปฺปาหารตาย. ตสฺส มยฺหํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "เย โข เกจิ อตีตมทฺธานํ สมณา วา พฺราหฺมณา วา โอปกฺกมิกา ทุกฺขา ติปฺปา กฏุกา เวทนา เวทยึสุ, เอตาวปรมํ นยิโต ภิยฺโย. เยปิ หิ เกจิ อนาคตมทฺธานํ สมณา วา พฺราหฺมณา วา โอปกฺกมิกา ทุกฺขา ติปฺปา กฏุกา เวทนา เวทยิสฺสนฺติ, เอตาวปรมํ

ผยิโต ภิย์โย. เยหิปิ หิ เกจิ เอตรหิ สมณา วา พ์ราห์มณา วา โอปัก์กมิกา ทุก์ขา ติป์ปา กฏุกา เวทนา เวทยัน์ติ, เอตาว ปรมํ นยิโต ภิย์โย. น โข ปนาหํ อิมาย กฏุกาย ทุก์กรการิกาย อธิคัจ์ฉามิ อุต์ตริมนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ สิยา นุ โข อัญ์โญ มัค์โค โพธิยาติ.

ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "อภิชานามิ โข ปนาหํ ปิตุ สัก์กัส์ส กัม์มัน์เต สีตาย ชัม์พุฉายาย นิสิน์โน วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ, สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหริตา สิยา นุ โข เอโส มัค์โค โพธิยาติ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร สตานุสาริวิญ์ญาณํ อโหสิ "เอเสว มัค์โค โพธิยาติ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "กิน์นุ โข อหํ ตัส์ส สุขัส์ส ภายามิ, ยัน์ตํ สุขํ อัญ์ญัต์เรว กาเมหิ อัญ์ญัต์ร อกุสเลหิ ธัม์เมหีติ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "น โข อหํ ตัส์ส สุขัส์ส ภายามิ, ยัน์ตํ สุขํ อัญ์ญัต์เรว กาเมหิ อัญ์ญัต์ร อกุสเลหิ ธัม์เมหีติ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ. "น โข ตํ สุกรํ สุขํ อธิคัน์ตุํ เอวํ อธิมัต์ตกสิมานํ ปัต์ตกาเยน. ยัน์นูนาหํ โอฬาริกํ อาหารํ อาหาเรย์ยํ โอทนํ กุม์มาสัน์ติ. โส โข อหํ ราชกุมาร โอฬาริกํ อาหารํ

อาหาเรสึ โอทนํ กุม์มาสํ. เตน โข ปน มํ[1] ราชกุมาร สมเยน ปัญ์จวัค์คิยา ภิก์ขู ปัจ์จุปัฏ์ฐิตา โหน์ติ "ยัน์โน สมโณ โคตโม ธัม์มํ อธิคมิส์สติ, ตํ โน อาโรเจส์สตีติ. ยโต โข อหํ ราชกุมาร โอฬาริกํ อาหารํ อาหาเรสึ โอทนํ กุม์มาสํ, อถ เม เต ปัญ์จวัค์คิยา ภิก์ขู นิพ์พิช์ช ปัก์กมึสุ "พาหุล์ลิโก สมโณ โคตโม ปธานวิพ์ภัน์โต อาวัต์โต พาหุล์ลายาติ."[2] โส โข อหํ ราชกุมาร โอฬาริกํ อาหารํ อาหาเรต์วา พลํ คเหต์วา วิวิจ์เจว กาเมหิ ฯ เป ฯ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหาสึ. วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยํ ฌานํ. ตติยํ ฌานํ. จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหาสึ. โส เอวํ สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต ปุพ์เพนิวาสานุส์สติญาณาย จิต์ตํ อภินิน์นาเมสึ. โส อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรามิ; เสย์ยถีทํ ? เอกัม์ปิ ชาตึ เท๎วปิ ชาติโย ฯ เป ฯ อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรามิ. อยํ โข เม ราชกุมาร รัต์ติยา ปฐเม ยาเม ปฐมา วิช์ชา อธิคตา, อวิช์ชา วิหตา วิช์ชา อุป์ปัน์นา, ตโม วิหโต อาโลโก อุป์ปัน์โน, ยถา ตํ อัป์ปมัต์ตัส์ส อาตาปิโน ปหิตัต์ตัส์ส วิหรโต.

โส เอวํ สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต สัต์ตานํ

---

๑ สี. เม. ๒ สี. พาหุล์ลาย.

จุตูปปาตญาณาย จิต์ตํ อภินิน์นาเมสึ. โส ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน สัต์เต ปัส์สามิ, จวมาเน อุปปัช์ชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณ์เณ ทุพ์พัณ์เณ สุคเต ทุค์คเต ฯ เป ฯ ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชานามิ. อยํ โข เม ราชกุมาร รัต์ติยา มัช์ฌิเม ยาเม ทุติยา วิช์ชา อธิคตา, อวิช์ชา วิหตา วิช์ชา อุป์ปัน์นา, ตโม วิหโต อาโลโก อุป์ปัน์โน, ยถา ตํ อัป์ปมัต์ตัส์ส อาตาปิโน ปหิตัต์ตัส์ส วิหรโต.

โส เอวํ สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต อาสวานํ ขยญาณาย จิต์ตํ อภินิน์นาเมสึ. โส "อิทํ ทุก์ขัน์ติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ. ฯ เป ฯ "อยํ ทุก์ขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ "อิเม อาสวาติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ. ฯ เป ฯ อยํ อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ. ตัส์ส เม เอวํ ชานโต เอวํ ปัส์สโต กามาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จิต์ถ, ภวาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จิต์ถ, อวิช์ชาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จิต์ถ; วิมุต์ตัส์มึ วิมุต์ตมิติ ญาณํ อโหสิ; ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ อัพ์ภัญ์ญาสึ. อยํ โข เม ราชกุมาร รัต์ติยา ปัจ์ฉิเม ยาเม ตติยา วิช์ชา อธิคตา. อวิช์ชา วิหตา วิช์ชา อุป์ปัน์นา, ตโม วิหโต อาโลโก อุป์ปัน์โน ยถา ตํ อัป์ปมัต์ตัส์ส อาตาปิโน ปหิตัต์ตัส์ส วิหรโต.

ตัสส มัยหํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "อธิคโต โข เม อยํ ธัมโม คัมภีโร ทุททโส ทุรนุโพโธ สันโต ปณีโต อตักกาวจโร นิปุโณ ปัณฑิตเวทนีโย. อาลยรามา โข ปนายํ ปชา อาลยรตา อาลยสัมมุทิตา. อาลยรามาย โข ปน ปชาย อาลยรตาย อาลยสัมมุทิตาย ทุททสํ อิทํ ฐานํ, ยทิทํ อิทัปปัจจยตา ปฏิจจสมุปปาโท. อิทัมปิ โข ฐานํ ทุททสํ, ยทิทํ สัพพสังขารสมโถ สัพพูปธิปฏินิสสัคโค ตัณหักขโย วิราโค นิโรโธ นิพพานํ. อหัญเจว โข ปน ธัมมํ เทเสยยํ, ปเร จ เม น อาชาเนยยุํ, โส มมัสส กิลมโถ สา มมัสส วิเหสาติ. อปิสสุ มํ ราชกุมาร อิมา อนัจฉริยา คาถา ปฏิภํสุ ปุพเพ อสุตปุพพา.

"กิจเฉน เม อธิคตํ หลันทานิ ปกาสิตุํ,
ราคโทสปเรเตหิ นายํ ธัมโม สุสัมพุโธ.
ปฏิโสตคามึ นิปุณํ คัมภีรํ ทุททสํ อณุํ
ราครัตตา น ทักขันติ ตโมขันเธน อาวุตาติ.

อิติหะ เม ราชกุมาร ปฏิสัญจิกขโต อัปโปสสุกกตาย จิตตํ นมติ; โน ธัมมเทสนาย. อถ โข ราชกุมาร พรัหมุโน สหัมปติสส มม เจตสา เจโตปริวิตักกมัญญาย เอตทโหสิ "นัสสติ วต โภ โลโก วินัสสติ วต โภ โลโก, ยัตร หิ นาม ตถาคตัสส อรหโต สัมมาสัมพุทธัสส อัปโปสสุกกตาย จิตตํ นมติ; โน ธัมมเทสนายาติ. อถ โข ราชกุมาร พรัหมา สหัมปติ, เสยยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สัมมิญชิตํ วา พาหํ ปสาเรยย,

ปสาริตํ วา พาหํ สัม์มิญ์เชย์ย; เอวเมวํ พ์รห์มโลเก อัน์ตรหิโต มม ปุรโต ปาตุรโหสิ. อถ โข ราชกุมาร พ์รห์มา สหัม์ปติ เอกํสํ อุต์ตราสังคํ กริต์วา เยนาหํ เตนัญ์ชลึ ปณาเมต์วา มํ เอตทโวจ “เทเสตุ ภัน์เต ภควา ธัม์มํ, เทเสตุ สุคโต ธัม์มํ. สัน์ติ สัต์ตา อัป์ปรชัก์ขชาติกา อัส์สวนตา ธัม์มัส์ส ปริหายัน์ติ, ภวิส์สัน์ติ ธัม์มัส์ส อัญ์ญาตาโรติ. อิทมโวจ ราชกุมาร พ์รห์มา สหัม์ปติ อิทํ วัต์วา อถาปรํ เอตทโวจ

“ ปาตุรโหสิ มคเธสุ ปุพ์เพ ธัม์โม อสุท์โธ สมเลหิ จิน์ติโต
อปาปุเรตํ อมตัส์ส ท์วารํ สุณัน์ตุ ธัม์มํ วิมเลนานุพุท์ธํ.
เสเล ยถา ปัพ์พตมุท์ธนิฏ์ฐิโต ยถาปิ ปัส์เส ชนตํ สมัน์ตโต,
ตถูปมํ ธัม์มมยํ สุเมธ ปาสาทมารุย์ห สมัน์ตจัก์ขุ
โสกาวติณ์ณํ ชนตํ อเปตโสโก อเวก์ขัส์สุ ชาติชราภิภูตํ.
อุฏ์เฐหิ วีร วิชิตสังคาม สัต์ถวาห อนณ วิจร โลเก
เทเสส์สุ ภควา ธัม์มํ อัญ์ญาตาโร ภวิส์สัน์ตีติ.

อถ ข์วาหํ ราชกุมาร พ์รห์มุโน จ อัช์เฌสนํ วิทิต์วา สัต์เตสุ จ การุญ์ญตํ ปฏิจ์จ พุท์ธจัก์ขุนา โลกํ โวโลเกสึ. อัท์ทสํ โข อหํ ราชกุมาร พุท์ธจัก์ขุนา โลกํ โวโลเกน์โต สัต์เต อัป์ปรชัก์เข มหารชัก์เข ติก์ขิน์ท์ริเย มุทิน์ท์ริเย ส์วากาเร ท์วากาเร สุวิญ์ญาปเย ทุวิญ์ญาปเย อัป์เปกัจ์เจ ปรโลกวัช์ชภยทัส์สาวิโน วิหรัน์เต. เสย์ยถาปิ นาม อุป์ปลินิยํ วา ปทุมินิยํ วา ปุณ์ฑรีกินิยํ

วา อัปเปกัจจานิ อุปปลานิ วา ปทุมานิ วา ปุณฑรีกานิ วา อุทเก ชาตานิ อุทเก สํวัฑฒานิ อุทกานุคคตานิ อันโต นิมุคคโปสีตานิ. อัปเปกัจจานิ อุปปลานิ วา ปทุมานิ วา ปุณฑรีกานิ วา อุทเก ชาตานิ อุทเก สํวัฑฒานิ สโมทกํ ฐิตานิ. อัปเปกัจจานิ อุปปลานิ วา ปทุมานิ วา ปุณฑรีกานิ วา อุทเก ชาตานิ อุทเก สํวัฑฒานิ อุทกา อัจจุคคัมม ติฏฐันติ อนุปลิตตานิ อุทเกน; เอวเมว โข อหํ ราชกุมาร พุทธจักขุนา โลกํ โวโลเกนโต อัททสํ สัตเต อัปปรชักเข มหารชักเข ติกขินทริเย มุทินทริเย สวาการे ทวาการे สุวิญญาปเย ทุวิญญาปเย อัปเปกัจเจ ปรโลกวัชชภยทัสสาวิโน วิหรันเต. อถ ขวาหํ ราชกุมาร พรหมานํ สหัมปตึ คาถาย ปัจจภาสึ.

อปารุตา เตสํ อมตัสส ทวารา เย โสตวันโต ปมุญจันตุ สัทธํ
วิหึสสัญญี ปคุณํ น ภาสึ ธัมมํ ปณีตํ มนุเชสุ พรหเมติ.

อถ โข ราชกุมาร พรหมา สหัมปติ "กตาวกาโส โขมหิ ภควตา ธัมมเทสนายาติ มํ อภิวาเทตวา ปทักขิณํ กัตวา ตัตเถว อันตรธายิ. ตัสส มัยหํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "กัสส นุ โข อหํ ปฐมํ ธัมมํ เทเสยยํ; โก อิมํ ธัมมํ ขิปปเมว อาชานิสสตีติ. ตัสส มัยหํ ราชกุมาร เอตทโหสิ "อยํ โข อาฬาโร กาลาโม ปัณฑิโต วิยัตโต เมธาวี ทีฆรัตตํ อัปปรชักขชาติโก, ยันนูนาหํ อาฬารัสส กาลามัสส ปฐมํ ธัมมํ เทเสยยํ; โส อิมํ ธัมมํ ขิปปเมว

อาชานิส์สตีติ. อถ โข มํ ราชกุมาร เทวตา อุปสัํกมิต์วา เอตทโวจ “สัต์ตาหํ กาลกโต ภัน์เต อาฬาโร กาลาโมติ. ญาณัญ์จ ปน เม ทัส์สนํ อุทปาทิ “สัต์ตาหํ กาลกโต อาฬาโร กาลาโมติ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ “มหาชานิโย โข อาฬาโร กาลาโม. สเจ หิ โส อิมํ ธัม์มํ สุเณย์ย, ขิป์ปเมว อาชาเนย์ยาติ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ “กัส์ส นุ โข อหํ ปฐมํ ธัม์มํ เทเสย์ยํ; โก อิมํ ธัม์มํ ขิป์ปเมว อาชานิส์สตีติ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ “อยํ โข อุท์ทโก รามปุต์โต ปัณ์ฑิโต วิยัต์โต เมธาวี ทีฆรัต์ตํ อัป์ปรชัก์ขชาติโก. ยัน์นูนาหํ อุท์ทกัส์ส รามปุต์ตัส์ส ปฐมํ ธัม์มํ เทเสย์ยํ, โส อิมํ ธัม์มํ ขิป์ปเมว อาชานิส์สตีติ. อถ โข มํ ราชกุมาร เทวตา อุปสัํกมิต์วา เอตทโวจ “อภิโทสกาลกโต ภัน์เต อุท์ทโก รามปุต์โตติ. ญาณัญ์จ ปน เม ทัส์สนํ อุทปาทิ “อภิโทสกาลกโต อุท์ทโก รามปุต์โตติ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ “มหาชานิโย โข อุท์ทโก รามปุต์โต. สเจ หิ โส อิมํ ธัม์มํ สุเณย์ย, ขิป์ปเมว อาชาเนย์ยาติ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ “กัส์ส นุ โข อหํ ปฐมํ ธัม์มํ เทเสย์ยํ, โก อิมํ ธัม์มํ ขิป์ปเมว อาชานิส์สตีติ. ตัส์ส มัย์หํ ราชกุมาร เอตทโหสิ “พหุการา โข เม ปัญ์จวัค์คิยา ภิก์ขู, เย มํ ปธานปหิตัต์ตํ อุปัฏ์ฐหึสุ. ยัน์นูนาหํ ปัญ์จวัค์คิยานํ ภิก์ขูนํ ปฐมํ ธัม์มํ เทเสย์ยัน์ติ. ตัส์ส มัย์หํ

ราชกุมาร เอตทโหสิ " กหํ นุ โข เอตรหิ ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู วิหรนฺตีติ. อทฺทสํ โข อหํ ราชกุมาร ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ปญฺจวคฺคิเย ภิกฺขู พาราณสิยํ วิหรนฺเต อิสิปตเน มิคทาเย. อถ โข อหํ ราชกุมาร อุรุเวลายํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน พาราณสี เตน จาริกํ ปกฺกามึ. อทฺทสา โข มํ ราชกุมาร อุปโก อาชีวโก อนฺตรา จ คยํ อนฺตรา จ โพธึ อทฺธานมคฺคปฏิปนฺนํ, ทิสฺวาน มํ เอตทโวจ " วิปฺปสนฺนานิ โข เต อาวุโส อินฺทฺริยานิ ปริสุทฺโธ ฉวิวณฺโณ ปริโยทาโต กํสิ ตฺวํ อาวุโส อุทฺทิสฺส ปพฺพชิโต, โก วา เต สตฺถา กสฺส วา ธมฺมํ โรเจสีติ. เอวํ วุตฺเต อหํ ราชกุมาร อุปกํ อาชีวกํ คาถาหิ อชฺฌภาสึ.

" สพฺพาภิภู สพฺพวิทูหมสฺมิ สพฺเพสุ ธมฺเมสุ อนุปลิตฺโต
สพฺพญฺชโห ตณฺหกฺขเย วิมุตฺโต สยํ อภิญฺญาย กมุทฺทิเสยฺยํ.

น เม อาจริโย อตฺถิ สทิโส เม น วิชฺชติ,
สเทวกสฺมึ โลกสฺมึ นตฺถิ เม ปฏิปุคฺคโล.
อหํ หิ อรหา โลเก อหํ สตฺถา อนุตฺตโร
เอโกมฺหิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ สีติภูโตมฺหิ นิพฺพุโต
ธมฺมจกฺกํ ปวตฺเตตุํ คจฺฉามิ กาสินํ ปุรํ
อนฺธภูตสฺมึ โลกสฺมึ อาหญฺฉึ อมตทุนฺทุภินฺติ.

ยถา ตฺวํ อาวุโส ปฏิชานาสิ อรหาสิ อนนฺตชิโนติ.

มาทิสา เวชินา โหน์ติ เย ปัต์ตา อาสวัก์ขยํ
ชิตา เม ปาปกา ธัม์มา ตัส์มาหํ อุปก ชิโนติ.

เอวํ วุต์เต ราชกุมาร อุปโก อาชีวโก " หุเวย์ยาวุโสติ วัต์วา สีสํ อุก์กัสิต์วา๑ ชิว์หํ นิล์ลาเฬต์วา๒ อุม์มัค์คํ คเหต์วา ปัก์กามิ. อถ ข์วาหํ อนุปุพ์เพน จาริกํ จรมาโน, เยน พาราณสี อิสิปตนํ มิคทาโย, เยน ปัญ์จวัค์คิยา ภิก์ขู, เตนุปสังกมึ. อัท์ทสํสุ โข มํ ราชกุมาร ปัญ์จวัค์คิยา ภิก์ขู ทูรโตว อาคัจ์ฉัน์ตํ, ทิส์วาน อัญ์ญมัญ์ญํ กติกํ สัณ์ฐเปสุํ " อยํ อาวุโส สมโณ โคตโม อาคัจ์ฉติ พาหุล์ลิโก ปธานวิพ์ภัน์โต อาวัต์โต พาหุล์ลาย. โส เนว อภิวาเทตัพ์โพ น ปัจ์จุฏ์ฐาตัพ์โพ นาส์ส ปัต์ตจีวรํ ปฏิค์คเหตัพ์พํ, อปิจ โข อาสนํ ฐเปตัพ์พํ. สเจ อากังขิส์สติ นิสีทิส์สตีติ. ยถา ยถา โข อหํ ราชกุมาร ปัญ์จวัค์คิเย ภิก์ขู อุปสังกมึ, ตถา ตถา ปัญ์จวัค์คิยา ภิก์ขู นาสัก์ขึสุ สกาย กติกาย สัณ์ฐาตุํ. อัป์เปกัจ์เจ มํ ปัจ์จุค์คัน์ต์วา ปัต์ตจีวรํ ปฏิค์คเหสุํ, อัป์เปกัจ์เจ อาสนํ ปัญ์ญาเปสุํ, อัป์เปกัจ์เจ ปาโททกํ อุปัฏ์ฐเปสุํ, อปิจ โข มํ นาเมน จ อาวุโสวาเทน จ สมุทาจรัน์ติ.

เอวํ วุต์เต อหํ ราชกุมาร ปัญ์จวัค์คิเย ภิก์ขู เอตทโวจํ " มา ภิก์ขเว ตถาคตํ นาเมน จ อาวุโสวาเทน จ สมุทาจริต์ถ;

๑ สี. โอกัม์เปต์วา. ๒ ปาฐท์วยํ สีหฬโปต์ถเก นัต์ถิ.

อรหํ ภิก์ขเว ตถาคโต สัม์มาสัม์พุท์โธ. โอทหถ ภิก์ขเว โสตํ,
อมตมธิคตํ, อหมนุสาสามิ อหํ ธัม์มํ เทเสมิ. ยถานุสิฏ์ฐํ ตถา
ปฏิปัช์ชมานา นจิรัส์เสว ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา
อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว
ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหริส์สถาติ. เอวํ
วุต์เต ราชกุมาร ปัญ์จวัค์คิยา ภิก์ขู มํ เอตทโวจุํ "ตายปิ โข
ต์วํ อาวุโส โคตม อิริยาย ตาย ปฏิปทาย ตาย ทุก์กรการิกาย
น อัช์ฌคมา อุต์ตริมนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ, กึ ปน ต์วํ
เอตรหิ พาหุล์ลิโก ปธานวิพ์ภัน์โต อาวัต์โต พาหุล์ลาย อธิคมิส์สสิ
อุต์ตริมนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสัน์ติ. เอวํ วุต์เต อหํ
ราชกุมาร ปัญ์จวัค์คิเย ภิก์ขู เอตทโวจํ "น ภิก์ขเว ตถาคโต
พาหุล์ลิโก ปธานวิพ์ภัน์โต อาวัต์โต พาหุล์ลาย, อรหํ ภิก์ขเว
ตถาคโต สัม์มาสัม์พุท์โธ. โอทหถ ภิก์ขเว โสตํ, อมตมธิคตํ
อหมนุสาสามิ, อหํ ธัม์มํ เทเสมิ. ยถานุสิฏ์ฐํ ตถา ปฏิปัช์ชมานา
นจิรัส์เสว ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ
ปัพ์พชัน์ติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ
อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหริส์สถาติ. ตติยัม์ปิ โข
ราชกุมาร ปัญ์จวัค์คิยา ภิก์ขู มํ เอตทโวจุํ "ตายปิ โข ต์วํ
อาวุโส โคตม อิริยาย ตาย ปฏิปทาย ตาย ทุก์กรการิกาย น
อัช์ฌคมา อุต์ตริมนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ. กึ ปน ต์วํ

เอตรหิ พาหุล์ลิโก ปธานวิพ์ภัน์โต อาวัต์โต พาหุล์ลาย อธิคมิส์สสิ
อุต์ตริมนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสัน์ติ. ทุติยัม์ปิ โข อหํ
ราชกุมาร ปัญ์จวัค์คิเย ภิก์ขู เอตทโวจํ “น ภิก์ขเว ตถาคโต
พาหุล์ลิโก ปธานวิพ์ภัน์โต อาวัต์โต พาหุล์ลาย, อรหํ ภิก์ขเว
ตถาคโต สัม์มาสัม์พุท์โธ. โอทหถ ภิก์ขเว โสตํ, อมตมธิคตํ,
อหมนุสาสามิ, อหํ ธัม์มํ เทเสมิ. ยถานุสิฏ์ฐํ ตถา ปฏิปัช์ชมานา
นจิรัส์เสว ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ
ปัพ์พชัน์ติ; ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ
อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหริส์สถาติ. ตติยัม์ปิ โข
ราชกุมาร ปัญ์จวัค์คิยา ภิก์ขู มํ เอตทโวจุํ “ตายปิ โข ต์วํ อาวุโส
อิริยาย ตาย ปฏิปทาย ตาย ทุก์กรการิกาย น อัช์ฌคมา
อุต์ตริมนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ, กึ ปน ต์วํ เอตรหิ
พาหุล์ลิโก ปธานวิพ์ภัน์โต อาวัต์โต พาหุล์ลาย, อธิคมิส์สสิ
อุต์ตริมนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสัน์ติ. เอวํ วุต์เต อหํ
ราชกุมาร ปัญ์จวัค์คิเย ภิก์ขู เอตทโวจํ “อภิชานาถ เม โน
ตุเม์ห ภิก์ขเว อิโต ปุพ์เพ เอวรูปํ ภาสิตเมตัน์ติ. โน เหตํ
ภัน์เต. อรหํ ภิก์ขเว ตถาคโต สัม์มาสัม์พุท์โธ. โอทหถ ภิก์ขเว
โสตํ, อมตมธิคตํ, อหมนุสาสามิ, อหํ ธัม์มํ เทเสมิ. ยถานุสิฏ์ฐํ
ตถา ปฏิปัช์ชมานา นจิรัส์เสว ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว
อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ; ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ

ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหริส์สตีติ. อสัก์ขึ โข อหํ ราชกุมาร ปัญ์จวัค์คิเย ภิก์ขู สัญ์ญาเปตุํ. เท์วปิ สุทํ ราชกุมาร ภิก์ขู โอวทามิ. ตโย ภิก์ขู ปิณ์ฑาย จรัน์ติ. ยํ ตโย ภิก์ขู ปิณ์ฑาย จริต์วา อาหรัน์ติ, เตน ฉัพ์พัค์คา ยาเปม. ตโยปิ สุทํ ราชกุมาร ภิก์ขู โอวทามิ. เท์ว ภิก์ขู ปิณ์ฑาย จริต์วา อาหรัน์ติ, เตน ฉัพ์พัค์คา ยาเปม. อถ โข ราชกุมาร ปัญ์จวัค์คิยา ภิก์ขู มยา เอวํ โอวทิยมานา เอวํ อนุสาสิยมานา นจิรัส์เสว ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ; ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรึสูติ.

เอวํ วุต์เต โพธิ ราชกุมาโร ภควัน์ตํ เอตทโวจ "กีวจิเรน นุ โข ภัน์เต ภิก์ขุ ตถาคตํ วินายกํ ลภมาโน ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ; ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยาติ. เตนหิ ราชกุมาร ตํเยเวต์ถ ปฏิปุจ์ฉิส์สามิ. ยถา เต ขเมย์ย, ตถา ตํ พ์ยากเรย์ยาสิ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ราชกุมาร กุสโล ต์วํ หัต์ถารุฬ์เห อังกุสคัณ์เห สิป์เปติ. เอวํ ภัน์เต กุสโล อหํ หัต์ถารุฬ์เห อังกุสคัณ์เห สิป์เปติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ราชกุมาร, อิธ ปุริโส อาคัจ์เฉย์ย โพธิ ราชกุมาโร หัต์ถารุฬ์หํ อังกุสคัณ์หํ สิป์ปํ ชานาติ. ตัส์สาหํ สัน์ติเก หัต์ถารุฬ์หํ

อังฺกุสคณฺหํ สิปฺป สิกฺขิสฺสามีติ. โส จสฺส อสทฺโธ, ยาวตกํ
สทฺเธน ปตฺตพฺพํ, ตํ น สมฺปาปุเณยฺย. โส จสฺส พหฺวาพาโธ
ยาวตกํ อปฺปาพาเธน ปตฺตพฺพํ, ตํ น สมฺปาปุเณยฺย. โส จสฺส
สโฐ มายาวี, ยาวตกํ อสเฐน อมายาวินา ปตฺตพฺพํ, ตํ น
สมฺปาปุเณยฺย. โส จสฺส กุสีโต, ยาวตกํ อารทฺธวิริเยน
ปตฺตพฺพํ, ตํ น สมฺปาปุเณยฺย. โส จสฺส ทุปฺปญฺโญ, ยาวตกํ
ปญฺญวตา ปตฺตพฺพํ, ตํ น สมฺปาปุเณยฺย, ตํ กึ มญฺญสิ
ราชกุมาร, อปินุ โส ปุริโส ตว สนฺติเก หตฺถารุฬฺหํ
อังฺกุสคณฺหํ สิปฺป สิกฺเขยฺยาติ. เอกเมเกนาปิ ภนฺเต องฺเคน
สมนฺนาคโต, โส ปุริโส น มม สนฺติเก หตฺถารุฬฺหํ อังฺกุสคณฺหํ
สิปฺป สิกฺเขยฺย; โก ปน วาโท ปญฺจหงฺเคหีติ. ตํ กึ มญฺญสิ
ราชกุมาร, อิธ ปุริโส อาคจฺเฉยฺย โพธิ ราชกุมาโร หตฺถารุฬฺหํ
อังฺกุสคณฺหํ สิปฺป ชานาติ, ตสฺสาหํ สนฺติเก หตฺถารุฬฺหํ
อังฺกุสคณฺหํ สิปฺป สิกฺขิสฺสามีติ. โส จสฺส สทฺโธ, ยาวตกํ
สทฺเธน ปตฺตพฺพํ, ตํ สมฺปาปุเณยฺย. โส จสฺส อปฺปาพาโธ,
ยาวตกํ อปฺปาพาเธน ปตฺตพฺพํ, ตํ สมฺปาปุเณยฺย. โส จสฺส
อสโฐ อมายาวี, ยาวตกํ อสเฐน อมายาวินา ปตฺตพฺพํ, ตํ
สมฺปาปุเณยฺย. โส จสฺส อารทฺธวิริโย, ยาวตกํ อารทฺธวิริเยน
ปตฺตพฺพํ, ตํ สมฺปาปุเณยฺย. โส จสฺส ปญฺญวา, ยาวตกํ
ปญฺญวตา ปตฺตพฺพํ, ตํ สมฺปาปุเณยฺย. ตํ กึ มญฺญสิ ราชกุมาร,

อปินุ โส ปุริโส ตว สัน์ติเก หัต์ถารุฬ์หํ อังกุสคัณ์หํ สิป์ปํ สิก์เขย์ยาติ. เอกเมเกนปิ ภัน์เต อังเคน สมัน์นาคโต, โส ปุริโส มม สัน์ติเก หัต์ถารุฬ์หํ อังกุสคัณ์หํ สิป์ปํ สิก์เขย์ย; โก ปน วาโท ปัญ์จหังเคหีติ. เอวเมว โข ราชกุมาร ปัญ์จิมานิ ปธานิยังคานิ. กตมานิ ปัญ์จ? อิธ ราชกุมาร ภิก์ขุ สัท์โธ โหติ, สัท์ทหติ ตถาคตัส์ส โพธึ " อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ, วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู. อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควาติ. อัป์ปาพาโธ โหติ อัป์ปาตังโก สมเวปากินิยา คหณิยา สมัน์นาคโต นาติสีตาย นาจ์จุณ์หาย มัช์ฌิมาย ปธานัก์ขมาย. อสโฐ โหติ อมายาวี ยถาภูตํ อัต์ตานํ อาวิกัต์ตา สัต์ถริ วา วิญ์ญูสุ วา สพ์รห์มจารีสุ. อารัท์ธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย กุสลานํ ธัม์มานํ อุปสัม์ปทาย ถามวา ทฬ์หปรัก์กโม อนิก์ขิต์ตธุโร กุสเลสุ ธัม์เมสุ. ปัญ์ญวา โหติ อุทยัต์ถคามินิยา ปัญ์ญาย สมัน์นาคโต อริยาย นิพ์เพธิกาย สัม์มาทุก์ขัก์ขยคามินิยา. อิมานิ โข ราชกุมาร ปัญ์จ ปธานิยังคานิ. อิเมหิ ราชกุมาร ปัญ์จหิ ปธานิยังเคหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ตถาคตํ วินายกํ ลภมาโน, ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ. ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ย สัต์ต วัส์สานิ. ติฏ์ฐัน์ตุ ราชกุมาร สัต์ต วัส์สานิ. อิเมหิ ปัญ์จหิ

ปธานิยังเคหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ตถาคตํ วินายกํ ลภมาโน, ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ย ฉ วัส์สานิ. ปัญ์จ วัส์สานิ. จัต์ตาริ วัส์สานิ. ตีณิ วัส์สานิ. เท์ว วัส์สานิ. เอกํ วัส์สํ. ติฏ์ฐตุ ราชกุมาร เอกํ วัส์สํ. อิเมหิ ปัญ์จหิ ปธานิยังเคหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ตถาคตํ วินายกํ ลภมาโน, ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ย สัต์ต มาสานิ. ติฏ์ฐัน์ตุ ราชกุมาร สัต์ต มาสานิ. อิเมหิ ปัญ์จหิ ปธานิยังเคหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ตถาคตํ วินายกํ ลภมาโน, ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ย ฉ มาสานิ. ปัญ์จ มาสานิ. จัต์ตาริ มาสานิ. ตีณิ มาสานิ. เท์ว มาสานิ. มาสํ. อัฑ์ฒมาสํ. ติฏ์ฐตุ ราชกุมาร อัฑ์ฒมาโส. อิเมหิ ปัญ์จหิ ปธานิยังเคหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ตถาคตํ วินายกํ ลภมาโน, ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ย สัต์ต รัต์ติน์ทิวานิ. ติฏ์ฐัน์ตุ ราชกุมาร สัต์ต รัต์ติน์ทิวานิ. อิเมหิ

ปัญ์จหิ ปธานิยังเคหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ตถาคตํ วินายกํ ลภมาโน, ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ; ตทนุต์ตรํ พ๎รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ย ฉ รัต์ตินทิวานิ. ปัญ์จ รัต์ตินทิวานิ. จัต์ตาริ รัต์ตินทิวานิ. ตีณิ รัต์ตินทิวานิ. เท๎ว รัต์ตินทิวานิ. เอกํ รัต์ตินทิวํ. ติฏ์ฐตุ ราชกุมาร เอโก รัต์ตินทิโว. อิเมหิ ปัญ์จหิ ปธานิยังเคหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ตถาคตํ วินายกํ ลภมาโน สายมนุสิฏ์โฐ ปาโต วิเสสํ อธิคมิส์สติ, ปาตมนุสิฏ์โฐ สายํ วิเสสํ อธิคมิส์สตีติ. เอวํ วุต์เต โพธิ ราชกุมาโร ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อโห พุท์โธ อโห ธัม์โม อโห ธัม์มัส์ส ส๎วาก์ขาตตา, ยัต์ร หิ นาม สายมนุสิฏ์โฐ ปาโต วิเสสํ อธิคมิส์สติ, ปาตมนุสิฏ์โฐ สายํ วิเสสํ อธิคมิส์สตีติ. เอวํ วุต์เต สัญ์ชิกาปุต์โต มาณโว โพธึ ราชกุมารํ เอตทโวจ "เอวเมว ปนายํ ภวํ โพธิ อโห พุท์โธ, "อโห ธัม์โม, อโห ธัม์มัส์ส ส๎วาก์ขาตตาติ ปเวเทติ; อถ จ ปน ภวํ น ตํ ภวัน์ตํ โคตมํ สรณํ คัจ์ฉติ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จาติ. มาเหวํ สัม์ม สัญ์ชิกาปุต์ต อวจ, มาเหวํ สัม์ม สัญ์ชิกาปุต์ต อวจ. สัม์มุขา เม ตํ สัญ์ชิกาปุต์ต อัย์ยาย สุตํ, สัม์มุขา ปฏิค์คหิตํ. เอกมิทํ สัม์ม สัญ์ชิกาปุต์ต สมยํ ภควา โกสัม์พิยํ วิหรติ โฆสิตาราเม. อถ โข เม อัย์ยา กุจ์ฉิมตี, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา

ภควันฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมันฺตํ นิสีทิ; เอกมันฺตํ นิสินฺนา โข เม ปัยฺยา ภควันฺตํ เอตทโวจ "โย เม อยํ ภันฺเต กุจฺฉิคโต กุมารโก วา กุมาริกา วา, โส ภควันฺตํ สรณํ คัจฺฉติ ธัมฺมัญฺจ ภิกฺขุสังฆัญฺจ. อุปาสกํ นํ ภควา ธาเรตุ อัชฺชตัคฺเค ปาณุเปตํ สรณํคตันฺติ. เอกมิทํ สัมฺม สัญฺชิกาปุตฺต สมยํ ภควา อิเธว ภัคฺเคสุ วิหรติ สุสุมารคิเร เภสกฬาวเน มิคทาเย. อถ โข มํ ธาติ อังเกน ปายิตฺวา[๑] เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตฺวา ภควันฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมันฺตํ อัฏฺฐาสิ; เอกมันฺตํ ฐิตา โข ธาติ ภควันฺตํ เอตทโวจ "อยํ ภันฺเต โพธิ ราชกุมาโร ภควันฺตํ สรณํ คัจฺฉติ ธัมฺมัญฺจ ภิกฺขุสังฆัญฺจ. อุปาสกํ นํ ภควา ธาเรตุ อัชฺชตัคฺเค ปาณุเปตํ สรณํคตันฺติ. เอสาหํ สัมฺม สัญฺชิกาปุตฺต ตติยัมฺปิ ภควันฺตํ สรณํ คัจฺฉามิ ธัมฺมัญฺจ ภิกฺขุสังฆัญฺจ อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อัชฺชตัคฺเค ปาณุเปตํ สรณํคตันฺติ.

โพธิราชกุมารสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ ปัญฺจมํ.

มัชฺฌิมปัณฺณาสเก อังคุลิมาลสุตฺตํ.

เอวัมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกัสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน รัญฺโญ

---

[๑] สี. วาหิตฺวา.

ปเสนทิส์ส โกสลัส์ส วิชิเต โจโร อังคุลิมาโล นาม โหติ ลุท์โท โลหิตปาณี หตปหเต นิวิฏ์โฐ อทยาปัน์โน ปาณภูเตสุ. เตน คามาปี อคามา กตา, นิคมาปี อนิคมา กตา, ชนปทาปี อชนปทา กตา. โส มนุส์เส วธิต์วา วธิต์วา อังคุลีนํ มาลํ ธาเรติ. อถ โข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย สาวัต์ถึ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ, สาวัต์ถิยํ ปิณ์ฑาย จริต์วา ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต เสนาสนํ สํสาเมต์วา ปัต์ตจีวรํ อาทาย, เยน โจโร อังคุลิมาโล, เตนัท์ธานมัค์คํ ปฏิปัช์ชิ. อัท์ทสํสุ โข โคปาลกา ปสุปาลกา กัส์สกา ปธาวิโน ภควัน์ตํ เยน โจโร อังคุลิมาโล, เตนัท์ธานมัค์คปฏิปัน์นํ. ทิส์วาน ภควัน์ตํ เอตทโวจุํ "มา สมณ เอตํ มัค์คํ ปฏิปัช์ชิ. เอตัส์มึ สมณ มัค์เค โจโร อังคุลิมาโล นาม ลุท์โท โลหิตปาณี หตปหเต นิวิฏ์โฐ อทยาปัน์โน ปาณภูเตสุ. เตน คามาปี อคามา กตา, นิคมาปี อนิคมา กตา, ชนปทาปี อชนปทา กตา. โส มนุส์เส วธิต์วา วธิต์วา อังคุลีนํ มาลํ ธาเรติ. เอตัณ์หิ สมณ มัค์คํ ทสปี ปุริสา วีสัม์ปี ปุริสา ตึสัม์ปี ปุริสา จัต์ตารีสัม์ปี ปุริสา สํกริต์วา[1] สํกริต์วา ปฏิปัช์ชัน์ติ, เตปี โจรัส์ส อังคุลิมาลัส์ส หัต์ถัต์ถํ คัจ์ฉัน์ตีติ.

เอวํ วุต์เต ภควา ตุณ์หีภูโต อคมาสิ. ตติยัม์ปี โข โคปาลกา ปสุปาลกา กัส์สกา ปธาวิโน ภควัน์ตํ เอตทโวจุํ "มา สมณ

---

๑ สี. สํหริต์วา.

เอตํ มัคคํ ปฏิปัชชิ. เอตัสมึ สมณ มัคเค โจโร อังคุลิมาโล นาม ลุทฺโท โลหิตปาณี หตปหเต นิวิฏฺโฐ อทยาปนฺโน ปาณภูเตสุ. เตน คามาปิ อคามา กตา, นิคมาปิ อนิคมา กตา, ชนปทาปิ อชนปทา กตา. โส มนุสฺเส วธิตฺวา วธิตฺวา อังคุลีนํ มาลํ ธาเรติ. เอตัณหิ สมณ มัคคํ ทสปิ ปุริสา วีสัมปิ ปุริสา ตึสัมปิ ปุริสา จัตตาฬีสัมปิ ปุริสา สํคริตฺวา สํคริตฺวา ปฏิปัชชันติ, เตปิ โจรัสส อังคุลิมาลัสส หัตถัตถํ คัจฉันตีติ. อถ โข ภควา ตุณฺหีภูโต อคมาสิ. ตติยัมปิ โข โคปาลกา ปสุปาลกา กัสสกา ปถาวิโน ภควันตํ เอตทโวจุํ "มา สมณ เอตํ มัคคํ ปฏิปัชชิ. เอตัสมึ สมณ มัคเค โจโร อังคุลิมาโล นาม ลุทฺโท โลหิตปาณี หตปหเต นิวิฏฺโฐ อทยาปนฺโน ปาณภูเตสุ. เตน คามาปิ อคามา กตา, นิคมาปิ อนิคมา กตา, ชนปทาปิ อชนปทา กตา. โส มนุสฺเส วธิตฺวา วธิตฺวา อังคุลีนํ ธาเรติ. เอตัณหิ สมณ มัคคํ ทสปิ ปุริสา วีสัมปิ ปุริสา ตึสัมปิ ปุริสา จัตตาฬีสัมปิ ปุริสา สํคริตฺวา สํคริตฺวา ปฏิปัชชันติ, เตปิ โจรัสส อังคุลิมาลัสส หัตถัตถํ คัจฉันตีติ. อถ โข ภควา ตุณฺหีภูโต อคมาสิ.

อัททสา โข โจโร อังคุลิมาโล ภควันตํ ทูรโตว อาคัจฉันตํ, ทิสฺวานัสส เอตทโหสิ "อัจฉริยํ วต โภ, อัพภูตํ วต โภ. อิมัณหิ มัคคํ ทสปิ ปุริสา วีสัมปิ ปุริสา ตึสัมปิ

ปุริสา จัต์ตาฬีสัม์ปิ ปุริสา สํฆริต์วา สํฆริต์วา ปฏิปัช์ชัน์ติ. เตปิ มม หัต์ถัต์ถํ คัจ์ฉัน์ติ, อถ จ ปนายํ สมโณ เอโก อทุติโย ปสัย์ห มัญ์เญ อาคัจ์ฉติ. ยัน์นูนาหํ สมณํ ชีวิตา โวโรเปย์ยัน์ติ. อถ โข โจโร อังคุลิมาโล อสิจัม์มํ คเหต์วา ธนุกลาปํ สัน์นัย์หิต์วา ภควัน์ตํ ปิฏ์ฐิโต ปิฏ์ฐิโต อนุพัน์ธิ. อถ โข ภควา ตถารูปํ อิท์ธาภิสํขารํ อภิสํขาเรสิ, ยถา โจโร อังคุลิมาโล ภควัน์ตํ ปกติยา คัจ์ฉัน์ตํ สัพ์พถาเมน คัจ์ฉัน์โต น สัก์โกติ สัม์ปาปุณิตุํ. อถ โข โจรัส์ส อังคุลิมาลัส์ส เอตทโหสิ "อัจ์ฉริยํ วต โภ, อัพ์ภุตํ วต โภ, อหัญ์หิ ปุพ์เพ หัต์ถิม์ปิ ธาวัน์ตํ อนุปติต์วา คัณ์หามิ, อัส์สัม์ปิ ธาวัน์ตํ อนุปติต์วา คัณ์หามิ, รถัม์ปิ ธาวัน์ตํ อนุปติต์วา คัณ์หามิ, มิคัม์ปิ ธาวัน์ตํ อนุปติต์วา คัณ์หามิ. อถ จ ปนาหํ อิมํ สมณํ ปกติยา คัจ์ฉัน์ตํ สัพ์พถาเมน คัจ์ฉัน์โต น สัก์โกมิ สัม์ปาปุณิตุน์ติ. ฐิโตว ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ติฏ์ฐ สมณ ติฏ์ฐ สมณาติ. ฐิโต อหํ อังคุลิมาล ต์วัญ์จ ติฏ์ฐาติ. อถ โข โจรัส์ส อังคุลิมาลัส์ส เอตทโหสิ "อิเม โข สมณา สัก์ยปุต์ติยา สัจ์จวาทิโน สัจ์จปฏิญ์ญา อถ จ ปนายํ สมโณ คัจ์ฉํ เยวาห "ฐิโต อหํ อังคุลิมาล ต์วัญ์จ ติฏ์ฐาติ. ยัน์นูนาหํ อิมํ สมณํ ปุจ์เฉย์ยัน์ติ. อถ โข โจโร อังคุลิมาโล ภควัน์ตํ คาถาย อัช์ฌภาสิ.

คัจ์ฉํ วเทสิ สมณัฏ์ฐิโตม์หิ มมัญ์จ พ์รูสิ ฐิตมัฏ์ฐิโตติ.
ปุจ์ฉามิ ตํ สมณ เอตมัต์ถํ กถํ ฐิโต ต์วํ อหมัฏ์ฐิโตม์หีติ.

ฐิโต อหํ อังคุลิมาล สัพพทา สัพเพสุ ภูเตสุ นิธาย ทัณฑํ
ตุวัญจ ปาเณสุ อสัญญโตสิ ตัสมา ฐิโตหํ ตุวมัฏฐิโตสิ
จิรัสสํ วต เม [illegible]
โสหํ จริสสามิ ปชหิสสํ[2] ปาปํ [illegible]
อิเตววว โจโร อสิมาวุธัญจ โสพเภ ปปาเต นรเก อันวกิริ
อวันทิ โจโร สุคตัสส ปาเท ตัตเถว นํ ปัพพัชชมยาจิ.
พุทโธ จ การุณิโก มเหสี โย สัตถา โลกัสส สเทวกัสส
ตเมหิ ภิกขูติ ตทา อโวจ เอเสว ตัสส อหุ ภิกขุภาโวติ.

อถ โข ภควา อายัสมตา อังคุลิมาเลน ปัจฉาสมเณน เยน สาวัตถี เตน จาริกํ ปักกามิ. อนุปุพเพน จาริกํ จรมาโน เยน สาวัตถี ตทวสริ.

ตัตร สุทํ ภควา สาวัตถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฑิกัสส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน รัญโญ ปัสเสนทิสส โกสลัสส อันเตปุรทวาเร มหาชนกาโย สันนิปติตวา อุจจาสัทโท มหาสัทโท โหติ "โจโร เต เทว วิชิเต อังคุลิมาโล นาม ลุทโท โลหิตปาณี หตปหเต นิวิฏโฐ อทยาปันโน ปาณภูเตสุ. เตน คามาปิ อคามา กตา, นิคมาปิ อนิคมา กตา, ชนปทาปิ อชนปทา กตา. โส มนุสเส วธิตวา วธิตวา อังคุลีนํ มาลํ ธาเรติ, ตํ เทโว ปฏิเสเธตูติ. อถ โข ราชา ปัสเสนทิ โกสโล ปัญจมัตเตหิ

---

๑ สี. สมโณยํ. ๒ จิรัสสา ปหาสสํ.

อัส์สสเตหิ สาวัต์ถิยา นิก์ขมิต์วา ทิวาทิวัส์ส เยน อาราโม เตน ปาวิสิ; ยาวติกา ยานัส์ส ภูมิ, ยาเนน คัน์ต์วา ยานา ปัจ์โจโรหิต์วา ปัต์ติโกว เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข ราชานํ ปัส์เสนทิโกสลํ ภควา เอตทโวจ " กิน์นุ เต มหาราช ราชา มาคโธ เสนิโย พิม์พิสาโร กุปิโต, เวสาลิกา วา ลิจ์ฉวี อัญ์เญ วา ปฏิราชาโนติ. น โข เม ภัน์เต ราชา มาคโธ เสนิโย พิม์พิสาโร กุปิโต, นปิ เวสาลิกา ลิจ์ฉวี, นปิ อัญ์เญ ปฏิราชาโน. โจโร เม ภัน์เต วิชิเต อังคุลิมาโล นาม ลุท์โท โลหิตปาณี หตปหเต นิวิฏ์โฐ อทยาปัน์โน ปาณภูเตสุ. เตน คามาปิ อคามา กตา, นิคมาปิ อนิคมา กตา, ชนปทาปิ อชนปทา กตา. โส มนุส์เส วธิต์วา วธิต์วา อังคุลีนํ มาลํ ธาเรติ. ตาหํ ภัน์เต ปฏิเสธิส์สามีติ. สเจ ปน ต์วํ มหาราช อังคุลิมาลํ ปัส์เสย์ยาสิ เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตํ, วิรตํ ปาณาติปาตา วิรตํ อทิน์นาทานา วิรตํ มุสาวาทา เอกภัต์ติกํ พ๎รห์มจาริํ สีลวัน์ตํ กัล์ยาณธัม์มํ, กิน์ติ ตํ กเรย์ยาสีติ. อภิวาเทย์ยาม วา, ภัน์เต ปัจ์จุฏ์เฐย์ยาม วา, อาสเนน วา นิมัน์เตย์ยาม, อภินิมัน์เตย์ยาม วา นํ จีวรปิณ์ฑปาตเสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขาเรหิ, ธัม์มิกํ วา อัส์ส รัก์ขาวรณคุต์ตึ สํวิทเหย์ยาม. กุโต ปนัส์ส ภัน์เต ทุส์สีลัส์ส

ปาปธมฺมสฺส, เอวรูโป สีลสํยโม ภวิสฺสตีติ. เตน โข ปน สมเยน
อายสฺมา องฺคุลิมาโล ภควโต อวิทูเร นิสินฺโน โหติ. อถ โข
ภควา ทกฺขิณพาหุํ ปคฺคเหตฺวา ราชานํ ปสฺเสนทิโกส[illegible]
เอโส มหาราช องฺคุลิมาโลติ. อถ โข รญฺโญ ปสฺเสนทิสฺส
โกสลสฺส อหุเทว ภยํ อหุ ฉมฺภิตตฺตํ อหุ โลมหํโส. อถ โข
ภควา ราชานํ ปสฺเสนทิโกสลํ ภีตํ สํวิคฺคโลมหฏฺฐชาตํ วิทิตฺวา
ราชานํ ปสฺเสนทิโกสลํ เอตทโวจ " มา ภายิ มหาราช, มา ภายิ
มหาราช, นตฺถิ เต อิโต ภยนฺติ. อถ โข รญฺโญ ปสฺเสนทิสฺส
โกสลสฺส ยํ อโหสิ ภยํ วา ฉมฺภิตตฺตํ วา โลมหํโส วา, โส
ปฏิปสฺสมฺภิ. อถ โข ราชา ปสฺเสนทิ โกสโล, เยนายสฺมา
องฺคุลิมาโล, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ องฺคุลิมาลํ
เอตทโวจ " อยฺโย โน ภนฺเต องฺคุลิมาโลติ. เอวํ มหาราชาติ.
กถํโคตฺโต อยฺยสฺส ปิตา, กถํโคตฺตา อยฺยสฺส มาตาติ. คคฺโค
โข มหาราช ปิตา, มนฺตาณี มาตาติ. อภิรมตุ ภนฺเต อยฺโย
คคฺโค มนฺตาณีปุตฺโต, อหมยฺยสฺส คคฺคสฺส มนฺตาณีปุตฺตสฺส
อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามิ [illegible]นนฺติ.
เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา องฺคุลิมาโล อารญฺญโก โหติ
ปิณฺฑปาติโก ปํสุกูลิโก เตจีวริโก. อถ โข อายสฺมา องฺคุลิมาโล
ราชานํ ปสฺเสนทิโกสลํ เอตทโวจ " อลํ มหาราช ปริปุณฺณํ
เม ติจีวรนฺติ. อถ โข ราชา ปสฺเสนทิ โกสโล, เยน ภควา

เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตฺวา ภควันตํ อภิวาเทตฺวา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ภควันตํ เอตทโวจ "อัจฺฉริยํ ภันเต, อัพฺภูตํ ภันเต. ยาวัญฺจิทํ ภันเต ภควา อทันตานํ ทเมตา อสันตานํ สเมตา อปรินิพฺพุตานํ ปรินิพฺพาเปตา, ยํ หิ มยํ ภันเต นาสักฺขิมฺหา ทัณฺเฑนปิ สัตฺเถนปิ ทเมตุํ โส ภควตา อทัณฺเฑน อสัตฺเถน ทันฺโต. หันฺททานิ มยํ ภันเต คัจฺฉาม, พหุกิจฺจา มยํ พหุกรณียาติ. ยัสฺสทานิ มหาราช กาลํ มัญฺญสีติ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล อุฏฺฐายาสนา ภควันตํ อภิวาเทตฺวา ปทักฺขิณํ กตฺวา ปักฺกามิ. อถ โข อายัสฺมา อังคุลิมาโล ปุพฺพัณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปัตฺตจีวรมาทาย สาวัตฺถึ ปิณฺฑาย ปาวิสิ. อัทฺทสา โข อายัสฺมา อังคุลิมาโล สาวัตฺถิยํ สปทานํ ปิณฺฑาย จรมาโน อัญฺญตรํ อิตฺถึ มุฬฺหคัพฺภํ วิฆาตคัพฺภํ, ทิสฺวานัสฺส เอตทโหสิ "กิลิสฺสันฺติ วต โภ สัตฺตา กิลิสฺสันฺติ วต โภ สัตฺตาติ. อถ โข อายัสฺมา อังคุลิมาโล สาวัตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปัจฺฉาภัตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกันฺโต, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตฺวา ภควันตํ อภิวาเทตฺวา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินฺโน โข อายัสฺมา อังคุลิมาโล ภควันตํ เอตทโวจ "อิธาหํ ภันเต ปุพฺพัณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปัตฺตจีวรํ อาทาย สาวัตฺถึ ปิณฺฑาย ปาวิสึ. อัทฺทสํ โข อหํ ภันเต สาวัตฺถิยํ สปทานํ ปิณฺฑาย จรมาโน อัญฺญตรํ อิตฺถึ มุฬฺหคัพฺภํ วิฆาตคัพฺภํ

ทิส์วาน เม เอตทโหสิ "กิลิส์สัน์ติ วต โภ สัต์ตา กิลิส์สัน์ติ วต โภ สัต์ตาติ. เตนหิ ต์วํ อังคุลิมาล เยน สา อิต์ถี เตนุปสังกม; อุปสังกมิต์วา ตํ อิต์ถึ เอวํ วเทหิ "ยโตหํ ภคินิ ชาโต นาภิชานามิ สัญ์จิจ์จ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปตา, เตน สัจ์เจน โสต์ถิ เต โหตุ; โสต์ถิ คัพ์ภัส์สาติ. โส หิ นูน เม ภัน์เต สัม์ปชานมุสาวาโท ภวิส์สติ, มยา หิ ภัน์เต พหู สัญ์จิจ์จ ปาณา ชีวิตา โวโรปิตาติ. เตนหิ ต์วํ อังคุลิมาล เยน สา อิต์ถี เตนุปสังกม; อุปสังกมิต์วา ตํ อิต์ถึ เอวํ วเทหิ "ยโตหํ ภคินิ อริยาย ชาติยา ชาโต นาภิชานามิ สัญ์จิจ์จ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปตา, เตน สัจ์เจน โสต์ถิ เต โหตุ; โสต์ถิ คัพ์ภัส์สาติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข อายัส์มา อังคุลิมาโล ภควโต ปฏิส์สุต์วา เยน สา อิต์ถี เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ตํ อิต์ถึ เอตทโวจ "ยโตหํ ภคินิ อริยาย ชาติยา ชาโต นาภิชานามิ สัญ์จิจ์จ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปตา, เตน สัจ์เจน โสต์ถิ เต โหตุ; โสต์ถิ คัพ์ภัส์สาติ. อถ โข โสต์ถิ อิต์ถิยา อโหสิ โสต์ถิ คัพ์ภัส์ส. อถ โข อายัส์มา อังคุลิมาโล เอโก วูปกัฏ์โฐ อัป์ปมัต์โต อาตาปี ปหิตัต์โต วิหรัน์โต, นจิรัส์เสว ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ; ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา

๑ กัต์ถจิ โปต์ถเก เยน สาวัต์ถิ ปาโร ภิส์สติ.

สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัมปัช์ช วิหาสิ; ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ อัพ์ภัญ์ญาสิ. อัญ์ญตโร โข ปนายัส์มา อังคุลิมาโล อรหตํ อโหสิ. อถ โข อายัส์มา อังคุลิมาโล ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรํ อาทาย สาวัต์ถิยํ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ. เตน โข ปน สมเยน อัญ์เญนปิ เลฑ์ฑุ ขิต์โต อายัส์มโต อังคุลิมาลัส์ส กาเย นิปตติ. อัญ์เญนปิ ทัณ์โฑ ขิต์โต อายัส์มโต อังคุลิมาลัส์ส กาเย นิปตติ. อัญ์เญนปิ สัก์ขรา ขิต์ตา อายัส์มโต อังคุลิมาลัส์ส กาเย นิปตติ. อถ โข อายัส์มา อังคุลิมาโล ภิน์เนน สีเสน โลหิเตน คฬัน์เตน ภิน์เนน ปัต์เตน วิผาลิตาย สํฆาฏิยา เยน ภควา, เตนุปสังกมิ. อัท์ทสา โข ภควา อายัส์มัน์ตํ อังคุลิมาลํ ทูรโตว อาคัจ์ฉัน์ตํ, ทิส์วาน อายัส์มัน์ตํ อังคุลิมาลํ เอตทโวจ. "อธิวาเสหิ ต์วํ พ์ราห์มณ, อธิวาเสหิ ต์วํ พ์ราห์มณ. ยัส์ส โข ต์วํ กัม์มัส์ส วิปาเกน พหูนิ วัส์สานิ พหูนิ วัส์สสตานิ พหูนิ วัส์สสหัส์สานิ นิรเย ปัจ์เจย์ยาสิ, ตัส์ส ต์วํ พ์ราห์มณ กัม์มัส์ส วิปากํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ปฏิสํเวเทสีติ. อถ โข อายัส์มา อังคุลิมาโล รโหคโต ปฏิสัล์ลีโน วิมุต์ติสุขํ ปฏิสํเวที ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ.

โย จ ปุพ์เพ ปมัช์ชิต์วา ปัจ์ฉา โส นัป์ปมัช์ชติ,
โสมํ โลกํ ปภาเสติ อัพ์ภามุต์โตว จัน์ทิมา.
ยัส์ส ปาปํ กตํ กัม์มํ กุสเลน ปิธียติ,

โสมํ โลกํ ปภาเสติ อัพ์ภามุต์โตว จัน์ทิมา.
โย หเว ทหโร ภิก์ขุ ยุญ์ชติ พุท์ธสาสเน,
โสมํ โลกํ ปภาเสติ อัพ์ภามุต์โตว จัน์ทิมา.
ทิสา หิ เม ธัม์มกถํ สุณัน์ตุ ทิสา หิ เม ยุญ์ชัน์ตุ พุท์ธสาสเน,
ทิสา หิ เม เต มนุชา ภชัน์ตุ เย ธัม์เมวาทปยัน์ติ สัน์โต.
ทิสา หิ เม ขัน์ติโวทานํ อวิโรธปสํสนํ
สุณัน์ตุ ธัม์มํ กาเลน ตัญ์จ อนุวิธียัน์ตุ,
น หิ ชาตุ โส มมํ หึเส อัญ์ญํ วา ปน กัญ์จินํ
ปัป์ปุย์ย ปรมํ สัน์ตึ รัก์เขย์ย ตสถาวเร.
อุทกัญ์หิ นยัน์ติ เนต์ติกา อุสุการา นมยัน์ติ เตชนํ,
ทารุํ นมยัน์ติ ตัจ์ฉกา อัต์ตานํ ทมยัน์ติ ปัณ์ฑิตา.
ทัณ์เฑเนเก ทมยัน์ติ อังกุเสภิ กสาหิ จ,
อทัณ์เฑน อสัต์เถน อหํ ทัน์โตม์หิ ตาทินา.
อหึสโกติ เม นามํ หึสกัส์ส ปุเร สโต,
อัช์ชาหํ สัจ์จนาโมม์หิ น นํ หึสามิ กัญ์จินํ.
โจโร อหํ ปุเร อาสึ อังคุลิมาโลติ วิส์สุโต,
วุย์ห์มาโน มโหเฆน พุท์ธํ สรณมาคมํ.
โลหิตปาณี ปุเร อาสึ อังคุลิมาโลติ วิส์สุโต,
สรณคมนํปัส์ส ภวเนต์ติ สมูหตา
ตาทิสํ กัม์มํ กัต์วาน พหุํ ทุค์คติคามินํ

ผุฏ์โฐ กัม์มวิปาเกน   อนโณ ภุญ์ชามิ โภชนํ.
ปมาทมนุยุญ์ชัน์ติ   พาลา ทุม์เมธิโน ชนา,
อัป์ปมาทัญ์จ เมธาวี   ธนํ เสฏ์ฐํว รัก์ขติ.
มา ปมาทมนุยุญ์เชถ   มา กามรติสัน์ถวํ,
อัป์ปมัต์โต หิ ฌายัน์โต   ปัป์โปติ วิปุลํ สุขํ.
ส์วาคตํ นาปคตํ   น ยิทํ ทุม์มัน์ติตํ มม,
สุวิภัต์เตสุ ธัม์เมสุ   ยํ เสฏ์ฐํ ตทุปาคมึ.
ส์วาคตํ นาปคตํ   น ยิทํ ทุม์มัน์ติตํ มม,
ติส์โส วิช์ชา อนุป์ปัต์ตา   กตํ พุท์ธัส์ส สาสนัน์ติ.

อังคุลิมาลสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ฉัฏ์ฐํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก ปิยชาติกสุต์ตํ.

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อัญ์ญตรัส์ส คหปติส์ส เอกปุต์ตโก ปิโย มนาโป กาลกโต โหติ. ตัส์ส กาลกิริยาย เนว กัม์มัน์ตา ปฏิภัน์ติ น ภัต์ตํ ปฏิภาติ. โส อาฬาหนํ คัน์ต์วา คัน์ต์วา กัน์ทติ "กหํ เอกปุต์ตก กหํ เอกปุต์ตกาติ. อถ โข โส คหปติ, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข ตํ คหปตึ ภควา เอตทโวจ "น โข เต คหปติ สเก จิต์เต ฐิตัส์ส อิน์ท์ริยานิ, อัต์ถิ เต

อินฺทฺริยานํ อญฺญถตฺตนฺติ. กึ หิ เม ภนฺเต อินฺทฺริยานํ นาญฺญถตฺตํ ภวิสฺสติ. มยฺหญฺหิ ภนฺเต เอกปุตฺตโก บิโย มนาโป กาลกโต ตสฺส กาลกิริยาย เนว กมฺมนฺตา ปฏิภนฺติ, น ภตฺตํ ปฏิภาติ. โสหํ อาฬาหนํ คนฺตฺวา คนฺตฺวา กนฺทามิ "กหํ เอกปุตฺตก กหํ เอกปุตฺตกาติ. เอวเมตํ คหปติ, บิยชาติกา หิ คหปติ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา บิยปฺปภูติกาติ. กถํ โข นาม ภนฺเต เอวํ ภนฺเต ภวิสฺสติ บิยชาติกา โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา บิยปฺปภูติกา, บิยชาติกา หิ โข ภนฺเต อานนฺทโสมนสฺสา บิยปฺปภูติกาติ. อถ โข โส คหปติ ภควโต ภาสิตํ อนภินนฺทิตฺวา อปฺปฏิกฺโกสิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา อกฺขธุตฺตา ภควโต อวิทูเร อกฺเขหิ ทิพฺพนฺติ. อถ โข โส คหปติ เยน เต อกฺขธุตฺตา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต อกฺขธุตฺเต เอตทโวจ "อิธาหํ โภนฺโต เยน สมโณ โคตโม เตนุปสงฺกมึ; อุปสงฺกมิตฺวา สมณํ โคตมํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข มํ โภนฺโต สมโณ โคตโม เอตทโวจ " น โข คหปติ สเก จิตฺเต ฐิตสฺส อินฺทฺริยานิ, อตฺถิ เต อินฺทฺริยานํ อญฺญถตฺตนฺติ. เอวํ วุตฺเต อหํ โภนฺโต สมณํ โคตมํ เอตทโวจํ "กึ หิ เม ภนฺเต อินฺทฺริยานํ นาญฺญถตฺตํ ภวิสฺสติ. มยฺหํ หิ ภนฺเต เอกปุตฺตโก บิโย มนาโป กาลกโต ตสฺส กาลกิริยาย เนว กมฺมนฺตา ปฏิภนฺติ, น ภตฺตํ

ปฏิภาติ. โสหํ อาฬาหนํ คันต์วา คันต์วา กันทามิ "กหํ เอกปุต์ตก กหํ เอกปุต์ตกาติ. เอวเมตํ คหปติ, เอวเมตํ คหปติ. ปิยชาติกา หิ คหปติ โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสา ปิยัปปภวิกาติ. กัส์ส โข นาเมตํ ภัน์เต เอวํ ภวิส์สติ. ปิยชาติกา โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสา ปิยัปปภวิกา, ปิยชาติกา หิ โข ภัน์เต อานัน์ทโสมนัส์สา ปิยัปปภวิกาติ. อถ โขหํ โภโต สมณัส์ส โคตมัส์ส ภาสิตํ อนภินัน์ทิต์วา อัปปฏิก์โกสิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กามินติ. เอวเมตํ คหปติ, เอวเมตํ คหปติ. ปิยชาติกา หิ คหปติ อานัน์ทโสมนัส์สา ปิยัปปภวิกาติ. อถ โข โส คหปติ "สเมติ เม อัก์ขธุต์เตหีติ ปัก์กามิ. อถ โข อิทํ กถาวัต์ถุ อนุปุพ์เพน ราชัน์เตปุรํ ปาวิสิ. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล มัล์ลิกํ เทวึ อามัน์เตสิ "อิทัน์เต มัล์ลิเก สมเณน โคตเมน ภาสิตํ "ปิยชาติกา โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสา ปิยัปปภวิกาติ. "สเจ ตํ มหาราช ภควตา ภาสิตํ, เอวเมตัน์ติ. เอวเมวํ ปนายํ มัล์ลิกา ยัญ์ญเทว สมโณ โคตโม ภาสติ, ตํ ตเทวัส์ส อัพ์ภนุโมทติ "สเจ ตํ มหาราช ภควตา ภาสิตํ, เอวเมตัน์ติ. เสย์ยถาปิ นาม อาจริโย ยัญ์ญเทว อัน์เตวาสิส์ส ภาสติ, ตํ ตเทวัส์ส อัน์เตวาสี อัพ์ภนุโมทติ "เอวเมตํ อาจริย เอวเมตํ อาจริยาติ. เอวเมว โข ตว์วํ มัล์ลิเก ยัญ์ญเทว สมโณ โคตโม ภาสติ, ตํ ตเทวัส์ส อัพ์ภนุโมทสิ "สเจ ตํ มหาราช ภควตา ภาสิตํ,

เอวเมตนฺติ. จร ปิเร มลฺลิเก วินสฺสาติ. อถ โข มลฺลิกา เทวี นาฬิชงฺฆํ พฺราหฺมณํ อามนฺเตสิ "เอหิ ตฺวํ พฺราหฺมณ, เยน ภควา เตนุปสงฺกม; อุปสงฺกมิตฺวา มม วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วนฺทาหิ, อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหุฏฺฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจฺฉ "มลฺลิกา ภนฺเต เทวี ภควโต ปาเท สิรสา วนฺทติ, อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหุฏฺฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจฺฉติ; เอวญฺจ วเทหิ "ภาสิตา นุ โข ภนฺเต ภควโต เอสา วาจา "ปิยชาติกา โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา ปิยปฺปภวิกาติ. ยถา เต ภควา พฺยากโรติ, ตํ สาธุกํ อุคฺคเหตฺวา มมาโรเจยฺยาสิ. น หิ ตถาคตา วิตถํ ภณนฺตีติ "เอวํ โภตีติ โข นาฬิชงฺโฆ พฺราหฺมโณ มลฺลิกาย เทวิยา ปฏิสฺสุตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข นาฬิชงฺโฆ พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "มลฺลิกา โภ โคตม เทวี โภโต โคตมสฺส ปาเท สิรสา วนฺทติ, อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหุฏฺฐานํ ผาสุวิหารํ ปุจฺฉติ, เอวญฺจ วเทติ "ภาสิตา นุ โข ภนฺเต ภควตา เอสา วาจา "ปิยชาติกา โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา ปิยปฺปภวิกาติ.

เอวเมตํ พฺราหฺมณ, เอวเมตํ พฺราหฺมณ. ปิยชาติกา หิ พฺราหฺมณ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา ปิยปฺปภวิกาติ. [illegible]นาเปตํ [illegible] ปริยา[illegible] ปิยชาติกา

โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสา ปิยัป์ปภวิกาติ. ภูตปุพ์พํ พ์ราห์มณ อิมิส์สา เยว สาวัต์ถิยา อัญ์ญตรัส์สา อิต์ถิยา มาตา กาลมกาสิ. สา ตัส์สา กาลกิริยาย อุม์มัต์ติกา ขิต์ตจิต์ตา รถิยาย รถิยํ สิํฆาฏเกน สิํฆาฏกํ อุปสังกมิต์วา เอวมาห " อปิ เม มาตรํ อทัส์สถ, อปิ เม มาตรํ อทัส์สถาติ. อิมินาปิ โข เอตํ พ์ราห์มณ ปริยาเยน เวทิตัพ์พํ. ยถา ปิยชาติกา โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสา ปิยัป์ปภวิกาติ. ภูตปุพ์พํ พ์ราห์มณ อิมิส์สา เยว สาวัต์ถิยา อัญ์ญตรัส์สา อิต์ถิยา ปิตา กาลมกาสิ. ภาตา กาลมกาสิ. ภคินี กาลมกาสิ. ปุต์โต กาลมกาสิ. ธีตา กาลมกาสิ. สามิโก กาลมกาสิ. สา ตัส์ส กาลกิริยาย อุม์มัต์ติกา ขิต์ตจิต์ตา รถิยาย รถิยํ สิํฆาฏเกน สิํฆาฏกํ อุปสังกมิต์วา เอวมาห " อปิ เม สามิกํ อทัส์สถ, อปิ เม สามิกํ อทัส์สถาติ. อิมินาปิ โข เอตํ พ์ราห์มณ ปริยาเยน เวทิตัพ์พํ. ยถา ปิยชาติกา โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสา ปิยัป์ปภวิกาติ. ภูตปุพ์พํ พ์ราห์มณ อิมิส์สา เยว สาวัต์ถิยา อัญ์ญตรัส์ส ปุริสัส์ส มาตา กาลมกาสิ. โส ตัส์สา กาลกิริยาย อุม์มัต์ตโก ขิต์ตจิต์โต รถิยาย รถิยํ สิํฆาฏเกน สิํฆาฏกํ อุปสังกมิต์วา เอวมาห " อปิ เม มาตรํ อทัส์สถ, อปิ เม มาตรํ อทัส์สถาติ. อิมินาปิ โข เอตํ พ์ราห์มณ ปริยาเยน เวทิตัพ์พํ. ยถา ปิยชาติกา โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสา ปิยัป์ปภวิกาติ. ภูตปุพ์พํ พ์ราห์มณ อิมิส์สา เยว สาวัต์ถิยา

อัญญตรัสส ปุริสัสส บิตา กาลมกาสิ. ภาตา กาลมกาสิ. ภคินี กาลมกาสิ. ปุตโต กาลมกาสิ. ธีตา กาลมกาสิ. ปชาปติ กาลมกาสิ. โส ตัสสา กาลกิริยาย อุมมัตตโก ขิตตจิตโต รถิยาย รถิยํ สิงฆาฏเกน สิงฆาฏกํ อุปสังกมิตวา เอวมาห "อบิ เม ปชาปติ อทัสสถ, อบิ เม ปชาปติ อทัสสถาติ. อิมินาบิ โข เอตํ พราหมณ ปริยาเยน เวทิตัพพํ, ยถา บิยชาติกา โสกปริเทวทุกขโทมนัสสุปายาสา บิยับปภวิกาติ. ภูตปุพพํ พราหมณ อิมิสสา เยว สาวัตถิยา อัญญตรา อิตถี ญาติกุลํ อคมาสิ. ตัสสา เต ญาตกา สามิกํ อัจฉินทิตวา อัญญัสส ทาตุกามา, สา จ ตํ น อิจฉติ. อถ โข สา อิตถี สามิกํ เอตทโวจ "อิเม มมํ อัยยปุตต ญาตกา ตํ อัจฉินทิตวา อัญญัสส ทาตุกามา, อหัญจ ตํ น อิจฉามีติ. อถ โข โส ปุริโส ตํ อิตถึ ทวิธา เฉตวา อัตตานํ อุปผาเลสิ "อุโภ เปจจ ภวิสสามาติ. อิมินาบิ โข เอตํ พราหมณ ปริยาเยน เวทิตัพพํ, ยถา บิยชาติกา โสกปริเทวทุกขโทมนัสสุปายาสา บิยับปภวิกาติ. อถ โข นาฬิชังโฆ พราหมโณ ภควโต ภาสิตํ อภินันทิตวา อนุโมทิตวา เยน มัลลิกา เทวี เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ยาวตโก อโหสิ ภควตา สัทธึ กถาสัลลาโป, สัพพํ มัลลิกาย เทวิยา อาโรเจสิ. อถ โข มัลลิกา เทวี, เยน ราชา

ปเสนทิ โกสโล เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ ปเสนทิโกสลํ เอตทโวจ "ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช ปิยา เต วชีรี กุมารีติ. เอวํ มลฺลิเก ปิยา เม วชีรี กุมารีติ. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช วชีริยา เต กุมาริยา วิปริณามญฺญถาภาวา อุปฺปชฺเชยฺยุํ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาติ. วชีริยา เม มลฺลิเก กุมาริยา วิปริณามญฺญถาภาวา ชีวิตสฺสปิ สิยา อญฺญถตฺตํ; กึ ปน เม น อุปฺปชฺชิสฺสนฺติ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาติ. อิทํ โข ตํ มหาราช เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน สนฺธาย ภาสิตํ "ปิยชาติกา โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา ปิยปฺปภวิกาติ. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช ปิยา เต วาสภขตฺติยาติ. เอวํ มลฺลิเก ปิยา เม วาสภขตฺติยาติ. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช วาสภาย เต ขตฺติยาย วิปริณามญฺญถาภาวา อุปฺปชฺเชยฺยุํ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาติ. วาสภาย มลฺลิเก ขตฺติยาย วิปริณามญฺญถาภาวา ชีวิตสฺสปิ สิยา อญฺญถตฺตํ; กึ ปน เม น อุปฺปชฺชิสฺสนฺติ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาติ. อิทํ โข ตํ มหาราช เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน สนฺธาย ภาสิตํ "ปิยชาติกา โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา ปิยปฺปภวิกาติ ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช ปิโย เต วิฑูฑโภ เสนาปตีติ. เอวํ มลฺลิเก ปิโย เม วิฑูฑโภ เสนาปตีติ. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช วิฑูฑภสฺส เต เสนาปติสฺส วิปริณามญฺญถาภาวา

อุป์ปัช์เชย์ยุํ โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสาติ. วิฑูฑภัส์ส เม มัล์ลิเก เสนาปติส์ส วิปริณามัญ์ญถาภาวา ชีวิตัส์สปิ สิยา อัญ์ญถัต์ตํ; กึ ปน เม อุป์ปัช์ชิส์สัน์ติ โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสาติ. อิทํ โข ตํ มหาราช เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน สัน์ธาย ภาสิตํ "ปิยชาติกา โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสา ปิยัป์ปภวิกาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช ปิยา เต อหัน์ติ. เอวํ มัล์ลิเก ปิยา เม ต์วัน์ติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช มัย์หัน์เต วิปริณามัญ์ญถาภาวา อุป์ปัช์เชย์ยุํ โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสาติ. ตุย์หัญ์หิ เม มัล์ลิเก วิปริณามัญ์ญถาภาวา ชีวิตัส์สปิ สิยา อัญ์ญถัต์ตํ, กึ ปน เม น อุป์ปัช์ชิส์สัน์ติ โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสาติ. อิทํ โข ตํ มหาราช เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน สัน์ธาย ภาสิตํ "ปิยชาติกา โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสา ปิยัป์ปภวิกาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช ปิยา เต กาสิ โกสลาติ. เอวํ มัล์ลิเก ปิยา เม กาสิ โกสลา, กาสิโกสลานํ มัล์ลิเก อานุภาเวน กาสิกจัน์ทนํ ปัจ์จนุโภม, มาลาคัน์ธวิเลปนํ ธาเรมาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช, กาสิโกสลานํ เต วิปริณามัญ์ญถาภาวา อุป์ปัช์เชย์ยุํ โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสาติ. กาสิโกสลานัญ์หิ มัล์ลิเก วิปริณามัญ์ญถาภาวา ชีวิตัส์สปิ สิยา อัญ์ญถัต์ตํ, กึ ปน เม น อุป์ปัช์ชิส์สัน์ติ

โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาติ. อิทํ โข ตํ มหาราช เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน สนฺธาย ภาสิตํ "ปิยชาติกา โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา ปิยปฺปภวิกาติ. "อจฺฉริยํ มลฺลิเก, อพฺภุตํ มลฺลิเก. ยาวญฺจ โส ภควา ปญฺญาย อติวิชฺฌ มญฺเญ ปสฺสติ เอหิ มลฺลิเก อาจเมหีติ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา ติกฺขตฺตุ อุทานํ อุทาเนสิ. "นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส. นโม ตสฺส ฯ ล ฯ ธสฺสาติ.

ปิยชาติกสุตฺตํ สตฺตมํ.

—•—

มชฺฌิมปณฺณาสเก พาหิติยสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรํ อาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปาวิสิ. สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต, เยน ปุพฺพาราโม มิคารมาตุยา ปาสาโท, เตนุปสงฺกมิ ทิวาวิหาราย. เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิ โกสโล เอกปุณฺฑรีกํ นาคํ อภิรุหิตฺวา สาวตฺถิยา นิยฺยาติ ทิวาทิวสฺส. อทฺทสา โข ราชา ปเสนทิ โกสโล อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ,

ทิส์วา สิริวัฑ์ฒํ มหามัต์ตํ อามัน์เตสิ "อายัส์มา โน เอโส สัม์ม สิริวัฑ์ฒ อานัน์โทติ. เอวํ มหาราช อายัส์มา เอโส อานัน์โทติ. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล อัญ์ญตรํ ปุริสํ อามัน์เตสิ "เอหิ ต์วํ อัม์โภ ปุริส เยนายัส์มา อานัน์โท เตนุปสังกม; อุปสังกมิต์วา มม วจเนน อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส ปาเท สิรสา วัน์ทาหิ "ราชา ภัน์เต ปัส์เสนทิ โกสโล อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส ปาเท สิรสา วัน์ทตีติ, เอวัญ์จ วเทหิ "สเจ กิร ภัน์เต อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส น กิญ์จิ อัจ์จายิกํ กรณียํ, อาคเมตุ กิร ภัน์เต อานัน์โท มุหุต์ตํ อนุกัม์ปํ อุปาทายาติ. "เอวํ เทวาติ โข โส ปุริโส รัญ์โญ ปัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส ปฏิส์สุต์วา เยนายัส์มา อานัน์โท เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โส ปุริโส อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ เอตทโวจ "ราชา ภัน์เต ปัส์เสนทิ โกสโล อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส ปาเท สิรสา วัน์ทติ, สเจ กิร ภัน์เต อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส น กิญ์จิ อัจ์จายิกํ กรณียํ, อาคเมตุ กิร ภัน์เต อายัส์มา อานัน์โท มุหุต์ตํ อนุกัม์ปํ อุปาทายาติ. อธิวาเสสิ โข อายัส์มา อานัน์โท ตุณ์หีภาเวน. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล ยาวติกา นาคัส์ส ภูมิ, นาเคน คัน์ต์วา นาคา ปัจ์โจโรหิต์วา ปัต์ติโกว, เยนายัส์มา อานัน์โท เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ; เอกมัน์ตํ ฐิโต

โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ เอตทโวจ "สเจ ภัน์เต อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส น กิญ์จิ อัจ์จายิกํ กรณียํ, สาธุ ภัน์เต อายัส์มา อานัน์โท, เยน อจิรวติยา นทิยา ตีรํ, เตนุปสังกมตุ อนุกัม์ปํ อุปาทายาติ. อธิวาเสสิ โข อายัส์มา อานัน์โท ตุณ์หีภาเวน. อถ โข อายัส์มา อานัน์โท, เยน อจิรวติยา นทิยา ตีรํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อัญ์ญตรัส์มึ รุก์ขมูเล ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล ยาวติกา นาคัส์ส ภูมิ, นาเคน คัน์ต์วา นาคา ปัจ์โจโรหิต์วา ปัต์ติโกว, เยนายัส์มา อานัน์โท เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ; เอกมัน์ตํ ฐิโต โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ เอตทโวจ "อิธ ภัน์เต อายัส์มา อานัน์โท หัต์ถัต์ถเร นิสีทตูติ. อลํ มหาราช นิสีท ต์วํ, นิสิน์โน อหํ สเก อาสเนติ. นิสีทิ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล ปัญ์ญัต์เต อาสเน. นิสัช์ช โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ เอตทโวจ "กิน์นุ โข ภัน์เต อานัน์ท โส ภควา ตถารูปํ กายสมาจารํ สมาจเรย์ย, ย์วายํ กายสมาจาโร โอปารัม์โภ สมเณหิ พ์ราห์มเณหิ วิญ์ญูหีติ, น โข มหาราช โส ภควา ตถารูปํ กายสมาจารํ สมาจเรย์ย, ย์วายํ กายสมาจาโร โอปารัม์โภ สมเณหิ พ์ราห์มเณหิ วิญ์ญูหีติ. กึ ปน ภัน์เต อานัน์ท โส ภควา ตถารูปํ วจีสมาจารํ ฯ เป ฯ

มโนสมาจารํ สมาจเรยย, ยวายํ มโนสมาจาโร โอปารัมโภ สมเณหิ พราหมเณหิ วิญญูหีติ. น โข มหาราช โส ภควา ตถารูปํ มโนสมาจารํ สมาจเรยย, ยวายํ มโนสมาจาโร โอปารัมโภ สมเณหิ พราหมเณหิ วิญญูหีติ. อัจฉริยํ ภันเต, อัพภุตํ ภันเต. ยัญหิ มยํ ภันเต นาสักขิมหา ปัญเหน ปริปูเรตุํ, ตํ ภันเต อายัสมตา อานันเทน ปัญหัสส เวยยากรเณน ปริปูริตํ. เย เต ภันเต พาลา อพยัตตา อนนุวิจจ อปริโยคาเหตวา ปเรสํ วัณณํ วา อวัณณํ วา ภาสันติ น มยันตํ สารโต ปัจจาคัจฉาม. เย จ โข เต ภันเต ปัณฑิตา พยัตตา วิยัตตา เมธาวิโน อนุวิจจ ปริโยคาเหตวา ปเรสํ วัณณํ วา อวัณณํ วา ภาสันติ, ตํ มยํ สารโต ปัจจาคัจฉาม. กตโม ปน ภันเต อานันท กายสมาจาโร โอปารัมโภ สมเณหิ พราหมเณหิ วิญญูหีติ? โย โข มหาราช กายสมาจาโร อกุสโล. กตโม ปน ภันเต กายสมาจาโร อกุสโล? โย โข มหาราช กายสมาจาโร สาวัชโช. กตโม ปน ภันเต กายสมาจาโร สาวัชโช? โย โข มหาราช กายสมาจาโร สพยาปัชโฌ. กตโม ปน ภันเต กายสมาจาโร สพยาปัชโฌ? โย โข มหาราช กายสมาจาโร ทุกขวิปาโก. กตโม ปน ภันเต กายสมาจาโร ทุกขวิปาโก? โย โข มหาราช กายสมาจาโร อัตตพยาพาธายปิ สํวัตตติ, ปรพยาพาธายปิ สํวัตตติ, อุภยพยาพาธายปิ สํวัตตติ; ตัสส อกุสลา ธัมมา อภิวัฑฒันติ, กุสลา ธัมมา ปริหายันติ;

เอวรูโป โข ปน มหาราช กายสมาจาโร โอปาริมฺโภ สมเณหิ พฺราหฺมเณหิ วิญฺญูหีติ. กตโม ปน ภนฺเต อานนฺท วจีสมาจาโร ฯเปฯ มโนสมาจาโร โอปาริมฺโภ สมเณหิ พฺราหฺมเณหิ วิญฺญูหีติ. โย โข มหาราช มโนสมาจาโร อกุสโล. กตโม ปน ภนฺเต มโนสมาจาโร อกุสโล? โย โข มหาราช มโนสมาจาโร สาวชฺโช. กตโม ปน ภนฺเต มโนสมาจาโร สาวชฺโช? โย โข มหาราช มโนสมาจาโร สพฺยาปชฺโฌ. กตโม ปน ภนฺเต มโนสมาจาโร สพฺยาปชฺโฌ? โย โข มหาราช มโนสมาจาโร ทุกฺขวิปาโก. กตโม ปน ภนฺเต มโนสมาจาโร ทุกฺขวิปาโก? โย โข มหาราช มโนสมาจาโร อตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ, อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺตติ; ตสฺส อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ; เอวรูโป โข มหาราช มโนสมาจาโร โอปาริมฺโภ สมเณหิ พฺราหฺมเณหิ วิญฺญูหีติ. กึ นุ โข ภนฺเต อานนฺท โส ภควา สพฺเพสํเยว อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานํ วณฺเณตีติ. สพฺพากุสลธมฺมปหีโน โข มหาราช ตถาคโต กุสลธมฺมสมนฺนาคโต. กตโม ปน ภนฺเต อานนฺท กายสมาจาโร อโนปาริมฺโภ สมเณหิ พฺราหฺมเณหิ วิญฺญูหีติ? โย โข มหาราช กายสมาจาโร กุสโล. กตโม ปน ภนฺเต กายสมาจาโร กุสโล? โย โข มหาราช กายสมาจาโร อนวชฺโช. กตโม ปน ภนฺเต กายสมาจาโร อนวชฺโช? โย โข มหาราช กายสมาจาโร

อพ์ยาปัช์โฌ. กตโม ปน ภัน์เต กายสมาจาโร อพ์ยาปัช์โฌ? โย โข มหาราช กายสมาจาโร สุขวิปาโก. กตโม ปน ภัน์เต กายสมาจาโร สุขวิปาโก? โย โข มหาราช กายสมาจาโร เนวัต์ตพ์ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, น ปรพ์ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, น อุภยพ์ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ; ตัส์ส อกุสลา ธัม์มา ปริหายัน์ติ, กุสลา ธัม์มา อภิวัฑ์ฒัน์ติ; เอวรูโป โข มหาราช กายสมาจาโร อโนปารัม์โภ สมเณหิ พ์ราห์มเณหิ วิญ์ญูหีติ. กตโม ปน ภัน์เต อานัน์ท วจีสมาจาโร. ฯเปฯ มโนสมาจาโร อโนปารัม์โภ สมเณหิ พ์ราห์มเณหิ วิญ์ญูหีติ. โย โข มหาราช มโนสมาจาโร กุสโล. กตโม ปน ภัน์เต มโนสมาจาโร กุสโล? โย โข มหาราช มโนสมาจาโร อนวัช์โช. กตโม ปน ภัน์เต มโนสมาจาโร อนวัช์โช? โย โข มหาราช มโนสมาจาโร อพ์ยาปัช์โฌ. กตโม ปน ภัน์เต มโนสมาจาโร อพ์ยาปัช์โฌ? โย โข มหาราช มโนสมาจาโร สุขวิปาโก. กตโม ปน ภัน์เต มโนสมาจาโร สุขวิปาโก? โย โข มหาราช มโนสมาจาโร เนวัต์ตพ์ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, น ปรพ์ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ, น อุภยพ์ยาพาธายปิ สํวัต์ตติ; ตัส์ส อกุสลา ธัม์มา ปริหายัน์ติ, กุสลา ธัม์มา อภิวัฑ์ฒัน์ติ; เอวรูโป โข มหาราช มโนสมาจาโร อโนปารัม์โภ สมเณหิ พ์ราห์มเณหิ วิญ์ญูหีติ. กิน์นุ โข ปน ภัน์เต อานัน์ท โส ภควา สัพ์เพสํเยว กุสลานํ

ธมฺมานํ อุปสมฺปทํ วณฺเณตีติ. สพฺพากุสลธมฺมปหีโน โข มหาราช ตถาคโต กุสลธมฺมสมนฺนาคโตติ. อจฺฉริยํ ภนฺเต, อพฺภุตํ ภนฺเต. ยาว สุภาสิตญฺจิทํ ภนฺเต อายสฺมตา อานนฺเทน อิมินา จ มยํ ภนฺเต อายสฺมโต อานนฺทสฺส สุภาสิเตน อตฺตมนาภิรทฺธา. เอวํ อตฺตมนาภิรทฺธา มยํ ภนฺเต อายสฺมโต อานนฺทสฺส สุภาสิเตน สเจ ภนฺเต อายสฺมโต อานนฺทสฺส หตฺถิรตนํ กปฺเปยฺย, หตฺถิรตนมฺปิ มยํ อายสฺมโต อานนฺทสฺส ทเทยฺยาม. สเจ ภนฺเต อายสฺมโต อานนฺทสฺส อสฺสรตนํ กปฺเปยฺย, อสฺสรตนมฺปิ มยํ อายสฺมโต อานนฺทสฺส ทเทยฺยาม. สเจ ภนฺเต อายสฺมโต อานนฺทสฺส คามวรํ กปฺเปยฺย, คามวรมฺปิ มยํ อายสฺมโต อานนฺทสฺส ทเทยฺยาม. อปิจ ภนฺเต มยมฺปเนตํ ชานาม "เนตํ อายสฺมโต อานนฺทสฺส กปฺปตีติ. อยํ เม ภนฺเต พาหิติกา รญฺญา มาคเธน อชาตสตฺตุนา เวเทหิปุตฺเตน ฉตฺตนาฬิยา ปกฺขิปิตฺวา ปหิตา โสฬสสมา อายาเมน อฏฺฐสมา วิตฺถาเรน, ตํ ภนฺเต อายสฺมา อานนฺโท ปฏิคฺคณฺหาตุ อนุกมฺปํ อุปาทายาติ. อลํ มหาราช ปริปุณฺณํ เม ติจีวรนฺติ. อยํ ภนฺเต อจิรวตี นที ทิฏฺฐา อายสฺมตาเจว อานนฺเทน อมฺเหหิ จ. ยถา อุปริ ปพฺพเต มหาเมโฆ อภิปฺปวุฏฺโฐ โหติ, อถายํ อจิรวตี นที อุภโต กูลานิ สํวิสนฺทนฺตี คจฺฉติ, เอวเมว โข ภนฺเต อายสฺมา อานนฺโท อิมาย พาหิติกาย อตฺตโน ติจีวรํ กริสฺสติ. ยํ ปน อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปุราณํ ติจีวรํ ตํ

สพ์รห์มจารีหิ ส๎วิภชิส์สติ. เอวายํ อัม์หากํ ทัก์ขิณา ส๎วิสัน์ทัน์ตี มัญ์เญ คมิส์สติ, ปฏิค์คัณ์หาตุ ภัน์เต อายัส์มา อานัน์โท พาหิติกัน์ติ. ปฏิค์คเหสิ โข อายัส์มา อานัน์โท พาหิติกํ. อถ โข ราชา ปัส์เสนที โกสโล อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ เอตทโวจ " หัน์ท จทานิ มยํ ภัน์เต อานัน์ท คัจ์ฉาม, พหุกิจ์จา มยํ พหุกรณียาติ. ยัส์สทานิ ต๎วํ มหาราช กาลํ มัญ์ญสีติ. อถ โข ราชา ปัส์เสนที โกสโล อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส ภาสิตํ อภินัน์ทิต๎วา อุฏ์ฐายาสนา อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ อภิวาเทต๎วา ปทัก์ขิณํ กัต๎วา ปัก์กามิ. อถ โข อายัส์มา อานัน์โท อจิรปัก์กัน์ตัส์ส ปัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต๎วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา อานัน์โท ยาวตโก อโหสิ รัญ์ญา ปัส์เสนทินา โกสเลน สัท์ธึ กถาสัล์ลาโป, ตํ สัพ์พํ ภควโต อาโรเจสิ, ตัญ์จ พาหิติกํ ภควโต อทาสิ. อถ โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ " ลาภา ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส สุลัท์ธํ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส, ยํ ราชา ปัส์เสนที โกสโล ลภติ อานัน์ทํ ทัส์สนาย ลภติ ปยิรุปาสนายาติ. อิทมโวจ ภควา อัต์ตมนา ภิก์ขู ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทุน์ติ.

พาหิติยสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ อัฏ์ฐมํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสกํ ธัม์มเจติยสุต์ตํ.

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สัก์เกสุ วิหรติ เมทฬุปํ

นาม สัก์ยานํ นิคโม. เตน โข ปน สมเยน ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล นครกํ อนุป์ปัต์โต โหติ เกนจิเทว กรณีเยน. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล ทีฆํ การายนํ อามัน์เตสิ "โยเชหิ สัม์ม การายน ภัท์รานิ ภัท์รานิ ยานานิ, อุย์ยานภูมิํ คัจ์ฉาม สุภูมึ ทัส์สนายาติ. "เอวํ เทวาติ โข ทีโฆ การายโน รัญ์โญ ปัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส ปฏิส์สุต์วา ภัท์รานิ ภัท์รานิ ยานานิ โยชาเปต์วา รัญ์โญ ปัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส ปฏิเวเทสิ "ยุต์ตานิ โข เต เทว ภัท์รานิ ภัท์รานิ ยานานิ, ยัส์สทานิ กาลํ มัญ์ญสีติ. อถโข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล ภัท์รํ ยานํ อภิรุหิต์วา ภัท์เรหิ ภัท์เรหิ ยาเนหิ นครกัม์หา นิย์ยาสิ มหัจ์จราชานุภาเวน เยน อาราโม เตน ปายาสิ, ยาวติกา ยานัส์ส ภูมิ, ยาเนน คัน์ต์วา ยานา ปัจ์โจโรหิต์วา ปัต์ติโกว อารามํ ปาวิสิ. อัท์ทสา โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล อาราเม ชํฆาวิหารํ อนุจังกมมาโน อนุวิจรมาโน รุก์ขมูลานิ ปาสาทิกานิ ปาสาทนียานิ อัป์ปสัท์ทานิ อัป์ปนิค์โฆสานิ วิชนวาตานิ มนุส์สราหัส์เสย์ยกานิ ปฏิสัล์ลานสารุป์ปานิ, ทิส์วาน ภควัน์ตํ เยว อารัพ์ภ ปีติ อุทปาทิ "อิมานิ โข ตานิ รุก์ขมูลานิ ปาสาทิกานิ ปาสาทนียานิ อัป์ปสัท์ทานิ อัป์ปนิค์โฆสานิ วิชนวาตานิ มนุส์สราหัส์เสย์ยกานิ ปฏิสัล์ลานสารุป์ปานิ, ยัต์ถ สุทํ มยัน์ตํ ภควัน์ตํ ปยิรุปาสาม อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธัน์ติ. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล ทีฆํ การายนํ อามัน์เตสิ "อิมานิ

โข สัม์ม การายน ตานิ รุก์ขมูลานิ ปาสาทิกานิ ปาสาทนิยานิ อัป์ปสัท์ทานิ อัป์ปนิฆ์โฆสานิ วิชนวาตานิ มนุส์สราหัส์เสย์ยกานิ ปฏิสัล์ลานสารุป์ปานิ, ยัต์ถ สุทํ มยัม์ ภควัน์ตํ ปยิรุปาสาม อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธํ. กหํ นุ โข สัม์ม การายน เอตรหิ โส ภควา วิหรติ อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธติ. อัต์ถิ มหาราช เมทฬุปํ นาม สัก์ยานํ นิคโม, ตัต์ถ โส ภควา เอตรหิ วิหรติ อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธติ. กีวทูโร ปน สัม์ม การายน นครกัม์หา เมทฬุปํ นาม สัก์ยานํ นิคโม โหตีติ. น ทูเร มหาราช ตีณิ โยชนานิ สัก์กา ทิวสาวเสเสน คัน์ตุน์ติ. เตนหิ สัม์ม การายน โยเชหิ ภัท์รานิ ภัท์รานิ ยานานิ คมิส์สาม มยัน์ตํ ภควัน์ตํ ทัส์สนาย อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธัน์ติ. "เอวํ เทวาติ โข ทีโฆ การายโน รัญ์โญ ปัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส ปฏิส์สุต์วา ภัท์รานิ ภัท์รานิ ยานานิ โยชาเปต์วา รัญ์โญ ปัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส ปฏิเวเทสิ "ยุต์ตานิ โข เต เทว ภัท์รานิ ภัท์รานิ ยานานิ, ยัส์สทานิ กาลํ มัญ์ญสีติ. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล ภัท์รํ ยานํ อภิรุหิต์วา ภัท์เรหิ ภัท์เรหิ ยาเนหิ นครัม์หา, เยน เมทฬุปํ นาม สัก์ยานํ นิคโม, เตน ปายาสิ. เตเนว ทิวสาวเสเสน เมทฬุปํ สัก์ยานํ นิคมํ สัม์ปาปุณิ; เยน อาราโม, เตน ปายาสิ; ยาวติกา ยานัส์ส ภูมิ, ยาเนน คัน์ต์วา ยานา ปัจ์โจโรหิต์วา ปัต์ติโกว อารามํ ปาวิสิ. เตน โข ปน

สมเยน สัม์พหุลา ภิก์ขู อัพ์โภกาเส จังกมัน์ติ. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล, เยน เต ภิก์ขู, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา เต ภิก์ขู เอตทโวจ "กหํ นุ โข ภัน์เต เอตรหิ โส ภควา วิหรติ อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ; ทัส์สนกามา หิ มยัน์ตํ ภควัน์ตํ อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธัน์ติ. เอโส มหาราช วิหาโร สํวุตท์วาโร, เตน อัป์ปสัท์โท อุปสังกมิต์วา อตรมาโน อาฬิน์ทํ ปวิสิต์วา อุก์กาสิต์วา อัค์คฬํ อาโกเฏหิ. วิวริส์สติ เต ภควา ท์วารัน์ติ. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล ตัต์เถว ขัค์คัญ์จ อุณ์หิสัญ์จ ทีฆัส์ส การายนัส์ส ปาทาสิ. อถ โข ทีฆัส์ส การายนัส์ส เอตทโหสิ "รหายสิ โขทานิ มหาราช อิเธวทานิ มยา ฐาตัพ์พัน์ติ. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล, เยน โส วิหาโร สํวุตท์วาโร, เตน อัป์ปสัท์โท อุปสังกมิต์วา อตรมาโน อาฬิน์ทํ ปวิสิต์วา อุก์กาสิต์วา อัค์คฬํ อาโกเฏสิ. วิวริ ภควา ท์วารํ. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล วิหารํ ปวิสิต์วา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติต์วา ภควโต ปาทานิ มุเขน จ ปริจุม์พติ, ปาณีหิ จ ปริสัม์พาหติ, นามัญ์จ สาเวติ "ราชาหํ ภัน์เต ปัส์เสนทิ โกสโล, ราชาหํ ภัน์เต ปัส์เสนทิ โกสโลติ. กึ ปน ต์วํ มหาราช อัต์ถวสํ สัม์ปัส์สมาโน อิมัส์มึ สรีเร เอวรูปํ ปรมนิปัจ์จการํ กโรสิ, มิต์ตูปหารํ อุปทํเสสีติ. อัต์ถิ โข เม ภัน์เต ภควติ ธัม์มัน์วโย โหติ "สัม์มาสัม์พุท์โธ ภควา, ส์วาก์ขาโต ภควตา ธัม์โม, สุปฏิปัน์โน ภควโต สาวกสํโฆติ.

อิธาหํ ภัน์เต ภควา บัส์สามิ เอเก สมณพ์ราห์มเณ ปริยัน์ตกตํ พ์รห์มจริยํ จรัน์เต ทสบิ วัส์สานิ วีสัม์บิ วัส์สานิ ตึสัม์บิ วัส์สานิ จัต์ตารีสัม์บิ วัส์สานิ. เต อปเรน สมเยน สุน์หาตา สุวิลิต์ตา กัป์บิตเกสมัส์สู บัญ์จหิ กามคุเณหิ สมัป์บิตา สมังคีภูตา ปริจาเรน์ติ.[๑] อิธ ปนาหํ ภัน์เต ภิก์ขู บัส์สามิ ยาวชีวํ อาปาณโกฏิกํ ปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ จรัน์เต, น โข ปนาหํ ภัน์เต อิโต พหิท์ธา อัญ์ญํ เอวํ ปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ สมนุปัส์สามิ. อยัม์บิ โข เม ภัน์เต ภควติ ธัม์มัน์วโย โหติ "สัม์มาสัม์พุท์โธ ภควา, ส์วาก์ขาโต ภควตา ธัม์โม, สุปฏิปัน์โน ภควโต สาวกสํโฆติ.

ปุน จปรํ ภัน์เต ราชาโนบิ ราชูหิ วิวทัน์ติ, ขัต์ติยาบิ ขัต์ติเยหิ วิวทัน์ติ, พ์ราห์มณาบิ พ์ราห์มเณหิ วิวทัน์ติ, คหปตโยบิ คหปตีหิ วิวทัน์ติ, มาตาบิ ปุต์เตน วิวทติ, ปุต์โตบิ มาตรา วิวทติ, บิตาบิ ปุต์เตน วิวทติ, ปุต์โตบิ บิตรา วิวทติ, ภาตาบิ ภคินิยา วิวทติ, ภคินีบิ ภาตรา วิวทติ, สหาโยบิ สหาเยน วิวทติ. อิธ ปนาหํ ภัน์เต ภิก์ขู บัส์สามิ สมัค์เค สัม์โมทมาเน อวิวทมาเน ขีโรทกีภูเต อัญ์ญมัญ์ญํ บิยจัก์ขูหิ สัม์บัส์สัน์เต วิหรัน์เต. น โข ปนาหํ ภัน์เต อิโต พหิท์ธา อัญ์ญํ เอวํ สมัค์คํ ปริสํ สมนุบัส์สามิ. อยัม์บิ โข เม ภัน์เต ภควติ ธัม์มัน์วโย โหติ "สัม์มาสัม์พุท์โธ ภควา, ส์วาก์ขาโต ภควตา

---

[๑] สี. ปริวาเรน์ติ.

ธมฺโม, สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสํโฆติ.

ปุน จปราหํ ภนฺเต อาราเมน อารามํ อุยฺยาเนน อุยฺยานํ อนุจงฺกมามิ อนุวิจรามิ, โสหํ ตตฺถ ปสฺสามิ เอเก สมณพฺราหฺมเณ กีเส ลูเข ทุพฺพณฺเณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาเต ธมนิสนฺถตคตฺเต น วิย มญฺเญ จกฺขุํ พนฺธนฺเต ชนสฺส ทสฺสนาย. ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ° "อทฺธา อิเม อายสฺมนฺโต อนภิรตา วา พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ, อตฺถิ วา เตสํ กิญฺจิ ปาปํ กตํ ปฏิจฺฉนฺนํ, ตถา อิเม อายสฺมนฺโต กีสา ลูขา ทุพฺพณฺณา อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา ธมนิสนฺถตคตฺตา น วิย มญฺเญ จกฺขุํ พนฺธนฺติ ชนสฺส ทสฺสนายาติ. ตฺยาหํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทามิ "กึ นุ โข ตุมฺเห อายสฺมนฺโต กีสา ลูขา ทุพฺพณฺณา อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา ธมนิสนฺถตคตฺตา น วิย มญฺเญ จกฺขุํ พนฺธถ ชนสฺส ทสฺสนายาติ. เต เอวมาหํสุ "พนฺธุกโรโค โน มหาราชาติ. อิธ ปนาหํ ภนฺเต ภิกฺขู ปสฺสามิ หฏฺฐปหฏฺเฐ อุทคฺคุทคฺเค อภิรตรูเป ปีณินฺทฺริเย อปฺโปสฺสุกฺเก ปนฺนโลเม ปรทวุตฺเต มิคภูเตน เจตสา วิหรนฺเต. ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ "อทฺธา อิเม อายสฺมนฺโต ตสฺส ภควโต สาสเน อุฬารํ ปุพฺเพนาปรํ วิเสสํ ชานนฺติ. ตถา อิเม อายสฺมนฺโต หฏฺฐปหฏฺฐา อุทคฺคุทคฺคา อภิรตรูปา ปีณินฺทฺริยา อปฺโปสฺสุกฺกา ปนฺนโลมา ปรทวุตฺตา มิคภูเตน เจตสา วิหรนฺติ.

° สี. เอวํ โหติ.

อยัม์ปิ โข เม ภัน์เต ภควติ ธัม์มัน์วโย โหติ "สัม์มาสัม์พุท์โธ ภควา, ส์วาก์ขาโต ภควตา ธัม์โม, สุปฏิปัน์โน ภควโต สาวกสัง์โฆติ.

ปุน จปราหํ ภัน์เต ราชา ขัต์ติโย มุท์ธาวสิต์โต ปโหมิ ฆาเตตายํ วา ฆาเตตุํ ชาเปตายํ วา ชาเปตุํ ปัพ์พาเชตายํ วา ปัพ์พาเชตุํ. ตัส์ส มัย์หํ ภัน์เต อัฏ์ฏกรเณ นิสิน์นัส์ส อัน์ตรัน์ตรา กถํ โอปาเตน์ติ. โสหํ น ลภามิ "มา เม โภน์โต อัฏ์ฏกรเณ นิสิน์นัส์ส อัน์ตรัน์ตรา กถํ โอปาเตถ, กถาปริโยสานํ เม ภวัน์โต อาคเมน์ตูติ. ตัส์ส มัย์หํ ภัน์เต อัน์ตรัน์ตรา กถํ โอปาเตน์ติ. อิธ ปนาหํ ภัน์เต ภิก์ขู ปัส์สามิ ยัส์มิํ สมเย ภควา อเนกสตาย ปริสาย ธัม์มํ เทเสติ, เนว ตัส์มิํ สมเย ภควโต สาวกานํ ขิปิตสัท์โท วา โหติ อุก์กาสิตสัท์โท วา. ภูตปุพ์พํ ภัน์เต ภควา อเนกสตาย ปริสาย ธัม์มํ เทเสติ, ตัต์ร อัญ์ญตโร ภควโต สาวโก อุก์กาสิ. ตเมนํ อัญ์ญตโร สัพ์รหั์มจารี ชัณ์ณุเกน ฆเฏสิ "อัป์ปสัท์โท อายัส์มา โหตุ, มา อายัส์มา สัท์ทมกาสิ; สัต์ถา โน ภควา ธัม์มํ เทเสตีติ. ตัส์ส มัย์หํ ภัน์เต เอตทโหสิ "อัจ์ฉริยํ วต โภ, อัพ์ภุตํ วต โภ. อทัณ์เฑน วต กิร โภ อสัต์เถน เอวํ สุวินีตา ปริสา ภวิส์สตีติ. น โข ปนาหํ ภัน์เต อิโต พหิท์ธา อัญ์ญํ เอวํ สุวินีตํ ปริสํ สมนุปัส์สามิ. อยัม์ปิ โข เม

ภนฺเต ภควติ ธมฺมนฺวโย โหติ "สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภควา, สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม, สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสํโฆติ.

ปุน จปราหํ ภนฺเต ปสฺสามิ อิเธกจฺเจ ขตฺติยปณฺฑิเต นิปุเณ กตปรปฺปวาเท วาลเวธิรูเป. เต ภินฺทนฺตา มญฺเญ จรนฺติ ปญฺญาคเตน ทิฏฺฐิคตานิ. เต สุณนฺติ "สมโณ ขลุ โภ โคตโม อมุกํ นาม คามํ วา นิคมํ วา โอสริสฺสตีติ. เต ปญฺหํ อภิสงฺขโรนฺติ "อิมํ มยํ ปญฺหํ สมณํ โคตมํ อุปสงฺกมิตฺวา ปุจฺฉิสฺสาม, เอวญฺเจ โน ปุฏฺโฐ เอวํ พฺยากริสฺสติ, เอวมสฺส มยํ วาทํ อาโรเปสฺสาม; เอวญฺเจปิ โน ปุฏฺโฐ เอวํ พฺยากริสฺสติ, เอวมฺปิสฺส มยํ วาทํ อาโรเปสฺสามาติ. เต สุณนฺติ "สมโณ ขลุ โภ โคตโม อมุกํ นาม คามํ วา นิคมํ วา โอสโฏติ. เต เยน ภควา, เตนุปสงฺกมนฺติ. เต ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ. เต ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา น เจว ภควนฺตํ ปญฺหํ ปุจฺฉนฺติ, กุตสฺส วาทํ อาโรเปสฺสนฺติ, อญฺญทตฺถุ ภควโต สาวกา สมฺปชฺชนฺติ. อยมฺปิ โข เม ภนฺเต ภควติ ธมฺมนฺวโย โหติ "สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภควา, สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม, สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสํโฆติ. ปุน จปราหํ ภนฺเต ปสฺสามิ อิเธกจฺเจ พฺราหฺมณปณฺฑิเต ฯ เป ฯ คหปติปณฺฑิเต. สมณปณฺฑิเต นิปุเณ กตปรปฺปวาเท วาลเวธิรูเป. เต ภินฺทนฺตา

มัญ์เญ จรัน์ติ ปัญ์ญาคเตน ทิฏ์ฐิคตานิ. เต สุณัน์ติ “สมโณ ขลุ โภ โคตโม อมุกํ นาม คามํ วา นิคมํ วา โอสริส์สตีติ. เต ปัญ์หํ อภิสํขโรน์ติ “อิมํ มยํ ปัญ์หํ สมณํ โคตมํ อุปสํกมิต์วา ปุจ์ฉิส์สาม, เอวัญ์เจ โน ปุฏ์โฐ เอวํ พ์ยากริส์สติ, เอวมัส์ส มยํ วาทํ อาโรเปส์สาม; เอวัญ์เจปิ โน ปุฏ์โฐ เอวํ พ์ยากริส์สติ, เอวํปิส์ส มยํ วาทํ อาโรเปส์สามาติ. เต สุณัน์ติ “สมโณ ขลุ โภ โคตโม อมุกํ นาม คามํ วา นิคมํ วา โอสโฏติ. เต เยน ภควา, เตนุปสังกมัน์ติ. เต ภควา ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์เสติ สมาทเปติ สมุต์เตเชติ สัม์ปหํเสติ. เต ภควตา ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์สิตา สมาทปิตา สมุต์เตชิตา สัม์ปหํสิตา น เจว ภควัน์ตํ ปัญ์หํ ปุจ์ฉัน์ติ, กุตัส์ส วาทํ อาโรเปส์สัน์ติ, อัญ์ญทัต์ถุ ภควัน์ตํเยว โอกาสํ ยาจัน์ติ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชาย. เต ภควา ปัพ์พาเชติ. เต ตถา ปัพ์พชิตา[1] สมานา วูปกัฏ์ฐา อัป์ปมัต์ตา อาตาปิโน ปหิตัต์ตา วิหรัน์ตา นจิรัส์เสว, ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรัน์ติ. เต เอวมาหํสุ “มยํ[2] วต โภ อนัส์สาม มยํ หิ ปุพ์เพ อสมณาว สมานา สมณัม์หาติ ปฏิชานิม์หา, อพ์ราห์มณาว สมานา พ์ราห์มณัม์หาติ ปฏิชานิม์หา,

๑ สี. ปัพ์พาชิตา. ๒ สี. มนํ วต.

อนารหนฺโตว สมานา อรหนฺโตมฺหาติ ปฏิชานิมฺหา. อิทานิ โขมฺห สมณา อิทานิ โขมฺห พฺราหฺมณา อิทานิ โขมฺห อรหนฺโตติ. อยมฺปิ โข เม ภนฺเต ภควติ ธมฺมนฺวโย โหติ "สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภควา, สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม, สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสํโฆติ.

ปุน จปรํ ภนฺเต อิเม อิสิทนฺตปุราณา ถปตโย มม ภตฺตา มม ยานา[๑] อหํ เนสํ ชีวิตํ ทาตา ยสสฺส อาหตฺตา. อถ จปน โน ตถา มยิ นิปจฺจการํ กโรนฺติ ยถา ภควติ. ภูตปุพฺพาหํ ภนฺเต เสนํ อพฺภุยฺยาโต สมาโน อิเม อิสิทนฺตปุราเณ ถปตโย วีมํสมาโน อญฺญตรสฺมึ สมฺพาเธ อาวสเถ วาสํ อุปคจฺฉึ. อถ โข ภนฺเต อิเม อิสิทนฺตปุราณา ถปตโย พหุเทว รตฺตึ ธมฺมิยา กถาย วีตินาเมตฺวา ยโต อสฺโสสุํ โข ภควนฺตํ ตโต สีสํ กตฺวา มํ ปาทโต กริตฺวา นิปชฺชึสุ. ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ "อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ. อิเม อิสิทนฺตปุราณา ถปตโย มม ภตฺตา มม ยานา. อหํ เนสํ ชีวิตํ ทาตา ยสสฺส อาหตฺตา, อถ จ ปน โน ตถา มยิ นิปจฺจการํ กโรนฺติ ยถา ภควติ. อทฺธา อิเม อายสฺมนฺโต ตสฺส ภควโต สาสเน โอฬารํ ปุพฺเพนาปรํ วิเสสํ ชานนฺตีติ. อยมฺปิ โข ภนฺเต ภควติ ธมฺมนฺวโย โหติ "สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภควา, สฺวากฺขาโต ภควตา

[๑] สี. สานา.

ธัมโม, สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสํโฆติ. ปุน จปรํ ภันเต ภควาปิ ขัตติโย, อหัมปิ ขัตติโย. ภควาปิ โกสโล, อหัมปิ โกสโล. ภควาปิ อาสีติโก, อหัมปิ อาสีติโก. ยัมปิ โข ภันเต ภควาปิ ขัตติโย, อหัมปิ ขัตติโย. ภควาปิ โกสโล, อหัมปิ โกสโล. ภควาปิ อาสีติโก, อหัมปิ อาสีติโกติ. อิมินา อรหาเมวาหํ ภันเต ภควติ ปรมนิปัจจการํ กาตุํ, มิตตูปหารํ อุปทํเสตุํ. หันท จทานิ มยํ ภันเต คัจฉาม, พหุกิจจา มยํ พหุกรณียาติ. ยัสสทานิ ตวํ มหาราช กาลํ มัญญสีติ. อถ โข ราชา ปัสเสนทิ โกสโล อุฏฐายาสนา ภควันตํ อภิวาเทตวา ปทักขิณํ กตวา ปักกามิ. อถ โข ภควา อจิรปักกันตัสส รัญโญ ปัสเสนทิสส โกสลัสส ภิกขู อามันเตสิ "เอโส ภิกขเว ราชา ปัสเสนทิ โกสโล ธัมมเจติยานิ ภาสิตวา อุฏฐายาสนา ปักกันโต. อุคคัณหถ ภิกขเว ธัมมเจติยานิ, ปริยาปุณาถ ภิกขเว ธัมมเจติยานิ, ธาเรถ ภิกขเว ธัมมเจติยานิ, อัตถสัญหิตานิ ภิกขเว ธัมมเจติยานิ อาทิพรหมจริยกานีติ. อิทมโวจ ภควา. อัตตมนา เต ภิกขู ภควโต ภาสิตํ อภินันทุนติ.

ธัมมเจติยสุตตํ นิฏฐิตํ นวมํ.

มัชฌิมปัณณาสเก กัณณกัตถลสุตตํ

เอวัมเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา อุชุญญายํ วิหรติ

กัณ์ณกัต์ถเล มิคทาเย. เตน โข ปน สมเยน ราชา ปั๊ส์เสนทิ
โกสโล อุยัณ์ยํ อนุปั๊ปัต์โต โหติ เกนจิเทว กรณีเยน. อถ โข
ราชา ปั๊ส์เสนทิ โกสโล อัณ์ณตรํ ปุ๊ริสํ อามัน์เตสิ "เอหิ ต์วํ
อัม์โภ ปุ๊ริส เยน ภควา เตนุปสังกม; อุปสังกมิต์วา มม วจเนน
ภควโต ปาเท สิรสา วัน์ทาหิ อัปั๊ปาพาธํ อัปั๊ปาตังกํ ลหุฏ์ฐานํ
พลํ ผาสุวิหารํ ปุจ์ฉ "ราชา ภัน์เต ปั๊ส์เสนทิ โกสโล ภควโต
ปาเท สิรสา วัน์ทติ, อัปั๊ปาพาธํ อัปั๊ปาตังกํ ลหุฏ์ฐานํ พลํ
ผาสุวิหารํ ปุจ์ฉตีติ; เอวัญ์จ วเทหิ "อัช์ช กิร ภัน์เต ราชา
ปั๊ส์เสนทิ โกสโล ปั๊จ์ฉาภัต์ตํ ภุต์ตปาตราโส ภควัน์ตํ ทัส์สนาย
อุปสังกมิส์สตีติ. "เอวํ เทวาติ โข โส ปุ๊ริโส รัญ์โญ ปั๊ส์เสนทิส์ส
โกสลัส์ส ปฏิส์สุต์วา เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา
ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โส
ปุ๊ริโส ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ราชา ภัน์เต ปั๊ส์เสนทิ โกสโล
ภควโต ปาเท สิรสา วัน์ทติ, อัปั๊ปาพาธํ อัปั๊ปาตังกํ ลหุฏ์ฐานํ
พลํ ผาสุวิหารํ ปุจ์ฉติ; เอวัญ์จ วเทติ "อัช์ช กิร ภัน์เต ราชา
ปั๊ส์เสนทิ โกสโล ปั๊จ์ฉาภัต์ตํ ภุต์ตปาตราโส ภควัน์ตํ ทัส์สนาย
อุปสังกมิส์สตีติ. อัส์โสสุํ โข โสมา จ ภคินี สกุลา จ ภคินี
"อัช์ช กิร ราชา ปั๊ส์เสนทิ โกสโล ปั๊จ์ฉาภัต์ตํ ภุต์ตปาตราโส
ภควัน์ตํ ทัส์สนาย อุปสังกมิส์สตีติ. อถ โข โสมา จ ภคินี
สกุลา จ ภคินี ราชานํ ปั๊ส์เสนทึ โกสลํ ภัต์ตาภิหาเร อุปสังกมิต์วา

เอตทโวจุ "เตนหิ มหาราช อัมหากัมปิ วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วันทาหิ, อัปปาพาธํ อัปปาตังกํ ลหุฏฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจฉ "โสมา จ ภันเต ภคินี สกุลา จ ภคินี ภควโต ปาเท สิรสา วันทันติ, อัปปาพาธํ อัปปาตังกํ ลหุฏฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจฉันตีติ.

อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ปัจฉาภัตตํ ภุตตปาตราโส เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินโน โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ภควันตํ เอตทโวจ โสมา จ ภันเต ภคินี สกุลา จ ภคินี ภควโต ปาเท สิรสา วันทันติ, อัปปาพาธํ อัปปาตังกํ ลหุฏฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจฉันตีติ. กึ ปน มหาราช โสมา จ ภคินี สกุลา จ ภคินี อัญญํ ทูตํ นาลัตถุนติ. อัสโสสุํ โข ภันเต โสมา จ ภคินี สกุลา จ ภคินี "อัชช กิร ราชา ปเสนทิ โกสโล ปัจฉาภัตตํ ภุตตปาตราโส ภควันตํ ทัสสนาย อุปสังกมิสสตีติ. อถ โข ภันเต โสมา จ ภคินี สกุลา จ ภคินี มํ ภัตตาภิหาเร อุปสังกมิตวา เอตทโวจุํ "เตนหิ มหาราช อัมหากัมปิ วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วันทาหิ, อัปปาพาธํ อัปปาตังกํ ลหุฏฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจฉ "โสมา จ ภคินี สกุลา จ ภคินี ภควโต ปาเท สิรสา วันทันติ, อัปปาพาธํ อัปปาตังกํ ลหุฏฐานํ พลํ

ผาสุวิหารํ ปุจฺฉนฺตีติ. สุขิโน โหนฺตุ มหาราช โสมา จ ภคินี สกุลา จ ภคินีติ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ภควนฺตํ เอตทโวจ "สุตํ เม ตํ ภนฺเต "สมโณ โคตโม เอวมาห "นตฺถิ โส สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา โย สพฺพญฺญู สพฺพทสฺสาวี ปริเสสํ ญาณทสฺสนํ ปฏิชานิสฺสติ. เนตํ ฐานํ วิชฺชตีติ. เย เต ภนฺเต เอวมาหํสุ "สมโณ โคตโม เอวมาห "นตฺถิ โส สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา, โย สพฺพญฺญํ สพฺพทสฺสาวี อปริเสสํ ญาณทสฺสนํ ปฏิชานิสฺสติ. เนตํ ฐานํ วิชฺชตีติ. กจฺจิ เต ภนฺเต ภควโต วุตฺตวาทิโน น จ ภควนฺตํ อภูเตน อพฺภาจิกฺขนฺติ, ธมฺมสฺส จานุธมฺมํ พฺยากโรนฺติ, น จ โกจิ สหธมฺมิโก วาทานุวาโท คารยฺหํ ฐานํ อาคจฺฉตีติ. เย เต มหาราช เอวมาหํสุ "สมโณ โคตโม เอวมาห "นตฺถิ โส สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา โย สพฺพญฺญู สพฺพทสฺสาวี อปริเสสํ ญาณทสฺสนํ ปฏิชานิสฺสติ. เนตํ ฐานํ วิชฺชตีติ น เม เต วุตฺตวาทิโน อพฺภาจิกฺขนฺติ จ ปน มํ เต อสตา อภูเตนาติ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล วิฑูฑภํ เสนาปตึ อามนฺเตสิ "โก นุ โข เสนาปติ อิมํ กถาวตฺถุํ ราชนฺเตปุเร อพฺภุทาหาสีติ. สญฺชโย มหาราช พฺราหฺมโณ อากาสโคตฺโตติ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล อญฺญตรํ ปุริสํ อามนฺเตสิ "เอหิ ตฺวํ อมฺโภ ปุริส มม วจเนน สญฺชยํ พฺราหฺมณํ อากาสโคตฺตํ อามนฺเตหิ

"ราชา ตํ ภัน์เต ปัส์เสนทิ โกสโล อามัน์เตตีติ. "เอวํ เทวาติ โข โส ปุริโส รัญ์โญ ปัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส ปฏิส์สุต์วา, เยน สัญ์ชโย พ์ราห์มโณ อากาสโคต์โต, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา สัญ์ชยํ พ์ราห์มณํ อากาสโคต์ตํ เอตทโวจ "ราชา ตํ ภัน์เต ปัส์เสนทิ โกสโล อามัน์เตตีติ. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ "สิยา นุ โข ภัน์เต ภควตา อัญ์ญเทว กิญ์จิ สัน์ธาย ภาสิตํ, ตัญ์จ ชโน อัญ์ญถาปิ ปัจ์จาคัจ์เฉย์ย. ยถากถํ ปน ภัน์เต ภควา อภิชานาติ วาจํ ภาสิตาติ. เอวํ โข อหํ มหาราช อภิชานามิ วาจํ ภาสิตา "นัต์ถิ โส สมโณ วา พ์ราห์มโณ วา, โย สกิเทว สัพ์พํ ญัส์สติ สัพ์พํ ทัก์ขิติ, เนตํ ฐานํ วิช์ชตีติ. เหตุรูปํ ภควา อาห, สเหตุรูปํ ภัน์เต ภควา อาห "นัต์ถิ โส สมโณ วา พ์ราห์มโณ วา, โย สกิเทว สัพ์พํ ญัส์สติ สัพ์พํ ทัก์ขิติ, เนตํ ฐานํ วิช์ชตีติ. จัต์ตาโรเม ภัน์เต วัณ์ณา ขัต์ติยา, พ์ราห์มณา, เวส์สา, สุท์ทา, อิเมสํ นุ โข ภัน์เต จตุน์นํ วัณ์ณานํ สิยา วิเสโส, สิยา นานากรณัน์ติ. จัต์ตาโรเม มหาราช วัณ์ณา ขัต์ติยา, พ์ราห์มณา, เวส์สา, สุท์ทา, อิเมสํ โข มหาราช จตุน์นํ วัณ์ณานํ เท์ว วัณ์ณา อัค์คมัก์ขายัน์ติ ขัต์ติยา จ พ์ราห์มณา จ, ยทิทํ อภิวาทนํ ปัจ์จุฏ์ฐานํ อัญ์ชลีกัม์มํ สามีจิกัม์มัน์ติ. นาหํ ภัน์เต ภควัน์ตํ ทิฏ์ฐธัม์มิกํ ปุจ์ฉามิ,

สมฺปรายิกาหํ ภนฺเต ภควนฺตํ ปุจฺฉามิ "จตฺตาโรเม ภนฺเต วณฺณา ขตฺติยา, พฺราหฺมณา, เวสฺสา, สุทฺทา, อิเมสํ นุ โข ภนฺเต จตุนฺนํ วณฺณานํ สิยา วิเสโส, สิยา นานากรณนฺติ.

ปญฺจิมานิ มหาราช ปธานิยงฺคานิ. กตมานิ ปญฺจ? อิธ มหาราช ภิกฺขุ สทฺโธ โหติ, สทฺทหติ ตถาคตสฺส โพธึ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู, อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ, สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ. อปฺปาพาโธ โหติ อปฺปาตงฺโก สมเวปากนิยา คหณิยา สมนฺนาคโต นาติสีตาย นาจฺจุณฺหาย มชฺฌิมาย ปธานกฺขมาย. อสโฐ โหติ อมายาวี ยถาภูตํ อตฺตานํ อาวิกตฺตา สตฺถริ วา วิญฺญูสุ วา สพฺรหฺมจารีสุ. อารทฺธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ. ปญฺญวา โหติ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา. อิมานิ โข มหาราช ปญฺจ ปธานิยงฺคานิ. จตฺตาโรเม มหาราช วณฺณา ขตฺติยา, พฺราหฺมณา, เวสฺสา, สุทฺทา. เต จสฺสุ อิเมหิ ปญฺจหิ ปธานิยงฺเคหิ สมนฺนาคตา, ตํ เนสํ อสฺส ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายาติ. จตฺตาโรเม ภนฺเต วณฺณา ขตฺติยา, พฺราหฺมณา, เวสฺสา, สุทฺทา, เต จสฺสุ อิเมหิ ปญฺจหิ ปธานิยงฺเคหิ สมนฺนาคตา, เอตฺถ ปน เนสํ ภนฺเต สิยา วิเสโส, สิยา นานากรณนฺติ. เอตฺถ โข

เนสาหํ มหาราช ปธานเวมัต์ตํ วทามิ. เสย์ยถาปิส์สุ มหาราช เท๎ว หัต์ถิทัม์มา วา อัส์สทัม์มา วา โคทัม์มา วา สุทัน์ตา สุวินีตา, เท๎ว หัต์ถิทัม์มา วา อัส์สทัม์มา วา โคทัม์มา วา อทัน์ตา อวินีตา. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช เย เท๎ว เต หัต์ถิทัม์มา วา อัส์สทัม์มา วา โคทัม์มา วา สุทัน์ตา สุวินีตา, อปิ นุ เต ทัน์ตาว ทัน์ตการณํ คัจ์เฉย์ยุํ, ทัน์ตาว ทัน์ตภูมึ สัม์ปาปุเณย์ยุน์ติ. เอวเมตํ ภัน์เต. เย ปน เต เท๎ว หัต์ถิทัม์มา วา อัส์สทัม์มา วา โคทัม์มา วา อทัน์ตา อวินีตา, อปิ นุ เต อทัน์ตาว ทัน์ตการณํ คัจ์เฉย์ยุํ อทัน์ตาว ทัน์ตภูมึ สัม์ปาปุเณย์ยุํ. เสย์ยถาปิ เต เท๎ว หัต์ถิทัม์มา วา อัส์สทัม์มา วา โคทัม์มา วา สุทัน์ตา สุวินีตาติ. โนเหตํ ภัน์เต. เอวเมว โข มหาราช ยัน์ตํ สัท์เธน ปัต์ตัพ์พํ อัป์ปาพาเธน อสเฐน อมายาวินา อารัท์ธวิริเยน ปัญ์ญวตา, ตํ วต อสัท์โธ พห๎วาพาโธ สโฐ มายาวี กุสีโต ทุป์ปัญ์โญ ปาปุณิส์สตีติ, เนตํ ฐานํ วิช์ชตีติ. เหตุรูปํ ภัน์เต ภควา อาห, สเหตุรูปํ ภัน์เต ภควา อาห. จัต์ตาโรเม ภัน์เต วัณ์ณา ขัต์ติยา, พ๎ราห์มณา, เวส์สา, สุท์ทา, เต จัส์สุ อิเมหิ ปัญ์จหิ ปธานิยังเคหิ สมัน์นาคตา, เต จัส์สุ สมัป์ปธานา, เอต์ถ ปน เตสํ ภัน์เต สิยา วิเสโส, สิยา นานากรณัน์ติ. เอต์ถ โข เนสาหํ มหาราช น กิญ์จิ นานากรณํ วทามิ, ยทิทํ วิมุต์ติยา วิมุต์ตึ. เสย์ยถาปิ มหาราช ปุริโส

สุกฺขํ สากกฏฺจํ อาทาย อคฺคึ อภินิพฺพตฺเตยฺย, เตโช ปาตุกเรยฺย. อถ อปโร ปุริโส สุกฺขํ อมฺพกฏฺฐํ อาทาย อคฺคึ อภินิพฺพตฺเตยฺย เตโช ปาตุกเรยฺย. อถ จ อปโร ปุริโส สุกฺขํ อุทุมฺพรกฏฺฐํ อาทาย อคฺคึ อภินิพฺพตฺเตยฺย เตโช ปาตุกเรยฺย. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช สิยา นุ โข เตสํ อคฺคีนํ นานาทารุโต อภินิพฺพตฺตานํ กิญฺจิ นานากรณํ, อจฺจิยา วา อจฺจึ วณฺเณน วา วณฺณํ อาภาย วา อาภนฺติ. โนเหตํ ภนฺเต. เอวเมว โข มหาราช ยํ ตํ เตชํ วิริยานิมฺมถิตํ ปธานาภินิพฺพตฺตํ นาหํ ตตฺถ กิญฺจิ นานากรณํ วทามิ, ยทิทํ วิมุตฺติยา วิมุตฺตินฺติ. เหตุรูปํ ภนฺเต ภควา อาห, สเหตุรูปํ ภนฺเต ภควา อาห. กึ ปน ภนฺเต อตฺถิ เทวาติ. กึ ปน ตฺวํ มหาราช เอวํ วเทสิ "กึ ปน ภนฺเต อตฺถิ เทวาติ. ยทิ วา เต ภนฺเต เทวา อาคนฺตาโร อิตฺถตฺตํ, ยทิ วา อนาคนฺตาโร อิตฺถตฺตนฺติ. เย เต มหาราช เทวา สพฺยาปชฺฌา, เต เทวา อาคนฺตาโร อิตฺถตฺตํ. เย เต เทวา อพฺยาปชฺฌา, เต เทวา อนาคนฺตาโร อิตฺถตฺตนฺติ.

เอวํ วุตฺเต วิฑูฑโภ เสนาปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ "เย เต ภนฺเต เทวา สพฺยาปชฺฌา อาคนฺตาโร อิตฺถตฺตํ, เต เทวา เย เต เทวา อพฺยาปชฺฌา อนาคนฺตาโร อิตฺถตฺตํ, เต เทว ตมฺหา ฐานา จาเวสฺสนฺติ วา ปพฺพาเชสฺสนฺติ วาติ. อถ โข อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตทโหสิ "อยํ โข วิฑูฑโภ เสนาปติ รญฺโญ ปเสนทิสฺส

โกสลัส์ส ปุต์โต, อหํ ภควโต ปุต์โต. อยํ โข กาโล, ยํ ปุต์โต ปุต์เตน มัน์เตย์ยาติ. อถ โข อายัส์มา อานัน์โท วิฑูฑภํ เสนาปตึ อามัน์เตสิ "เตนหิ เสนาปติ ตัญ์เญเวต์ถ ปฏิปุจ์ฉิส์สามิ. ยถา เต ขเมย์ย ตถา นํ พ์ยากเรย์ยาสิ. ตํ กึ มัญ์ญสิ เสนาปติ ยาวตา รัญ์โญ บัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส วิชิตํ, ยัต์ถ จ ราชา บัส์เสนทิ โกสโล อิส์สริยาธิบัจ์จํ รัช์ชํ กาเรติ, ปโหติ ตัต์ถ ราชา บัส์เสนทิ โกสโล สมณํ วา พ์ราห์มณํ วา ปุญ์ญวัน์ตํ วา อปุญ์ญวัน์ตํ วา พ์รห์มจริยวัน์ตํ วา อพ์รห์มจริยวัน์ตํ วา ฐานา จาเวตุํ วา บัพ์พาเชตุํ วาติ. ยาวตา โภ รัญ์โญ บัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส วิชิตํ, ยัต์ถ จ ราชา บัส์เสนทิ โกสโล อิส์สริยาธิบัจ์จํ รัช์ชํ กาเรติ, ปโหติ ตัต์ถ ราชา บัส์เสนทิ โกสโล สมณํ วา พ์ราห์มณํ วา ปุญ์ญวัน์ตํ วา อปุญ์ญวัน์ตํ วา พ์รห์มจริยวัน์ตํ วา อพ์รห์มจริยวัน์ตํ วา ฐานา จาเวตุํ วา บัพ์พาเชตุํ วาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ เสนาปติ ยาวตา รัญ์โญ บัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส อวิชิตํ, ยัต์ถ จ ราชา บัส์เสนทิ โกสโล น อิส์สริยาธิบัจ์จํ รัช์ชํ กาเรติ, ตัต์ถ ปโหติ ราชา บัส์เสนทิ โกสโล สมณํ วา พ์ราห์มณํ วา ปุญ์ญวัน์ตํ วา อปุญ์ญวัน์ตํ วา พ์รห์มจริยวัน์ตํ วา อพ์รห์มจริยวัน์ตํ วา ฐานา จาเวตุํ วา บัพ์พาเชตุํ วาติ. ยาวตา โภ รัญ์โญ บัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส อวิชิตํ, ยัต์ถ จ ราชา บัส์เสนทิ โกสโล น อิส์สริยาธิบัจ์จํ รัช์ชํ กาเรติ, น ตัต์ถ ปโหติ

ราชา ปเสนทิ โกสโล สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา ปุญฺญวนฺตํ วา อปุญฺญวนฺตํ วา พฺรหฺมจริยวนฺตํ วา อพฺรหฺมจริยวนฺตํ วา ตมฺหา ฐานา จาเวตุํ วา ปพฺพาเชตุํ วาติ. ตํ กึ มญฺญสิ เสนาปติ สุตา เต เทวา ตาวตึสาติ. เอวํ โภ สุตา เม เทวา ตาวตึสา. อิทานิปิ โภตา รญฺญา ปเสนทินา โกสเลน สุตา เทวา ตาวตึสาติ. ตํ กึ มญฺญสิ เสนาปติ ปโหติ ราชา ปเสนทิ โกสโล เทเว ตาวตึเส ตมฺหา ฐานา จาเวตุํ วา ปพฺพาเชตุํ วาติ. ทสฺสนายปิ โภ ราชา ปเสนทิ โกสโล เทเว ตาวตึเส นปฺปโหติ, กุโต ปน ตมฺหา ฐานา จาเวสฺสติ วา ปพฺพาเชสฺสติ วาติ. เอวเมว โข เสนาปติ เย เต เทวา สพฺยาปชฺฌา อาคนฺตาโร อิตฺถตฺตํ, เต เทวา เย เต เทวา อพฺยาปชฺฌา อนาคนฺตาโร อิตฺถตฺตํ. เต เทเว ทสฺสนายปิ นปฺปโหนฺติ, กุโต ปน ตมฺหา ฐานา จาเวสฺสนฺติ วา ปพฺพาเชสฺสนฺติ วาติ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ภควนฺตํ เอตทโวจ "โก นามายํ ภนฺเต ภิกฺขูติ. อานนฺโท นาม มหาราชาติ. อานนฺโท วต โภ, อานนฺทรูโป วต โภ. เหตุรูปํ ภนฺเต อายสฺมา อานนฺโท อาห, สเหตุรูปํ ภนฺเต อายสฺมา อานนฺโท อาห. กึ ปน ภนฺเต อตฺถิ พฺรหฺมาติ. กึ ปน ตฺวํ มหาราช เอวํ วเทสิ "กึ ปน ภนฺเต อตฺถิ พฺรหฺมาติ. ยทิ วา โส ภนฺเต พฺรหฺมา อาคนฺตา อิตฺถตฺตํ ยทิ วา อนาคนฺตา อิตฺถตฺตนฺติ. โย โส มหาราช พฺรหฺมา สพฺยาปชฺโฌ, โส พฺรหฺมา

ยาคัน์ตา อิต์ถัต์ตํ; โย โส พ์รห์มา อพ์ยาปัช์โฌ, โส พ์รห์มา อนาคัน์ตา อิต์ถัต์ตัน์ติ. อถ โข อัญ์ญตโร ปุริโส ราชานํ ปัส์เสนทึ โกสลํ เอตทโวจ "สัญ์ชโย มหาราช พ์ราห์มโณ อากาสโคต์โต อาคโตติ. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล สัญ์ชยํ พ์ราห์มณํ อากาสโคต์ตํ เอตทโวจ "โก นุโข พ์ราห์มณ อิมํ กถาวัต์ถุํ ราชัน์เตปุเร อัพ์ภุทาหาสีติ. วิฑูฑโภ มหาราช เสนาปตีติ. วิฑูฑโภ เสนาปติ เอวมาห "สัญ์ชโย มหาราช พ์ราห์มโณ อากาสโคต์โตติ อถ โข อัญ์ญตโร ปุริโส ราชานํ ปัส์เสนทึ โกสลํ เอตทโวจ "ยานกาโล มหาราชาติ. อถ โข ราชา ปัส์เสนทิ โกสโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ "สัพ์พัญ์ญุตํ มยํ ภัน์เต ภควัน์ตํ อปุจ์ฉิม์หา, สัพ์พัญ์ญุตํ ภควา พ์ยากาสิ; ตัญ์จ ปนัม์หากํ รุจ์จติเจว ขมติ จ, เตน จัม์หา อัต์ตมนา. จาตุวัณ์ณึ สุท์ธึ มยํ ภัน์เต ภควัน์ตํ อปุจ์ฉิม์หา, จาตุวัณ์ณึ สุท์ธึ ภควา พ์ยากาสิ; ตัญ์จ ปนัม์หากํ รุจ์จติเจว ขมติ จ, เตน จัม์หา อัต์ตมนา. อธิเทเว มยํ ภัน์เต ภควัน์ตํ อปุจ์ฉิม์หา, อธิเทเว ภควา พ์ยากาสิ; ตัญ์จ ปนัม์หากํ รุจ์จติเจว ขมติ จ, เตน จัม์หา อัต์ตมนา. อธิพ์รห์มานํ มยํ ภัน์เต ภควัน์ตํ อปุจ์ฉิม์หา, อธิพ์รห์มานํ ภควา พ์ยากาสิ; ตัญ์จ ปนัม์หากํ รุจ์จติเจว ขมติ จ, เตน จัม์หา อัต์ตมนา. ยํ ยเทว จ ปน มยํ ภควัน์ตํ อปุจ์ฉิม์หา, ตํ ตเทว ภควา พ์ยากาสิ; ตัญ์จ ปนัม์หากํ รุจ์จติเจว ขมติ จ, เตน จัม์หา

อตฺตมนา. หนฺท จทานิ มยํ ภนฺเต คจฺฉาม พหุกิจฺจา มยํ พหุกรณียาติ. ยสฺสทานิ ตฺวํ มหาราช กาลํ มญฺญสีติ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามีติ.

กณฺณกตฺถลสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ ทสมํ.

ราชวคฺโค จตุตฺโถ

ตสฺสุทานํ

โชติปาลกรฏฺฐปาโล ราชามฆเทวมธุรกถาโพธิ
องฺคุลิมาโลธมฺมเจติยสโม กณฺณกตฺถโลทสโม.

มชฺฌิมปณฺณาสเก พฺรหฺมายุสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา วิเทเหสุ จาริกํ จรติ มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ. เตน โข ปน สมเยน พฺรหฺมายุ พฺราหฺมโณ มิถิลายํ ปฏิวสติ ชิณฺโณ วุฑฺโฒ มหลฺลโก อทฺธคโต วโยอนุปฺปตฺโต วีสวสฺสสติโก ชาติยา ติณฺณํ เวทานํ ปารคู สนิฆณฺฑุเกฏุภานํ สากฺขรปฺปเภทานํ อิติหาสปญฺจมานํ ปทโก เวยฺยากรโณ โลกายตมหาปุริสลกฺขเณสุ อนวโย. อสฺโสสิ โข พฺรหฺมายุ พฺราหฺมโณ " สมโณ ขลุ โภ

โคตโม สักยกุลา ปัพพชิโต วิเทเหสุ จาริกํ จรติ มหตา ภิกขุสํเฆน สัทธึ ปัญจมัตเตหิ ภิกขุสเตหิ. ตํ โข ปน ภวันตํ โคตมํ เอวํ กัล๎ยาโณ กิตติสัทโท อัพภุคคโต "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทโธ, วิชชาจรณสัมปันโน สุคโต โลกวิทู, อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ, สัตถา เทวมนุสสานํ พุทโธ ภควา; โส อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพ๎รห๎มกํ, สัสสมณพ๎ราห๎มณึ ปชํ สเทวมนุสสํ สยํ อภิญญา สัจฉิกัตวา ปเวเทติ; โส ธัมมํ เทเสติ อาทิกัล๎ยาณํ มัชเฌกัล๎ยาณํ ปริโยสานกัล๎ยาณํ สาตถํ สพ๎ยัญชนํ, เกวลปริปุณณํ ปริสุทธํ พ๎รห๎มจริยํ ปกาเสติ. สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทัสสนํ โหตีติ. เตน โข ปน สมเยน พ๎รห๎มายุสส พ๎ราห๎มณัสส อุตตโร นาม มาณโว อันเตวาสี โหติ ติณณํ เวทานํ ปารคู สนิฆัณฑุเกฏภานํ สากขรัปปเภทานํ อิติหาสปัญจมานํ ปทโก เวยยากรโณ โลกายตมหาปุริสลักขเณสุ อนวโย. อถ โข พ๎รห๎มายุ พ๎ราห๎มโณ อุตตรํ มาณวํ อามันเตสิ "อยํ ตาต อุตตร สมโณ โคตโม สักยปุตโต สักยกุลา ปัพพชิโต วิเทเหสุ จาริกํ จรติ มหตา ภิกขุสํเฆน สัทธึ ปัญจมัตเตหิ ภิกขุสเตหิ. ตํ โข ปน ภวันตํ โคตมํ เอวํ กัล๎ยาโณ กิตติสัทโท

อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯเปฯ สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ โหตีติ. เอหิ ตฺวํ ตาต อุตฺตร, เยน สมโณ โคตโม, เตนุปสงฺกม; อุปสงฺกมิตฺวา สมณํ โคตมํ ชานาหิ "ยทิ วา ตํ ภวนฺตํ โคตมํ ตถา สนฺตํ เยว สทฺโท อพฺภุคฺคโต, ยทิ วา โน ตถา; ยทิ วา โส ภวํ โคตโม ตาทิโส, ยทิ วา น ตาทิโส; ตถา มยํ ตํ ภวนฺตํ โคตมํ เวทิสฺสามาติ. ยถากถํ ปนาหํ โภตํ ภวนฺตํ โคตมํ ชานิสฺสามิ "ยทิ วา ตํ ภวนฺตํ โคตมํ ตถา สนฺตํ เยว สทฺโท อพฺภุคฺคโต, ยทิ วา โน ตถา; ยทิ วา โส ภวํ โคตโม ตาทิโส, ยทิ วา น ตาทิโสติ. อาคตานิ โข ตาต อุตฺตร อมฺหากํ มนฺเตสุ ทฺวตฺตึสมหาปุริสลกฺขณานิ, เยหิ สมนฺนาคตสฺส มหาปุริสสฺส เทฺวว คติโย ภวนฺติ อนญฺญา. สเจ อคารํ อชฺฌาวสติ, ราชา โหติ จกฺกวตฺติ ธมฺมิโก ธมฺมราชา จาตุรนฺโต วิชิตาวี ชนปทตฺถาวริยปฺปตฺโต สตฺตรตนสมนฺนาคโต. ตสฺสิมานิ สตฺต รตนานิ ภวนฺติ. เสยฺยถีทํ? จกฺกรตนํ หตฺถิรตนํ อสฺสรตนํ มณิรตนํ อิตฺถิรตนํ คหปติรตนํ ปริณายกรตนเมว สตฺตมํ. ปโรสหสฺสํ โข ปนสฺส ปุตฺตา ภวนฺติ สูรา วีรงฺครูปา ปรเสนปฺปมทฺทนา. โส อิมํ ปถวึ สาครปริยนฺตํ อทณฺเฑน อสตฺเถน ธมฺเมน อภิวิชิย อชฺฌาวสติ. สเจ โข ปน อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชติ. อรหํ โหติ สมฺมาสมฺพุทฺโธ โลเก วิวฏฺฏจฺฉโท.

อหํ โข ปน ตาต อุต์ตร มัน์ตานํ คัน์ตา ต์วํ มัน์ตานํ ปฏิค์คเหตาติ. " เอวํ โภติ โข อุต์ตโร มาณโว พ์รห์มายุส์ส พ์ราห์มณัส์ส ปฏิส์สุต์วา อุฏ์ฐายาสนา พ์รห์มายุํ พ์ราห์มณํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา วิเทเหสุ เยน ภควา, เตน จาริกํ ปัก์กามิ; อนุปุพ์เพน จาริกํ จรมาโน เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อุต์ตโร มาณโว ภควโต กาเย ท์วัต์ตึสมหาปุริสลัก์ขณานิ สัม์มัน์เนสิ. อัท์ทสา โข อุต์ตโร มาณโว ภควโต กาเย ท์วัต์ตึสมหาปุริสลัก์ขณานิ เยภุย์เยน ฐเปต์วา เท์ว. ท์วีสุ มหาปุริสลัก์ขเณสุ กังขติ วิจิกิจ์ฉติ นาธิมุจ์จติ น สํปสีทติ, โกโสหิเต จ วัต์ถคุย์เห, ปหูตชิว์หตาย จ. อถ โข ภควโต เอตทโหสิ " ปัส์สติ โข เม อยํ อุต์ตโร มาณโว ท์วัต์ตึสมหาปุริสลัก์ขณานิ เยภุย์เยน ฐเปต์วา เท์ว. ท์วีสุ มหาปุริสลัก์ขเณสุ กังขติ วิจิกิจ์ฉติ นาธิมุจ์จติ น สํปสีทติ โกโสหิเต จ วัต์ถคุย์เห ปหูตชิว์หตาย จาติ. อถ โข ภควา ตถารูปํ อิท์ธาภิสัง์ขารํ อภิสัง์ขาเรสิ[๑], ยถา อัท์ทส อุต์ตโร มาณโว ภควโต โกโสหิตํ วัต์ถคุย์หํ. อถ โข ภควา ชิว์หํ นิน์นาเมต์วา อุโภปิ กัณ์ณโสตานิ อนุมสิ ปฏิมสิ อุโภปิ นาสิกโสตานิ อนุมสิ ปฏิมสิ เกวลกัม์ปิ นลาฏมัณ์ฑลํ ชิว์หาย ฉาเทสิ. อถ โข อุต์ตรัส์ส มาณวัส์ส เอตทโหสิ " สมัน์นาคโต โข สมโณ โคตโม

[๑] สี. ทาสา.

ทวัตติํสมหาปุริสลักขเณหิ. ยันนูนาหํ สมณํ โคตมํ อนุพันเธยยํ อิริยาปถมัสส ปัสเสยยันติ. อถ โข อุตตโร มาณโว สัตต มาสานิ ภควันตํ อนุพันธิ ฉายาว อนุปายินี. อถ โข อุตตโร มาณโว สัตตันนํ มาสานํ อัจจเยน วิเทเหสุ เยน มิถิลา เตน จาริกํ ปักกามิ. อนุปุพเพน จาริกํ จรมาโน เยน มิถิลา เยน พรหมายุ พราหมโณ เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา พรหมายุํ พราหมณํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินนํ โข อุตตรํ มาณวํ พรหมายุ พราหมโณ เอตทโวจ " กัจจิ ตาต อุตตร ตํ ภวันตํ โคตมํ ตถา สันตํ เยว สัทโท อัพภุคคโต, โน อัญญถา; กัจจิ ปน โส ภวํ โคตโม ตาทิโส, โน อัญญาทิโสติ. ยถา สันตํ เยว โภ ตํ ภวันตํ โคตมํ ตถา สัทโท อัพภุคคโต, โน อัญญถา. ตาทิโส จ โภ โส ภวํ โคตโม, โน อัญญาทิโส. สมันนาคโต จ โภ โส ภวํ โคตโม ทวัตติํสมหาปุริสลักขเณหิ. สุปติฏฐิตปาโท โข ปน โส ภวํ โคตโม อิทัมปิ ตัสส โภโต โคตมัสส มหาปุริสัสส มหาปุริสลักขณํ ภวติ. เหฏฐา โข ปน ตัสส โภโต โคตมัสส ปาทตเลสุ จักกานิ ชาตานิ สหัสสารานิ สเนมิกานิ สนาภิกานิ สัพพาการปริปูรานิ. อายตปัณหิ โข ปน โส ภวํ โคตโม ทีฆังคุลี โข ปน โส ภวํ โคตโม. มุทุตลุณหัตถปาโท โข ปน โส ภวํ โคตโม. ชาลหัตถปาโท โข ปน โส ภวํ โคตโม. อุสสังขปาโท โข ปน โส ภวํ โคตโม. เอณิชังโฆ

โข ปน โส ภวํ โคตโม. จิตโก โข ปน โส ภวํ โคตโม อโนนมัน์โต อุโภหิ ปาณิตเลหิ ชัณ์ณุกานิ ปริมสติ ปริมชติ. โกโสหิตวัต์ถคุย์โห โข ปน โส ภวํ โคตโม. สุวัณ์ณวัณ์โณ โข ปน โส ภวํ โคตโม. กาญ์จนสัน์นิภตโจ สุขุมัจ์ฉวี โข ปน โส ภวํ โคตโม. สุขุมัต์ตา ฉวิยา รโชชัล์ลํ กาเยน อุปลิมปติ เอเกกโลโม โข ปน โส ภวํ โคตโม เอเกกานิ โลมานิ โลมกูเปสุ ชาตานิ. อุท์ธัค์คโลโม โข ปน โส ภวํ โคตโม อุท์ธัค์คานิ โลมานิ ชาตานิ นีลานิ อัญ์ชนวัณ์ณานิ กุณ์ฑลาวัฏ์ฏานิ ปทักขิณาวัฏ์ฏกชาตานิ. พ์รหฺมุช์ชุคัต์โต โข ปน โส ภวํ โคตโม. สัต์ตุส์สโท โข ปน โส ภวํ โคตโม. สีหปุพ์พัท์ธกาโย โข ปน โส ภวํ โคตโม. จิตน์ตรํโส โข ปน โส ภวํ โคตโม. นิโค์รธปริมัณ์ฑโล โข ปน โส ภวํ โคตโม ยาวตก์วัส์ส กาโย ตาวตก์วัส์ส พ์ยาโม ยาวตก์วัส์ส พ์ยาโม ตาวตก์วัส์ส กาโย. สมวัฏ์ฏัก์ขัน์โธ ปน โส ภวํ โคตโม. รสัค์คสัค์คี โข ปน ภวํ โคตโม. สีหหณุ โข ปน โส ภวํ โคตโม. จัต์ตาฬีสทัน์โต โข ปน โส ภวํ โคตโม, สมทัน์โต โข ปน โส ภวํ โคตโม. อวิรฬทัน์โต โข ปน โส ภวํ โคตโม. สุสุก์กทาโฐ โข ปน โส ภวํ โคตโม. ปหุตชิโว์ห โข ปน โส ภวํ โคตโม. พ์รห์มัส์สโร โข ปน โส ภวํ โคตโม กรวิกภาณี. อภินีลเนต์โต โข ปน โส ภวํ โคตโม. โคปขุโม โข ปน โส

ภวํ โคตโม. อุณ์ณา โข ปนัส์ส โภโต โคตมัส์ส ภมุกัน์ตเร ชาตา โอทาตา มุทุตูลสัน์นิภา. อุณ์หิสสีโส โข ปน โส ภวํ โคตโม. อิทัม์ปิ ตัส์ส โภโต โคตมัส์ส มหาปุริสัส์ส มหาปุริสลัก์ขณํ ภวติ. อิเมหิ โข โส โภ ภวํ โคตโม ท์วัต์ตึสมหาปุริสลัก์ขเณหิ สมัน์นาคโต. คัจ์ฉัน์โต โข ปน โส ภวํ โคตโม ทัก์ขิเณน ปาเทน ปฐมํ ปัก์กมติ. โส นาติทูเร ปาทํ อุท์ธรติ นาจ์จาสัน์เน ปาทํ นิก์ขิปติ. โส นาติสีฆํ คัจ์ฉติ นาติสณิกํ คัจ์ฉติ. น จ อัท์ธเวน อัท์ธวํ สํฆัฏ์เฏน์โต คัจ์ฉติ. น จ โคป์ผเกน โคป์ผกํ สํฆัฏ์เฏน์โต คัจ์ฉติ. โส คัจ์ฉัน์โต น สัต์ถึ อุน์นาเมติ. น สัต์ถึ โอนาเมติ. น สัต์ถึ สัน์นาเมติ. น สัต์ถึ วินาเมติ. คัจ์ฉโต โข ปน ตัส์ส โภโต โคตมัส์ส อารัท์ธกาโยว น อิญ์ชติ น จ กายพเลน คัจ์ฉติ. อวโลเกน์โต โข ปน โส ภวํ โคตโม สัพ์พกาเยเนว อวโลเกติ โส น อุท์ธํ อุล์โลเกติ. น อโธ โอโลเกติ. น วิก์เขปมาโน คัจ์ฉติ ยุคมัต์ตัญ์จ เปก์ขติ. ตโต จัส์ส อุต์ตริ อนาวฏํ ญาณทัส์สนํ ภวติ. โส อัน์ตรฆรํ ปวิสัน์โต น กายํ อุน์นาเมติ น กายํ โอนาเมติ น กายํ สัน์นาเมติ น กายํ วินาเมติ. โส นาติทูเร นาจ์จาสัน์เน อาสนัส์ส ปริวัต์ตติ น จ ปาณินา อาลัม์พิต์วา อาสเน นิสีทติ. น จ อาสนัส์มึ กายํ ปัก์ขิปติ. โส อัน์ตรฆเร นิสิน์โน สมาโน น หัต์ถกุก์กุจ์จํ อาปัช์ชติ น ปาทกุก์กุจ์จํ

อาปัช์ชติ. น จ อัท์ธเวน อัท์ธํ อาโรเปต์วา นิสีทติ. น โคป์ผเกน
โคป์ผกํ อาโรเปต์วา นิสีทติ. น จ ปาณินา หนุกํ อุปทหิต์วา
นิสีทติ. โส อัน์ตรฆเร นิสิน์โน สมาโน น ฉัม์ภติ น กัม์ปติ
น เวธติ น ปริตัส์สติ. โส อฉัม์ภี อกัม์ปี อเวธี อปริตัส์สี
วิคตโลมหํโส วิเวกาวัต์โต จ โส ภวํ โคตโม อัน์ตรฆเร
นิสิน์โน โหติ. โส ปัต์โตทกํ ปฏิค์คัณ์หัน์โต น ปัต์ตํ อุน์นาเมติ
น ปัต์ตํ โอนาเมติ น ปัต์ตํ สัน์นาเมติ น ปัต์ตํ วินาเมติ. โส
ปัต์โตทกํ ปฏิค์คัณ์หาติ นาติโถกํ นาติพหุํ. โส น ขุลุขุลุการกํ
ปัต์ตํ โธวติ น สัมปริวัต์ตกํ ปัต์ตํ โธวติ น ปัต์ตํ ภูมิยํ
นิก์ขิปิต์วา หัต์เถ โธวติ. หัต์เถสุ โธเตสุ ปัต์โต โธโต โหติ
ปัต์เต โธเต หัต์ถา โธตา โหน์ติ. โส ปัต์โตทกํ ฉัฑ์เฑติ
นาติทูเร นาจ์จาสัน์เน น จ วิจ์ฉัฑ์ฑยมาโน. โส โอทนํ
ปฏิค์คัณ์หัน์โต น ปัต์ตํ อุน์นาเมติ น ปัต์ตํ โอนาเมติ น ปัต์ตํ
สัน์นาเมติ น ปัต์ตํ วินาเมติ. โส โอทนํ ปฏิค์คัณ์หาติ นาติโถกํ
นาติพหุํ. พ์ยัญ์ชนํ ปน โส ภวํ โคตโม ปฏิค์คัณ์หาติ พ์ยัญ์ชนมัต์ตาย
อาหาเรติ น จ พ์ยัญ์ชเนน อาโลปํ อตินาเมติ. ท์วัต์ติก์ขัต์ตุํ โข
ภวํ โคตโม มุเข อาโลปํ สัมปริวัต์เตต์วา อัช์โฌหรติ. น จัส์ส
กาจิ โอทนมิญ์ชา อสัม์ภิน์นา กายํ ปวิสติ. น จัส์ส กาจิ
โอทนมิญ์ชา มุเข อวสิฏ์ฐา โหติ. อัญ์ญาย อาโลปํ อุปนาเมติ.
รสปฏิสํเวที โข ปน โส ภวํ โคตโม อาหารํ อาหาเรติ โน จ

รสราคปฏิสํเวที. อัฏ์ฐังคสมัน์นาคตํ โข ปน โส ภวํ โคตโม อาหารํ อาหาเรติ เนว ทวาย น มทาย น มัณ์ฑนาย น วิภูสนาย, ยาวเทว อิมัส์ส กายัส์ส ฐิติยา ยาปนาย วิหึสุปรติยา พ์รห์มจริยานุค์คหาย "อิติ ปุราณัญ์จ เวทนํ ปฏิหํขามิ, นวัญ์จ เวทนํ น อุป์ปาเทส์สามิ; ยาต์รา จ เม ภวิส์สติ อนวัช์ชตา จ ผาสุวิหาโร จาติ. โส ภุต์ตาวี บัต์โตทกํ ปฏิค์คัณ์หัน์โต น บัต์ตํ อุน์นาเมติ น บัต์ตํ โอนาเมติ น บัต์ตํ สัน์นาเมติ น บัต์ตํ วินาเมติ. โส บัต์โตทกํ ปฏิค์คัณ์หติ นาติโถกํ นาติพหุํ. โส น ขุลุขุลุการกํ บัต์ตํ โธวติ น สํปริวัต์ตกํ บัต์ตํ โธวติ น บัต์ตํ ภูมิยํ นิก์ขิปิต์วา หัต์เถ โธวติ. หัต์เถสุ โธเตสุ บัต์โต โธโต โหติ บัต์เต โธเต หัต์ถา โธตา โหน์ติ. โส บัต์โตทกํ ฉัฑ์เฑติ นาติทูเร นาจ์จาสัน์เน น จ วิจ์ฉัฑ์ฑิยมาโน. โส ภุต์ตาวี น บัต์ตํ ภูมิยํ นิก์ขิปติ นาติทูเร นาจ์จาสัน์เน น จ อนัต์ถิโก บัต์เตน โหติ น จ อติเวลานุรัก์ขี บัต์ตัส์มึ. โส ภุต์ตาวี มุหุต์ตํ ตุณ์หี นิสีทติ. น จ อนุโมทนัส์ส กาลมตินาเมติ. โส ภุต์ตาวี อนุโมทติ น ตํ ภัต์ตํ ครหติ น อัญ์ญํ ภัต์ตํ ปฏิกังขติ. อัญ์ญทัต์ถุ ธัม์มิยา กถาย ตํ ปริสํ สัน์ทัส์เสติ สมาทเปติ สมุต์เตเชติ สัม์ปหํเสติ. โส ตํ ปริสํ ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์เสต์วา สมาทเปต์วา สมุต์เตเชต์วา สัม์ปหํเสต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กมติ. โส นาติสีฆํ คัจ์ฉติ นาติสณิกํ คัจ์ฉติ น จ มุจ์จิตุกาโม คัจ์ฉติ. น จ

ตัส์ส โภโต โคตมัส์ส กาเย จีวรํ อัจ์จุก์กัฏ์ฐํ โหติ, น จ อัจ์โจก์กัฏ์ฐํ, น จ กายัส์มึ อัล์ลีนํ, น จ กายัส์มา อปัก์กัฏ์ฐํ. น จ โภโต โคตมัส์ส กายัส์มึ วาโต จีวรํ อปวหติ. น จ ตัส์ส โภโต โคตมัส์ส กาเย รโชชัล์ลํ ลิม์ปติ. โส อารามคโต นิสีทติ ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสัช์ช ปาเท ปัก์ขาเลติ. น จ โส ภวํ โคตโม ปาทมัณ์ฑนานุโยคมนุยุต์โต วิหรติ. โส ปาเท ปัก์ขาเลต์วา นิสีทติ ปัล์ลังกํ อาภุชิต์วา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สติํ อุปัฏ์ฐเปต์วา. โส เนว อัต์ตพ์ยาพาธาย เจเตติ น ปรพ์ยาพาธาย เจเตติ น อุภยพ์ยาพาธาย เจเตติ. อัต์ตหิตํ ปรหิตํ อุภยหิตํ สัพ์พโลกหิตเมว โส ภวํ โคตโม จินฺเตน์โต นิสิน์โน โหติ. โส อารามคโต ปริสติ ธัม์มํ เทเสติ. น ตํ ปริสํ อุส์สาเทติ, น ตํ ปริสํ อปสาเทติ. อัญ์ญทัต์ถุ ธัม์มิยา กถาย ตํ ปริสํ สัน์ทัส์เสติ สมาทเปติ สมุต์เตเชติ สัม์ปหํเสติ. อัฏ์ฐังคสมัน์นาคโต โข ปนัส์ส โภโต โคตมัส์ส มุขโต โฆโส นิจ์ฉรติ วิส์สัฏ์โฐ จ วิญ์เญย์โย จ มัญ์ชุ จ สวนีโย จ วิน์ทุ จ อวิสารี จ คัม์ภีโร จ นิน์นาที จ. ยถา ปริสํ โข ปน โส ภวํ โคตโม สเรน วิญ์ญาเปติ. น จัส์ส พหิท์ธา ปริสาย โฆโส นิจ์ฉรติ. เต เตน โภตา โคตเมน ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์สิตา สมาทปิตา สมุต์เตชิตา สัม์ปหํสิตา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กมัน์ติ อวโลกยมานาเยว

อวิชหนฺตาภาเวน. อทฺทสาม โข มยํ โภโต ภวนฺตํ โคตมํ คจฺฉนฺตํ, อทฺทสาม ฐิตํ, อทฺทสาม อนฺตรฆรํ ปวิสนฺตํ, อทฺทสาม อนฺตรฆเร นิสินฺนํ ตุณฺหีภูตํ, อทฺทสาม อนฺตรฆเร ภุญฺชนฺตํ, อทฺทสาม ภุตฺตาวึ นิสินฺนํ ตุณฺหีภูตํ, อทฺทสาม ภุตฺตาวึ อนุโมทนฺตํ, อทฺทสาม อารามํ อาคจฺฉนฺตํ, อทฺทสาม อารามคตํ นิสินฺนํ ตุณฺหีภูตํ, อทฺทสาม อารามคตํ ปริสติ ธมฺมํ เทเสนฺตํ, เอทิโส จ เอทิโส จ โส ภวํ โคตโม ตโต จ ภิยฺโยติ. เอวํ วุตฺเต พฺรหฺมายุ พฺราหฺมโณ อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา, เตนาญฺชลิมฺปณาเมตฺวา ติกฺขตฺตุํ อุทานํ อุทาเนสิ "นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส. นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสาติ. "อปฺเปวนาม มยํ กทาจิ กรหจิ เตน โภตา โคตเมน สทฺธึ สมาคจฺเฉยฺยาม, อปฺเปวนาม สิยา โกจิเทว กถาสลฺลาโปติ.

อถ โข ภควา วิเทเหสุ อนุปุพฺเพน จาริกญฺจรมาโน, เยน มิถิลา, ตทวสริ. ตตฺร สุทํ ภควา มิถิลายํ วิหรติ มฆเทวมฺพวเน. อสฺโสสุํ โข มิถิเลยฺยกา พฺราหฺมณคหปติกา "สมโณ ขลุ โภ โคตโม สกฺยปุตฺโต สกฺยกุลา ปพฺพชิโต วิเทเหสุ จาริกญฺจรมาโน มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ มิถิลํ อนุปฺปตฺโต มิถิลายํ วิหรติ มฆเทวมฺพวเน. ตํ โข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํ กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต "อิติปิ โส ภควา

อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ, วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู, อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ, สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควา. โส อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพ์รห์มกํ, สัส์สมณพ์ราห์มณึ ปชํ สเทวมนุส์สํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา ปเวเทติ; โส ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล์ยาณํ มัช์เฌกัล์ยาณํ ปริโยสานกัล์ยาณํ สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ. สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทัส์สนํ โหตีติ. อถ โข มิถิเลย์ยกา พ์ราห์มณคหปติกา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิํสุ; อุปสังกมิต์วา อัป์เปกัจ์เจ ภควันตํ อภิวาเทต์วา เอกมันตํ นิสีทิํสุ. อัป์เปกัจ์เจ ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิํสุ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมันตํ นิสีทิํสุ. อัป์เปกัจ์เจ เยน ภควา, เตนัญ์ชลิม์ปณาเมต์วา เอกมันตํ นิสีทิํสุ. อัป์เปกัจ์เจ ภควโต สันติเก นามโคต์ตํ สาเวต์วา เอกมันตํ นิสีทิํสุ. อัป์เปกัจ์เจ ตุณ์หีภูตา เอกมันตํ นิสีทิํสุ. อัส์โสสิ โข พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ "สมโณ ขลุ โภ โคตโม สัก์ยปุต์โต สัก์ยกุลา ปัพ์พชิโต มิถิลายํ วิหรติ มฆเทวัม์พวเน. อถ โข พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ สัม์พหุเลหิ มาณวเกหิ สัท์ธึ เยน มฆเทวัม์พวนํ, เตนุปสังกมิ. อถ โข พ์รห์มายุโน พ์ราห์มณัส์ส อวิทูเร อัม์พวนัส์ส เอตทโหสิ "น โข เมตํ ปฏิรูปํ, โยหํ ปุพ์เพ อัป์ปฏิสํวิทิโต สมณํ โคตมํ ทัส์สนาย อุปสังกเมย์ยันติ. อถ โข พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ อัญ์ญตรํ มาณวกํ อามันเตสิ

"เอหิ ต๎วํ มาณวก, เยน สมโณ โคตโม เตนุปสังกม; อุปสังกมิต๎วา มม วจเนน สมณํ โคตมํ อัป๎ปาพาธํ อัป๎ปาตังกํ ลหุฏ๎ฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจ๎ฉ "พ๎รห๎มายุ โภ โคตม พ๎ราห๎มโณ ภวัน๎ตํ โคตมํ อัป๎ปาพาธํ อัป๎ปาตังกํ ลหุฏ๎ฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจ๎ฉตีติ, เอวัญ๎จ วเทหิ "พ๎รห๎มายุ โภ โคตม พ๎ราห๎มโณ ชิณ๎โณ วุฑ๎โฒ มหัล๎ลโก อัท๎ธคโต วโยอนุป๎ปัต๎โต วีสวัส๎สสติโก ชาติยา ติณ๎ณํ เวทานํ ปารคู สนิฆัณ๎ฑุเกฏุภานํ สาก๎ขรัป๎ปเภทานํ อิติหาสปัญ๎จมานํ ปทโก เวย๎ยากรโณ โลกายตมหาปุริสลัก๎ขเณสุ อนวโย. ยาวตา โภ พ๎ราห๎มณคหปติกา มิถิลายํ ปฏิวสัน๎ติ, พ๎รห๎มายุ เตสํ พ๎ราห๎มโณ อัค๎คมัก๎ขายติ; ยทิทํ โภเคหิ. พ๎รห๎มายุ เตสํ พ๎ราห๎มโณ อัค๎คมัก๎ขายติ; ยทิทํ มัน๎เตหิ. พ๎รห๎มายุ เตสํ พ๎ราห๎มโณ อัค๎คมัก๎ขายติ; ยทิทํ อายุนา เจว ยสสา จ. โส โภโต โคตมัส๎ส ทัส๎สนกาโมติ. "เอวํ โภติ โข โส มาณวโก พ๎รห๎มายุส๎ส พ๎ราห๎มณัส๎ส ปฏิส๎สุต๎วา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา ภควตา สัท๎ธึ สัม๎โมทิ; สัม๎โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต๎วา เอกมัน๎ตํ อัฏ๎ฐาสิ. เอกมัน๎ตํ ฐิโต โข มาณวโก ภควัน๎ตํ เอตทโวจ "พ๎รห๎มายุ โภ โคตม พ๎ราห๎มโณ ภวัน๎ตํ โคตมํ อัป๎ปาพาธํ อัป๎ปาตังกํ ลหุฏ๎ฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจ๎ฉติ, พ๎รห๎มายุ โภ โคตม พ๎ราห๎มโณ ชิณ๎โณ วุฑ๎โฒ มหัล๎ลโก อัท๎ธคโต วโยอนุป๎ปัต๎โต วีสวัส๎สสติโก ชาติยา ติณ๎ณํ

เวทานํ ปารคู สนิฆัณ์ฑุเกฏภานํ สากัขรัปปเภทานํ อิติหาสปัญ์จมานํ ปทโก เวย์ยากรโณ โลกายตมหาปุริสลัก์ขเณสุ อนวโย. ยาวตก โภ พ์ราห์มณคหปติกา มิถิลายํ ปฏิวสัน์ติ, พ์รห์มายุ เตสํ พ์ราห์มโณ อัค์คมัก์ขายติ; ยทิทํ โภเคหิ. พ์รห์มายุ เตสํ พ์ราห์มโณ อัค์คมัก์ขายติ; ยทิทํ มัน์เตหิ. พ์รห์มายุ เตสํ พ์ราห์มโณ อัค์คมัก์ขายติ; ยทิทํ อายุนา เจว ยสสา จ. โส โภโต โคตมัส์ส ทัส์สนกาโมติ. ยัส์สทานิ มาณว พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ กาลํ มัญ์ญตีติ. อถ โข โส มาณวโก, เยน พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา พ์รห์มายุํ พ์ราห์มณํ เอตทโวจ "กตาวกาโส โข ภวํ สมเณน โคตเมน ยัส์สทานิ ภวํ กาลํ มัญ์ญตีติ. อถ โข พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ. อัท์ทสา โข สา ปริสา พ์รห์มายุํ พ์ราห์มณํ ทูรโตว อาคัจ์ฉัน์ตํ. ทิส์วา โอรมัต์ถ โอกาสมกาสิ, ยถาตํ ญาตัส์ส ยสัส์สิโน. อถ โข พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ ตํ ปริสํ เอตทโวจ "อลํ โภ นิสีทถ ตุม์เห สเก อาสเน, อิธาหํ สมณัส์ส โคตมัส์ส สัน์ติเก นิสีทิส์สามีติ. อถ โข พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ ภควโต กาเย ท์วัต์ติํส มหาปุริสลัก์ขณานิ สัม์มัน์เนสิ. อัท์ทสา โข พ์รห์มายุ

พฺราหฺมโณ ภควโต กาเย ทฺวตฺตึส มหาปุริสลกฺขณานิ เยภุยฺเยน สเปตฺวา เทฺว. ทฺวีสุ มหาปุริสลกฺขเณสุ กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ นาธิมุจฺจติ น สมฺปสีทติ โกโสหิเต จ วตฺถคุยฺเห ปหุตชิวฺหตาย จ. อถ โข พฺรหฺมายุ พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ.

เยเม ทฺวตฺตึสาติ สุตา มหาปุริสลกฺขณา
ทุเว เตสํ น ปสฺสามิ โภโต กายสฺมึ โคตม.
กจฺจิ โกโสหิตํ โภโต วตฺถคุยฺหํ นรุตฺตม
นารีสห นาม สวฺหยา กจฺจิ ชิวฺหา นรสฺสิกา.
กจฺจิ ปหุตชิวฺโหสิ ยถาตํ ชานิยามเส
นินฺนามเยตํ ตนุกํ กงฺขํ วินย โน อิเส.
ทิฏฺฐธมฺมหิตตฺถาย สมฺปรายสุขาย จ
กตาวกาสา ปุจฺฉาม ยํกิญฺจิ อภิปตฺถิตนฺติ.

อถ โข ภควโต เอตทโหสิ " ปสฺสติ โข เม อยํ พฺรหฺมายุ พฺราหฺมโณ ทฺวตฺตึส มหาปุริสลกฺขณานิ เยภุยฺเยน สเปตฺวา เทฺว. ทฺวีสุ มหาปุริสลกฺขเณสุ กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ นาธิมุจฺจติ น สมฺปสีทติ โกโสหิเต จ วตฺถคุยฺเห ปหุตชิวฺหตาย จาติ. อถ โข ภควา ตถารูปํ อิทฺธาภิสงฺขารํ อภิสงฺขาเรสิ, ยถา อทฺทส พฺรหฺมายุ พฺราหฺมโณ ภควโต โกโสหิตํ วตฺถคุยฺหํ. อถ โข ภควา ชิวฺหํ นินฺนาเมตฺวา อุโภปิ กณฺณโสตานิ อนุมสิ ปฏิมสิ, อุโภปิ นาสิกโสตานิ อนุมสิ ปฏิมสิ, เกวลกปฺปมฺปิ นลาฏมณฺฑลํ ชิวฺหาย ฉาเทสิ. อถ โข

ภควา พ์รห์มายุํ พ์ราห์มณํ คาถาหิ อัช์ฌภาสิ

เย เต ทั์วัต์ตึสาติ สุตา มหาปุริสลัก์ขณา
สัพ์เพ เต มม กายัส์มึ มา เต กังขาหุ พ์ราห์มณ.
อภิญ์เญย์ยํ อภิญ์ญาตํ ภาเวตัพ์พัญ์จ ภาวิตํ
ปหาตัพ์พํ ปหีนํ เม ตัส์มา พุท์โธส์มิ พ์ราห์มณ.
ทิฏ์ฐธัม์มหิตัต์ถาย สัม์ปราย สุขาย จ
กตาวกาโส ปุจ์ฉัส์สุ ยํกิญ์จิ อภิปัต์ถิตัน์ติ.

อถ โข พ์รห์มายุส์ส พ์ราห์มณัส์ส เอตทโหสิ " กตาวกาโส โขม์หิ สมเณน โคตเมน กินฺนุ โข อหํ สมณํ โคตมํ ปุจ์เฉย์ยํ ทิฏ์ฐธัม์มิกํ วา อัต์ถํ สัม์ปรายิกํ วาติ. อถ โข พ์รห์มายุส์ส พ์ราห์มณัส์ส เอตทโหสิ " กุสโล โข อหํ ทิฏ์ฐธัม์มิกานํ อัต์ถานํ อัญ์เญปิ มํ ทิฏ์ฐธัม์มิกํ อัต์ถํ ปุจ์ฉัน์ติ. ยันฺนูนาหํ สมณํ โคตมํ สัม์ปรายิกเมว อัต์ถํ ปุจ์เฉย์ยัน์ติ. อถ โข พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ คาถาหิ อัช์ฌภาสิ

กถํ โข พ์ราห์มโณ โหติ กถํ ภวติ เวทคู
เตวิช์โช โภ กถํ โหติ โสต์ถิโย กิน์ติ วุจ์จติ.
อรหํ โภ กถํ โหติ กถํ ภวติ เกวลี
มุนิ จ โภ กถํ โหติ พุท์โธ กิน์ติ ปวุจ์จติ.

อถ โข ภควา พ์รห์มายุํ พ์ราห์มณํ คาถาหิ ปัจ์จภาสิ

ปุพ์เพนิวาสํ โย เวทิ สัค์คาปายัญ์จ ปัส์สติ

อโถ ชาติกฺขยํ ปตฺโต อภิญฺญาโวสิโต มุนิ
จิตฺตํ วิสุทฺธํ ชานาติ มุตฺตํ ราเคหิ สพฺพโส
ปหีนชาติมรโณ พฺรหฺมจริยสฺส เกวลี
ปารคู สพฺพธมฺมานํ พุทฺโธ ตาทิ ปวุจฺจตีติ.

เอวํ วุตฺเต พฺรหฺมายุ พฺราหฺมโณ อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควโต ปาทานิ มุเขน จ ปริจุมฺพติ ปาณีหิ ปริสมฺพาหติ นามญฺจ สาเวติ "พฺรหฺมายฺวาหํ โภ โคตม พฺราหฺมโณ, พฺรหฺมายฺวาหํ โภ โคตม พฺราหฺมโณติ. อถ โข สา ปริสา อจฺฉริยพฺภุตชาตา อโหสิ "อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ. สมณสฺส มหิทฺธิกตา มหานุภาวตา, ยตฺรหิ นามายํ พฺรหฺมายุ พฺราหฺมโณ ญาโต ยสสฺสี เอวรูปํ ปรมนิปจฺจการํ กริสฺสตีติ. อถ โข ภควา พฺรหฺมายุํ พฺราหฺมณํ เอตทโวจ "อลํ พฺราหฺมณ อุฏฺฐห นิสีท ตฺวํ สเก อาสเน, ยโต เต มยิ จิตฺตํ ปสนฺนนฺติ. อถ โข พฺรหฺมายุ พฺราหฺมโณ อุฏฺฐหิตฺวา สเก อาสเน นิสีทิ. อถ โข ภควา พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส อนุปุพฺพิกถํ กเถสิ. เสยฺยถีทํ? ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ กามานํ อาทีนวํ โอการํ สงฺกิเลสํ เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิ. ยทา ภควา อญฺญาสิ พฺรหฺมายุํ พฺราหฺมณํ กลฺลจิตฺตํ มุทุจิตฺตํ วินีวรณจิตฺตํ อุทคฺคจิตฺตํ ปสนฺนจิตฺตํ, อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา ธมฺมเทสนา ตํ ปกาเสสิ ทุกฺขํ สมุทยํ นิโรธํ มคฺคํ. เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธํ วตฺถํ

อปค์ตกาฬกํ สัม์มเทว รชนํ ปฏิค์คัณ์เหย์ย, เอวเมวํ พ์รห์มายุส์ส
พ์ราห์มณัส์ส ตัส์มิํเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธัม์มจัก์ขุํ อุทปาทิ
“ ยํกิญ์จิ สมุทยธัม์มํ สัพ์พัน์ตํ นิโรธธัม์มัน์ติ. อถ โข พ์รห์มายุ
พ์ราห์มโณ ทิฏ์ฐธัม์โม ปัต์ตธัม์โม วิทิตธัม์โม ปริโยคาฬ์หธัม์โม
ติณ์ณวิจิกิจ์โฉ วิคตกถํกโถ เวสารัช์ชัป์ปัต์โต อปรัป์ปัจ์จโย สัต์ถุ
สาสเน ภควน์ตํ เอตทโวจ “ อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, อภิก์กัน์ตํ
โภ โคตม. เสย์ยถาปิ โภ โคตม นิกุช์ชิตํ วา อุก์กุช์เชย์ย,
ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย, มุฬ์หัส์ส วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย,
อัน์ธกาเร วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย, จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขัน์ตีติ.
เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธัม์โม ปกาสิโต. เอสาหํ
ภวัน์ตํ โคตมํ สรณํ คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ, อุปาสกํ มํ
ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํ คตํ. อธิวาเสตุ จ
เม ภวํ โคตโม ส์วาตนาย ภัต์ตํ สัท์ธึ ภิก์ขุสํเฆนาติ. อธิวาเสสิ
ภควา ตุณ์หีภาเวน.

อถ โข พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ ภควโต อธิวาสนํ วิทิต์วา
อุฏ์ฐายาสนา ภควน์ตํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ปัก์กามิ.
อถ โข พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ ตัส์สา รัต์ติยา อัจ์จเยน สเก
นิเวสเน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปต์วา ภควโต กาลํ
อาโรจาเปสิ “ กาโล โข โภ โคตม, นิฏ์ฐิตํ ภัต์ตัน์ติ. อถ โข

ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย, เยน พ์รห์มายุส์ส พ์ราห์มณัส์ส นิเวสนํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ สัท์ธึ ภิก์ขุสํเฆน. อถ โข พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ สัต์ตาหํ พุท์ธปมุขํ ภิก์ขุสํฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหัต์ถา สัน์ตัป์เปสิ สัม์ปวาเรสิ. อถ โข ภควา ตัส์ส สัต์ตาหัส์ส อัจ์จเยน วิเทเหสุ จาริกํ ปัก์กามิ. อถ โข พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ อจิรปัก์กัน์ตัส์ส ภควโต กาลมกาสิ. อถ โข สัม์พหุลา ภิก์ขู, เยน ภควา, เตนุปสังกมิํสุ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิํสุ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นา โข เต ภิก์ขู ภควัน์ตํ เอตทโวจุํ “พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ กาลกโต, ตัส์ส กา คติ โก อภิสัม์ปราโยติ. ปัณ์ฑิโต ภิก์ขเว พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ ปัจ์จปาทิ ธัม์มํ สานุธัม์มํ นจมํ ธัม์มาธิกรณํ วิเหเสสิ. พ์รห์มายุ พ์ราห์มโณ ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา โอปปาติโก โหติ ตัต์ถปรินิพ์พายี อนาวัต์ติธัม์โม ตัส์มา โลกาติ. อิทมโวจ ภควา. อัต์ตมนา เต ภิก์ขู ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทุน์ติ.

พ์รห์มายุสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ปฐมํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก เสลสุต์ตํ.

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา อังคุต์ตราเปสุ จาริกัญ์จรมาโน มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ อัฑ์ฒเตฬเสหิ ภิก์ขุสเตหิ, เยน อาปณํ

นาม อังคุต์ตราปานํ นิคโม, ตทวสริ. อัส์โสสิ โข เกณิโย ชฏิโล " สมโณ ขลุ โภ โคตโม สัก์ยปุต์โต สัก์ยกุลา ปัพ์พชิโต อังคุต์ตราเปสุ จาริกัญ์จรมาโน มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ อัฑ์ฒเตลเสหิ ภิก์ขุสเตหิ อาปณํ อนุป์ปัต์โต. ตํ โข ปน ภวัน์ตํ โคตมํ เอวํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต " อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ, วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู, อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ, สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควา. โส อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพ์รห์มกํ สัส์สมณพ์ราห์มณึ ปชํ สเทวมนุส์สํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา ปเวเทติ; โส ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล์ยาณํ มัช์เฌกัล์ยาณํ ปริโยสานกัล์ยาณํ สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ. สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทัส์สนํ โหตีติ. อถ โข เกณิโย ชฏิโล, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข เกณิยํ ชฏิลํ ภควา ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์เสสิ สมาทเปสิ สมุต์เตเชสิ สัม์ปหํเสสิ. อถ โข เกณิโย ชฏิโล ภควตา ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์สิโต สมาทปิโต สมุต์เตชิโต สัม์ปหํสิโต ภควัน์ตํ เอตทโวจ " อธิวาเสตุ เม ภวํ โคตโม ส์วาตนาย ภัต์ตํ สัท์ธึ ภิก์ขุสํเฆนาติ. เอวํ วุต์เต ภควา เกณิยํ ชฏิลํ เอตทโวจ " มหา โข เกณิย ภิก์ขุสํโฆ อัฑ์ฒเตลสานิ ภิก์ขุสตานิ. ต์วัญ์จ

พ์ราห์มเณสุ อภิป์ปสัน์โนติ. ทุติยัม์ปิ โข เกณิโย ชฏิโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ " กิญ์จาปิ โภ โคตม มหาภิก์ขุสํโฆ อัฑ์ฒเตลสานิ ภิก์ขุสตานิ. อหัญ์จ พ์ราห์มเณสุ อภิป์ปสัน์โน. อธิวาเสตุ เม ภวํ โคตโม ส์วาตนาย ภัต์ตํ สัท์ธึ ภิก์ขุสํเฆนาติ. ทุติยัม์ปิ โข ภควา เกณิยํ ชฏิลํ เอตทโวจ " มหา โข เกณิย ภิก์ขุสํโฆ อัฑ์ฒเตลสานิ ภิก์ขุสตานิ ต์วัญ์จ พ์ราห์มเณสุ อภิป์ปสัน์โนติ. ทุติยัม์ปิ โข เกณิโย ชฏิโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ " กิญ์จาปิ โภ โคตม มหาภิก์ขุสํโฆ อัฑ์ฒเตลสานิ ภิก์ขุสตานิ. อหัญ์จ พ์ราห์มเณสุ อภิป์ปสัน์โน. อธิวาเสตุ เม ภวํ โคตโม ส์วาตนาย ภัต์ตํ สัท์ธึ ภิก์ขุสํเฆนาติ. ทุติยัม์ปิ โข ภควา เกณิยํ ชฏิลํ เอตทโวจ " มหา โข เกณิย ภิก์ขุสํโฆ อัฑ์ฒเตลสานิ ภิก์ขุสตานิ. ต์วัญ์จ พ์ราห์มเณสุ อภิป์ปสัน์โนติ. ตติยัม์ปิ โข เกณิโย ชฏิโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ " กิญ์จาปิ โภ โคตม มหาภิก์ขุสํโฆ อัฑ์ฒเตลสานิ ภิก์ขุสตานิ. อหัญ์จ พ์ราห์มเณสุ อภิป์ปสัน์โน. อธิวาเสต์เวว เม ภวํ โคตโม ส์วาตนาย ภัต์ตํ สัท์ธึ ภิก์ขุสํเฆนาติ. อธิวาเสติ ภควา ตุณ์หีภาเวน. อถ โข เกณิโย ชฏิโล ภควโต อธิวาสนํ วิทิต์วา อุฏ์ฐายาสนา, เยน สโก อัส์สโม, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา มิต์ตามัจ์เจ ญาติสาโลหิเต อามัน์เตสิ " สุณัน์ตุ เม โภน์โต มิต์ตามัจ์จา ญาติสาโลหิตา, สมโณ โคตโม นิมัน์ติโต ส์วาตนาย ภัต์ตํ สัท์ธึ ภิก์ขุสํเฆน,

เยน เม กายเวย์ยาวัต์ติกํ กเรย์ยาถาติ " เอวํ โภติ โข เกณิยัส์ส ชฏิลัส์ส มิต์ตามัจ์จา ญาติสาโลหิตา เกณิยัส์ส ชฏิลัส์ส ปฏิส์สุต์วา อัป์เปกัจ์เจ อุท์ธนานิ ขณัน์ติ, อัป์เปกัจ์เจ กัฏ์ฐานิ ผาเลน์ติ, อัป์เปกัจ์เจ ภาชนานิ โธวัน์ติ, อัป์เปกัจ์เจ อุทกมณิกํ ปติฏ์ฐาเปน์ติ, อัป์เปกัจ์เจ อาสนานิ ปัญ์ญาเปน์ติ. เกณิโยปิ ชฏิโล สามัญ์เญว มัณ์ฑลมาฬํ ปฏิยาเทติ.

เตน โข ปน สมเยน เสโล พ์ราห์มโณ อาปเณ ปฏิวสติ ติณ์ณํ เวทานํ ปารคู สนิฆัณ์ฑุเกฏุภานํ สาก์ขรัป์ปเภทานํ อิติหาสปัญ์จมานํ ปทโก เวย์ยากรโณ โลกายตมหาปุริสลัก์ขเณสุ อนวโย ตีณิ มาณวกสตานิ มัน์เต วาเจติ. เตน โข ปน สมเยน เกณิโย ชฏิโล เสเล พ์ราห์มเณ อภิป์ปสัน์โน โหติ. อถ โข เสโล พ์ราห์มโณ ตีหิ มาณวกสเตหิ ปริวุโต ชํฆาวิหารํ อนุจังกมมาโน อนุวิจรมาโน, เยน เกณิยัส์ส ชฏิลัส์ส อัส์สโม, เตนุปสังกมิ. อัท์ทสา โข เสโล พ์ราห์มโณ เกณิยัส์มึ ชฏิเล อัป์เปกัจ์เจ อุท์ธนานิ ขณัน์เต, อัป์เปกัจ์เจ กัฏ์ฐานิ ผาเลน์เต, อัป์เปกัจ์เจ ภาชนานิ โธวัน์เต, อัป์เปกัจ์เจ อุทกมณิกํ ปติฏ์ฐาเปน์เต, อัป์เปกัจ์เจ อาสนานิ ปัญ์ญาเปน์เต, เกณิยํ ชฏิลํ สามัญ์เญว มัณ์ฑลมาฬํ ปฏิยาเทน์ตํ, ทิส์วาน เกณิยํ ชฏิลํ เอตทโวจ " กึ นุ โภโต เกณิยัส์ส อาวาโห วา ภวิส์สติ, วิวาโห วา ภวิส์สติ, มหายัญ์โญ วา ปัจ์จุปัฏ์ฐิโต " ราชา มาคโธ เสนิโย

พิม์พิสาโร นิมัน์ติโต ส๎วาตนาย สัท์ธึ พลกาเยนาติ. น เม โภ เสล อาวาโห วา ภวิส์สติ, นปิ วิวาโห วา ภวิส์สติ, นปิ ราชา มาคโธ เสนิโย พิม์พิสาโร นิมัน์ติโต ส๎วาตนาย สัท์ธึ พลกาเยน, อปิจ โข เม มหายัญ์โญ ปัจ์จุปัฏ์ฐิโต. อัต์ถิ สมโณ โคตโม สัก๎ยปุต์โต สัก๎ยกุลา ปัพ์พชิโต อังคุต์ตราเปสุ จาริกัญ์จรมาโน มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ อัฑ์ฒเตฬเสหิ ภิก์ขุสเตหิ อาปณํ อนุปิ์ปัต์โต. ตํ โข ปน ภวัน์ตํ โคตมํ เอวํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ, วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู, อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ, สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควาติ. โส เม นิมัน์ติโต ส๎วาตนาย สัท์ธึ ภิก์ขุสํเฆนาติ. พุท์โธติ โภ เกณิย วเทสิ. พุท์โธติ โภ เสล วทามิ. พุท์โธติ โภ เกณิย วเทสิ. พุท์โธติ โภ เสล วทามีติ. อถ โข เสลัส์ส พ๎ราห๎มณัส์ส เอตทโหสิ "โฆโสปิ โข เอโส ทุล์ลโภ โลกัส๎มึ, ยทิทํ พุท์โธติ. อาคตานิ โข ปนัส๎มากํ มัน์เตสุ ท๎วัต์ตึสมหาปุริสลัก์ขณานิ, เยหิ สมัน์นาคตัส์ส มหาปุริสัส์ส เท๎วว คติโย ภวัน์ติ อนัญ์ญา. สเจ อคารํ อัช์ฌาวสติ, ราชา โหติ จัก์กวัต์ติ ธัม์มิโก ธัม์มราชา จาตุรัน์โต วิชิตาวี ชนปทัต์ถาวริยัป์ปัต์โต สัต์ตรตนสมัน์นาคโต. ตัส์สิมานิ สัต์ต รตนานิ ภวัน์ติ. เสย์ยถีทํ ? จัก์กรตนํ หัต์ถิรตนํ อัส์สรตนํ มณิรตนํ อิต์ถิรตนํ คหปติรตนํ ปริณายกรตนเมว สัต์ตมํ. ปโรสหัส์สํ โข

ปนัส์ส ปุต์ตา ภวัน์ติ สูรา วีรังครูปา ปรเสนัป์ปมัท์ทนา. โส อิมํ ปถวึ สาครปริยัน์ตํ อทัณ์เฑน อสัต์เถน ธัม์เมน อภิวิชิย อัช์ฌาวสติ. สเจ ปน อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชติ, อรหํ โหติ สัม์มาสัม์พุท์โธ โลเก วิวัฏ์ฏัจ์ฉโท. กหํ ปน โภ เกณิย เอตรหิ โส ภวํ โคตโม วิหรติ อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธติ.

เอวํ วุต์เต เกณิโย ชฏิโล ทัก์ขิณํ พาหํ ปัค์คเหต์วา เสลํ พ์ราห์มณํ เอตทโวจ "เยเนสา โภ เสล นีลวนราชีติ. อถ โข เสโล พ์ราห์มโณ ตีหิ มาณวกสเตหิ สัท์ธึ เยน ภควา, เตนุปสังกมิ. อถ โข เสโล พ์ราห์มโณ เต มาณวเก อามัน์เตสิ. "อัป์ปสัท์ทา โภน์โต อาคัจ์ฉัน์ตุ ปเท ปทํ นิก์ขิปัน์ตา ทุราสทา หิ เต ภวัน์โต สีหาว เอกจรา, ยทา จาหํ โภ สมเณน โคตเมน สัท์ธึ มัน์เตย์ยํ, มา เม โภน์โต อัน์ตรัน์ตรา กถํ โอปาเตถ, กถาปริโยสานํ จ เม ภวัน์โต อาคเมน์ตูติ. อถ โข เสโล พ์ราห์มโณ เยน ภควา, เตนุปสังกมิ, อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข เสโล พ์ราห์มโณ ภควโต กาเย ท์วัต์ตึสมหาปุริสลัก์ขณานิ สมัน์เนสิ. อัท์ทสา โข เสโล พ์ราห์มโณ ภควโต กาเย ท์วัต์ตึสมหาปุริสลัก์ขณานิ เยภุย์เยน ฐเปต์วา เท์ว. ท์วีสุ มหาปุริสลัก์ขเณสุ กังขติ วิจิกิจ์ฉติ นาธิมุจ์จติ น สัมปสีทติ โกโสหิเต จ วัต์ถคุย์เห ปหูตชิว์หตาย จ.

อถ โข ภควโต เอตทโหสิ "ปัส์สติ โข เม อยํ เสโล พ์ราห์มโณ ท์วัต์ตึสมหาปุริสลัก์ขณานิ เยภุย์เยน ฐเปต์วา เท์ว. ท์วีสุ มหาปุริสลัก์ขเณสุ กังขติ วิจิกิจ์ฉติ นาธิมุจ์จติ น สัมปสีทติ โกโสหิเต จ วัต์ถคุเย์ห ปหุตชิว์หตาย จาติ. อถ โข ภควา ตถารูปํ อิท์ธาภิสํขารํ อภิสํขาเรสิ, ยถา อัท์ทส เสโล พ์ราห์มโณ ภควโต โกโสหิตํ วัต์ถคุย์หํ. อถ โข ภควา ชิว์หํ นิน์นาเมต์วา อุโภปิ กัณ์ณโสตานิ อนุมสิ ปฏิมสิ, อุโภปิ นาสิกโสตานิ อนุมสิ ปฏิมสิ, เกวลกัป์ปํ นลาฏมัณ์ฑลํ ชิว์หาย ฉาเทสิ. อถ โข เสลัส์ส พ์ราห์มณัส์ส เอตทโหสิ "สมัน์นาคโต โข สมโณ โคตโม ท์วัต์ตึสมหาปุริสลัก์ขเณหิ ปริปุณ์เณหิ โน อปริปุณ์เณหิ โน จ โข นํ ชานามิ พุท์โธ วา โน วา. สุตํ ปน เมตํ พ์ราห์มณานํ วุฑ์ฒานํ มหัล์ลกานํ อาจริยปาจริยานํ ภาสมานานํ, เย เต ภวัน์ติ อรหัน์โต สัม์มาสัม์พุท์ธา, เต สเก วัณ์เณ ภัญ์ญมาเน อัต์ตานํ ปาตุกโรน์ติ. ยัน์นูนาหํ สมณํ โคตมํ สัม์มุขา สารุป์ปาหิ คาถาหิ อภิต์ถเวย์ยัน์ติ. อถ โข เสโล พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ สัม์มุขา สารุป์ปาหิ คาถาหิ อภิต์ถวิ.

"ปริปุณ์ณกาโย สุรุจิ สุชาโต จารุ ทัส์สโน
สุวัณ์ณวัณ์โณสิ ภควา สุสุก์กทาโฐ สวีริยวา.
นรัส์ส หิ สุชาตัส์ส เย ภวัน์ติ วิส์สุญ์ชนา
สัพ์เพ เต ตว กายัส์มึ มหาปุริสลัก์ขณา.

ปสันนเนตโต สุมุโข พ๎รหา อุชุ ปตาปวา.
มัชเฌ สมณสังฆัสส อาทิจโจว วิโรจสิ.
กัลยาณทัสสโน ภิกขุ กัญจนสันนิภัตตโจ,
กึ เต สมณภาเวน เอวํ อุตตมวัณณิโน.
ราชา อรหสิ ภวิตุํ จักกวัตตี รเถสโภ,
จาตุรันโต วิชิตาวี ชัมพุสัณฑัสส อิสสโร.
ขัตติยา โภชราชาโน อนุยุตตา ภวันตุ เต,
ราชาภิราชา มนุชินโท รัชชํ กาเรหิ โคตม.
ราชาหมัสมิ เสลาติ ภควา ธัมมราชา อนุตตโร,
ธัมเมน จักกํ วัตเตมิ จักกํ อัปปติวัตติยํ.
สัมพุทโธ ปฏิชานาสิ อิติ เสโล พ๎ราห๎มโณ
ธัมมราชา อนุตตโร ธัมเมน จักกํ วัตเตมิ,
อิติ ภาสสิ โคตม โก นุ เสนาปติ โภโต
สาวโก สัตถุ รันวโย โก โนมํ อนุวัตเตติ,
ธัมมจักกํ ปวัตติตํ มยา ปวัตติตํ จักกํ.
เสลาติ ภควา ธัมมจักกํ อนุตตรํ
สารีปุตโต อนุวัตเตติ อนุชาโต ตถาคตํ.
อภิญเญยยํ อภิญญาตํ ภาเวตัพพัญจ ภาวิตํ
ปหาตัพพํ ปหีนํ เม ตัสมา พุทโธสมิ พ๎ราห๎มณ.

วินยสฺสุ มยิ กํขํ อธิมุจฺจสฺสุ พฺราหฺมณ,
ทุลฺลภํ ทสฺสนํ โหติ สมฺพุทฺธานํ อภิณฺหโส,
เยสํ เว ทุลฺลโภ โลเก ปาตุภาโว อภิณฺหโส.
โสหํ พฺราหฺมณ สมฺพุทฺโธ สลฺลกตฺโต อนุตฺตโร,
พฺรหฺมภูโต อติตุโล มารเสนปฺปมทฺทโน,
สพฺพามิตฺเต วสีกตฺวา โมทามิ อกุโตภโย.
อิมํ โภนฺโต นิสาเมถ ยถา ภาสติ จกฺขุมา
สลฺลกตฺโต มหาวีโร สีโหว นทตี วเน
พฺรหฺมภูตํ อติตุลํ มารเสนปฺปมทฺทนํ
โก ทิสฺวา นปฺปสีเทยฺย อปิ กณฺหาภิชาติโก
โย มํ อิจฺฉติ อนฺเวตุ โย วา นิจฺฉติ คจฺฉตุ
อิธาหํ ปพฺพชิสฺสามิ วรปญฺญสฺส สนฺติเก
เอวญฺเจ รุจฺจติ โภโต สมฺมาสมฺพุทฺธสาสนํ,
มยมฺปิ ปพฺพชิสฺสาม วรปญฺญสฺส สนฺติเก.
พฺราหฺมณาติ สตา อิเม ยาจนฺติ ปญฺชลีกตา
พฺรหฺมจริยํ จริสฺสาม ภควา ตว สนฺติเก.
สฺวากฺขาตํ พฺรหฺมจริยํ เสลาติ ภควา
สนฺทิฏฺฐิกมกาลิกํ ยตฺถ อโมฆา ปพฺพชฺชา
อปฺปมตฺตสฺส สิกฺขโตติ.

อลตฺถ โข เสโล พฺราหฺมโณ สปริโส ภควโต สนฺติเก

ปัพ์พัช์ชํ, อลัต์ถ อุปสัม์ปทํ อถ โข เกณิโย ชฏิโล ตัส์สา รัต์ติยา อัจ์จเยน สเก อัส์สเม ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปต์วา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ "กาโล โภ โคตม, นิฏ์ฐิตํ ภัต์ตัน์ติ. อถ โข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย, เยน เกณิยัส์ส ชฏิลัส์ส อัส์สโม, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ สัท์ธึ ภิก์ขุสังเฆน. อถ โข เกณิโย ชฏิโล พุท์ธปมุขํ ภิก์ขุสังฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหัต์ถา สัน์ตัป์เปสิ สัม์ปวาเรสิ. อถ โข เกณิโย ชฏิโล ภควัน์ตํ ภุต์ตาวึ โอนีตปัต์ตปาณึ อัญ์ญตรํ นีจํ อาสนํ คเหต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข เกณิยํ ชฏิลํ ภควา อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทิ.

อัค์คิหุต์ตมุขา ยัญ์ญา สา วิต์ติ ฉัน์ทโส มุขํ,
ราชา มุขํ มนุส์สานํ นทีนํ สาคโร มุขํ,
นัก์ขัต์ตานํ มุขํ จัน์โท อาทิจ์โจ ตปตํ มุขํ.
ปุญ์ญมากํขมานานํ สํโฆ เว ยชตํ มุขัน์ติ.

อถ โข ภควา เกณิยํ ชฏิลํ อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กามิ. อถ โข อายัส์มา เสโล สปริโส วูปกัฏ์โฐ อัป์ปมัต์โต [illegible] ปหิตัต์โต วิหรัน์โต นจิรัส์เสว, ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ; ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา

อุปสัมปัช์ช วิหาสิ ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ อัพ์ภัญ์ญาสิ. อัญ์ญตโร โข ปนายัส์มา เสโล สปริโส อรหตํ อโหสิ. อถ โข อายัส์มา เสโล สปริโส เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา เอกังสํ จีวรํ กัต์วา, เยน ภควา, เตนัญ์ชลิํ ปณาเมต์วา ภควันตํ คาถาหิ อัช์ฌภาสิ.

ยัน์ตํ สรณมาคัม์ห อิโต อัฏ์ฐมิ จัก์ขุม
สัต์ตรัต์เตน ภควา ทัน์ตัม์หา ตว สาสเน
ตุวํ พุท์โธ ตุวํ สัต์ถา ตุวํ มาราภิภู มุนิ
ตุวํ อนุสเย ฉิต์วา ติณ์โณ ตาเรสิมํ ปชํ
อุปธี เต สมติก์กัน์ตา อาสวา เต ปทาลิตา
สีโหว อนุปาทาโน ปหีนภยเภรโว
ภิก์ขโวติ สตา อิเม ติฏ์ฐัน์ติ ปัญ์ชลีกตา
ปาเท วีร ปสาเรหิ นาคา วันทันตุ สัต์ถุโนติ.

เสลสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ทุติยํ

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก อัส์สลายนสุต์ตํ

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน นานาเวรัช์ชกานํ พ์ราห์มณานํ ปัญ์จมัต์ตานิ พ์ราห์มณสตานิ สาวัต์ถิยํ ปฏิวสัน์ติ เกนจิเทว กรณีเยน. อถ โข เตสํ พ์ราห์มณานํ เอตทโหสิ "อยํ

โข สมโณ โคตโม จาตุวัณ์ณึ สุท์ธึ ปัญ์ญาเปติ. [illegible]
ปโหติ สมเณน โคตเมน สัท์ธึ อัส์มึ วจเน ป[illegible]
เตน โข ปน สมเยน อัส์สลายโน นาม มาณโว [illegible]
ปฏิวสติ ทหโร วุต์ตสิโร โสฬสวัส์สุท์เทสิโก [illegible]
เวทานํ ปารคู สนิฆัณ์ฑุเกฏุภานํ สาก์ขรัป์ปเภทานํ อิติหาสปัญ์จมานํ
ปทโก เวย์ยากรโณ โลกายตมหาปุริสลัก์ขเณสุ อนวโย. อถ โข
เตสํ พ์ราห์มณานํ เอตทโหสิ “อยํ โข อัส์สลายโน มาณโว
สาวัต์ถิยํ ปฏิวสติ ทหโร ฯเปฯ อนวโย. โส โข ปโหติ
สมเณน โคตเมน สัท์ธึ อัส์มึ วจเน ปฏิมัน์เตตุน์ติ อถ โข
เต พ์ราห์มณา, เยน อัส์สลายโน มาณโว [illegible]
อุปสังกมิต์วา อัส์สลายนํ มาณวํ เอตทโวจุํ “อยํ โภ
อัส์สลายน สมโณ โคตโม จาตุวัณ์ณึ สุท์ธึ ปัญ์ญาเปติ. เอตุ
ภวํ อัส์สลายโน สมเณน โคตเมน สัท์ธึ อัส์มึ วจเน
ปฏิมัน์เตตุน์ติ. เอวํ วุต์เต อัส์สลายโน มาณโว เต พ์ราห์มเณ
เอตทโวจ “สมโณ ขลุ โภ โคตโม ธัม์มวาที, ธัม์มวาทิโน จ
ปน ทุป์ปฏิมัน์ติยา ภวัน์ติ; นาหํ สัก์โกมิ สมเณน โคตเมน
สัท์ธึ อัส์มึ วจเน ปฏิมัน์เตตุน์ติ. ทุติยัม์ปิ โข เต พ์ราห์มณา
อัส์สลายนํ มาณวํ เอตทโวจุํ “อยํ โภ อัส์สลายน สมโณ
โคตโม จาตุวัณ์ณึ สุท์ธึ ปัญ์ญาเปติ. เอตุ ภวํ อัส์สลายโน
สมเณน โคตเมน สัท์ธึ อัส์มึ วจเน ปฏิมัน์เตตุน์ติ. ทุติยัม์ปิ

โข อสฺสลายโน มาณโว เต พฺราหฺมเณ เอตทโวจ "สมโณ ขลุ โภ โคตโม ธมฺมวาที, ธมฺมวาทิโน จ ปน ทุปฺปฏิมนฺติยา ภวนฺติ; นาหํ สกฺโกมิ สมเณน โคตเมน สทฺธึ อสฺมึ วจเน ปฏิมนฺเตตุนฺติ. ตติยมฺปิ โข เต พฺราหฺมณา อสฺสลายนํ มาณวํ เอตทโวจุํ "อยํ โภ อสฺสลายน สมโณ โคตโม จาตุวณฺณึ สุทฺธึ ปญฺญาเปติ. เอตุ ภวํ อสฺสลายน สมเณน โคตเมน สทฺธึ อสฺมึ วจเน ปฏิมนฺเตตุ. จริตํ โข ปน โภตา อสฺสลายเนน ปริพฺพาชกํ. มา ภวํ อสฺสลายโน อยุทฺธปราชิตํ ปราชยีติ. เอวํ วุตฺเต อสฺสลายโน มาณโว เต พฺราหฺมเณ เอตทโวจ "อทฺธา โข อหํ ภนฺเต น ลภามิ "สมโณ ขลุ โภ โคตโม ธมฺมวาที, ธมฺมวาทิโน จ ปน ทุปฺปฏิมนฺติยา ภวนฺติ; นาหํ สกฺโกมิ สมเณน โคตเมน สทฺธึ อสฺมึ วจเน ปฏิมนฺเตตุํ, อปิจาหํ ภวตํ วจเนน คมิสฺสามีติ.

อถ โข อสฺสลายโน มาณโว มหตา พฺราหฺมณคเณน สทฺธึ, เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อสฺสลายโน มาณโว ภควนฺตํ เอตทโวจ "พฺราหฺมณา โภ โคตม เอวมาหํสุ "พฺราหฺมณาว เสฏฺโฐ วณฺโณ, หีโน อญฺโญ วณฺโณ; พฺราหฺมณาว สุกฺโก วณฺโณ, กณฺโห อญฺโญ วณฺโณ; พฺราหฺมณาว สุชฺฌนฺติ, โน อพฺราหฺมณา; พฺราหฺมณาว

พฺรหฺมุโน ปุตฺตา โอรสา มุขโต ชาตา พฺรหฺมชา พฺรหฺมนิมฺมิตา พฺรหฺมทายาทาติ. อิธ ภวํ โคตโม กิมาหาติ. ทิสฺสนฺเต โข ปน อสฺสลายน พฺราหฺมณานํ พฺราหฺมณิโย อุตุนิโยปิ คพฺภินิโยปิ วิชายมานาปิ ปายมานาปิ. เต จ พฺราหฺมณา โยนิชาว สมานา เอวมาหํสุ "พฺราหฺมณาว เสฏฺโฐ วณฺโณ, หีโน อญฺโญ วณฺโณ; พฺราหฺมณาว สุกฺโก วณฺโณ, กณฺโห อญฺโญ วณฺโณ; พฺราหฺมณาว สุชฺฌนฺติ, โน อพฺราหฺมณา; พฺราหฺมณาว พฺรหฺมุโน ปุตฺตา โอรสา มุขโต ชาตา พฺรหฺมชา พฺรหฺมนิมฺมิตา พฺรหฺมทายาทาติ. กิญฺจาปิ ภวํ โคตโม เอวมาห, อถเขฺวตฺถ พฺราหฺมณา เอวเมตํ มญฺญนฺติ "พฺราหฺมณาว เสฏฺโฐ วณฺโณ ฯเปฯ พฺรหฺมทายาทาติ. ตํ กึ มญฺญสิ อสฺสลายน สุตนฺเต โยนกกมฺโพเชสุ อญฺเญสุ จ ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ เทฺวว วณฺณา อยฺโย เจว ทาโส จ อยฺโย หุตฺวา ทาโส โหติ, ทาโส หุตฺวา อยฺโย โหตีติ. เอวํ โภ สุตํ เม ตํ โยนกกมฺโพเชสุ อญฺเญสุ จ ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ เทฺวว วณฺณา อยฺโย เจว ทาโส จ อยฺโย หุตฺวา ทาโส โหติ, ทาโส หุตฺวา อยฺโย โหตีติ. เอตฺถ อสฺสลายน พฺราหฺมณานํ กึ พลํ โก อสฺสาโส, ยเทตฺถ พฺราหฺมณา เอวมาหํสุ "พฺราหฺมณาว เสฏฺโฐ วณฺโณ หีโน อญฺโญ วณฺโณ, ฯเปฯ พฺรหฺมทายาทาติ. กิญฺจาปิ ภวํ โคตโม เอวมาห, อถเขฺวตฺถ พฺราหฺมณา เอวเมตํ มญฺญนฺติ

"พฺราหฺมณาว เสฏฺโฐ วณฺโณ, หีโน อญฺโญ วณฺโณ ฯเปฯ พฺรหฺมทายาทาติ. ตํ กึ มญฺญสิ อสฺสลายน ขตฺติโยว นุ โข ปาณาติปาตี อทินฺนาทายี กาเมสุมิจฺฉาจารี, มุสาวาที ปิสุณวาโจ ผรุสวาโจ สมฺผปฺปลาปี, อภิชฺฌาลุ พฺยาปนฺนจิตฺโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺเชยฺย; โน พฺราหฺมโณ. เวสฺโสว นุ โข. สุทฺโทว นุ โข ปาณาติปาตี อทินฺนาทายี กาเมสุมิจฺฉาจารี, มุสาวาที ปิสุณวาโจ ผรุสวาโจ สมฺผปฺปลาปี, อภิชฺฌาลุ พฺยาปนฺนจิตฺโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺเชยฺย; โน พฺราหฺมโณติ. โน หิทํ โภ โคตม. ขตฺติโยปิ หิ โภ โคตม ปาณาติปาตี อทินฺนาทายี กาเมสุมิจฺฉาจารี, มุสาวาที ปิสุณวาโจ ผรุสวาโจ สมฺผปฺปลาปี, อภิชฺฌาลุ พฺยาปนฺนจิตฺโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺเชยฺย. พฺราหฺมโณปิ หิ โภ โคตม. เวสฺโสปิ หิ โภ โคตม. สุทฺโทปิ หิ โภ โคตม. สพฺเพปิ หิ โภ โคตม จตฺตาโร วณฺณา ปาณาติปาติโน อทินฺนาทายิโน กาเมสุมิจฺฉาจาริโน, มุสาวาทิโน ปิสุณวาจา ผรุสวาจา สมฺผปฺปลาปิโน, อภิชฺฌาลู พฺยาปนฺนจิตฺตา มิจฺฉาทิฏฺฐี, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺเชยฺยุนฺติ. เอตฺถ อสฺสลายน พฺราหฺมณานํ กึ พลํ โก อสฺสาโส, ยเทตฺถ พฺราหฺมณา เอวมาหํสุ

พ์ราห์มณาว เสฏ์โฐ วัณ์โณ. หีโน อัญ์โญ [illegible] พ์รห์มุทายาทาติ. กิญ์จาปิ ภวํ โคตโม เอวมาห, อถ โข ปัน พ์ราห์มณา เอวเมตํ มัญ์ญัน์ติ " พ์ราห์มณาว เสฏ์โฐ วัณ์โณ หีโน อัญ์โญ วัณ์โณ, [illegible] พ์รห์มทายาทา [illegible] อัส์สลายน พ์ราห์มโณว นุโข ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต กาเมสุมิจ์ฉาจารา ปฏิวิรโต มุสาวาทา ปฏิวิรโต ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรโต อนภิช์ฌาลุ อพ์ยาปัน์นจิต์โต สัม์มาทิฏ์ฐิ กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคติํ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์เชย์ย; โน ขัต์ติโย. โน เวส์โส. โน สุท์โท. [illegible] โภ โคตม. [illegible] โภ โคตม ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต กาเมสุมิจ์ฉาจารา ปฏิวิรโต มุสาวาทา ปฏิวิรโต ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรโต อนภิช์ฌาลุ อพ์ยาปัน์นจิต์โต สัม์มาทิฏ์ฐิ กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคติํ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์เชย์ย. พ์ราห์มโณปิ หิ โภ โคตม. เวส์โสปิ หิ โภ โคตม. สุท์โทปิ หิ โภ โคตม. สัพ์เพปิ หิ โภ โคตม จัต์ตาโร วัณ์ณา ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา อทิน์นาทานา ปฏิวิรตา กาเมสุมิจ์ฉาจารา ปฏิวิรตา มุสาวาทา ปฏิวิรตา ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรตา ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรตา สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรตา

อนภิช์ฌาลู อพ์ยาปัน์นจิต์ตา สัม์มาทิฏ์ฐี กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์เชย์ยุน์ติ. เอตัส์ส อัส์สลายน พ์ราห์มณานํ กึ ผลํ โก อัส์สาโส, ยเทต์ถ พ์ราห์มณา เอวมาหํสุ “พ์ราห์มณาว เสฏ์โฐ วัณ์โณ, หีโน อัญ์โญ วัณ์โณ; ฯ เป ฯ พ์รห์มทายาทาติ. กิญ์จาปิ ภวํ โคตโม เอวมาห, อถเข์วต์ถ พ์ราห์มณา เอวเมตํ มัญ์ญัน์ติ “พ์ราห์มณาว เสฏ์โฐ วัณ์โณ, หีโน อัญ์โญ วัณ์โณ; ฯ เป ฯ พ์รห์มทายาทาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ อัส์สลายน พ์ราห์มโณว นุโข ปโหติ อัส์มึ ปเทเส อเวรํ อพ์ยาปัช์ฌํ เมต์ตจิต์ตํ ภาเวตุํ; โน ขัต์ติโย. โน เวส์โส. โน สุท์โทติ. โนหิทํ โภ โคตม. ขัต์ติโยปิ หิ โภ โคตม ปโหติ อัส์มึ ปเทเส อเวรํ อพ์ยาปัช์ฌํ เมต์ตจิต์ตํ ภาเวตุํ. พ์ราห์มโณปิ หิ โภ โคตม. เวส์โสปิ หิ โภ โคตม. สุท์โทปิ หิ โภ โคตม. สัพ์เพปิ หิ โภ โคตม จัต์ตาโร วัณ์ณา ปโหน์ติ อัส์มึ ปเทเส อเวรํ อพ์ยาปัช์ฌํ เมต์ตจิต์ตํ ภาเวตุน์ติ. เอตัส์ส อัส์สลายน พ์ราห์มณานํ กึ ผลํ โก อัส์สาโส, ยเทต์ถ พ์ราห์มณา เอวมาหํสุ “พ์ราห์มณาว เสฏ์โฐ วัณ์โณ, หีโน อัญ์โญ วัณ์โณ; ฯ เป ฯ พ์รห์มทายาทาติ. กิญ์จาปิ ภวํ โคตโม เอวมาห, อถเข์วต์ถ พ์ราห์มณา เอวเมตํ มัญ์ญัน์ติ “พ์ราห์มณาว เสฏ์โฐ วัณ์โณ, หีโน อัญ์โญ วัณ์โณ ฯ เป ฯ พ์รห์มทายาทาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ อัส์สลายน พ์ราห์มโณว นุโข ปโหติ โสต์ถิสินานึ อาทาย นทึ คัน์ต์วา

รโชชัล์ลํ ปวาเหตุํ; โน ขัต์ติโย. โน เวส์โส. โน สุท์โทติ. โน
หิทํ โภ โคตม. ขัต์ติโยปิ หิ โภ โคตม ปโหติ โสต์ถิสินานึ
อาทาย นทึ คัน์ต์วา รโชชัล์ลํ ปวาเหตุํ. พ์ราห์มโณปิ หิ โภ
โคตม. เวส์โสปิ หิ โภ โคตม. สุท์โทปิ หิ โภ โคตม. สัพ์เพปิ
หิ โภ โคตม จัต์ตาโร วัณ์ณา ปโหน์ติ โสต์ถิสินานึ อาทาย
นทึ คัน์ต์วา รโชชัล์ลํ ปวาเหตุน์ติ. เอต์ถ อัส์สลายน พ์ราห์มณานํ
กึ พลํ โก อัส์สาโส, ยเทต์ถ พ์ราห์มณา เอวมาหํสุ "พ์ราห์มณาว
เสฏ์โฐ วัณ์โณ, หีโน อัญ์โญ วัณ์โณ; ฯ เป ฯ พ์รห์มทายาทาติ.
กิญ์จาปิ ภวํ โคตโม เอวมาห, อถ เข์วต์ถ พ์ราห์มณา เอวเมตํ
มัญ์ญัน์ติ "พ์ราห์มณาว เสฏ์โฐ วัณ์โณ, หีโน อัญ์โญ
วัณ์โณ; ฯ เป ฯ พ์รห์มทายาทาติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ อัส์สลายน
อิธ ราชา ขัต์ติโย มุท์ธาวสิต์โต นานาชัจ์จานํ ปุริสานํ
ปุริสสตํ สัน์นิปาเตย์ย "อายัน์ตุ โภน์โต. เย ตัต์ถ
ขัต์ติยกุลา พ์ราห์มณกุลา ราชัญ์ญกุลา อุป์ปัน์นา สากัส์ส วา
สาลัส์ส วา สฬลัส์ส วา จัน์ทนัส์ส วา ปทุมกัส์ส วา อุต์ตรารณึ อาทาย
อัค์คึ อภินิพ์พัต์เตน์ตุ เตโช ปาตุกโรน์ตุ. อายัน์ตุ ปน โภน์โต.
เย จ ตัต์ถ จัณ์ฑาลกุลา เนสาทกุลา เวณกุลา รถการกุลา
ปุก์กุสกุลา อุป์ปัน์นา สาปานโทณิยา วา สูกรโทณิยา วา
รชกโทณิยา วา เอฬัณ์ฑกัฏ์ฐัส์ส วา อุต์ตรารณึ อาทาย อัค์คึ
อภินิพ์พัต์เตน์ตุ เตโช ปาตุกโรน์ตูติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ อัส์สลายน

โย จ นุโข โส ขัต์ติยกุลา พ์ราห์มณกุลา ราชัญ์ญกุลา
อุปั์ปัน์เนหิ สากัส์ส วา สาลัส์ส วา สลฬัส์ส วา จัน์ทนัส์ส วา
ปทุมกัส์ส วา อุต์ตรารณึ อาทาย อัค์คิ อภินิพ์พัต์โต เตโช
ปาตุกโต. ส์เวว นุข์วาส์ส อัค์คิ อัจ์จิมา เจว วัณ์ณิมา จ
ปภัส์สโร จ เตน จ สัก์กา อัค์คินา อัค์คิกรณียํ กาตุํ. โย ปน
โส จัณ์ฑาลกุลา เนสาทกุลา เวณุกุลา รถการกุลา ปุก์กุสกุลา
อุปั์ปัน์เนหิ สาปานโทณิยา วา สูกรโทณิยา วา รชกโทณิยา วา
เอรัณ์ฑกัฏ์ฐัส์ส วา อุต์ตรารณึ อาทาย อัค์คิ อภินิพ์พัต์โต เตโช
ปาตุกโต. ส์วาส์ส อัค์คิ น เจว อัจ์จิมา น จ วัณ์ณิมา น จ
ปภัส์สโร น จ เตน สัก์กา อัค์คินา อัค์คิกรณียํ กาตุน์ติ. โน
หิทํ โภ โคตม. โยปิ โส โภ โคตม ขัต์ติยกุลา พ์ราห์มณกุลา
ราชัญ์ญกุลา อุปั์ปัน์เนหิ สากัส์ส วา สาลัส์ส วา สลฬัส์ส วา
จัน์ทนัส์ส วา ปทุมกัส์ส วา อุต์ตรารณึ อาทาย อัค์คิ อภินิพ์พัต์โต
เตโช ปาตุกโต. ส์วาส์ส อัค์คิ อัจ์จิมา จ วัณ์ณิมา จ ปภัส์สโร จ
เตน จ สัก์กา อัค์คินา อัค์คิกรณียํ กาตุํ. โยปิ โส จัณ์ฑาลกุลา
เนสาทกุลา เวณุกุลา รถการกุลา ปุก์กุสกุลา อุปั์ปัน์เนหิ
สาปานโทณิยา วา สูกรโทณิยา วา รชกโทณิยา วา เอรัณ์ฑกัฏ์ฐัส์ส
วา อุต์ตรารณึ อาทาย อัค์คิ อภินิพ์พัต์โต เตโช ปาตุกโต.
โสปัส์ส อัค์คิ อัจ์จิมา จ วัณ์ณิมา จ ปภัส์สโร จ เตนปิ จ
สัก์กา อัค์คินา อัค์คิกรณียํ กาตุํ. สัพ์โพปิ หิ โภ โคตม อัค์คิ อัจ์จิมา

จ วัณฺณิมา จ ปภัสฺสโร จ สัพฺเพนปิ จ สักฺกา อัคฺคินา อัคฺคิกรณียํ กาตุนฺติ. เอตฺถ อัสฺสลายน พฺราหฺมณานํ กึ พลํ โก อัสฺสาโส, ยะทค [illegible] เสฏฺโฐ วัณฺโณ, หีโน อัญฺโญ วัณฺโณ; พฺราหฺมณาว สุกฺโก วัณฺโณ, กโณฺห อัญฺโญ วัณฺโณ; พฺราหฺมณาว สุชฺฌนฺติ, โน อพฺราหฺมณา; พฺราหฺมณาว พฺรหฺมุโน ปุตฺตา โอรสา มุขโต ชาตา พฺรหฺมชา พฺรหฺมนิมฺมิตา พฺรหฺมทายาทาติ. กิญฺจาปิ ภวํ โคตโม เอวมาห, อถเขฺวตฺถ พฺราหฺมณา เอวเมตํ มัญฺญนฺติ "พฺราหฺมณาว เสฏฺโฐ วัณฺโณ, หีโน อัญฺโญ วัณฺโณ, ฯเปฯ พฺรหฺมทายาทาติ" ตํ กึ มัญฺญสิ อัสฺสลายน อิธ ขัตฺติยกุมาโร พฺราหฺมณกัญฺญาย สทฺธึ สํวาสํ กปฺเปยฺย, เตสํ สํวาสมนฺวาย ปุตฺโต ชาเยถ, โย โส ขัตฺติยกุมาเรน พฺราหฺมณกัญฺญาย ปุตฺโต อุปฺปนฺโน สิยา, โส มาตุปิ สทิโส ปิตุปิ สทิโส ขัตฺติโยติปิ วตฺตพฺโพ พฺราหฺมโณติปิ วตฺตพฺโพ. โย โส โภ โคตม ขัตฺติยกุมาเรน พฺราหฺมณกัญฺญาย ปุตฺโต อุปฺปนฺโน สิยา, โส มาตุปิ สทิโส ปิตุปิ สทิโส ขัตฺติโยติปิ วตฺตพฺโพ พฺราหฺมโณติปิ วตฺตพฺโพติ. ตํ กึ มัญฺญสิ อัสฺสลายน อิธ พฺราหฺมณ กุมาโร ขัตฺติยกัญฺญาย สทฺธึ สํวาสํ กปฺเปยฺย, เตสํ [illegible]วาสมนฺวาย ปุตฺโต ชาเยถ, โย โส พฺราหฺมณกุมาเรน ขัตฺติยกัญฺญาย ปุตฺโต อุปฺปนฺโน สิยา, โส มาตุปิ สทิโส ปิตุปิ ส[illegible]โส ขัตฺติโยติปิ วตฺตพฺโพ

พ๎ราห๎มโณติปิ วัต๎ตัพ๎โพ โหติ. โย โส โภ โคตม พ๎ราห๎มณกุมาเรน ขัต๎ติยกัญ๎ญาย ปุต๎โต อุปั๎ปัน๎โน สิยา, โส มาตุปิ สทิโส ปิตุปิ สทิโส ขัต๎ติโยติปิ วัต๎ตัพ๎โพ พ๎ราห๎มโณติปิ วัต๎ตัพ๎โพ โหติ. ตํ กึ มัญ๎ญสิ อัส๎สลายน. อิธ วฬวํ คัท๎รเภน สัม๎ปโยเชย๎ยุํ, เตสํ สัม๎ปโยคมัน๎วาย กิส๎สโร ชาเยถ, โย โสปิ วฬวาย คัท๎รเภน กิส๎สโร อุปั๎ปัน๎โน สิยา, โส มาตุปิ สทิโส ปิตุปิ สทิโส อัส๎โสติปิ วัต๎ตัพ๎โพ คัท๎รโภติปิ วัต๎ตัพ๎โพ โหติ. โส กุมารัณ๎ฑุปิ โส โภ โคตม อัส๎สตโร โหติ. อิทํ หิส๎ส โภ โคตม นานากรณํ ปัส๎สามิ อมุต๎ร จ ปน สานํ น กิญ๎จิ นานากรณํ ปัส๎สามีติ. ตํ กึ มัญ๎ญสิ อัส๎สลายน อิธาส๎สุ เท๎ว มาณวกา ภาตโร โสทริยา เอโก อัช๎ฌายโก อุปนีโต เอโก อนัช๎ฌายโก อนุปนีโต, กเมต๎ถ พ๎ราห๎มณา ปฐมํ โภเชย๎ยุํ สัท๎เธ วา ถาลิปาเก วา ยัญ๎เญ วา ปาหุเน วาติ. โย โส โภ โคตม มาณวโก อัช๎ฌายโก อุปนีโต, ตเมต๎ถ พ๎ราห๎มณา ปฐมํ โภเชย๎ยุํ สัท๎เธ วา ถาลิปาเก วา ยัญ๎เญ วา ปาหุเน วา. กึ หิ โภ โคตม อนัช๎ฌายเก อนุปนีเต ทินนํ มหัป๎ผลํ ภวิส๎สตีติ. ตํ กึ มัญ๎ญสิ อัส๎สลายน อิธาส๎สุ เท๎ว มาณวกา ภาตโร โสทริยา เอโก อัช๎ฌายโก อุปนีโต ทุส๎สีโล ปาปธัม๎โม, เอโก อนัช๎ฌายโก อนุปนีโต สีลวา กัล๎ยาณธัม๎โม, กเมต๎ถ พ๎ราห๎มณา ปฐมํ โภเชย๎ยุํ สัท๎เธ วา ถาลิปาเก วา ยัญ๎เญ วา ปาหุเน วาติ. โย โส โภ

โคตม มาณวโก อนฺเตวาสิโก อนุปฺปตฺโต ติ วตฺวา [illegible],
คเมสฺสติ [illegible] วา [illegible] วา
ปณฺโณ วา ปาหุเน วา, กึ หิ โภ โคตม ตุมฺเหสุ ปาปกมฺม
กิริยํ มหปฺผลํ ภวิสฺสติ. ปุพฺเพ โข ตํ อสฺสลายน [illegible]
อคมาสิ, ชาตึ คนฺตฺวา มนฺเต อคมาสิ, มนฺเต คนฺตฺวา ตเมว
ขเปตฺวา ชาตุวณฺณํ สุทฺธึ ปจฺจาคโต, ยมหํ ปญฺญเปมิ. เอวํ
วุตฺเต อสฺสลายโน มาณโว ตุณฺหีภูโต มงฺกุภูโต ปตฺตกฺขนฺโธ
อโธมุโข ปชฺฌายนฺโต อปฺปฏิภาโณ นิสีทิ. อถ โข ภควา
อสฺสลายนํ มาณวํ ตุณฺหีภูตํ มงฺกุภูตํ ปตฺตกฺขนฺธํ อโธมุขํ
ปชฺฌายนฺตํ อปฺปฏิภาณํ วิทิตฺวา อสฺสลายนํ มาณวํ เอตทโวจ
“ภูตปุพฺพํ อสฺสลายน สตฺตนฺนํ [illegible] อรญฺญายตเน ปณฺณกุฏีสุ
สมฺมนฺตานํ เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ “พฺราหฺมณาว
เสฏฺโฐ วณฺโณ, หีโน อญฺโญ วณฺโณ, ฯเปฯ พฺรหฺมทายาทาติ.
อสฺโสสิ โข [illegible]
พฺราหฺมณอิสีนํ อรญฺญายตเน ปณฺณกุฏีสุ สมฺมนฺตานํ, เอวรูปํ ปาปกํ
ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ “พฺราหฺมณาว เสฏฺโฐ วณฺโณ, ฯเปฯ
พฺรหฺมทายาทาติ. อถ โข อสฺสลายน อสิโต เทวโล อิสิ เกสมสฺสุํ
[illegible] มญฺเชฏฺฐวณฺณานิ ทุสฺสานิ นิวาเสตฺวา อฏลิโย อุปาหนา
อาโรเหตฺวา ชาตรูปมยํ ทณฺฑํ คเหตฺวา สตฺตนฺนํ พฺราหฺมณอิสีนํ
[illegible] ปาตุรโหสิ. อถ โข อสฺสลายน อสิโต เทวโล

อิสิ สัตตันนํ พ์ราห์มณิสีนํ ปัตถัณฑิเล จังกมมาโน เอวมาห "หันท
โก นุ โข อิเม ภวันโต พ์ราห์มณิสโย คันตา* หันท โก นุ
โข อิเม ภวันโต พ์ราห์มณิสโย คันตาติ. อถ โข อัสสลายน สัตต
พ์ราห์มณิสโย อสิตํ เทวลํ อิสึ เอตทโวจุํ "โก นายํ คามัณฑลรูโป
วิย สัตตันนํ พ์ราห์มณิสีนํ ปัตถัณฑิเล จังกมมาโน เอวมาห
"หันท โก นุ โข อิเม ภวันโต พ์ราห์มณิสโย คันตา หันท
โก นุ โข อิเม ภวันโต พ์ราห์มณิสโย คันตาติ; หันท นํ
อภิสปิสสามาติ. อถ โข อัสสลายน สัตต พ์ราห์มณิสโย อสิตํ
เทวลํ อิสึ อภิสปิํสุ "ภัสมา จปลี โหหิ, ภัสมา จปลี โหหิ,
ภัสมา จปลี โหหีติ. ยถา ยถา โข อัสสลายน สัตต พ์ราห์มณิสโย
อสิตํ เทวลํ อิสึ อภิสปิํสุ, ตถา ตถา อสิโต เทวโล อิสิ
อภิรูปตโรเจว โหติ ทัสสนียตโร จ ปาสาทิกตโร จ. อถ โข
อัสสลายน สัตตันนํ พ์ราห์มณิสีนํ เอตทโหสิ "โมฆํ วต โน ตโป,
อัปผลํ พ์ราห์มจริยํ. มยํ หิ ปุพ์เพ ยํ อภิสปาม "ภัสมา จปลี
โหหีติ, ภัสมา ภวติ เอกัจ์โจ อิมํ ปน มยํ ยถา ยถา
อภิสปาม, ตถา ตถา อภิรูปตโรเจว โหติ ทัสสนียตโร จ
ปาสาทิกตโร จาติ. น ภวันตานํ โมฆํ ตโป, น ปนาผลํ
พ์รห์มจริยํ. อิงฆ ภวันโต โย มยิ มโนปโทโส, ตํ ปชหถาติ.
โย ภวติ มโนปโทโส, ตํ ปชหาม. โก นุ ภวํ โหตีติ. สุโต

---

* สี. ... คตา.

โน ภวํ อสิโต เทวโล อิสีติ. เอวํ โภ. โส ข์วาหํ โภ โหมีติ. อถ โข อัส์สลายน สัต์ต พ์ราห์มณิสโย อสิตํ เทวลํ อิสึ อภิวาเทตุํ อุปัก์กมึสุ. อถ โข อัส์สลายน อสิโต เทวโล อิสิ สัต์ต พ์ราห์มณิสโย เอตทโวจ "สุตเมตํ โภ สัต์ตันนํ กิร พ์ราห์มณิสีนํ อรัญ์ญายตเน บัณ์ณกุฏีสุ สัม์มัน์ตานํ, เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏ์ฐิคตํ อุบ์บัน์นํ "พ์ราห์มณาว เสฏ์โฐ วัณ์โณ, หีโน อัญ์โญ วัณ์โณ; พ์ราห์มณาว สุก์โก วัณ์โณ, กัโณ์ห อัญ์โญ วัณ์โณ; พ์ราห์มณาว สุช์ฌัน์ติ, โน อพ์ราห์มณา; พ์ราห์มณาว พ์รห์มุโน ปุต์ตา โอรสา มุขโต ชาตา พ์รห์มชา พ์รห์มนิม์มิตา พ์รห์มทายาทาติ. เอวํ โภ. ชานัน์ติ ปน โภน์โต "ยา ชนิมาตา พ์ราห์มณํเยว อคมาสิ, โน อพ์ราห์มณัน์ติ. โนหิทํ โภ. ชานัน์ติ ปน โภน์โต "ยา ชนิมาตุ มาตา ยาว สัต์ตมา มาตุ มาตามหยุคา พ์ราห์มณํเยว อคมาสิ, โน อพ์ราห์มณัน์ติ. โนหิทํ โภ. ชานัน์ติ ปน โภน์โต "โย ชนิบิตา พ์ราห์มณึเยว อคมาสิ, โน อพ์ราห์มณิน์ติ. โนหิทํ โภ. ชานัน์ติ ปน โภน์โต "โย ชนิบิตุ บิตา ยาว สัต์ตมา บิตุ บิตามหยุคา พ์ราห์มณึเยว อคมาสิ โน อพ์ราห์มณิน์ติ. โนหิทํ โภ. ชานัน์ติ ปน โภน์โต "ยถา คัพ์ภัส์ส อวัก์กัน์ติ โหตีติ. ชานาม มยํ โภ. "ยถา คัพ์ภัส์ส อวัก์กัน์ติ โหติ, อิธ มาตาบิตโร จ สัน์นิปติตา โหน์ติ, มาตา

จ อุกฺนี โหติ, คนฺธพฺโพ จ ปจฺจุปฏฺฐิโต โหติ, เอวํ ติณฺณํ สนฺนิปาตา คพฺภสฺส อวกฺกนฺติ โหติ. ชานนฺติ ปน โภนฺโต "ยคฺเฆ โส คนฺธพฺโพ ขตฺติโย วา พฺราหฺมโณ วา เวสฺโส วา สุทฺโท วาติ. น มยํ โภ ชานาม "ยคฺเฆ โส คนฺธพฺโพ ขตฺติโย วา พฺราหฺมโณ วา เวสฺโส วา สุทฺโท วาติ. เอวํ สนฺเต โภนฺโต ชานาถ "เก ตุมฺเห โหถาติ เอวํ สนฺเต โภ น มยํ ชานาม "เกจิ มยํ โหมาติ. เต หิ นาม อสฺสลายน สตฺต พฺราหฺมณิสโย อสิเตน เทวเลน อิสินา สเก ชาติวาเท สมนุยุญฺชิยมานา สมนุคาหิยมานา สมนุภาสิยมานา น สมฺปายิสฺสนฺติ; กึ ปน ตฺวํ เอตรหิ มยา สกสฺมึ ชาติวาเท สมนุยุญฺชิยมาโน สมนุคาหิยมาโน สมนุภาสิยมาโน สมฺปายิสฺสสิ. เยสํ ตฺวํ สาจริยโก น ปุณฺโณ ทพฺพิคโหติ. เอวํ วุตฺเต อสฺสลายโน มาณโว ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํคตนฺติ.

อสฺสลายนสุตฺตํ ตติยํ.

มชฺฌิมปณฺณาสเก โฆฏมุขสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ อายสฺมา อุเทโน พาราณสิยํ วิหรติ เขมิยมฺพวเน. เตน โข ปน สมเยน โฆฏมุโข พฺราหฺมโณ

พาราณสึ อนุปั์ปัต์โต โหติ เกนจิเทว กรณีเยน. อถ โข โฆฏมุโข พ์ราห์มโณ ชํฆาวิหารํ อนุจังกมมาโน อนุวิจรมาโน, เยน เขมิยัม์พวนํ, เตนุปสังกมิ. เตน โข ปน สมเยน อายัส์มา อุเทโน อัพ์โภกาเส จังกมติ. อถ โข โฆฏมุโข พ์ราห์มโณ, เยน อายัส์มา อุเทโน เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มตา อุเทเนน สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา อายัส์มัน์ตํ อุเทนํ จังกมัน์ตํ อนุจังกมมาโน เอวมาห "อัม์โภ สมณ นัต์ถิ ธัม์มิโก ปริพ์พโช, เอวํ เม เอต์ถ โหติ "ตัญ์จ โข ภวัน์ตรูปานํ วา อทัส์สนา โย วา ปเนต์ถ ธัม์โมติ.

เอวํ วุต์เต อายัส์มา อุเทโน จังกมา โอโรหิต์วา วิหารํ ปวิสิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ. โฆฏมุโขปิ โข พ์ราห์มโณ จังกมา โอโรหิต์วา วิหารํ ปวิสิต์วา เอกมัน์ตํ ปัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิตํ โข โฆฏมุขํ พ์ราห์มณํ อายัส์มา อุเทโน เอตทโวจ "สํวิช์ชัน์เต โข พ์ราห์มณ อาสนานิ, สเจ อากังขสิ, นิสีทาติ. เอตเทว โข ปน มยํ โภโต อุเทนัส์ส อาคมยมานา น นิสีทาม, กถํ หิ นาม มาทิโส ปุพ์เพ อนิมัน์ติโต อาสเน นิสีทิตัพ์พํ มัญ์เญย์ยาติ. อถ โข โฆฏมุโข พ์ราห์มโณ อัญ์ญตรํ นีจํ อาสนํ คเหต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โฆฏมุโข พ์ราห์มโณ อายัส์มัน์ตํ อุเทนํ เอตทโวจ "อัม์โภ สมณ นัต์ถิ ธัม์มิโก ปริพ์พโช, เอวํ เม เอต์ถ โหติ "ตัญ์จ โข ภวัน์ตรูปานํ

วา อทสฺสนา, โย วา ปเนตฺถ ธมฺโมติ. สเจ โข ปน เม ตฺวํ พฺราหฺมณ อนุมญฺเญยฺยํ อนุชาเนยฺยาสิ, ปฏิกฺโกสิตพฺพญฺจ ปฏิกฺโกเสยฺยาสิ; ยสฺส จ ปน เม ภาสิตสฺส อตฺถํ น ชาเนยฺยาสิ, มมํเยว ตตฺถ อุตฺตรึ ปฏิปุจฺเฉยฺยาสิ. อิทํ โภ อุเทน กถํ อิมสฺส กฺวตฺโถติ เอวํ กตฺวา สิยา โน เอตฺถ กถาสลฺลาโปติ. อนุมญฺเญยฺยํ ขฺวาหํ โภโต อุเทนสฺส อนุชานิสฺสามิ, ปฏิกฺโกสิตพฺพญฺจ ปฏิกฺโกสิสฺสามิ; ยสฺส จ ปนาหํ โภโต อุเทนสฺส ภาสิตสฺส อตฺถํ น ชานิสฺสามิ, ภวนฺตํเยว ตตฺถ อุเทนํ อุตฺตรึ ปฏิปุจฺฉิสฺสามิ. อิทํ โภ อุเทน กถํ อิมสฺส กฺวตฺโถติ เอวํ กตฺวา โหตุ, โน เอตฺถ กถาสลฺลาโปติ. จตฺตาโรเม พฺราหฺมณ ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ. กตเม จตฺตาโร? อิธ พฺราหฺมณ เอกจฺโจ ปุคฺคโล อตฺตนฺตโป โหติ อตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต. อิธ ปน พฺราหฺมณ เอกจฺโจ ปุคฺคโล ปรนฺตโป โหติ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต. อิธ ปน พฺราหฺมณ เอกจฺโจ ปุคฺคโล อตฺตนฺตโป จ อตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, ปรนฺตโป จ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต. อิธ ปน พฺราหฺมณ เอกจฺโจ ปุคฺคโล เนวตฺตนฺตโป โหติ นาตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, น ปรนฺตโป น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต. โส อนตฺตนฺตโป อปรนฺตโป ทิฏฺเฐว ธมฺเม นิจฺฉาโต นิพฺพุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที พฺรหฺมภูเตน อตฺตนา วิหรติ. อิเมสํ พฺราหฺมณ จตุนฺนํ ปุคฺคลานํ, กตโม เต ปุคฺคโล จิตฺตํ อาราเธติ. ยฺวายํ

โภ อุเทน ปุคฺคโล อตฺตนฺตโป อตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, อยํ เม ปุคฺคโล จิตฺตํ นาราเธติ. โยปายํ โภ อุเทน ปุคฺคโล ปรนฺตโป ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, อยมฺปิ เม ปุคฺคโล จิตฺตํ นาราเธติ. โยปายํ โภ อุเทน ปุคฺคโล อตฺตนฺตโป จ อตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, ปรนฺตโป จ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, อยมฺปิ เม ปุคฺคโล จิตฺตํ นาราเธติ. โย จ โข อยํ โภ อุเทน ปุคฺคโล เนวตฺตนฺตโป นาตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, น ปรนฺตโป น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต; โส อนตฺตนฺตโป จ อปรนฺตโป จ ทิฏฺเฐว ธมฺเม นิจฺฉาโต นิพฺพุโต สุขปฏิสํเวที พฺรหฺมภูเตน อตฺตนา วิหรติ อยํ เม ปุคฺคโล จิตฺตํ อาราเธตีติ. กสฺมา ปน เต พฺราหฺมณ อิเม ตโย ปุคฺคลา จิตฺตํ นาราเธนฺตีติ. ยฺวายํ โภ อุเทน ปุคฺคโล อตฺตนฺตโป อตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, โส อตฺตานํ สุขกามํ ทุกฺขปฏิกฺกูลํ อาตาเปติ ปริตาเปติ; อิมินา เม อยํ ปุคฺคโล จิตฺตํ นาราเธติ. โยปายํ โภ อุเทน ปุคฺคโล ปรนฺตโป ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, โส ปรํ สุขกามํ ทุกฺขปฏิกฺกูลํ อาตาเปติ ปริตาเปติ; อิมินา เม อยํ ปุคฺคโล จิตฺตํ นาราเธติ. โยปายํ โภ อุเทน ปุคฺคโล อตฺตนฺตโป จ อตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, ปรนฺตโป จ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต โส อตฺตานญฺจ ปรญฺจ สุขกาเม ทุกฺขปฏิกฺกูเล อาตาเปติ ปริตาเปติ; อิมินา เม อยํ ปุคฺคโล จิตฺตํ นาราเธติ. โย จ โข อยํ โภ

ฐเตน ปุคฺคโล เนวตฺตนฺตโป นาตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, น ปรนฺตโป น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต. โส อนตฺตนฺตโป อปรนฺตโป ทิฏฺเฐว ธมฺเม นิจฺฉาโต นิพฺพุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที พฺรหฺมภูเตน อตฺตนา วิหรติ. โส อตฺตานญฺจ ปรญฺจ สุขกาเม ทุกฺขปฏิกฺกุเล เนว อาตาเปติ น ปริตาเปติ; อิมินา เม อยํ ปุคฺคโล จิตฺตํ อาราเธตีติ. เทฺวมา พฺราหฺมณ ปริสา. กตมา เทฺว? อิธ พฺราหฺมณ เอกจฺจา ปริสา สารตฺตรตฺตา มณิกุณฺฑเลสุ ปุตฺตภริยํ ปริเยสติ, ทาสีทาสํ ปริเยสติ, เขตฺตวตฺถุํ ปริเยสติ, ชาตรูปรชตํ ปริเยสติ. อิธ ปน พฺราหฺมณ เอกจฺจา ปริสา อสารตฺตรตฺตา มณิกุณฺฑเลสุ ปุตฺตภริยํ ปหาย ทาสีทาสํ ปหาย เขตฺตวตฺถุํ ปหาย ชาตรูปรชตํ ปหาย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตา. ยฺวายํ พฺราหฺมณ ปุคฺคโล เนวตฺตนฺตโป นาตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, น ปรนฺตโป น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุตฺโต, โส อนตฺตนฺตโป อปรนฺตโป ทิฏฺเฐว ธมฺเม นิจฺฉาโต นิพฺพุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที พฺรหฺมภูเตน อตฺตนา วิหรติ. อิมํ ตฺวํ พฺราหฺมณ ปุคฺคลํ กตมสฺสํ ปริสายํ พหุลํ สมนุปสฺสสิ. ยา จายํ ปริสา สารตฺตรตฺตา มณิกุณฺฑเลสุ ปุตฺตภริยํ ปริเยสติ, ทาสีทาสํ ปริเยสติ, เขตฺตวตฺถุํ ปริเยสติ, ชาตรูปรชตํ ปริเยสติ; ยา จายํ ปริสา อสารตฺตรตฺตา มณิกุณฺฑเลสุ ปุตฺตภริยํ ปหาย ทาสีทาสํ ปหาย เขตฺตวตฺถุํ ปหาย ชาตรูปรชตํ

ปหาย อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตาติ. ยัวายํ โภ อุเทน ปุค์คโล
เนวัต์ตัน์ตโป นาต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, น ปรัน์ตโป น
ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต โส อนัต์ตัน์ตโป อปรัน์ตโป ทิฏ์เฐว ธัม์เม
นิจ์ฉาโต นิพ์พุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที พ์รห์มภูเตน อัต์ตนา
วิหรติ. อิมาหํ ปุค์คลํ ยายํ ปริสา สารัต์ตรัต์ตา มณิกุณ์ฑเลสุ
ปุต์ตภริยํ ปหาย ทาสีทาสํ ปหาย เขต์ตวัต์ถุํ ปหาย ชาตรูปรชตํ
ปหาย อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตา อิมิส์สํ ปริสายํ พหุลํ
สมนุปัส์สามีติ. อิทาเนว โข ปน เต พ์ราห์มณ ภาสิตํ มยํ เอวํ
อาชานาม อัม์โภ สมณ นัต์ถิ ธัม์มิโก ปริพ์พโช เอวํ เม เอต์ถ
โหติ ตัญ์จ โข ภวัน์ตรูปานํ วา อทัส์สนา โยวาปเนต์ถ ธัม์โมติ. ยถา
โข เม สา โภ อุเทน สานุค์คหา วาจา ภาสิตา, อัต์ถิ ธัม์มิโก
ปริพ์พโช เอวํ เม เอต์ถ โหติ. เอวัญ์จ ปน มํ ภวํ อุเทโน
ธาเรตุ, เยจิเม โภตา อุเทเนน จัต์ตาโร ปุค์คลา สํขิต์เตน วุต์ตา
วิต์ถาเรน อวิภัต์ตา, สาธุ เม ภวํ อุเทโน อิเม จัต์ตาโร ปุค์คเล
วิต์ถาเรน วิภชตุ อนุกัม์ปํ อุปาทายาติ. เตนหิ พ์ราห์มณ สุโณหิ
สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิส์สามีติ. " เอวํ โภติ โข โฆฏมุโข
พ์ราห์มโณ อายัส์มโต อุเทนัส์ส ปัจ์จัส์โสสิ. อายัส์มา อุเทโน
เอตทโวจ กตโม จ พ์ราห์มณ ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป
อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. อิธ พ์ราห์มณ เอกัจ์โจ ปุค์คโล
อเจลโก โหติ มุต์ตาจาโร หัต์ถาวเลขโณ, น เอหิภทัน์ติโก น

ติฏ์ฐภัตติโก นาภิหตํ น อุทฺทิสฺส กตํ น นิมันตนํ สาทิยติ; โส น กุมฺภิมุขา ปฏิคัณ์หติ, น กโฬปิมุขา ปฏิคัณ์หติ, น เอฬกมันตรํ น ทัณ์ฑมันตรํ น มุสลมันตรํ, น ท์วินนํ ภุญ์ชมานานํ น คัพ์ภินิยา น ปายมานาย น ปุริสันตรคตาย, น สํกิต์ตีสุ, น ยัต์ถ สา อุปัฏ์ฐิโต โหติ, น ยัต์ถ มัก์ขิกา สัณ์ฑสัณ์ฑจารินี, น มัจ์ฉํ น มํสํ, น สุรํ น เมรยํ, น ถุโสทกํ ปิวติ. โส เอกาคาริโก วา โหติ เอกาโลปิโก, ท์วาคาริโก วา โหติ ท์วาโลปิโก. ฯ เป ฯ สัต์ตาคาริโก วา โหติ สัต์ตาโลปิโก. เอกิส์สาปิ ทัต์ติยา ยาเปติ, ท์วีหิปิ ทัต์ตีหิ ยาเปติ. ตีหิปิ ทัต์ตีหิ ยาเปติ ฯเปฯ สัต์ตหิปิ ทัต์ตีหิ ยาเปติ. เอกาหิกํปิ อาหารํ อาหาเรติ ท์วีหิกํปิ อาหารํ อาหาเรติ. ฯ เป ฯ สัต์ตาหิกํปิ อาหารํ อาหาเรติ. อิติ เอวรูปํ อัฑ์ฒมาสิกํปิ ปริยาย ภัต์ตโภชนานุโยคํ อนุยุต์โต วิหรติ. โส สากภัก์โข วา โหติ, สามากภัก์โข วา โหติ, นิวารภัก์โข วา โหติ, ทัท์ทุลภัก์โข วา โหติ, หฏภัก์โข วา โหติ กณภัก์โข วา โหติ, อาจามภัก์โข วา โหติ, ปิญ์ญากภัก์โข วา โหติ, ติณภัก์โข วา โหติ, โคมยภัก์โข วา โหติ วนมูลผลาหาโร วา ยาเปติ ปวัต์ตผลโภชี. โส สาณานิปิ ธาเรติ, มสาณานิปิ ธาเรติ, ฉวทุส์สานิปิ ธาเรติ, ปํสุกูลานิปิ ธาเรติ, ติรีฏานิปิ ธาเรติ, อชินํปิ ธาเรติ, อชินัก์ขิปํปิ ธาเรติ, กุสจีรํปิ ธาเรติ, วากจีรํปิ ธาเรติ, ผลกจีรํปิ ธาเรติ,

เกสกัม์พลํปิ ธาเรติ, วาลกัม์พลํปิ ธาเรติ, อุลูกปัก์ขํปิ ธาเรติ, เกสมัส์สุโลจโกปิ โหติ เกสมัส์สุโลจนานุโยคมนุยุต์โต. อุพ์ภัฏ์ฐโกปิ โหติ อาสนปฏิก์ขิต์โต. อุก์กุฏิโกปิ โหติ อุก์กุฏิกัป์ปธานมนุยุต์โต. กัณ์ฏกาปัส์สยิโกปิ โหติ กัณ์ฏกาปัส์สเย เสย์ยํ กัป์เปติ. สายตติยกํปิ อุทโกโรหณานุโยคมนุยุต์โต วิหรติ. อิติ เอวรูปํ อเนกวิหิตํ กายัส์ส อาตาปนปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต วิหรติ; อยํ วุจ์จติ พ์ราห์มณ ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. กตโม จ พ์ราห์มณ ปุค์คโล ปรัน์ตโป ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต? อิธ พ์ราห์มณ เอกัจ์โจ ปุค์คโล โอรัพ์ภิโก โหติ สูกริโก สากุณิโก มาควิโก ลุท์โท มัจ์ฉฆาตโก โจโร โจรฆาตโก พัน์ธนาคาริโก, เย วา ปนัญ์เญปิ เกจิ กุรูรกัม์มัน์ตา; อยํ วุจ์จติ พ์ราห์มณ ปุค์คโล ปรัน์ตโป ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต. กตโม จ พ์ราห์มณ ปุค์คโล อัต์ตัน์ตโป จ อัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, ปรัน์ตโป จ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต? อิธ พ์ราห์มณ เอกัจ์โจ ปุค์คโล ราชา วา โหติ ขัต์ติโย มุท์ธาวสิต์โต, พ์ราห์มโณ วา มหาสาโล; โส ปุรัต์ถิเมน นครัส์ส นวํ สัน์ถาคารํ การาเปต์วา เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา ขราชินํ นิวาเสต์วา สัป์ปิเตเลน กายํ อัพ์ภัญ์ชิต์วา มิควิสาเณน ปิฏ์ฐึ กัณ์ฑุวมาโน สัน์ถาคารํ ปวิสติ สัท์ธึ มเหสิยา พ์ราห์มเณน จ ปุโรหิเตน; โส ตัต์ถ อนัน์ตรหิตาย

ภูมิยา หริตุปลิต๎ตาย เสย๎ยํ กัป๎เปติ; โส เอกิส๎สา คาวิยา สรูปวัจ๎ฉาย, ยํ เอกัส๎มึ ถเน ขีรํ โหติ, เตน ราชา ยาเปติ; ยํ ทุติยัส๎มึ ถเน ขีรํ โหติ, เตน มเหสี ยาเปติ, ยํ ตติยัส๎มึ ถเน ขีรํ โหติ, เตน พ๎ราห๎มโณ ปุโรหิโต ยาเปติ; ยํ จตุต๎ถัส๎มึ ถเน ขีรํ โหติ, เตน อัค๎คึ ชุหติ; อวเสเสน วัจ๎ฉโก ยาเปติ. โส เอวมาห " เอต๎ตกา อุสภา หัญ๎ญัน๎ตุ ยัญ๎ญัต๎ถาย, เอต๎ตกา วัจ๎ฉตรา หัญ๎ญัน๎ตุ ยัญ๎ญัต๎ถาย, เอต๎ตกา วัจ๎ฉตริโย หัญ๎ญัน๎ตุ ยัญ๎ญัต๎ถาย, เอต๎ตกา อชา หัญ๎ญัน๎ตุ ยัญ๎ญัต๎ถาย, เอต๎ตกา อุรัพ๎ภา หัญ๎ญัน๎ตุ ยัญ๎ญัต๎ถาย, เอต๎ตกา รุก๎ขา ฉิช๎ชัน๎ตุ ยูปัต๎ถาย, เอต๎ตกา ทัพ๎พา ลุยัน๎ตุ ปริสัน๎ถายาติ. เยปิส๎ส เต โหน๎ติ ทาสาติ วา เปส๎สาติ วา กัม๎มกราติ วา, เตปิ ทัณ๎ฑตัช๎ชิตา ภยตัช๎ชิตา อัส๎สุมุขา โรทมานา ปริกัม๎มานิ กโรน๎ติ; อยํ วุจ๎จติ พ๎ราห๎มณ ปุค๎คโล อัต๎ตัน๎ตโป จ อัต๎ตปริตาปนานุโยคมนุยุต๎โต, ปรัน๎ตโป จ ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต๎โต. กตโม จ พ๎ราห๎มณ ปุค๎คโล เนวัต๎ตัน๎ตโป นาต๎ตปริตาปนานุโยคมนุยุต๎โต, น ปรัน๎ตโป น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต๎โต, โส อนัต๎ตัน๎ตโป อปรัน๎ตโป ทิฏ๎เฐว ธัม๎เม นิจ๎ฉาโต นิพ๎พุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที พ๎รห๎มภูเตน อัต๎ตนา วิหรติ. อิธ พ๎ราห๎มณ ตถาคโต โลเก อุป๎ปัช๎ชติ อรหํ สัม๎มาสัม๎พุท๎โธ, วิช๎ชาจรณสัม๎ปัน๎โน สุคโต โลกวิทู อนุต๎ตโร ปุริสทัม๎มสารถิ, สัต๎ถา เทวมนุส๎สานํ พุท๎โธ ภควา; โส อิมํ

โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพรัห์มกํ สัสสมณพราห์มณึ ปชํ สเทวมนุสสํ สยํ อภิญญา สัจฉิกัตวา ปเวเทติ; โส ธัมมํ เทเสติ อาทิกัลยาณํ มัชเฌกัลยาณํ ปริโยสานกัลยาณํ สาตถํ สพยัญชนํ เกวลปริปุณณํ ปริสุทธํ พรัห์มจริยํ ปกาเสติ. ตํ ธัมมํ สุณาติ คหปติ วา, คหปติปุตโต วา, อัญญตรัสมิํ วา กุเล ปัจจาชาโต; โส ตํ ธัมมํ สุตวา ตถาคเต สัทธํ ปฏิลภติ; โส เตน สัทธาปฏิลาเภน สมันนาคโต, อิติ ปฏิสัญจิกขติ " สัมพาโธ ฆราวาโส รชาปโถ, อัพโภกาโส ปัพพัชชา. นยิทํ สุกรํ อคารํ อัชฌาวสตา เอกันตปริปุณณํ เอกันตปริสุทธํ สังขลิขิตํ พรัห์มจริยํ จริตุํ. ยันนูนาหํ เกสมัสสุํ โอหาเรตวา กาสายานิ วัตถานิ อัจฉาเทตวา อคารัสมา อนคาริยํ ปัพพเชยยันติ " โส อปเรน สมเยน อัปปํ วา โภคักขันธํ ปหาย มหันตํ วา โภคักขันธํ ปหาย, อัปปํ วา ญาติปริวัฏฏํ ปหาย มหันตํ วา ญาติปริวัฏฏํ ปหาย, เกสมัสสุํ โอหาเรตวา กาสายานิ วัตถานิ อัจฉาเทตวา อคารัสมา อนคาริยํ ปัพพชติ. โส เอวํ ปัพพชิโต สมาโน ภิกขูนํ สิกขาสาชีวสมาปันโน, ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ นิหิตทัณโฑ นิหิตสัตโถ ลัชชี ทยาปันโน สัพพปาณภูตหิตานุกัมปี วิหรติ. อทินนาทานํ ปหาย อทินนาทานา ปฏิวิรโต โหติ ทินนาทายี ทินนปาฏิกังขี อเถเนน สุจิภูเตน อัตตนา วิหรติ. อพรัห์มจริยํ ปหาย พรัห์มจารี

โหติ อาราจารี วิรโต เมถุนา คามธัม์มา. มุสาวาทํ ปหาย มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ สัจ์จวาที สัจ์จสัน์โธ เถโต ปัจ์จยิโก อวิสํวาทโก โลกัส์ส. ปิสุณํ วาจํ ปหาย ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, อิโต สุต์วา น อมุต์ร อัก์ขาตา อิเมสํ เภทาย, อมุต์ร วา สุต์วา น อิเมสํ อัก์ขาตา อมูสํ เภทาย; อิติ ภิน์นานํ วา สน์ธาตา, สหิตานํ วา อนุป์ปทาตา, สมัค์คาราโม สมัค์ครโต สมัค์คนัน์ที, สมัค์คกรณึ วาจํ ภาสิตา โหติ. ผรุสํ วาจํ ปหาย ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ยา สา วาจา เนลา กัณ์ณสุขา เปมนียา หทยังคมา โปรี พหุชนกัน์ตา พหุชนมนาปา, ตถารูปึ วาจํ ภาสิตา โหติ. สัม์ผัป์ปลาปํ ปหาย, สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรโต โหติ กาลวาที ภูตวาที อัต์ถวาที ธัม์มวาที วินยวาที, นิธานวตึ วาจํ ภาสิตา, กาเลน สาปเทสํ ปริยัน์ตวตึ อัต์ถสํหิตํ. โส พีชคามภูตคามสมารัม์ภา ปฏิวิรโต โหติ. เอกภัต์ติโก โหติ รัต์ตูปรโต วิรโต วิกาลโภชนา. นัจ์จคีตวาทิตวิสูกทัส์สนา ปฏิวิรโต โหติ. มาลาคัน์ธวิเลปนธารณมัณ์ฑนวิภูสนัฏ์ฐานา ปฏิวิรโต โหติ. อุจ์จาสยนมหาสยนา ปฏิวิรโต โหติ. ชาตรูปรชตปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. อามกธัญ์ญปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. อามกมํสปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. อิต์ถีกุมาริกาปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. ทาสีทาสปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. อเชฬกปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต โหติ. กุก์กุฏสูกรปฏิค์คหณา ปฏิวิรโต

โหติ. หตฺถิควสฺสวฬวปฏิคฺคหณา ปฏิวิรโต โหติ. เขตฺตวตฺถุปฏิคฺคหณา ปฏิวิรโต โหติ. ทูเตยฺยปหีณคมนานุโยคา ปฏิวิรโต โหติ. กยวิกฺกยา ปฏิวิรโต โหติ. ตุลากูฏกํสกูฏมานกูฏา ปฏิวิรโต โหติ. อุกฺโกฏนวญฺจนนิกติสาวิโยคา ปฏิวิรโต โหติ. เฉทนวธพนฺธนวิปราโมสอาโลปสหสาการา ปฏิวิรโต โหติ. โส สนฺตุฏฺโฐ โหติ กายปริหาริเกน จีวเรน กุจฺฉิปริหาริเกน ปิณฺฑปาเตน, เยน เยเนว ปกฺกมติ, สมาทาเยว ปกฺกมติ. เสยฺยถาปิ นาม ปกฺขี สกุโณ เยน เยเนว เฑติ, สปตฺตภาโรว เฑติ, เอวเมว ภิกฺขุ สนฺตุฏฺโฐ โหติ กายปริหาริเกน จีวเรน กุจฺฉิปริหาริเกน ปิณฺฑปาเตน, เยน เยเนว ปกฺกมติ, สมาทาเยว ปกฺกมติ. โส อิมินา อริเยน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต, อชฺฌตฺตํ อนวชฺชสุขํ ปฏิสํเวเทติ. โส จกฺขุนา รูปํ ทิสฺวา น นิมิตฺตคฺคาหี โหติ นานุพฺยญฺชนคฺคาหี; ยตฺวาธิกรณเมนํ จกฺขุนฺทฺริยํ อสํวุตํ วิหรนฺตํ, อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ; ตสฺส สํวราย ปฏิปชฺชติ, รกฺขติ จกฺขุนฺทฺริยํ, จกฺขุนฺทฺริเย สํวรํ อาปชฺชติ. โสเตน สทฺทํ สุตฺวา. ฆาเนน คนฺธํ ฆายิตฺวา. ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา. กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสิตฺวา. มนสา ธมฺมํ วิญฺญาย, น นิมิตฺตคฺคาหี โหติ นานุพฺยญฺชนคฺคาหี. ยตฺวาธิกรณเมนํ มนินฺทฺริยํ อสํวุตํ วิหรนฺตํ, อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยุํ; ตสฺส สํวราย ปฏิปชฺชติ, รกฺขติ มนินฺทฺริยํ,

มนินท์ริเย สํวรํ อาปัช์ชติ. โส อิมินา อริเยน อินท์ริยสํวเรน สมัน์นาคโต อัช์ฌัต์ตํ อพ์ยาเสกสุขํ ปฏิสํเวเทติ. โส อภิก์กัน์เต ปฏิก์กัน์เต สัม์ปชานการี โหติ, อาโลกิเต วิโลกิเต สัม์ปชานการี โหติ, สัม์มิญ์ชิเต ปสาริเต สัม์ปชานการี โหติ, สังฆาฏิปัต์ตจีวรธารเณ สัม์ปชานการี โหติ, อสิเต ปีเต ขายิเต สายิเต สัม์ปชานการี โหติ, อุจ์จารปัส์สาวกัม์เม สัม์ปชานการี โหติ, คเต ฐิเต นิสิน์เน สุต์เต ชาคริเต ภาสิเต ตุณ์หีภาเว สัม์ปชานการี โหติ. โส อิมินา จ อริเยน สีลัก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต, อิมินา จ อริเยน อินท์ริยสํวเรน สมัน์นาคโต, อิมินา จ อริเยน สติสัม์ปชัญ์เญน สมัน์นาคโต, วิวิต์ตํ เสนาสนํ ภชติ อรัญ์ญํ รุก์ขมูลํ ปัพ์พตํ กัน์ทรํ คิริคุหํ สุสานํ วนปัต์ถํ อัพ์โภกาสํ ปลาลปุญ์ชํ. โส ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต นิสีทติ ปัล์ลังกํ อาภุชิต์วา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สติํ อุปัฏ์ฐเปต์วา. โส อภิช์ฌํ โลเก ปหาย, วิคตาภิช์เฌน เจตสา วิหรติ, อภิช์ฌาย จิต์ตํ ปริโสเธติ. พ์ยาปาทปโทสํ ปหาย อพ์ยาปัน์นจิต์โต วิหรติ สัพ์พปาณภูตหิตานุกัม์ปี, พ์ยาปาทปโทสา จิต์ตํ ปริโสเธติ. ถีนมิท์ธํ ปหาย, วิคตถีนมิท์โธ วิหรติ อาโลกสัญ์ญี สโต สัม์ปชาโน, ถีนมิท์ธา จิต์ตํ ปริโสเธติ. อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จํ ปหาย อนุท์ธโต วิหรติ อัช์ฌัต์ตํ วูปสัน์ตจิต์โต, อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จา จิต์ตํ ปริโสเธติ. วิจิกิจ์ฉํ ปหาย ติณ์ณวิจิกิจ์โฉ วิหรติ อกถํกถี กุสเลสุ ธัม์เมสุ, วิจิกิจ์ฉาย จิต์ตํ ปริโสเธติ.

โส อิเม ปญฺจ นีวรเณ ปหาย เจตโส อุปกฺกิเลเส ปญฺญาย ทุพฺพลีกรเณ, วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ, สวิตกฺกํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา, อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ, อวิตกฺกํ อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ปีติยา จ วิราคา, อุเปกฺขโก จ วิหรติ สโต สมฺปชาโน, สุขญฺจ กาเยน ปฏิสํเวเทติ, ยนฺตํ อริยา อาจิกฺขนฺติ "อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหารี"ติ, ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา, ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมา อทุกฺขมสุขํ อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ.

โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต, ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ. เสยฺยถีทํ? เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ติสฺโสปิ ชาติโย จตสฺโสปิ ชาติโย ปญฺจปิ ชาติโย, ทสปิ ชาติโย วีสมฺปิ ชาติโย ตึสมฺปิ ชาติโย จตฺตาฬีสมฺปิ ชาติโย ปญฺญาสมฺปิ ชาติโย, ชาติสตมฺปิ ชาติสหสฺสมฺปิ ชาติสตสหสฺสมฺปิ, อเนเกปิ สํวฏฺฏกปฺเปปิ อเนเกปิ วิวฏฺฏกปฺเปปิ อเนเกปิ สํวฏฺฏวิวฏฺฏกปฺเปปิ "อมุตฺราสึ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร

เอวํสุขทุกฺขปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต. โส ตโต จุโต อมุตฺร อุทปาทึ, ตตฺราปาสึ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต. โส ตโต จุโต อิธูปปนฺโนติ. อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ. โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต. สตฺตานํ จุตูปปาตญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน, สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ "อิเม วต โภนฺโต สตฺตา กายทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา, ฯเปฯ อริยานํ อุปวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปนฺนา; อิเม วา ปน โภนฺโต สตฺตา กายสุจริเตน สมนฺนาคตา, ฯเปฯ อริยานํ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกา สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปนฺนาติ. อิติ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน, สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ. โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต. อาสวานํ ขยญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส

อิทํ ทุก์ขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, อยํ ทุก์ขสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ, อยํ ทุก์ขนิโรโธติ ยถาภูตํ ปชานาติ, อยํ ทุก์ขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, อิเม อาสวาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, อยํ อาสวสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ, อยํ อาสวนิโรโธติ ยถาภูตํ ปชานาติ, อยํ อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ตัส์ส เอวํ ชานโต เอวํ ปัส์สโต, กามาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ, ภวาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ, อวิช์ชาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ, วิมุต์ตัส์มึ วิมุต์ตมิติ ญาณํ โหติ, ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ ปชานาติ, อยํ วุจ์จติ พ์ราห์มณ ปุค์คโล เนวัต์ตัน์ตโป นัต์ตปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, น ปรัน์ตโป น ปรปริตาปนานุโยคมนุยุต์โต, โส อนัต์ตัน์ตโป อปรัน์ตโป ทิฏ์เฐว ธัม์เม นิจ์ฉาโต นิพ์พุโต สีติภูโต สุขปฏิสํเวที พ์รห์มภูเตน อัต์ตนา วิหรตีติ. เอวํ วุต์เต โฆฏมุโข พ์ราห์มโณ อายัส์มัน์ตํ อุเทนํ เอตทโวจ อภิก์กัน์ตํ โภ อุเทน, อภิก์กัน์ตํ โภ อุเทน. เสย์ยถาปิ โภ อุเทน นิกฺกุช์ชิตํ วา อุก์กุช์เชย์ย, ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย, มูฬ์หัส์ส วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อัน์ธกาเร วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขัน์ตีติ, เอวเมวํ โภตา อุเทเนน อเนกปริยาเยน ธัม์โม ปกาสิโต, เอสาหํ ภวัน์ตํ อุเทนํ สรณํ

คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ. อุปาสกํ มํ ภวํ อุเทโน ธาเรตุ.
อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํคตัน์ติ. มา โข มํ ต์วํ พ์ราห์มณ
สรณํ อคมาสิ, ตเมว ต์วํ ภควัน์ตํ สรณํ คัจ์ฉาหิ, ยมหํ สรณํ
คโตติ. กหํ ปน โภ อุเทน เอตรหิ โส ภวํ โคตโม วิหรติ
อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธติ. ปรินิพ์พุโต โข พ์ราห์มณ เอตรหิ โส
ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธติ. สเจ หิ มยํ โภ อุเทน สุเณย์ยาม
ตํ ภวัน์ตํ โคตมํ ทสสุ โยชเนสุ. ทสปิ มยํ โยชนานิ คัจ์เฉย์ยาม
ตํ ภวัน์ตํ โคตมํ ทัส์สนาย อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธํ; สเจ หิ มยํ
โภ อุเทน สุเณย์ยาม ตํ ภวัน์ตํ โคตมํ วีสติยา โยชเนสุ.
ตึสติยา โยชเนสุ. จัต์ตาฬีสาย โยชเนสุ. ปัญ์ญาสาย โยชเนสุ.
ปัญ์ญาสํปิ มยํ โยชนานิ คัจ์เฉย์ยาม ตํ ภวัน์ตํ โคตมํ ทัส์สนาย
อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธํ; โยชนสเตปิ มยํ โภ อุเทน สุเณย์ยาม
ตํ ภวัน์ตํ โคตมํ, โยชนสตํปิ มยํ คัจ์เฉย์ยาม ตํ ภวัน์ตํ โคตมํ
ทัส์สนาย อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธํ. ยโต จ โข โภ อุเทน
ปรินิพ์พุโต โส ภวํ โคตโม, ปรินิพ์พุตํปิ มยํ ตํ ภวัน์ตํ โคตมํ
สรณํ คัจ์ฉาม ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ. อุปาสกํ มํ ภวํ อุเทโน
ธาเรตุ, อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํคตํ. อัต์ถิ จ เม โภ อุเทน
อังคราชา เทวสิกํ นิจ์จภิก์ขํ ททาติ, ตโต อหํ โภโต อุเทนัส์ส
เอกํ นิจ์จภิก์ขํ ททามีติ. กึ ปน เต พ์ราห์มณ อังคราชา
เทวสิกํ นิจ์จภิก์ขํ ททาตีติ. ปัญ์จปิ โภ อุเทน กหาปณสตานีติ.

น โข โน พ์ราห์มณ กัป์ปติ ชาตรูปรชตํ ปฏิค์คเหตุน์ติ. สเจ ตํ โภโต อุเทนส์ส น กัป์ปติ, อิทํ วิหารํ โภโต อุเทนส์ส การาเปส์สามีติ. สเจ โข เม ตํวํ พ์ราห์มณ วิหารํ การาเปตุกาโม, ปาฏลิปุต์เต สํฆส์ส อุปัฏ์ฐานสาลํ การาเปหีติ. อิมินาปาหํ โภโต อุเทนส์ส ภิย์โยโส มัต์ตาย อัต์ตมโน อภิรัท์โธ, ยํ มํ ภวํ อุเทโน สํฆทาเนสุ สมาทเปติ. เอสาหํ โภ อุเทน เอติส์สา จ นิจ์จภิก์ขาย อปรายจ นิจ์จภิก์ขาย ปาฏลิปุต์เต สํฆส์ส อุปัฏ์ฐานสาลํ การาเปส์สามีติ. อถ โข โฆฏมุโข พ์ราห์มโณ เอติส์สา จ นิจ์จภิก์ขาย อปราย จ นิจ์จภิก์ขาย ปาฏลิปุต์เต สํฆส์ส อุปัฏ์ฐานสาลํ การาเปสิ. สา เอตรหิ โฆฏมุขีติ วุจ์จตีติ.

โฆฏมุขสุต์ตํ จตุต์ถํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก จังกีสุต์ตํ.

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา โกศเลสุ จาริกัม์จรมาโน มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ, เยน โอปาสาทํ นาม โกสลานํ พ์ราห์มณคาโม, ตทวสริ. ตัต์ร สุทํ ภควา โอปาสาเท วิหรติ อุต์ตเรน โอปาสาทํ เทววเน สาลวเน. เตน โข ปน สมเยน จังกี พ์ราห์มโณ โอปาสาทํ อัช์ฌาวสติ สัต์ตุส์สทํ สติณกัฏ์โฐทกํ สธัญ์ญํ ราชโภค์คํ รัญ์ญา ปัส์เสนทินา โกสเลน ทิน์นํ ราชทายํ พ์รห์มเทย์ยํ. อัส์โสสุํ โข โอปาสาทกา พ์ราห์มณคหปติกา "สมโณ

ขลุ โภ โคตโม สัก์ยปุต์โต สัก์ยกุลา ปัพ์พชิโต โกสเลสุ
จาริกัญ์จรมาโน มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ โอปาสาทํ อนุป์ปัต์โต
โอปาสาเท วิหรติ อุต์ตเรน โอปาสาทํ เทววเน สาลวเน. ตํ โข
ปน ภวัน์ตํ โคตมํ เอวํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต
อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ. วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน
สุคโต โลกวิทู, อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ, สัต์ถา เทวมนุส์สานํ
พุท์โธ ภควา. โส อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพ์รห์มกํ,
สัส์สมณพ์ราห์มณึ ปชํ สเทวมนุส์สํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา
ปเวเทติ; โส ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล์ยาณํ มัช์เฌกัล์ยาณํ
ปริโยสานกัล์ยาณํ สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ
พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ. สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทัส์สนํ. โหตีติ.
อถ โข โอปาสาทกา พ์ราห์มณคหปติกา โอปาสาทา นิก์ขมิต์วา สํฆ-
สํฆีคณีภูตา อุต์ตเรน มุขา คัจ์ฉัน์ติ เยน เทววนํ สาลวนํ. เตน
โข ปน สมเยน จังกี พ์ราห์มโณ อุปริ ปาสาเท ทิวา เสย์ยํ อุปคโต
โหติ. อัท์ทสา โข จังกี พ์ราห์มโณ โอปาสาทเก พ์ราห์มณคหปติเก
โอปาสาทา นิก์ขมิต์วา สํฆ สํฆีคณีภูเต อุต์ตเรน มุขํ คัจ์ฉัน์เต
เยน เทววนํ สาลวนํ. ทิส์วาน ขัต์ตํ อามัน์เตสิ กิน์นุ โข โภ
ขัต์เต โอปาสาทกา พ์ราห์มณคหปติกา โอปาสาทา นิก์ขมิต์วา สํฆ-
สํฆีคณีภูตา อุต์ตเรน มุขา คัจ์ฉัน์ติ เยน เทววนํ สาลวนัน์ติ.
อัต์ถิ โภ จังกิ สมโณ โคตโม สัก์ยปุต์โต สัก์ยกุลา ปัพ์พชิโต

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] โอปาสาทํ [illegible] โอปาสาเท [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] สมฺมาสมฺพุทฺโธ [illegible] สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ [illegible] [illegible] ภควาติ โสตฺถิ [illegible] [illegible] เยน โอปาสาทกา [illegible] โอปาสาเท [illegible] โก พฺราหฺมโณ เอวมาห [illegible] พฺราหฺมโณ สมณํ โคตมํ [illegible] [illegible] โข โก ขตฺตา จงฺกิสฺส [illegible] ปฏิสฺสุตฺวา เยน โอปาสาทกา พฺราหฺมณคหปติกา, [illegible] อุปสงฺกมิตฺวา โอปาสาทเก พฺราหฺมณคหปติเก เอตทโวจ [illegible] โภ พฺราหฺมโณ เอวมาห [illegible] คิร ภวนฺโต [illegible] โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสตีติ.

[illegible] โข ปน สมเยน นานาเวรชฺชกานํ พฺราหฺมณานํ [illegible] พฺราหฺมณสตานิ โอปาสาเท ปฏิวสนฺติ เกนจิเทว [illegible] อสฺโสสุํ โข เต พฺราหฺมณา จงฺกี กิร พฺราหฺมโณ [illegible] อุปสงฺกมิสฺสตีติ. อถ โข เต พฺราหฺมณา, เยน [illegible] [illegible] เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา จงฺกึ พฺราหฺมณํ

เอตทโวจุํ "สัจ์จํ กิร ภวํ จังกี สมณํ โคตมํ ทัส์สนาย อุปสังกมิส์สตีติ. เอวํ โข โภ โหติ. อหํปิ สมณํ โคตมํ ทัส์สนาย อุปสังกมิส์สามีติ. มา ภวํ จังกี สมณํ โคตมํ ทัส์สนาย อุปสังกมิ. น อรหติ ภวํ จังกี สมณํ โคตมํ ทัส์สนาย อุปสังกมิตุํ; สมโณ เต์วว โคตโม อรหติ ภวัน์ตํ จังกึ ทัส์สนาย อุปสังกมิตุํ. ภวัญ์หิ จังกี อุภโตสุชาโต มาติโต จ ปิติโต จ สํสุท์ธคหณิโก ยาว สัต์ตมา ปิตามหยุคา อัก์ขิต์โต อนุปัก์กุฏ์โฐ ชาติวาเทน. ยัม์ปิ ภวํ จังกี อุภโตสุชาโต มาติโต จ ปิติโต จ สํสุท์ธคหณิโก ยาว สัต์ตมา ปิตามหยุคา อัก์ขิต์โต อนุปัก์กุฏ์โฐ ชาติวาเทน, อิมินาปังเคน น อรหติ ภวํ จังกี สมณํ โคตมํ ทัส์สนาย อุปสังกมิตุํ; สมโณ เต์วว โคตโม อรหติ ภวัน์ตํ จังกึ ทัส์สนาย อุปสังกมิตุํ. ภวัญ์หิ จังกี อัฑ์โฒ มหัท์ธโน มหาโภโค. ภวัญ์หิ จังกี ติณ์ณํ เวทานํ ปารคู สนิฆัณ์ฑุเกฏุภานํ สาก์ขรัป์ปเภทานํ อิติหาสปัญ์จมานํ ปทโก เวย์ยากรโณ โลกายตมหาปุริสลัก์ขเณสุ อนวโย. ภวัญ์หิ จังกี อภิรูโป ทัส์สนีโย ปาสาทิโก ปรมาย วัณ์ณโปก์ขรตาย สมัน์นาคโต พ์รห์มวัณ์ณี พ์รห์มวัจ์ฉสี อขุท์ทาวกาโส ทัส์สนาย. ภวัญ์หิ จังกี สีลวา พุฑ์ฒสีลี พุฑ์ฒสีเลน สมัน์นาคโต. ภวัญ์หิ จังกี กัล์ยาณวาโจ กัล์ยาณวาก์กรโณ โปริยา วาจาย สมัน์นาคโต วิสัฏ์ฐาย อเนลคฬาย อัต์ถัส์ส วิญ์ญาปนิยา. ภวัญ์หิ จังกี พหุน์นํ อาจริยปาจริโย ติณ์ณํ

มาณวกสตานิ มัน์เต วาเจติ. ภวัญ์หิ จังกี รัญ์โญ ปัส์เสนทิส์ส
โกสลัส์ส สัก์กโต ครุกโต มานิโต ปูชิโต อปจิโต. ภวัญ์หิ
จังกี พ์ราห์มณัส์ส โปก์ขรสาติส์ส สัก์กโต ครุกโต มานิโต ปูชิโต
อปจิโต. ภวัญ์หิ จังกี โอปาสาทํ อัช์ฌาวสติ สัต์ตุส์สทํ
สติณกัฏ์โฐทกํ สธัญ์ญํ ราชโภค์คํ รัญ์ญา ปัส์เสนทินา โกสเลน
ทินนํ ราชทายํ พ์รห์มเทย์ยํ. ยัม์ปิ ภวํ จังกี โอปาสาทํ อัช์ฌาวสติ
สัต์ตุส์สทํ สติณกัฏ์โฐทกํ สธัญ์ญํ ราชโภค์คํ รัญ์ญา ปัส์เสนทินา
โกสเลน ทินนํ ราชทายํ พ์รห์มเทย์ยํ. อิมินาปังเคน น อรหติ
ภวํ จังกี สมณํ โคตมํ ทัส์สนาย อุปสังกมิตุํ, สมโณ เต์วว
โคตโม อรหติ ภวัน์ตํ จังกึ ทัส์สนาย อุปสังกมิตุน์ติ. เอวํ วุต์เต
จังกี พ์ราห์มโณ เต พ์ราห์มเณ เอตทโวจ "เตนหิ โภ มมาปิ
สุณาถ. ยถา ยถา มยเมว อรหาม ตํ สมณํ โคตมํ ทัส์สนาย
อุปสังกมิตุํ, น เต์วว อรหติ โส ภวํ โคตโม อัม์หากํ ทัส์สนาย
อุปสังกมิตุํ. สมโณ ขลุ โภ โคตโม อุภโตสุชาโต มาติโต จ
ปิติโต จ สํสุท์ธคหณิโก ยาว สัต์ตมา ปิตามหยุคา อัก์ขิต์โต
อนุปัก์กุฏ์โฐ ชาติวาเทน. ยัม์ปิ สมโณ โคตโม อุภโตสุชาโต
ฯเปฯ ชาติวาเทน อิมินาปังเคน น อรหติ โส ภวํ โคตโม
อัม์หากํ ทัส์สนาย อุปสังกมิตุํ, อถ โข มยเมว อรหาม ตํ ภวัน์ตํ
โคตมํ ทัส์สนาย อุปสังกมิตุํ. สมโณ ขลุ โภ โคตโม ปหูตํ
หิรัญ์ญสุวัณ์ณํ โอหาย ปัพ์พชิโต ภูมิคตํ จ เวหาสัฏ์ฐํ จ.

สมโณ ขลุ โภ โคตโม ทหโรว สมาโน สุสุกาฬเกโส ภัทฺเรน โยพฺพเนน สมัน์นาคโต ปฐเมน วยสา อคารัสฺมา อนคาริยํ ปัพฺพชิโต. สมโณ ขลุ โภ โคตโม อกามกานํ มาตาปิตูนํ อัสฺสุมุขานํ รุทัน์ตานํ เกสมัสฺสุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัตฺถานิ อัจฺฉาเทต์วา อคารัสฺมา อนคาริยํ ปัพฺพชิโต. สมโณ ขลุ โภ โคตโม อภิรูโป ทัสฺสนีโย ปาสาทิโก ปรมาย วัณฺณโปกฺขรตาย สมัน์นาคโต พ์รห์มวัณฺณี พ์รห์มวัจฺฉสี อขุท์ทาวกาโส ทัสฺสนาย. สมโณ ขลุ โภ โคตโม สีลวา อริยสีลี กุสลสีลี กุสเลน สีเลน สมัน์นาคโต. สมโณ ขลุ โภ โคตโม กัล์ยาณวาโจ กัล์ยาณวาก์กรโณ โปริยา วาจาย สมัน์นาคโต วิสัฏ์ฐาย อเนลคฬาย อัต์ถัสฺส วิญ์ญาปนิยา. สมโณ ขลุ โภ โคตโม พหุน์นํ อาจริยปาจริโย. สมโณ ขลุ โภ โคตโม ขีณกามราโค วิคตจาปัล์โล. สมโณ ขลุ โภ โคตโม กัม์มวาที กิริยวาที อปาปปุเรก์ขาโร พ์รห์มัญ์ญาย ปชาย. สมโณ ขลุ โภ โคตโม อุจ์จากุลา ปัพ์พชิโต อสํภิน์นา ขัต์ติยกุลา. สมโณ ขลุ โภ โคตโม อัฑ์ฒกุลา ปัพ์พชิโต มหัท์ธนา มหาโภคา. สมณํ ขลุ โภ โคตมํ ติโรรัฏ์ฐา ติโรชนปทา สํปุจ์ฉิตุํ อาคัจ์ฉัน์ติ. สมณํ ขลุ โภ โคตมํ อเนกานิ เทวตาสหัส์สานิ ปาเณหิ สรณํ คตานิ. สมณํ ขลุ โภ โคตมํ เอวํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ

พุทฺโธ ภควาติ. สมโณ ขลุ โภ โคตโม ทฺวตฺตึสมหาปุริสลกฺขเณหิ สมนฺนาคโต. สมณํ ขลุ โภ โคตมํ ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร สปุตฺตทาโร ปาเณหิ สรณํ คโต. สมณํ ขลุ โภ โคตมํ ราชา ปเสนทิ โกสโล ปาเณหิ สรณํ คโต. สมณํ ขลุ โภ โคตมํ พฺราหฺมโณ โปกฺขรสาติ สปุตฺตทาโร ปาเณหิ สรณํ คโต. สมโณ ขลุ โภ โคตโม โอปาสาทํ อนุปฺปตฺโต โอปาสาเท วิหรติ อุตฺตเรน โอปาสาทํ เทววเน สาลวเน. เย ปน โข เกจิ สมณา วา พฺราหฺมณา วา อมฺหากํ คามเขตฺตํ อาคจฺฉนฺติ อติถิโน เต โหนฺติ. อติถี โข ปนมฺเหหิ สกฺกาตพฺพา ครุกาตพฺพา มาเนตพฺพา ปูเชตพฺพา. ยมฺปิ โภ สมโณ โคตโม โอปาสาทํ อนุปฺปตฺโต โอปาสาเท วิหรติ อุตฺตเรน โอปาสาทํ เทววเน สาลวเน. อติถิมฺหากํ สมโณ โคตโม อติถิ โข ปนมฺเหหิ สกฺกาตพฺโพ ครุกาตพฺโพ มาเนตพฺโพ ปูเชตพฺโพ. อิมินาปงฺเคน น อรหติ โส ภวํ โคตโม อมฺหากํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ. อถ โข มยเมว อรหาม ตํ ภวนฺตํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ. เอตฺตกํ โข อหํ โภ ตสฺส โภโต โคตมสฺส วณฺณํ ปริยาปุณามิ น จ โส ภวํ โคตโม เอตฺตกวณฺโณ, อปริมาณวณฺโณ หิ โส ภวํ โคตโม เอกเมเกนปิ โภ องฺเคน สมนฺนาคโต, น อรหติ โส ภวํ โคตโม อมฺหากํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ. อถ โข มยเมว

อรหาม ตํ ภวนฺตํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุนฺติ. เตนหิ โภ สพฺเพว มยํ สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสามาติ. อถ โข จงฺกี พฺราหฺมโณ มหตา พฺราหฺมณคเณน สทฺธึ, เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เตน โข ปน สมเยน ภควา วุฑฺเฒหิ วุฑฺเฒหิ พฺราหฺมเณหิ สทฺธึ กิญฺจิ กิญฺจิ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา นิสินฺโน โหติ. เตน โข ปน สมเยน กาปฏิโก* นาม มาณโว ทหโร วุตฺตสิโร โสฬสวสฺสุทฺเทสิโก ชาติยา ติณฺณํ เวทานํ ปารคู สนิฆณฺฑุเกฏุภานํ สากฺขรปฺปเภทานํ อิติหาสปญฺจมานํ ปทโก เวยฺยากรโณ โลกายตมหาปุริสลกฺขเณสุ อนวโย ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ โส วุฑฺฒานํ วุฑฺฒานํ พฺราหฺมณานํ ภควตา สทฺธึ มนฺตยมานานํ อนฺตรนฺตรา กถํ โอปาเตติ. อถ โข ภควา กาปฏิกํ มาณวํ อปสาเทสิ "มา อายสฺมา ภารทฺวาโช วุฑฺฒานํ วุฑฺฒานํ พฺราหฺมณานํ มนฺตยมานานํ อนฺตรนฺตรา กถํ โอปาเตสิ, กถาปริโยสานํ อายสฺมา ภารทฺวาโช อาคเมตูติ. เอวํ วุตฺเต จงฺกี พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "มา ภวํ โคตโม กาปฏิกํ มาณวํ อปสาเทสิ, กุลปุตฺโต จ กาปฏิโก มาณโว, พหุสฺสุโต จ กาปฏิโก มาณโว, ปณฺฑิโต จ กาปฏิโก มาณโว, กลฺยาณวากฺกรโณ จ กาปฏิโก มาณโว, ปโหติ จ กาปฏิโก

---

* สี. กาปฐิโก.

มาณโว โหติ โคตเมน สัท์ธึ วจนํ ปฏิมัน์เตตุน์ติ. อถ โข ภควโต เอตทโหสิ "อัน์ตรา โข กาปฏิกัส์ส มาณวัส์ส เตวิช์ชเก ปาวจเน กถํ ภวิส์สติ, ตถา หิ นํ พ์ราห์มณา สํปุเรก์ขโรน์ตีติ. อถ โข กาปฏิกัส์ส มาณวัส์ส เอตทโหสิ "ยทา เม สมโณ โคตโม จัก์ขุนา จัก์ขุํ อุปสํหริส์สติ, อถาหํ สมณํ โคตมํ ปัญ์หํ ปุจ์ฉิส์สามีติ. อถ โข ภควา กาปฏิกัส์ส มาณวัส์ส เจตสา เจโต ปริวิตัก์กมัญ์ญาย, เยน กาปฏิโก มาณโว, เตน จัก์ขูนิ อุปสํหาสิ. อถ โข กาปฏิกัส์ส มาณวัส์ส เอตทโหสิ "สมัน์นาหรติ โข มํ สมโณ โคตโม. ยัน์นูนาหํ สมณํ โคตมํ ปัญ์หํ ปุจ์เฉย์ยัน์ติ. อถ โข กาปฏิโก มาณโว ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ยทิทํ โภ โคตม พ์ราห์มณานํ โปราณํ มัน์ตปทํ อิติหิติหปรํปราย ปิฏกสัมปทาย, ตัต์ถ จ พ์ราห์มณา เอกํเสน นิฏ์ฐํ คัจ์ฉัน์ติ "อิทเมว สัจ์จํ โมฆมัญ์ญัน์ติ, อิธ ภวํ โคตโม กิมาหาติ. กึ ปน ภารท์วาช อัต์ถิ โกจิ พ์ราห์มณานํ เอกพ์ราห์มโณปิ, โย เอวมาห "อหเมตํ ชานามิ, อหเมตํ ปัส์สามิ "อิทเมว สัจ์จํ โมฆมัญ์ญัน์ติ. โนหิทํ โภ โคตม. กึ ปน ภารท์วาช อัต์ถิ โกจิ พ์ราห์มณานํ เอกาจริโยปิ เอกาจริยปาจริโยปิ ยาว สัต์ตมา อาจริยมหยุคา, โย เอวมาห "อหเมตํ ชานามิ, อหเมตํ ปัส์สามิ "อิทเมว สัจ์จํ โมฆมัญ์ญัน์ติ. โนหิทํ โภ โคตม. กึ ปน ภารท์วาช เยปิ เต พ์ราห์มณานํ ปุพ์พกา อิสโย มัน์ตานํ กัต์ตาโร

มนฺตานํ ปวตฺตาโร, เยสมิทํ เอตรหิ พฺราหฺมณา โปราณํ มนฺตปทํ คีตํ ปวุตฺตํ สมิหิตํ ตทนุคายนฺติ ตทนุภาสนฺติ ภาสิตมนุภาสนฺติ วาจิตมนุวาเจนฺติ. เสยฺยถีทํ? อฏฺฐโก วามโก วามเทโว เวสฺสามิตฺโต ยมตคฺคิ องฺคีรโส ภารทฺวาโช วาเสฏฺโฐ กสฺสโป ภคุ. เตปิ เอวมาหํสุ "มยเมตํ ชานาม, มยเมตํ ปสฺสาม "อิทเมว สจฺจํ โมฆมญฺญนฺติ. โนหิทํ โภ โคตม. อิติ กิร ภารทฺวาช นตฺถิ โกจิ พฺราหฺมณานํ เอกพฺราหฺมโณปิ, โย เอวมาห "อหเมตํ ชานามิ, อหเมตํ ปสฺสามิ "อิทเมว สจฺจํ โมฆมญฺญนฺติ. นตฺถิ โกจิ พฺราหฺมณานํ เอกาจริโยปิ เอกาจริยปาจริโยปิ ยาว สตฺตมา อาจริยมหยุคา, โย เอวมาห "อหเมตํ ชานามิ, อหเมตํ ปสฺสามิ "อิทเมว สจฺจํ โมฆมญฺญนฺติ. เยปิ เต พฺราหฺมณานํ ปุพฺพกา อิสโย มนฺตานํ กตฺตาโร มนฺตานํ ปวตฺตาโร, เยสมิทํ เอตรหิ พฺราหฺมณา โปราณํ มนฺตปทํ คีตํ ปวุตฺตํ สมิหิตํ ตทนุคายนฺติ ตทนุภาสนฺติ ภาสิตมนุภาสนฺติ วาจิตมนุวาเจนฺติ. เสยฺยถีทํ? อฏฺฐโก วามโก วามเทโว เวสฺสามิตฺโต ยมตคฺคิ องฺคีรโส ภารทฺวาโช วาเสฏฺโฐ กสฺสโป ภคุ. เตปิ น เอวมาหํสุ "มยเมตํ ชานาม, มยเมตํ ปสฺสาม "อิทเมว สจฺจํ โมฆมญฺญนฺติ. เสยฺยถาปิ ภารทฺวาช อนฺธเวณิ ปรมฺปราสํสตฺตา ปุริโมปิ น ปสฺสติ, มชฺฌิโมปิ น ปสฺสติ, ปจฺฉิโมปิ น ปสฺสติ; เอวเมว โข ภารทฺวาช อนฺธเวณูปมํ มญฺเญ พฺราหฺมณานํ ภาสิตํ สมฺปชฺชติ. ปุริโมปิ น ปสฺสติ, มชฺฌิโมปิ

น ปัสสติ, ปัจฉิโมปิ น ปัสสติ. ตํ กึ มัญญสิ ภารท์วาช นนุ เอวํ สันเต พ์ราห์มณานํ อมูลิกา สัท์ธา สัมปัช์ชตีติ. นเข๎วต์ถ โภ โคตม พ์ราห์มณา สัท์ธายเยว ปยิรุปาสันติ, อนุส์สวาเปต์ถ พ์ราห์มณา ปยิรุปาสันตีติ. ปุพ์เพว โข ต๎วํ ภารท์วาช สัท์ธํ อคมาสิ, อนุส์สวํ อิทานิ วเทสิ. ปัญ์จ โข อิเม ภารท์วาช ธัม์มา ทิฏ์เฐว ธัม์เม เท๎วธา วิปากา. กตเม ปัญ์จ? สัท์ธา รุจิ อนุส์สโว อาการปริวิตัก์โก ทิฏ์ฐินิช์ฌานขันติ. อิเม โข ภารท์วาช ปัญ์จ ธัม์มา ทิฏ์เฐว ธัม์เม เท๎วธา วิปากา. อปิจ ภารท์วาช สุสัท์ทหิตํ* เยว โหติ, ตัญ์จ โหติ ริต์ตํ ตุจ์ฉํ มุสา; โน เจปิ สุสัท์ทหิตํ โหติ, ตัญ์จ โหติ ภูตํ ตัจ์ฉํ อนัญ์ญถา. อปิจ ภารท์วาช สุรุจิตํเยว โหติ. ฯเปฯ ส๎วานุส์สุตํเยว โหติ. ฯเปฯ สุปริวิตัก์กิตํเยว โหติ. สุนิช์ฌายิตํเยว โหติ, ตัญ์จ โหติ ริต์ตํ ตุจ์ฉํ มุสา; โน เจปิ สุนิช์ฌายิตํ โหติ, ตัญ์จ โหติ ภูตํ ตัจ์ฉํ อนัญ์ญถา. สัจ์จํ อนุรัก์ขตา ภารท์วาช วิญ์ญุนา ปุริเสน นาลเมต์ถ เอกํเสน นิฏ์ฐํ คันตุํ "อิทเมว สัจ์จํ, โมฆมัญ์ญันติ. กิต์ตาวตา ปน โภ โคตม สัจ์จานุรัก์ขนา โหติ, กิต์ตาวตา สัจ์จมนุรัก์ขติ, สัจ์จานุรัก์ขนํ มยํ ภวันตํ โคตมํ ปุจ์ฉามาติ. สัท์ธา เจปิ ภารท์วาช ปุริสัส์ส โหติ, เอวํ เม สัท์ธาติ, อิติ วทํ สัจ์จมนุรัก์ขติ, นเต๎วว ตาว เอกํเสน นิฏ์ฐํ คัจ์ฉติ "อิทเมว สัจ์จํ โมฆมัญ์ญันติ,

* สี. สุสัท์ธิตํ.

เอตฺตาวตา โข ภารทฺวาช สจฺจานุรกฺขนา โหติ, เอตฺตาวตา สจฺจมนุรกฺขติ, เอตฺตาวตา จ มยํ สจฺจานุรกฺขนํ ปญฺญาเปม, นเตฺวว ตาว สจฺจานุโพโธ โหติ, รุจิ เจปิ ภารทฺวาช ปุริสสฺส โหติ, อนุสฺสโว เจปิ ภารทฺวาช ปุริสสฺส โหติ, อาการปริวิตกฺโก เจปิ ภารทฺวาช ปุริสสฺส โหติ, ทิฏฺฐินิชฺฌานกฺขนฺติ เจปิ ภารทฺวาช ปุริสสฺส โหติ เอวํ เม ทิฏฺฐินิชฺฌานกฺขนฺตีติ, อิติ วทํ สจฺจมนุรกฺขติ นเตฺวว ตาว เอกํเสน นิฏฺฐํ คจฺฉติ "อิทเมว สจฺจํ โมฆมญฺญนฺติ, เอตฺตาวตา โข ภารทฺวาช สจฺจานุรกฺขนา โหติ เอตฺตาวตา สจฺจมนุรกฺขติ, เอตฺตาวตา จ มยํ สจฺจานุรกฺขนํ ปญฺญาเปม, นเตฺวว ตาว สจฺจานุโพโธ โหตีติ. เอตฺตาวตา โภ โคตม สจฺจานุรกฺขนา โหติ, เอตฺตาวตา สจฺจมนุรกฺขติ, เอตฺตาวตา จ มยํ สจฺจานุรกฺขนํ เปกฺขาม, กิตฺตาวตา ปน โภ โคตม สจฺจานุโพโธ โหติ, กิตฺตาวตา สจฺจมนุพุชฺฌติ, สจฺจานุโพธํ มยํ ภวนฺตํ โคตมํ ปุจฺฉามาติ.

อิธ ปน ภารทฺวาช ภิกฺขุ อญฺญตรํ คามํ วา นิคมํ วา อุปนิสฺสาย วิหรติ. ตเมว คหปติ วา คหปติปุตฺโต วา อุปสงฺกมิตฺวา ตีสุ ธมฺเมสุ สมนฺเนสติ โลภนีเยสุ ธมฺเมสุ โทสนีเยสุ ธมฺเมสุ โมหนีเยสุ ธมฺเมสุ "อตฺถิ นุ โข อิมสฺส อายสฺมโต ตถารูปา โลภนียา ธมฺมา, ยถารูเปหิ โลภนีเยหิ ธมฺเมหิ ปริยาทินฺนจิตฺโต อชานํ วา วเทยฺย "ชานามีติ, อปสฺสํ วา วเทยฺย ปสฺสามีติ, ปรํ วา ตทตฺถาย สมาทเปยฺย, ยํ ปเรสํ อสฺส ทีฆรตฺตํ อหิตาย

ทุกฺขายาติ. ตเมนํ สมนฺเนสมาโน เอวํ ชานาติ "นตฺถิ โข อิมสฺสายสฺมโต ตถารูปา โลภนียา ธมฺมา, ยถารูเปหิ โลภนีเยหิ ธมฺเมหิ ปริยาทินฺนจิตฺโต อชานํ วา วเทยฺย "ชานามีติ. อปสฺสํ วา วเทยฺย "ปสฺสามีติ, ปรํ วา ตถตฺตาย สมาทเปยฺย, ยํ ปเรสํ อสฺส ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ ตถา โข ปนิมสฺสายสฺมโต กายสมาจาโร, ตถา วจีสมาจาโร, ยถาตํ อลุทฺธสฺส. ยํ โข ปน อยมายสฺมา ธมฺมํ เทเสติ, คมฺภีโร โส ธมฺโม ทุทฺทโส ทุรนุโพโธ สนฺโต ปณีโต อตกฺกาวจโร นิปุโณ ปณฺฑิตเวทนีโย, น โส ธมฺโม สุเทสิโย ลุทฺเธนาติ. ยโต นํ สมนฺเนสมาโน วิสุทฺธํ โลภนีเยหิ ธมฺเมหิ ปสฺสติ สมนุปสฺสติ, ตโต นํ อุตฺตรึ สมนฺเนสติ โทสนีเยสุ ธมฺเมสุ "อตฺถิ นุ โข อิมสฺสายสฺมโต ตถารูปา โทสนียา ธมฺมา, ยถารูเปหิ โทสนีเยหิ ธมฺเมหิ ปริยาทินฺนจิตฺโต อชานํ วา วเทยฺย "ชานามีติ อปสฺสํ วา วเทยฺย "ปสฺสามีติ ปรํ วา ตถตฺตาย สมาทเปยฺย, ยํ ปเรสํ อสฺส ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ. ตเมนํ สมนฺเนสมาโน เอวํ ชานาติ "นตฺถิ โข อิมสฺสายสฺมโต ตถารูปา โทสนียา ธมฺมา, ยถารูเปหิ โทสนีเยหิ ธมฺเมหิ ปริยาทินฺนจิตฺโต อชานํ วา วเทยฺย "ชานามีติ อปสฺสํ วา วเทยฺย "ปสฺสามีติ ปรํ วา ตถตฺตาย สมาทเปยฺย, ยํ ปเรสํ อสฺส ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ. ตถา โข ปนิมสฺสายสฺมโต กายสมาจาโร, ตถา วจีสมาจาโร, ยถาตํ อทุฏฺฐสฺส. ยํ โข ปน

อยมายสฺมา ธมฺมํ เทเสติ, คมฺภีโร โส ธมฺโม ทุทฺทโส ทุรนุโพโธ สนฺโต ปณีโต อตกฺกาวจโร นิปุโณ ปณฺฑิตเวทนีโย, น โส ธมฺโม สุเทสิโย ลุทฺเธนาติ. ยโต นํ สมนฺเนสมาโน วิสุทฺธํ โทสนีเยหิ ธมฺเมหิ ปสฺสติ สมนุปสฺสติ; ตโต นํ อุตฺตรึ สมนฺเนสติ โมหนีเยสุ ธมฺเมสุ "อตฺถิ นุ โข อิมสฺสายสฺมโต ตถารูปา โมหนียา ธมฺมา, ยถารูเปหิ โมหนีเยหิ ธมฺเมหิ ปริยาทินฺนจิตฺโต อชานํ วา วเทยฺย "ชานามีติ, อปสฺสํ วา วเทยฺย "ปสฺสามีติ, ปรํ วา ตถตฺตาย สมาทเปยฺย, ยํ ปเรสํ อสฺส ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ. ตเมนํ สมนฺเนสมาโน เอวํ ชานาติ "นตฺถิ โข อิมสฺสายสฺมโต ตถารูปา โมหนียา ธมฺมา, ยถารูเปหิ โมหนีเยหิ ธมฺเมหิ ปริยาทินฺนจิตฺโต อชานํ วา วเทยฺย "ชานามีติ, อปสฺสํ วา วเทยฺย "ปสฺสามีติ ปรํ วา ตถตฺตาย สมาทเปยฺย, ยํ ปเรสํ อสฺส ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ. ตถา โข ปนิมสฺสายสฺมโต กายสมาจาโร, ตถา วจีสมาจาโร, ยถาตํ อมูฬฺหสฺส. ยํ โข ปน อยมายสฺมา ธมฺมํ เทเสติ, คมฺภีโร โส ธมฺโม ทุทฺทโส ทุรนุโพโธ สนฺโต ปณีโต อตกฺกาวจโร นิปุโณ ปณฺฑิตเวทนีโย, น โส ธมฺโม สุเทสิโย มูเฬฺหนาติ. ยโต นํ สมนฺเนสมาโน วิสุทฺธํ โมหนีเยหิ ธมฺเมหิ ปสฺสติ สมนุปสฺสติ; อถ ตมฺหิ สทฺธํ นิเวเสติ, สทฺธาชาโต อุปสงฺกมติ; อุปสงฺกมนฺโต ปยิรุปาสติ, ปยิรุปาสนฺโต โสตํ โอทหติ; โอหิตโสโต ธมฺมํ สุณาติ, สุตฺวา ธมฺมํ ธาเรติ,

ธตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขติ; อตฺถํ อุปปริกฺขโต ธมฺมา
นิชฺฌานํ ขมนฺติ, ธมฺมนิชฺฌานกฺขนฺติยา สติ, ฉนฺโท ชายติ; ฉนฺทชาโต
อุสฺสหติ, อุสฺสหิตฺวา ตุเลติ, ตุลยิตฺวา ปทหติ. ปหิตตฺโต สมาโน
กาเยน เจว ปรมสจฺจํ สจฺฉิกโรติ; ปญฺญาย จ นํ อติวิชฺฌ ปสฺสติ.
เอตฺตาวตา โข ภารทฺวาช สจฺจานุโพโธ โหติ, เอตฺตาวตา
สจฺจมนุพุชฺฌติ, เอตฺตาวตา จ มยํ สจฺจานุโพธํ ปญฺญเปม;
น ตฺเวว สจฺจานุปตฺติ โหตีติ. เอตฺตาวตา โภ โคตม สจฺจานุโพโธ
โหติ, เอตฺตาวตา สจฺจมนุพุชฺฌติ, เอตฺตาวตา จ มยํ สจฺจานุโพธํ
เปกฺขาม. กิตฺตาวตา ปน โภ โคตม สจฺจานุปตฺติ โหติ, กิตฺตาวตา
สจฺจมนุปาปุณาติ, สจฺจานุปตฺตึ มยํ ภวนฺตํ โคตมํ ปุจฺฉามาติ.
เตสํเยว ภารทฺวาช ธมฺมานํ อาเสวนา ภาวนา พหุลีกมฺมํ สจฺจานุปตฺติ
โหติ, เอตฺตาวตา โข ภารทฺวาช สจฺจานุปตฺติ โหติ, เอตฺตาวตา
สจฺจมนุปาปุณาติ, เอตฺตาวตา จ มยํ สจฺจานุปตฺตึ ปญฺญเปมาติ.
เอตฺตาวตา โภ โคตม สจฺจานุปตฺติ โหติ, เอตฺตาวตา สจฺจมนุปาปุณาติ,
เอตฺตาวตา จ มยํ สจฺจานุปตฺตึ เปกฺขาม. สจฺจานุปตฺติยา ปน โภ
โคตม กตโม ธมฺโม พหุกาโร, สจฺจานุปตฺติยา พหุการํ ธมฺมํ มยํ ภวนฺตํ
โคตมํ ปุจฺฉามาติ. สจฺจานุปตฺติยา โข ภารทฺวาช ปธานํ พหุการํ,
โน เจ ตํ ปทเหยฺย, นยิทํ สจฺจมนุปาปุเณยฺย; ยสฺมา จ โข
ปทหติ, ตสฺมา สจฺจมนุปาปุณาติ; ตสฺมา สจฺจานุปตฺติยา ปธานํ

พหุการนฺติ. ปธานสฺส ปน โภ โคตม กตโม ธมฺโม พหุกาโร, ปธานสฺส พหุการํ ธมฺมํ มยํ ภวนฺตํ โคตมํ ปุจฺฉามาติ. ปธานสฺส โข ภารทฺวาช ตุลนา พหุกาโร. โน เจ ตํ ตุเลยฺย, นยิทํ ปทเหยฺย; ยสฺมา จ โข ตุเลติ, ตสฺมา ปทหติ; ตสฺมา ปธานสฺส ตุลนา พหุการาติ. ตุลนาย ปน โภ โคตม กตโม ธมฺโม พหุกาโร, ตุลนาย พหุการํ ธมฺมํ มยํ ภวนฺตํ โคตมํ ปุจฺฉามาติ. ตุลนาย โข ภารทฺวาช อุสฺสาโห พหุกาโร. โน เจ ตํ อุสฺสเหยฺย, นยิทํ ตุเลยฺย; ยสฺมา จ โข อุสฺสหติ, ตสฺมา ตุเลติ; ตสฺมา ตุลนาย อุสฺสาโห พหุกาโรติ. อุสฺสาหสฺส ปน โภ โคตม กตโม ธมฺโม พหุกาโร, อุสฺสาหสฺส พหุการํ ธมฺมํ มยํ ภวนฺตํ โคตมํ ปุจฺฉามาติ. อุสฺสาหสฺส โข ภารทฺวาช ฉนฺโท พหุกาโร. โน เจ ตํ ฉนฺโท ชาเยถ, นยิทํ อุสฺสเหยฺย; ยสฺมา จ โข ฉนฺโท ชายติ, ตสฺมา อุสฺสหติ; ตสฺมา อุสฺสาหสฺส ฉนฺโท พหุกาโรติ. ฉนฺทสฺส ปน โภ โคตม กตโม ธมฺโม พหุกาโร, ฉนฺทสฺส พหุการํ ธมฺมํ มยํ ภวนฺตํ โคตมํ ปุจฺฉามาติ. ฉนฺทสฺส โข ภารทฺวาช ธมฺมนิชฺฌานขนฺติ พหุการา. โน เจ ตํ ธมฺมา นิชฺฌานํ ขเมยฺยุํ, นยิทํ ฉนฺโท ชาเยถ; ยสฺมา จ โข ธมฺมา นิชฺฌานํ ขมนฺติ, ตสฺมา ฉนฺโท ชายติ; ตสฺมา ฉนฺทสฺส ธมฺมนิชฺฌานขนฺติ พหุการาติ. ธมฺมนิชฺฌานขนฺติยา ปน โภ โคตม กตโม ธมฺโม พหุกาโร, ธมฺมนิชฺฌานขนฺติยา พหุการํ ธมฺมํ มยํ ภวนฺตํ โคตมํ ปุจฺฉามาติ.

ธัม์มนิช์ฌานขัน์ติยา โข ภารท์วาช อัต์ถุปปริก์ขา พหุการา. โน เจ ตํ อัต์ถํ อุปปริก์เขย์ย, นยิทํ ธัม์มา นิช์ฌานํ ขเมย์ยุํ, ยัส์มา จ โข อัต์ถํ อุปปริก์ขติ, ตัส์มา ธัม์มา นิช์ฌานํ ขมัน์ติ; ตัส์มา ธัม์มนิช์ฌานขัน์ติยา อัต์ถุปปริก์ขา พหุการาติ. อัต์ถุปปริก์ขาย ปน โภ โคตม กตโม ธัม์โม พหุกาโร, อัต์ถุปปริก์ขาย พหุการํ ธัม์มํ มยํ ภวัน์ตํ โคตมํ ปุจ์ฉามาติ. อัต์ถุปปริก์ขาย โข ภารท์วาช ธัม์มธารณา พหุการา. โน เจ ตํ ธัม์มํ ธาเรย์ย, นยิทํ อัต์ถํ อุปปริก์เขย์ย; ยัส์มา จ โข ธัม์มํ ธาเรติ, ตัส์มา อัต์ถํ อุปปริก์ขติ; ตัส์มา อัต์ถุปปริก์ขาย ธัม์มธารณา พหุการาติ. ธัม์มธารณาย ปน โภ โคตม กตโม ธัม์โม พหุกาโร, ธัม์มธารณาย พหุการํ ธัม์มํ มยํ ภวัน์ตํ โคตมํ ปุจ์ฉามาติ. ธัม์มธารณาย โข ภารท์วาช ธัม์มัส์สวนํ พหุการํ. โน เจ ตํ ธัม์มํ สุเณย์ย, นยิทํ ธัม์มํ ธาเรย์ย; ยัส์มา จ โข ธัม์มํ สุณาติ, ตัส์มา ธัม์มํ ธาเรติ; ตัส์มา ธัม์มธารณาย ธัม์มัส์สวนํ พหุการัน์ติ. ธัม์มัส์สวนัส์ส ปน โภ โคตม กตโม ธัม์โม พหุกาโร, ธัม์มัส์สวนัส์ส พหุการํ ธัม์มํ มยํ ภวัน์ตํ โคตมํ ปุจ์ฉามาติ. ธัม์มัส์สวนัส์ส โข ภารท์วาช โสตาวธานํ พหุการํ. โน เจ ตํ โสตํ โอทเหย์ย, นยิทํ ธัม์มํ สุเณย์ย; ยัส์มา จ โข โสตํ โอทหติ, ตัส์มา ธัม์มํ สุณาติ; ตัส์มา ธัม์มัส์สวนัส์ส โสตาวธานํ พหุการัน์ติ. โสตาวธานัส์ส ปน โภ โคตม กตโม ธัม์โม พหุกาโร, โสตาวธานัส์ส

พหุการํ ธัม์มํ มยํ ภวัน์ตํ โคตมํ ปุจ์ฉามาติ. โสตาวธานัส์ส โข ภารท์วาช ปยิรุปาสนา พหุการา, โน เจ ตํ ปยิรุปาเสย์ย, นยิทํ โสตํ โอทหเย์ย; ยัส์มา จ โข ปยิรุปาสติ, ตัส์มา โสตํ โอทหติ, ตัส์มา โสตาวธานัส์ส ปยิรุปาสนา พหุการาติ. ปยิรุปาสนาย ปน โภ โคตม กตโม ธัม์โม พหุกาโร, ปยิรุปาสนาย พหุการํ ธัม์มํ มยํ ภวัน์ตํ โคตมํ ปุจ์ฉามาติ. ปยิรุปาสนาย โข ภารท์วาช อุปสังกมนํ พหุการํ. โน เจ ตํ อุปสังกเมย์ย, นยิทํ ปยิรุปาเสย์ย; ยัส์มา จ โข อุปสังกมติ, ตัส์มา ปยิรุปาสติ; ตัส์มา ปยิรุปาสนาย อุปสังกมนํ พหุการัน์ติ. อุปสังกมนัส์ส ปน โภ โคตม กตโม ธัม์โม พหุกาโร, อุปสังกมนัส์ส พหุการํ ธัม์มํ มยํ ภวัน์ตํ โคตมํ ปุจ์ฉามาติ. อุปสังกมนัส์ส โข ภารท์วาช สัท์ธา พหุการา, โน เจ ตํ สัท์ธา ชาเยถ, นยิทํ อุปสังกเมย์ย; ยัส์มา จ โข สัท์ธา ชายติ, ตัส์มา อุปสังกมติ, ตัส์มา อุปสังกมนัส์ส สัท์ธา พหุการาติ. สัจ์จานุรัก์ขนํ มยํ ภวัน์ตํ โคตมํ อปุจ์ฉิม์หา, สัจ์จานุรัก์ขนํ ภวํ โคตโม พ์ยากาสิ. ตัญ์จ ปนัม์หากํ รุจ์จติเจว ขมติ จ เตนจัม์หา อัต์ตมนา. สัจ์จานุโพธํ มยํ ภวัน์ตํ โคตมํ อปุจ์ฉิม์หา, สัจ์จานุโพธํ ภวํ โคตโม พ์ยากาสิ. ตัญ์จ ปนัม์หากํ รุจ์จติเจว ขมติ จ เตนจัม์หา อัต์ตมนา. สัจ์จานุปัต์ตึ มยํ ภวัน์ตํ โคตมํ อปุจ์ฉิม์หา สัจ์จานุปัต์ตึ ภวํ โคตโม พ์ยากาสิ. ตัญ์จ ปนัม์หากํ รุจ์จติเจว ขมติ จ เตนจัม์หา อัต์ตมนา. สัจ์จานุปัต์តิยา พหุการํ ธัม์มํ มยํ ภวัน์ตํ โคตมํ

อปุจ์ฉิม์หา, สัจ์จานุปัต์ติยา พหุการํ ธัม์มํ ภวํ โคตโม พ์ยากาสิ. ตํญ์จ ปนัม์หากํ รุจ์จติ เจว ขมติ จ เตนจัม์หา อัต์ตมนา. ยํ ยเทว จ มยํ ภวัน์ตํ โคตมํ อปุจ์ฉิม์หา, ตํ ตเทว ภวํ โคตโม พ์ยากาสิ. ตํญ์จ ปนัม์หากํ รุจ์จติเจว ขมติ จ เตนจัม์หา อัต์ตมนา. มยํ หิ โภ โคตม ปุพ์เพ เอวํ ชานาม "เก จ มุณ์ฑกา สมณกา อิพ์ภา กัณ์หา พัน์ธุปาทปัจ์จา, เก จ ธัม์มัส์ส อัญ์ญาตาโรติ. อชเนสิ วต เม ภวํ โคตโม สมเณสุ สมณเปมํ, สมเณสุ สมณปสาทํ, สมเณสุ สมณคารวํ. อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม. ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํ คตัน์ติ.

จังกีสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ปัญ์จมํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก เอสุการิสุต์ตํ[๙๐]

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. อถ โข เอสุการี พ์ราห์มโณ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข เอสุการี พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "พ์ราห์มณา โภ โคตม จตัส์โส ปาริจริยา ปัญ์ญเปน์ติ: พ์ราห์มณัส์ส ปาริจริยํ ปัญ์ญเปน์ติ, ขัต์ติยัส์ส ปาริจริยํ ปัญ์ญเปน์ติ, เวส์สัส์ส ปาริจริยํ

ปัญ์ญเปน์ติ, สุท์ทัส์ส ปาริจริยํ ปัญ์ญเปน์ติ. ตัต์ริทํ โภ โคตม พ๎ราห์มณา พ๎ราห์มณัส์ส ปาริจริยํ ปัญ์ญเปน์ติ "พ๎ราห์มโณ วา พ๎ราห์มณํ ปริจเรย์ย, ขัต์ติโย วา พ๎ราห์มณํ ปริจเรย์ย, เวส์โส วา พ๎ราห์มณํ ปริจเรย์ย, สุท์โท วา พ๎ราห์มณํ ปริจเรย์ยาติ. อิทํ โข โภ โคตม พ๎ราห์มณา พ๎ราห์มณัส์ส ปาริจริยํ ปัญ์ญเปน์ติ. ตัต์ริทํ โภ โคตม พ๎ราห์มณา ขัต์ติยัส์ส ปาริจริยํ ปัญ์ญเปน์ติ "ขัต์ติโย วา ขัต์ติยํ ปริจเรย์ย, เวส์โส วา ขัต์ติยํ ปริจเรย์ย, สุท์โท วา ขัต์ติยํ ปริจเรย์ยาติ อิทํ โข โภ โคตม พ๎ราห์มณา ขัต์ติยัส์ส ปาริจริยํ ปัญ์ญเปน์ติ. ตัต์ริทํ โภ โคตม พ๎ราห์มณา เวส์สัส์ส ปาริจริยํ ปัญ์ญเปน์ติ, "เวส์โส วา เวส์สํ ปริจเรย์ย, สุท์โท วา เวส์สํ ปริจเรย์ยาติ. อิทํ โข โภ โคตม พ๎ราห์มณา เวส์สัส์ส ปาริจริยํ ปัญ์ญเปน์ติ. ตัต์ริทํ โภ โคตม พ๎ราห์มณา สุท์ทัส์ส ปาริจริยํ ปัญ์ญเปน์ติ "สุท์โทว สุท์ทํ ปริจเรย์ย, โก ปนัญ์โญ สุท์ทํ ปริจริส์สตีติ. อิทํ โข โภ โคตม พ๎ราห์มณา สุท์ทัส์ส ปาริจริยํ ปัญ์ญเปน์ติ. พ๎ราห์มณา โภ โคตม อิมา จตัส์โส ปาริจริยา ปัญ์ญเปน์ติ. อิธ ภวํ โคตโม กิมาหาติ. กึ ปน พ๎ราห์มณ สัพ์โพ โลโก พ๎ราห์มณานํ เอตทัพ์ภนุชานาติ "อิมา จตัส์โส ปาริจริยา ปัญ์ญเปน์ตูติ. โน หิทํ โภ โคตม เสย์ยถาปิ พ๎ราห์มณ ปุริโส ทลิท์โท อัส์สโก อนาฬ๎หิโย, ตัส์ส อกามัส์ส พิลํ โอลัค์เคย์ยุํ "อิทัน์เต อัม์โภ ปุริส มํสํ

ขาทิตพฺพํ, มูลญฺจ อนุปฺปทาตพฺพนฺติ; เอวเมว โข พฺราหฺมณ พฺราหฺมณา อปฺปฏิญฺญาเย เตสํ สมณพฺราหฺมณานํ อถ จ ปนิมา จตสฺโส ปาริจริยา ปญฺญเปนฺติ. นาหํ พฺราหฺมณ สพฺพํ ปริจริตพฺพนฺติ วทามิ, น ปนาหํ พฺราหฺมณ สพฺพํ น ปริจริตพฺพนฺติ วทามิ. ยํ หิสฺส พฺราหฺมณ ปริจรโต, ปาริจริยาเหตุ ปาปิโย อสฺส; น เสยฺโย, นาหนฺตํ ปริจริตพฺพนฺติ วทามิ. ยญฺจ ขฺวาสฺส พฺราหฺมณ ปริจรโต, ปาริจริยาเหตุ เสยฺโย อสฺส, น ปาปิโย, ตมหํ ปริจริตพฺพนฺติ วทามิ. ขตฺติยญฺเจปิ พฺราหฺมณ เอวํ ปุจฺเฉยฺยุํ "ยํ วา เต ปริจรโต, ปาริจริยาเหตุ ปาปิโย อสฺส, น เสยฺโย. ยํ วา เต ปริจรโต, ปาริจริยาเหตุ เสยฺโย อสฺส, น ปาปิโย. ตเมตฺถ ปริจเรยฺยาสี;ติ ขตฺติโยปิ หิ พฺราหฺมณ สมฺมาพฺยากรมาโน เอวํ พฺยากเรยฺย "ยํ หิ เม ปริจรโต, ปาริจริยาเหตุ ปาปิโย อสฺส; น เสยฺโย, นาหนฺตํ ปริจเรยฺยํ. ยญฺจ โข เม ปริจรโต, ปาริจริยาเหตุ เสยฺโย อสฺส; น ปาปิโย, ตมหํ ปริจเรยฺยนฺติ. พฺราหฺมณํ เจปิ พฺราหฺมณ. เวสฺสํ เจปิ พฺรหฺมณ. สุทฺทํ เจปิ พฺราหฺมณ เอวํ ปุจฺเฉยฺยุํ "ยํ วา เต ปริจรโต ปาริจริยาเหตุ ปาปิโย อสฺส, น เสยฺโย. ยํ วา เต ปริจรโต ปาริจริยาเหตุ เสยฺโย อสฺส; น ปาปิโย, ตเมตฺถ ปริจเรยฺยาสีติ. สุทฺโทปิ พฺราหฺมณ สมฺมาพฺยากรมาโน เอวํ พฺยากเรยฺย "ยํ หิ เม ปริจรโต ปาริจริยาเหตุ ปาปิโย อสฺส; น เสยฺโย, นาหนฺตํ ปริจเร

ปัจ์จโย เม ปัพ์พชิโต ปาริจริยาเหตุ เสย์โย อัส์ส, น ปาปิโย, ตมหํ ปาริจเรย์ยัน์ติ. นาหํ พ์ราห์มณ อุจ์จากุลีนตา เสย์ยํโสติ วทามิ, น ปนาหํ พ์ราห์มณ อุจ์จากุลีนตา ปาบีย์โสติ วทามิ. นาหํ พ์ราห์มณ อุฬารวัณ์ณตา เสย์ยํโสติ วทามิ, น ปนาหํ พ์ราห์มณ อุฬารวัณ์ณตา ปาบีย์โสติ วทามิ. นาหํ พ์ราห์มณ อุฬารโภคตา เสย์ยํโสติ วทามิ, น ปนาหํ พ์ราห์มณ อุฬารโภคตา ปาบีย์โสติ วทามิ, อุจ์จากุลีโนปิ หิ พ์ราห์มณ อิเธกัจ์โจ ปาณาติปาตี โหติ, อทิน์นาทายี โหติ, กาเมสุมิจ์ฉาจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, บิสุณวาโจ โหติ, ผรุสวาโจ โหติ, สัม์ผัป์ปลาบี โหติ, อภิช์ฌาลุ โหติ, พ์ยาบัน์นจิต์โต โหติ, มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ โหติ ตัส์มา น อุจ์จากุลีนตา เสย์ยํโสติ วทามิ. อุจ์จากุลีโนปิ หิ พ์ราห์มณ อิเธกัจ์โจ ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุมิจ์ฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, บิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิช์ฌาลุ โหติ, อพ์ยาบัน์นจิต์โต โหติ, สัม์มาทิฏ์ฐิ โหติ, ตัส์มา น อุจ์จากุลีนตา ปาบีย์โสติ วทามิ อุฬารวัณ์โณปิ หิ พ์ราห์มณ อิเธกัจ์โจ ปาณาติปาตี โหติ, อทิน์นาทายี โหติ, กาเมสุมิจ์ฉาจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, บิสุณวาโจ โหติ, ผรุสวาโจ โหติ, สัม์ผัป์ปลาบี โหติ, อภิช์ฌาลุ โหติ, พ์ยาบัน์นจิต์โต โหติ, มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ โหติ, ตัส์มา

น อุฬารวณฺณตา เสยฺยํโสติ วทามิ อุฬารวณฺโณปิ หิ พฺราหฺมณ อิเธกจฺโจ ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิชฺฌาลุ โหติ, อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ ตสฺมา น อุฬารวณฺณตา ปาปิยํโสติ วทามิ. อุฬารโภโคปิ หิ พฺราหฺมณ อิเธกจฺโจ ปาณาติปาตี โหติ, อทินฺนาทายี โหติ, กาเมสุมิจฺฉาจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, ปิสุณวาโจ โหติ, ผรุสวาโจ โหติ, สมฺผปฺปลาปี โหติ, อภิชฺฌาลุ โหติ, พฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ, ตสฺมา น อุฬารโภคตา เสยฺยํโสติ วทามิ. อุฬารโภโคปิ หิ พฺราหฺมณ อิเธกจฺโจ ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิชฺฌาลุ โหติ, อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, ตสฺมา น อุฬารโภคตา ปาปิยํโสติ วทามิ. นาหํ พฺราหฺมณ สพฺพํ ปริจริตพฺพนฺติ วทามิ. น ปนาหํ พฺราหฺมณ สพฺพํ น ปริจริตพฺพนฺติ วทามิ. ยํ หิสฺส พฺราหฺมณ ปริจรโต ปาริจริยาเหตุ สทฺธา วฑฺฒติ

สีลํ วฑฺฒติ, สุตํ วฑฺฒติ, จาโค วฑฺฒติ, ปญฺญา วฑฺฒติ; ตมหํ ปริจริตพฺพนฺติ วทามีติ.

เอวํ วุตฺเต เอสุการี พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ " พฺราหฺมณา โภ โคตม จตฺตาริ ธนานิ ปญฺญเปนฺติ: พฺราหฺมณสฺส สนฺธนํ ปญฺญเปนฺติ, ขตฺติยสฺส สนฺธนํ ปญฺญเปนฺติ, เวสฺสสฺส สนฺธนํ ปญฺญเปนฺติ, สุทฺทสฺส สนฺธนํ ปญฺญเปนฺติ. ตตฺรีทํ โภ โคตม พฺราหฺมณา พฺราหฺมณสฺส สนฺธนํ ปญฺญเปนฺติ ภิกฺขาจริยํ, ภิกฺขาจริยญฺจ ปน พฺราหฺมโณ สนฺธนํ อติมญฺญมาโน อกิจฺจการี โหติ, โคโปว อทินฺนํ อาทิยมาโนติ. อิทํ โข โภ โคตม พฺราหฺมณา พฺราหฺมณสฺส สนฺธนํ ปญฺญเปนฺติ. ตตฺรีทํ โภ โคตม พฺราหฺมณา ขตฺติยสฺส สนฺธนํ ปญฺญเปนฺติ ธนุกลาปํ, ธนุกลาปญฺจ ปน ขตฺติโย สนฺธนํ อติมญฺญมาโน อกิจฺจการี โหติ, โคโปว อทินฺนํ อาทิยมาโนติ, อิทํ โข โภ โคตม พฺราหฺมณา ขตฺติยสฺส สนฺธนํ ปญฺญเปนฺติ. ตตฺรีทํ โภ โคตม พฺราหฺมณา เวสฺสสฺส สนฺธนํ ปญฺญเปนฺติ กสิโครกฺขํ, กสิโครกฺขญฺจ ปน เวสฺโส สนฺธนํ อติมญฺญมาโน อกิจฺจการี โหติ, โคโปว อทินฺนํ อาทิยมาโนติ, อิทํ โข โภ โคตม พฺราหฺมณา เวสฺสสฺส สนฺธนํ ปญฺญเปนฺติ. ตตฺรีทํ โภ โคตม พฺราหฺมณา สุทฺทสฺส สนฺธนํ ปญฺญเปนฺติ อสิตพฺยาภงฺคึ, อสิตพฺยาภงฺคิญฺจ ปน สุทฺโท สนฺธนํ อติมญฺญมาโน อกิจฺจการี โหติ. โคโปว อทินฺนํ อาทิยมาโนติ.

อิทํ โข โภ โคตม พ์ราห์มณา สุท์ทัส์ส สัท์ธนํ ปัญ์ญเปน์ติ
อิมานิ จัต์ตาริ ธนานิ ปัญ์ญเปน์ติ อิธ ภวํ โคตโม กิมาหาติ.
กึ ปน พ์ราห์มณ สัพ์โพ โลโก พ์ราห์มณานํ เอตทัพ์ภนุชานาติ,
อิมานิ จัต์ตาริ ธนานิ ปัญ์ญเปน์ตูติ. โน หิทํ โภ โคตม.
เสย์ยถาปิ พ์ราห์มณ ปุริโส ทลิท์โท อัส์สโก อนาฬ์หิโย ตัส์ส
อกามัส์ส วิลํ โอลัค์เคย์ยํ อิทัน์เต อัม์โภ ปุริส มํสํ ขาทิตัพ์พํ,
มูลัญ์จ อนุป์ปทาตัพ์พัน์ติ; เอวเมว โข พ์ราห์มณ พ์ราห์มณา
อัป์ปฏิญ์ญาเย เตสํ สมณพ์ราห์มณานํ อถ จ ปนิมานิ จัต์ตาริ
ธนานิ ปัญ์ญเปน์ติ. อริยํ โข ปน อหํ พ์ราห์มณ โลกุต์ตรํ
ธัม์มํ ปุริสัส์ส สัท์ธนํ ปัญ์ญเปมิ. โปราณํ โข ปนัส์ส มาตาเปต์ติกํ
กุลวํสํ อนุส์สรโต ยัต์ถ ยัต์เถว อัต์ตภาวัส์ส อภินิพ์พัต์ติ โหติ.
เตน เตเนว สํข์ยํ คัจ์ฉติ. ขัต์ติยกุเล เจ อัต์ตภาวัส์ส อภินิพ์พัต์ติ
โหติ, ขัต์ติโยเต์วว สํข์ยํ คัจ์ฉติ. พ์ราห์มณกุเล เจ
อัต์ตภาวัส์ส อภินิพ์พัต์ติ โหติ, พ์ราห์มโณเต์วว สํข์ยํ คัจ์ฉติ,
เวส์สกุเล เจ อัต์ตภาวัส์ส อภินิพ์พัต์ติ โหติ, เวส์โสเต์วว สํข์ยํ
คัจ์ฉติ, สุท์ทกุเล เจ อัต์ตภาวัส์ส อภินิพ์พัต์ติ โหติ, สุท์โทเต์วว
สํข์ยํ คัจ์ฉติ. เสย์ยถาปิ พ์ราห์มณ ยํ ยเทว ปัจ์จยํ ปฏิจ์จ
อัค์คิ ชลติ, เตน เตเนว สํข์ยํ คัจ์ฉติ. กัฏ์ฐัญ์เจ ปฏิจ์จ อัค์คิ
ชลติ, กัฏ์ฐัค์คิเต์วว สํข์ยํ คัจ์ฉติ. สกลิกัญ์เจ ปฏิจ์จ อัค์คิ
ชลติ, สกลิกัค์คิเต์วว สํข์ยํ คัจ์ฉติ. ติณัญ์เจ ปฏิจ์จ อัค์คิ ชลติ,

ติณคฺคิเตฺวว สงฺขฺยํ คจฺฉติ, โคมยญฺเจ ปฏิจฺจ อคฺคิ ชลติ, โคมยคฺคิเตฺวว สงฺขฺยํ คจฺฉติ; เอวเมว โข อหํ พฺราหฺมณ อริยํ โลกุตฺตรํ ธมฺมํ ปุริสสฺส สนฺธนํ ปญฺญเปมิ โปราณํ โข ปนสฺส มาตาเปตฺติกํ กุลวํสํ อนุสฺสรโต ยตฺถ ยตฺเถว อตฺตภาวสฺส อภินิพฺพตฺติ โหติ, เตน เตเนว สงฺขฺยํ คจฺฉติ. ขตฺติยกุเล เจ อตฺตภาวสฺส อภินิพฺพตฺติ โหติ, ขตฺติโยเตฺวว สงฺขฺยํ คจฺฉติ. พฺราหฺมณกุเล เจ อตฺตภาวสฺส อภินิพฺพตฺติ โหติ, พฺราหฺมโณเตฺวว สงฺขฺยํ คจฺฉติ. เวสฺสกุเล เจ อตฺตภาวสฺส อภินิพฺพตฺติ โหติ, เวสฺโสเตฺวว สงฺขฺยํ คจฺฉติ. สุทฺทกุเล เจ อตฺตภาวสฺส อภินิพฺพตฺติ โหติ, สุทฺโทเตฺวว สงฺขฺยํ คจฺฉติ. ขตฺติยกุลา เจปิ พฺราหฺมณ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต โหติ, โส จ ตถาคตปฺปเวทิตํ ธมฺมวินยํ อาคมฺม, ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, อพฺรหฺมจริยา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิชฺฌาลุ โหติ, อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, อาราธโก โหติ ญายํ ธมฺมํ กุสลํ. พฺราหฺมณกุลา เจปิ พฺราหฺมณ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต โหติ, โส จ ตถาคตปฺปเวทิตํ ธมฺมวินยํ อาคมฺม ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, อพฺรหฺมจริยา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ฯ เป ฯ สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, อาราธโก

โหติ ญายํ ธัม์มํ กุสลํ. เวส์สกุลา เจปิ พ์ราห์มณ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต โหติ, โส จ ตถาคตัป์ปเวทิตํ ธัม์มวินยํ อาคัม์ม, ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต โหติ, อพ์รห์มจริยา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ. ฯเปฯ สัม์มาทิฏ์ฐิ โหติ, อาราธโก โหติ ญายํ ธัม์มํ กุสลํ. สุท์ทกุลา เจปิ พ์ราห์มณ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต โหติ, โส จ ตถาคตัป์ปเวทิตํ ธัม์มวินยํ อาคัม์ม, ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต โหติ, อพ์รห์มจริยา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิช์ฌาลุ โหติ อพ์ยาปัน์นจิต์โต โหติ, สัม์มาทิฏ์ฐิ โหติ, อาราธโก โหติ ญายํ กุสลํ ธัม์มํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ พ์ราห์มณ พ์ราห์มโณว นุ โข ปโหติ อัส์มึ ปเทเส อเวรํ อพ์ยาปัช์ฌํ เมต์ตจิต์ตํ ภาเวตุํ; โน ขัต์ติโย, โน เวส์โส, โน สุท์โทติ. โน หิทํ โภ โคตม. ขัต์ติโยปิ หิ โภ โคตม ปโหติ อัส์มึ ปเทเส อเวรํ อพ์ยาปัช์ฌํ เมต์ตจิต์ตํ ภาเวตุํ. พ์ราห์มโณปิ หิ โภ โคตม. เวส์โสปิ หิ โภ โคตม. สุท์โทปิ หิ โภ โคตม. สัพ์เพปิ หิ โภ โคตม จัต์ตาโร วัณ์ณา ปโหน์ติ อัส์มึ ปเทเส อเวรํ อพ์ยาปัช์ฌํ เมต์ตจิต์ตํ ภาเวตุน์ติ. เอวเมว โข พ์ราห์มณ ขัต์ติยกุลา เจปิ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต โหติ, โส จ

ตถาคตปฺปเวทิตํ ธมฺมวินยํ อาคมฺม, ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, อพฺรหฺมจริยา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต โหติ. อนภิชฺฌาลุ โหติ, อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ อาราธโก โหติ, ญายํ ธมฺมํ กุสลํ. พฺราหฺมณกุลา เจปิ พฺราหฺมณ เวสฺสกุลา เจปิ พฺราหฺมณ สุทฺทกุลา เจปิ พฺราหฺมณ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต โหติ, โส จ ตถาคตปฺปเวทิตํ ธมฺมวินยํ อาคมฺม, ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, อพฺรหฺมจริยา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิชฺฌาลุ โหติ, อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, อาราธโก โหติ ญายํ ธมฺมํ กุสลํ. ตํ กึ มญฺญสิ พฺราหฺมณ พฺราหฺมโณว นุ โข ปโหติ โสตฺถิ สินานึ อาทาย นทึ คนฺตฺวา รโชชลฺลํ ปวาเหตุ; โน ขตฺติโย, โน เวสฺโส, โน สุทฺโทติ. "โน หิทํ โภ โคตม, ขตฺติโยปิ หิ โภ โคตม ปโหติ โสตฺถิ สินานึ อาทาย นทึ คนฺตฺวา รโช ชลฺลํ ปวาเหตุ. พฺราหฺมโณปิ หิ โภ โคตม. เวสฺโสปิ หิ โภ โคตม. สุทฺโทปิ หิ โภ โคตม. สพฺเพปิ หิ โภ โคตม จตฺตาโร วณฺณา ปโหนฺติ โสตฺถิ สินานึ อาทาย นทึ คนฺตฺวา รโช

ชัล์ลํ ปวาเหน์ติ. เอวเมว โข พ์ราห์มณ ขัต์ติยกุลา เจปิ
อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต โหติ, โส จ ตถาคตัป์ปเวทิตํ
ธัม์มวินยํ อาคัม์ม ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทิน์นาทานา
ปฏิวิรโต โหติ, อพ์รห์มจริยา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต
โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต
โหติ, สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิช์ฌาลุ โหติ,
อพ์ยาปัน์นจิต์โต โหติ, สัม์มาทิฏ์ฐิ โหติ, อาราธโก โหติ ญายํ
ธัม์มํ กุสลํ. พ์ราห์มณกุลา เจปิ พ์ราห์มณ. เวส์สกุลา เจปิ
พ์ราห์มณ สุท์ทกุลา เจปิ พ์ราห์มณ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต
โหติ, โส จ ตถาคตัป์ปเวทิตํ ธัม์มวินยํ อาคัม์ม ปาณาติปาตา
ปฏิวิรโต โหติ, อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต โหติ, อพ์รห์มจริยา
ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย
ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สัม์ผัป์ปลาปา
ปฏิวิรโต โหติ, อนภิช์ฌาลุ โหติ อพ์ยาปัน์นจิต์โต โหติ,
สัม์มาทิฏ์ฐิ โหติ, อาราธโก โหติ ญายํ ธัม์มํ กุสลํ ตํ กึ
มัญ์ญสิ พ์ราห์มณ อิธ ราชา ขัต์ติโย มุท์ธาวสิต์โต นานาชัจ์จานํ
ปุริสานํ ปุริสสตํ สัน์นิปาเตย์ย "อายัน์ตุ โภน์โต, เย ตัต์ถ
ขัต์ติยกุลา พ์ราห์มณกุลา ราชัญ์ญกุลา อุป์ปัน์นา, สากัส์ส วา
สาลัส์ส วา สฬลัส์ส วา จัน์ทนัส์ส วา ปทุมกัส์ส วา อุต์ตรารณึ
อาทาย อัค์คึ อภินิพ์พัต์เตน์ตุ, เตโช ปาตุกโรน์ตุ, อายัน์ตุ ปน

โภน์โต, เย จ ตัต์ถ จัณ์ฑาลกุลา เนสาทกุลา เวณุกุลา รถการกุลา ปุก์กุสกุลา อุป์ปัน์นา, สาปานโทณิยา วา สูกรโทณิยา วา รชกโทณิยา วา เอรัณ์ฑกัฏ์ฐัส์ส วา อุต์ตรารณึ อาทาย อัค์คึ อภินิพ์พัต์เตน์ตุ, เตโช ปาตุกโรน์ตุ" "ตํ กึ มัญ์ญสิ พ์ราห์มณ โย เอว นุ โข โส ขัต์ติยกุลา พ์ราห์มณกุลา ราชัญ์ญกุลา อุป์ปัน์เนหิ สากัส์ส วา สาลัส์ส วา สลฬัส์ส วา จัน์ทนัส์ส วา ปทุมกัส์ส วา อุต์ตรารณึ อาทาย อัค์คิ อภินิพ์พัต์โต, เตโช ปาตุกโต. ส์วาส์ส นุ โข โส อัค์คิ อัจ์จิมา เจว วัณ์ณิมา จ ปภัส์สโร จ. เตน สัก์กา อัค์คินา อัค์คิกรณียํ กาตุํ. โย ปน โส จัณ์ฑาลกุลา เนสาทกุลา เวณุกุลา รถการกุลา ปุก์กุสกุลา อุป์ปัน์เนหิ สาปานโทณิยา วา สูกรโทณิยา วา รชกโทณิยา วา เอรัณ์ฑกัฏ์ฐัส์ส วา อุต์ตรารณึ อาทาย อัค์คิ อภินิพ์พัต์โต เตโช ปาตุกโต, ส์วาส์ส อัค์คิ น เจว อัจ์จิมา น จ วัณ์ณิมา น จ ปภัส์สโร, น จ เตน สัก์กา อัค์คินา อัค์คิกรณียํ กาตุน์ติ.

"โน หิทํ โภ โคตม, โยปิ โส โภ โคตม ขัต์ติยกุลา พ์ราห์มณกุลา ราชัญ์ญกุลา อุป์ปัน์เนหิ, สากัส์ส วา สาลัส์ส วา สลฬัส์ส วา จัน์ทนัส์ส วา ปทุมกัส์ส วา อุต์ตรารณึ อาทาย, อัค์คิ อภินิพ์พัต์โต เตโช ปาตุกโต ส์วาส์ส อัค์คิ อัจ์จิมาเจว วัณ์ณิมา จ ปภัส์สโร จ เตน จ สัก์กา อัค์คินา อัค์คิกรณียํ กาตุํ. โยปิ โส จัณ์ฑาลกุลา เนสาทกุลา เวณุกุลา รถการกุลา

ปุกฺกุสกุลา อุปฺปนฺเนหิ, สาปานโทณิยา วา สูกรโทณิยา วา รชกโทณิยา วา เอรณฺฑกฏฺฐสฺส วา อุตฺตรารณึ อาทาย อคฺคึ อภินิพฺพตฺโต เตโช ปาตุกโต, โสปสฺส อคฺคิ อจฺจิมา [illegible] จ ปภสฺสโร จ เตนปิ จ สกฺกา อคฺคินา [illegible] สกฺโกติ หิ โภ โคตม [illegible] จ สุกฺกํ จ [illegible] เอวเมว โข พฺราหฺมณ ขตฺติยกุลา เจปิ [illegible] ปพฺพชิโต โหติ, โส จ ตถาคตปฺปเวทิตํ ธมฺมวินยํ อาคมฺม, ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทินฺนาทานา [illegible] ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิชฺฌาลุ โหติ, อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, อาราธโก โหติ ญายํ ธมฺมํ กุสลํ. พฺราหฺมณกุลา เจปิ พฺราหฺมณ. เวสฺสกุลา เจปิ พฺราหฺมณ. [illegible] เจปิ พฺราหฺมณ [illegible] อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต [illegible] ตถาคตปฺปเวทิตํ [illegible] อาคมฺม, ปาณาติปาตา [illegible] อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต [illegible] อพฺรหฺมจริยา [illegible] มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต โหติ,

ขนกิช์ฌาลุ โหติ, อพ์ยาปัน์นจิต์โต โหติ, สัม์มาทิฏ์ฐิ โหติ, อาราธโก โหติ ญายํ ธัม์มํ กุสลัน์ติ. เอวํ วุต์เต เอสุการี พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม ฯ เป ฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ. อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํคตัน์ติ.

เอสุการิสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ฉัฏ์ฐํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก ธนัญ์ชานิสุต์ตํ

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลัน์ทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน อายัส์มา สาริปุต์โต ทัก์ขิณาคิริส์มึ จาริกัญ์จรติ มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ. อถ โข อัญ์ญตโร ภิก์ขุ ราชคเห วัส์สํ วุต์โถ, เยน ทัก์ขิณา คิริ, เยนายัส์มา สาริปุต์โต, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มตา สาริปุต์เตน สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข ตํ ภิก์ขุํ อายัส์มา สาริปุต์โต เอตทโวจ "กัจ์จาวุโส ภควา อโรโค จ พลวา จาติ. "อโรโค จาวุโส ภควา พลวา จาติ. "กัจ์จิ ปนาวุโส ภิก์ขุสํโฆ อโรโค จ พลวา จาติ. "ภิก์ขุสํโฆปิ โข อาวุโส อโรโค จ พลวา จาติ. "เอต์ถ อาวุโส ตัณ์ฑุลปาลท์วารายํ ธนัญ์ชานิ นาม พ์ราห์มโณ อัต์ถิ; กัจ์จาวุโส ธนัญ์ชานิ พ์ราห์มโณ อโรโค จ พลวา จาติ. "ธนัญ์ชานิปิ โข อาวุโส พ์ราห์มโณ อโรโค จ

[illegible] " กัจจิ ปนาวุโส ธนัญชานิ พราหมโณ อัปปมัตโตติ.
" กุโต [illegible] อาวุโส ธนัญชานิสส พราหมณัสส อัปปมาโท,
ธนัญชานิ [illegible] วุโส พราหมโณ ราชานัง นิสสาย พราหมณคหปติเก
วิลุมปติ. [illegible] หมณคหปติเก นิสสาย ราชานัง วิลุมปติ. ยาปิสส
[illegible] ยา [illegible] สัทธา กุลา อานีตา, สาปิ กาลกตา, อัญญัสส [illegible]
[illegible] [illegible] กุลา [illegible] [illegible]. เย
มยัง ธนั[illegible] พราหมณัง ปมัตตัง อัสสุมหา. อัปเปวนาม มยัง
กทาจิ [illegible] ธนัญชานินา พราหมเณน สัทธิง สมาคัจเฉยยาม,
อัปเปวนาม สิยา โกจิเทว กถาสัลลาโปติ. อถ โข อายัสมา
สารีปุตโต ทักขิณาคิริสมิง ยถาภิรันตัง วิหริตวา, เยน ราชคหัง,
เตน [illegible] ปักกามิ, อนุปุพเพน จาริกัง จรมาโน, เยน ราชคหัง,
[illegible] [illegible] [illegible] ปุตโต ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน
กลันทกนิวาเป. อถ โข อายัสมา สารีปุตโต ปุพพัณหสมยัง
นิวาเสตวา [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
สมเยน [illegible] พราหมโณ พหินคเร คาโว โคฏเฐ ทุหาเปติ.
อถ โข [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] สาริปุตโต,
[illegible] [illegible]

โภ สาริปุต์ต ปโย ปียตํ ตว ภัต์ตัส์ส กาโล ภวิส์สตีติ. ‘‘อหํ พ์ราห์มณ กตํ เม อัช์ช ภัต์ตกิจ์จํ. อมุกัส์มึ เม รุก์ขมูเล ทิวาวิหาโร ภวิส์สติ, ตัต์ร อาคัจ์เฉย์ยาสีติ. ‘‘เอวํ โภติ โข ธนัญ์ชานิ พ์ราห์มโณ อายัส์มโต สาริปุต์ตัส์ส ปัจ์จัส์โสสิ. อถ โข ธนัญ์ชานิ พ์ราห์มโณ [illegible] ภุต์ตปาตราโส, เยนายัส์มา สาริปุต์โต, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มตา สาริปุต์เตน สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข ธนัญ์ชานึ พ์ราห์มณํ อายัส์มา สาริปุต์โต เอตทโวจ ‘‘กัจ์จิสิ ธนัญ์ชานิ อัป์ปมัต์โตติ. กุโต โภ สาริปุต์ต อัม์หากํ อัป์ปมาโท, เยสัน์โน มาตาปิตโร โปเสตัพ์พา, ปุต์ตทาโร โปเสตัพ์โพ, ทาสกัม์มกรโปริสํ โปเสตัพ์พํ, มิต์ตามัจ์จานํ มิต์ตามัจ์จกรณียํ กาตัพ์พํ, ญาติสาโลหิตานํ ญาติสาโลหิตกรณียํ กาตัพ์พํ, อติถีนํ อติถิกรณียํ กาตัพ์พํ, ปุพ์พเปตานํ ปุพ์พเปตกรณียํ กาตัพ์พํ, เทวตานํ เทวตากรณียํ กาตัพ์พํ, รัญ์โญ ราชกรณียํ กาตัพ์พํ, อยัม์ปิ กาโย ปีเณตัพ์โพ พ์รูเหตัพ์โพติ ‘‘ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ อิเธกัจ์โจ มาตาปิตูนํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส; ตเมนํ อธัม์มจริยา วิสมจริยา เหตุ นิรยํ นิรยปาลา อุปกัฑ์เฒย์ยุํ, ลเภย์ย นุ โข โส ‘‘อหํ โข มาตาปิตูนํ เหตุ, ธัม์มจารี วิสมจารี อโหสึ, มา มํ นิรยํ นิรยปาลาติ; มาตาปิตโร วา ปนัส์ส ลเภย์ยุํ ‘‘เอโส โข อัม์หากํ

เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อโหสิํ, มา มํ นิรยํ นิรยปาลาติ. " โน หิทํ โภ สาริปุต์ต. อถ โข นํ วิกัน์ทัน์ตํเยว นิรเย นิรยปาลา ปัก์ขิเปย์ยุํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ "อิธกัจ์โจ ปุต์ตทารัส์ส เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส; ตเมนํ อธัม์มจริยา วิสมจริยา เหตุ นิรยํ นิรยปาลา อุปกัฑ์เฒย์ยุํ, ลเภย์ย นุ โข โส " อหํ โข ปุต์ตทารัส์ส เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อโหสิํ, มา มํ นิรยํ นิรยปาลาติ; ปุต์ตทาโร วา ปนัส์ส ลเภย์ย " เอโส โข อัม์หากํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อโหสิ, มา นํ นิรยํ นิรยปาลาติ. " โน หิทํ โภ สาริปุต์ต. อถ โข นํ วิกัน์ทัน์ตํเยว นิรเย นิรยปาลา ปัก์ขิเปย์ยุํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ " อิธกัจ์โจ ทาสกัม์มกรโปริสัส์ส เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส; ตเมนํ อธัม์มจริยา วิสมจริยา เหตุ นิรยํ นิรยปาลา อุปกัฑ์เฒย์ยุํ, ลเภย์ย นุ โข โส " อหํ โข ทาสกัม์มกรโปริสัส์ส เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อโหสิํ, มา มํ นิรยํ นิรยปาลาติ; ทาสกัม์มกรโปริสํ วา ปนัส์ส ลเภย์ย " เอโส โข อัม์หากํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อโหสิ, มา นํ นิรยํ นิรยปาลาติ. " โน หิทํ โภ สาริปุต์ต. อถ โข นํ วิกัน์ทัน์ตํเยว นิรเย นิรยปาลา ปัก์ขิเปย์ยุํ. " ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ อิธกัจ์โจ มิต์ตามัจ์จานํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส; ตเมนํ อธัม์มจริยา วิสมจริยา เหตุ นิรยํ นิรยปาลา อุปกัฑ์เฒย์ยุํ, ลเภย์ย นุ โข โส อหํ โข

มิต์ตามัจ์จานํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อโหสึ "มา มํ นิรยํ นิรยปาลาติ; มิต์ตามัจ์จา วา ปนัส์ส ลเภย์ยุํ "เอโส โข อัม์หากํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อโหสิ, มา นํ นิรยํ นิรยปาลาติ. โน หิทํ โภ สาริปุต์ต. อถ โข นํ วิกัน์ทัน์ตํเยว นิรเย นิรยปาลา ปัก์ขิเปย์ยุํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ "อิเธกัจ์โจ ญาติสาโลหิตานํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส; ตเมนํ อธัม์มจริยา วิสมจริยา เหตุ นิรยํ นิรยปาลา อุปกัฑ์เฒย์ยุํ, ลเภย์ย นุ โข โส "อหํ โข ญาติสาโลหิตานํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อโหสึ. มา มํ นิรยํ นิรยปาลาติ; ญาติสาโลหิตา วา ปนัส์ส ลเภย์ยุํ "เอโส โข อัม์หากํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อโหสิ, มา นํ นิรยํ นิรยปาลาติ. โน หิทํ โภ สาริปุต์ต. อถ โข นํ วิกัน์ทัน์ตํเยว นิรเย นิรยปาลา ปัก์ขิเปย์ยุํ. "ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ "อิเธกัจ์โจ อติถีนํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส; ตเมนํ อธัม์มจริยา วิสมจริยา เหตุ นิรยํ นิรยปาลา อุปกัฑ์เฒย์ยุํ; ลเภย์ย นุ โข โส "อหํ โข อติถีนํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อโหสึ, มา มํ นิรยํ นิรยปาลาติ; อติถิโน วา ปนัส์ส ลเภย์ยุํ "เอโส โข อัม์หากํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อโหสิ, มา นํ นิรยํ นิรยปาลาติ โน หิทํ โภ สาริปุต์ต. อถ โข นํ วิกัน์ทัน์ตํเยว นิรเย นิรยปาลา ปัก์ขิเปย์ยุํ ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ "อิเธกัจ์โจ ปุพ์พเปตานํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส; ตเมนํ อธัม์มจริยา วิสมจริยา เหตุ นิรยํ

นิรยปาลา อุปกฑฺเฒยฺยุํ, ลเภยฺย นุ โข โส “อหํ โข ปุตฺตทารสฺส
เหตุ อธมฺมจารี วิสมจารี อโหสึ, มา มํ นิรยํ นิรยปาลาติ;
ปุตฺตทารา วา ปนสฺส ลเภยฺยุํ “เอโส โข อมฺหากํ เหตุ
อธมฺมจารี วิสมจารี อโหสิ, มา นํ นิรยํ นิรยปาลาติ. โน หิทํ
โภ สาริปุตฺต. อถ โข นํ วิกฺกนฺทนฺตํเยว นิรยํ นิรยปาลา
ปกฺขิเปยฺยุํ. ตํ กึ มญฺญสิ ธนญฺชานิ “อิเธกจฺโจ เทวตานํ
เหตุ อธมฺมจารี วิสมจารี อสฺส, ตเมนํ อธมฺมจริยาวิสมจริยา
เหตุ นิรยํ นิรยปาลา อุปกฑฺเฒยฺยุํ, ลเภยฺย นุ โข โส “อหํ โข
เทวตานํ เหตุ อธมฺมจารี วิสมจารี อโหสึ, มา มํ นิรยํ นิรยปาลาติ;
เทวตา วา ปนสฺส ลเภยฺยุํ “เอโส โข อมฺหากํ เหตุ อธมฺมจารี
วิสมจารี อโหสิ, มา นํ นิรยํ นิรยปาลาติ. โน หิทํ โภ
สาริปุตฺต. อถ โข นํ วิกฺกนฺทนฺตํเยว นิรยํ นิรยปาลา ปกฺขิเปยฺยุํ.
ตํ กึ มญฺญสิ ธนญฺชานิ “อิเธกจฺโจ รญฺโญ เหตุ อธมฺมจารี
วิสมจารี อสฺส, ตเมนํ อธมฺมจริยาวิสมจริยาเหตุ นิรยํ
นิรยปาลา อุปกฑฺเฒยฺยุํ, ลเภยฺย นุ โข โส “อหํ โข รญฺโญ
เหตุ อธมฺมจารี วิสมจารี อโหสึ, มา มํ นิรยํ นิรยปาลาติ;
ราชา วา ปนสฺส ลเภยฺย “เอโส โข อมฺหากํ เหตุ อธมฺมจารี
วิสมจารี อโหสิ, มา นํ นิรยํ นิรยปาลาติ. โน หิทํ โภ
สาริปุตฺต. อถ โข นํ วิกฺกนฺทนฺตํเยว นิรยํ นิรยปาลา ปกฺขิเปยฺยุํ.
ตํ กึ มญฺญสิ ธนญฺชานิ “อิเธกจฺโจ กายสฺส ปีณนา เหตุ

พ์รูหนา เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส; ตเมนํ ธัม์มจริยา วิสมจริยา เหตุ นิรยํ นิรยปาลา อุปกัฑ์เฒย์ยุํ. ลเภย์ย นุ โข โส "อหํ โข กายัส์ส ปิณ์ฑาย เหตุ พ์รูหนา เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อโหสึ, มา มํ นิรยํ นิรยปาลาติ; ปเร วา ปนัส์ส ลเภย์ยุํ "เอโส โข กายัส์ส ปิณ์ฑาย เหตุ พ์รูหนา เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อโหสิ, มา นํ นิรยํ นิรยปาลาติ. โน หิทํ โภ สาริปุต์ต. อถ โข นํ วิกัน์ทัน์ตํเยว นิรเย นิรยปาลา ปัก์ขิเปย์ยุํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ "โย วา มาตาปิตูนํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, โย วา มาตาปิตูนํ เหตุ ธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, กตมํ เสย์โยติ. โย หิ โภ สาริปุต์ต มาตาปิตูนํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, น ตํ เสย์โย. โย จ โข โภ สาริปุต์ต มาตาปิตูนํ เหตุ ธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, ตเมเวต์ถ เสย์โย, อธัม์มจริยา วิสมจริยา หิ โภ สาริปุต์ต ธัม์มจริยา วิสมจริยา เสย์โยติ. อัต์ถิ โข ธนัญ์ชานิ อัญ์เญ สเหตุกา ธัม์มิกา กัม์มัน์ตา, เยหิ สัก์กา มาตาปิตโร เจว โปเสตุํ, น จ ปาปกัม์มํ กาตุํ, ปุญ์ญํ จ ปฏิปทํ ปฏิปัช์ชิตุํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ "โย วา ปุต์ตทารัส์ส เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, โย วา ปุต์ตทารัส์ส เหตุ ธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, กตมํ เสย์โยติ. โย หิ โภ สาริปุต์ต ปุต์ตทารัส์ส เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, น ตํ เสย์โยติ. โย จ โข โภ สาริปุต์ต ปุต์ตทารัส์ส เหตุ ธัม์มจารี

สมจารี อัส์ส, ตเทเวต์ถ เสย์โย. อธัม์มจริยา วิสมจริยา หิ
โภ สาริปุต์ต ธัม์มจริยา สมจริยา เสย์โยติ. อัต์ถิ โข
ธนัญ์ชานิ อัญ์เญ สเหตุกา ธัม์มิกา กัม์มัน์ตา, เยหิ สัก์กา
ปุต์ตทารัญ์เจว โปเสตุํ, น จ ปาปกัม์มํ กาตุํ ปุญ์ญัญ์จ ปฏิปทํ
ปฏิปัช์ชิตุํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ โย วา ทาสกัม์มกรโปริสัส์ส
เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, โย วา ทาสกัม์มกรโปริสัส์ส
เหตุ ธัม์มจารี สมจารี อัส์ส, กตมํ เสย์โยติ. โย หิ
โภ สาริปุต์ต ทาสกัม์มกรโปริสัส์ส เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี
อัส์ส, น ตํ เสย์โย. โย จ โข โภ สาริปุต์ต ทาสกัม์มกรโปริสัส์ส
เหตุ ธัม์มจารี สมจารี อัส์ส. ตเทเวต์ถ เสย์โย อธัม์มจริยา
วิสมจริยา หิ โภ สาริปุต์ต ธัม์มจริยา สมจริยา
เสย์โยติ. อัต์ถิ โข ธนัญ์ชานิ อัญ์เญ สเหตุกา ธัม์มิกา
กัม์มัน์ตา เยหิ สัก์กา ทาสกัม์มกรโปริสํเจว โปเสตุํ, น จ ปาปกัม์มํ
กาตุํ, ปุญ์ญัญ์จ ปฏิปทํ ปฏิปัช์ชิตุํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ
โย วา มิต์ตามัจ์จานํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, โย วา
มิต์ตามัจ์จานํ เหตุ ธัม์มจารี สมจารี อัส์ส, กตมํ เสย์โยติ. โย
หิ โภ สาริปุต์ต มิต์ตามัจ์จานํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส,

น ตํ เสย์โย, โย จ โข โภ สาริปุต์ต มิต์ตามัจ์จานํ เหตุ ธัม์มจารี สมจารี อัส์ส, ตเทวต์ถ เสย์โย. อธัม์มจริยา วิสมจริยา หิ โภ สาริปุต์ต ธัม์มจริยา สมจริยา เสย์โยติ. อัต์ถิ โข ธนัญ์ชานิ อัญ์เญ สเหตุกา ธัม์มิกา กัม์มัน์ตา, เยหิ สัก์กา มิต์ตามัจ์จานัญ์เจว มิต์ตามัจ์จกรณียํ กาตุํ, น จ ปาปกัม์มํ กาตุํ, ปุญ์ญัญ์จ ปฏิปทํ ปฏิปัช์ชิตุํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ โย วา ญาติสาโลหิตานํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, โย วา ญาติสาโลหิตานํ เหตุ ธัม์มจารี สมจารี อัส์ส, กตมํ เสย์โยติ. โย หิ โภ สาริปุต์ต ญาติสาโลหิตานํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, น ตํ เสย์โย. โย จ โข โภ สาริปุต์ต ญาติสาโลหิตานํ เหตุ ธัม์มจารี สมจารี อัส์ส, ตเทวต์ถ เสย์โย. อธัม์มจริยา วิสมจริยา หิ โภ สาริปุต์ต ธัม์มจริยา สมจริยา เสย์โยติ. อัต์ถิ โข ธนัญ์ชานิ อัญ์เญ สเหตุกา ธัม์มิกา กัม์มัน์ตา, เยหิ สัก์กา ญาติสาโลหิตานัญ์เจว ญาติสาโลหิตกรณียํ กาตุํ, น จ ปาปกัม์มํ กาตุํ, ปุญ์ญัญ์จ ปฏิปทํ ปฏิปัช์ชิตุํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ โย วา อติถีนํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, โย วา อติถีนํ เหตุ ธัม์มจารี สมจารี อัส์ส, กตมํ เสย์โยติ. โย หิ โภ สาริปุต์ต อติถีนํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, น ตํ เสย์โย. โย จ โข โภ สาริปุต์ต อติถีนํ เหตุ ธัม์มจารี สมจารี อัส์ส, ตเทวต์ถ เสย์โย. อธัม์มจริยา วิสมจริยา หิ โภ สาริปุต์ต

ธัม์มจริยา สมจริยา เสย์โยติ. อัต์ถิ โข ธนัญ์ชานิ อัญ์เญ สเหตุกา ธัม์มิกา กัม์มัน์ตา, เยหิ สัก์กา อติถีนัญ์เจว อติถีนกรณียํ กาตุํ, น จ ปาปกัม์มํ กาตุํ, ปุญ์ญัญ์จ ปฏิปทํ ปฏิปัช์ชิตุํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ โย วา ปุพ์พเปตานํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, โย วา ปุพ์พเปตานํ เหตุ ธัม์มจารี สมจารี อัส์ส, กตมํ เสย์โยติ. โย หิ โภ สาริปุต์ต ปุพ์พเปตานํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, น ตํ เสย์โย. โย จ โข โภ สาริปุต์ต ปุพ์พเปตานํ เหตุ ธัม์มจารี สมจารี อัส์ส, ตเทเวต์ถ เสย์โย. อธัม์มจริยา วิสมจริยา หิ โภ สาริปุต์ต ธัม์มจริยา สมจริยา เสย์โยติ. อัต์ถิ โข ธนัญ์ชานิ อัญ์เญ สเหตุกา ธัม์มิกา กัม์มัน์ตา, เยหิ สัก์กา ปุพ์พเปตานัญ์เจว ปุพ์พเปตกรณียํ กาตุํ, น จ ปาปกัม์มํ กาตุํ, ปุญ์ญัญ์จ ปฏิปทํ ปฏิปัช์ชิตุํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ โย วา เทวตานํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, โย วา เทวตานํ เหตุ ธัม์มจารี สมจารี อัส์ส, กตมํ เสย์โยติ. โย หิ โภ สาริปุต์ต เทวตานํ เหตุ อธัม์มจารี วิสมจารี อัส์ส, น ตํ เสย์โย. โย จ โข โภ สาริปุต์ต เทวตานํ เหตุ ธัม์มจารี สมจารี อัส์ส, ตเทเวต์ถ เสย์โย. อธัม์มจริยา วิสมจริยา หิ โภ สาริปุต์ต ธัม์มจริยา สมจริยา เสย์โยติ. อัต์ถิ โข ธนัญ์ชานิ อัญ์เญ สเหตุกา ธัม์มิกา กัม์มัน์ตา, เยหิ สัก์กา เทวตานัญ์เจว เทวตากรณียํ กาตุํ, น จ ปาปกัม์มํ กาตุํ, ปุญ์ญัญ์จ ปฏิปทํ

ปฏิปชฺชิตุํ. ตํ กึ มญฺญสิ ธนญฺชานิ โย วา รญฺโญ เหตุ อธมฺมจารี วิสมจารี อสฺส, โย วา รญฺโญ เหตุ ธมฺมจารี สมจารี อสฺส, กตมํ เสยฺโยติ. โย หิ โภ สาริปุตฺต รญฺโญ เหตุ อธมฺมจารี วิสมจารี อสฺส, น ตํ เสยฺโย. โย จ โข โภ สาริปุตฺต รญฺโญ เหตุ ธมฺมจารี สมจารี อสฺส, ตเทเวตฺถ เสยฺโย. อธมฺมจริยา วิสมจริยา หิ โภ สาริปุตฺต ธมฺมจริยา สมจริยา เสยฺโยติ. อตฺถิ โข ธนญฺชานิ อญฺเญ สเหตุกา ธมฺมิกา กมฺมนฺตา, เยหิ สกฺกา รญฺโญเจว ราชกรณียํ กาตุํ, น จ ปาปกมฺมํ กาตุํ, ปุญฺญญฺจ ปฏิปทํ ปฏิปชฺชิตุํ. ตํ กึ มญฺญสิ ธนญฺชานิ โย วา กายสฺส ปีณนา เหตุ พฺรูหนา เหตุ อธมฺมจารี วิสมจารี อสฺส, โย วา กายสฺส ปีณนา เหตุ พฺรูหนา เหตุ ธมฺมจารี สมจารี อสฺส, กตมํ เสยฺโยติ. โย หิ โภ สาริปุตฺต กายสฺส ปีณนา เหตุ พฺรูหนา เหตุ อธมฺมจารี วิสมจารี อสฺส, น ตํ เสยฺโย. โย จ โข โภ สาริปุตฺต กายสฺส ปีณนา เหตุ พฺรูหนา เหตุ ธมฺมจารี สมจารี อสฺส, ตเทเวตฺถ เสยฺโย. อธมฺมจริยา วิสมจริยา หิ โภ สาริปุตฺต ธมฺมจริยา สมจริยา เสยฺโยติ. อตฺถิ โข ธนญฺชานิ อญฺเญ สเหตุกา ธมฺมิกา กมฺมนฺตา, เยหิ สกฺกา กายสฺสเจว ปีเณตุํ พฺรูเหตุํ, น จ ปาปกมฺมํ กาตุํ, ปุญฺญญฺจ ปฏิปทํ ปฏิปชฺชิตุนฺติ. อถ โข ธนญฺชานิ พฺราหฺมโณ อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา

อนุโมทิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กามิ.

อถ โข ธนัญ์ชานิ พ์ราห์มโณ อปเรน สมเยน อาพาธิโก โหติ ทุก์ขิโต พาฬ์หคิลาโน. อถ โข ธนัญ์ชานิ พ์ราห์มโณ อัญ์ญตรํ ปุริสํ อามัน์เตสิ "เอหิ ต์วํ อัม์โภ ปุริส, เยน ภควา, เตนุปสังกม; อุปสังกมิต์วา มม วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วัน์ทาหิ "ธนัญ์ชานิ ภัน์เต พ์ราห์มโณ อาพาธิโก ทุก์ขิโต พาฬ์หคิลาโน, โส ภควโต ปาเท สิรสา วัน์ทตีติ; เยน จายัส์มา สาริปุต์โต, เตนุปสังกม; อุปสังกมิต์วา มม วจเนน อายัส์มโต สาริปุต์ตัส์ส ปาเท สิรสา วัน์ทาหิ "ธนัญ์ชานิ ภัน์เต พ์ราห์มโณ อาพาธิโก ทุก์ขิโต พาฬ์หคิลาโน, โส อายัส์มโต สาริปุต์ตัส์ส ปาเท สิรสา วัน์ทตีติ; เอวัญ์จ วเทหิ "สาธุ กิร ภัน์เต อายัส์มา สาริปุต์โต, เยน ธนัญ์ชานิส์ส พ์ราห์มณัส์ส นิเวสนํ, เตนุปสังกมตุ อนุกัม์ปํ อุปาทายาติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข โส ปุริโส ธนัญ์ชานิส์ส พ์ราห์มณัส์ส ปฏิส์สุต์วา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โส ปุริโส ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ธนัญ์ชานิ ภัน์เต พ์ราห์มโณ อาพาธิโก ทุก์ขิโต พาฬ์หคิลาโน, โส ภควโต ปาเท สิรสา วัน์ทตีติ; เยนายัส์มา สาริปุต์โต, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ สาริปุต์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โส ปุริโส อายัส์มัน์ตํ สาริปุต์ตํ เอตทโวจ

" ธนญฺชานิ ภนฺเต พฺราหฺมโณ อาพาธิโก ทุกฺขิโต พาฬฺหคิลาโน โส อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ปาเท สิรสา วนฺทติ; เอวญฺจ วเทติ " สาธุ กิร ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, เยน ธนญฺชานิสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ, เตนุปสงฺกมตุ อนุกมฺปํ อุปาทายาติ. อธิวาเสสิ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ตุณฺหีภาเวน. อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย, เยน ธนญฺชานิสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ. นิสชฺช โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ธนญฺชานึ พฺราหฺมณํ เอตทโวจ " กจฺจิ เต ธนญฺชานิ ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิ ทุกฺขา เวทนา ปฏิกฺกมนฺติ, โน อภิกฺกมนฺติ; ปฏิกฺกโมสานํ ปญฺญายติ, โน อภิกฺกโมติ. น เม โภ สาริปุตฺต ขมนียํ, น ยาปนียํ. พาฬฺหา เม ทุกฺขา เวทนา อภิกฺกมนฺติ, โน ปฏิกฺกมนฺติ; อภิกฺกโมสานํ ปญฺญายติ, โน ปฏิกฺกโม. เสยฺยถาปิ โภ สาริปุตฺต พลวา ปุริโส ติณฺเหน สิขรน มุทฺธานํ อภิมตฺเถยฺย; เอวเมว โข เม โภ สาริปุตฺต อธิมตฺตา วาตา มุทฺธานํ โอหนนฺติ. น เม โภ สาริปุตฺต ขมนียํ, น ยาปนียํ. พาฬฺหา เม ทุกฺขา เวทนา อภิกฺกมนฺติ, โน ปฏิกฺกมนฺติ; อภิกฺกโมสานํ ปญฺญายติ, โน ปฏิกฺกโม. เสยฺยถาปิ โภ สาริปุตฺต พลวา ปุริโส ทฬฺเหน วรตฺตกฺขณฺเฑน สีเส สีสเวฐนํ ทเทยฺย; เอวเมว โข เม โภ สาริปุตฺต อธิมตฺตา สีเส สีสเวทนา. น เม โภ สาริปุตฺต ขมนียํ, น ยาปนียํ. พาฬฺหา เม ทุกฺขา เวทนา อภิกฺกมนฺติ, โน ปฏิกฺกมนฺติ;

อภิก์กโมสานํ บัญ์ญายติ, โน ปฏิก์กโม. เสย์ยถาปิ โภ สาริปุต์ต ทัก์โข โคฆาตโก วา โคฆาตกัน์เตวาสี วา ติณ์เหน โควิกัน์ตเนน กุจ์ฉึ ปริกัน์เตย์ย; เอวเมว โข เม โภ สาริปุต์ต อธิมัต์ตา วาตา กุจ์ฉึ ปริกัน์ตัน์ติ. น เม โภ สาริปุต์ต ขมนียํ, น ยาปนียํ. พาฬ์หา เม ทุก์ขา เวทนา อภิก์กมัน์ติ, โน ปฏิก์กมัน์ติ; อภิก์กโมสานํ บัญ์ญายติ, โน ปฏิก์กโม. เสย์ยถาปิ โภ สาริปุต์ต เท๎ว พลวัน์โต ปุริสา ทุพ์พลตรํ ปุริสํ นานาพาหาสุ คเหต๎วา อังคารกาสุยา สัน์ตาเปย์ยุํ สัม์ปริตาเปย์ยุํ; เอวเมว โข เม โภ สาริปุต์ต อธิมัต์โต กายัส๎มึ ฑาโห. น เม โภ สาริปุต์ต ขมนียํ, น ยาปนียํ. พาฬ์หา เม ทุก์ขา เวทนา อภิก์กมัน์ติ, โน ปฏิก์กมัน์ติ; อภิก์กโมสานํ บัญ์ญายติ, โน ปฏิก์กโมติ.

ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ กตมํ เสย์โย นิรโย วา ติรัจ์ฉานโยนิ วาติ. นิรยา โภ สาริปุต์ต ติรัจ์ฉานโยนิ เสย์โยติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ กตมํ เสย์โย ติรัจ์ฉานโยนิ วา ปิต์ติวิสโย วาติ. "ติรัจ์ฉานโยนิยา โภ สาริปุต์ต ปิต์ติวิสโย เสย์โยติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ กตมํ เสย์โย ปิต์ติวิสโย วา มนุส์สา วาติ. ปิต์ติวิสยา โภ สาริปุต์ต มนุส์สา เสย์โยติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ กตมํ เสย์โย มนุส์สา วา จาตุม์มหาราชิกา เทวา วาติ. "มนุส์เสหิ โภ สาริปุต์ต จาตุม์มหาราชิกา เทวา เสย์โยติ. "ตํ กึ มัญ์ญสิ ธนัญ์ชานิ กตมํ เสย์โย

จาตุมฺมหาราชิกา เทวา วา ตาวตึสา เทวา วาติ. จาตุมฺมหาราชิเกหิ โภ สาริปุตฺต เทเวหิ ตาวตึสา เทวา เสยฺโยติ. ตํ กึ มญฺญสิ ธนญฺชานิ กตมํ เสยฺโย ตาวตึสา เทวา วา ยามา เทวา วาติ. ตาวตึเสหิ โภ สาริปุตฺต เทเวหิ ยามา เทวา เสยฺโยติ. ตํ กึ มญฺญสิ ธนญฺชานิ กตมํ เสยฺโย ยามา เทวา วา ตุสิตา เทวา วาติ. ยาเมหิ โภ สาริปุตฺต เทเวหิ ตุสิตา เทวา เสยฺโยติ. ตํ กึ มญฺญสิ ธนญฺชานิ กตมํ เสยฺโย ตุสิตา เทวา วา นิมฺมานรตี เทวา วาติ. "ตุสิเตหิ โภ สาริปุตฺต เทเวหิ, นิมฺมานรตี เทวา เสยฺโยติ. ตํ กึ มญฺญสิ ธนญฺชานิ กตมํ เสยฺโย นิมฺมานรตี เทวา วา ปรนิมฺมิตวสวตฺตี เทวา วาติ. นิมฺมานรตีหิ โภ สาริปุตฺต เทเวหิ, ปรนิมฺมิตวสวตฺตี เทวา เสยฺโยติ. ตํ กึ มญฺญสิ ธนญฺชานิ, กตมํ เสยฺโย ปรนิมฺมิตวสวตฺตี เทวา วา พฺรหฺมโลโก วาติ พฺรหฺมโลโกติ ภวํ สาริปุตฺโต อาห, พฺรหฺมโลโกติ ภวํ สาริปุตฺโต อาหาติ. อถ โข อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส เอตทโหสิ "อิเม โข พฺราหฺมณา พฺรหฺมโลกาธิมุตฺตา. ยนฺนูนาหํ ธนญฺชานิสฺส พฺราหฺมณสฺส พฺรหฺมานํ สหพฺยตาย มคฺคํ เทเสยฺยนฺติ. พฺรหฺมานํ ธนญฺชานิ สหพฺยตาย มคฺคํ เทเสสฺสามิ, ตํ สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ โภติ โข ธนญฺชานิ พฺราหฺมโณ อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสิ. อายสฺมา สาริปุตฺโต เอตทโวจ "กตโม จ ธนญฺชานิ พฺรหฺมานํ

สหพ์ยตาย มัค์โค? อิธ ธนัญ์ชานิ ภิก์ขุ เมต์ตาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริต์วา วิหรติ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุต์ถํ. อิติ อุท์ธมโธ ติริยํ สัพ์พธิ สัพ์พัต์ตตาย สัพ์พาวันต์ํ โลกํ, เมต์ตาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัค์คเตน อัป์ปมาเณน อเวเรน อพ์ยาบัช์เฌน ผริต์วา วิหรติ. อยัม์ปิ โข ธนัญ์ชานิ พ์รห์มานํ สหพ์ยตาย มัค์โค. ปุน จปรํ ธนัญ์ชานิ ภิก์ขุ กรุณาสหคเตน เจตสา. มุทิตาสหคเตน เจตสา. อุเปก์ขาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริต์วา วิหรติ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุต์ถํ. อิติ อุท์ธมโธ ติริยํ สัพ์พธิ สัพ์พัต์ตตาย สัพ์พาวันต์ํ โลกํ, อุเปก์ขาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัค์คเตน อัป์ปมาเณน อเวเรน อพ์ยาบัช์เฌน ผริต์วา วิหรติ. อยํ โข ธนัญ์ชานิ พ์รห์มานํ สหพ์ยตาย มัค์โคติ. "เตนหิ โภ สารีปุต์ต มม วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วันท์าหิ "ธนัญ์ชานิ ภันเต พ์ราห์มโณ อาพาธิโก ทุก์ขิโต พาฬ์หคิลาโน, โส ภควโต ปาเท สิรสา วันท์ตีติ.

อถ โข อายัส์มา สารีปุต์โต ธนัญ์ชานึ พ์ราห์มณํ, สติ อุต์ตริกรณีเย, หีเน พ์รห์มโลเก ปติฏ์ฐาเปต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กามิ. อถ โข ธนัญ์ชานิ พ์ราห์มโณ, อจิรปัก์กันเต อายัส์มันเต สารีปุต์เต, กาลมกาสิ พ์รห์มโลกํ อุปปัช์ชิ. อถ โข ภควา ภิก์ขู

อามันเตสิ "เอโส ภิก์ขเว สาริปุต์โต ธนัญ์ชานึ พ์ราห์มณํ, สติ อุต์ตริกรณีเย, หีเน พ์รห์มโลเก ปติฏ์ฐาเปต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กัน์โตติ. อถ โข อายัส์มา สาริปุต์โต, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา สาริปุต์โต ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ธนัญ์ชานิ ภัน์เต พ์ราห์มโณ อาพาธิโก ทุก์ขิโต พาฬ์หคิลาโน, โส ภควโต ปาเท สิรสา วัน์ทตีติ. "กึ ปน ต์วํ สาริปุต์ต ธนัญ์ชานึ พ์ราห์มณํ สติ อุต์ตริกรณีเย หีเน พ์รห์มโลเก ปติฏ์ฐาเปต์วา, อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กัน์โตติ. มัย์หํ โข ภัน์เต เอวํ อโหสิ "อิเม โข พ์ราห์มณา พ์รห์มโลกาธิมุต์ตา ยัน์นูนาหํ ธนัญ์ชานิส์ส พ์ราห์มณัส์ส พ์รห์มานํ สหพ์ยตาย มัค์คํ เทเสย์ยัน์ติ. "กาลกโต จ สาริปุต์ต ธนัญ์ชานิ พ์ราห์มโณ พ์รห์มโลเก อุปปัน์โนติ.

ธนัญ์ชานิสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ สัต์ตมํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก วาเสฏ์ฐสุต์ตํ.

เอวํ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา อิจ์ฉานังคเล วิหรติ อิจ์ฉานังคลวนสัณ์เฑ.[1] เตน โข ปน สมเยน สัม์พหุลา อภิญ์ญาตา อภิญ์ญาตา พ์ราห์มณมหาสาลา อิจ์ฉานังคเล ปฏิวสัน์ติ. เสย์ยถีทํ? จังกี พ์ราห์มโณ ตารุก์โข พ์ราห์มโณ โปก์ขรสาติ พ์ราห์มโณ

[1] สี. อิจ์ฉานังกลวนสัณ์เฑ.

ชาณุส์โสณิ พ์ราห์มโณ โตเทย์โย พ์ราห์มโณ; อัญ์เญ จ
อภิญ์ญาตา อภิญ์ญาตา พ์ราห์มณมหาสาลา. อถ โข วาเสฏ์ฐ
ภารท์วาชานํ มาณวานํ ชํฆาวิหารํ อนุจังกมันตานํ อนุวิจรันตานํ,
อยมันตรากถา อุทปาทิ "กถัม์ โภ พ์ราห์มโณ โหตีติ. ภารท์วาโช
มาณโว เอวมาห "ยโต โข โภ อุภโตสุชาโต โหติ, มาติโต
จ ปิติโต จ สํสุท์ธคหณิโก ยาว สัต์ตมา ปิตามหยุคา, อัก์ขิต์โต
อนุปัก์กุฏ์โฐ ชาติวาเทน; เอต์ตาวตา โข โภ พ์ราห์มโณ โหตีติ.
วาเสฏ์ฐมาณโว เอวมาห "ยโต โข โภ สีลวา จ โหติ
วัต์ตสัม์ปัน์โน จ; เอต์ตาวตา โข โภ พ์ราห์มโณ โหตีติ. เนว
โข อสัก์ขิ ภารท์วาโช มาณโว วาเสฏ์ฐํ มาณวํ สัญ์ญาเปตุ;
น ปนาสัก์ขิ วาเสฏ์โฐ มาณโว ภารท์วาชํ มาณวํ สัญ์ญาเปตุ.
อถ โข วาเสฏ์โฐ มาณโว ภารท์วาชํ มาณวํ อามันเตสิ "อยํ
โข โภ ภารท์วาช สมโณ โคตโม สัก์ยปุต์โต สัก์ยกุลา
ปัพ์พชิโต อิจ์ฉานังคเล วิหรติ อิจ์ฉานังคลวนสัณ์เฑ. ตํ โข ปน
ภวันตํ โคตมํ เอวํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต "อิติปิ
โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ, วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต
โลกวิทู, อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ, สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ
ภควาติ. อายาม โภ ภารท์วาช, เยน สมโณ โคตโม,
เตนุปสังกมิส์สาม; อุปสังกมิต์วา สมณํ โคตมํ เอตมัต์ถํ ปุจ์ฉิส์สาม,
ยถา โน สมโณ โคตโม พ์ยากริส์สติ, ตถา นํ ธาเรส์สามาติ.

"เอวํ โภติ โข ภารทฺวาโช มาณโว วาเสฏฺฐสฺส มาณวสฺส ปจฺจสฺโสสิ. อถ โข วาเสฏฺฐภารทฺวาชมาณวา เยน ภควา, เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทึสุ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข วาเสฏฺโฐ มาณโว ภควนฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ.

อนุญฺญาตปฏิญฺญาตา เตวิชฺชามยมสฺสุโภ
อหํ โปกฺขรสาติสฺส ตารุกฺขสฺสายมาณโว
เตวิชฺชานํ ยทกฺขาตํ ตตฺร เกวลิโนสฺมเส.
ปทกสฺมา โน พฺยากรณา ชปฺเป อาจริยสาทิสา
เตสนฺโน ชาติวาทสฺมึ วิวาโท อตฺถิ โคตม.
ชาติยา พฺราหฺมโณ โหติ ภารทฺวาโช อิติ ภาสติ
อหญฺจ กมฺมนา พฺรูมิ เอวํ ชานาหิ จกฺขุม
เต น สกฺโกม ญาเปตุํ อญฺญมญฺญํ มยํ อุโภ
ภควนฺตํ ปุฏฺฐุํ อาคมฺม สมฺพุทฺธํ อิติ วิสฺสุตํ
จนฺทํ ยถา ขยาตีตํ เปจฺจ ปญฺชลิกา ชนา
วนฺทมานา นมสฺสนฺติ เอวํ โลกสฺมึ โคตมํ
จกฺขุํ โลเก สมุปฺปนฺนํ มยํ ปุจฺฉาม โคตมํ
ชาติยา พฺราหฺมโณ โหติ อุทาหุ ภวติ กมฺมนา
อชานตํ โน จ พฺรูหิ ยถา ชาเนมุ พฺราหฺมณํ.
เตสํ โวหํ พฺยาสิกฺขิสฺสํ วาเสฏฺฐาติ ภควา

อนุปุพ์พํ ยถาตถํ ชาติวิภังคํ ปาณานํ
อัญ์ญมัญ์ญา หิ ชาติโย. ติณรุก์เขปิ ชานาถ
นวาปิ ปฏิชานเน ลิงคํ ชาติมยํ เตสํ
อัญ์ญมัญ์ญา หิ ชาติโย. ตโต กีเฏ ปฏังเค จ
ยาว กุน์ถกิปิล์ลิเก ลิงคํ ชาติมยํ เตสํ
อัญ์ญมัญ์ญา หิ ชาติโย. จตุป์ปเทปิ ชานาถ
ขุท์ทเก จ มหัล์ลเก ลิงคํ ชาติมยํ เตสํ
อัญ์ญมัญ์ญา หิ ชาติโย. ปาทูทเรปิ ชานาถ
อุรเค ทีฆปิฏ์ฐิเก ลิงคํ ชาติมยํ เตสํ
อัญ์ญมัญ์ญา หิ ชาติโย. ตโต มัจ์เฉปิ ชานาถ
อุทเก วาริโคจเร ลิงคํ ชาติมยํ เตสํ
อัญ์ญมัญ์ญา หิ ชาติโย. ตโต ปัก์ขีปิ ชานาถ
ปัต์ตยาเน วิหังคเม ลิงคํ ชาติมยํ เตสํ
อัญ์ญมัญ์ญา หิ ชาติโย. ยถา เอตาสุ ชาตีสุ
ลิงคํ ชาติมยํ ปุถุ เอวํ นัต์ถิ มนุส์เสสุ
ลิงคํ ชาติมยํ ปุถุ น เกเสหิ น สีเสน
น กัณ์เณหิ น อัก์ขิภิ น มุเขน น นาสาย
น โอฏ์เฐหิ ภมูหิ วา น คีวาย น อํเสหิ
น อุทเรน น ปิฏ์ฐิยา น โสณิยา น อุรส์มา
น สม์พาเธ น เมถุเน น หัต์เถหิ น ปาเทหิ

น อังคุลีหิ นเขหิ วา　　น ชํฆาหิ น อูรูหิ
น วัณ์เณน น สเรน วา　　ลิงคํ ชาติมยัน์เนว
ยถา อัญ์ญาสุ ชาตีสุ　　ปัจ์จัต์ตัญ์จ สรีเรสุ
มนุส์เสส์เวตํ น วิช์ชติ　　โวการํ จ มนุส์เสสุ
สมัญ์ญาย ปวุจ์จติ.　　โย หิ โกจิ มนุส์เสสุ
โครัก์ขํ อุปชีวติ　　เอวํ วาเสฏ์ฐ ชานาหิ
กัส์สโก โส น พ์ราห์มโณ.　　โย หิ โกจิ มนุส์เสสุ
ปุถุสิป์เปน ชีวติ　　เอวํ วาเสฏ์ฐ ชานาหิ
สิป์ปิโก โส น พ์ราห์มโณ.　　โย หิ โกจิ มนุส์เสสุ
โวหารํ อุปชีวติ　　เอวํ วาเสฏ์ฐ ชานาหิ
วาณิโช โส น พ์ราห์มโณ.　　โย หิ โกจิ มนุส์เสสุ
ปรเปส์เสน ชีวติ　　เอวํ วาเสฏ์ฐ ชานาหิ
เปส์สิโก โส น พ์ราห์มโณ.　　โย หิ โกจิ มนุส์เสสุ
อทิน์นํ อุปชีวติ　　เอวํ วาเสฏ์ฐ ชานาหิ
โจโร เอโส น พ์ราห์มโณ.　　โย หิ โกจิ มนุส์เสสุ
อิส์สัต์ถํ อุปชีวติ　　เอวํ วาเสฏ์ฐ ชานาหิ
โยธาชีโว น พ์ราห์มโณ.　　โย หิ โกจิ มนุส์เสสุ
โปโรหิจ์เจน ชีวติ　　เอวํ วาเสฏ์ฐ ชานาหิ
ยาชโก โส น พ์ราห์มโณ.　　โย หิ โกจิ มนุส์เสสุ
คามํ รัฏ์ฐัญ์จ ภุญ์ชติ　　เอวํ วาเสฏ์ฐ ชานาหิ

ราชา เอโส น พ์ราห์มโณ.   นจาหํ พ์ราห์มณํ พ์รูมิ

โย นิชํ มัต์ติสัม์ภวํ   โภวาที นาม โส โหติ

สเว โหติ สกิญ์จโน,   อกิญ์จนํ อนาทานํ

ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ   สัพ์พํ สัญ์โญชนํ เฉต์วา

โย เว น ปริตัส์สติ   สังคาติคํ วิสัญ์ญุต์ตํ

ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ.   เฉต์วา นัท์ธึ วรัต์ตัญ์จ

สัน์ธานํ สหนุก์กมํ   อุก์ขิต์ตปลิฆํ พุท์ธํ

ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ.   อัก์โกสํ วธพัน์ธัญ์จ

อทุฏ์โฐ โย ตีติก์ขติ   ขัน์ติพลํ พลานีกํ

ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ.   อัก์โกธนํ ธุตวัน์ตํ

สีลวัน์ตํ อนุส์สุทํ   ทัน์ตํ อัน์ติมสารีรํ

ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ.   วาริโปก์ขรปัต์เตว

อารัค์เคริว สาสโป   โย น ลิม์ปติ กาเมสุ

ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ.   โย ทุก์ขัส์ส ปชานาติ

อิเธว ขยมัต์ตโน   ปัน์นภารํ วิสัญ์ญุต์ตํ

ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ.   คัม์ภีรปัญ์ญํ เมธาวึ

มัค์คามัค์คัส์ส โกวิทํ   อุต์ตมัต์ถํ อนุป์ปัต์ตํ

ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ.   อสํสัฏ์ฐํ คหัฏ์เฐหิ

อนาคาเรหิ จูภยํ   อโนกสารึ อัป์ปิจ์ฉํ

ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ.   นิธาย ทัณ์ฑํ ภูเตสุ

ตเสสุ ถาวเรสุ จ   โย น หัน์ติ น ฆาเตติ
ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ.   อวิรุท์ธํ วิรุท์เธสุ
อัต์ตทัณ์เฑสุ นิพ์พุตํ   สาทาเนสุ อนาทานํ
ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ.   ยัส์ส ราโค จ โทโส จ
มาโน มัก์โข จ ปาติโต   สาสโปริว อารัค์คา
ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ.   อกัก์กสํ วิญ์ญาปนึ
คิรํ สัจ์จํ อุทีรเย   ยาย นาภิสเช กิญ์จิ
ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ   โยธ ทีฆํว รัส์สํ วา
อณุํถูลํ สุภาสุภํ   โลเก อทินํนํ นาเทติ
ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ.   อาสา ยัส์ส น วิช์ชัน์ติ
อัส์มึ โลเก ปรัม์หิ จ   นิราสาสํ วิสัญ์ญุต์ตํ
ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ   ยัส์สาลยา น วิช์ชัน์ติ
อัญ์ญาย อกถํกถี   อมโตคธํ อนุป์ปัต์ตํ
ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ.   โยธ ปุญ์ญัญ์จ ปาปัญ์จ
อุโภ สังคํ อุปัจ์จคา   อโสกํ วิรชํ สุท์ธํ
ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ   จัน์ทํว วิมลํ สุท์ธํ
วิป์ปสัน์นํ อนาวิลํ   นัน์ทิภวปริก์ขีณํ
ตมหํ พ์รูมิ พ์ราห์มณํ   โย อิมํ ปลิปถํ ทุค์คํ
สํสารํ โมหมัจ์จคา   ติณ์โณปารํ คโต ฌายี
อเนโช อกถํกถี   อนุปาทาย นิพ์พุโต

ตมหํ พ๎รูมิ พ๎ราห๎มณํ. โยธ กาเม ปหัน์ตฺวาน
อนาคาโร ปริพ์พเช, กามภวปริก์ขีณํ
ตมหํ พ๎รูมิ พ๎ราห๎มณํ. โยธ ตัณ์หํ ปหัน์ตฺวาน
อนาคาโร ปริพ์พเช, กามภวปริก์ขีณํ
ตมหํ พ๎รูมิ พ๎ราห๎มณํ. หิต์วา มานุสกํ โยคํ
ทิพ์พโยคํ อุปัจ์จคา, สัพ์พโยควิสํยุต์ตํ
ตมหํ พ๎รูมิ พ๎ราห๎มณํ. หิต์วา รตึ อรติญ์จ
สีติภูตํ นิรูปธึ, สัพ์พโลกาภิภุํ วีรํ
ตมหํ พ๎รูมิ พ๎ราห๎มณํ. จุตึ โย เวทิ สัต์ตานํ
อุปปัต์ติญ์จ สัพ์พโส, อสัต์ตํ สุคตํ พุท์ธํ
ตมหํ พ๎รูมิ พ๎ราห๎มณํ. ยัส์ส คตึ น ชานัน์ติ
เทวา คันธัพ์พมานุสา, ขีณาสวํ อรหัน์ตํ
ตมหํ พ๎รูมิ พ๎ราห๎มณํ. ยัส์ส ปุเร จ ปัจ์ฉา จ
มัช์เฌ จ นัต์ถิ กิญ์จนํ, อกิญ์จนํ อนาทานํ
ตมหํ พ๎รูมิ พ๎ราห๎มณํ. อุสภํ ปวรํ วีรํ
มเหสึ วิชิตาวินํ, อเนชํ นหาตกํ พุท์ธํ
ตมหํ พ๎รูมิ พ๎ราห๎มณํ. ปุพ์เพนิวาสํ โย เวทิ
สัค์คาปายัญ์จ ปัส์สติ อโถ ชาติขยํ ปัต์โต,
ตมหํ พ๎รูมิ พ๎ราห๎มณํ. สมัญ์ญาเหสา โลกัส์มึ

นามโคตฺตํ ปกปฺปิตํ สมฺุจฺจ สมุทาคตํ
ตตฺถ ตตฺถ ปกปฺปิตํ ทีฆรตฺตมนุสยิตํ
ทิฏฺฐิคตมชานตํ อชานนฺตา โน จ พฺรูหนฺติ.
ชาติยา โหติ พฺราหฺมโณ, น ชจฺจา วสโล โหติ,
น ชจฺจา โหติ พฺราหฺมโณ. กมฺมนา วสโล โหติ,
กมฺมนา โหติ พฺราหฺมโณ, กสฺสโก กมฺมนา โหติ,
สิปฺปิโก โหติ กมฺมนา, วาณิโช กมฺมนา โหติ,
เปสฺสิโก โหติ กมฺมนา, โจโรปิ กมฺมนา โหติ,
โยธาชีโวปิ กมฺมนา, ยาชโก กมฺมนา โหติ
ราชาปิ โหติ กมฺมนา. เอวเมตํ ยถาภูตํ
กมฺมํ ปสฺสนฺติ ปณฺฑิตา ปฏิจฺจสมุปฺปาททสา
กมฺมวิปากโกวิทา กมฺมนา วตฺตติ โลโก
กมฺมนา วตฺตติ ปชา กมฺมนิ พนฺธนา สตฺตา
รถสฺสาณีว ยายโต ตเปน พฺรหฺมจริเยน
สํยเมน ทเมน จ เอเตน พฺราหฺมโณ โหติ,
เอตํ พฺรหฺมานมุตฺตมํ ตีหิ วิชฺชาหิ สมฺปนฺโน
สนฺโต ขีณปุนพฺภโว เอวํ วาเสฏฺฐ ชานาหิ
พฺรหฺมา สกฺโก วิชานตนฺติ.

เอวํ วุตฺเต วาเสฏฺฐภารทฺวาชมาณวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม. เสยฺยถาปิ โภ

โคตม นิก์กุช์ชิตํ วา อุก์กุช์เชย์ย, ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย, มูฬ์หัส์ส วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อัน์ธการे วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย "จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขัน์ตีติ; เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธัม์โม ปกาสิโต; เอเต มยํ ภวัน์ตํ โคตมํ สรณํ คัจ์ฉาม ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ, อุปาสเก โน ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปเต สรณํคเตติ.

วาเสฏ์ฐสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ อัฏ์ฐมํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก สุภสุต์ตํ

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สุโภ มาณโว โตเทย์ยปุต์โต สาวัต์ถึ ปฏิวสติ อัญ์ญตรัส์ส คหปติส์ส นิเวสเน เกนจิเทว กรณีเยน. อถ โข สุโภ มาณโว โตเทย์ยปุต์โต ยัส์ส คหปติส์ส นิเวสเน ปฏิวสติ, ตํ คหปตึ เอตทโวจ "สุตเมตํ "คหปติ อวิวิต์ตา สาวัต์ถี อรหัน์เตหิ, กํ นุข์วัช์ช สมณํ วา พ์ราห์มณํ วา ปยิรุปาเสย์ยามาติ. อยํ ภัน์เต ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. ตํ ภัน์เต ภควัน์ตํ ปยิรุปาสัส์สูติ. อถ โข สุโภ มาณโว โตเทย์ยปุต์โต ตัส์ส คหปติส์ส ปฏิสุต์วา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา

เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข สุโภ มาณโว โตเทย์ยปุต์โต ภควัน์ตํ เอตทโวจ "พ์ราห์มณา โภ โคตม เอวมาหํสุ "คหัฏ์โฐ อาราธโก โหติ ญายํ ธัม์มํ กุสลํ; น ปัพ์พชิโต อาราธโก โหติ ญายํ ธัม์มํ กุสลัน์ติ. อิธ ภวํ โคตโม กิมาหาติ. วิภัช์ชวาโท โข อหเมต์ถ มาณว, นาหเมต์ถ เอกํสวาโท. คิหิส์ส วาหํ มาณว ปัพ์พชิตัส์ส วา มิจ์ฉาปฏิปัต์ตึ วัณ์เณมิ; คิหี วา หิ มาณว ปัพ์พชิโต วา มิจ์ฉาปฏิปัน์โน มิจ์ฉาปฏิปัต์ตาธิกรณเหตุ น อาราธโก โหติ ญายํ ธัม์มํ กุสลํ. คิหิส์ส วาหํ มาณว ปัพ์พชิตัส์ส วา สัม์มาปฏิปัต์ตึ วัณ์เณมิ; คิหี วา หิ มาณว ปัพ์พชิโต วา สัม์มาปฏิปัน์โน สัม์มาปฏิปัต์ตาธิกรณเหตุ อาราธโก โหติ ญายํ ธัม์มํ กุสลัน์ติ. พ์ราห์มณา โภ โคตม เอวมาหํสุ "มหัฏ์ฐมิทํ มหากิจ์จํ มหาธิกรณํ มหาสมารัม์ภํ ฆราวาสกัม์มัฏ์ฐานํ มหัป์ผลํ โหติ. อัป์ปัฏ์ฐมิทํ อัป์ปกิจ์จํ อัป์ปาธิกรณํ อัป์ปสมารัม์ภํ ปัพ์พัช์ชากัม์มัฏ์ฐานํ อัป์ปผลํ โหตีติ. อิธ ภวํ โคตโม กิมาหาติ. เอต์ถปิ โข อหํ มาณว วิภัช์ชวาโท, นาหเมต์ถ เอกํสวาโท, อัต์ถิ มาณว กัม์มัฏ์ฐานํ มหัฏ์ฐํ มหากิจ์จํ มหาธิกรณํ มหาสมารัม์ภํ วิปัช์ชมานํ อัป์ปผลํ โหติ, อัต์ถิ มาณว กัม์มัฏ์ฐานํ มหัฏ์ฐํ มหากิจ์จํ มหาธิกรณํ มหาสมารัม์ภํ สัม์ปัช์ชมานํ มหัป์ผลํ โหติ. อัต์ถิ มาณว กัม์มัฏ์ฐานํ อัป์ปัฏ์ฐํ อัป์ปกิจ์จํ อัป์ปาธิกรณํ อัป์ปสมารัม์ภํ

วิปัช์ชมานํ อัป์ปผลํ โหติ. อัต์ถิ มาณว กัม์มัฏ์ฐานํ อัป์ปัต์ถํ
อัป์ปกิจ์จํ อัป์ปาธิกรณํ อัป์ปสมารัม์ภํ สัมปัช์ชมานํ มหัป์ผลํ
โหติ. กตมํ มาณว กัม์มัฏ์ฐานํ มหัต์ถํ มหากิจ์จํ มหาธิกรณํ
มหาสมารัม์ภํ, วิปัช์ชมานํ อัป์ปผลํ โหติ? กสิ โข มาณว
กัม์มัฏ์ฐานํ มหัต์ถํ มหากิจ์จํ มหาธิกรณํ มหาสมารัม์ภํ วิปัช์ชมานํ
อัป์ปผลํ โหติ. กตมัญ์จ มาณว กัม์มัฏ์ฐานํ มหัต์ถํ มหากิจ์จํ
มหาธิกรณํ มหาสมารัม์ภํ, สัมปัช์ชมานํ มหัป์ผลํ โหติ. กสิเยว
โข มาณว กัม์มัฏ์ฐานํ มหัต์ถํ มหากิจ์จํ มหาธิกรณํ มหาสมารัม์ภํ,
สัมปัช์ชมานํ มหัป์ผลํ โหติ. กตมัญ์จ มาณว กัม์มัฏ์ฐานํ
อัป์ปัต์ถํ อัป์ปกิจ์จํ อัป์ปาธิกรณํ อัป์ปสมารัม์ภํ วิปัช์ชมานํ
อัป์ปผลํ โหติ? วณิช์ชา โข มาณว กัม์มัฏ์ฐานํ อัป์ปัต์ถํ
อัป์ปกิจ์จํ อัป์ปาธิกรณํ อัป์ปสมารัม์ภํ วิปัช์ชมานํ อัป์ปผลํ โหติ.
กตมัญ์จ มาณว กัม์มัฏ์ฐานํ อัป์ปัต์ถํ อัป์ปกิจ์จํ อัป์ปาธิกรณํ
อัป์ปสมารัม์ภํ, สัมปัช์ชมานํ มหัป์ผลํ โหติ? วณิช์ชาเยว โข
มาณว กัม์มัฏ์ฐานํ อัป์ปัต์ถํ อัป์ปกิจ์จํ อัป์ปาธิกรณํ อัป์ปสมารัม์ภํ
สัมปัช์ชมานํ มหัป์ผลํ โหติ. เสย์ยถาปิ มาณว กสิกัม์มัฏ์ฐานํ
มหัต์ถํ มหากิจ์จํ มหาธิกรณํ มหาสมารัม์ภํ, วิปัช์ชมานํ อัป์ปผลํ
โหติ; เอวเมว โข มาณว ฆราวาสกัม์มัฏ์ฐานํ มหัต์ถํ มหากิจ์จํ
มหาธิกรณํ มหาสมารัม์ภํ วิปัช์ชมานํ อัป์ปผลํ โหติ. เสย์ยถาปิ
มาณว กสิเยว กัม์มัฏ์ฐานํ มหัต์ถํ มหากิจ์จํ มหาธิกรณํ

มหาสมารัม์ภํ, สัม์ปัช์ชมานํ มหัป์ผลํ โหติ; เอวเมว โข มาณว ฆราวาสกัม์มัฏ์ฐานํ, มหัต์ถํ มหากิจ์จํ มหาธิกรณํ มหาสมารัม์ภํ, สัม์ปัช์ชมานํ มหัป์ผลํ โหติ. เสย์ยถาปิ มาณว วณิช์ชากัม์มัฏ์ฐานํ อัป์ปัต์ถํ อัป์ปกิจ์จํ อัป์ปาธิกรณํ อัป์ปสมารัม์ภํ, วิปัช์ชมานํ อัป์ปผลํ โหติ; เอวเมว โข มาณว ปัพ์พัช์ชากัม์มัฏ์ฐานํ อัป์ปัต์ถํ อัป์ปกิจ์จํ อัป์ปาธิกรณํ อัป์ปสมารัม์ภํ, วิปัช์ชมานํ อัป์ปผลํ โหติ. เสย์ยถาปิ มาณว วณิช์ชาเยว กัม์มัฏ์ฐานํ อัป์ปัต์ถํ อัป์ปกิจ์จํ อัป์ปาธิกรณํ อัป์ปสมารัม์ภํ, สัม์ปัช์ชมานํ มหัป์ผลํ โหติ; เอวเมว โข มาณว ปัพ์พัช์ชากัม์มัฏ์ฐานํ อัป์ปัต์ถํ อัป์ปกิจ์จํ อัป์ปาธิกรณํ อัป์ปสมารัม์ภํ, สัม์ปัช์ชมานํ มหัป์ผลํ โหติ. พ์ราห์มณา โภ โคตม ปัญ์จ ธัม์เม ปัญ์ญเปน์ติ ปุญ์ญัส์ส กิริยาย กุสลัส์ส อาราธนายาติ. เย เต มาณว พ์ราห์มณา ปัญ์จ ธัม์เม ปัญ์ญเปน์ติ ปุญ์ญัส์ส กิริยาย กุสลัส์ส อาราธนาย. สเจ เต อครุ, สาธุ เต ปัญ์จ ธัม์เม อิมัส์มึ* ปริสติ ภาสัส์สูติ. น โข โภ โคตม ครุ, ยัต์ถัส์สุ ภวัน์โต วา นิสิน์นา ภวัน์ตรูปา วาติ. เตนหิ มาณว ภาสัส์สูติ. "สัจ์จํ โข โภ โคตม พ์ราห์มณา ปฐมํ ธัม์มํ ปัญ์ญเปน์ติ ปุญ์ญัส์ส กิริยาย กุสลัส์ส อาราธนาย. ตปํ โข โภ โคตม พ์ราห์มณา ทุติยํ ธัม์มํ ปัญ์ญเปน์ติ ปุญ์ญัส์ส กิริยาย กุสลัส์ส อาราธนาย. พ์รห์มจริยํ โข โภ โคตม พ์ราห์มณา ตติยํ ธัม์มํ ปัญ์ญเปน์ติ ปุญ์ญัส์ส

---

* อิมิส์สัน์ติ ปาเรน ภวิตัพ์พํ.

กิริยาย กุสลัส๎ส อาราธนาย. อัช๎เฌนํ โข โภ โคตม พ๎ราห๎มณา จตุต๎ถํ ธัม๎มํ ปัญ๎ญเปน๎ติ ปุญ๎ญัส๎ส กิริยาย กุสลัส๎ส อาราธนาย. จาคํ โข โภ โคตม พ๎ราห๎มณา ปัญ๎จมํ ธัม๎มํ ปัญ๎ญเปน๎ติ ปุญ๎ญัส๎ส กิริยาย กุสลัส๎ส อาราธนาย. พ๎ราห๎มณา โภ โคตม อิเม ปัญ๎จ ธัม๎เม ปัญ๎ญเปน๎ติ ปุญ๎ญัส๎ส กิริยาย กุสลัส๎ส อาราธนายาติ, อิธ ภวํ โคตโม กิมาหาติ. "กึ ปน มาณว อัต๎ถิ โกจิ พ๎ราห๎มณานํ เอกพ๎ราห๎มโณปิ โย เอวมาห "อหํ อิเมสํ ปัญ๎จัน๎นํ ธัม๎มานํ สยํ อภิญ๎ญา สัจ๎ฉิกัต๎วา วิปากํ ปเวเทมีติ. โน หิทํ โภ โคตม. "กึ ปน มาณว อัต๎ถิ โกจิ พ๎ราห๎มณานํ เอกาจริโยปิ เอกาจริยปาจริโยปิ ยาว สัต๎ตมา อาจริยมหยุคา โย เอวมาห "อหํ อิเมสํ ปัญ๎จัน๎นํ ธัม๎มานํ สยํ อภิญ๎ญา สัจ๎ฉิกัต๎วา วิปากํ ปเวเทมีติ. โน หิทํ โภ โคตม. "กึ ปน มาณว เยปิ เต พ๎ราห๎มณานํ ปุพ๎พกา อิสโย มัน๎ตานํ กัต๎ตาโร, มัน๎ตานํ ปวัต๎ตาโร, เยสมิทํ เอตรหิ พ๎ราห๎มณา โปราณํ มัน๎ตปทํ คีตํ ปวุต๎ตํ สมิหิตํ ตทนุคายัน๎ติ, ตทนุภาสัน๎ติ, ภาสิตมนุภาสัน๎ติ, วาจิตมนุวาเจน๎ติ เสย๎ยถีทํ? อัฏ๎ฐโก วามโก วามเทโว เวส๎สามิต๎โต ยมตัค๎คิ อังคีรโส ภารท๎วาโช วาเสฏ๎โฐ กัส๎สโป ภคุ เตปิ เอวมาหํสุ "มยํ อิเมสํ ปัญ๎จัน๎นํ สยํ อภิญ๎ญา สัจ๎ฉิกัต๎วา วิปากํ ปเวเทมาติ. โน หิทํ โภ โคตม. "อิติ กิร มาณว นัต๎ถิ โกจิ พ๎ราห๎มณานํ เอกพ๎ราห๎มโณปิ,

โย เอวมาห "อหํ อิเมสํ ปัญ์จันนํ ธัม์มานํ สยํ อภิญ์ญา
สัจ์ฉิกัต์วา วิปากํ ปเวเทมีติ. "นัต์ถิ โกจิ พ์ราห์มณานํ
เอกาจริโยปิ, เอกาจริยปาจริโยปิ, ยาว สัต์ตมา อาจริยมหยุคา, โย
เอวมาห "อหํ อิเมสํ ปัญ์จันนํ ธัม์มานํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา
วิปากํ ปเวเทมีติ. เยปิ เต พ์ราห์มณานํ ปุพ์พกา อิสโย มัน์ตานํ
กัต์ตาโร มัน์ตานํ ปวัต์ตาโร, เยสมิทํ เอตรหิ พ์ราห์มณา โปราณํ
มัน์ตปทํ คีตํ ปวุต์ตํ สมิหิตํ ตทนุคายัน์ติ, ตทนุภาสัน์ติ,
วาจิตมนุวาเจน์ติ เสย์ยถีทํ? อัฏ์ฐโก วามโก วามเทโว
เวส์สามิต์โต ยมตัค์คิ อังคิรโส ภารท์วาโช วาเสฏ์โฐ กัส์สโป
ภคุ เตปิ น เอวมาหํสุ "มยํ อิเมสํ ปัญ์จันนํ ธัม์มานํ สยํ
อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา วิปากํ ปเวเทมาติ. "เสย์ยถาปิ มาณว
อัน์ธเวณิ ปรํปราสํสัต์ตา ปุริโมปิ น ปัส์สติ, มัช์ฌิโมปิ น
ปัส์สติ, ปัจ์ฉิโมปิ น ปัส์สติ. เอวเมว โข มาณว อัน์ธเวณูปมํ
มัญ์เญ, พ์ราห์มณานํ ภาสิตํ สัม์ปัช์ชติ, ปุริโมปิ น ปัส์สติ,
มัช์ฌิโมปิ น ปัส์สติ, ปัจ์ฉิโมปิ น ปัส์สตีติ.

เอวํ วุต์เต สุโภ มาณโว โตเทย์ยปุต์โต ภควโต อัน์ธเวณูปัม์เมน
วุจ์จมาโน กุปิโต อนัต์ตมโน ภควัน์ตํเยว ขุํเสน์โต ภควัน์ตํเยว
วัม์เภน์โต ภควัน์ตํเยว วทมาโน "สมโณ โคตโม ปาปิโต
ภวิส์สตีติ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "พ์ราห์มโณ โคตม โปก์ขรสาติ
โอปมัญ์โญ สุภควนิโก เอวมาห "เอวเมว โข ปนิเม เก สมณ

พ์ราห์มณา อุต์ตริมนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ ปฏิชานัน์ติ, เตสมิทํ ภาสิตํ หัส์สกํเยว สัม์ปัช์ชติ, นามกํเยว สัม์ปัช์ชติ, ริต์ตกํเยว สัม์ปัช์ชติ, ตุจ์ฉกํเยว สัม์ปัช์ชติ. กถํ หินาม มนุส์สภูโต อุต์ตริมนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ ญัส์สติ วา ทัก์ขิติ วา สัจ์ฉิ วา กริส์สตีติ. เนตํ ฐานํ วิช์ชตีติ. "กึ ปน มาณว พ์ราห์มโณ โปก์ขรสาติ โอปมัญ์โญ สุภควนิโก สัพ์เพสํเยว สมณพ์ราห์มณานํ เจตสา เจโตปริจ์จ ปชานาตีติ. "สกายปิ หิ โภ โคตม ปุณ์ณิกาย ทาสิยา พ์ราห์มโณ โปก์ขรสาติ โอปมัญ์โญ สุภควนิโก เจตสา เจโตปริจ์จ น ปชานาติ, กุโต ปน สัพ์เพสํเยว สมณพ์ราห์มณานํ เจตสา เจโตปริจ์จ ปชานิส์สตีติ. "เสย์ยถาปิ มาณว ชัจ์จัน์โธ ปุริโส, โส น ปัส์เสย์ย กัณ์หสุก์กานิ รูปานิ, น ปัส์เสย์ย นีลกานิ รูปานิ, น ปัส์เสย์ย ปีตกานิ รูปานิ, น ปัส์เสย์ย โลหิตกานิ รูปานิ, น ปัส์เสย์ย มัญ์เชฏ์ฐกานิ รูปานิ, น ปัส์เสย์ย สมวิสมานิ, น ปัส์เสย์ย ตารกรูปานิ, น ปัส์เสย์ย จัน์ทิมสุริเย, โส เอวํ วเทย์ย "นัต์ถิ กัณ์หสุก์กานิ รูปานิ, นัต์ถิ กัณ์หสุก์กานํ รูปานํ ทัส์สาวี. นัต์ถิ นีลกานิ รูปานิ, นัต์ถิ นีลกานํ รูปานํ ทัส์สาวี. นัต์ถิ ปีตกานิ รูปานิ, นัต์ถิ ปีตกานํ รูปานํ ทัส์สาวี. นัต์ถิ โลหิตกานิ รูปานิ, นัต์ถิ โลหิตกานํ รูปานํ ทัส์สาวี. นัต์ถิ มัญ์เชฏ์ฐกานิ

รูปานิ, นัต์ถิ มัญ์เชฏ์ฐกานํ รูปานํ ทัส์สาวี. นัต์ถิ สมวิสมํ, นัต์ถิ สมวิสมัส์ส ทัส์สาวี. นัต์ถิ ตารกรูปานิ, นัต์ถิ ตารกรูปานํ ทัส์สาวี. นัต์ถิ จัน์ทิมสุริยา, นัต์ถิ จัน์ทิมสุริยานํ ทัส์สาวี. อหเมตํ น ชานามิ, อหเมตํ น ปัส์สามิ, ตัส์มา ตํ นัต์ถีติ. สัม์มา นุ โข โส มาณว วทมาโน วเทย์ยาติ. โน หิทํ โภ โคตม, อัต์ถิ กัณ์หสุก์กานิ รูปานิ, อัต์ถิ กัณ์หสุก์กานํ รูปานํ ทัส์สาวี. อัต์ถิ นีลกานิ รูปานิ. อัต์ถิ นีลกานํ รูปานํ ทัส์สาวี. อัต์ถิ ปีตกานิ รูปานิ, อัต์ถิ ปีตกานํ รูปานํ ทัส์สาวี. อัต์ถิ โลหิตกานิ รูปานิ, อัต์ถิ โลหิตกานํ รูปานํ ทัส์สาวี. อัต์ถิ มัญ์เชฏ์ฐกานิ รูปานิ, อัต์ถิ มัญ์เชฏ์ฐกานํ รูปานํ ทัส์สาวี. อัต์ถิ สมวิสมํ, อัต์ถิ สมวิสมัส์ส ทัส์สาวี. อัต์ถิ ตารกรูปานิ, อัต์ถิ ตารกรูปานํ ทัส์สาวี. อัต์ถิ จัน์ทิมสุริยา, อัต์ถิ จัน์ทิมสุริยานํ ทัส์สาวี. อหเมตํ น ชานามิ, อหเมตํ น ปัส์สามิ, ตัส์มา ตํ นัต์ถีติ. นหิ โภ โคตม สัม์มาวทมาโน วเทย์ยาติ. เอวเมว โข มาณว พ์ราห์มโณ โปก์ขรสาติ โอปมัญ์โญ สุภควนิโก อัน์โธ อจัก์ขุโก, โส วต อุต์ตริมนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ ญัส์สติ วา ทัก์ขีติ วา สัจ์ฉิ วา กริส์สตีติ. เนตํ ฐานํ วิช์ชติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มาณว เย ปน เต โกสลิกา พ์ราห์มณมหาสาลา. เสย์ยถีทํ? จังกี พ์ราห์มโณ, ตารุก์โข พ์ราห์มโณ, โปก์ขรสาติ พ์ราห์มโณ, ชาณุส์โสณิ พ์ราห์มโณ, ปิตา วา เต โตเทย์โย. กตมา เนสํ

เสยฺยา, ยํ วา เต สมฺมุจฺฉา วาจํ ภาเสยฺยุํ, ยํ วา อสมฺมุจฺฉาติ. "สมฺมุจฺฉา โภ โคตม. "กตมา เตสํ เสยฺยา, ยํ วา เต มนฺตา วาจํ ภาเสยฺยุํ, ยํ วา อมนฺตาติ. "มนฺตา โภ โคตม. "กตมา เตสํ เสยฺยา, ยํ วา เต ปฏิสํขาย วาจํ ภาเสยฺยุํ, ยํ วา อปฺปฏิสํขายาติ. ปฏิสํขาย โภ โคตม. กตมา เตสํ เสยฺยา, ยํ วา เต อตฺถสํหิตํ วาจํ ภาเสยฺยุํ, ยํ วา อนตฺถสํหิตนฺติ. อนตฺถสํหิตํ โภ โคตม. ตํ กึ มญฺญสิ มาณว ยทิ เอวํ สนฺเต พฺราหฺมเณน โปกฺขรสาตินา โอปมญฺเญน สุภควนิเกน, สมฺมุจฺฉา วาจา ภาสิตา อสมฺมุจฺฉาติ. สมฺมุจฺฉา โภ โคตม. มนฺตา วาจา ภาสิตา อมนฺตา วาจาติ. อมนฺตา โภ โคตม. ปฏิสํขาย ภาสิตา วาจา อปฺปฏิสํขายาติ. อปฺปฏิสํขาย โภ โคตม. อตฺถสํหิตา วาจา ภาสิตา อนตฺถสํหิตาติ. อนตฺถสํหิตา โภ โคตม. "ปญฺจ โข อิเม มาณว นีวรณา. กตเม ปญฺจ? กามจฺฉนฺทนีวรณํ, พฺยาปาทนีวรณํ, ถีนมิทฺธนีวรณํ, อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจนีวรณํ, วิจิกิจฺฉานีวรณํ, อิเม โข มาณว ปญฺจ นีวรณา. อิเมหิ โข มาณว ปญฺจหิ นีวรเณหิ พฺราหฺมโณ โปกฺขรสาติ โอปมญฺโญ สุภควนิโก อาวุโต นิวุโต โอผุโต ปริโยนทฺโธ. โส วต อุตฺตริมนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสสํ, ญสฺสติ วา ทกฺขิติ วา สจฺฉิ วา กริสฺสตีติ, เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. ปญฺจ โข อิเม มาณว กามคุณา. กตเม ปญฺจ? จกฺขุวิญฺเญยฺยา รูปา อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา

กามูปสัญ์หิตา รชนียา. โสตวิญ์เญย์ยา สัท์ทา. ฯเปฯ ฆานวิญ์เญย์ยา คัน์ธา. ชิว์หาวิญ์เญย์ยา รสา. กายวิญ์เญย์ยา โผฏ์ฐัพ์พา อิฏ์ฐา กัน์ตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสัญ์หิตา รชนียา. อิเม โข มาณว ปัญ์จ กามคุณา. อิเมหิ โข มาณว ปัญ์จหิ กามคุเณหิ. พราห์มโณ โปก์ขรสาติ โอปมัญ์โญ สุภควนิโก คธิโต มุจ์ฉิโต อัช์โฌปัน์โน อนาทีนวทัส์สาวี อนิส์สรณปัญ์โญ ปริภุญ์ชติ, โส วต อุต์ตริมนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ ญัส์สติ วา ทัก์ขิติ วา สัจ์ฉิ วา กริส์สตีติ, เนตํ ฐานํ วิช์ชติ. “ตํ กึ มัญ์ญสิ มาณว, ยํ วา ติณกัฏ์ฐุปาทานํ ปฏิจ์จ อัค์คิ ชาเลย์ย, ยํ วา นิส์สัฏ์ฐติณกัฏ์ฐุปาทานํ อัค์คิ ชาเลย์ย, กตโม นุ โข อัส์ส อัค์คิ อัจ์จิมาเจว วัณ์ณิมา จ ปภัส์สโร จาติ. “สเจ ตํ โภ โคตม ฐานํ นิส์สัฏ์ฐติณกัฏ์ฐุปาทานํ อัค์คึ ชลิตุํ, ส์วาส์ส อัค์คิ อัจ์จิมาเจว วัณ์ณิมา จ ปภัส์สโร จาติ. “อัฏ์ฐานํ โข เอตํ มาณว อนวกาโส, ยํ นิส์สัฏ์ฐติณกัฏ์ฐุปาทานํ อัค์คิ ชาเลย์ย อัญ์ญัต์ร อิท์ธิมตา. เสย์ยถาปิ มาณว ติณกัฏ์ฐุปาทานํ ปฏิจ์จ อัค์คิ ชลติ, ตถูปมาหํ มาณว อิมํ ปีตึ วทามิ, ยายํ ปีติ ปัญ์จ กามคุเณ ปฏิจ์จ. เสย์ยถาปิ มาณว นิส์สัฏ์ฐติณกัฏ์ฐุปาทาโน อัค์คิ ชลติ, ตถูปมาหํ มาณว อิมํ ปีตึ วทามิ, ยายํ ปีติ อัญ์ญัต์เรว กาเมหิ อัญ์ญัต์ร อกุสเลหิ ธัม์เมหิ. กตมา จ มาณว ปีติ อัญ์ญัต์เรว กาเมหิ

อัญ์ญัต์ร อกุสเลหิ ธัม์เมหิ? อิธ มาณว ภิก์ขุ วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; อยัม์ปิ โข มาณว ปีติ อัญ์ญัต์เรว กาเมหิ อัญ์ญัต์ร อกุสเลหิ ธัม์เมหิ. ปุน จปรํ มาณว วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา. ฯ เป ฯ จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; อยัม์ปิ โข มาณว ปีติ อัญ์ญัต์เรว กาเมหิ อัญ์ญัต์ร อกุสเลหิ ธัม์เมหิ. เย เต มาณว พ์ราห์มณา ปัญ์จ ธัม์เม ปัญ์ญเปน์ติ ปุญ์ญัส์ส กิริยาย กุสลัส์ส อาราธนาย. กตเมต์ถ พ์ราห์มณา ธัม์มํ มหัป์ผลตรํ ปัญ์ญเปน์ติ ปุญ์ญัส์ส กิริยาย กุสลัส์ส อาราธนายาติ. "เยเม โภ โคตม พ์ราห์มณา ปัญ์จ ธัม์เม ปัญ์ญเปน์ติ ปุญ์ญัส์ส กิริยาย กุสลัส์ส อาราธนาย. จาคเมต์ถ พ์ราห์มณา ธัม์มํ มหัป์ผลตรํ ปัญ์ญเปน์ติ ปุญ์ญัส์ส กิริยาย กุสลัส์ส อาราธนายาติ. "ตํ กึ มัญ์ญสิ มาณว อิธ อัญ์ญตรัส์ส พ์ราห์มณัส์ส มหายัญ์โญ ปัจ์จุปัฏ์ฐิโต อัส์ส. อถ เท์ว พ์ราห์มณา อาคัจ์เฉย์ยุํ "อิต์ถัน์นามัส์ส พ์ราห์มณัส์ส มหายัญ์ญํ อนุภวิส์สามาติ. ตัต์ร เอกัส์ส พ์ราห์มณัส์ส เอวมัส์ส "อโห วตาหเมว ลเภย์ยํ ภัต์ตัค์เค อัค์คาสนํ อัค์โคทกํ อัค์คปิณ์ฑํ; น อัญ์เญ พ์ราห์มณา ลเภย์ยุํ ภัต์ตัค์เค อัค์คาสนํ อัค์โคทกํ อัค์คปิณ์ฑัน์ติ. ฐานํ โข ปเนตํ มาณว วิช์ชติ, ยํ อัญ์โญ พ์ราห์มโณ ลเภย์ย ภัต์ตัค์เค อัค์คาสนํ อัค์โคทกํ อัค์คปิณ์ฑํ; น โส พ์ราห์มโณ ลเภย์ย ภัต์ตัค์เค อัค์คาสนํ อัค์โคทกํ

อคฺคปิณฺฑํ. "อญฺเญ พฺราหฺมณา ลภนฺติ ภตฺตคฺคํ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑํ; นาหํ ลภามิ ภตฺตคฺคํ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑนฺติ, อิติ โส กุปิโต อนตฺตมโน; อิมสฺส ปน มาณว พฺราหฺมณา กึ วิปากํ ปญฺญเปนฺตีติ. น เขฺวตฺถ โภ โคตม พฺราหฺมณา เอวํ ทานํ เทนฺติ "อิมินา จ โว กุปิโต อนตฺตมโนติ, อถ เขฺวตฺถ พฺราหฺมณา อนุกมฺปชาติกเยว ทานํ เทนฺตีติ. "เอวํ สนฺเต โข มาณว พฺราหฺมณานํ อิทํ ฉฏฺฐํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ โหติ, ยทิทํ อนุกมฺปชาติกนฺติ. เอวํ สนฺเต โภ โคตม พฺราหฺมณานํ อิทํ ฉฏฺฐํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ โหติ, ยทิทํ อนุกมฺปชาติกนฺติ. เย เต มาณว พฺราหฺมณา ปญฺจ ธมฺเม ปญฺญเปนฺติ ปุญฺญสฺส กิริยาย กุสลสฺส อาราธนาย. เอตฺถ กตฺถ พหุลํ สมนุปสฺสสีติ. เยเม โภ โคตม พฺราหฺมณา ปญฺจ ธมฺเม ปญฺญเปนฺติ, ปุญฺญสฺส กิริยาย กุสลสฺส อาราธนาย. อิมาหํ ปญฺจ ธมฺเม ปพฺพชิเตสุ พหุลํ สมนุปสฺสามิ อปฺปํ คหฏฺเฐสุ. คหฏฺโฐ หิ โภ โคตม มหตฺโถ มหากิจฺโจ มหาธิกรโณ มหาสมารมฺโภ, น สตตํ สมิตํ สจฺจวาที โหติ, ปพฺพชิโต โข ปน โภ โคตม อปฺปตฺโถ อปฺปกิจฺโจ อปฺปาธิกรโณ อปฺปสมารมฺโภ, สตตํ สมิตํ สจฺจวาที โหติ, คหฏฺโฐ หิ โภ โคตม มหตฺโถ มหากิจฺโจ มหาธิกรโณ มหาสมารมฺโภ, น สตตํ สมิตํ ตปสฺสี โหติ, พฺรหฺมจารี โหติ, สชฺฌายพหุโล โหติ, จาคพหุโล โหติ ปพฺพชิโต โข ปน โภ โคตม อปฺปตฺโถ

อัป์ปกิจ์โจ อัป์ปาธิกรโณ อัป์ปสมารัม์โภ, สตตํ สมิตํ ตปัส์สี โหติ, พ์รห์มจารี โหติ, อัช์เฌนพหุโล โหติ, จาคพหุโล โหติ, เยมํ โภ โคตม พ์ราห์มณา ปัญ์จ ธัม์เม ปัญ์ญเปน์ติ ปุญ์ญัส์ส กิริยาย กุสลัส์ส อาราธนาย. อิมานิ ปัญ์จ ธัม์เม ปัพ์พชิเตสุ พหุลํ สมนุปัส์สามิ, อัป์ปํ คหัฏ์เฐสุ. เย เต มาณว พ์ราห์มณา ปัญ์จ ธัม์เม ปัญ์ญเปน์ติ ปุญ์ญัส์ส กิริยาย กุสลัส์ส อาราธนาย, จิต์ตัส์สาหํ เอเต ปริก์ขาเร วทามิ, ยทิทํ จิต์ตํ อเวรํ อัพ์ยาปัช์ฌํ ตัส์ส ภาวนาย. "อิธ มาณว ภิก์ขุ สัจ์จวาที โหติ, โส "สัจ์จวาทีม์หีติ ลภติ อัต์ถเวทํ, ลภติ ธัม์มเวทํ, ลภติ ธัม์มูปสัญ์หิตํ ปาโมช์ชํ, ยํ ตํ กุสลูปสัญ์หิตํ ปาโมช์ชํ, จิต์ตัส์สาหํ เอตํ ปริก์ขารํ วทามิ. ยทิทํ จิต์ตํ อเวรํ อัพ์ยาปัช์ฌํ ตัส์ส ภาวนาย. อิธ มาณว ภิก์ขุ ตปัส์สี โหติ. พ์รห์มจารี โหติ. อัช์เฌนพหุโล โหติ. จาคพหุโล โหติ, โส "จาคพหุโลม์หีติ ลภติ อัต์ถเวทํ, ลภติ ธัม์มเวทํ, ลภติ ธัม์มูปสัญ์หิตํ ปาโมช์ชํ, ยํ ตํ กุสลูปสัญ์หิตํ ปาโมช์ชํ, จิต์ตัส์สาหํ เอตํ ปริก์ขารํ วทามิ. ยทิทํ จิต์ตํ อเวรํ อัพ์ยาปัช์ฌํ ตัส์ส ภาวนาย. เย เต มาณว พ์ราห์มณา ปัญ์จ ธัม์เม ปัญ์ญเปน์ติ ปุญ์ญัส์ส กิริยาย กุสลัส์ส อาราธนาย. จิต์ตัส์สาหํ เอเต ปริก์ขาเร วทามิ. ยทิทํ จิต์ตํ อเวรํ อัพ์ยาปัช์ฌํ ตัส์ส ภาวนายาติ. เอวํ วุต์เต สุโภ มาณโว โตเทย์ยปุต์โต ภควน์ตํ เอตทโวจ "สุตํ เมตํ โภ โคตม "สมโณ โคตโม

พ์รห์มานํ สหพ์ยตาย มัค์คํ ปชานาตีติ. "ตํ กึ มัญ์ญสิ มาณว
อาสัน์เน อิโต นฬการคาโม. นยิโต ทูเร นฬการคาโมติ. เอวํ โภ
โคตม อาสัน์เน อิโต นฬการคาโม, นยิโต ทูเร นฬการคาโมติ.
"ตํ กึ มัญ์ญสิ มาณว อิธข์วัส์ส ปุริโส นฬการคาเม
ชาตวัฑ์โฒ, ตมเนํ นฬการคามโต ตาวเทว อปสัก์กํ นฬการคามัส์ส
มัค์คํ ปุจ์เฉย์ย. สิยา นุ โข มาณว ตัส์ส ปุริสัส์ส
นฬการคาเม ชาตวัฑ์ฒัส์ส นฬการคามัส์ส มัค์คํ ปุฏ์ฐัส์ส ทันธายิตัต์ตํ
วา วิต์ถายิตัต์ตํ วาติ. "โน หิทํ โภ โคตม, ตํ กิส์ส เหตุ?
อัส์ส หิ โภ โคตม ปุริสัส์ส นฬการคาเม ชาตวัฑ์ฒัส์ส สัพ์พาเนว
นฬการคามัส์ส มัค์คานิ สุวิทิตานีติ. "สิยา นุ โข มาณว ตัส์ส
ปุริสัส์ส นฬการคาเม ชาตวัฑ์ฒัส์ส นฬการคามัส์ส มัค์คํ ปุฏ์ฐัส์ส
ทันธายิตัต์ตํ วา วิต์ถายิตัต์ตํ วา. น เต์ว ตถาคตัส์ส พ์รห์มโลเก
วา พ์รห์มโลกคามินึ วา ปฏิปทํ ปุฏ์ฐัส์ส ทันธายิตัต์ตํ วา
วิต์ถายิตัต์ตํ วา พ์รห์มานัญ์จาหํ มาณว ปชานามิ, พ์รห์มโลกัญ์จ
พ์รห์มโลกคามินิญ์จ ปฏิปทํ ยถาปฏิปัน์โน จ พ์รห์มโลกํ อุปปัน์โน,
ตัญ์จ ปชานามีติ. สุตํ เมตํ โภ โคตม "สมโณ โคตโม
พ์รห์มานํ สหพ์ยตาย มัค์คํ เทเสตีติ. สาธุ เม ภวํ โคตโม
พ์รห์มานํ สหพ์ยตาย มัค์คํ เทเสตูติ. "เตนหิ มาณว สุณาหิ,
สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิส์สามีติ. "เอวํ โภติ โข สุโภ มาณโว
โตเทย์ยปุต์โต ภควโต ปัจ์จัส์โสสิ. ภควา เอตทโวจ "กตโม

จ มาณว พ๎รห๎มานํ สหพ๎ยตาย มัค๎โค? อิธ มาณว ภิก๎ขุ เมต๎ตาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริต๎วา วิหรติ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุต๎ถึ. อิติ อุท๎ธมโธ ติริยํ สัพ๎พธิ สัพ๎พัต๎ตตาย สัพ๎พาวัน๎ตํ - โลกํ, เมต๎ตาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัค๎คเตน อัป๎ปมาเณน อเวเรน อัพ๎ยาปัช๎เฌน ผริต๎วา วิหรติ. เอวํ ภาวิตาย โข มาณว เมต๎ตาย เจโตวิมุต๎ติยา, ยํ ปมาณกตํ กัม๎มํ, น ตํ ตัต๎ราวสิส๎สติ, น ตํ ตัต๎ราวติฏ๎ฐติ. เสย๎ยถาปิ มาณว พลวา สํขธโม อัป๎ปกสิเรเนว จาตุท๎ทิสา วิญ๎ญาเปย๎ย, เอวเมว โข มาณว เอวํ ภาวิตาย เมต๎ตาย เจโตวิมุต๎ติยา, ยํ ปมาณกตํ กัม๎มํ, น ตํ ตัต๎ราวสิส๎สติ, น ตํ ตัต๎ราวติฏ๎ฐติ; อยัม๎ปิ โข มาณว พ๎รห๎มานํ สหพ๎ยตาย มัค๎โค. ปุน จปรํ มาณว ภิก๎ขุ กรุณาสหคเตน เจตสา. มุทิตาสหคเตน เจตสา. อุเปก๎ขาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริต๎วา วิหรติ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุต๎ถึ. อิติ อุท๎ธมโธ ติริยํ สัพ๎พธิ สัพ๎พัต๎ตตาย สัพ๎พาวัน๎ตํ โลกํ, อุเปก๎ขาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัค๎คเตน อัป๎ปมาเณน อเวเรน อัพ๎ยาปัช๎เฌน ผริต๎วา วิหรติ. เอวํ ภาวิตาย โข มาณว อุเปก๎ขาย เจโตวิมุต๎ติยา, ยํ ปมาณกตํ กัม๎มํ, น ตํ ตัต๎ราวสิส๎สติ, น ตํ ตัต๎ราวติฏ๎ฐติ. เสย๎ยถาปิ มาณว พลวา สํขธโม อัป๎ปกสิเรเนว จาตุท๎ทิสา วิญ๎ญาเปย๎ย, เอวเมว โข มาณว เอวํ

ภาวิตาย อุเปก์ขาย เจโตวิมุต์ติยา, ยํ ปมาณกตํ กัม์มํ. น ตํ ตัต์ราวสิส์สติ, น ตํ ตัต์ราวติฏ์ฐติ; อยัม์ปิ โข มาณว พ์รห์มานํ สหพ์ยตาย มัค์โคติ.

เอวํ วุต์เต สุโภ มาณโว โตเทย์ยปุต์โต ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม. เสย์ยถาปิ โภ โคตม นิกุช์ชิตํ วา อุก์กุช์เชย์ย, ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย, มูฬ์หัส์ส วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อัน์ธกาเร วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย "จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขัน์ตีติ; เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธัม์โม ปกาสิโต; เอสาหํ ภวัน์ตํ โคตมํ สรณํ คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ, อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํคตํ. หัน์ทจทานิ มยํ โภ โคตม คัจ์ฉาม พหุกิจ์จา มยํ พหุกรณียาติ. "ยัส์สทานิ ต์วํ มาณว กาลํ มัญ์ญสีติ. อถ โข สุโภ มาณโว โตเทย์ยปุต์โต ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ปัก์กามิ. เตน โข ปน สมเยน ชาณุส์โสณิ พ์ราห์มโณ สัพ์พเสเตน วฬวาภิรเถน, สาวัต์ถิยา นิย์ยาติ ทิวาทิวัส์ส. อัท์ทสา โข ชาณุส์โสณิ พ์ราห์มโณ สุภํ มาณวํ โตเทย์ยปุต์ตํ ทูรโตว อาคัจ์ฉัน์ตํ. ทิส์วาน สุภํ มาณวํ โตเทย์ยปุต์ตํ เอตทโวจ "หัน์ท ภวํ ภารท์วาโช อาคัจ์ฉติ ทิวาทิวัส์สาติ. "อิโต หิ โข อหํ โภ อาคัจ์ฉามิ

สมณัส์ส โคตมัส์ส สัท์ทหาติ. "ตํ กึ มัญ์ญสิ ภวํ ภารท์วาโช สมณัส์ส โคตมัส์ส ปัญ์ญาเวยยัต์ติยํ ปัณ์ฑิโต มัญ์เญติ, "โกจาหํ โภ โก จ สมณัส์ส โคตมัส์ส ปัญ์ญาเวยยัต์ติยํ ชานิส์สามิ, โสปิ นูนัส์ส ตาทิโสว โย สมณัส์ส โคตมัส์ส ปัญ์ญาเวยยัต์ติยํ ชาเนย์ยาติ. "อุฬาราย ขลุ ภวํ ภารท์วาโช สมณํ โคตมํ ปสํสาย ปสํสตีติ. "โกจาหํ โภ โก จ สมณํ โคตมํ ปสํสิส์สามิ, ปสัต์ถปสัต์โถ จ ภวํ โคตโม เสฏ์โฐ เทวมนุส์สานํ, เย จิเม โภ พ์ราห์มณา ปัญ์จ ธัม์เม ปัญ์ญเปน์ติ ปุญ์ญัส์ส กิริยาย กุสลัส์ส อาราธนาย. จิต์ตัส์เสว สมโณ โคตโม เอเต ปริก์ขาเร วเทติ, ยทิทํ จิต์ตํ อเวรํ อพ์ยาปัช์ฌํ ตัส์ส ภาวนายาติ "เอวํ วุต์เต ชาณุส์โสณิ พ์ราห์มโณ สัพ์พเสตา วฬวาภิรถา โอโรหิต์วา เอกํสํ อุต์ตราสังคํ กริต์วา, เยน ภควา เตนัญ์ชลึ ปณาเมต์วา อุทานํ อุทาเนสิ "ลาภา รัญ์โญ ปัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส, สุลัท์ธํ รัญ์โญ ปัส์เสนทิส์ส โกสลัส์ส, ยัส์ส วิชิเต ตถาคโต วิหรติ อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธติ.

สุภสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ นวมํ.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสเก สคารวสุต์ตํ.

เอวัม์เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกํ จรติ มหตา

ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ. เตน โข ปน สมเยน ธนัญ์ชานี นาม
พ์ราห์มณี ปัจ์จลกัป์เป ปฏิวสติ อภิป์ปสัน์นา พุท์เธ จ ธัม์เม จ
สํเฆ จ. อถ โข ธนัญ์ชานี พ์ราห์มณี อุปัก์ขลิต์วา ติก์ขัต์ตุํ
อุทานํ อุทาเนสิ "นโม ตัส์ส ภควโต อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส.
นโม ตัส์ส ภควโต อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์สาติ. เตน โข ปน
สมเยน สคารโว นาม มาณโว ปัจ์จลกัป์เป ปฏิวสติ ติณ์ณํ
เวทานํ ปารคู สนิฆัณ์ฑุเกฏุภานํ สาก์ขรัป์ปเภทานํ อิติหาสปัญ์จมานํ
ปทโก เวย์ยากรโณ โลกายตมหาปุริสลัก์ขเณสุ อนวโย. อัส์โสสิ
โข สคารโว มาณโว ธนัญ์ชานิยา พ์ราห์มณิยา เอวํ วาจํ
ภาสมานาย. สุต์วาน ธนัญ์ชานึ พ์ราห์มณึ เอตทโวจ "อวภูตา จ
ยํ ธนัญ์ชานี พ์ราห์มณี, ปราภูตา จ ยํ ธนัญ์ชานี พ์ราห์มณี,
วิช์ชมานานํ เตวิช์ชานํ พ์ราห์มณานํ อถ จ ปน ตัส์ส มุณ์ฑกัส์ส
สมณัส์ส วัณ์ณํ ภาสตีติ. "น หิ ปน ต์วํ ตาต ภัท์รมุข ตัส์ส
ภควโต สีลปัญ์ญาณํ ชานาสิ. สเจ ต์วํ ตาต ภัท์รมุข ตัส์ส
ภควโต สีลปัญ์ญาณํ ชาเนย์ยาสิ, น ต์วํ ตาต ภัท์รมุข ตํ
ภควัน์ตํ อัก์โกสิตัพ์พํ ปริภาสิตัพ์พํ มัญ์เญย์ยาสีติ. เตนหิ โภติ,
ยทา สมโณ ปัจ์จลกัป์ปํ อนุป์ปัต์โต โหติ, อถ เม
อาโรเจย์ยาสีติ. "เอวํ ภัท์รมุขาติ โข ธนัญ์ชานี พ์ราห์มณี
สคารวัส์ส มาณวัส์ส ปัจ์จัส์โสสิ. อถ โข ภควา โกสเลสุ
อนุปุพ์เพน จาริกํ จรมาโน, เยน ปัจ์จลกัป์ปํ ตทวสริ. ตัต์ร สุทํ

ภควา ปัจ๎จลกัป๎เป วิหรติ โตเทย๎ยานํ พ๎ราห๎มณานํ อัม๎พวเน.
อัส๎โสสิ โข ธนัญ๎ชานี พ๎ราห๎มณี "ภควา กิร ปัจ๎จลกัป๎ปํ
อนุป๎ปัต๎โต ปัจ๎จลกัป๎เป วิหรติ โตเทย๎ยานํ พ๎ราห๎มณานํ
อัม๎พวเนติ. อถ โข ธนัญ๎ชานี พ๎ราห๎มณี, เยน สคารโว มาณโว
เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา สคารวํ มาณวํ เอตทโวจ "อยํ ตาต
ภัท๎รมุข โส ภควา ปัจ๎จลกัป๎ปํ อนุป๎ปัต๎โต ปัจ๎จลกัป๎เป วิหรติ,
โตเทย๎ยานํ พ๎ราห๎มณานํ อัม๎พวเน. ยัส๎สทานิ ต๎วํ ตาต
ภัท๎รมุข กาลํ มัญ๎ญสีติ. "เอวํ โภตีติ โข สคารโว มาณโว
ธนัญ๎ชานิยา พ๎ราห๎มณิยา ปฏิส๎สุต๎วา, เยน ภควา เตนุปสังกมิ;
อุปสังกมิต๎วา ภควตา สัท๎ธึ สัม๎โมทิ; สัม๎โมทนียํ กถํ สาราณียํ
วีติสาเรต๎วา เอกมัน๎ตํ นิสีทิ. เอกมัน๎ตํ นิสิน๎โน โข สคารโว
มาณโว ภควัน๎ตํ เอตทโวจ "สัน๎ติ โข โภ โคตม เอเก
สมณพ๎ราห๎มณา ทิฏ๎ฐธัม๎มาภิญ๎ญาโวสานปารมิป๎ปัต๎ตา อาทิพ๎รห๎มจริยํ
ปฏิชานัน๎ติ, ตัต๎ร โภ โคตม เย เต สมณพ๎ราห๎มณา
ทิฏ๎ฐธัม๎มาภิญ๎ญาโวสานปารมิป๎ปัต๎ตา อาทิพ๎รห๎มจริยํ ปฏิชานัน๎ติ,
เตสํ ภวํ โคตโม กตโมติ. "ทิฏ๎ฐธัม๎มาภิญ๎ญาโวสานปารมิป๎ปัต๎ตานํ
อาทิพ๎รห๎มจริยํ ปฏิชานัน๎ตานัม๎ปิ โข. อหํ ภารท๎วาช เวมัต๎ตํ วทามิ
"สัน๎ติ ภารท๎วาช เอเก สมณพ๎ราห๎มณา อนุส๎สวิกา. เต อนุส๎สเวน
ทิฏ๎ฐธัม๎มาภิญ๎ญาโวสานปารมิป๎ปัต๎ตา อาทิพ๎รห๎มจริยํ ปฏิชานัน๎ติ,
เสย๎ยถาปิ พ๎ราห๎มณา เตวิช๎ชา. สัน๎ติ ปน ภารท๎วาช เอเก

สมณพ์ราห์มณา เกวลํ สัท์ธามัต์ตเกน ทิฏ์ฐธัม์มาภิญ์ญาโวสาน ปารมิป์ปัต์ตา อาทิพ์รห์มจริยํ ปฏิชานัน์ติ, เสย์ยถาปิ ตัก์กี วีมํสี. สัน์ติ ภารท์วาช เอเก สมณพ์ราห์มณา ปุพ์เพ อนนุส์สุเตสุ ธัม์เมสุ สามํเยว ธัม์มํ อภิญ์ญาย, ทิฏ์ฐธัม์มาภิญ์ญาโวสานปารมิป์ปัต์ตา อาทิพ์รห์มจริยํ ปฏิชานัน์ติ, ตัต์ร ภารท์วาช เย เต สมณพ์ราห์มณา ปุพ์เพ อนนุส์สุเตสุ ธัม์เมสุ สามํเยว ธัม์มํ อภิญ์ญาย ทิฏ์ฐธัม์มาภิญ์ญาโวสานปารมิป์ปัต์ตา อาทิพ์รห์มจริยํ ปฏิชานัน์ติ, เตสาหมัส์มิ, ตทมินาเปตํ ภารท์วาช ปริยาเยน เวทิตัพ์พํ ยถา เย เต สมณพ์ราห์มณา ปุพ์เพ อนนุส์สุเตสุ ธัม์เมสุ สามํเยว ธัม์มํ อภิญ์ญาย ทิฏ์ฐธัม์มาภิญ์ญาโวสานปารมิป์ปัต์ตา อาทิพ์รห์มจริยํ ปฏิชานัน์ติ, เตสาหมัส์มิ.

อิธ เม ภารท์วาช ปุพ์เพว สัม์โพธา อนภิสัม์พุท์ธัส์ส โพธิสัต์ตัส์เสว สโต เอตทโหสิ "สัม์พาโธ ฆราวาโส รชาปโถ, อัพ์โภกาโส ปัพ์พัช์ชา. นยิทํ สุกรํ อคารํ อัช์ฌาวสตา เอกัน์ตปริปุณ์ณํ เอกัน์ตปริสุท์ธํ สังขลิขิตํ พ์รห์มจริยํ จริตุํ, ยัน์นูนาหํ เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พเชย์ยัน์ติ. โส โข อหํ ภารท์วาช อปเรน สมเยน ทหโรว สมาโน สุสุกาฬเกโส ภัท์เรน โยพ์พเนน สมัน์นาคโต, ปฐเมน วยสา อกามกานํ มาตาปิตูนํ อัส์สุมุขานํ โรทัน์ตานํ, เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ

ปัพ์พชิํ. โส เอวํ ปัพ์พชิโต สมาโน กิํกุสลคเวสี อนุต์ตรํ สัน์ติวรปทํ ปริเยสมาโน, เยน อาฬาโร กาลาโม เตนุปสังกมิํ; อุปสังกมิต์วา อาฬารํ กาลามํ เอตทโวจํ “อิจ์ฉามหํ อาวุโส กาลาม อิมัส์มิํ ธัม์มวินเย พ์รห์มจริยํ จริตุน์ติ. เอวํ วุต์เต ภารท์วาช อาฬาโร กาลาโม มํ เอตทโวจ “วิหรตายัส์มา, ตาทิโส อยํ ธัม์โม, ยัต์ถ วิญ์ญู ปุริโส นจิรัส์เสว สกํ อาจริยกํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยาติ. โส โข อหํ ภารท์วาช นจิรัส์เสว ขิป์ปเมว ตํ ธัม์มํ ปริยาปุณิํ. โส โข อหํ ภารท์วาช ตาวตเกเนว โอฏ์ฐปหตมัต์เตน ลปิตลาปนมัต์เตน ญาณวาทัญ์จ วทามิ เถรวาทัญ์จ, “ชานามิ ปัส์สามีติ จ ปฏิชานามิ, อหัญ์เจว อัญ์เญ จ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ “น โข อาฬาโร กาลาโม อิมํ ธัม์มํ เกวลํ สัท์ธามัต์ตเกน สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรามีติ ปเวเทติ, อัท์ธา อาฬาโร กาลาโม อิมํ ธัม์มํ ชานํ ปัส์สํ วิหรตีติ. อถ ข์วาหํ ภารท์วาช เยน อาฬาโร กาลาโม เตนุปสังกมิํ; อุปสังกมิต์วา อาฬารํ กาลามํ เอตทโวจํ กิต์ตาวตา โน อาวุโส กาลาม อิมํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช ปเวเทสีติ. เอวํ วุต์เต ภารท์วาช อาฬาโร กาลาโม อากิญ์จัญ์ญายตนํ ปเวเทสิ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ “น โข อาฬารัส์เสว กาลามัส์ส อัต์ถิ สัท์ธา, มัย์หํ ปัต์ถิ สัท์ธา; น โข อาฬารัส์เสว กาลามัส์ส อัต์ถิ วิริยํ,

มัย์หํปัต์ถิ วิริยํ, สติ. สมาธิ. ปัญ์ญา, มัย์หํปัต์ถิ ปัญ์ญา. ยัน์นูนาหํ ยํ ธัม์มํ อาฬาโร กาลาโม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรามีติ ปเวเทติ, ตัส์ส ธัม์มัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย ปทหยัย์ยัน์ติ. โส โข อหํ ภารท์วาช นจิรัส์เสว ขิป์ปเมว ตํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหาสึ. อถ ข์วาหํ ภารท์วาช, เยน อาฬาโร กาลาโม, เตนุปสัง์กมึ; อุปสัง์กมิต์วา อาฬารํ กาลามํ เอตทโวจํ "เอต์ตาวตา โน อาวุโส กาลาม อิมํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช ปเวเทสีติ. เอต์ตาวตา โข อหํ อาวุโส อิมํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช ปเวเทมีติ. อหัม์ปิ โข อาวุโส เอต์ตาวตา อิมํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรามีติ. ลาภา โน อาวุโส. สุลัท์ธํ โน อาวุโส, เย มยํ อายัส์มัน์ตํ ตาทิสํ สพ์รห์มจารึ ปัส์สาม. อิติ ยาหํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช ปเวเทมิ, ตํ ต์วํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหาสิ, ยํ ต์วํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหาสิ. ตมหํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช ปเวเทมิ, อิติ ยาหํ ธัม์มํ ชานามิ ตํ ต์วํ ธัม์มํ ชานาสิ, ยํ ต์วํ ธัม์มํ ชานาสิ, ตมหํ ธัม์มํ ชานามิ. อิติ ยาทิโส อหํ, ตาทิโส ตุวํ; ยาทิโส ตุวํ, ตาทิโส อหํ. เอหิ ทานิ อาวุโส อุโภ วสัน์ตา อิมํ คณํ ปริหรามาติ. อิติ โข ภารท์วาช อาฬาโร กาลาโม อาจริโย เม สมาโน, อัน์เตวาสึ

มํ สมานํ อตฺตโน สมสมํ ฐเปสิ, อุฬาราย จ มํ ปูชาย ปูเชสิ. ตสฺส มยฺหํ ภารทฺวาช เอตทโหสิ "นายํ ธมฺโม นิพฺพิทาย, น วิราคาย, น นิโรธาย, น อุปสมาย, น อภิญฺญาย, น สมฺโพธาย, น นิพฺพานาย สํวตฺตติ. ยาวเทว อากิญฺจญฺญายตนูปปตฺติยาติ. โส โข อหํ ภารทฺวาช ตํ ธมฺมํ อนลงฺกริตฺวา ตสฺมา ธมฺมา นิพฺพิชฺช อปกฺกมึ. โส โข อหํ ภารทฺวาช กึกุสลควีสี อนุตฺตรํ สนฺติวรปทํ ปริเยสมาโน, เยน อุทฺทโก รามปุตฺโต, เตนุปสงฺกมึ; อุปสงฺกมิตฺวา อุทฺทกํ รามปุตฺตํ เอตทโวจํ "อิจฺฉามหํ อาวุโส ราม อิมสฺมึ ธมฺมวินเย พฺรหฺมจริยํ จริตุนฺติ. เอวํ วุตฺเต ภารทฺวาช อุทฺทโก รามปุตฺโต มํ เอตทโวจ "วิหรตายสฺมา, ตาทิโส อยํ ธมฺโม, ยตฺถ วิญฺญู ปุริโส นจิรสฺเสว สกํ อาจริยกํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยาติ. โส โข อหํ ภารทฺวาช นจิรสฺเสว ขิปฺปเมว ตํ ธมฺมํ ปริยาปุณึ. โส โข อหํ ภารทฺวาช ตาวตเกเนว โอฏฺฐปหตมตฺเตน ลปิตลาปนมตฺเตน ญาณวาทญฺจ วทามิ เถรวาทญฺจ, "ชานามิ ปสฺสามีติ จ ปฏิชานามิ, อหญฺเจว อญฺเญ จ. ตสฺส มยฺหํ ภารทฺวาช เอตทโหสิ "น โข ราโม อิมํ ธมฺมํ เกวลํ สทฺธามตฺตเกน สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรามีติ ปเวเทสิ. อทฺธา ราโม อิมํ ธมฺมํ ชานํ

อถ ขฺวาหํ ภารทฺวาช

เตนุปสังกมึ; อุปสังกมิต์วา อุท์ทกํ รามปุต์ตํ เอตทโวจํ "กิต์ตาวตา โน อาวุโส ราม อิมํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช ปเวเทสีติ. เอวํ วุต์เต ภารท์วาช อุท์ทโก รามปุต์โต เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ ปเวเทสิ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ "น โข รามัส์เสว อโหสิ สัท์ธา. มัย์หัป์ยัต์ถิ สัท์ธา; น โข รามัส์เสว อโหสิ วิริยํ, ฯ เป ฯ สติ. สมาธิ. ปัญ์ญา, มัย์หัป์ยัต์ถิ ปัญ์ญา. ยัน์นูนาหํ ยํ ธัม์มํ ราโม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรามีติ ปเวเทสิ. ตัส์ส ธัม์มัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย ปทเหย์ยัน์ติ. โส โข อหํ ภารท์วาช นจิรัส์เสว ขิป์ปเมว ตํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหาสึ. อถ ข์วาหํ ภารท์วาช เยน อุท์ทโก รามปุต์โต, เตนุปสังกมึ; อุปสังกมิต์วา อุท์ทกํ รามปุต์ตํ เอตทโวจํ "เอต์ตาวตา โน อาวุโส ราม อิมํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช ปเวเทสีติ. เอต์ตาวตา โข อหํ อาวุโส อิมํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช ปเวเทมีติ. อหัม์ปิ โข อาวุโส เอต์ตาวตา อิมํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรามีติ. ลาภา โน อาวุโส, สุลัท์ธํ โน อาวุโส, เย มยํ อายัส์มัน์ตํ ตาทิสํ สพ์รห์มจารึ ปัส์สาม, อิติ ยํ ธัม์มํ ราโม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช ปเวเทสิ, ตํ ตุวํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหาสิ. ยํ ตํ ธัม์มํ สยํ อภิญ์ญา

สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัมปัช์ช วิหรสิ, ตํ ธัมมํ ราโม สยํ อภิญญา สัจ์ฉิกัต์วา, อุปสัมปัช์ช ปเวเทสิ, อิติ ยํ ธัมมํ ราโม อภิญญาสิ, ตํ ตุวํ ธัมมํ ชานาสิ, ยํ ตุวํ ธัมมํ ชานาสิ, ตํ ธัมมํ ราโม อภิญญาสิ. อิติ ยาทิโส ราโม อโหสิ, ตาทิโส ตุวํ; ยาทิโส ตุวํ, ตาทิโส ราโม อโหสิ. เอหิทานิ อาวุโส ตุวํ อิมํ คณํ ปริหราติ. อิติ โข ภารท์วาช อุท์ทโก รามปุต์โต สพ์รห์มจารี เม สมาโน, อาจริยัฏ์ฐาเนว มํ ฐเปสิ, อุฬาราย จ มํ ปูชาย ปูเชสิ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ. "นายํ ธัม์โม นิพ์พิทาย, น วิราคาย, น นิโรธาย, น อุปสมาย, น อภิญ์ญาย, น สัม์โพธาย, น นิพ์พานาย สํวัต์ตติ, ยาวเทว เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนุปปัต์ติยาติ. โส โข อหํ ภารท์วาช ตํ ธัม์มํ อนลังกริต์วา ตัส์มา ธัม์มา นิพ์พิช์ช ปัก์กามึ. โส โข อหํ ภารทวาช กึกุสลคเวสี อนุต์ตรํ สัน์ติวรปทํ ปริเยสมาโน มคเธสุ อนุปุพ์เพน จาริกํ จรมาโน, เยน อุรุเวลา เสนานิคโม, ตทวสริ. ตัต์ถัท์ทสํ รมณียํ ภูมิภาคํ, ปาสาทิกัญ์จ วนสัณ์ฑํ, นทิญ์จ สันทนฺตึ สีตูทกํ สุปติต์ถํ รมณียํ, สมัน์ตา โคจรคามํ ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ "รมณีโย วต ภูมิภาโค, ปาสาทิโก จ วนสัณ์โฑ, นที จ สัน์ทติ สีตูทกา สุปติต์ถา รมณียา, สมัน์ตา จ โคจรคาโม, อลํ วติทํ กุลปุต์ตัส์ส ปธานัต์ถิกัส์ส ปธานายาติ. โส โข อหํ ภารท์วาช ตัต์เถว นิสีทึ "อลมิทํ ปธานายาติ.

อปิสฺสุ มํ ภารทฺวาช ติสฺโส อุปมา ปฏิภํสุ อนัจ์ฉริยา ปุพฺเพ อสุตปุพฺพา. เสยฺยถาปิ ภารทฺวาช อัล์ลํ กัฏ์ฐํ สเส์นหํ อุทเก นิก์ขิต์ตํ อถ ปุริโส อาคัจ์เฉยฺย อุต์ตรารณึ อาทาย อัค์คึ อภินิพ์พัต์เตส์สามิ, เตโช ปาตุกริส์สามีติ. "ตํ กึ มัญ์ญสิ ภารทฺวาช อปิ นุ โส ปุริโส อมุํ อัล์ลํ กัฏ์ฐํ สเส์นหํ อุทเก นิก์ขิต์ตํ อุต์ตรารณึ อาทาย อภิมัต์เถน์โต อัค์คึ อภินิพ์พัต์เตยฺย, เตโช ปาตุกเรยฺยาติ. โน หิทํ โภ โคตม ตํ กิส์ส เหตุ, อทุญ์หิ โภ โคตม อัล์ลํ กัฏ์ฐํ สเส์นหํ ตัญ์จ ปน อุทเก นิก์ขิต์ตํ, ยาวเทว จ ปน โส ปุริโส กิลมถัส์ส วิฆาตัส์ส ภาคี อัส์สาติ; เอวเมว โข ภารทฺวาช เย หิ เกจิ สมณา วา พ์ราห์มณา วา กาเยนเจว กาเมหิ อวูปกัฏ์ฐา วิหรัน์ติ. โย จ เนสํ กาเมสุ กามฉัน์โท กามเส์นโห กามมุจ์ฉา กามปิปาสา กามปริฬาโห, โส จ อัช์ฌัต์ตํ น สุปหีโน โหติ, น สุปฺปฏิปัส์สัท์โธ. โอปัก์กมิกา เจปิ เต โภน์โต สมณพ์ราห์มณา ทุก์ขา ติปฺปา กฏุกา เวทนา เวทิยัน์ติ, อภัพ์พาว เต ญาณาย ทัส์สนาย อนุต์ตราย สัม์โพธาย. โน เจปิ เต โภน์โต สมณพ์ราห์มณา โอปัก์กมิกา ทุก์ขา ติปฺปา กฏุกา เวทนา เวทิยัน์ติ, อภัพ์พาว เต ญาณาย ทัส์สนาย อนุต์ตราย สัม์โพธาย. อยํ โข มํ ภารทฺวาช ปฐมา อุปมา ปฏิภาสิ อนัจ์ฉริยา ปุพ์เพ อสุตปุพ์พา. อปราปิ โข มํ ภารทฺวาช ทุติยา อุปมา ปฏิภาสิ อนัจ์ฉริยา

ปุพ์เพ อสุตปุพ์พา. เสย์ยถาปิ ภารท์วาช อัล์ลํ กัฏ์ฐํ สเส์นหํ อารกา อุทกา ถเล นิก์ขิต์ตํ, อถ ปุริโส อาคัจ์เฉย์ย อุต์ตรารณึ อาทาย อัค์คึ อภินิพ์พัต์เตส์สามิ, เตโช ปาตุกริส์สามีติ. "ตํ กึ มัญ์ญสิ ภารท์วาช, อปินุ โส ปุริโส อมุํ อัล์ลํ กัฏ์ฐํ สเส์นหํ อารกา อุทกา ถเล นิก์ขิต์ตํ, อุต์ตรารณึ อาทาย อภิมัต์เถน์โต อัค์คึ อภินิพ์พัต์เตย์ย, เตโช ปาตุกเรย์ยาติ. โน เหตํ โภ โคตม, ตํ กิส์ส เหตุ? อทุญ์หิ โภ โคตม อัล์ลํ กัฏ์ฐํ สเส์นหํ, กิญ์จาปิ อารกา อุทกา ถเล นิก์ขิต์ตํ, ยาวเทว จ ปน โส ปุริโส กิลมถัส์ส วิฆาตัส์ส ภาคี อัส์สาติ; "เอวเมว โข ภารท์วาช เย หิ เกจิ สมณา วา พ์ราห์มณา วา กาเยนเจว กาเมหิ วูปกัฏ์ฐา วิหรัน์ติ. โย จ เนสํ กาเมสุ กามฉัน์โท, กามเส์นโห กามมุจ์ฉา กามปิปาสา กามปริฬาโห, โส จ อัช์ฌัต์ตํ น สุปหีโน โหติ, น สุปฏิปัส์สัท์โธ. โอปัก์กมิกา เจปิ เต โภน์โต สมณพ์ราห์มณา ทุก์ขา ติพ์พา กฏุกา เวทนา เวทิยัน์ติ, อภัพ์พาว เต ญาณาย ทัส์สนาย อนุต์ตราย สัม์โพธาย. โน เจปิ เต โภน์โต สมณพ์ราห์มณา โอปัก์กมิกา ทุก์ขา ติพ์พา กฏุกา เวทนา เวทิยัน์ติ, อภัพ์พาว เต ญาณาย ทัส์สนาย อนุต์ตราย สัม์โพธาย. อยํ โข มํ ภารท์วาช ทุติยา อุปมา ปฏิภาสิ อนัจ์ฉริยา ปุพ์เพ อสุตปุพ์พา. อปราปิ โข มํ ภารท์วาช ตติยา อุปมา ปฏิภาสิ อนัจ์ฉริยา ปุพ์เพ อสุตปุพ์พา. เสย์ยถาปิ ภารท์วาช

สุกฺขํ กฏฺฐํ โกฬาปํ อารกา อุทกา ถเล นิกฺขิตฺตํ. อถ ปุริโส อาคจฺเฉยฺย อุตฺตรารณึ อาทาย อคฺคึ อภินิพฺพตฺเตสฺสามิ. เตโช ปาตุกริสฺสามีติ. ตํ กึ มญฺญสิ ภารทฺวาช อปินุ โส ปุริโส อมุํ สุกฺขํ กฏฺฐํ โกฬาปํ อารกา อุทกา ถเล นิกฺขิตฺตํ, อุตฺตรารณึ อาทาย อภิมนฺเถนฺโต อคฺคึ อภินิพฺพตฺเตยฺย. เตโช ปาตุกเรยฺยาติ. เอวํ โภ โคตม. ตํ กิสฺส เหตุ? อทุญฺหิ โภ โคตม สุกฺขํ กฏฺฐํ โกฬาปํ, ตญฺจ ปน อารกา อุทกา ถเล นิกฺขิตฺตนฺติ; เอวเมว โข ภารทฺวาช เย หิ เกจิ สมณา วา พฺราหฺมณา วา กาเยน เจว กาเมหิ วูปกฏฺฐา วิหรนฺติ. โย จ เนสํ กาเมสุ กามจฺฉนฺโท, กามสฺเนโห กามมุจฺฉา กามปิปาสา กามปริฬาโห. โส จ อชฺฌตฺตํ สุปฺปหีโน โหติ, สุปฺปฏิปฺปสฺสทฺโธ. โอปกฺกมิกา เจปิ เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา ทุกฺขา ติปฺปา กฏุกา เวทนา เวทิยนฺติ. ภพฺพาว เต ญาณาย ทสฺสนาย อนุตฺตราย สมฺโพธาย. โน เจปิ เต โภนฺโต สมณพฺราหฺมณา โอปกฺกมิกา ทุกฺขา ติปฺปา กฏุกา เวทนา เวทิยนฺติ. ภพฺพาว เต ญาณาย ทสฺสนาย อนุตฺตราย สมฺโพธาย. อยํ โข มํ ภารทฺวาช ตติยา อุปมา ปฏิภาสิ อนจฺฉริยา ปุพฺเพ อสฺสุตปุพฺพา. อิมา โข มํ ภารทฺวาช ติสฺโส อุปมา ปฏิภํสุ อนจฺฉริยา ปุพฺเพ อสฺสุตปุพฺพา. ตสฺส มยฺหํ ภารทฺวาช เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ ทนฺเตภิ ทนฺตมาธาย ชิวฺหาย ตาลุํ อาหจฺจ เจตสา จิตฺตํ อภินิคฺคณฺเหยฺยํ อภินิปฺปีเฬยฺยํ อภิสนฺตาเปยฺยนฺติ. โส โข

ภารท์วาช ทั์นเตหิ ทั์นฺตมาธาย ชิว์หาย ตาลุํ อาหั์จ เจตสา
จิต์ตํ อภินิค์คัณ์หามิ อภินิป์ปีเฬมิ อภิสั์นตาเปมิ. ตั์ส์ส มัย์หํ
ภารท์วาช ทั์นเตหิ ทั์นฺตมาธาย ชิว์หาย ตาลุํ อาหั์จ เจตสา จิต์ตํ
อภินิค์คัณ์หโต อภินิป์ปีฬยโต อภิสั์นตาปยโต. กั์จ์เฉหิ เสทา
มุจ์จั์นติ. เสย์ยถาปิ ภารท์วาช พลวา ปุริโส ทุพ์พลตรํ ปุริสํ
สีเส วา คเหต์วา ขั์นเธ วา คเหต์วา อภินิค์คัณ์เหย์ย อภินิป์ปีเฬย์ย
อภิสั์นตาเปย์ย; เอวเมว โข เม ภารท์วาช ทั์นเตหิ ทั์นฺตมาธาย
ชิว์หาย ตาลุํ อาหั์จ เจตสา จิต์ตํ อภินิค์คัณ์หโต อภินิป์ปีฬยโต
อ[illegible] ปน เม
ภารท์วาช วิริยํ โหติ อสั์ลีนํ, อุป[illegible]ฐา,
สารัท์โธ จ ปน เม กาโย โหติ อัป์ปฏิปั์สั์ท์โธ [illegible]
ทุกั์ขป์ปธาเนน ปธานาภิตุน์นั์ส์ส สโต. ตั์ส์ส มัย์หํ ภารท์วาช
เอตทโหสิ "ยั์นนูนาหํ อัป์ปาณกํ ฌานํ ฌาเยย์ยั์นติ. โส โข
อหํ ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ อั์ส์สาสปั์ส์สาเส อุปรุน์ธึ.
ตั์ส์ส มัย์หํ ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ อั์ส์สาสปั์ส์สาเสสุ
อุปรุท์เธสุ. กัณ์ณโสเตหิ วาตานํ นิก์ขั์มั์นตานํ, อธิมั์ต์โต สั์ท์โท
โหติ. เสย์ยถาปิ นาม กั์ม์มารคั์ค์คริยา ธมมานาย, อธิมั์ต์โต
สั์ท์โท โหติ; เอวเมว โข เม ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ
อั์ส์สาสปั์ส์สาเสสุ อุปรุท์เธสุ. กัณ์ณโสเตหิ วาตานํ นิก์ขั์มั์นตานํ,
[illegible] สั์ท์โท โหติ. อารั์ท์ธํ โข ปน เม ภารท์วาช วิริยํ

โหติ อสัล์ลีนํ, อุปัฏ์ฐิตา สติ อปัม์มุฏ์ฐา, สารัท์โธ จ ปน เม กาโย โหติ อัปั์ปฏิปัส์สัท์โธ, เตเนว ทุก์ขัปั์ปธาเนน ปธานาภิตุน์นัส์ส สโต. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ "ยัน์นูนาหํ อัปั์ปาณกํเยว ฌานํ ฌาเยย์ยัน์ติ. โส โข อหํ ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ กัณ์ณโสตโต จ อัส์สาสปัส์สาเส อุปรุน์ธึ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ กัณ์ณโสตโต จ อัส์สาสปัส์สาเสสุ อุปรุท์เธสุ, อธิมัต์ตา วาตา มุท์ธานํ โอหนัน์ติ. เสย์ยถาปิ ภารท์วาช พลวา ปุริโส ติณ์เหน สิขเรน มุท์ธานํ อภิมัต์เถย์ย; เอวเมว โข เม ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ กัณ์ณโสตโต จ อัส์สาสปัส์สาเสสุ อุปรุท์เธสุ, อธิมัต์ตา วาตา มุท์ธานํ โอหนัน์ติ. อารัท์ธํ โข ปน เม ภารท์วาช วิริยํ โหติ อสัล์ลีนํ, อุปัฏ์ฐิตา สติ อปัม์มุฏ์ฐา, สารัท์โธ จ ปน เม กาโย โหติ อัปั์ปฏิปัส์สัท์โธ, เตเนว ทุก์ขัปั์ปธาเนน ปธานาภิตุน์นัส์ส สโต. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ. ยัน์นูนาหํ อัปั์ปาณกํเยว ฌานํ ฌาเยย์ยัน์ติ. โส โข อหํ ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ กัณ์ณโสตโต จ อัส์สาสปัส์สาเส อุปรุน์ธึ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ กัณ์ณโสตโต จ อัส์สาสปัส์สาเสสุ, อธิมัต์ตา สีเส สีสเวทนา โหน์ติ. เสย์ยถาปิ ภารท์วาช พลวา ปุริโส ทัฬ์เหน วรัต์ตัก์ขัณ์เฑน สีเส สีสเวฐนํ ททเย์ย; เอวเมว โข เม ภารท์วาช

มุขโต จ นาสโต จ กัณ์ณโสตโต จ อัส์สาสปัส์สาเสสุ อุปรุท์เธสุ. อธิมัต์ตา สีเส สีสเวทนา โหนติ. อารัท์ธํ โข ปน เม ภารท์วาช วิริยํ โหติ อสัล์ลีนํ, อุปัฏ์ฐิตา สติ อปัม์มุฏ์ฐา, สารัท์โธ จ ปน เม กาโย โหติ อัป์ปฏิปัส์สัท์โธ, เตเนว ทุก์ขัป์ปธาเนน ปธานาภิตุน์นัส์ส สโต. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ "ยัน์นูนาหํ อัป์ปานกํเยว ฌานํ ฌาเยย์ยัน์ติ. โส โข อหํ ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ กัณ์ณโสตโต จ อัส์สาสปัส์สาเส อุปรุน์ธึ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ กัณ์ณโสตโต จ อัส์สาสปัส์สาเสสุ อุปรุท์เธสุ, อธิมัต์ตา วาตา กุจ์ฉึ ปริกัน์ตัน์ติ เสย์ยถาปิ ภารท์วาช ทัก์โข โคฆาตโก วา โคฆาตกัน์เตวาสี วา ติณ์เหน โควิกัน์ตเนน กุจ์ฉึ ปริกัน์เตย์ย; เอวเมว โข ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ กัณ์ณโสตโต จ อัส์สาสปัส์สาเสสุ อุปรุท์เธสุ, อธิมัต์ตา วาตา กุจ์ฉึ ปริกัน์ตัน์ติ. อารัท์ธํ โข ปน เม ภารท์วาช วิริยํ โหติ อสัล์ลีนํ, อุปัฏ์ฐิตา สติ อปัม์มุฏ์ฐา, สารัท์โธ จ ปน เม กาโย โหติ อัป์ปฏิปัส์สัท์โธ, เตเนว ทุก์ขัป์ปธาเนน ปธานาภิตุน์นัส์ส สโต. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ "ยัน์นูนาหํ อัป์ปานกํเยว ฌานํ ฌาเยย์ยัน์ติ. โส โข อหํ ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ กัณ์ณโสตโต จ อัส์สาสปัส์สาเส อุปรุน์ธึ. ตัส์ส มัย์หํ

ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ กัณ์ณโสตโต จ อัส์สาสปัส์สาเสสุ อุปรุท์เธสุ, อธิมัต์โต กายัส์มึ ฑาโห โหติ. เสย์ยถาปิ ภารท์วาช พลวัน์โต ปุริสา ทุพ์พลตรํ ปุริสํ นานาพาหาสุ คเหต์วา อังคารกาสุยา สัน์ตาเปย์ยุํ, เอวเมว โข เม ภารท์วาช มุขโต จ นาสโต จ กัณ์ณโสตโต จ อัส์สาสปัส์สาเสสุ อุปรุท์เธสุ, อธิมัต์โต กายัส์มึ ฑาโห โหติ. อารัท์ธํ โข ปน เม ภารท์วาช วิริยํ โหติ อสัล์ลีนํ, อุปัฏ์ฐิตา สติ อปัม์มุฏ์ฐา, สารัท์โธ จ ปน เม กาโย โหติ อัปปฏิปัส์สัท์โธ, เตเนว ทุก์ขัปปธาเนน ปธานาภิตุน์นัส์ส สโต. อปิส์สุ มํ ภารท์วาช เทวตา ทิส์วา เอวมาหํสุ "กาลกโต สมโณ โคตโมติ. เอกัจ์จา เทวตา เอวมาหํสุ "น กาลกโต สมโณ โคตโม, อปิจ กาลํ กโรตีติ. เอกัจ์จา เทวตา เอวมาหํสุ "น กาลกโต สมโณ โคตโม, นปิ กาลํ กโรติ, อรหํ สมโณ โคตโม, วิหาโรเต์ว โส อรหโต เอวรูโป โหตีติ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ "ยัน์นูนาหํ สัพ์พโส อาหารุปัจ์เฉทาย ปฏิปัช์เชย์ยัน์ติ. อถ โข มํ ภารท์วาช ตา เทวตา อุปสังกมิต์วา เอตทโวจุํ มา โข ต์วํ มาริส สัพ์พโส อาหารุปัจ์เฉทาย ปฏิปัช์ชิ, สเจ โข ต์วํ มาริส สัพ์พโส อาหารุปัจ์เฉทาย ปฏิปัช์ชิส์สสิ, ตัส์ส เต มยํ ทิพ์พํ โอชํ โลมกูเปหิ อัช์โฌหาเรส์สาม, ตาย ต์วํ ยาเปส์สสีติ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ "อหํ เจว โข ปน สัพ์พโส อัช์ชุกํ

ปฏิชาเนยฺยํ, อิมา จ โข เม เทวตา ทิพฺพํ โอชํ โลมกูเปหิ อชฺโฌหเรยฺยุํ, ตาย จาหํ ยาเปยฺยํ, ตํ มม อสฺส มุสาติ. โส โข อหํ ภารทฺวาช ตา เทวตา ปจฺจาจิกฺขามิ หลนฺติ วทามิ. ตสฺส มยฺหํ ภารทฺวาช เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ โถกํ โถกํ อาหารํ อาหเรยฺยํ ปสตํ ปสตํ, ยทิ วา มุคฺคยูสํ, ยทิ วา กุลตฺถยูสํ, ยทิ วา กฬายยูสํ, ยทิ วา หเรณุกยูสนฺติ. โส โข อหํ ภารทฺวาช โถกํ โถกํ อาหารํ อาหาเรสึ ปสตํ ปสตํ, ยทิ วา มุคฺคยูสํ, ยทิ วา กุลตฺถยูสํ, ยทิ วา กฬายยูสํ, ยทิ วา หเรณุกยูสํ. ตสฺส มยฺหํ ภารทฺวาช โถกํ โถกํ อาหารํ อาหารยโต ปสตํ ปสตํ, ยทิ วา มุคฺคยูสํ ยทิ วา กุลตฺถยูสํ, ยทิ วา กฬายยูสํ, ยทิ วา หเรณุกยูสํ อธิมตฺตกสิมานํ ปตฺโต กาโย โหติ. เสยฺยถาปิ นาม อสีติกปพฺพานิ วา กาฬปพฺพานิ วา; เอวเมวสฺสุ เม องฺคปจฺจงฺคานิ ภวนฺติ ตาเยวปฺปาหารตาย. เสยฺยถาปิ นาม โอฏฺฐปทํ; เอวเมวสฺสุ เม อานิสทํ โหติ ตาเยว... เสยฺยถาปิ นาม วฏฺฏนาวฬี; เอวเมวสฺสุ เม ปิฏฺฐิกณฺฏโก อุณฺณตาวณโต โหติ ตาเยวปฺปาหารตาย. เสยฺยถาปิ นาม ชรสาลาย โคปาณสิโย โอลุคฺควิลุคฺคา ภวนฺติ; เอวเมวสฺสุ เม ผาสุฬิโย โอลุคฺควิลุคฺคา ภวนฺติ ตาเยวปฺปาหารตาย. เสยฺยถาปิ นาม คมฺภีเร อุทปาเน อุทกตารกา คมฺภีรคตา โอกฺขายิกา ทิสฺสนฺติ; เอวเมวสฺสุ เม อกฺขิกูเปสุ อกฺขิตารกา คมฺภีรคตา

โอก์ขายิกา ภัส์สัน์ติ ตาเยวัป์ปาหารตาย. เส์ยยถาปิ นาม ติต์ตก ลาพุ อามกัจ์ฉิน์โน วาตาตเปน สัม์ผุฏิโต โหติ สัม์มิลาโต; เอวเมวัส์สุ เม สีสัจ์ฉวิ สัม์ผุฏิตา โหติ สัม์มิลาตา ตาเยวัป์ปาหารตาย. โส โข อหํ ภารท์วาช “อุทรัจ์ฉวึ ปริมสิส์สามีติ ปิฏ์ฐิกัณ์ฏกํเยว ปริค์คัณ์หามิ, “ปิฏ์ฐิกัณ์ฏกํ ปริมสิส์สามีติ อุทรัจ์ฉวึเยว ปริค์คัณ์หามิ, ยาวัส์สุ เม ภารท์วาช อุทรัจ์ฉวิ ปิฏ์ฐิกัณ์ฏกํ อัล์ลีนา โหติ ตาเยวัป์ปาหารตาย. โส โข อหํ ภารท์วาช “วัจ์จํ วา มุต์ตํ วา กริส์สามีติ, ตัต์เถว อวกุช์โช ปปตามิ ตาเยวัป์ปาหารตาย. โส โข อหํ ภารท์วาช อิมเมว กายํ อัส์สาเสน์โต ปาณินา คัต์ตานิ อนุมัช์ชามิ ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช ปาณินา คัต์ตานิ อนุมัช์ชโต, ปูติมูลานิ โลมานิ กายัส์มา ปปตัน์ติ ตาเยวัป์ปาหารตาย. อปิส์สุ มํ ภารท์วาช มนุส์สา ทิส์วา เอวมาหํสุ “กาโฬ สมโณ โคตโมติ. เอกัจ์เจ มนุส์สา เอวมาหํสุ “น กาโฬ สมโณ โคตโม, สาโม สมโณ โคตโมติ. เอกัจ์เจ มนุส์สา เอวมาหํสุ “น กาโฬ สมโณ โคตโม, นปิ สาโม มังคุรัจ์ฉวิ สมโณ โคตโมติ. ยาวัส์สุ เม ภารท์วาช ปริสุท์โธ ฉวิวัณ์โณ ปริโยทาโต อุปหโต โหติ ตาเยวัป์ปาหารตาย. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ “เย โข เกจิ อตีตมัท์ธานํ สมณา วา พ์ราห์มณา วา โอปัก์กมิกา ทุก์ขา ติป์ปา กฏุกา เวทนา เวทยึสุ, เอตาวปรมํ นยิโต ภิย์โย. เยปิ เกจิ

อนาคตมัท์ธานํ สมณา วา พ์ราห์มณา วา โอปัก์กมิกา ทุก์ขา ติพ์พา กฏุกา เวทนา เวทิยิส์สัน์ติ, เอตาวปรมํ นยิโต ภิย์โย. เยปิ เกจิ เอตรหิ สมณา วา พ์ราห์มณา วา โอปัก์กมิกา ทุก์ขา ติพ์พา กฏุกา เวทนา เวทิยัน์ติ, เอตาวปรมํ นยิโต ภิย์โย. น โข ปนาหํ อิมาย กฏุกาย ทุก์กรการิกาย, อธิคัจ์ฉามิ อุต์ตริมนุส์สธัม์มํ อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ, สิยา นุ โข อัญ์โญ มัค์โค โพธายาติ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ "อภิชานามิ โข ปนาหํ ปิตุ สัก์กัส์ส กัม์มัน์เต, สีตาย ชัม์พุจ์ฉายาย นิสิน์โน, วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ, สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหริตา, สิยา นุ โข เอโส มัค์โค โพธายาติ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช สตานุสาริวิญ์ญาณํ อโหสิ "เอเสว มัค์โค โพธายาติ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ "กินนุ โข อหํ ตัส์ส สุขัส์ส ภายามิ, ยันตํ สุขํ อัญ์ญัต์เรว กาเมหิ อัญ์ญัต์ร อกุสเลหิ ธัม์เมหีติ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ "น โข อหํ ตัส์ส สุขัส์ส ภายามิ, ยันตํ สุขํ อัญ์ญัต์เรว กาเมหิ อัญ์ญัต์ร อกุสเลหิ ธัม์เมหีติ. ตัส์ส มัย์หํ ภารท์วาช เอตทโหสิ. "น โข ตํ สุกรํ สุขํ อธิคัน์ตุํ, เอวํ อธิมัต์ตกสิมานํ ปัต์ตกาเยน, ยัน์นูนาหํ โอฬาริกํ อาหารํ อาหเรย์ยํ โอทนํ กุม์มาสัน์ติ. โส โข อหํ ภารท์วาช โอฬาริกํ อาหารํ อาหาเรสึ โอทนํ กุม์มาสํ. เตน โข ปน มํ ภารท์วาช

สมเยน ปญฺจ ภิกฺขู ปจฺจุปฏฺฐิตา โหนฺติ "ยํ โน สมโณ
โคตโม ธมฺมํ อธิคมิสฺสติ, ตํ โน อาโรเจสฺสตีติ. ยโต โข อหํ
ภารทฺวาช โอฬาริกํ อาหารํ อาหาเรสึ โอทนํ กุมฺมาสํ. อถ เม
เต ปญฺจ ภิกฺขู นิพฺพิชฺช ปกฺกมึสุ "พาหุลฺลิโก สมโณ โคตโม
ปธานวิพฺภนฺโต อาวตฺโต พาหุลฺลายาติ. โส โข อหํ ภารทฺวาช
โอฬาริกํ อาหารํ อาหริตฺวา พลํ คเหตฺวา วิวิจฺเจว กาเมหิ
ฯ เป ฯ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสึ, วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา,
อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ อวิตกฺกํ อวิจารํ สมาธิชํ
ปีติสุขํ ทุติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสึ. ปีติยา จ วิราคา
อุเปกฺขโก จ วิหาสึ, สโต จ สมฺปชาโน, สุขญฺจ กาเยน
ปฏิสํเวเทสึ, ยนฺตํ อริยา อาจิกฺขนฺติ "อุเปกฺขโก สติมา
สุขวิหารีติ, ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสึ. สุขสฺส จ ปหานา,
ทุกฺขสฺส จ ปหานา, ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมา,
อทุกฺขมสุขํ อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสึ.
โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส
มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติญาณาย
จิตฺตํ อภินินฺนาเมสึ. โส อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรามิ.
เสยฺยถีทํ ? เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ฯ เป ฯ อิติ สาการํ
สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรามิ. อยํ โข เม ภารทฺวาช
รตฺติยา ปฐเม ยาเม ปฐมา วิชฺชา อธิคตา, อวิชฺชา วิหตา

วิช์ชา อุป์ปัน์นา, ตโม วิหโต อาโลโก อุป์ปัน์โน, ยถาตํ อัป์ปมัต์ตัส์ส อาตาปิโน ปหิตัต์ตัส์ส วิหรโต. โส เอวํ สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต สัต์ตานํ จุตูปปาตญาณาย จิต์ตํ อภินิน์นาเมสึ. โส ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน สัต์เต ปัส์สามิ จวมาเน อุปปัช์ชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณ์เณ ทุพ์พัณ์เณ สุคเต ทุค์คเต ฯ เปฯ ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชานามิ. อยํ โข เม ภารท์วาช รัต์ติยา มัช์ฌิเม ยาเม ทุติยา วิช์ชา อธิคตา, อวิช์ชา วิหตา วิช์ชา อุป์ปัน์นา, ตโม วิหโต อาโลโก อุป์ปัน์โน, ยถาตํ อัป์ปมัต์ตัส์ส อาตาปิโน ปหิตัต์ตัส์ส วิหรโต, โส เอวํ สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ, วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต. อาสวานํ ขยญาณาย จิต์ตํ อภินิน์นาเมสึ. โส "อิทํ ทุก์ขัน์ติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ, "อยํ ทุก์ขสมุทโยติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ, "อยํ ทุก์ขนิโรโธติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ, "อยํ ทุก์ขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ "อิเม อาสวาติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ, "อยํ อาสวสมุทโยติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ, "อยํ อาสวนิโรโธติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ, "อยํ อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ. ตัส์ส เม เอวํ ชานโต เอวํ ปัส์สโต, กามาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จิต์ถ, ภวาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จิต์ถ, อวิช์ชาสวาปิ จิต์ตํ

วิมุจฺจติ; วิมุตฺตสฺมึ "วิมุตฺตมิติ ญาณํ โหติ "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ อพฺภญฺญาสึ. อยํ โข เม ภารทฺวาช รตฺติยา ปจฺฉิเม ยาเม ตติยา วิชฺชา อธิคตา, อวิชฺชา วิหตา วิชฺชา อุปฺปนฺนา, ตโม วิหโต อาโลโก อุปฺปนฺโน, ยถาตํ อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโตติ.

เอวํ วุตฺเต สคารโว มาณโว ภควนฺตํ เอตทโวจ "อฏฺฐิตวต โภโต โคตมสฺส ปธานํ อโหสิ, สปฺปุริสวต โภโต โคตมสฺส ปธานํ อโหสิ, ยถาตํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส, กึ นุ โข โภ โคตม อตฺถิ เทวาติ. ฐานโส โข ปเนตํ ภารทฺวาช วิทิตํ, ยทิทํ อตฺถิ เทวาติ. "กินฺนุ โข โภ โคตม อตฺถิ เทวาติ ปุฏฺโฐ สมาโน, ฐานโส ปเนตํ ภารทฺวาช วิทิตํ, "อตฺถิ เทวาติ วเทสิ, น นุ โภ โคตม เอวํ สนฺเต ตุจฺฉา มุสา โหตีติ. "อตฺถิ เทวาติ ภารทฺวาช ปุฏฺโฐ สมาโน "อตฺถิ เทวาติ โย วเทยฺย, ฐานโส วิทิตา, "เม วิทิตาติ โย วเทยฺย. อถ ขฺวตฺถ วิญฺญุปุริเสน เอกํเสน นิฏฺฐํ คนฺตุํ วา ยทิทํ อตฺถิ เทวาติ. กิสฺส ปน เม ภวํ โคตโม อาทิเกเนว น พฺยากาสีติ. อุจฺเจน สมฺมตํ โข เอตํ ภารทฺวาช โลกสฺมึ ยทิทํ อตฺถิ เทวาติ.

เอวํ วุตฺเต สคารโว มาณโว ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม. เสยฺยถาปิ โภ โคตม นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มุฬฺหสฺส วา

มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อัน์ธกาเร วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย "จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขัน์ตีติ; เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธัม์โม ปกาสิโต; เอสาหํ ภวัน์ตํ โคตมํ สรณํ คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ. อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํคตัน์ติ.

สคารวสุต์ตํ นิฏ์ฐิตํ ทสมํ.

พ์ราห์มณวัค์โค ปัญ์จโม.

ตัส์สุท์ทานํ.

พ์รห์มายุ เสลัส์สลายโน,
โฆฏมุโข จ พ์ราห์มโณ,
เอสุจังกี ธนัญ์ชานี,
วาเสฏ์โฐ สุภคารโว.

มัช์ฌิมปัณ์ณาสกํ สมัต์ตํ.

